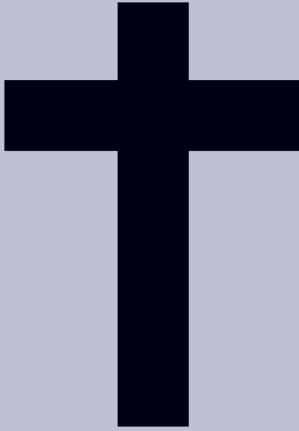

Ibwaare Katowe Kyula
Pɔpwe

Nawuri: Ibwaare Katowe Kyula Pɔpwe New Testament

Ʋbwaare Katowe Kyula Pɔpwe

Nawuri: Ʋbwaare Katowe Kyula Pɔpwe New Testament

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Nawuri)

Contributor: Ghana Institute of Linguistics, Literacy and Bible Translation

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
213815b7-495e-5855-bcae-f5f647c6161e

Contents

Matiwu	1
Maki	58
Luka	92
Gyon	150
Krisito Asunpu mu kusun	193
Roma abi	245
1 Korinto abi	269
2 Korinto abi	293
Galati abi	308
Efeso abi	317
Filipi abi	325
Kolose abi	331
1 Tesalonika abi	336
2 Tesalonika abi	341
1 Timoti	344
2 Timoti	351
Titusi	356
Filemon	359
Hibriwu abi	361
Gyemisi	380
1 Pita	386
2 Pita	393
1 Gyon	397
2 Gyon	403
3 Gyon	404
Gyudi	405
Asunleε kaapusa	407

Yesu Krisito Asun Danbirasa fεε kanan mu nu Matiwu kyoroo mu

Yesu Krisito

Mv Naana Ana

Kakuvge To Nkyaga Sv

(Luka 3:23-38)

1 Kanan mu nu Yesu Krisito kakuvge to kunaana ki du ndee. Yesu Krisito lu Owura Dawidi kanaan to, nu Dawidi moo lu Abraham kanaan to.

2 Abraham mu-bii i gye Isaki,
nu Isaki mu-bii i gye Gyekobu,
nu Gyekobu moo mu-bii ana i gye Gyuda maa mu-supu ana.

3 Gyuda mu-bii ana i gye Peresi maa Sera, nu bamu-nyi i gye Tama.
Peresi mu-bii i gye Hesiron,
nu Hesiron moo mu-bii i gye Ram.

4 Nu Ram mu-bii i gye Aminada,
nu Aminada mu-bii i gye Naason,
nu Naason mu-bii i gye Salimon.

5 Nu Salimon mu-bii i gye Bowasi, nu mu-nyi i gye Rahabu,
nu Bowasi mu-bii i gye Obedi, nu mu-nyi i gye Rufu,
nu Obedi mu-bii i gye Gyeese.

6 Nu Gyeese mu-bii i gye Owura Dawidi.
Nu Owura Dawidi taa okyu mu nu o daa o gye Yuriya mu-ka kuvge Solomon.

7 Solomon mu-bii i gye Rehobowam,
nu Rehobowam mu-bii i gye Abigya,
nu Abigya mu-bii i gye Asa.

8 Nu Asa mu-bii i gye Gyehosafati,
nu Gyehosafati mu-bii i gye Gyehoram,
nu Gyehoram mu-bii i gye Yusiya.

9 Nu Yusiya mu-bii i gye Gyotam,
nu Gyotam mu-bii i gye Ahasi,
nu Ahasi mu-bii i gye Hesekeya.

10 Nu Hesekeya mu-bii i gye Manase,
nu Manase mu-bii i gye Amon,
nu Amon mu-bii i gye Gyosiya.

11 Nu Gyosiya mu-bii i gye Gyekoniya maa mu-supu ana.* Kanan sana mana nu Babilon abi ba ko kitaa Isurayt abi waa bamu anye mu.

12 Nu lu sana mu nu ba yege Isurayt abi mu nu ba kitaa kpee Babilon naa fuo sana mu nu ba kuvge Yesu mu, imo kakuvge to nkyaga sv ndee.
Gyekoniya mu-bii i gye Selatiye,
nu Selatiye mu-bii i gye Serubabeli.

13 Nu Serubabeli mu-bii i gye Abiyudi,
nu Abiyudi, mu-bii i gye Eliyakim,
nu Eliyakim mu-bii i gye Aso.

14 Aso mu-bii i gye Sadoki,
nu Sadoki mu-bii i gye Akim,

* 1:11 1:11 Gyekoniya mana nu ba bila bee tu ye Gyehowakyin mu.

nu Akim mu-bii i gye Eliyudi.

15 Nu Eliyudi mu-bii i gye Eleyasa, nu Eleyasa mu-bii i gye Matan, nu Matan mu-bii i gye Gyekobu.

16 Nu Gyekobu mu-bii i gye Gyosefu, Mɛɛri mu-kuli mu. Nu Mɛɛri mana i kɔɔge Yesu mu nu beɛ tu ye Krisito mu.†

17 Imu su lu Abraham saɲa naa fuɔ Owura Dawidi kanaana to kakɔɔge nkyaga su mu i gye kudu ana. Nu lu Dawidi naa fuɔ saɲa mu nu ba kɪtaa bamu waa anye mu kanaana to kakɔɔge nkyaga su i gye kudu ana. Nu lu saɲa mu nu ba yege Israyi abi lu Babilon naa fuɔ Krisito kakɔɔge saɲa mu gbaa gye kanaana to kakɔɔge nkyaga su kudu ana.

Yesu Krisito Kakɔɔge (Luka 2:1-7)

18 Yesu Krisito kakɔɔge asin ndee. Ba taa mu-nyi Mɛɛri sa Gyosefu kekili, amaa pɔyi ke ba bu abaa mu, i ba fee ɔkyu mu su ɔto, nu Kayaayu Kyurekyure mu i yege nu i ba kanin. 19 Gyosefu mu nu ɔ gye mu-kuli mu gye ɔsa mu nu mu ukpa i kyigi, nu maa mee biti fee ɔ ŋaaba Mɛɛri asa nsana to su mu, ɔ waa mu nfɛere fee ee biti ɔ baala kina mu.

20 Amaa Gyosefu, maa fe fale nfɛere mu, nu ɔnyirpe Ibwaare kabɔɔ lee mu n-yi kaapu mu idee to towe mu ye, “Gyosefu, Dawidi kanaana-bii, man waa kufuu fee fu mee ye fu taa Mɛɛri kili, lu fee Kayaayu Kyurekyure mu i yege nu ɔ nye ɔto. 21 Ee biti ɔ kɔɔge obii-nyinsa, ke fu yla mu kitu ye Yesu, kpah fee mu ii biti ɔ ba mɔlge mu asa lu bamu alibi to.”

22 Inumu kpini i ba waa, ke i ba to fee kanan mu nu ɔnyirpe bɔla mu ɔtoɔɔɔɔ su towe ye, 23 “Kibite mu nu ɔ man nyi ɔnyin ii biti ɔ nye ɔto kɔɔge obii-nyinsa, ke ba tu mu ye Emanuweli,” kumu kase i gye ye, “Ibwaare bu ane ase.”

24 Imu su Gyosefu maa kyinji mu, o kili Mɛɛri taa mu kpee mu kɪkpaara su fee kanan mu nu Ibwaare kabɔɔ sa kɔɔɔ ye ɔ waa mu. 25 Amaa Gyosefu man de ye Mɛɛri halu naa fuɔ saɲa mu nu ɔ kɔɔge obii-nyinsa mu. Nu Gyosefu yla mu kitu ye Yesu.

2

Anyaaɲɲu Asa Ba Ba Muɲa Bɔnyaa Yesu

1 Saɲa mu nu ba kɔɔge Yesu Krisito Betilehem kade mu nu ki bu Gyudeya ɔsɔwɔle su mu, kanin saɲa maa mu Herodi i gye owura. Nu i ba fee, anyaaɲɲu aku ba lu kyɔwe lu ba Gyerusalem kade to, 2 nu ba taase ye, “Nku kebii mu nu ba kɔɔge mu ye o be gyii Gyiwu abi kuwura mu? An wu mu kikyikpebi * maa paate lu kyɔwe kɪlu, nu an ba ye an be muɲa bɔnyaa mu.”

3 Owura Herodi maa nu fale asin mu u toɔɔɔɔ mu gaa ye Gyerusalem abi kpini. 4 Nu ɔ tu Ibwaare aseepu abɪlisa ye nbara akaapupu ba gyanɛ, nu ɔ taase bamu ye, “Fɪne nu bee biti ba kɔɔge Krisito abee ɔmu nu Ibwaare wɔla lee mu?” 5 Nu ba lee mu kɔɔɔ ye, “Bee biti ba kɔɔge mu Betilehem kade to Gyudeya ɔsɔwɔle su.” Lu fee Ibwaare ɔtoɔɔɔɔ ku wɔla kyɔɔɔɔ yla ye,

† 1:16 1:16 Krisito kase i gye ye “ɔmu nu Ibwaare lee (ye ɔ ba mɔlge asa) mu.” * 2:2 2:2 Kikyikpebi maa paate lu fale mu, u kaapu ye ba kɔɔge owura kpare ku.

6 “Fu Betilehem mu nu fu bu Gyudeya osuwle su,
 halu fu maa gye pu gbaa mu, fu gye okpare
 lu fee fu to nu owura lala mu ii biti o lu,
 nu mu ee biti o baa o gye fee nbulupu okparu sa me asa Isirayi abi.”
 7 Tutu nu Owura Herodi tu anyaasuru mu lu ukaa su, nu o taase bamu
 ke o bu saja mu nu ba wu kikyikpebi maa lu mu. 8 Nu o sun bamu
 Betilehem towe ye, “Fan kpee naa ku danburasa biti kebii mu. Nu fan kan
 wu mu mu fan ba towe me, ke ngbaa me n kpee naa muja bunyaa mu.”
 9 Ba maa nu Owura mu ase lwe nu ba maa su bee kpee mu, opula to nu
 ba bwii wu kikyikpebi mu nu ba daa wu kyowe kulu mu, nu ki gyankpaa
 bamu kpee naa yile opula mu nu kebii mu bu mu susu kyekyee. 10 Saja
 mu nu ba wu kikyikpebi mu, bamu ansi i gyii naa kyun su. 11 Ba maa loo
 kikapara mu su mu, ba wu kebii mu maa mu-nyi Meeeri, nu ba kyun muja
 sun mu. Nu ba saje bamu isula nu ba lee suwa ye tulale mu nu bee tu ye
 firanki-insensi ye tulale mu nu bee tu ye mire kee mu. 12 Kamaa to mu
 lbwaare da bamu amu to idee to ye ba man bula bwii kpee Owura Herodi
 ase, imu su ba bola okpa pupwe su bwii kpee bamu osuwle su.

*Ba taa Yesu Sile
 Kpe Egiyipti*

13 Ba maa kyun kamaa mu, Onyiripe lbwaare kaboo ba lee mu n-yi
 kaapu Gyosefu idee to towe mu ye, “Kusu taa kebii mu maa mu-nyi sile
 kpee Egiyipti naa kyina tutu naa fuv saja mu nu n biti n towe fane ye fan
 lu tutu. Lu fee Herodi u ku ee biti kebii mu o moo.” 14 Imu su o kusu
 taa kebii mu maa mu-nyi kagyanbwe nu ba sile kpee Egiyipti. 15 Tutu nu
 ba kyina naa fuv saja mu nu Herodi wu. Inumu i yeye nu asin mu nu
 Onyiripe lbwaare bola mu otowepu su towe mu ba to. Imu i gye ye, “Lu
 Egiyipti to nu n tu Mi-bii.”

16 Owura Herodi maa bu fee anyaasuru mu ba pina mu mu, o nye agbu
 gaa. Nu o sa kono ye ba moo nbii-nyinsa-bii mu nu ba man pita kyun
 nsu nnyo su, nu ba bu Betilehem ye nde mu nu i kyaaboo kumu mu kpini.
 O yeye nu ba waa kanu nu lu fee saja mu nu anyaasuru mu ba towe
 mu ye ba wu kikyikpebi mu, ii biti i waa fee nu nnyo. 17 Imu su asin mu
 nu Onyiripe lbwaare bola mu otowepu Gyeremiya su towe mu ba to. Imu
 i gye ye,

18 “Ba nu kusu ulon ku lu Rama kade to,
 u saawu yeye i su kuwee,
 Raheli ee sawu ee su mu-bii ana su.
 Asa ba towe yuula mu kokolo kpine,
 lu fee mu-bii ana ba wu.”

*Ba Taa Yesu Bwii
 Kpe Nasareti*

19 Owura Herodi kelewu kamaa mu, Onyiripe lbwaare kaboo lee mu
 n-yi kaapu Gyosefu idee to Egiyipti osuwle su, 20 nu o towe mu ye, “Kusu
 taa kebii mu maa mu-nyi bwii kpee Isirayi osuwle su, lu fee bamu nu ba
 daa bee biti ba moo kebii mu ba wu.”

21 Imu su o kusu taa kebii mu maa mu-nyi kpee Isirayi osuwle su.
 22 Amaa maa nu ye Akelasi i yii mu-se Herodi ayaa to ee gyii kuwura
 Gyudeya mu, kufuu ki kntaa mu ye tutu kikpe. lbwaare maa da mu kumu
 to idee to su mu, o kpeli kpee Galile kibaafun. 23 Nu o naa kyina Nasareti

kade mu to. Inumu i yege nu asin mu nu lbwaare otowepu towe lu kebii mu su mu ba to. Asin mu i gye ye, "Bee biti ba ti mu ye Kanasareti-nyin."

3

Gyon Lɔho Okpa

Sa Yesu Kiba

(Maki 1:1-8; Luka 3:1-18; Gyon 1:19-28)

¹ Kanun saɲa maa mu, Gyon mu nu ee gye asa lbwaare kekyugyee mu, ba Gyudeya ofuli su ee towe abwaaresin ee sa asa ² ye, "Fan yege alibi kiwaa, lu fee lbwaare kuwura-gyii mu ki tiri to." ³ Gyon numu asin nu lbwaare otowepu Isaya wɔla kyɔɔ waa Asinkyan yɔlasa mu to mu ye,

"Ɔsa ku bu ofuli su ee kuusi ee towe ye,
'Fan lɔho ɔnyirɛ okpa mu,
ke fan waa okpa mu ntintin sa mu.' "

⁴ Nyɔoma ifuu nu ba taa waa Gyon ato bunsɔ, nu kutɔbwaaya ɔwɔle kurɔsu i ηmina mu kasɔye to. Mu agyito-gyisa mɔɔ i gye ntuntunbi ye ηmasan. ⁵ Asa ba lu Gyerusalem kade to ye Gyudeya ɔwɔle su ye Gyɔdan kabaafun kpini ba mu ase.

⁶ Ba lee bamu alibi towe, nu o gye bamu lbwaare kekyugyee Gyɔdan ɔbun mu to. ⁷ Gyon maa wu Farasii ye Sadusi abi gaalaagaa ba maa ba mu ase, ke o gye bamu kekyugyee mu, ɔ taase bamu ye, "Fane ananse banumu, anumu i towe waa fane ye fan sɔle lu lbwaare agbu mu nu u ba asa su mu to? ⁸ Fan waa ato mu nu i dagaa ke u kaapu fee fan yege alibi kiwaa. ⁹ Fan man da fane nkɔlo su towe ye, 'Ane naana i gye Abraham umu su an su kamɔlɔge.' N towe fane kesintin fee lbwaare i taale taa abuu numu bilinɔ anaana-bii sa Abraham. ¹⁰ Nbuɔnbu bire, lbwaare wɔla taa kpanfa yɔla iyu mu ilin to o gyoo. Nu oyu kumaa mu nu ki mee ɔyɔ abi mu, bee biti ba ηe kumu tuw ke ba taa waa fulon to.

¹¹ "Nkyu nu mee me n su n gye fane lbwaare kekyugyee ke u kaapu fee fan yege alibi kiwaa. Amaa ɔmu nu ɔ bu me kamaa ee ba mu kyɔ me gaa, nu n man dagaa gbaa fee n sɔla mu asɔbita. Mee mu bire Kayaayu Kyɔrekyɔre ye fulon nu ee biti ɔ taa gye fane lbwaare kekyugyee. ¹² ɔ su mu kutɔ kyaalesa mu kɔbaa to, ke ɔ kyaale ayubi mu lee afɔnfɔntee mu to waa kikyunkun to. Ee biti ɔ taa afɔnfɔntee mu waa fulon mu nu i mee dun mu to."

Yesu Kekyugyee

(Maki 1:9-11; Luka 1:21-22; Gyon 1:31-34)

¹³ Tutɔ nu Yesu lu Galile ɔwɔle su ba Gyɔdan ɔbun mu to Gyon ase, ke o gye mu lbwaare kekyugyee. ¹⁴ Amaa Gyon kpan mu n-yu ke ɔ kyeege Yesu nfɛere, nu ɔ towe mu ye, "Fee fu i dagaa fee fu gye me kekyugyee, nu fu i ba me ase ye n gye fu?"

¹⁵ Nu Yesu lee konɔ ye, "Yege i waa kanun nbuɔnbu numu, lu fee okpa numu su nu i dagaa a maa waa umu nu lbwaare biti mu kpini." Nu Gyon kyula gye Yesu lbwaare kekyugyee.

¹⁶ Gyon maa dan gye Yesu lbwaare kekyugyee lɔwe mu, Yesu lu ɔbun mu to. Opula maɲa to nu sɔsu bugi to, nu o wu lbwaare Kayaayu Kyɔrekyɔre maa kpɔlɔge fee kuwura-lɔɔ ba gyɔho mu su. ¹⁷ Nu ɔwɔle

ku lu sɔsɔ tɔwe ye, “Ɔnumɔ ɪ gye me kɔkɔlɔ tɔ obii-bitisa, nu mu ɪ bɔla mi ansi.”

4

Sitaane Tɔv Yesu Tɔ Ku (Maki 11:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Tɔtɔ nu Kayaayu mu sola Yesu kpee ofuli sɔ, ke Sitaane ɔ naa tɔv mu tɔ ku. ² Maa waa nonmina nke adina kakyɔwape ye kagyanbwe mu, akɔn ɪ mɔɔ mu. ³ Nu Sitaane ba mu ase ba tɔwe mu ye, “Nu fu kan fu gye lbwaare Mu-Bii mu, tɔwe abuu numu ke i bilinji agyito.”

⁴ Nu Yesu lee kɔnɔ ye, “Ba kyɔrɔɔ waa Asinkyan yɔlɛsa mu tɔ ye, ‘Man gye agyito wɔle nkɔn ɪ sa nyimisa nkpa, amɔɔ asin mu nu ɪ lu lbwaare kɔnɔ tɔ.’ ”

⁵ Tɔtɔ nu Sitaane taa mu kpee Gyerusalem, kade kyɔrekyɔre mu tɔ naa yɔle kabwaare-sunkpa aye mu ketin tɔ sɔsɔ. ⁶ Nu ɔ tɔwe ye, “Nu fu kan fu gye lbwaare Mu-Bii mu, fugi tiye kase. Lu fee ba kyɔrɔɔ waa Asinkyan yɔlɛsa mu tɔ ye,

‘lbwaare ii biti ɔ sa mu nbɔɔ kɔnɔ lu fu sɔ,
nu bee biti ba taa bamu abaa sɔgita fu,
ke fu kyaa ki man nye wate abuu.’ ”

⁷ Yesu bwii lee kɔnɔ ye, “Ba bɔla kyɔrɔɔ waa Asinkyan yɔlɛsa mu tɔ ye, ‘Man tɔv fu-Nyiripe lbwaare tɔ ku.’ ”

⁸ Sitaane bɔla taa mu kpee kibɔ lala ku sɔ, nu ɔ kaapu mu kuwura-gyii kɔmaa mu nu ki bɔ dulinyaa numu tɔ ye umu bɔnyaa mu. ⁹ Nu ɔ tɔwe ye, “Nu fu kan muja sun me mu, n biti n taa unumu kpini sa fu.”

¹⁰ Nu Yesu tɔwe mu ye, “Sitaane, nate lu me ase. Lu fee ba kyɔrɔɔ waa Asinkyan yɔlɛsa mu tɔ ye, ‘Muja sun fu-Nyiripe lbwaare, nu mu nkɔn nu fu sun.’ ”

¹¹ Tɔtɔ nu Sitaane yege mu, nu lbwaare nbɔɔ ba ba kye Yesu tɔ.

Yesu Piili Mu Kusun

Mv Kase

(Maki 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹² Yesu maa nu ye ba kita Gyɔn tii obu mu, ɔ bwii kpee Galile. ¹³ Nu ɔ lu Nasareti kpee Kapanum kade tɔ naa kyina. Kade maɲa bɔ Galile ɔbɔn lala ɔkaa, Sebulun maa Nafitali kabaafɔn mu. ¹⁴ I waa kanan nun ke asin mu nu lbwaare ɔtɔwepɔ Isaya tɔwe lu nde maɲa sɔ mu ɪ ba tɔ. Asin mu ɪ gye ye,

¹⁵ “Sebulun ɔsɔwɔle ye Nafitali ɔsɔwɔle,
nde mu nu ɪ bɔ ɔkpa mu nu kii kpee ɔpɔ ase,
nde mu nu ɪ bɔ Gyɔdan benbe mu,
bamu nu ba man gye Gyiwu abi nu ba bɔ Galile,

¹⁶ asa mu nu ba tɛ kitentenbiri tɔ mu,
ba wu kuɲmanɛsa kpare mu.

Asa mu nu ba tiye lewu kitentenbiri ɔsɔwɔle sɔ mu,
kuɲmanɛsa ki lu bamu sɔ.”

¹⁷ Lu kanun saɲa maɲa nu Yesu piili ee tɔwe asin danbirasa mu ye, “Fan yege alibi kiwaa, lu fee sɔsɔ kuwura-gyii mu ki tiri tɔ.”

Yesu Tɔ Mu Abɔlapɔ Gyankpaasa (Maki 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Yesu maa kyuna o naa Galile opo su mu, o wu ukun akitapu anyo, Simon mu nu ba bila bee tu mu ye Pita ye mu-supu Andiruwu yee bee tuw kisawu opo mu to bee kitaa ukun. 19 Nu Yesu towe bamu ye, "Fan ba buu me, ke n waa fane asa akitapu." 20 Nu opula manja to ba yee bamu asawu mu, nu ba buu mu.

21 Maa kyaga su ee kpee mu, nu o naa wu oku maa mu-supu, bamu i gye Gyemisi maa Gyon, Sebedi mu-bii ana. Ba maa bamu-se Sebedi ba bu okuli to bee loho bamu asawu. Nu Yesu tu bamu. 22 Opula manja to ba yee okuli mu ye bamu-se nu ba buu mu.

*Yesu Kye Alopo
(Luka 6:17-19)*

23 Nu Yesu nate kyaaboo Galile osuwle su ee kaapu asa asin danbirasa mu lu lbwaare kuwura-gyii mu su kabwaare-kole ogyanekpa kumaa numu to yee ee kye alo kumaa numu. 24 Mu kitu i yaase loo Siriya osuwle su kpini, nu asa ba taa alopo mu nu ba su alo yiri-yiri biya mu. Aku bamu n-yu to u ko bamu gaa, nu aku moo nbwu libi bee tooro bamu, aku bee lo kigbingbin, nu aku moo ba gye amugule-mugule, nu Yesu kye bamu kpini. 25 Asa damante ba lu Galile ye Dekapoli ye Gyerusalem ye Gyudeya ye Gyodan benbe kpini ba buu mu.

5

*Yesu Towe Abwaaresin Kibu Su
(Luka 6:20-23)*

1 Yesu maa wu sakyoo mu, o dii kpee kibu-bi ku su naa kyuna kumu su, nu mu abulapo ba ba mu ase tuto. 2 Nu o piili ee kaapu bamu ee towe ye,

3 "Kusee i gye sa bamu nu ba taa bamu n-yu tuw lbwaare nkun su,
lu fee susu kuwura-gyii mu ki gye bamu lee.

4 Kusee i gye sa bamu nu bee boota to,
lu fee bamu nu lbwaare ii biti o yuula bamu nkolo.

5 Kusee i gye sa bamu nu bee biya bamu n-yu kase,
lu fee bamu ii biti ba gyii kase mu fee bamu kapatyee.

6 Kusee i gye sa bamu nu bamu ansi u payi ukpa kikiyiigi su,
lu fee bamu nu lbwaare ii biti o yee ba nme lu bamu ato bitisa to.

7 Kusee i gye sa bamu nu bee wu bamu birisa ana kowee,
lu fee bamu nu lbwaare ii biti o wu kowee.

8 Kusee i gye sa bamu nu ineesi ku man bu bamu kokolo to,
lu fee bamu ii biti ba wu lbwaare.

9 Kusee i gye sa bamu nu bee biya keyuula asa nsana,
lu fee bamu nu lbwaare ii biti o tu ye Mu-bii ana.

10 Kusee i gye sa bamu nu ba nyanla bamu fee bamu ukpa maa kyiigi lbwaare ase su mu,
lu fee bamu nu susu kuwura-gyii mu ki gye bamu lee.

11 "Kusee i gye sa fane mu nu asa bee saale, nu bee nyanla fane nu bee tun antyasa bee towe asin libi bee gyaga fane su, fee fan maa gye me abulapo su. 12 Fan yee i waa fane okon ke fane ansi i gyii, lu fee fane kokoka lala ki de ki gyoo fane lbwaare aye. Kpalu fee kanin manja nu ba daa nyanla lbwaare atowepo mu nu ba wola gyankpaa fane ba mu.

*Fan Du Nin Fee
Nfole Ye Iymanesa
(Maki 9:50; Luka 14:34-35)*

13 “Fan du nun fɛɛ nfole sa asa dulinyaa tɔ. Amaa nu nfole kan pan umu okɔn mu, mune nu fu bila taale taa waa umu ke ɪ waa okɔn? I man bila ɪ su kyaare, amɔɔ ba taa kyeege fɔyi ke asa ba nate su.

14 “Fan du nun fɛɛ ɪmanɛsa sa asa dulinyaa tɔ. Kade lala mu nu ki gyan kibɔ su mu mee taale baala. 15 Nu oku mee tuwa fitila, ke ɔ taa waa kolobi tɔ. Amɔɔ ɔ taa gyaga fitila ogyagakpa ke ki baa ki ku okumaa numu tɔ kɪkpaara mu su. 16 Okpa kulɔn manja su fan yege fane ɪmanɛsa ɪ baa ɪ ku tɔ sa asa, ke ba wu fane asun danburasa mu nu fen waa mu, ke ba yɪn fane-Sɛ lbwaare mu nu ɔ bu sɔsu mu.

*Yesu Man Ba Ye
O Be Nyita lbwaare
Asɪnkyan Yilasa Mu*

17 “Fan man fe nfeere fɛɛ n ba nun ke n ba lɛɛ Mosesi nbara mu ye lbwaare atɔwɛpu kɪkaapu mu lu tɔ. N man ba nun ke n ba lɛɛ umu lu tɔ, amaa n ba nun ke bamu kɪkaapu mu ɪ ba tɔ. 18 N tɔwe fane kesintin ye, naa fuɔ saɲa mu nu sɔsu ye kase ii biti i muuri mu, halu nbara mu tɔ kɔkyɔrɔɔ-bi pii gbaa, abɛɛ umu kitobi mee ye ɪ kɔɔge su, amɔɔ kɔtɔ kumaa ii biti ɪ ba tɔ. 19 Imu su okumaa mu nu o kina kibuu nbara mu tɔ kipii, nu ɛɛ kaapu asansa ye ba waa kanun mu, ee biti ɔ baa ɔ gye ɔsa pii lbwaare kuwura-gyii mu tɔ. Amaa okumaa mu nu o buu nbara mu, nu ɛɛ kaapu asansa gbaa ye ba buu umu mu, ee biti ɔ baa ɔ gye nyimisa kpare lbwaare kuwura-gyii mu tɔ. 20 Imu su n tɔwe fane fɛɛ, nu fane ukpa ɪ man kyiigi ɪ kyɔ nbara akaapɔ ye Farasii abi mu, fan mee ye fan nye loo lbwaare kuwura-gyii mu tɔ kakaaku.”

*Yesu Asɪn Kaapɔsa
Lu Agbu Su*

21 Yesu bila tɔwe ye, “Fan nu Mosesi nbara mu maa tɔwe adidaapu mu ye, ‘Man kan mɔɔ nyimisa. Okumaa mu nu ɔ mɔɔ nyimisa mu, bee biti ba bun mu kɔpwɛ.’ 22 Amaa n tɔwe fane ye, okumaa mu nu ɔ nye agbu waa mu tɔmaa mu, bee biti ba bun mu kɔpwɛ. Nu okumaa mu nu ɔ saale mu tɔɔmaa ye ɔ man bu sehn tɔ mu, ee biti ɔ nye asɪn Gyiwu kubu-kubu abɪlisa mu nu bee tu ye Sanhediri mu ansi. Nu okumaa mu nu ɔ saale mu tɔɔmaa ye, ‘Fu omelensipu numu’ mu, ii biti o loo awɔrɔfɔ fulɔn yen-yen tɔ.

23 “Imu su, nu fu kan biya fu saraga ke fu ba lɛɛ lbwaare kaswu su, nu fu nyɪni fɛɛ fu waa fu burisa alibi ku mu, 24 yege fu saraga yɪla tutɔ ke fu bwii kpee, ke faa fu burisa mu fan lɔɲɔ abaa nsana, pɔyi ke fu bwii ba lɛɛ fu saraga mu sa lbwaare.

25 “Nu oku kan samaa fu asɪn ogyikpa mu, sun mata mu pɔyi asɪn kigyii kake mu ki fu. Amaa nu ɪ man kan ba kanun mu, ee biti ɔ taa fu sa asɪn ogyipu mu, ke mɔɔ mu ɔ taa fu waa abu tiipu okusɔpu abaa tɔ ke o tii fu obu. 26 N tɔwe fu kesintin fɛɛ, fii biti fu baa fu bu tutɔ naa fuɔ saɲa mu nu fii biti fu-ka fu kɔkɔ mu lowɛ.

*Kanyɪn Ye Kakyu Biti
Kɪgyagaa Asɪn*

(Matiwu 19:9; Maki 10:11-12; Luka 16:18)

27 “Fan nu Mosesi nbara mu maa tɔwe ye, ‘Man waa kanyɪn biti abɛɛ kɪkyu biti kɪgyagaa.’ 28 Amaa me ɪ tɔwe fane nun fɛɛ, okumaa mu nu ɔ ku okyu waa mu nfeere fɛɛ ɔ dɪn nye maa mu ba buga nun, ɔ tiye waa kɪkyu biti alibi mu kɔkɔlɔ tɔ. 29 Imu su nu fu gyisa kɪnsi kii biti ki yege

ke fu waa alibi mu, kyole kumu foyi. I buron sa fu fee fu maa pan fu katun ku, i kyole fee ba maa taa fu n-yu kpini naa tub aworofu fulon yen-yen to. ³⁰ Nu fu gyisa kbaa kii biti ki yege ke fu waa alibi mu, tun kumu foyi. I buron sa fu fee fu maa pan fu katun ku, i kyole fee ba maa taa fu n-yu kpini naa tub aworofu fulon yen-yen to.

Okyu Kekina Asin Kaapu

³¹ “Nu Mosesi nbara mu ba bila towe ye, ‘Okumaa mu nu o kina mu-ka mu, dagaa maa kyurɔɔ kekina owule sa mu.’” ³² Amaa me i towe fane ye, okumaa mu nu o kina mu-ka nu i man gye ye okyu mu lu mu kamaa mu, o yege okyu mu waa alibi kekili to. Nu onyin kumaa mu nu o kili okyu manja gbaa mu waa alibi kekili to.

Ntan Kibo

³³ “Fan bila nu Mosesi nbara mu maa towe adidaapu mu ye, ‘Man bo ntan ke fu laanje, amaa i dagaa fu maa waa kanan mu nu fu bo ntan sa Onyirpe Ibwaae mu.’” ³⁴ Amaa nbunbu me i towe fane ye, fan man bo ntan kpini-kpini. Fan man taa susu bo ntan, lu fee tuto i gye Ibwaae kuwura-gya. ³⁵ Fan man taa kase bo ntan, lu fee tuto i gye Ibwaae ayaa ogyagakpa. Fan man taa Gyerusalem kade bo ntan, lu fee kumu i gye Owura kpare mu kade lala. ³⁶ Man taa fu kumu bo ntan, lu fee fu mee taale waa kinyinibi kulon kifufuli abee kilenbiri. ³⁷ Amaa fan yege fane katowe ki baa ki gye Eehn abee ayee. Nu fu kan bo ntan ku tii su mu, i lu Sitaane ase nin.

Fan Man Taa Alibi Ka Alibi Koko
(Luka 6:29-30)

³⁸ “Nu fan bila nu Mosesi nbara maa towe ye, ‘Nu oku kan boyi oku kinsi mu, i dagaa be boyi ngbaa mu lee. Nu oku kyiigi oku kinyi mu, i dagaa be kyiigi ngbaa mu lee.’” ³⁹ Amaa me i towe fane ye, nu oku kan waa fu alibi mu, man taa alibi ka mu koko. Nu oku kan kpa fu otan gyisa su mu, biliijaa buna su sa mu ke o kpa tii su. ⁴⁰ Nu oku kan taa fu kpee asin ogyikpa ke o koolo fu kaale mu, taa fu balumaasu tii mu su. ⁴¹ Nu oku kan nyan fu, fee fu sula mu isula kpiya mu mayli kulon mu, sula umu kpiya mu mayli anyo. ⁴² Nu oku kan ba kole fu koto ku mu, sa mu. Abee nu oku kan ba ye fu paala mu koto ku mu, sa mu.

Nye Kebiti Sa Fu-dun Ana
(Luka 6:27-28,32-36)

⁴³ “Fan nu Mosesi nbara mu maa bila towe ye, ‘Fan nye kebiti sa fane tomaa ana, ke fan kisi fane-dun ana.’” ⁴⁴ Amaa me i towe fan ye, fan nye kebiti sa fane-dun ana, ke fan kole kabwaae kole sa fane anyanlapu, ⁴⁵ ke fan baa fan du fee fane-Se mu nu o bu susu mu. Mu i yege nu mu kyowe u lu ee sa alibi awaapu ye adanburasa awaapu, nu ee yege bulayi u da ee sa bamu nu bamu ukpa ii kyiigi, ye bamu nu bamu ukpa i man kyiigi. ⁴⁶ Nu fan kan fan su kebiti sa bamu nu bee biti fane nkun mu, mune kokoka nu fen biti fan nye? Man gye kanun manja nu alibi awaapu gbaa bee waa nin abee? ⁴⁷ Nu fan kan fen fwaala fane tomaa ana nkun mu, mune koto nu fan waa fan kyole koto mu nu okumaa numu u waa? Man gye kanun nu idakpa asunpu gbaa bee waa nin? ⁴⁸ Imu su i dagaa fane kibaabuto maa du kyeekyee, fee kanan mu nu fane-Se mu nu o bu susu mu du kyeekyee mu.

6

Kikaapu Lu Ato Kεεε Sv

¹ “Fan baa fan da sv ke fan man waa fane adanbirasa asa ansi sv, ke ba nye wu fane. Nu fan kan waa kanin mv, fan mee ye fan nye kukoka lu fane-Se mv nu o bv svsv mv ase.

² “Imv sv nu fu kan kee otiripu ato mv, man taa da kibonbon fee kanan mv nu nno nnyo-nnyo wuya ana mv bee waa kabwaare-kule igyanekpa ye agbenbi sv ke asa ba nye yin bamv mv. N towe fane kesintin fee ba tee wola nye bamv kukoka lwe. ³ Amaa nu fu kan kee atiripu afulee mv, man yege fu-bina kibaa o bu koto mv nu fu gyisa kibaa mv waa mv, ⁴ ke fu kakee i waa asiiri to. Saamv fu-Se mv nu ee wu koto mv nu fu waa asiiri to mv, ii biti o ka fu koko.

*Kabwaare Kule
(Luka 11:2-4)*

⁵ “Nu fen kan fen kule kabwaare-kule mv, fan man waa fee nno nnyo-nnyo wuya ana mv, lu fee bee biti kiyile kabwaare-kule igyanekpa ye agbenbi nkpanyeere bee kule kabwaare-kule, ke asa ba nye wu bamv. N towe fane kesintin fee, ba wola nye bamv kukoka lwe. ⁶ Amaa nu fu kan fu kule kabwaare-kule mv, loo fu obu to ke fu tii, ke fu kule kabwaare-kule sa fu-Se mv nu okv mee wu mv mv. Saamv fu-Se mv nu ee wu koto mv nu fu waa asiiri to mv, ii biti o ka fu koko. ⁷ Nu fan kan fen kule kabwaare-kule mv, fan man towe ntowe bunswusa mv nu i man sv kase fee idakpa asunpu lee mv. Lu fee bee fe nfeere nu fee bamv kukule bunswusa mv, ii biti i yege ke i ba to sa bamv. ⁸ Imv sv fan man waa fee bamv, lu fee fane-Se nyi koto mv nu kii tiri fane poyi nu fen kule mv mv.

⁹ “Nu fen biti fan kule kabwaare-kule mv, fale nu i dagaa fan maa towe. ‘Ane-Se lbwaare mv nu fu bv svsv, yege asa ba bunyaa fu kitu.

¹⁰ Yege fu kuwura-gyii mv ki ba, ke fu yege fu kebiti ki waa kase sv nfu, fee kanan mv nu ki du svsv mv.

¹¹ Sa ane kake kumaa agyito.

¹² Taa ane alibi kee ane, fee kanan mv nu ane gbaa ane an taa bamv nu bee waa ane alibi kee bamv mv.

¹³ Man yege a loo kotov to ku to, amaa lee ane lu olibilibi mv abaa to. Lu fee kuwura-gyii ye olon,

ye bunyaa i gye fu lee kakraa.*

¹⁴ Lu fee nu asa ba waa fane alibi nu fan taa kee bamv mv, fane-Se mv nu o bv svsv mv gbaa ii biti o taa kee fane. ¹⁵ Amaa nu fan kan fan man taa asa alibi kee bamv bire, fane-Se mee ye o taa fane alibi kee fane.

Nojmina

¹⁶ “Nu fan kan waa nojmina mv, fan man waa fane ansi to kowe kuwu fee kanan mv nu nno nnyo-nnyo wuya ana bee waa mv. Bee nyaanv bamv ansi to ke asa ba nye wu ye ba njmina konv. N towe fane kesintin fee ba wola nye bamv kukoka lwe. ¹⁷ Amaa nu fu kan njmina konv mv, fwu fu

* **6:13** 6:13 Ba kyurov gyaga sv waa didaa twole tku to ye, Lu fee kuwura-gyii ye olon, ye bunyaa i gye fu lee kakraa.

ansi to, sɔswa nfo ke fu seyi fu kumu to. ¹⁸ Saamu, asa ba mee ye ba wu fee fu nmina kɔnɔ, amɔɔ fu-Se mu nu ɔku mee wu mu mu nkun. Fu-Se mu nu ee wu koto mu nu fu waa asiri to, ii biti o ka fu kuko.

Fan Taa Fane Ansi

Gyaga Susu Ato Su

(Luka 12:33-34)

¹⁹ “Fan man kɔula kapatɔye yila kase su nfu sa fane n-yu, nfu numu nu itabirita ye nkandira ii nyita umu, nu ayu bee loo bee yuuri umu.

²⁰ Amaa fan kɔula kapatɔye yila susu sa fane n-yu, katn mu nu itabirita ye nkadɔɔ i mee taale nyita umu, nu ayu ba mee taale loo naa yuuri umu.

²¹ Lu fee katn mu nu fu kapatɔye bu mu, tuto nu fu nfeere gbaa i bu.

²² “Nyumisa ansi i gye mu kayu-wole mu fitila. Nu fu ansi i kan i burɔn bure, fu kayu-wole mu kpini gye nmanjesa nun. ²³ Amaa nu fu ansi i kan i man burɔn bure, fu kayu-wole mu kpini bu kitenbiri to nun. Imu su nu fitila mu nu ki bu fu to mu gye kitenbiri mu, ii biti i waa kitenbiri tumm.

²⁴ “ɔku i gye ɔku mee taale sun anyiripe anyo. Ee biti o kisi ɔku ke o nye kebiti sa ɔku, abee ee biti o nye sanja sa ɔku ke o yege ɔku. Fan mee taale sun lbwaare maa afulee.

Fan Man Yege Asin

I Tɔɔɔɔ Fane

(Luka 16:13)

²⁵ “Imu su n towe fane ye, fan man yege fane nkpa ye agyito mu nu fen biti fan gyii, abee umu nu fen nuu, abee fane kayu-wole ye ato bunsu asin i tɔɔɔɔ fane. Nkpa i man kyɔ agyito abee? Nu kayu-wole mɔɔ man kyɔ ato bunsu? ²⁶ Fan ku nbwiibi mu nu ba bu afuu to mu, be mee duu nu ba mee tɔye, nu ba mee kɔula agyito bee gyaga agyan su, amaa fane-Se mu nu o bu susu mu u sa bamu agyito. Fane asin i man tiri i kyɔ bamu nun abee? ²⁷ Fane to mɔɔ nu asin i maa tɔɔɔɔ mu su mu, nu ee taale taa kerefi kolɔn tii mu nkpa su?

²⁸ “Nu mune i waa nu ato bunsu asin i tɔɔɔɔ fane? Fan ku kanan mu nu iyu ntɔtɔle i dan mu. I mee sun kusun nu i mee luu ato bunsu i sa umu n-yu. ²⁹ Amaa n towe fane ye, halu Owura Solomon maa mu ato bunsu danbirasa kpini mu, i man burɔn fuu ntɔtɔle mu. ³⁰ Nu fale nu lbwaare u lonɔ aftiri mu nu ndaga i bu to, nu oke bee taa umu funti waa fulon to mu, mune waa nu o mee ye o sa fane ato bunsu kɔkyo? O, fane kikɔle-gyii ki man kyɔ? ³¹ Imu su fan man tɔɔɔɔ fane n-yu fen taase ye, ‘Mune nu an biti a gyii?’ abee ‘Mune nu an biti a nuu?’ abee ‘Mune nu an biti a bun?’ ³² Bamu nu be mee nyi lbwaare mu fale ato kpini su nu bamu ansi i payi. Nu fane-Se mu nu o bu susu mu nyi fee fale ato numu maa tiri fane.

³³ “Amaa fan gyankpaa ku biti lbwaare kuwura-gyii mu ukpa ye mu ukpa kikyiigisa mu, ke o taa ato numu kpini tii su sa fane. ³⁴ Kanun su fan man tɔɔɔɔ fane n-yu lu ato mu nu ii biti i ba oke. Fan yege oke ato i ku umu gbaa-gbaa umu asin tirisa su.

7

Fan Man Bun Kupwe

(Luka 6:37-38, 41-42)

¹ “Fan man bun kupwe, ke lbwaare o man bun fane gbaa kupwe. ² Lu fee okpa mu nu fen bola su fen bun fane birisa ana kupwe mu, nu lbwaare

gbaa ii biti o bola su bun ngbaa fane kupwe. Nu kuto kaalasa mu nu fan taa kaala sa fane burisa ana mu, kanun nu lbwaare ii biti o kaala sa fane.

³ "Mune i waa nu fii wu keyuubi mu nu ki bu fu burisa kinsi to, nu fu mee wu kagyakpoti mu nu ki de fu kinsi to? ⁴ Nene su nu fu taale towe fu burisa ye yeye n lee keyuubi fu kinsi to, yeye kagyakpoti de ngbaa-gbaa fu kinsi to? ⁵ Fu nno nnyo-nnyo wuya, gyankpaa lee kagyakpoti mu nu ki bu fu kinsi to mu, poyi ke fu lan wu danburasa, ke fu lee keyuubi mu nu ki bu fu burisa kinsi to mu.

⁶ "Fan man taa kuto mu nu ki du kyurekyure mu sa igyoono, lu fee bee biti ba bilinji yile fane su dunji fane waa kyabile-kyabile. Nu fan man taa fane ato kpare tui sa akuuri, ke be kyigya imu su nyita.

*Fan Kule Lu lbwaare Ase
(Luka 11:9-11)*

⁷ "Fan kule lu lbwaare ase, ee biti o sa fane. Fan ku biti lbwaare ase, fen biti fan wu. Fan da mu kebuno, ee biti o tigi sa fane. ⁸ Lu fee okumaa mu nu ee kule ee lu lbwaare ase mu, ee nye, nu okumaa mu nu ee ku ee biti mu, ee wu, nu okumaa mu nu ee da kebuno mu, ee tigi ee sa mu.

⁹ "Fane anumu nu mu-bii u kule mu bodobodo ke o taa kubuu sa mu? ¹⁰ Abee nu ee kule mu okun nu ee taa kulanse ee sa mu? ¹¹ Nu fane mu nu fan gye alibi awaapu mu gbaa fen nyi ato danburasa kitaa sa fane-bii ana mu, mune su nu fane-se lbwaare mu nu o bu susu mu mee ye o kyula sa okumaa mu nu ee kule mu ato danburasa mu? ¹² Imu su kuto kumaa mu nu fen biti asa ba waa sa fane mu, fane gbaa fane fan baa fen waa kanun fen sa bamu. Inumu i gye Mosesi nbara ye lbwaare atowepu kikaapu mu.

*Kebuno Bontesa Ye Kyelegesa
(Luka 13:24)*

¹³ "Fan bola kebuno pii mu to loo. Lu fee kebuno yelgesa mu okpa gbaa yelge ye kunate su, nu kii kpee kinyita kakpaa to nun, nu asa mu nu bee bola bee loo kumu to mu ba kyo. ¹⁴ Amaa okpa mu nu kii kpee nkpa to mu bire ki bonte, nu kumu kebuno gbaa man yelge, nu asa mu nu bee wu kumu bee bola mu ba man kyo.

*Oyu Kumaa Kima
Kimu Abi
(Luka 6:43-44)*

¹⁵ "Fan baa fan da atjesa atowepu su. Ansi su mu be du bohn fee nbolupu mu, amaa bamu nkolo to mu, be du nun fee agboogboo mu nu ba nye agbu. ¹⁶ Bamu ato waasa nu fen biti fan taa bu bamu. Kididobi oyu su nu bee tye kimango abi abee? Abee kikapale oyu su nu bee tye akutu? ¹⁷ Kanun nu oyu danburasa u soyi abi danburasa, nu oyu libi mo u soyi abi libi. ¹⁸ Oyu danburasa mee taale soyi abi libi, nu oyu libi mee taale soyi abi danburasa. ¹⁹ Oyu kumaa mu nu ki mee soyi abi danburasa mu, bee ne kumu nun tui, ke ba taa waa fulon to. ²⁰ Kanun su fen biti fan bu antjesa atowepu mu lu bamu awaasa su.

*N Man Nyi Fane
(Luka 13:25-27)*

²¹ "Man gye okumaa mu nu ee tu me ye, 'Onyurpe, Onyurpe' mu, ii biti o loo susu kuwura-gyii mu to, amoo omu nu ee waa me-se mu nu o bu susu mu kebiti mu nkun. ²² lbwaare kake tlesa mana kan fu mu, asa gaalaagaa bee biti ba towe me ye 'Onyurpe, Onyurpe, an bola fu kitu su towe abwaaresin sa asa, nu lu fu kitu to su mu an gya nbwu libi, nu an

waa asin kyinkyinsa gaalaagaa.’ ²³ Amaa n biti tɔwe tigi bamu ye, ‘Man nyi fane. Fane alibi awaapu banumu, fan lu me su nate.’

Ɔnyaasinpu Ye Omelensipu

Ibu Kipɔyi
(Luka 6:47-49)

²⁴ “Imu su ɔkumaa mu nu ee nu me asin numu, nu ee buu umu mu, du nin fee ɔnyaasinpu mu nu ɔ pɔyi mu kɩkpaara gyaga kifule su mu. ²⁵ Bulayi da nu ubun i bɔla, nu afuu lala i da obu mu, amaa ki man tiye, lu fee ba pɔyi kumu gyaga kifule su. ²⁶ Amaa ɔkumaa mu nu ee nu me asin numu, nu o mee buu umu mu, du nin fee omelensipu mu nu ɔ pɔyi mu obu gyaga kusipu su. ²⁷ Bulayi da nu ubun i bɔla, nu afuu lala i da nu obu mu lu tiye ɔɔn to birimm.”

²⁸ Yesu maa tɔwe asin numu lɔwe mu, mu kɩkaapu mu i kyinkyin sakyɔ mu gaa. ²⁹ Lu fee mu kɩkaapu mu to su ɔɔn, nu i man du fee nbara akaapupu lee mu.

8

Yesu Kye Kibootoo Wuya Ku

(Maki 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Yesu maa kpɩhge lu kibu mu su ba mu, asa damante ba buu mu. ² Tɔto nu ɔnyin ku mu nu ee lo kibootoo ba munja mu amulii su mu ansi to nu ɔ tɔwe ye, “Ɔnyiripe nu i pure fu mu, fu taale yege me n-yu i loɔɔ su.”

³ Nu Yesu teeɔe mu kibaa mata ɔnyin mu. Nu ɔ tɔwe mu ye, “I pure me, fu n-yu i loɔɔ su.” Opula to nu mu kibootoo mu ki lɔwe. ⁴ Nu Yesu tɔwe mu ye, “Man waa fu tɔwe ɔku, amaa taa fu n-yu naa kaapu lbwaare Oseepu, ke fu lee saraga fee kanan mu nu Mosesi nbara i kaapu mu, ke ɔkumaa numu o wu fee fu n-yu i loɔɔ su.”

Anaakɔpu Ɔbilisa

Mu Kikɔɔle-gyii
(Luka 7:1-10)

⁵ Yesu maa loo Kapanum kade to mu, Roma anaakɔpu ɔbilisa ku ba mu ase ba kule mu ye o kye mu to. ⁶ Ɔ tɔwe mu ye, “Ɔnyiripe, me kɩyaafɔle de me kɩkpaara su ee lo mugule-mugule, u toɔɔɔ mu gaa.”

⁷ Imu su, Yesu tɔwe mu ye, “N biti n naa kye mu kulɔ.”

⁸ Nu anaakɔpu ɔbilisa mu lee mu kɔɔɔ ye, “Ɔnyiripe n man dagaa fee fu ba me kɩkpaara su. Amaa dan sa kɔɔɔ, me kɩyaafɔle mu ii biti ɔ kpaare. ⁹ Lu fee ngbaa me n bu aku ɔɔn kase nin, yege anaakɔpu ba bu me kase. N kan tɔwe ɔku ye, ‘Kpe nfu,’ nu ee kpee. Nu n tɔwe ɔku ye, ‘Ba nfu,’ nu ee ba. Nu n tɔwe me kɩyaafɔle ye, ‘Waa unumu,’ nu ee waa unu.”

¹⁰ Yesu maa nu kanu mu, i kyinkyin mu, nu ɔ tɔwe bamu nu ba buu mu mu ye, “N tɔwe fane kesintin fee Israyi abi kpini to mu, n man pɩta wu ɔsa mu nu ɔ su fale kikɔɔle-gyii damante numu kedubi. ¹¹ N tɔwe fane ye asa gaalaagaa bee biti ba lu kyɔwe kulu ye kyɔwe kitɩye, ke ba maa Abraham maa Isaki ye Gyekobu ba ba buga kyina bamu ɩkyinakpa mu nu i gye kuwura-gyii kensi-gyii ngyaɔe mu to. ¹² Amaa fane mu nu naafɔɔ fan gye kuwura-gyii abi mu, bee biti ba taa fane funti kewu to kitentenbiri to katin mu nu kusu ye anobi kedunji bu.”

13 Nii Yesu tɔwe anaakɔpu ɔbɔlsa mu ye, “Kpewu! Ii biti ɪ waa sa fu fɛɛ kanan mu nɪ fu kɔɔle gyii mu.” Nii kanin saɲa maɲa tɔ kyɛkyɛɛ nɪ mu kɪyaafɔle mu nye alanfiya.

*Yesu Kye Alɔpu Kukyo
(Maki 1:29-34; Luka 4:38-41)*

14 Yesu maa ba Pita kɪkpaara sɔ mu, o wu fɛɛ Pita mu-saa kyɪsa de ɛɛ lɔ kibirima. 15 ɔ kɪtaa mu kɪbaa tɔ nɪ kibirima mu kɪ yege mu, nɪ ɔ kɔsu kɪtaa bamu kɪfɔ.

16 Saɲa mu nɪ kyɔwe tiye mu, nɪ asa ba taa alɔpu kukyo mu nɪ nbwu libi ba tɛ bamu sɔ mu biya Yesu. Nɪ ɔ sa nbwu libi mu kɔnɔ gya bamu kɔsaa alɔpu mu sɔ, nɪ ɔ kye alɔpu mu kpini. 17 Inɪmu ɪ yege nɪ asɪn mu nɪ ɪbwaare ɔtɔwɛpu Isaya tɔwe Asinkyan yɪlasa mu tɔ mu ɪ ba tɔ. Asɪn mu ɪ gye ye,

“ɔ kɔle anɛ alɔ,
nɪ ɔ taa anɛ alobi sɔla.”

*Bamu Nɪ Bee Biti
Ba Buu Yesu
(Luka 9:57-62)*

18 Yesu maa wu asa damante ba maa kyaabɔɔ mu mu, ɔ tɔwe mu asunpu mu ye ba faa kpee benbe. 19 Nii nbara ɔkaapupu ku ba mu ase ba tɔwe ye, “ɔkaapupu n biti n buu fu kpee katɪn kɔmaa mu nɪ fii kpee mu.”

20 Nii Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, “Agboogboɔ ba sɔ ɪbɔ beɛ de tɔ, nɪ nbwiibi ba sɔ nsuswaa, amaa me, Daadimaadi Obii-nyɪnsa mu bure, n man sɔ katɪn mu nɪ n de fɔute.”

21 Mu ɔbulapu ku gbaa tɔwe mu ye, “ɔnyɪrɪɛ, yege n naa pula mɛ-se pɔɪ.”

22 Amaa Yesu tɔwe mu ye, “Buu mɛ ke fu yege bamu nɪ be du fɛɛ alewupu mu, be kpee naa pula bamu alewupu.”

*Afuu Ye Apaa I Nu
Yesu Ase*

(Maki 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Nii o loo ɔkɔli tɔ nɪ mu abɪlapu mu ba buu mu loo. 24 Ba maa gyan ɔbɔn lala mu sɔ bee kpee mu, opula tɔ nɪ afuu lala i tigi yege ɪ da apaa ii loo ɔkɔli mu tɔ. Amaa yege Yesu de nsure. 25 Abɪlapu mu ba naa kyɪni mu, nɪ ba tɔwe mu ye, “ɔnyɪrɪɛ, mɔlɪge anɛ! An biti a muuri!”

26 ɔ lɛɛ bamu kɔnɔ ye, “Fane mu nɪ fane kɪkɔle-gyii kɪ man kyɔ, mɪnɛ ɪ waa nɪ fan sɔ kufuu kanɪn?” Nii ɔ kɔsu pɔntɛ afuu ye apaa mu sɔ, nɪ ɪ waa diin.

27 Nii i kyinkyin asa mu, nɪ ba taase ye, “Mɪnɛ nyɪmɪsa ndee? Halɪ afuu ye apaa gbaa ii nu mu ase.”

*Yesu Kye Anyɪn Mu Nɪ
Nbwu Libi Ba Tɛ Bamu Sɔ Mu
(Maki 5:1-20; Luka 8:26-39)*

28 Yesu maa fɔb ɔbɔn mu benbe mu nɪ kɪ gye Gadara ɔsɔwɔle mu, anyɪn anyɔ ku mu nɪ nbwu libi ba tɛ bamu sɔ mu ba ɪɪ nkyan tɔ ba gyaɲa mu. Ba kyɪna ba libi gaa fɛɛ ndɔnbwɛ, nɪ ɔku mɛɛ taale bɔla kanɪn ɔkpa maɲa sɔ. 29 Ba kuusi ye, “ɪbwaare mu-Bii, mɪnɛ nɪ fii biti anɛ ase? Fu ba nɪn ye fu ba waa anɛ awɔrɔfɔ pɔɪ ke ɪmu saɲa mu ɪ fɔb, abɛɛ?”

³⁰ Akuuri damante ku ba yile tuto kibaafun bee gyii. ³¹ Nu nbwu libi mu ba kule Yesu ye, "Nu fu kan fii biti fu gya ane bire, yegε a naa loo akuuri damante numu to."

³² O towe bamu ye, "Fan nate!" Nu ba lu anyin mu to naa loo akuuri mu to. Nu akuuri damante mu kpini ba sile kpilige kidenbi mu naa tiye obun lala mu to nu ba wu. ³³ Nu bamu nu bee ku akuuri mu su mu, ba sile kpee kade to, naa towe kutu mu nu ki waa kpini ye umu nu i waa anyin anyo mu nu nbwu libi ba te bamu su mu. ³⁴ Kanin su kade mu to asa kpini ba lu ba naa gyanja Yesu. Ba maa wu mu mu, ba kule mu ye o lu bamu osuwle su.

9

Yesu Kye Mvgule-mvgule Wuya (Maki 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Yesu dii loo okuli to, faa obun mu ba mu gbaa-gbaa mu kade to. ² Nu asa aku ba taa onyin mugule-mugule wuya mu nu o de kukpaata su biya mu. Yesu maa wu bamu kikoolε-gyii mu, o towe mugule-mugule wuya mu ye, "Mi-bii, yegε fu kokolo ki de fu. N taa fu alibi keε fu."

³ Tuto nu nbara akaapupu mu aku bee towe abaa ase ye, "Onyin numu i towe nbusaa asin ee yii lbwaare!"

⁴ Yesu maa bu nfεere mu nu bee fe mu, nu o taase bamu ye, "Mune nfεere libi nu fen fe fane nkolo to kanin? ⁵ Imu kumomo i bulun kutowe? Fee n towe onyin numu ye, 'N taa fu alibi keε fu', abee n towe mu ye, 'Kusu, ke fu nate?' ⁶ Amaa n biti fan bu fee, me, Daadimaadi Obii-nynsa mu n su obun kase su n taa alibi keε." Tuto nu o towe mugule-mugule wuya mu ye, "Kusu, taa fu kalan ke fu kpewu." ⁷ Nu onyin mu kusu nu o kpewu. ⁸ Sakyu mu ba maa wu umu mu i waa bamu kufuu, nu ba yin lbwaare fee maa taa kanin obun sa nyimsa.

Yesu Tu Matiwu Ye

O Be Buu Mu

(Maki 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Yesu maa lu tuto ee kpee mu, o wu lenpoo okoolεpu mu nu bee tu mu ye Matiwu maa te lenpoo okoolεkpa. Nu o towe mu ye, "Buu me," nu Matiwu kusu buu mu.

¹⁰ Sanja mu nu Yesu maa mu abulapu ba kpee Matiwu kukpaara su bee gyii mu, lenpoo akoolεpu gaalaagaa ye alibi awaapu ba ba, nu ba maa bamu kpini ba buga gyii. ¹¹ Farasii abi ba maa wu kanin mu, ba taase Yesu abulapu mu ye, "Mune i waa su nu fane okaapupu maa lenpoo akoolεpu ye alibi awaapu bee buga bee gyii?"

¹² Yesu maa nu kanin mu, o lee Farasii abi mu konu ye, "Man gye alanfiya wuya nu okyepu tiri sa, amoo olapu nkun. ¹³ Fan naa ku biti Asinkyen yilasa kase. Asin mu i gye ye, 'Abaa kuweε kuwu nu me, lbwaare n biti, man gye atobwaaya kitaε lee saraga sa me.' " Nu Yesu kyaga su ye, "N man ba nun ke n ba tu bamu nu bee ku fee bamu ukpa i kyiigi lbwaare ase, amoo alibi awaapu."

Ba Taase Yesu

Nojmina Asin

(Maki 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Kakaaku Gyon Okyugyeepu abulapu ba ba taase Yesu ye, "Mune i waa su nu ane ye Farasii abi mu a njmina konu, nu fu abulapu bire be mee njmina konu?"

15 Nii Yesu lee bamu kono ye, “Nene su nu kikyufo to afo bee biti ba boota to, yeye okyufo mu-kuli mu bu bamu ase? I mee ba kanin. Amaa saɗa ku ii biti o ba nu bee biti ba taa okyufo mu-kuli mu lu bamu ase. Kanin saɗa maɗa nu bee biti ba nmina kono.”

16 Yesu bila towe ye, “Oku mee tin kikyibi pupwe taa baata tii kaale didaa okyatekpa obo. Nu o kan waa kanin mu kikyibi pupwe mu kii biti ki kyate lu, ke okyatekpa mu ku yelige tii su. 17 Kanin maɗa nu oku mee taa nta pupwe waa kutobwaaya owule taakpe didaa to. Nu o kan waa kanin, nu nta mu u bile mu, ii biti i kyate taakpe didaa mu nyita, ke nta mu i kyeege foyi. Amaa bee taa nta pupwe waa taakpe pupwe to, ke umu anyo mu i man nyita.”

*Yesu Kyinji Kebii Ku
Nii O Kye Okyuu Mu Nii
Nkalan u Da Mu Mu*

(Maki 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Yesu maa san o maa su ee towe umu mu, nu Gyiwu abi kab-waare-kule ogyanekpa obilisa ku ba Yesu ase, ba muɗa mu ansi to kule mu ye, “Mi-bii-kyusa dan wu numu. Amaa dan waa aniya ba taa fu kibaa mata mu, ee biti o kyinji lu lewu to ba nkpa to.” 19 Imu su Yesu kusu buu mu, nu mu abulapu gbaa ba buu mu kpee.

20 Ba maa kpee mu, okyuu ku mu nu nkalan u da mu nsu kudu anyo mu, ba bola Yesu kamaa nu o taa mu kibaa mata Yesu kaale anobi. 21 Lu fee okyuu mu fe mu nfeere to ye, “Nu n dan nye mata mu kaale gbaa, n biti n nye alanfya.”

22 Nu Yesu bilinji nu o wu okyuu mu, towe mu ye, “Mi-bii-kyusa, yeye fu kokolo ki de fu. Fu kikole-gyii i yeye nu fu nye alanfya.” Nu okyuu mu nye alanfya opula maɗa to.

23 Saɗa mu nu Yesu naa loo ogyanekpa obilisa mu kipaara su, nu o wu nleebi afolepɔ keli mu to ye asa damante mu nu bee su mu, 24 o towe bamu ye, “Okumaa numu o lu nfu, kebii mu man wu nun, o de nsure nun.” Amaa ba nmase Yesu. 25 Ba maa gya asa damante mu lu kamaa to mu, Yesu loo kebii kyusa-bi mu ase, nu o kita mu kibaa to, nu o kusu kyuna. 26 Nu fale asin numu yaase kpee kanin osowule maɗa su kpini.

Yesu Kye Agyaatanapu Anyo

27 Yesu maa lu toto ee kpee mu, nu agyaatanapu anyo aku ba buu mu, bee kuusi bee towe ye, “Dawidi kanaana-bii, wu ane kowee!”

28 Yesu maa naa loo katun mu nu o te mu, nu agyaatanapu anyo mu ba kpee mu ase, nu o taase bamu ye, “Fan kcole gyii fee n taale kye fane?” Nu ba lee kono ye, “Eehn, Onyirupe, an kcole gyii.”

29 Toto nu o mata bamu ansi towe bamu ye, “I waa sa fane, fee kanaan mu nu fane kikole-gyii ki du mu.” 30 Nu bamu ansi i bugi. Nu Yesu da bamu amu to kenken ye, “Fan man towe umu sa oku.” 31 Amaa ba lu toto nu ba yaase asin numu lu Yesu su kanin osowule maɗa su kabaafun kpini.

32 Agyaatanapu anyo mu ba maa kpee mu, asa aku ba biya onyun mu nu nbwu libi ba te mu su nu o mee taale ee towe. 33 Yesu maa dan gya nbwu libi lu onyun mu su mu, nu onyun mu piili ee towe. Nu i waa asa damante mu kiyar, nu ba towe ye, “A man pii wu umu kudubi tsrayi osowule su.”

34 Amaa Farasii abi mu ba tawe ye, "Nbwu libi obulsa olon nu o su ee gya nbwu libi fale."

Kusun Awaapu Mu

Ba Gye Gberɛɛ

35 Nu Yesu nate nde lala ye nde-bii to kpini kyaaboo, yegɛ ee kaapu bamu kabwaare-kule igyanɛkpa mu to, nu ee tawe bamu asin danbirasa lu lbwaare kuwura-gyii mu su, nu ee kye alo yiri-yiri kumaa numu. 36 Yesu maa wu sakyɔ mu, bamu asin i waa mu kwee, lu fee bee yigee nu ba man nyi kanan mu nu ba waa. Be du nun fee nbulɔpu mu nu ba man su okpapu. 37 Kanun su o tawe sa mu abulapu mu ye, "Kesintin to mu, ayu kitɔne mu kyɔ, amaa kusun awaapu mu ba du gberɛɛ fale. 38 Imu su fan kole Onyirɛ, kadoo wuya mu ke o sun kusun awaapu kpee mu ayu kitɔne mu to."

10

Abulapu Kudu Anyɔ Mu

(Maki 3:13,1-9; Luka 6:12-16)

1 Yesu tu mu abulapu kudu anyɔ ba gyanɛ, nu o sa bamu olon ye ba taa gya nbwu libi, ke ba kye alo yiri-yiri kumaa numu.

2 Abulapu kudu anyɔ mu atu ndee. Jgyankpaapu mu i gye Simon (mu nu ba bila bee tu mu ye Pita) maa mu-supu Andiruwu, ye Gyemisi maa mu-supu Gyɔn, Sebedi mu-bii ana, 3 ye Filipu maa Batolome, ye Tomasi maa Matiwu, lenpoo okɔlepu mu, ye Gyemisi Alifeyo mu-bii, ye Tadiyosi, 4 ye Simon mu nu bee tu mu ye Seloti* mu, ye Gyudasi Isikariyoti, mu nu o ba lee Yesu sa mu.

Yesu Sun Abulapu

Kudu Anyɔ Mu

(Maki 6:7-13; Luka 9:1-6)

5 Nu Yesu sun abulapu kudu anyɔ mu tawe bamu ye, "Fan man kpee bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu kbaafun abee Samariya abi kade ku to. 6 Amaa fan kpee Israyi abi mu nu ba du fee nbulɔpu foyisa mu ase. 7 Fan kpee naa tawe bamu asin danbirasa mu ye, 'lbwaare kuwura-gyii mu ki tiri to.' 8 Fan kan kpee mu fan kye alopu, ke fan kyinji alewupu, ke fan yegɛ abootipu n-yu i loho su, ke fan gya nbwu libi lu asa su. Ba taa olon manja kee fane nun, umu su fane gbaa fane fan taa kee. 9 Fan man taa afulee ku waa fane igyifa to, 10 nu fan man taa taakpe abee kaale nyosapu, abee asbita, abee kikpebi, kpee okpa manja. Osunpu dagaa fee ba sa mu kutɔ mu nu ki tiri mu.

11 "Kade lala abee kade-bi kumaa mu nu fan loo kumu to mu, fan biti osa mu nu mu ukpa i kyiigi, ke fan kyina mu kikaara su naa fuɔ sanya mu nu fen biti fan ba lu tutɔ. 12 Nu fan kan loo mu su mu, fan kole keyuula sa kikaara mu. 13 Nu kikaara mu su abi ba kan kɔole fane mu, fan yegɛ fane keyuula mu ki sii kikaara mu su. Amaa nu ba man kan kɔole fane bure, fan yegɛ fane keyuula ki bwii ba fane ase. 14 Nu kade ku abee kikaara ku asa ba man kan kɔole fane abee ba man nu fane ase mu, fan kpikpa fane ayaa to ise wurige bamu su, ke fan lu tutɔ. 15 N tawe fane kesintin fee, kake mu nu lbwaare ii biti o be gyii asa asin mu, Sodom maa

* 10:4 10:4 Silote kase i gye omu nu o su kebiti sa mu asa, nu ee biti fee ba ko kɔole bamu n-yu lu Roma kibane kase.

Gomora abi kusu bute gbaa ii biti i baa i bo bamu lee. ¹⁶ Fan ku! N sun fane nun fee nbulupu n kpee akuntun to. Fan baa fan su kanyaasin fee ananse, yege fan du bwahn fee awura-lopo.

Asa Bee Biti Ba Nyanla

Abulapu Mu

(Maki 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁷ “Fan baa fan da su, lu fee asa ku bee biti ba kɩtaa fane kpee asin ogyikpa, ke ba tɩje fane Gyiwu abi kabwaare-kule ɩgyanekpa. ¹⁸ Lu me su, bee biti ba kpiya fane awura ye aluburu ansi to, ke fan nye okpa towe asin danbirasa mu lu me su sa bamu, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu. ¹⁹ Nu ba kan kpiya fane asin ogyikpa mu, fan man yɩye lu koto mu nu fen biti fan towe, abee kanan mu nu fan towe mu su. Saɗa mu kan fuu mu, fen biti fan nye asin mu nu fan towe bamu. ²⁰ Lu fee man gye fane gbaa-gbaa ii biti fan towe, amaa fane-Se Ibwaare Kayaayu mu ii biti o bola fane su towe.

²¹ “Kanun nke maa to mu, nyɩmsa ii biti o gyii mu gbaa-gbaa mu-supu kade-boyi, ke ba mɔɔ mu, ke ose gbaa o waa obii kanun. Nbi bee biti ba kusu yile akougepu ana su, ke ba yege ke ba mɔɔ bamu. ²² Asa kpini bee biti ba kisi fane lu me su, amaa okumaa mu nu o taale yile to kenken naa fuu laalaaluwe mu, ii biti o nye kamolige. ²³ Nu ba kan nyanla fane kade ku to mu, fan sile lu tuto kpee kade ku to. N towe fane kesintin fee, fen mee ye fan sile kanun kyaaboo Isirayi nde mu kpini su, poyi ke me, Daadimaadi Obii-nyɩmsa mu n ba.

²⁴ “Obulapu man kyɔ mu okaapupu, nu kɩnye man kyɔ mu-nyɩrɩpe. ²⁵ I dagaa i maa kukwe obulapu fee maa ba waa fee mu okaapupu. Nu kɩyaafole mɔɔ o ba waa fee mu-nyɩrɩpe. Nu ba kan bee tun asin bee gyaga me, kɩkpaara su obɩlsa su ye n gye Beelisebu mu,[†] kanun bire bee biti ba taa atɩ libi gyaga fane mu nu fan gye me kɩkpaara su abi mu i kyɔ me lee mu.

Fan Man Sile Oku

Amoo Ibwaare

(Luka 12:2-9)

²⁶ “Imu su fan man sile asa. Koto kumaa mu nu ki bun su mu, ii biti i bugi su, nu koto kumaa mu nu ki baala mu, ii biti i lu ifuli. ²⁷ Asin kumaa mu nu n towe fane kitentenbiri to mu, fan towe umu kakyuwape, nu asin kumaa mu nu n kuli waa fane asu to mu, fan da umu kibonbon. ²⁸ Fan man sile bamu nu bee mɔɔ kayi-wole nkun, yege ba mee taale mɔɔ okala. Amaa fan sile Ibwaare mu nu ee taale nyita okala ye kayi-wole, Sitaane fulon to mu. ²⁹ Man gye kobo kulun nu bee su bee soo alangba anyo, amaa bamu to okulun mee ye o tye kase su wu, yege fane-Se Ibwaare man sa okpa. ³⁰ Halu fane okumaa numu kumu to inyini gbaa, Ibwaare nyi umu kono. ³¹ Imu su fan man waa kufuu, lu fee fan su kyaare fan kyɔ alangba damante.

³² “Okumaa mu nu ee lee ee towe asa to ye n gye mu-Nyɩrɩpe mu, kanun nu ngbaa me n biti n lee mu kaapu me-Se ansi to susu. ³³ Amaa okumaa mu nu o kina me asa to ye n man gye mu-Nyɩrɩpe mu, ngbaa me n biti, n kina mu me-se ansi to susu.

[†] 10:25 10:25 Beelisebu i gye alibi kpini kumu.

Nbariḡe Tɔ Asin
(Luka 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ “Fan man fe nfeere fee n ba nin ke i biya keyuula dulinyaa numu to. Man gye keyuula nu n biya, amaa keluu nu n biya. ³⁵ Lu fee n ba nin,

‘ke nbii-nyinsa ba kusv yile bamu-se ana sv,
ke nbii-kyusa gbaa ba kusv yile bamu-nyi ana sv,
ke asaa-kyusa ba kusv yile bamu-saa ana sv,

³⁶ Ke nyimisa mu dun ana ba baa ba gye mu kikaara sv asa.’

³⁷ “Okumaa mu nu ee biti mu-se abee mu-nyi o kyɔ me mu, o man dagaa maa waa me obuupu. Nu okumaa mu nu ee biti mu-bii-nyinsa abee okyusa o kyɔ me mu, man dagaa maa waa me obuupu. ³⁸ Nu okumaa mu nu o man taa mu oyu laasa[‡] sula buu me mu, man dagaa maa waa me obuupu. ³⁹ Nu okumaa mu nu ee biti mu nkpa mu kɔbaa sv mu, ee biti o pan umu, amaa okumaa mu nu o pan mu nkpa lu me sv mu, ee biti o nye umu.

Kukoka Mu Nu Ibwaare

Ii Biti O Sa

(Maki 9:41)

⁴⁰ “Okumaa mu nu o kɔle fane mu, kɔle me numu, nu okumaa mu nu o kɔle me mu, kɔle omu nu o sun me numu. ⁴¹ Okumaa mu nu o kɔle Ibwaare otɔwepu lu maa gye Ibwaare atɔwepu sv mu, ee biti o nye kukoka mu nu Ibwaare ii biti o ka mu otɔwepu mu. Nu okumaa mu nu o kɔle osa mu nu mu ukpa i kyiigi lu maa gye ukpa kyiiigisa wuya sv mu, ee biti o nye kukoka mu nu Ibwaare ii biti o ka osa mu nu mu ukpa i kyiigi mu.

⁴² Nu okumaa mu nu o sa me abulapu[§] numu to oku nkyu yuulisa kawe to, lu fee maa gye me obulapu sv mu, n towe fane kesintin fee, o man ye o pan mu kukoka kpa.”

11

Yesu towe Gyɔn

Okyugyeepu mu asin

(Luka 7:18-35)

¹ Yesu maa kaapu mu abulapu kudu anyo mu ase lɔwe mu, o lu toto kpee o naa kaapu ke o towe asin danbirasa mu nde mu nu i san Galile osuwle sv mu.

² Saɔa maa to mu Gyɔn Okyugyeepu mu bu obu kitii to. Maa nu kuto mu nu Krisito u waa mu, o sun mu abulapu, ³ ba naa taase mu ye, “Fv i gye omu nu ba towe ane ye ee biti o ba mu, abee a ku otɔwepwe okpa?”

⁴ Nu Yesu lee kɔnɔ ye, “Fen bwii naa towe Gyɔn asin mu nu fan nu ye umu nu fan wu, ⁵ fee agyaatanapu ansi i bugi, nu ayaa ye abaa wusa wuya ana ba kusv nate, nu abootipu n-yu loɔnɔ sv, nu atikipiri asu a tigi, nu alewupu ba kyinjɔ ba nkpa to, nu ba towe Asin Danbirasa mu sa atiripu.

⁶ Kusee i gye sa osa mu nu o man yege me kɔkɔle-gyii.”

⁷ Gyɔn Okyugyeepu abulapu mu ba maa bwii bee kpee mu, nu Yesu piili ee towe Gyɔn n-yu sv asin ee sa sakyɔ mu ye, “Mune nu fan kpee Gyɔn ase kiperi mu sv fanaa ku? Fan kpee naa ku kiftiri mu nu afuu u da kumu ii bilinjɔ to nu? ⁸ Nu man gye kanun mu, mune nu fan kpee naa ku? Nyimisa mu nu o bun ataa danbirasa mu, nu fan naa ku? Ayee, asa mu

[‡] 10:38 10:38 Oyu laasa mu yile sa awɔwɔfɔ ye lewu. [§] 10:42 10:42 Abulapu mu ba biya bamu n-yu kase fee nbii wuribi maa waa mu.

nu bee bun ataa danbirasa mu, ba te iwurakpa nin. ⁹ Nu mune gbaa nu fan kpee naa ku? Ibwaare otowepu abee? Eehn, n towe fane ye o kyo Ibwaare otowepu. ¹⁰ Lu fee Gyon numu asin nu ba kyuroo waa Asinkyan yulasa mu to ye,

'N biti n sun me kaboo ke o gyankpaa fu,
mu ii biti o ba lonjo fu okpa yila fu.' "

¹¹ Nu Yesu bila towe bamu ye, "N towe fane kesintin ye, nyimsa ku man bu to nu ba kubge mu kase su nfu, nu o kyo Gyon okyugyeepu mu. Imu kpini gbaa mu, omu nu o gye pii susu kuwura-gyii mu to mu kyo mu. ¹² Lu Gyon okyugyeepu sana ba lu ndaga mu, bamu nu bamu ansi i payi ye bee biti ba loo susu kuwura-gyii mu to mu, ba su olon ye kensi payi bee loo kumu to. ¹³ Lu fee Ibwaare atowepu mu ye nbara mu, i wola towe lu kuwura-gyii mu su naa fuu sana mu nu Gyon ba. ¹⁴ Nu fan kan fen biti fan koole kyula mu, Gyon i gye Ibwaare otowepu Eligya mu nu ba towe yila ye ee biti o ba mu. ¹⁵ Omu nu o su asu nu ee biti o nu mu, o nu.

¹⁶ "Mune nu n taale taa kaala ndaga asa? Ba du nin fee nbii ba maa te agya to bee ti abaa bee towe ye,

¹⁷ 'An fule nleebi sa fane,
amaa fan man kyaa,
nu an bu alengyi ilon,
amaa fan man su.'

¹⁸ Lu fee Gyon maa ba mu, o mee gyii nu o mee nuu, nu ba ye, 'Nbwu libi ba te Gyon su.' ¹⁹ Me, Daadimaadi Obii-nyimsa mu n maa ba mu, n gyii nu n nuu, nu ba ye, 'Ee gyii gaa nu o gye otabuupe ye lenpoo akoolupe ye alibi awaapu bamu kyemune.' Amaa nu oku kan o buu Ibwaare kanyaasin ukpa su mu, i kaapu fee mu kanyaasin mu gye kesintin."

*Nde mu nu ba man koole
Yesu gyii mu, bamu laaku
(Luka 10:13-15)*

²⁰ Asa mu nu ba bu nde mu nu Yesu waa mu asin kyinkyinsa gaalaagaa mu, ba man yegge bamu alibi kiwaa, kanun su Yesu towe yii bamu ye, ²¹ "Korasin abi, fane laaku! Betsayida abi, fane laaku! Asin kyinkyinsa mu nu n waa fane nde numu su mu, nu i daa i gye Tayi maa Sidon nin, naafoo ba wola dila uboota, ke ba taa ndaara bun bamu amu, ke i kaapu fee ba kyeege bamu nfeere lu alibi to. ²² Amaa n towe fane ye, Tayi abi ye Sidon abi kusu bute ii biti i baa i bo fane lee kake talesa mu. ²³ Nu fane Kapanum abi, fen biti fee ba kusaa fane kpee susu Ibwaare aye nin abee? Aye, bee biti ba tuu fane waa awurufu fulon yen-yen to. Lu fee asin kyinkyinsa mu nu n waa fane kade to mu, nu i daa i gye Sodom nu n daa waa umu nin, naafoo kade mu san ki bu to ba lu ndaga. ²⁴ Amaa n towe fane ye, Sodom abi kusu bute ii biti i baa i bo fane lee kake talesa mu to."

*Fan ba nye ofvute Yesu ase
(Luka 10:21-22)*

²⁵ Sana mana nu Yesu towe ye, "Me-Se, fu gye susu ye kase Onyiripe, n yin fu, lu fee fu taa fale asin baala anyaastnpu ye anyipu su, nu fu lee umu kaapu nbii wuribi. ²⁶ I gye kanun nin, nu kanun i gye fu kokolo biti.

²⁷ "Me-Se taa kuto kumaa numu waa me abaa to. Oku man nyi obii mu amoo ose mu, nu oku man nyi ose mu amoo Obii mu, ye bamu nu Obii mu ii biti o lee mu kaapu bamu mu.

28 “Fane mu nu fan su nsula budusa nu fan kpune mu, fan ba me ase, ke n sa fane ofute. 29 Fan kyula ke fan buu me, ke fan kase me to, ke fan nye ofute sa fane kala ana, lu fee n du bwahn nu n buya me n-yu kase lu me kokolo to. 30 Nu fan kan fan buu me mu, i man bolon nu me kasula gbaa man budu.”

12

*Yesu i gye kake futesa ake mu Onyiripe
(Maki 2:23-28; Luka 6:1-5)*

1 Saɗa maɗa nu Yesu maa mu abulapu ba naa alon kadoo to kake futesa ake ku. Nu akon a moo mu abulapu mu, nu ba piili bee gyayi alon mu ukon bee we. 2 Farasii abi mu ba maa wu unumu mu, ba towe Yesu ye, “Ku! Mne i waa su nu fu abulapu bee waa kuto mu nu i man de okpa kake futesa ake.”

3 Yesu lee bamu konon ye, “Fan man pita kale kuto mu nu Owura Dawidi maa mu kamaa to abi ba waa saɗa mu nu akon a moo bamu mu nun?”

4 O loo kabwaare-sunkpa aye naa taa bodobodo mu nu ba lee saraga sa lbwaare mu, nu maa mu asa mu ba we. Nu lbwaare nbara to mu i man de okpa fee Dawidi maa bamu ba waa kanun, amoo lbwaare aseepu nkon.

5 Abee fan man pita kale Mosesi nbara mu to wu fee, lbwaare aseepu ba maa sun kabwaare-sunkpa aye mu to, kake futesa ake mu, bee nyita nbara, amaa okon man bun bamu kupwe? 6 N towe fane fee okon bu nfu to kyoo kabwaare-sunkpa aye mu. 7 lbwaare towe Asunkyan yilasa mu to ye, ‘Man gye atobwaaya kita lee saraga sa me nu n biti, amaa kuwu abaa kuwee nu n biti.’ Nu fan kan nu asin unumu kase nun, naafoo fen mee bun asa mu nu ba man waa alibi mu kupwe. 8 Lu fee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu, i gye kake futesa mu Onyiripe.”

*Yesu kye kibaa wusapu
ku kuloo
(Maki 3:1-6; Luka 6:6-9)*

9 Yesu maa lu toto ee kpee mu, o naa loo bamu kabwaare-kule ogyanekpa. 10 Nu onyin ku bu toto nu mu kibaa ki wu. Asa ku ba bu toto nu ba maa biti okpa ba nye pwu Yesu su mu, ba taase mu ye, “I de okpa fee ba kye alopu kake futesa ake abee?”

11 Nu Yesu taase bamu ye, “Nu i kan ba fee fane to okon su kabulupu nu o tye kikyabo to kake futesa ake mu, o mee lee mu lu kumu to abee?”

12 Nu nyimisa kyoo kabulupu naa ban su fale mu, umu su i de okpa nbara mu to fee a waa adanbirasa kake futesa ake sa asa.”

13 Toto nu Yesu towe onyin mu ye, “Teenje fu kibaa mu.” Nu o teenje kumu, opula to nu ki nye olon fee kibanban mu. 14 Amaa Farasii abi mu ba lu kpee naa njina kanan mu nu ba nye okpa moo Yesu.

*Yesu i gye Kiyaafole
mu nu lbwaare lee*

15 Yesu maa bu unumu mu o lu kanun opula maɗa, nu asa gaalaagaa ba buu mu, nu o kye bamu nu bee lo mu alo kpini. 16 Amaa o da bamu amu to ye ba man towe okon asa mu nu o gye. 17 Inumu i waa nun ke asin mu nu lbwaare bola mu otowepu Isaya su towe mu i ba to. Imu i gye ye,

18 “Ku! Me kiyaafole mu nu n lee mu ndee,
mu, nu n su kebiti sa nu o bola mi ansi.
N biti n taa me Kayaayu waa mu to,

ke ɔ tɔwe asin kyiigisa sa ndendemande kpini.

- 19 ɔ mee ye ɔ gyii umɔɔre abee ɔ punte to, nu ɔ mee ye ɔ nate waa olanba agbenbi su.
- 20 ɔ mee ye ɔ gya oyu-bi nyonsa to tii su lɔwe nu ɔ mee dun fitila mu nu ki man ku to mu. Ee biti ɔ yile to ke ɔ yege asin kyiigisa mu i gyii su.
- 21 Nu asa kpini bee biti ba taa bamu tamaa tɔu mu nkɔn su.”

Yesu maa Beelisebu
(Maki 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Kakaaku asa aku ba taa onyin ku biya Yesu. ɔ gye gyaatanapu ye naamuu lu fee nbwu libi ba te mu su. Yesu kye mu, nu mu ansi i bugi nu ɔ bila ee taale ee tɔwe. 23 Nu ii kyinkyin asa mu kpini, nu ba taase abaa ye, “Onyin numu i gye Dawidi kanaana-bii mu do?”

24 Amaa Farasii abi mu ba maa nu umu mu, ba tɔwe nin ye, “Nbwu libi kumu mu nu bee ti ye Beelisebu mu u sa onyin numu ɔɔn, nu ee taale ee gya nbwu libi ee kusɔ asa su kanin mu.”

25 Yesu bu bamu nfeere nu ɔ tɔwe bamu ye, “Nu Kuwura-gyii kumaa to asa ba kan barige to bee ko ye abaa mu, ki mee kyereere nu ki tiye. Nu kade abee kɔpaara su abi ba kan barige to bee ko ye abaa mu, kade abee kɔpaara manja kii biti ki boyi. 26 Nu i kan i gye kesintin fee Sitaane u gya Sitaane mu, u kaapu fee ɔ barige mu n-yu to kinyɔ nin. Imu su nene nu mu kuwura-gyii mu ki bila taale yile? 27 Fan ye Beelisebu u sa me ɔɔn nu n su n gya nbwu libi n kusaa asa su. To, kanin bure anumu u sa fane abulapu ɔɔn nu bee taale bee gya nbwu libi bee kusaa asa su? Fane gbaa-gbaa fane abulapu ii biti ba bun fane kupwe fee fan man su kesintin.

28 Amaa nu i gye lbwaare Kayaayu nu n su n gya nbwu libi n kusaa asa su mu, kanin bure fan bu fee lbwaare kuwura-gyii mu ki wɔla ki bu fane ase.”

29 Nu Yesu bila kyaga su ye, “Oku mee taale loo ɔɔɔɔɔɔ ku kɔpaara su naa swii mu kapatyiye, amɔɔ ɔ gyankpaa njina mu yila pɔyi ke ɔ lan taale naa swii mu kapatyiye lu kɔpaara mu su.

30 “Okumaa mu nu ɔ man tii me su mu, ii kisi me nin, nu okumaa mu nu ɔ mee kɔɔla ee kye me to mu, ee yaase asa mu nu n kɔɔla mu nin.

31 Imu su, n tɔwe fane ye, okumaa mu nu ɔ waa alibi abee ɔ tɔwe yii lbwaare mu, lbwaare ii biti ɔ taa kee mu. Amaa okumaa mu nu ɔ tɔwe yii Kayaayu Kyurekyure mu, lbwaare mee ye ɔ taa kee mu. 32 Nu okumaa mu nu ɔ tɔwe asin ku yii me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu, lbwaare ii biti ɔ taa kee mu, amaa okumaa mu nu ɔ tɔwe asin yii Kayaayu Kyurekyure mu bure, lbwaare mee ye ɔ taa kee mu nbunbu sanja numu to abee sanja mu nu ii biti i ba mu.

Oyu kumaa kumaa
kumu abi
(Luka 6:43-45)

33 “Nu fu kan kyula ye oyu ku abi i gye abi danbirasa mu, oyu maa gbaa gye oyu danbirasa nin, amaa nu fu kan kina ye oyu ku abi man gye abi danbirasa bure, oyu maa gbaa man gye oyu danbirasa. Lu fee oyu abi soyisa nu bee su bee lu kumu. 34 Fane asa libi fee ananse, nene nu fen taale tɔwe umu nu i burɔn, yege fane ato waasa gye alibi? Lu fee kuto mu nu ki bu nyumisa kɔkɔɔ to mu, kumu u lu mu kɔɔɔ to. 35 Nyumisa danbirasa bure, ato danbirasa mu nu i bu mu to mu, nu ee lee ee tɔwe, nu

nyumisa libi moɔ, ato libi mu nu i bu mu to mu, nu ee lee ee towe. ³⁶ Amaa n towe fane fee, katowe gyaga kumaa mu nu osa kumaa numu towe mu, ee biti o lee kumu kono lbwaare ansi to, kake mu nu lbwaare ii biti o tale asa mu. ³⁷ Lu fee fu ntowe nu lbwaare ii biti o yile su tale fu fee fu gyii asu abee fu gyii kopwe.”

*Gyiwu abi bee biti
asinkaala lu Yesu ase
(Maki 8:11-12; Luka 11:29-32)*

³⁸ Tuto nu nbara akaapupu aku ye Farasii abi aku ba towe ye, “Okaapupu an biti fee fu waa asin kyinkyinsa kaapu ane.”

³⁹ Nu Yesu lee kono ye, “Ndaga kakyina numu to alibi awaapu ye bamu nu be mee sun lbwaare u ku bee biti asin kyinkyinsa. Amaa baa mee nye umu, amoo sinkaala mu nu i ba lbwaare otowepu Gyona su mu, nu n biti n waa kaapu bamu. ⁴⁰ Fee kanan mu nu Gyona gyii nke nsa ibiri okun lala oto to mu, kanun manja nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu gbaa n biti n gyii nke nsa ibiri kase to. ⁴¹ Kake mu nu lbwaare ii biti o tale asa kpini mu, Ninewe abi bee biti ba kusu, ke ba bun ndaga kakyina numu to asa kopwe. Lu fee saja mu nu lbwaare otowepu Gyona naa towe bamu lbwaare asin mu ba yege alibi kiwaa. Amaa me, mu nu n kyo lbwaare otowepu Gyona mu n bu nfu. ⁴² Nu kake mu nu lbwaare ii biti o tale asa kpini mu, Seeba Owura-kyuisa mu nu o lu kata-kata mu, ii biti o kusu yile ke o bun ndaga kakyina numu to asa kopwe. Lu fee o lu koo kata-kata ba nu Owura Solomon kanyaasin kikaapu mu. Amaa me mu nu n kyo Solomon mu n bu nfu.”

⁴³ Yesu kyaga su ye, “Nu kayaayu libi dan kusu nyumisa su mu, ki naa ki naa ofuli su nun kii biti okyunakpa. Amaa nu ki man kan nye mu, ⁴⁴ ki towe sa kumu n-yu ye, ‘N biti n bwii kpee me kikaara mu nu n lu mu su.’ Nu o kan ba fuv nu o wu fee sehn man bu kumu to, yege ki lonjo ki de ye odan mu, ⁴⁵ Tuto nu ee lu kpee ke o naa taa mu toomaa ana n-yaayu libi asuno mu nu ba libi ba kyo mu tii mu n-yu su, ke ba kpee naa kyina tuto. Saamu, kanan mu nu o daa o du mu, ii biti i baa i kyo kanun. Kanun nu ii biti i baa i du sa ndaga kakyina kanumu to asa libi.”

*Yesu mu-nyi ye
mu-supu ana
(Maki 3:31-35; Luka 8:19-21)*

⁴⁶ Yesu maa san o maa su ee towe ee sa sakyu mu, mu-nyi ye mu-supu ana ba ba yile nbwama bee biti fee ba towe mu ase. ⁴⁷ Nu oku towe Yesu ye, “Fu-nyi ye fu-supu ana ba ba yile nbwama bee biti fee ba towe fu ase.”

⁴⁸ Nu Yesu lee kono ye, “Anumu i gye mi-nyi, nu anumu ana i gye mu-supu ana?” ⁴⁹ Tuto nu o teenje mu kibaa kaapu mu abularu, towe ye, “Fan ku! Mi-nyi ye mi-supu ana ndee. ⁵⁰ Lu fee okumaa mu nu ee waa me-Se mu nu o bu susu mu kokolo biti mu, i gye mi-supu ye me-pukyuu ye mi-nyi.”

13

*Kiyasan lu ayu
ohmatepu ku su
(Maki 4:1-9; Luka 8:4-8)*

¹ Kanun kake manja nu Yesu lu kikaara su kpee naa kyina obun kaa ee kaapu. ² Asa damante ba maa kyaaboo mu mu, o loo okuli to naa kyina

yege asa mu ba yile obun-kaa. ³ Nu o taa anjasan to kaapu bamu ato damante. O bo bamu kijasana ku ye, “Odoopu ku i bu to nu o kpee o naa nimate ayu. ⁴ Maa naa nimate umu mu, iku i tye okpakaa, nu nbwiibi ba ba tase umu gyii. ⁵ Nu iku i tye afule su, katun mu nu ise i man kyoo. Nu i koyi bilen kpali fee ise mu maa man bunye su. ⁶ Amaa kyowe maa ba ee da mu, i fugya umu, nu i wu lu fee umu ilin i man kyoo. ⁷ Nu iku moo i tye iwii to, nu iwii mu i dan nyan kntaa umu. ⁸ Amaa ayu mu iku i tye kase danbirasa su, nu i soyi amu lala-lala. Iku i gye kulifa, nu iku i gye adisiye, nu iku moo adisa. ⁹ Omu nu o su asu nu ee biti o nu mu o nu.”

*Yesu i towe sa asa kijasana to
(Maki 4:10-12; Luka 8:9-10)*

¹⁰ Nu Yesu abulapu mu ba ba mu ase ba taase mu ye, “Mune i waa nu anjasan to nu fu su fu kaapu asa?”

¹¹ Nu Yesu lee bamu kono ye, “Fanee fane bure okpa bugi sa fane fee fan bu lbwaare kuwura-gyii mu to asiri asin mu, amaa bamee bamu bure i man bugi sa bamu. ¹² Lu fee okumaa mu nu o su lbwaare asin mu, bee biti ba sa mu gaa tii su, ke o nye kyun su. Amaa okumaa mu nu o man su mu, halu pii kumaa mu nu o su mu gbaa mu, bee biti ba koole lu mu ase. ¹³ Kuto mu su nu n su anjasa n kaapu bamu mu i gye fee,

Bee ku amaa be mee wu,

bee nu, amaa be mee nu danbirasa abee be nu umu kase.

¹⁴ Imu su asin mu nu lbwaare bola mu otowepu Isaya su towe yila mu, i ba to asa numu su. Imu i gye ye,

‘Fen biti fan nu ke fan nu, amaa fen mee ye fan nu kase.

Fen biti fan ku ke fan ku, amaa fen mee ye fan wu sehn.

¹⁵ Lu fee asa banumu bamu nkolo i bulon,

nu ba tii bamu asu,

nu ba bun bamu ansi su.

Naafoo bamu ansi ii biti i wu,

ke bamu asu ii nu,

ke bamu nkolo to ii nu asin kase,

ke ba bwii ba me, lbwaare ase ke n kye bamu alo.’

¹⁶ Kusee i gye ye fane mu nu fane ansi ii wu nu fane asu ii nu. ¹⁷ N towe fane kesintin ye lbwaare atowepu gaalaagaa ye asa mu nu bamu ukpa i kyigi lbwaare ase mu, bee biti gaa fee ba wu ato mu nu fen wu ye umu nu fen nu fale, amaa ba man nye umu.

*Yesu kaapu ayu
kijimate kijasana
mu kase*

(Maki 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ “Nbuunbu fan nu kijasana lu ayu njimatepu mu kase. ¹⁹ Ayubi mu nu i tye okpakaa mu du nin fee, bamu nu bee nu lbwaare kuwura-gyii mu asin, nu ba man nu umu kase mu, nu Sitaane ee ba be lee abi mu nu ba nimate mu lu bamu nkolo to. ²⁰ Ayubi mu nu i tye afule su moo mu, i du nin fee bamu nu bee nu asin danbirasa mu, nu ba taa kokolo fuuli koole umu opula to mu. ²¹ Amaa i maa man loo bamu nkolo to kyeekyee su mu, asin mu mee kyereee bamu to. Imu su nu awurofo abee kanyanla dan i ba bamu su lu asin mu su mu, opula to nu bee tye lu bamu kikoole-gyii to. ²² Ayubi mu nu i tye iwii to mu i gye bamu nu bee nu asin danbirasa

mu, amaa dulinyaa numu to ato toorɔɔsa ye kafulee biti bansa mu, u nyan kɩtaa asin danbirasa mu, nu i mee soyi abi. ²³ Amaa ayubi mu nu i tiye kase danbirasa to mu, i gye bamu nu bee nu asin danbirasa mu nu bee nu umu kase mu, umu su bee waa ato danbirasa gaa fee ayubi mu nu u soyi abi kilfa nu uku adisiye nu uku moɔ adisa mu.”

*Kɩɲasan lu
afitiri libi
mu su*

²⁴ Nu Yesu bila bo bamu kɩɲasan ku ye, “Susu kuwura-gyii mu du nun fee onyin ku maa naa nmate ayubi danbirasa mu ndoo to. ²⁵ Asa ba maa de lwe kagyanbwe mu, ɔɔɔɔpu manja mu-dun naa taa afitiri libi nmate waa ayu mu to, nu o nate kyun. ²⁶ Ayu mu maa nye ito u kooɔe mu, nu afitiri libi mu gbaa u dan.

²⁷ “Nu kadoo wuya mu ayaafole ba ba mu ase ba towe mu ye, ‘Onyirpe, man gye ayubi danbirasa nu fu nmate fu ndoo mu to? Fune nu afitiri libi numu i lu?’

²⁸ “Nu o lee bamu kooɔe ye, ‘Me-dun ku i waa kanun.’

“Nu mu ayaafole mu ba taase mu ye, ‘Fii biti fee a naa kyigi umu abee?’

²⁹ “Nu bamu-nyirpe mu lee bamu kooɔe ye, ‘Aye, fan yege umu kikyigi, lu fee fan kan ye fen kyigi afitiri libi mu, fen biti fan kyigi buga ye ayu mu. ³⁰ Fan yege umu kpini i buga dan naa fu kɩtɩɩe sana. Kanun sana maa mu, n biti n towe atɩɩepu mu ye, ba daa kɩkpante afitiri libi mu nmina ntun-ntun ke ba tuwa umu. Ke ba laata ayu mu naa waa me kikyagila to.’”

*Kɩɲasan lu masitadi oyu
kibi pii mu su*

(Maki 4:30; Luka 13:18-19)

³¹ Nu Yesu bila bo bamu kɩɲasan ku ye, “Susu kuwura-gyii mu du nun fee onyin ku maa taa masitadi oyu kibi pii naa duu mu ndoo to. ³² Halu oyu manja kibi ku maa du pii iyu abi kpini to gbaa mu, ku dan ku kyoo apɩnfa kpini, nu ku ba waa oyu nu nbwiibi bee ba waa bamu nsuwaa kumu n-yaabi su.”

Kɩɲasan lu kɩfe tinsa su

(Maki 4:33-34; Luka 13:20-21)

³³ Nu Yesu bila bo bamu kɩɲasan ye, “Susu kuwura-gyii mu ki du nun fee okyu ku maa taa kɩfa-tinsa kyagile bodobodo inyifo ukymise ulala isa to mu, nu inyifo mu i tin nye akoo.”

³⁴ Anasan to nu Yesu towe unumu sa sakyoo mu. O man towe sehn sa bamu yege i man gye anasan to. ³⁵ Yesu waa kanun nun ke asin mu nu lbwaare ɔtoɔepu towe yila mu i ba to. Asin mu i gye ye, “Anasan to nu n biti n towe bamu ase,

N biti n towe bamu asin baalasa mu nu oku man nyi umu lu koo dulinyaa npiili ase.”

*Yesu lee afitiri libi
kɩɲasan mu kase*

³⁶ Nu Yesu lu sakyoo mu ase nu o kyun kɩkpaara su, nu mu abulapu mu ba ba mu ase ba towe mu ye, “Kaapu ane kɩɲasan mu nu fu bo lu ayu ye afitiri libi mu kase.”

37 Nii Yesu lee bamu kono ye, “Ɔɔɔɔɔɔ mu nu o duu ayubi danbirasa mu i gye me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu. 38 Nɔɔɔ mu i gye dulinyaa, nu ayubi danbirasa mu i gye lbwaare kuwura-gyii mu to asa. Afitiri libi mu mɔɔ i gye bamu nu ba gye Sitaane asa mu. 39 Nii ɔɔɔn mu nu o duu afitiri libi mu i gye Sitaane. Ayu mu kitɔɔe sɔɔa mu i gye dulinyaa laalaalɔwe. Nii atɔɔɔɔ mu i gye lbwaare nɔɔɔ mu.”

40 “Imu su fee kanan mu nu ba kpante afitiri libi mu tuwa mu, kanu nu ii biti i waa dulinyaa laalaalɔwe nu. 41 Me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu, n biti n sun me susu nɔɔɔ, ke ba ba tase koto kumaa mu nu ku pina asa nu bee waa alibi mu, ye bamu nu bee waa alibi mu, lu mi kuwura-gyii mu to. 42 Ke ba taa bamu tuw waa awɔɔɔɔɔ fulɔn yen-yen mu to, opula mu nu kusu ye anobi kidunji bu. 43 Amaa bamu nu bamu ukpa i kyiiɔ lbwaare ase mu bee biti ba nɔɔɔɔe su fee kyɔwe bamu-Se kuwura-gyii mu to. Ɔmu nu ɔ su asu nu ee biti o nu mu o nu.”

Kɔɔasan lu ato pulasa

*kpae ye kigyibi
kpae mu su*

44 Nii Yesu bila bo bamu kɔɔasan ku ye, “Susu kuwura-gyii mu ki du nu fee ato kpae fee suwa mu nu ba taa baala nu ɔnyu ku naa benti kase ku su. Maa wu imu mu, nu o bwii bun imu su. I maa waa mu ɔkɔn gaa su mu, nu ɔ naa taa mu ato kpini fee nu ɔ naa sɔɔ kanu kase manɔ.”

45 “Susu kuwura-gyii mu ki bila ki du nu fee, ɔyaawu-gyipu maa naa ee biti kigyibi kpae mu. 46 Nii maa naa nye kuku nu i gye kɔkpae mu, ɔ naa fe mu ato mu nu ɔ su mu kpini, nu ɔ naa sɔɔ kumu.”

Kɔɔasan lu kisewu mu su

47 Nii Yesu bila towe ye, “Susu kuwura-gyii mu bila ki du nu fee, ukɔ ɔkɔtɔɔ maa tuw mu kisewu kɔtaɔ ukɔ kukwu-kukwu. 48 Ukɔ mu ba maa bola kisewu mu nu akitɔɔ mu ba buɔe kumu ba ɔlukaa nu ba kyina tase adanbirasa mu waa alantan to, nu ba taa bamu nu ba man burɔn mu fɔyi. 49 Kanu nu ii biti i ba waa dulinyaa laalaalɔwe mu. lbwaare nɔɔɔ mu bee biti ba ba tase asa libi lee asa danbirasa to, 50 ke ba taa bamu tuw waa awɔɔɔɔɔ fulɔn yen-yen mu to, opula mu nu kusu ye anobi kidunji bu.”

51 Nii Yesu taase bamu ye, “Fan nu imu nu n towe fane kpini kase?” Nu ba ye, “Ehn, an nu imu kase.”

52 Nii Yesu towe bamu ye, “Kanu su, nbara ɔkaapɔɔ kumaa mu nu ɔ ba waa ɔbuɔɔɔ lu susu kuwura-gyii su mu, du nu fee kɔkpaara wuya mu nu ɔ lee mu ato kpae pupwe ye adɔdaɔ lu mu obu to mu.”

*Ba kina Yesu mu
gbaa-gbaa kade to*

53 Yesu maa bo bamu anasan anumu lɔwe mu, ɔ lu kade mu to. 54 Nu o kpee mu gbaa-gbaa mu kade to. Nu ɔ naa piili ee kaapɔ asa bamu kabwaare-kɔle ɔgyanekpa, nu i kyinkyin bamu. Nu ba taase ye, “Fɔne nu ɔnyu numu nye fale kanyaasin ye asin kyinkyinsa numu lu? 55 Man gye kapinta mu-bii mu ndee? Man gye mu-nyi i gye Meeri mu? Nu man gye mu-supu ana i gye Gyemisi ye Gyosefu ye Simon ye Gyudasi mu? 56 Man gye mu pɔkyu ana kpini i bu ana ase nfu? Nu fɔne nu ɔ nye fale asin numu kpini lu?” 57 Imu su ba kina kɔɔɔe mu.

Nu Yesu tawe bamu ye, "Ibwaare otowepu kumaa numu su beere katun kumaa, amoo mu kade to ye mu kikpaara su abi nkun ase nu o man su beere."

⁵⁸ Yesu man waa asin kyinkyinsa gaalaagaa tutu, lu fee asa mu ba maa man su kikool-gyii su.

14

Gyon Okyugyeepu

kumu kitin

(Maki 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ Sanja maa to nu owura Herodi mu nu ee ku Galile su mu nu asin lu Yesu su, ² nu o tawe mu kamaa abi mu ye, "N kool gyii fee Gyon okyugyeepu mu i kyini lu lewu to ba, umu su nu o su fale olon ee waa asin kyinkyinsa numu."

³ Herodi numu wola yege nu ba kita a Gyon njina taa mu tii obu, lu Herodiya mu nu naafoo o daa o gye Herodi manja mu-supu Filipu mu-ka mu su. ⁴ Lu fee Gyon daa kyina ee tawe mu ye, "I man de okpa fee fu kool fu-supu mu-ka Herodiya kili." ⁵ Naafoo Herodi daa ee biti o moo Gyon nun, amaa o kyina o sile asa mu, lu fee Gyiwu abi ba wu fee Gyon gye Ibwaare otowepu nun.

⁶ Amaa kakaaku Herodi maa kyina ee gyii mu kake kuvgesa ake kinsigy mu, Herodiya mu-bii kyusa kyaa sa bamu, nu i waa Herodi okon naa kyon su. ⁷ Nu o da mu kokolo su bo ntan tawe mu ye, koto kumaa mu nu o kan tawe ye ee biti mu, ee biti o sa mu. ⁸ Nu mu-nyi tawe waa mu ye o naa tawe Herodi ye, "Sa me Gyon Okyugyeepu kumu tangiran to nfu nbunbu numu." ⁹ Asin mu i tooro Owura Herodi gaa, amaa lu mu ntan mu nu o bo, ye mu kinsigy to afo mu su mu, o sa kon ye ba waa kanun sa kebii kyusa-bi mu. ¹⁰ Nu o yege ba naa tin Gyon kumu obu tiisa mu to. ¹¹ Ba biya Gyon kumu mu tangiran to ba sa kebii kyusa-bi mu, nu o taa kumu naa sa mu-nyi. ¹² Nu mu abulapu ba ba taa mu kubuni naa pula. Nu ba naa tawe Yesu.

Yesu yege asa ngbin nnuu

ba gyii nme

(Maki 6:30-44; Luka 9:10-17; Gyon 6:1-14)

¹³ Yesu maa nu koto mu nu ki waa mu, nu o taa okoli lu tutu mu nkun kpee opula mu nu i du surum. Saky mu ba maa nu kanun mu ba taa ayaa to lu nde su ba mu ase. ¹⁴ Yesu maa kpilge lu okoli mu to nu o wu asa damante mu, bamu asin i waa mu kowe nu o kye bamu nu bee lo mu.

¹⁵ Umu kalaatipwe ase mu, mu abulapu ba ba mu ase ba tawe mu ye, "Opula numu bu kata ye kade, nu kyowe moo tee lwe. Yege saky mu ba kpee nde-bi-nde-bi to ke ba nye naa soo agyito gyii."

¹⁶ Yesu lee kon ye, "I man dagaa fee ba kpee. Fane nun fan sa bamu agyito ke ba gyii."

¹⁷ Nu abulapu mu ba lee kon ye, "Bodobodo anuu ye ukun unyo nkun nu an su nfu."

¹⁸ Nu o tawe bamu ye, "Fan taa umu biya me nfu." ¹⁹ O tawe asa mu ye ba kyina afitiri su. O taa bodobodo anuu mu ye ukun unyo mu, ku susu nu o taa awaala sa Ibwaare. Nu o kpee bodobodo mu to taa sa mu abulapu mu, nu abulapu mu moo ba taa sa asa mu. ²⁰ Bamu kpini ba gyii nme, nu abulapu mu ba ba tase awuribi mu nu ba gyii san mu bola alantan

kudu anyo. ²¹ Asa mu nu ba gyii bodobodo mu kono i waa fee anyin ngbin nnuu, yeye ba man kale akyu ye nbii gbaa tii su.

*Yesu nate nkyu sv
(Maki 6:45-52; Gyɔn 6:15-21)*

²² Inimu kamaa mu opula to nu Yesu yeye nu mu abɔlapu mu ba loo okuli to gyankpaa mu faa kpee benbe, nu o sa sakyɔ mu okpa ye ba nate. ²³ Maa yeye nu ba kyɔn mu, o dii kpee kibɔ su mu nkɔn o naa kule kabwaare-kule. Kalaatɔpwe ase mu, mu nkɔn i bu tɔto, ²⁴ amaa sana maa to mu okuli mu tɛe wɔla fuɔ nkyu nsana, nu afuu a maa waa mu, nu apaa a daa a kyenkenpen okuli mu.

²⁵ I ba fuɔ kibwayike su kerefi asa naa fuɔ kerefi asiye nsana mu, Yesu nate nkyu su ee kpee mu abɔlapu mu ase. ²⁶ Ba maa wu maa naa nkyu su ee ba mu, bamu nkɔlo i nmaa bamu. Nu ba towe ye, "Obuni nun." Nu ba kuusi lu fee kufuu ki kitaa bamu.

²⁷ Amaa Yesu towe bamu opula to ye, "Fan nye nkɔlo, me nun. Fan man sɛle kufuu."

²⁸ Nu Pita lee kono ye, "Ɔnyirɛ, nu i kan i gye fu mu, yeye n nate nkyu mu su ba fu ase."

²⁹ Nu o towe mu ye, "Ba!"

Nu Pita lu okuli mu to o naa nkyu mu su ee kpee Yesu ase. ³⁰ Amaa maa wu apaa mu, kufuu ki kitaa mu, nu o piili ee munla, nu o kuusi ye, "Ɔnyirɛ, mɔlige me!"

³¹ Opula to nu Yesu tɛɛɛ mu kibaa kitaa mu to. Nu o towe mu ye, "Fu kibɔle-gyii man kyɔ. Mɛɛ i waa nu fu man kɔle gyii?"

³² Ba maa dii loo okuli mu to mu, nu afuu mu i yeye. ³³ Nu bamu nu ba bu okuli mu to mu, ba manja sun mu nu ba towe ye, "Kesintin, fu gye lbwaare mu-Bii nun."

*Yesu kye Kanesareti
alɔpu alɔbi
(Maki 6:53-56)*

³⁴ Ba maa faa ɔbɔn mu, nu ba naa dan Kanesareti ɔsɔwɔle su. ³⁵ Nu asa mu nu ba bu tɔto mu ba maa bu Yesu mu, ba sun towe nde mu nu i kyaabɔɔ bamu mu kpini. Nu asa ba taa bamu alɔpu kpini ba mu ase.

³⁶ Nu ba kule mu ye, o dan yeye ke alɔpu mu ba dan taa bamu abaa mata mu kaale kono-bi, nu bamu nu ba mata manja kpini ba nye alanfiya.

15

*Farasii abi ba kitaa
anaana to kikaapu
(Maki 7:1-13)*

¹ Tɔto nu Farasii abi mu aku ye nbara akaapupu ba lu Gyerusalem ba Yesu ase ba taase mu ye, ² "Mɛɛ waa nu fu abɔlapu be mee buu ane anaana to kikaapu mu? Lu fee ba mee fwɔ bamu abaa pɔyi nu bee gyii."

³ Yesu lee kono ye, "Mɛɛ i waa nu lu fane anaana to kikaapu su, fen mee buu lbwaare kɔnɔsa mu. ⁴ Lu fee lbwaare towe ye, 'Bu fu-se ye fu-nyi' nu o bila ye, 'Okɔmaa mu nu o towe mu-se abee mu-nyi kono mu, ba mɔ mu.' ⁵ Amaa fen kaapu ye, nu oku kan towe mu-se abee mu-nyi ye, 'Kakee mu nu i dagaa fee fu nye lu me ase mu, n taa waa saraga sa lbwaare mu,' ⁶ i man bila i tiri fee o buu mu-se ye mu-nyi ke o ki bamu su. Imu su

lu fane anaana to kukaapu su mu, fen mee buu lbwaare asin mu. ⁷ Fane kebunbun ansi wuya ana! Fane asin mu nu lbwaare bola mu otowepe Isaya su towe mu gye kesintin. O towe ye,

⁸ ‘Asa numu ba su bamu nno nun bee bunyaa me amaa bamu nkolo i man bu me ase.

⁹ Bee sun me kyan nun, lu fee nyumisa nbara nu be su bee kaapu.’ ”

*Koto mu nu ku waa
nyumisa ineesi
(Maki 7:14-23)*

¹⁰ Nu Yesu tu sakyɔ mu ba mu ase nu o towe ye, “Fan nu me ase ke fan nu umu kase. ¹¹ Man gye koto mu nu kii loo nyumisa kono to mu u waa mu ineesi, amoo koto mu nu ku lu mu kono to mu u waa mu ineesi.”

¹² Nu mu abulapu mu ba ba mu ase nu ba taase mu ye, “Fu nyi ye Farasii abi mu ba maa nu fale asin mu i tooroɔo bamu?”

¹³ Nu Yesu lee kono ye, “Oyu kumaa mu nu i man gye me-Se mu nu o bu susu i du kumu mu, ee biti o kyiigi kumu tuu. ¹⁴ Fan man towe bamu, ba du nun fee agyaatanapu mu nu bee gyankpaa agyaatanapu nun. Nu gyaatanapu kan ee gyankpaa gyaatanapu mu, bamu kpini bee biti ba tiye obo to.”

¹⁵ Nu Pita towe ye, “Lee kɔnasan manja kase kaapu ane.”

¹⁶ Yesu taase bamu ye, “Imu su fane nfeere i man pɔta bugi? ¹⁷ Fan man nyi ye koto kumaa mu nu kii loo nyumisa kono to mu, ii kpee mu oto to nun nu u lu mu opu to? ¹⁸ Amaa ato mu nu u lu mu kono to mu lu mu kɔkolo to nun, inumu u waa nyumisa ineesi. ¹⁹ Lu fee kɔkolo to nu nfeere libi fee, nyumisa kumoo, ye kulu okuli abee okaa kamaa, ye kkyu ye kɔnyin biti kigyagaa, ye keyu, ye antɔesa kitn, ye kitowe asin libi gyaga asa su. ²⁰ Inumu waa nyumisa ineesi, amaa nu nyumisa mee fwu mu abaa nu ee gyii mu mee waa mu ineesi.”

*Kakanaan-kyu mu
kikoole-gyii
(Maki 7:24-30)*

²¹ Yesu lu tuto, nu o kpee Tayi maa Sidon osuwule kibaafon. ²² Nu Kakanaan-kyu ku mu nu o lu tuto ba mu ase ee saawu ye, “Onyirpe, Dawidi kanaana-bii, wu me kowee! Nbwu libi ba te mi kebii kyusa-bi su bee tooroɔo mu gaa.”

²³ Yesu man bugi kono towe mu sehn. Nu mu abulapu mu ba ba mu ase ba kule mu ye, “Towe okyu mu o nate, lu fee ee saawu ee tii ane asu.”

²⁴ Nu Yesu lee kono ye, “Israyi abi mu nu ba du fee nbulupu foyisa mu, nkun ase nu lbwaare sun me.”

²⁵ Nu okyu mu ba muja mu ansi to. Nu o towe ye, “Onyirpe, kye me to.”

²⁶ Nu o lee kono ye, “I man dagaa ba maa taa nbii agyito tuu sa igyoono.”

²⁷ Nu okyu mu ye, “Onyirpe, i bu to kanun, amaa igyoono mu gbaa bee gyii agyito wuribi mu nu u lu bamu-nyirpe ana iteburu su u tiye kase mu.”

²⁸ Nu Yesu lee kono ye, “Okyu, fu kikoole-gyii ku kyo gaa! Kanan mu nu fii biti mu i waa kanun sa fu.” Nu opula maa to kebii kyusa-bi mu nye alanfiya.

*Yesu yegbe asa ngbin nna
ba gyii nme*

(Maki 8:1-10)

²⁹ Yesu lu tutu nu o naa o naa Galile opu mu ikaa su. Nu o dii kpee kibu su naa kyina. ³⁰ Asa damante ba ba mu ase, nu ba biya alopu fee, ayaa ye abaa wusa wuya ana, ye agyaatanapu, ye aboobi, ye atikpiri, ye alopu gaalaagaa, nu ba taa bamu naa yila mu ansi to, nu o kye bamu. ³¹ Asa damante mu ba maa wu anaamu ba maa towe, ye boobi ye ayaa ye abaa wusa wuya ana ba maa nate, ye agyaatanapu ansi i maa bugi mu, i kyinkyin bamu, nu ba yin Isirayi abi Ibwaare.

³² Yesu tu mu abulapu mu ba mu ase nu o towe bamu ye, "Asa numu asin i su me kwee, lu fee ba maa bu me ase ndaga nke nsa ndee ba man su agyito ba gyii. N mee biti fee ba taa akon kpewu, man gye kanin bee biti ba lu tye okpa to."

³³ Mu abulapu mu ba lee konko ye, "Fine nu an biti a nye agyito kikyofitiri numu to sa asa damante banumu?"

³⁴ Nu Yesu taase bamu ye, "Bodobodo afine nu fan su?"

Nu ba lee konko ye, "An su asuno ye ukun-bi gberere ku."

³⁵ Nu o towe asa damante mu ye ba kyina kase. ³⁶ Nu o taa bodobodo asuno mu ye ukun-bi gberere mu, nu o taa afwaala sa Ibwaare, nu o gyayi-gyayi umu to taa sa mu abulapu mu, nu ba moo bamu ba taa sa asa mu ³⁷ Bamu kpini ba gyii nu ba nme. Nu mu abulapu mu ba taase umu agyisan wuribi mu bola alantan asuno. ³⁸ Anyin mu nu ba gyii agyito mu ba gye ngbin nna, yegbe ba man karage akyu ye nbii tii su. ³⁹ Yesu maa kala sakyu mu lwe mu, nu o loo okuli to, nu o faa kpee Magadan kibaafun.

16

*Gyiwu abisa ba ku bee
biti asin kyinkyinsa*

(Maki 8:11-13)

¹ Nu Farasii abi ye Sadusi abi ba ba Yesu ase ba ba tu mu to ku, umu su ba towe mu ye o waa asin kyinkyinsa ku lu susu kaapu bamu.

² Nu Yesu lee bamu konko ye, "Kowe maa kpee o naa tye mu, fen taale fen bu fen towe ye, 'Oke kowe ii biti o da, lu fee abwaare-wule i payi koo'. ³ Nu nyenyenu moo fen taale fen towe ye, 'Ndaga bulayi ii biti o da, lu fee abwaare-wule i payi nu i bii to.' Fen taale fen wu abwaare-wule mu kanan mu nu i du, nu fee lee umu kase, amaa fen mee taale fen bu nke numu to asin, ke fen lee umu kase. ⁴ Fane ndaga kakyina numu to alibi awaapu mu nu fan kina Ibwaare. Fen taase fen biti asin kyinkyinsa lu me ase, amaa fan man ye fan wu asin kyinkyinsa ku, amoo umu nu i waa Ibwaare otowepu Gyona mu." Yesu maa towe kanin mu, nu o yegbe bamu nu o kyun.

Farasii ye Sadusi abi

kife tin agyito sa

(Maki 8:14-21)

⁵ Abulapu mu ba maa faa kpee benbe mu, ba nyinji fee ba man taa bodobodo. ⁶ Nu Yesu towe bamu ye, "Fan ku danbirasa, ke fan baa fen da Farasii abi ye Sadusi abi kife mu nu kii tin bodobodo mu su."

7 Tuto nu ba piili bee towe abaa ase ye, “A maa man biya bodobodo mu su nu ee towe kanun mu.”

8 Yesu maa nyi kuto mu nu bee towe su mu o taase bamu ye, “Fane mu nu fane kikoolle-gyii ki man kyoo! Mine i waa nu fen towe, fane ki man su bodobodo asin? 9 Fan san fan man pita nu asin numu kase? Saŋa mu nu n daa gayyi bodobodo anuu to sa anyin ngbin nnuu mu, fen mee nyiŋi? Agyisan alantan afine nu fan daa tase bola mu? 10 Abee n maa daa gayyi bodobodo asuno to sa asa ngbin nna mu, agyisan alantan afine nu fan daa taase bola mu? 11 Mine u waa su nu fen mee taale bu fee man gye bodobodo asin nu n towe? Amaa fan baa fan da fane n-yu su lu Farasii ye Sadusi abi kife tinsa mu su.” 12 Tuto nu abulapu mu ba lan nu kase fee man gye kife tin agyito mu asin nu ee towe bamu ye ba baa ba da su, amaa Farasii ye Sadusi abi asin kaapusa nu o diyee.

Pita kilee towe asa kolon mu nu Yesu gye

(Maki 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Nu Yesu kpee kabaafon mu nu ki bu tiri Kasariya Filipi kade to mu. Maa bu tuto mu, nu o taase mu abulapu mu ye, “Anumu nu asa ba ye me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n gye?”

14 Nu ba lee konoo ye, “Aku ba ye fu i gye Gyon Okyugyeepu mu, nu aku ba ye fu i gye Eligya, nu aku moɔ ba ye fu i gye Gyeremiya abee lbwaare atowepu mu to oku.”

15 Nu Yesu taase bamu ye, “Nu fanoo fan fa? Anumu nu fan ye n gye?”

16 Nu Simon Pita lee konoo ye, “Fu i gye Krisito, lbwaare mu nu o te kakpaa mu Mu-Bii.”

17 Nu Yesu towe mu ye, “Fu Simon, Gyona mu-bii! Kusee i gye sa fu, lu fee man gye nyumisa i lee fale kesintin asin numu kaapu fu, amaa me-Se mu nu o bu susu mu i lee fale asin mu kaapu fu. 18 Imu su n towe fu ye, fu gye Pita,* nu kanun kifule maŋa su nu n biti n poyi me, Krisito kubu mu, nu lewu gbaa mee taale gyii kumu su. 19 N biti n taa susu kuwura-gyii isafwii kpini sa fu. Kuto kumaa mu nu fu kyula kase su nfu mu, lbwaare gbaa kyula kumu susu. Nu kuto kumaa mu nu fu kina kase su nfu mu, lbwaare gbaa kina kumu susu.” 20 Tuto nu Yesu da mu abulapu mu amu to ye, ba man kan waa towe oku ye mu i gye Krisito.

Yesu towe mu kelewu asin

(Maki 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

21 Lu kanun saŋa maŋa u su ii kpee mu, Yesu piili bugi to ee towe mu abulapu mu ye, “I tiri fee n maa kpee Gyerusalem naa gyii aworubo gaa lu abulisa, ye asepu-bulisa ye nbara akaapupu kpini abaa to. Bee biti ba moɔ me, ke kake sasapu mu, n kyini ba nkpa to.”

22 Nu Pita taa Yesu kpee ikaa su towe yii mu ye, “Afuloo! Onyuripe! lbwaare o taa umu kpee kata-kata. Inumu i mee ye i ba fu su kakaaku.”

23 Nu Yesu biliŋi towe Pita ye, “Staane, taa lu me su! Fii kun me okpa nun, lu fee fu nfeere i man gyan lbwaare ato su, amoo i gyan nyumisa lee su nun.”

24 Tuto nu Yesu towe mu abulapu mu ye, “Nu oku kan ee biti o buu me mu, i dagaa maa kina mu n-yu, ke o sula mu gbaa-gbaa mu oyu-laasa ke

* 16:18 16:18 Pita kase i gye kifule.

o buu me. ²⁵ Lu fee okumaa mu nu ee biti o molige mu gbaa-gbaa mu nkpa mu, ii biti o pan umu, amaa okumaa mu nu o pan mu nkpa lu me su mu, ii biti o bwii nye mu nkpa mu. ²⁶ Nu nyumisa kan nye dulinjaa to koto kumaa, nu o pan mu nkpa mu, mine tona nu o nye? Abee mine nu nyumisa i taale taa kyere mu nkpa? ²⁷ Lu fee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n biti n baa ye Ose mu bunyaa, ye me nbooo, ke n ba ka okumaa numu koko lu mu kusun mu nu o waa mu su. ²⁸ N towe fane kesintin nun fee asa ku ba yila nfu, nu ba mee ye ba wu, naa fuv saja mu nu bee biti ba wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa maa ba ye mu kuwura-gyii mu.”

17

Yesu n-yu i kyeege

kibu kv sv

(Maki 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ Nke nsiye kamaa to mu, Yesu taa Pita ye Gyemisi maa mu-supu Gyon, nu ba dii kpee kibu lala kv sv bamu nkun. ² Tuto nu Yesu kyeege bamu ansi sv. Mu ansi sv u nhalge fee kyowe, nu mu ato bunsu i kyeege waa parepare u nhalge sv. ³ Tuto nu ba wu lbwaare atowepu anyo, Mosesi maa Eligya ba lu opula to bee towe Yesu ase.

⁴ Nu Pita towe Yesu ye, “Onyiripe, i buron fee a maa bu nfu. Nu fu kan fii biti mu, n biti n yii abu asa, fu lee koko, Mosesi lee koko nu Eligya lee koko.”

⁵ Pita maa san o maa sv ee towe mu, nu kabwaare-wule nhalgesa ba bun bamu sv. Nu obule kv towe kabwaare-wule mu to ye, “Onumu i gye Mi-Bii-nyinsa mu nu n sv kebiti sa, nu mu i bala mi ansi. Fan nu mu ase!”

⁶ Abulapu asa mu ba maa nu fale mu, kufuu ki ktaa bamu gaa, nu ba kyon bun kase. ⁷ Amaa Yesu ba bamu ase taa mu kbaa mata bamu, towe ye, “Fan kusv, fan man waa kufuu.” ⁸ Ba maa kusv ki mu, ba man wu oku, amoo Yesu nkun.

⁹ Ba maa kpilige kibu mu sv bee ba mu, Yesu da bamu amu to ye, “Fan man towe oku koto mu nu fan wu mu, naa fuv saja mu nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n kyinji lu lewu to.”

¹⁰ Nu abulapu mu ba taase Yesu ye, “Mine sv nu nbara akaapupu mu bee towe ye i dagaa lbwaare otowepu Eligya maa gyankpaa ba poyi?”

¹¹ Nu Yesu lee bamu kono ye, “Kesintin nun, i dagaa Eligya maa gyankpaa ba, ke o lonko koto kumaa yila o gyoo. ¹² Amaa n towe fane numu, Eligya tee wula ba nu asa ba man bu mu, amaa ba waa mu kanan kumaa mu nu bee biti. Nu kanun manja nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu gbaa ii biti o gyii aworufv bamu abaa to.” ¹³ Nu Yesu abulapu mu ba nu kase nun fee, Gyon okyugyeepu asin nu Yesu u towe ee sa bamu kanin.

Yesu kye obii-nyinsa kv

kigbingbin

(Maki 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴ Ba maa bwii ba sakyv mu ase mu, onyin kv ba Yesu ase ba muja mu ansi to. ¹⁵ Nu o towe ye, “Onyiripe, wu mi-bii-nyinsa kowee. Lu fee o gye kigbingbin wuya nu ee gyii aworufv gaa. Ee taale ee tye fulon to abee nkyu to. ¹⁶ N taa mu ba fuv abulapu mu ase, amaa ba man taale kye mu.”

¹⁷ Nu Yesu lee kono ye, “O, fane ndaga kakyuna numu to asa mu nu fan man sv kikoole-gyii, nu fane ukpa i man kyii! Nke nfine nu n biti n gyii fane ase? Nene nu n biti n bila nye kenyiita sa fane? Fan taa kebii mu bya

me nfu.” 18 Nu Yesu punte kabwu libi mu su, nu ki kusu kebii-nyinsa mu su, nu opula manja to o nye alanfiya.

19 Tuto nu abulapu mu ba ba Yesu ase bamu nkun ba taase mu ye, “Mune su nu an man taale gyan kabwu libi mu lu kebii-nyinsa mu su?” 20 Yesu lee bamu kono ye, “Lu fee fane kikoolle-gyii ki maa man kyoo mu su. N towe fane kesintin to fee, nu fan kan fan su kikoolle-gyii pii fee masitadi oyu kibi gbaa mu, fen taale towe kibu numu ye, ‘Kusu lu nfu kpee fale’ ke ki kusu. Sehn man bu to nu fen mee taale waa.” 21 (Amaa amoo kabwaare-kule ye nonjmina u taale waa fale asin numu kedubi.)

22 Sanja mu nu abulapu mu kpini ba ba Galile osuwule su mu, Yesu towe bamu ye, “Bee biti ba lee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu waa asa abaa to. 23 Bee biti ba moo me, ke kake sasapu mu, n kyinji ba nkpa to.” Abulapu mu ba maa nu kanin mu, bamu nkolo i nyita bamu gaa.

Kabwaare-sunkpa aye

tuvtuv

(Maki 9:30-32; Luka 9:43-45)

24 Yesu maa mu abulapu ba maa ba Kapanum kade to mu, kabwaare-sunkpa aye tuvtuv akoollepu mu ba ba Pita ase ba taase mu ye, “Fane okaapupu u ka kabwaare-sunkpa aye tuvtuv mu?”

25 Nu Pita lee kono ye, “Eehn, ee ka.”

Pita maa ba kipaara su mu, nu Yesu daa kitaase ye, “Simon fu nfeere i gye nene? Bamoo ase nu dulinyaa to awura bee koolle bamu kagya kase tuvtuv? Bee koolle bee lu bamu gbaa-gbaa bamu-bii ana ase nun abee afo ase?”

26 Pita lee kono ye, “Bee koolle bee lu afo ase nun.”

Nu Yesu towe Pita ye, “Kanin bure nde-bii ba man tii su. 27 Amaa a maa mee biti a maa waa bamu agbu su mu, kpee opu to naa tuv fu darowa. Okun mu nu fii biti fu daa kuku mu, bugi mu kono, fii biti fu wu kederebi mu nu kii biti ki fuv maa fu tuvtuv. Ke fu taa naa ka bamu.”

18

Omuv nu o gye okpare

Ibwaare kuwura-gyii mu to

(Maki 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Kanin sanja manja to mu, abulapu mu ba ba Yesu ase ba taase mu ye, “Ane to mu, anumu i gye okpare sosu kuwura-gyii mu to?”

2 Nu Yesu tu kebii pii ku ba yile bamu nsana-nsana. 3 Nu o towe bamu ye, “N towe fane kesintin nun fee, fan dan fan man kyeege ke fan waa fee nbii pii-pii mu, fen mee ye fan loo sosu kuwura-gyii mu to kakaaku. 4 Imu su okumaa mu nu o biya mu n-yu kase fee kebii pii numu mu, i gye okpare sosu kuwura-gyii mu to.

5 “Nu okumaa mu nu o koolle kebii pii fee onumu me kitu to mu, o koolle me numu. 6 Amaa okumaa mu nu i kan bola mu su, ke nbii mu nu ba koolle me gyii fale to oku waa alibi mu, i bo sa mu fee ba taa kubuu lala njmina mu obule to naa tuv opu hunkyinsa to.

7 “Dulinya numu to asa, bamu laaku! Lu fee ato mu nu i yege nu bee tye bamu kikoolle gyii to mu, i nye akyo. Fale ato ii biti i ba, amaa okumaa mu nu u bola mu su ba mu, mu laaku. 8 Nu fu kibaa abee fu kyaa u yege nu fu waa alibi mu, tun kumu tuv. I buron sa fu fee fu maa taa kibaa abee kyaa diyee loo nkpa kakpaa to, i kyo fu maa su abaa anyo ye ayaa anyo

ke ba taa fu tuv fulon mu nu ki mee dun kakaaku mu to. ⁹ Nu fu kinsi u yege nu fu waa alibi mu, kyole kumu tuv. I buron sa fu fee fu maa taa kinsi kulon loo nkpa karkpaa to, i kyofu fu maa su ansi anyo ke ba taa fu tuv awurufo fulon yen-yen to.”

*Kiyasan lu kabulupu foyisa
(Luka 15:3-7)*

¹⁰ Nu Yesu towe bamu ye, “Fan baa fan da su ke fan man ku apii-pii mu to oku fee o man gye sehn. N towe fane fee bamu nboko mu nu ba bu susu mu, ii wu me-Se mu nu o bu susu mu ansi to saja kumaa. ¹¹ Lu fee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu ba nun ke n ba molige asa mu nu ba foyi mu.”

¹² Nu Yesu towe bamu ye, “Nu onyin ku kan o su nbulupu kulifa, nu bamu to okulon foyi mu, mine nu fii nyi maa biti o waa? O mee ye o yege adukpano ye akpano mu kibu obule to, ke o naa biti okulon mu nu o foyi mu abee? ¹³ N towe fane kesintin to nu fee, nu o kan wu mu mu, mu ansi ii biti i gyii mu su, i kyofu adukpano ye akpano mu nu ba man foyi mu. ¹⁴ Kanin okpa manja su nu fane-Se mu nu o bu susu mu gbaa mee biti fee apii-pii nmu to okulon maa foyi.”

*Nu Fu birisa nu o waa fu
alibi mu, koto nimu nu
fu waa*

¹⁵ “Nu fu-supu abee fu-daa kan waa fu alibi mu, kpee mu ase naa lee mu alibi mu kaapu mu fane asa nyo. Nu o kan nu kase sa fu mu, fu bila biya mu ba okpa danbirasa mu su nmu. ¹⁶ Amaa nu o man kan nu sa mu, biti nyimisa kulon abee asa anyo tii fu n-ya su ke fen kpee mu ase. Saamu, asin mu i nye yile fee kanan mu nu Asunkyan yilasa mu i towe ye, ‘I dagaa asin kumaa i nye asa anyo abee asa asa be gyii mu adanse.’ ¹⁷ Nu o man kan bila nu sa bamu mu, taa asin mu naa tuv Krisito kubu mu ansi to. Nu o bila kina kunu sa bamu bire, taa mu fee odakpa osunpu abee apoo lenpoo okolepu.”

¹⁸ “N towe fane kesintin fee, koto kumaa mu nu fan nmina kase su nfu mu, lbwaare ii biti o nmina kumu susu, nu koto kumaa mu nu fan kina kase su nfu mu, lbwaare ii biti o kina kumu susu.”

¹⁹ “N bila n towe fane ye, nu fane to anyo ba kan waa kono kulon kole lbwaare ye bee biti koto ku mu, Me-Se lbwaare mu nu o bu susu mu ii biti o waa sa bamu. ²⁰ Lu fee katin kumaa mu nu asa anyo abee asa asa ba gyanje me kitu to mu, n bu bamu ase.”

*Kiyasan lu kiyafole mu nu
o mee su kuwee mu su*

²¹ Nu Pita ba Yesu ase ba taase mu ye, “Onyiripe, ihu ifine nu me-birisa waa me alibi nu i dagaa fee n taa kee mu? Ilii isuno abee?”

²² Nu Yesu lee kono ye, “Ayee, man gye ihu isuno, amaa adusuno kanin ihu isuno.”

²³ “Lu fee susu kuwura-gyii mu du nun fee owura ku maa biti mu ayaafole ba ba kaapu mu ako mu nu ba su mu. ²⁴ Maa piili ee taase mu ako mu, nu ba taa onyin ku biya mu. Onyin mu su owura mu kuko afulee nderebi ngbin-ngbin. ²⁵ Maa man taale ka mu, nu mu owura mu ye, ba taa maa mu-ka ye mu-bii ana ye koto kumaa mu nu o su mu naa fe ke ba ba ka kuko mu.”

26 “Nii kiyaafole mu kyon muja mu amulii so kole mu ye, ‘Obilisa, nye kenyiita sa me, n biti n ka fu koko manja kpini.’” 27 Nii kiyaafole mu asin i waa mu owura mu kowee, nu o taa koko mu kpini kee mu, nu o yege nu o nate.

28 “Amaa kiyaafole mu maa lu mu, o naa wu mu birisa kiyaafole mu nu moo mu o so mu afulee nderebi kulfafa. Nu o naa kntaa mu obule to towe mu ye, ‘Ka me koko mu nu fu so me.’”

29 “Nii mu birisa kiyaafole mu muja mu amulii so kole mu ye, ‘Nye kenyiita sa me, n biti n ka koko mu kpini.’”

30 “Amaa o kina mu birisa manja kikole mu, nu o taa mu naa tii obu naa fuu saja mu nu ee biti o nye afulee ba ka mu koko mu. 31 Mu birisa ayaafole mu nu ba san mu ba maa wu kanan mu nu o waa mu birisa mu, i tooro ba mu gaa nu ba naa towe asin mu kpini sa bamu owura mu.

32 “Toto nu owura mu tu mu kiyaafole manja ba nu o towe mu ye, ‘Fu gye kiyaafole kumu to obun wuya. N taa fu koko kpini numu kee fu, kpali fee fu maa kole me so. 33 I man dagaa fu gbaa fu maa wu fu birisa mu kowee fee kanan mu nu ngbaa me n wu fu kowee mu?’ 34 Toto mu onyiripe mu nye agbu gaa, nu o taa mu naa tii obu ye ba nyanla mu naa fuu saja mu nu ee biti o ka koko mu kpini.”

35 Nii Yesu towe bamu ye, “Fale nu Me-Se mu nu o bu susu mu ii biti o waa fane okumaa numu, amoo fu kan taa fu birisa alibi kee mu lu fu kokolo to mu.”

19

Yesu kaapu kekili kikina asin

(Maki 10:1-12)

1 Yesu maa towe numu lube mu o lu Galile kpee Gyudeya kibaafon, Gyodan opu mu benbe. 2 Asa damante ba buu mu nu o kye bamu alo toto.

3 Nii Farasii abi aku ba ba mu ase ba ba tuu mu to ku. Ba taase mu ye, “I de okpa sa onyin fee o yile asin kumaa numu so kina mu-ka?”

4 Yesu lee kono ye, “Fan man karage Asinkyan yilasa mu to wu fee, ‘Lu npiili ase mu, lbwaare waa bamu onyin ye okyu’ nun abee? 5 Nu lbwaare towe ye, ‘Lu fale so, onyin ii biti o yege mu-nyi ye mu-se, ke maa mu-ka ba buga ke bamu anyo ba waa kayu-wole kulon?’ 6 Imu so ba man bila ba gye anyo, amaa ba gye nyimisa kulon. Kanin so kuto mu nu lbwaare taa buga waa kukulun mu, oku o man barige umu to.”

7 Nu ba taase mu ye, “Mune so nu Mosesi sa kono ye onyin i taale sa mu-ka kekili kikina owole ke o kina mu?”

8 Yesu lee kono ye, “Mosesi sa fane okpa ye fan kina fane-ka ana, lu fee fane nkolo i bulon nun. Amaa man gye fale nu i kyina i du lu npiili ase mu. 9 N towe fane kesintin ye, nu i man gye ye okyu lu mu-kuli kamaa, nu onyin mu kina mu naa kili okyu pupwe mu, onyin mu nyita kekili.”

10 Mu abulapu mu ba towe mu ye, “Nu i kan i gye kanin nu i du okuli maa okaa nsana mu bire, nu nyimisa man kili gbaa i bo.”

11 Nu Yesu lee kono ye, “Man gye okumaa numu i taale koole fale asin kyula, amoo bamu nu ba taa asin mu sa bamu nkun. 12 Anyin aku ba bu to nu be mee taale kili, lu fee kanin nu ba kuge bamu, nu aku moo asa i waa bamu kanin, nu aku moo ba kina kekili lu susu kuwura-gyii mu kusun so. Omu nu ee taale koole kikaapu numu kyula mu, o koole.”

*Yesu sv kebiti sa
nbii wuribi*

(Maki 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Tɔtɔ nu asa ku ba taa nbii wuribi ba Yesu ase ye ɔ taa mu abaa gyaga bamu sv, kule kabwaare-kule sa bamu. Amaa mu abulapu mu ba gya asa mu nu bee biya bamu mu.

¹⁴ Yesu towe ye, "Fan yege nbii wuribi mu ba ba me ase, fan man tii bamu okpa, lu fee susu kuwura-gyii mu ki gye sa asa mu nu be du fee nbii-wuribi mu lee nun." ¹⁵ Maa taa mu abaa gyaga bamu sv lɔwe mu, nu ɔ lu toto kyun.

ɔnyin ato wuya mu

(Maki 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Nu ɔnyin ku ba Yesu ase ba taase mu ye, "Ɔkaapupu, mune koto danburasa nu i dagaa n maa waa ke n nye nkpa kakpaa?"

¹⁷ Yesu lee kono ye, "Mune sv nu fu taase me koto mu nu ki buron sv? Oku man gye odanburasa, amoo lbwaare nkon. Nu fii biti fu nye nkpa kakpaa mu, buu Mosesi nbara mu."

¹⁸ Nu ɔnyin mu taase ye, "Imoo?" Yesu lee kono ye, " 'Man moo, man lu fu-ka abee fu-kuli kamaa, man yuuri, man yile antɔesa kamaa, ¹⁹ buu fu-se ye fu-nyi,' ke 'fu biti fu burisa fee fu n-yi.' "

²⁰ Nu kɔyaafole mu towe ye, "N buu unumu kpini. Mune koto i san me?"

²¹ Yesu lee kono ye, "Nu fu kan fii biti ye fu baa fu du kyekyee bure, kpee naa fe fu ato kpini ke fu taa afulee mu sa atiripu, fii biti fu nye kapatyee susu, ke fu lan ba buu me."

²² ɔnyin mu maa nu fale mu i tooro mu gaa, nu ɔ lu toto kyun lu fee ɔ sv ato gaa.

²³ Nu Yesu towe mu abulapu mu ye, "N towe fane kesintin ye, i bulon sa ato wuya fee o loo susu kuwura-gyii mu to. ²⁴ N bila n towe fane ye, i bupoo sa nyooma fee o loo baasa obo* to i kyɔ ato wuya o loo lbwaare kuwura-gyii mu to."

²⁵ Abulapu mu ba maa nu kanin mu, i kyinkyin bamu gaa nu ba taase abaa ye, "Kanin bure anumu nu lbwaare ii biti ɔ molige numu?"

²⁶ Yesu ku bamu nu ɔ towe ye, "Nyumisa ase bure unumu i mee taale waa, amaa lbwaare ase bure koto kumaa numu i taale waa."

²⁷ Pita lee mu kono ye, "Ku! A maa yege koto kumaa numu an buu fu fale, mune nu an biti a nye?"

²⁸ Nu Yesu towe bamu ye, "N towe fane kesintin ye, nu lbwaare kan bun dulinyaa pupwe, nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa kyina me bunyaa kuwura-gya mu sv, fane mu nu fan buu me mu gbaa, fen biti fan kyina nwuragya kudu anyo sv, ke fan gyii Israyi nbuno kudu anyo mu sv kuwura. ²⁹ Nu okumaa mu nu ɔ yege akpaara, abee pukyɔ, abee mu-se, abee mu-nyi, abee mu-bii ana, abee adoo lu me sv mu, ee biti ɔ nye umu ylu kulfa, ke ɔ bila nye nkpa kakpaa. ³⁰ Amaa asa gaalaagaa mu nu ba gyankpaa mu, bee biti be sii kamaa, nu asa gaalaagaa mu nu ba bu kamaa mu, bee biti ba ba gyankpaa."

* 19:24 19:24 Kebuno pii ku bu Gyerusalem kade to mu nu bee ye. 'Baasa obo'

20

Kiyasan lu kusun awaapu kv sv

¹ Nii Yesu bila towe bamu ye, “Susu kuwura-gyii mu ki du nin fee onyin kv maa kusu kakaaku nyenyenu, o naa biti asa ke ba sun kusun mu ndoo to. ² Maa naa nye bamu mu, nu maa bamu ba towe kyula abaa ye ee biti o ka bamu kederebi kulon kake kulon ibiri mu, nu o taa bamu kpee mu ndoo to.

³ “Kyowe maa waa fee kerefi akpano mu, o bila kpee kade mu kigya ase naa wu aku ba maa yile ba mee waa sehn. ⁴ Nii o towe bamu ye, ‘Fane gbaa fane fan kpee naa waa kusun me ndoo to, ke n ka fane kutu mu nu ki dagaa.’ ⁵ Nii ba kpee.

“Kyowe amu nsana ye kerefi asa to mu, nu o bila taa aku kpee kanin. ⁶ Kalaatipwe su kyowe maa tiye ee mata afatee to mu, nu o bila kpee naa wu aku ba maa yile ba mee waa sehn. Nii o taase bamu ye, ‘Mune i waa su nu fan yile nfu kake ibiri nu fan man sv kusun.’

⁷ “Nii ba lee mu kono ye, ‘Oku man taa ane ye a naa sun sa mu.’

“Nii o towe bamu ye, ‘Kanin bire fane gbaa fane fan ba kyun kpee naa waa kusun me ndoo to.’

⁸ “Kalaatipwe maa fvu mu, nu ndoo wuya mu towe asunpu mu okusupu ye, ‘Tu asunpu mu, ke fu ka bamu koku. Piili lu bamu nu ba sii kamaa ba mu sv naa fvu bamu nu ba gyankpaa ba mu.’

⁹ “Tuto nu o yege nu asunpu mu nu ba kpee ndoo mu to saja mu nu kyowe mata afatee to mu, ba ba koolo kederebi kulon-kulon mu nu i gye kake ibiri kukoka. ¹⁰ I maa fvu agyankpaapu mu sv mu, be nyi fee bee biti ba nye ba ky kamaa to wuya ana mu, amaa ngbaa bamu kederebi kulon-kulon manja nu ba nye. ¹¹ Ba maa koolo kederebi kulon-kulon mu, nu be piili bee kolite bee sa ndoo wuya mu ye, ¹² ‘Bamu nu ba sii kamaa ba fale bire, saja gberere nu ba sun kusun, yege aneene bire an yile kyowe kenken numu sv waa kusun ibiri. Amaa ana bamu kpini nu fu ka kyekyee?’

¹³ “Nii kadoo wuya mu lee bamu oku kono ye, ‘Kyemune, n man sisii fu. Man gye kederebi kulon kukoka nu maa fu an towe kyula kake ibiri kusun? ¹⁴ Imu sv taa fu kederebi nate. Kanan mu nu i pire me ye n ka asii-amaapu mu, kanin nu manja nu n biti n ka fu gbaa. ¹⁵ N man sv okpa fee n waa me kokolo biti lu me afulee sv abee? Abee fu sv kayi basa lu me kidanbira kiwaa sv nun?’ ” ¹⁶ Nii Yesu towe bamu ye, “Asii-amaapu bee biti ba bilinj agyankpaapu ke agyankpaapu ba bilinj asii-amaapu.”

Yesu bila towe mu kelewu ye mu kikiyi asin

(Maki 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Yesu maa kpee Gyerusalem mu, nu o taa mu abulapu kudu anyo mu lu ukaa sv, nu o towe bamu ye, ¹⁸ “Fan nu! An kpee Gyerusalem numu, tuto nu bee biti ba naa lee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu sa aseepu bulsa ye nbara akaapupu. Ke ba bun me lewu kupwe, ¹⁹ ke ba taa me waa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu abaa to, ke ba waa me ibasasin ke ba tije me, ke ba da me mata oyu laasa sv. Amaa nke nsa ake mu, n biti n kiyiji lu lewu to.”

Sebedi mu-ka kuvule sa mu-bii ana
(Maki 10:35-45)

20 Nu Sebedi mu-ka maa mu-bii ana anyinsa anyo mu ba ba Yesu ase, nu bamu-nyi ba murja Yesu ayaa to kole mu koto ku.

21 Nu Yesu taase mu ye, "Mune nu fii biti?" Nu o lee kono ye, "Kyula sa me fee, mi nbii nnyo numu, oko o kyina fu-gyisa su ke oko mo o kyina fu-buna su fu kuwura-gyii mu to."

22 Nu Yesu towe bamu ye, "Fan man nyi koto mu nu fen kole fale. Fen taale gyii aworofu mu nu n biti n gyii mu?"

Nu ba lee kono ye, "Eehn, an taale."

23 Toto nu Yesu towe bamu ye, "Fen taale gyii aworofu mu nu n biti n gyii mu, amaa n man su okpa fee n lee omu nu ee biti o kyina mi-gyisa su abee me-buna su. Ikyinakpa inumu i gye sa bamu nu me-se wola lonjo yula sa bamu mu."

24 Abulapu kudu mu nu ba san mu, ba maa nu inumu mu, ba nye agbu waa Gyemisi maa mu-supu Gyon. 25 Nu Yesu tu bamu ba buga nu o towe bamu ye, "Fen nyi fee dulinyaa numu to agyankpaapu mu bee kaapu bamu olon asa su, nu abulunpu gbaa bee kaapu bamu olon asa su. 26 Amaa fane fane to bure, i man dagaa i maa waa kanin. Nu fane to oko kan ii biti kubulsa mu, i dagaa maa waa fane kyaafole, 27 nu fane okumaa mu nu ee biti fee o waa ogyankpaapu mu, i dagaa maa waa fane kinye, 28 fee kanan mu nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa gbaa n man ba nun ke ba sun me, amaa n ba nun ke n ba sun, ke n taa me nkpa kee, ke i ka asa gaalaagaa alibi koku."

Yesu kikyegyaatanapu anyo
(Maki 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Yesu maa mu abulapu ba maa lu Gyeriko kade to mu, asa gaalaagaa ba buu bamu. 30 Toto mu, agyaatanapu anyo ku ba te okpakaa, nu ba nu fee Yesu u kyon mu, ba kuusi tu mu ye, "Onyiripe, Dawidi kanaana-bii, wu ane kowee?"

31 Nu asa mu ba punte bamu su ye ba bun bamu nno su, amaa ba kuusi kenken ye, "Onyiripe, Dawidi kanaana-bii, wu ane kowee."

32 Nu Yesu yile nu o tu bamu, nu o taase bamu ye, "Mune nu fen biti fee n waa sa fane?"

33 Nu ba lee kono ye, "Onyiripe, an biti fee ane ansi i bugi nun."

34 Nu Yesu wu bamu kowee nu o mata bamu ansi. Opula marja to nu bamu ansi i bugi nu ba buu Yesu.

21

Yesu loo Gyerusalem
fee Owura

(Maki 11:1-11; Luka 19:28-40; Gyon 12:12-19)

1 Yesu maa mu abulapu ba maa tiri Gyerusalem to, nu ba fuw Betifage kade to mu nu ki bu Olifu kibii-bi mu ase mu, Yesu sun mu abulapu anyo, 2 nu o towe bamu ye, "Fen kpee kade-bi mu nu ki bu fane ansi to mu, fen biti fen wu kuruma ku maa kyaa toto maa mu-bii. Fan sanje bamu biya me. 3 Nu oko kan taase fane koto ku mu, fan towe mu ye, 'Onyiripe Yesu ii biti bamu.' Nu ee biti o yegge fan taa bamu biya me."

4 Inimv u waa kanun nun ke asin mu nu lbwaare bola mu otowepu su tawe yila mu i ba to. Asin mu i gye ye,

5 "Towe Siyon abii mu ye,
'Fan ku, fane owura u ba fane ase,
O du bohnu nu o te kuruma su,
kesintin to o te kuruma kadanba su.' "

6 Mu abulapu mu ba naa waa fee kanan mu nu Yesu sa bamu konu ye ba waa mu. 7 Ba taa kuruma ye mu-bii mu ba, nu ba taa bamu ato bunsu gyaga bamu su, nu Yesu dii kyina kadanba mu su. 8 Asa damante ba taa bamu ato bunsu taw kigbenbi su, nu aku maw ba kyate iyu n-yaabi wurige kigbenbi mu su. 9 Asa damante mu nu ba bu mu ansi to mu, ye bamu nu ba buu mu mu bee kuusi bee tawe ye,
"Hosana* i gye sa Owura Dawidi kanaana-bii mu."

"Kusee i gye sa omunu ee ba Onyiripe kitu mu su!"

"Hosana i gye sa lbwaare mu nu o bu susu."

10 Yesu maa loo Gyerusalem kade mu to mu, kade mu kpini koole olanba, nu asa bee taase ye, "Animv nun?"

11 Nu sakyu mu ba lee konu ye, "Onimv i gye Yesu, lbwaare otowepu mu nu o lu Nasareti kade to nu ki bu Galile kibaa fon mu."

*Yesu gya asa lu
Kabwaare-sunkpa aye*

(Maki 11:15-19; Luka 19:45-48; Gyon 2:13-22)

12 Yesu loo kabwaare-sunkpa aye mu opula, nu o gya asa mu nu bee fe, ye bamu nu bee so mu kpini lu tutu. O bala afulee akyerepu mu iteeburu ye alapo afevu mu ibenkyii bun.

13 Nu o tawe bamu ye, "Ba kyuroko waa Asunkyan yilasa mu to ye lbwaare ye, 'Bee biti ba tu me kikaara ye kabwaare kolekpa', amaa fan taa tutu bilini bamu nu bee yuuri olun su obaalakpa."

14 Agyatanapu ye ayaa ye abaa wusa wuya ana ba ba mu ase kabwaare-sunkpa aye mu to, nu o kye bamu alo. 15 Amaa lbwaare aseepu abulsa ye nbara akaapupu ba maa wu ato kyinkyinsa mu nu o waa, ye nbii mu kikuusi kabwaare-sunkpa aye bee tawe ye, "Hosana i gye sa Dawidi mu kanaana-bii mu", nu ba nye agbu.

16 Nu ba taase mu ye, "Fu nu asin mu nu nbii mu bee tawe mu?"

Nu Yesu lee konu ye "Eehn, fan man puta kale lu Asunkyan yilasa mu to ye,
'Fu kaapu nbii ye nbii wuribi ye
ba yin fu.' "

17 Nu o lu tutu kpee Betani kade to nu o de tutu.

*Yesu tawe nno waa
figi oyu mu*

(Maki 11:12-14, 20-24)

18 Lu kaake nyenyenu Yesu maa bwii ee kpee Gyerusalem mu, akun u maw mu. 19 Maa wu figi oyu maa yile okpa kaa mu o kpee kumu ase, amaa o man wu sehn kumu su amaw afate nkon. Nu o tawe kumu ye, "Fu man bala ye fu soyi abi kpini-kpini!" Opula to nu oyu mu wole.

* 21:9 21:9 Hosana kase i gye molge ane.

²⁰ Abulapu mu ba maa wu kanun mu, i kyinkyin bamu. Nu ba taase ye, "Nene su nu figi oyu mu wole bilen kanun?"

²¹ Yesu lee kono ye, "N towe fane kesintin ye, nu fan kan koole me gyii, nu fan man gyii umooe mu, man gye ye fen biti fan taale waa kuto mu nu ki waa figi oyu numu nkon. Amaa fen taale towe kubu numu ye, 'Kusu lu nfu naa tye obo to,' ke i waa kanun. ²² Nu fan kan koole me gyii mu, fen biti fan nye koto kumaa mu nu fan kole kabwaare-kole to mu."

*Ba taase Yesu katin mu
nu o nye mu olon lu*

(Maki 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Yesu loo kabwaare-sunkpa aye mu. Maa bu tuto ee kaapu mu, lbwaare asepu abilisa ye kade mu abilisa ba ba mu ase, nu ba taase mu ye, "Mune olon nu fu su fu waa ato numu? Nu anumu i sa fu fale olon."

²⁴ Yesu lee kono ye, "Ngbaa me n biti n taase fane asin ku, nu fan kan lee me kono mu, n biti n towe fane olon mu nu n su n waa unumu. ²⁵ Gyon kekyugyee mu, fine nu ki lu? I kyina lu susu nun abee i lu asa ase nun?" Ba towe bamu wole-wole to ye, "Nu an kan towe ye, 'Ki lu susu nun', ee biti o taase ane ye, 'Nu mune i waa nu fan man koole mu gyii?' ²⁶ Amaa an kan towe ye, 'Ki lu asa ase mu', an sile asa mu kufuu, lu fee bamu kpini ba koole gyii fee Gyon kyina o gye lbwaare otowepu nun."

²⁷ Imu su ba lee Yesu kono ye, "A man nyi."

Nu o towe bamu ye, "Kanun bire ngbaa me, n mee ye n towe fane olon mu nu n su n waa unumu."

*Kijasan lu ose
ku ye mu-bii
ana anyo su*

²⁸ Nu Yesu taase bamu ye, "Imu nu n biti n towe fale, nene i gye fane nfeere? Onyin ku i kyina o bu to nu o su nbii-nyinsa anyo. O kpee ogyankpaapu mu ase naa towe mu ye, 'Mi-bii, ndaga kpee me kadoo mu to naa sun kusun.'

²⁹ "Nu o lee kono ye, 'N mee ye n kpee.' Amaa kamaa to mu o kyeege mu nfeere nu o kpee.

³⁰ "Nu ose mu kpee mu-bii banban mu ase naa towe mu kanun asin kulon manja. Nu o lee kono ye, 'Nse, n biti n kpee.' Amaa o man kpee.

³¹ "Bamu anyo manja, anumu i waa koto mu nu mu-se ii biti?"

Nu ba lee kono ye, "Ogyankpaapu mu."

Nu Yesu lee towe bamu ye, "N towe fane kesintin ye, apoo lenpoo akoolepuru ye agyamilo-kyu bee gyankpaa fane bee loo lbwaare kuwura-gyii mu to. ³² Lu fee Gyon ba fane ase nun ye o ba kaapu fane ukpa kyigisa okpa, nu fan man koole mu gyii, amaa lenpoo akoolepuru ye agyamilo-kyu ba koole mu gyii. Nu halu fan maa wu unumu kamaa to mu, fan man yege alibi kiwaa ke fan koole mu gyii."

*Kijasan lu
paa agyipu
mu su*

(Maki 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ Nu Yesu towe bamu ye, "Fan bila nu kijasan ku. Onyin ku kyina doo oyu soyi abisa. Nu o njina iyu kyaaboo kumu, nu o kuu wayin onyuekpa doo kudoo mu to, nu o poyi opula mu nu akusupu bee dii bee ki kudoo mu su. Nu o taa kudoo mu waa paa agyipu ku abaa to, nu o kpee osuwole

ku sv. ³⁴ Kɪtɪŋɛ sɛna maa fɔv mu, nu o sun mu ayaafɔle ye ba kpee paa agyipu mu ase naa kɔɔle mu ogyikpa mu nu ee biti o nye mu biya mu.

³⁵ "Nu paa agyipu mu ba kɪtaa mu ayaafɔle mu, nu ba dayɪ ɔku, nu ba mɔɔ ɔku, nu ba twɪ ɔsasapɔ mu abuu. ³⁶ Nu o bwii sun mu ayaafɔle aku nu ba kyɔ bamu nu o gyankpaa sun mu, nu paa agyipu mu ba waa bamu fɛɛ kanan mu nu ba waa abanban mu. ³⁷ Laalaalɔwe mu, o sun mu-bii-nyɪnsa bamu ase tɔwe ye 'Bee biti ba taa beereɛ sa mi-bii.'

³⁸ "Amaa paa agyipu mu ba maa wu mu-bii maa ba mu, ba tɔwe abaa ye, 'Ɔnumu i gye kapatiye ogyipu mu'. Fan ba ke a mɔɔ mu ke a taa mu kapatiye mu. ³⁹ Imu sv ba kɪtaa kebii mu, bute mu lu kadɔɔ mu tɔ, nu ba mɔɔ mu.

⁴⁰ "Imu sv, nu kadɔɔ wuya mu kan ba mu, mine nu ee biti o waa paa agyipu mu?"

⁴¹ Nu ba lee kɔɔ ye, "I waa kanan kɔmaa ee biti o mɔɔ kanun asa libi manja, ke o taa kadɔɔ mu sa paa agyipu pupwe ku, mu nu bee biti ba baa bee sa mu mu ogyikpa lu adɔɔ-gyito mu tɔ kɪtɪŋɛ sɛna."

⁴² Nu Yesu taase bamu ye, "Fan man pɪta kale Asɪnkyan ylasa mu tɔ ye,

'Kubuu mu nu apɔyɪpɔ ba kina mu,

kumu i ba bilɪŋi kibɔntɔnbɔlɔntɔ kubuu kpare mu nu ki sv obu mu tɔ.

Ɔnyɪrɪpe mu i waa umu,

nu i kyinkyin anɛ.'

⁴³ "Imu sv n tɔwe fane ye, lbwaare ii biti o taa mu kuwura-gyii mu lu fane ase, ke o taa sa asa mu nu bee biti ba waa mu kebiti mu. ⁴⁴ Ɔkɔmaa mu nu o tiye kubuu numu sv mu, ii biti o boyi tɔ buriburi, amaa ɔmu nu ki lu tiye mu sv mu, ii biti o patiyɛ tɔ." ⁴⁵ lbwaare aseepu abɪlsa ye Farasii abi ba maa nu Yesu anasan mu, ba bu fɛɛ bamu asun nu ee tɔwe. ⁴⁶ Ba biti ɔkpa mu nu ba taa kɪtaa mu, amaa ba sɪle sakyɔ mu, lu fɛɛ asa mu be nyi maa gye lbwaare ɔtɔwɛpɔ nu.

22

Kɪŋasan lu kɪkyɪfɔ

kensi-gyii sv

(Luka 14:15-24)

¹ Nu Yesu bila taa anasan tɔ tɔwe sa asa mu ye, ² "Sɔsv kuwura-gyii mu du nu fɛɛ, owura ku maa waa kɪkyɪfɔ kensi-gyii lala sa mu-bii-nyɪnsa.

³ Nu o sun mu ayaafɔle ye ba kpee naa tɪ bamu nu o da kɪbaa tɪ bamu ye ba be kensi-gyii mu tɔ, amaa ba kina ki ba.

⁴ "Tɔtɔ nu o bila sun ayaafɔle aku tɔwe bamu ye, 'Fan naa tɔwe bamu nu n da kɪbaa tɪ mu fɛɛ n kɔula lɔwe. N mɔɔ unaate gbelu ye akpensen-kpesen mu nu ba sv nfɔ, nu n kɔula kɔtɔ kɔmaa lɔwe. Fan ba kɪkyɪfɔ kensi-gyii mu tɔ.'

⁵ "Amaa asa mu nu o da kɪbaa tɪ mu, ba man tɔwe mu. Aku ba kyɔn bamu ndɔɔ ana tɔ, nu aku mɔɔ ba kyɔn asun tɔ. ⁶ Nu bamu nu ba san mu mɔɔ ba kɪtaa owura mu ayaafɔle mu dayɪ nu ba mɔɔ bamu. ⁷ Owura mu nye agbɔ gaa. Nu o sun mu anaakɔpɔ, nu ba naa mɔɔ kanun amɔɔpɔ manja nu ba tuwa bamu kade.

⁸ "Tɔtɔ nu o tɔwe mu ayaafɔle ye, 'N lɔwe kɪkyɪfɔ kensi-gyii agyito mu, amaa bamu nu n da kɪbaa tɪ mu, ba man tɔwe, umu sv ba man dagaa agyito mu kigyii. ⁹ Kanun sv fan loo kade tɔ kpee agbenbi sv, naa tɪ

okumaa mu nu fen wu mu ba kikyufo kensi-gyii mu to.' ¹⁰ Imu su ayaafole mu ba lu kpee agbenbi su ye katin kumaa nate tu asa kumaa mu nu ba wu, asa adanbirasa ye alibi kpini buga to, nu asa ba ba bola kikyufo lenbu mu.

¹¹ "Amaa saja mu nu owura mu ba ku lenbu mu to mu, o wu onyin ko maa man bun kikyufo to ato bunsu. ¹² Nu owura mu taase onyin mu ye, 'Kye mune, nene nu fu waa fu nfu yege fu man bun kikyufo ato bunsu?' Amaa onyin mu man taale bugi konu.

¹³ "Imu su owura mu towe mu ayaafole ye, 'Fan nmina mu abaa ye ayaa, ke fan lee mu tu nbwama kitentenbiri mu to, toto nu kusu ye anobi kidunji bu.' "

¹⁴ Nu Yesu lwe ye, "Ba tu asa gaalaagaa, amaa gberere fale nu ba lee."

Lenpoo kika asin

(Maki 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Inumu kamaa mu, Farasii abi ba naa gyan nmina kanan mu nu ba su mu odubu lu mu asin towe sa to. ¹⁶ Toto nu ba sun bamu abulapu ye owura Herodi kamaa to abi kpee Yesu ase. Ba towe mu ye, "Okapupu an nyi fu maa gye kesintin gyipu, nu fu kaapu asa lbwaare asin bola kesintin okpa su, yege fu mee towe lu nfeere mu nu asa bee fe, nu fu mee ku nyimisa kikapare su. ¹⁷ Imu su an biti a nu lu fu ase ye, i de okpa fee a ka lenpoo sa Roma abi Owura Kasaro, abee a man ka?"

¹⁸ Amaa Yesu maa wola o nyi bamu nfeere libi su mu, o towe bamu ye, "Fane kebunbun ansi wuya ana! Mune waa su nu fen su me odubu? ¹⁹ Fan taa kederebi mu nu fen su fen ka lenpoo mu kaapu me." Nu ba taa kederebi mu ba sa mu. ²⁰ Nu o taase bamu ye, "Anumu foto ye kitu i gyan kumu su fale?"

²¹ Ba lee konu ye, "Owura lala Kasaro." Imu su, Yesu towe bamu ye, "Kuto mu nu ki gye Kasaro lee mu, fan ka sa Kasaro, nu kuto mu nu ki gye lbwaare lee mu, fan taa sa lbwaare."

²² Ba maa nu fale su mu, i waa bamu kyan, nu ba yege mu, nu ba nate kyon.

Kekili ye kekyinji lu

lewu to asin

(Maki 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³ Kanin kake kolon manja mu Sadusi abi aku ba ba Yesu ase. Sadusi abi ba gye Gyiwu abi mu nu bee kaapu ye kikyinji ba nkpa to ko man bu to. ²⁴ Ba ba taase mu ye, "Okapupu, ane naana Mosesi kikaapu mu to mu, o towe ye, nu onyin kan kili nu o man kuvge nu o wu mu, i dagaa mu-supu maa bwii kili okulapu-kyu mu, ke ba kuvge nbii sa olewupu mu. ²⁵ To! Onyin ku maa mu-supu ana asuno ba kyina ba bu ane ase nfu. Obusa ase mu kili nu o wu, yege ba man kuvge nbii, nu mu-supu mu taa okulapu-kyu mu kili. ²⁶ Kanin manja nu onyosapu mu ye osasapu gbaa ba kili mu, halu naa fu osunosapu mu. ²⁷ Laalaalwe mu, okyu mu gbaa ba wu. ²⁸ Saamu, kake lala mu nu asa bee biti ba kyinji lu lewu to ba nkpa to mu, anyin asuno banumu to mu, anumu mu-ka i gye okyu mu? Lu fee bamu kpini ba kili mu."

²⁹ Yesu lee bamu konu ye, "Fan foyi okpa! Lu fee fan maa man nu Asinkyan yilasa mu kase, nu fan man nyi lbwaare olon mu su. ³⁰ Kpal fee saja mu nu alewupu bee biti ba kyinji ba nkpa to mu, asa ba mee ye ba kili, amaa bee biti ba baa ba du nin fee lbwaare nbou mu nu ba bu

soṣu mu. ³¹ Amaa lu alewupu kikiyiṅi ba nkpa to asin mu, fan man kale wu asin mu nu lbwaare towe sa fane mu nin? ³² O towe ye, 'Me i gye Abraham lbwaare ye Isaki lbwaare ye Gyekobu lbwaare.' Inumu i kaapu nin fee, asa banumu ba maa wu gbaa mu ba san ba gye asa kusa lbwaare ase, nu o gye bamu lbwaare, man gye alewupu lee."

³³ Sakyɔ mu maa nu fale mu, mu kikaapu mu i waa bamu kɩyan.

Nbara mu to kɩkpare

(Maki 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Amaa Farasii abi mu ba maa nu fee, Yesu man yege nu Sadusi abi mu ba nye bugi kɔnɔ mu, ba tu abaa gyanɛ. ³⁵ Nu bamu to oku mu nu o gye nbara onyipu mu taa asin taasesa soṣu Yesu oḍu.

³⁶ O taase mu ye, "Okaapupu, lbwaare nbara mu to mu, kumomɔ i gye kɩkpare?" ³⁷ Yesu lee mu kɔnɔ ye, "Taa fu kokolo ye fu kala ye fu nfeere kpini nye kebiti sa fu-Nyiripe lbwaare." ³⁸ Kɩnumu i gye nbara mu to kɩgyankpaasa ye kɩkpare. ³⁹ Nu kɩnyɔsapu mu du nin fee kumu. Imu i gye ye, 'Nye kebiti sa fu tomaa fee fu n-yu.' ⁴⁰ Mosesi nbara mu kpini ye lbwaare atɔwepu asin kaapusa mu i yile nbara nnyɔ numu so nin."

Animu mu-bii i gye

Krisito numu?

(Maki 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Farasii abi ba maa ba gyanɛ mu, Yesu taase bamu ye, ⁴² "Mune nfeere nu fan so lu Krisito mu so? Animu kanaana-bii i gye mu?"

Nu ba lee kɔnɔ ye, "Owura Dawidi kanaana-bii."

⁴³ Nu Yesu taase bamu ye, "I waa nene so nu Kayaayu to Dawidi tu mu ye, 'Onyiripe?' Lu fee Dawidi towe ye,

⁴⁴ 'Onyiripe mu towe me-Nyiripe ye,

"kyina me kɩbaa gyisa so,

naa fuɔ saɲa mu nu n biti n taa fu don ana

waa fu ayaa kase." "

⁴⁵ Nu Owura Dawidi maa tu Krisito ye, 'Me-Nyiripe' mu, nene so nu ee bila taale waa mu kanaana-bii?" ⁴⁶ Bamu oku man taale bugi kɔnɔ towe asin aku, nu lu kanin kake maɲa taa kyon, oku man bila taale yile to taase mu asin-taasesa ku.

23

Nbara akaapupu ye

Farasii abi kikaapu man

gye bamu awaasa

(Maki 12:38-40; Luka 11:37-52, 20:45-47)

¹ Nu Yesu towe kubu damante ye mu abulapu mu ye, ² "Nbara akaapupu ye Farasii abi mu ii yii ane naana Mosesi ayaa to bee lee nbara mu kase.

³ Imu so kuto kumaa mu nu ba towe fane ye fan waa mu, fan nu sa bamu ke fan waa. Amaa fan man waa ato mu nu bee waa mu, kpali fee be mee buu ato mu nu bee towe fane mu so. ⁴ Bee ηmina isula budusa nin bee sa asa ye ba sula, amaa bamu gbaa-gbaa bamu bire, ba mee ye ba taa bamu kɩbaa-bi kye asa mu to ke ba sula.

⁵ "Nu kuto kumaa mu nu bee waa mu, bee waa ke asa ba nye wu bamu. Nu ba kyurɔɔ abwaaresin gyaga owule so, nu ba taa umu mata bamu asikpu ye abaa so, nu ba waa bamu ikaale nno ayolobi bunswiisa. ⁶ Nu ba kpee kigyii nsare to abee kabwaare kole igyanekpa to mu, ikyinakpa

kpàrè-kpàrè nù bee bitì ba kyína. ⁷ Nù bee bitì fée òkúmaa mú nù ò gyanja bamú kade tó mú, ò gyonjo fwaala bamú, nù ba bíla bee bitì asa ba tí bamú ye 'Akaapupu.'

⁸ "Amaa fanée fané bírè, fan man yege ba tí fané ye, 'Akaapupu,' kpali fée fan sù Òkaapupu kùlòn nùn, fané kpini fan gye asupu ye adaa nùn. ⁹ Fan man tí òkú ye 'Ósè' dulinyaa nùmú tó, lí fée Ósè kùlòn nù fan sù, nù mú ì bú sùsù mú. ¹⁰ Abée fan man yege ba tí fané òkú ye 'Òkaapupu,' kpali fée Òkaapupu kùlòn nù fan sù, nù mú ì gye Krisito mú. ¹¹ Ómú nù ò gye òbíliisa fané tó mú, ì dagaa maa gye fané kúyaafólè. ¹² Lí fée òkúmaa mú nù ò kúsaa mú n-yú sùsù mú, íbwaarè ì bitì ò bíya mú kase, nù òkúmaa mú nù ò bíya mú n-yú kase mú, íbwaarè ì bitì ò kúsaa mú sùsù.

Nbara akaapupu ye Farasii abi bamú laaku

¹³ "Fané nbara akaapupu ye Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fané laaku. Lí fée fen tíi asa òkpa kanan mú nù ba man nye loo sùsù kuwura-gyíi mú tó. Fané gbáa-gbáa fané fen mee loo tó, nù fen mee yege bamú nù bee bitì ba loo mú, ba nye loo tó. ¹⁴ Fané nbara akaapupu ye Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fané laaku. Lí fée fen puni akulapu-kyú fen gyíi bamú akpaara, yege fen kùlè kabwaarè-kùlè bunsuwísa, kè asa ba nye wu ye fen sun íbwaarè kyèekyèe. Lí fale sù mú fané kùsù bíttè ì bitì ì baa ì kyó gaa.

¹⁵ "Fané nbara akaapupu ye Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fané laaku. Lí fée fen náte nkyu sù ye ndè-ndè sù, kè fen nye kyèege nyímúsa kùlòn ò ba sun íbwaarè kanan mú nù fen sun mú. Amaa nù fan kan nye mú mú, fen waa ósa mú ò dagaa awúrúfó fulón yen-yen tó ìlú ìnyó fée fané.

¹⁶ "Fané akaapupu mú nù fen dú fée agyaatanapu nù fen gyankpaa asa mú, fané laaku. Lí fée fen kaapu ye, 'Nù òkú taa kabwaarè-sunkpa aye mú bó ntan mú, ì man gye sehn, amaa nù ò kan taa kabwaarè-sunkpa aye mú tó suwa bó ntan mú, ì dagaa maa buu ntan mú sù.' ¹⁷ Fané agyaatanapu melensipu! Suwa mú ì kyó abée kabwaarè-sunkpa aye mú? Nù man gye suwa mú maa bú kabwaarè-sunkpa aye mú tó sù nù suwa mú bílíní íbwaarè léè abée? ¹⁸ Nù fan bíla tówè ye, 'Nù òkú taa saraga kaswí bó ntan mú, ì man gye sehn, amaa nù ò kan taa kakee mú nù kí gyan saraga kaswí mú sù bó ntan mú bírè, ì dagaa maa buu ntan mú sù.'

¹⁹ Fané agyaatanapu banúmu! Kakee mú ì kyó abée saraga kaswí mú? Nù man gye kakee mú maa gyan saraga kaswí mú sù nù kí ba bílíní íbwaarè léè abée? ²⁰ Ímú sù òkúmaa mú nù ò taa saraga kaswí bó ntan mú, ò taa kaswí mú maa kùtò kúmaa mú nù kí gyan kímú sù mú bó ntan nùmú. ²¹ Nù òkúmaa mú nù ò taa kabwaarè-sunkpa aye mú bó ntan mú, ò taa kímú ye íbwaarè mú nù ò bú kímú tó mú bó ntan nùmú. ²² Nù òkúmaa mú nù ò taa sùsù bó ntan mú, ò taa sùsù kuwura-gya ye ómú nù ò tè kímú sù mú bó ntan nùmú.

²³ "Fané nbara akaapupu ye Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fané laaku. Lí fée fen bárigè fané ípú ató, fée akatè, ye gaabu, ye akolonku ntun kudu-kudu, nù fen taa úmú ketun kùlòn-kùlòn fén sa íbwaarè, amaa fen mee tówè asún kaapúsa kpàrè mú nù ì bú nbara mú tó, fée kigyíi asún úmú òkpa sù, kúwèe kuwú, ye kúkóolè-gyíi danbírasa. Fale ató nùmú ì dagaa fan maa waa, yege fen taa ntun kudu sù kutun kùlòn

mɔ fɛn sa lbwaarɛ. ²⁴ Fane agyaatanapɔ agyankpaapɔ! Fɛn taalɛ fɛn wu kisusonbi kɛ fɛn fura mɔ fɔyɪ, amaa fɛn mɪyɛ nyɔɔma.

²⁵ “Fane nbara akaapɔpɔ yɛ Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fane laaku. Lu fɛɛ fɛn fwɪ fane ɪlapɛ yɛ nwe-bi nmaa kyɛkyɛrɛ, yɛgɛ umɔ ɪtɔ tɔ ɪ gye atɔ mɔ nu fan taa kensi payɪ libi yɛ kekisi bɔla umɔ.

²⁶ Fane Farasii agyaatanapɔ! Fan gyanppaa fwɪ nwe-bi yɛ ɪlapɛ mɔ ɪtɔ tɔ, kɛ umɔ nmaa gbaa ɪ lu kyɛkyɛrɛ.

²⁷ “Fane nbara akaapɔpɔ yɛ Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fane laaku. Lu fɛɛ fan du nɪn fɛɛ nkyan mɔ nu ba pɔyɪ nu ba fuuli umɔ sɔ parepare, nu ɪ burɔn yɛgɛ umɔ ɪtɔ tɔ birɛ, abuni awuya yɛ atɔ mɔ nu ɪ gɔɔɔ ɪ bɔla umɔ tɔ. ²⁸ Kanɪn maɲa nu fan du. Asa ansi sɔ mɔ, fan gye ɪkpa kyiigisa wuya ana, amaa fane nkɔlɔ tɔ mɔ, fan gye kebunbun ansi yɛ kumu tɔ ɔlɔn wuya ana nɪn.

²⁹ “Fane nbara akaapɔpɔ yɛ Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fane laaku. Lu fɛɛ fɛn pɔyɪ lbwaarɛ atɔwɛpɔ mɔ nkyan, nu fan lɔɲɔ ɪkpa kyiigisa wuya ana nkyan sɔ yɛ ɔdan. ³⁰ Nu fɛn tɔwɛ yɛ, ‘Nu an daa an bɔ tɔ anɛ naana ana saɲa mɔ nɪn, naafɔɔ a mɛɛ yɛ a tii bamɔ sɔ kɛ a mɔɔ lbwaarɛ atɔwɛpɔ mɔ.’ ³¹ Fane gbaa-gbaa fane ii gyii kesintin lu asɪn numɔ sɔ yɛ bamɔ nu ba mɔɔ lbwaarɛ atɔwɛpɔ mɔ, bamɔ-bii ana ɪ gye fane. ³² Kanɪn birɛ fan tiisi lɔwɛ fane naana ana alibi kusun mɔ.

³³ “Fane ananse yɛ ananse bamɔ-bii ana! Nene nu fɛn taalɛ sɪlɛ lu kɪpwe kibun yɛ awɔrɔfɔ fɔlɔn yen-yen numɔ tɔ? ³⁴ Kanɪn sɔ, n biti n sun lbwaarɛ atɔwɛpɔ yɛ anyaasɪnpɔ yɛ akaapɔpɔ fane ase. Amaa fɛn biti fan mɔɔ bamɔ aku, kɛ fan da aku mata iyu laasa sɔ, kɛ fan dayɪ aku fane kabwaarɛ-kulɛ ɔgyanɛkpa, kɛ fan gya bamɔ lu ndɛ sɔ kpee ndɛ sɔ. ³⁵ Imɔ sɔ kɔsɔ butɛ lu ɪkpa kyiigisa wuya ana mɔ nu fane asa ba kyina mɔɔ mɔ kpini, ii biti ɪ ba fane sɔ. Lu ɪkpa kyiigisa wuya Abeli naa fɔv Barakiya mu-bii Sakariya mɔ nu fane Gyiwu abi ba daa mɔɔ mɔ, kabwaarɛ-sunkpa ayɛ maa saraga kaswɪ nsana mɔ. ³⁶ N tɔwɛ fane kesintin fɛɛ, ɪnumɔ kpini kɔsɔ butɛ ii biti ɪ ba ndaga kakyina numɔ tɔ asa sɔ.

³⁷ “Oo! Gyerusalem asa! Fane mɔ nu fɛn mɔɔ lbwaarɛ atɔwɛpɔ, nu fɛn tɔv abuu fɛn mɔɔ bamɔ nu lbwaarɛ sun fane ase mɔ. N kpan mɛ n-yɪ saɲa gaalaagaa fɛɛ n bɔga fane-bii ana, fɛɛ kanan mɔ nu kakyaase-nyɪ ɪ bɔga mu-bii ana ɛɛ waa mɔ atɛɛ tɔ mɔ, amaa fɛn mee kyula. ³⁸ Fane kɪ, lbwaarɛ lu fane kabwaarɛ-sunkpa ayɛ mɔ, nu ki biliɲi kitakpan. ³⁹ N tɔwɛ fane nɪn yɛ fan man bɪla yɛ fan wu mɛ naa fɔv saɲa mɔ nu fɛn biti fan tɔwɛ yɛ, ‘Kuseɪ ɪ gye sa ɔmɔ nu ɛɛ ba ɔnyɪrɪpɛ lbwaarɛ kitɪ tɔ mɔ.’”

24

Laalaalɔwɛ sinkaala (Maki 13:1-13; Luka 21:5-19)

¹ Yesu maa lu kabwaarɛ-sunkpa ayɛ ee kpee mɔ, mɔ abɪlapɔ ba ba mɔ ase bɛɛ kaapɔ mɔ kanan mɔ nu kabwaarɛ-sunkpa ayɛ ibu mɔ i du. ² Nu ɔ tɔwɛ bamɔ yɛ, “Yɛ fan wu atɔ numɔ kpini? N tɔwɛ fane kesintin yɛ halɪ kubuu kulɔn gbaa mɛɛ yɛ o sii kumɔ birɪsa sɔ, kɛ ba man nɪn kumɔ tɔv.”

³ Yesu maa tɛ olifu kibɪ mɔ sɔ mɔ, mɔ abɪlapɔ mɔ nkɔn ɪ ba mɔ ase ba taase mɔ yɛ, “Tɔwɛ anɛ saɲa mɔ nu ɪnumɔ ii biti ɪ ba? Nu mɪnɛ ii biti ɪ baa ɪ gye fɔv kɪba mɔ yɛ laalaalɔwɛ mɔ sinkaala?”

4 Yesu lee kono ye, “Fan baa fan da so, ke oko o man pina fane. 5 Lu fee asa gaalaagaa bee biti ba ba me kitu to ba towe ye, ‘Me, i gye Omu nu lbwaare wula lee mu’, ke ba pina asa gaalaagaa. 6 Fen biti fan nu uko so kusakusa, ke fan nu uko asin kata-kata, amaa fan man yege fane nkolo i nmaa fane. Kanun ato manja i dagaa i maa waa, amaa i mee kaapu fee laalaalwe mu tee fuu. 7 Ndendemande bee biti ba ko ye ndendemande, ke kuwura-gyii ki ko ye kuwura-gyii. Akun lala ye kase kigingyen ii biti i baa i bu katun kumaa. 8 Inumu kpini i du nun fee kedunjidi gyankpaasa.

9 “Nu bee biti ba taa fane sa ke ba nyanla fane ke ba mo fane. Nu osuwule so asa kpini bee biti ba kisi fane lu me so. 10 Kanun sanja manja asa gaalaagaa bee biti ba bilini lu kikole me gyii to, ke ba lee abaa sa ke ba kisi abaa, 11 nu antjesa atowepu gaalaagaa bee biti ba ba pina asa gaalaagaa. 12 Lu kanan mu nu alibi kiwaa i loho tii so so mu, kinye kebiti sa abaa ii biti i ba kase, 13 amaa omu o yile to kenken naa lwe mu, ii biti o nye kamolige. 14 Nu asa bee biti ba towe lbwaare asin danbirasa numu lu mu kuwura-gyii mu so dulinyaa to kpini, ke ndendemande kpini ba nu mu, poyi ke laalaalwe mu o baa.

15 “Imu so nu fan kan wu koto kisisa mu nu ki biya alibi ki maa yile kabwaare-sunkpa aye mu to, fee kanan mu nu lbwaare otowepu Daneli wula towe yila lu koo didaa mu, (I dagaa okalepu mu maa nu inumu kase) 16 saamu bamu nu ba bu Gyudeya mu ba sile kpee abu to. 17 Nu oko kan o bu obu ketin to mu, o man kpilige ba kase naa taa koto ku lu kipaara so. 18 Nu oko kan o bu ndoo to mu, o man bwii kpee naa taa mu kaale. 19 Kanun nke manja to mu, ito wuya ana ye atalapu, bamu laaku. 20 Fan kole lbwaare fee fane kikusu sile inumu i man ba waa awoko sanja, abee kake futesa ake. 21 Lu fee kanun sanja maa awurfo ii biti i baa i bulun, nu awurfo ku man pu ba kanun lu koo dulinyaa npili ase, nu uko man bu to i bila ba kanun. 22 Nu lbwaare man kan tun nke mu so bure, naafoo oko man bu to o nye kamolige, amaa lu bamu nu o lee mu so mu, ee biti o tun nke mu so. 23 Kanun sanja manja nu oko kan towe fu ye, ‘Ku, Krisito mu bu nfu’ abee ‘Mu i bu fale’ mu, man koole umu gyii. 24 Lu fee antjesa Krisito ye antjesa lbwaare atowepu bee biti ba ba, ke ba waa usinkaala lala ye adangana ke i nye taale pina bamu nu lbwaare lee mu gbaa. 25 Fan ku, n gyankpaa n towe fane inumu nun poyi ke i ba.

26 “Imu so nu oko kan towe fane ye, ‘Krisito mu i lu o bu keperi so fale’ mu, fan man kpee tuto, abee oko kan towe ye, ‘Krisito mu baala nfu’ mu, fan man koole gyii. 27 Lu fee, kanan mu nu bulayi i wee use lu kyowe kilu, nu bee wu kumu halu kyowe kitaye mu, kanun manja nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu kiba ii biti i baa i du. 28 Katun kumaa mu nu koto belenbuni osa bu mu, tuto manja nu agyinbwii bee lante.

Daadimaadi Obii-nyinsa

kiba mu usinkaala

(Maki 13:24-31; Luka 21:25-33)

29 “Sanja manja awurfo mu kamaa mu, opula to ‘nu kyowe ii biti o bii to,
 nu obwaayi mee ye o baa o ku to,
 nu akyikpebi ii biti u lu susu tye,
 ke ato kumaa mu nu i bu susu mu i gyingyen.’

30 “Kanun sanja manja me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu sunkaala ii biti i lu susu, nu ndendemande asa mu nu ba bu kase so mu bee biti ba boota

tɔ, fɛɛ ba maa wu mɛ, Daadimaadi Obii-nyɔnsa mu n maa lu abwaare-wɔle tɔ sɔsɔ n ba ye ɔlon ye bɔnyaa lala mu. ³¹ Nu n biti n sun mɛ nbɔɔ, kɛ ba fɔle nbɔle kenken, kɛ ba bɔga bamu nu n lɛɛ mu lu dulinyaa abɔntɔnbɔlon kpini.

³² “Nbuɔnbu, fan buɔla asɔn lu figi oyu mu ase. Nu umɔ n-yaabi i kan u pɔɔɔɛ nu u lɛɛ afatɛɛ pɔpɔwɛ mu, fɛn bu fɛɛ kɔbɔle saɔa tiri tɔ numu. ³³ Kanun maɔa nu fan wu umu kpini mu, fan bu fɛɛ mɛ, Daadimaadi Obii-nyɔnsa kɔba mu ki tiri tɔ, fɛɛ n ba. ³⁴ N tɔwɛ fane kesintin fɛɛ ndaga kakyɔna numu tɔ asa ba mɛɛ ye ba wu lɔwɛ, pɔɔɔ kɛ fale asɔn numu kpini i waa. ³⁵ Sɔsɔ ye kase ii biti i kyɔn, amaa mɛ asɔn i man bu tɔ i kyɔn.

*Ɔku man nyi kake abɛɛ
saɔa mu nu Krisito
ii biti ɔ ba*

(Maki 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Amaa lu kake mu abɛɛ kerefi mu nu umu ii biti i waa mu ɔku man nyi. Sɔsɔ nbɔɔ ba man nyi, halu mɛ, lɔwaaɛ mu-Bii mu gbaa man nyi, amɔɔ Ɔsɛ mu nkɔn. ³⁷ Kanan mu nu i kyɔna i du Nowa saɔa mu, kanun maɔa nu ii biti i baa i du mɛ, Daadimaadi Obii-nyɔnsa mu kɔba saɔa. ³⁸ Lu fɛɛ pɔɔɔ kɛ nkyu i muuri dulinyaa mu, asa ba kyɔna ba maa sɔ beɛ gyii yeɛ beɛ nuu, anyɔn ye akyɔ beɛ kili, naa fɔb kake mu nu Nowa loo ɔkɔl mu tɔ, ³⁹ yeɛ ba man nyi kɔtɔ mu nu kii biti ki ba, halu nkyu i ba taa bamu kpini kyɔn. Kanun maɔa nu ii biti i waa mɛ, Daadimaadi Obii-nyɔnsa kɔba mu saɔa. ⁴⁰ Anyɔn anyɔ beɛ biti ba baa ba bu ndɔɔ tɔ, n biti n taa ɔku kɛ n yeɛ ɔku. ⁴¹ Akyɔ anyɔ beɛ biti ba baa bɛɛ kɔɔɔ kubuu sɔ, n biti n taa ɔku yeɛ ɔku.

⁴² “Kanun sɔ fan baa fan da sɔ, lu fɛɛ fan man nyi kake mu nu mɛ, fane-Nyɔɔɔɔ mu ii biti ɔ ba. ⁴³ Fan baa fɛn nyi umu fɛɛ, nu kɔkpaara wuya dun o nyi kagyɔnbwɛ saɔa mu nu oyu ii biti ɔ ba nu, naafɔɔ ɔ dun kyɔna kun, kɛ oyu mu ɔ man ba nyɛ boyi loo mu kɔkpaara sɔ yuuri. ⁴⁴ Imu sɔ fane gbaa fane fan kɔbɔla fan gyoo, lu fɛɛ mɛ, Daadimaadi Obii-nyɔnsa n biti n ba saɔa mu nu fan man ku mɛ ɔkpa.

*Kɔyaafɔle danbirasa ye
kɔyaafɔle libi*
(Luka 12:41-48)

⁴⁵ “Anumu i gye kɔyaafɔle kesintin gyipu ye kanyaasɔn wuya? Mu i gye ɔmu nu mu-nyɔɔɔ taa mu waa mu ayaafɔle mu nu ba bu kɔkpaara sɔ mu ɔkɔsɔpɔ fɛɛ ɔ sa bamu agyɔtɔ saɔa kyɛkyɛɛ tɔ. ⁴⁶ Ii biti i baa i buɔn sa kanun kɔyaafɔle maɔa fɛɛ mu-nyɔɔɔ maa ba tu mu yeɛ ɛɛ waa kanun. ⁴⁷ N tɔwɛ fane kesintin ye, mu-nyɔɔɔ mu ii biti ɔ taa mu kɔtɔ kɔmaa numu waa mu abaa tɔ. ⁴⁸ Amaa a taa fɛɛ kanun kɔyaafɔle maɔa libi nu ɔ tɔwɛ ye, ‘Mɛ-nyɔɔɔ ii biti ɔ kyɔna tɔtɔ kyɛɛɛɛ,’ ⁴⁹ kɛ o piili ɛɛ dayi mu birisa ana ayaafɔle mu, yeɛ ee gyii ee nuu maa atabɔpɔ. ⁵⁰ Kanun kɔyaafɔle maɔa mu-nyɔɔɔ ii biti ɔ ba kake mu nu ɔ man ku mɛ ɔkpa, ye saɔa mu nu ɔ man nyi sɔ. ⁵¹ Eɛ biti ɔ buɔte kɔyaafɔle mu kɔsɔ gaa, kɛ ɔ gya mu naa waa keɔnbun ansi wuya opula, katin mu nu beɛ biti ba baa bɛɛ saawu yeɛ beɛ dunji bamu anobi mu.”

25

*Kujasan lu abite
kudu mu sv*

¹ Nii Yesu bila bo kujasan ku ye, “Kanin sanja manja mu susu kuwura-gyii mu ii biti i baa i du nin fee, abite kudu mu nu ba taa bamu ifitila lu kyon ba naa gyanja okyufo mu-kuli. ² Bamu to anu ba gye amelensipu nu anu mwo ba gye anyaasipbu. ³ Nu amelensipu anu mu ba maa dan taa bamu ifitila mu, ba man taa fitila nfo kita tii sv. ⁴ Amaa anyaasipbu anu mu bire ba kita fitila nfo ipurontowa to tii sv. ⁵ Okyufo mu-kuli mu maa man ba bilen sv mu, nsure i kita bamu, nu ba de.

⁶ “I maa ba fuu kiyiridi nsana mu, nu oku kuusi towe ye, ‘Okyufo mu-kuli mu u ba! Fan lu ba gyanja mu!’

⁷ “Nu abite kudu mu kpini ba kusu diyaa bamu ifitila. ⁸ Tutu nu amelensipu mu ba towe anyaasipbu mu ye, ‘Fan sa ane fane nfo mu iku, kpal fee ane ifitila to nfo i lwe.’

⁹ “Nu anyaasipbu ba lee kono ye, ‘Aye! Ane gbaa ane lee i man kyok ke i fuu ana fane. Amwo, fen kpee bamu nu bee fee mu ase ke fan naa soko.’

¹⁰ “Amaa ba maa kpee ba naa soko mu, nu okyufo mu-kuli mu ba. Nu anyaasipbu anu mu nu ba kuba ba gyoo mu mu, ba nye buu mu loo kikyufo kensi-gyii kikapara mu sv. Nu ba kita opobu mu tii.

¹¹ “Kamaa to abite amelensipu anu mu ba maa ba mu, ba towe ye, ‘Obusa! Obusa! Tigi opobu mu sa ane ke a loo.’

¹² “Amaa o lee bamu kono ye, ‘N towe fane kesintin fee, n man nyi fane!’”

¹³ Yesu lwe ye, “Imu sv fen baa fan da sv, lu fee fan man nyi kake abee sanja mu nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n biti n ba.”

*Kujasan lu ayaafole
mu nu bamu-nyiripe
sa bamu afulee mu
(Luka 19:11-27)*

¹⁴ Yesu bwii bo kujasan ku ye, “Susu kuwura-gyii mu ii biti i baa i du fee onyin ku maa kpee okpa, nu o tu mu ayaafole taa mu kapatye waa bamu abaa to. ¹⁵ O sa bamu kanan mu nu okubaa numu olon du. O sa oku afulee ngbin nnuu, nu o sa oku mwo afulee ngbin nnyo, lan sa oku mwo afulee kagbin kolon, nu o kyon mu okpa. ¹⁶ Nu kyaafole mu nu o nye afulee ngbin nnuu mu taa piili kusun opula to, nu o nye agyaga ngbin nnuu tii sv. ¹⁷ Kanin nun, nu omu nu o nye ngbin nnyo mu gbaa taa waa kusun, nu o nye ngbin nnyo agyaga tii sv. ¹⁸ Amaa kyaafole mu nu o nye kagbin kolon mu bire, taa mu-nyiripe afulee mu naa kuu pula.

¹⁹ “I maa kyeere kamaa to mu, bamu-nyiripe mu naa bwii ba, nu o tu bamu ye ba ba kaapu to kanan mu nu ba nye agyaga tii afulee mu sv.

²⁰ Kyaafole mu nu o sa mu afulee ngbin nnuu mu loo ba, nu o taa ngbin nnuu tii sv sa mu. Nu o towe ye, ‘Me-nyiripe, fu taa ngbin nnuu nun sa me. Ku, n nye agyaga ngbin nnuu tii sv.’

²¹ “Mu-nyiripe mu yin mu towe ye, ‘Fu waa kusun, fu gye kyaafole danbarasa ye kesintin gyipu. Fu gyii kesintin lu ato pii anum sv. Imu sv n biti n taa ato damante waa fu abaa to ke fu ku sv. Ba ke a buga gyii kensi-gyii mu nu n gyii mu!’

22 “Nu kiyaafole mu nu o sa mu ngbin nnyo mu gbaa ba, nu o towe ye, ‘Me-nyiripe, fu taa ngbin nnyo nu waa me abaa to, ku, n nye agyaga ngbin nnyo tii su.’

23 “Mu-nyiripe mu yin mu towe ye, ‘Fu waa kusun, fu gye kiyaafole danbirasa ye kesintin gyipu. Fu gyii kesintin lu ato pii anumu su. Imu su n biti n taa ato damante waa fu abaa to ke fu ku su. Ba ke a buga gyii kensi-gyii mu nu n gyii mu!’

24 “Tuto nu kiyaafole mu nu o nye kagbin kulon mu ba, nu o ye, ‘Me-nyiripe, n nyi fu asin i maa bulon, nu fu tije katn mu nu fu man duu, nu fu koola fu waa uboota to, umu nu fu man kyaale. 25 Imu su n su kufuu nu n taa afulee mu nu fu taa waa me abaa to mu, naa kuu umu pula. Ku, fu afulee ndee.’

26 “Nu mu-nyiripe mu lee kono ye, ‘Fu gye kiyaafole libi ye owolegyo. Fu nyi n maa tije katn mu nu n man duu, nu n koola n waa uboota to, katn mu nu n man kyaale. 27 Kanun bire, naafoo i dagaa fee fu taa me afulee mu naa yila afulee oyilekpa, ke n maa bwii ba fale mu, n nye me afulee kibi ye agyaga tii su.’

28 “Tuto nu onyiripe mu towe mu ayafole mu ye, ‘Fan koolle afulee kagbin kulon mu lu mu ase, ke fen taa sa omu nu o nye ngbin kudu mu.

29 Lu fee okumaa mu nu o su mu, bee biti ba sa mu tii su, ke o nye naa bansu, amaa okumaa mu nu o man su, nu halu gberee mu nu o su gbaa mu, bee biti ba koolle lu mu ase. 30 Fan taa kiyaafole gyaga mu nu o man su kyaare fale, naa tuu kitentenbiri tumm mu to. Tuto nu ee biti o sawu ke o dunji mu anobi.’ ”

Abulupu ye nbwe

31 Nu Yesu bula towe ye, “Saja mu nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa n biti n ba ye me bunyaa, maa susu nboko kpini mu, n biti n kyina me kuwura-gya mu su bunyaa to. 32 N biti i biya ndendemande kpini ba gyanje mi ansi to, nu n biti n barige asa mu to ntun nnyo, fee kanan mu nu atobwaaya okpapu i barige nbulupu ee lu nbwe to mu. 33 N biti n taa nbulupu yile me gyisa su, ke n taa nbwe moo yile me bina su.

34 “Tuto nu me, mu nu n gye Owura mu n biti n towe bamu nu ba yile me gyisa su mu ye, ‘Fane i gye bamu nu me-Se lbwaare waa kusee mu, fan ba kuwura-gyii mu nu o yila sa fane lu koo saja mu nu o tuu dulinyaa mu. 35 Lu fee akun i maa su me mu, fane i sa me agyito nu n gyii, bulfo maa su me mu, fane i sa me nkyu nu n nuu, n maa gye ofo mu, fane i koolle me fane aye. 36 N maa man su ato bunsu mu, fane i sa me nu n bun, n maa lo mu, fane i ku me su, n maa bu obu tiisa to mu, fane i koko me su.’

37 “Tuto nu bamu nu bamu ikpa i kyiiigi mu bee biti ba lee kono ye, ‘Onyiripe, saja moko nu an wu fu akun i maa su fu, nu an sa fu agyito nu fu gyii, abee bulfo maa su fu, nu an sa fu nkyu nu fu nuu? 38 Saja moko nu an wu fu maa gye ofo, nu an koolle fu ba ane aye, abee ato bunsu i maa tiri, nu an sa fu nu fu bun? 39 Saja moko nu an wu fu maa lo, abee fu maa tii obu tiisa to nu an naa koko fu su?’

40 “Nu me, mu nu n gye Owura mu, n biti n lee kono ye, ‘N towe fane kesintin fee koto kumaa mu nu fan waa sa me asa, halu bamu to opii gbaa mu, me nu fan waa sa.’

41 “Tuto nu n biti n towe bamu nu ba yile me bina su mu ye, ‘Fan taa lu me su, fane nu me-Se lbwaare towe nno waa mu. Fan nate loo awurufo folon yen-yen mu nu ii mee dun, nu me-Se lbwaare deela yila Sitaane

maa mu nbɔɔ mu tɔ. ⁴² Lu fee akun i maa su me mu, fan man sa me agyito nu n gyii, bulifo maa su me mu, fan man sa me nkyu nu n nuu. ⁴³ N maa gye ofo mu, fan man kɔle me fane aye, ato bunsu i maa tiri me mu, fan man sa me nu n bun, n maa lo, abee n maa bu obu tii to mu, fan man ba bɔɔ me su.’

⁴⁴ “Ngbaa bamu bee biti ba lee kɔno ye, ‘Onyiripe, saɲa mɔɔ nu an wu akun i maa su fu, abee bulifo maa su fu, abee fu maa gye ofo, abee ato bunsu i maa tiri fu, abee fu maa lo, abee fu maa bu obu tii to, nu an man kye fu to?’

⁴⁵ “Nu me, mu nu n gye Owura mu n biti n lee bamu kɔno ye, ‘N towe fane kesintin nun fee, kuto kumaa mu nu fan kina kiwaa sa me asa, halu bamu to opii gbaa mu, me nu fan kina kiwaa sa.’

⁴⁶ “Tuto mu, bee biti ba naa loo kusu bute kakpaa to, amaa ikpa kyii gisa wuya ana bure bee biti ba kyina nkpa kakpaa to.”

26

Ba biti ikpa ba mɔɔ Yesu

(Maki 14:1-2; Luka 22:1-2; Gyɔn 11:45-53)

¹ Yesu maa towe umu kpini lɔwe mu, o towe mu abulapu mu ye, ² “Fee kanan mu nu fen nyi mu, i san nke nnyo ke kanyaɲe nbuno kensi kigyii saɲa mu o fuɔ. Saɲa maa nu bee biti ba lee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu sa, ke ba da me mata oyu laasa su.”

³ Kanun saɲa maɲa nu asepu bilisa ye asa mu abulisa ba naa sare osepu bilisa ase mu nu bee tu ye Kayifasi mu lenbu to, ⁴ naa njmina kanan mu nu ba taa kanyaasin okpa su kita Yesu ke ba mɔɔ mu. ⁵ Amaa ba towe ye, “A man waa kanun kensi-gyii saɲa numu to, nu man gye kanun mu, sugure-sugure ii biti o ba kade mu to.”

Okyu ku kyeege tulale

wɔrige Yesu su

(Maki 14:3-9; Luka 7:36-50; Gyɔn 12:1-8)

⁶ Yesu maa kyina o bu Betani onyin mu nu bee tu mu ye Simon, nu o kyina o gye bootipu mu aye mu, ⁷ nu okyu ku taa tulale mu nu ki su ogyalin puruntowa bola, ba mu ase saɲa mu nu o te ee gyii mu. Nu o kyeege tulale mu wɔrige Yesu kumu to.

⁸ Yesu abulapu ba maa wu kanun mu, i basa bamu nu ba taase ye, “Mune i waa nu okyu mu ii nyita tulale maa kanun? ⁹ Naafɔɔ be taale fe tulale numu nye afulee damante ke ba taa umu sa atiripu.”

¹⁰ Yesu maa bu asin mu nu bee towe mu, nu o taase bamu ye, “Mune i waa nu fen toɔɔɔ okyu maɲa? Kuto danbirasa nu o waa sa me fale. ¹¹ Atiripu mu bure ba bu fane ase saɲa kumaa, amaa meeme bure n mee ye n kyina fane ase saɲa kumaa. ¹² Maa kyeege tulale numu wɔrige me n-yu su mu, ee loɲo me n-yu ee yila mi kepula. ¹³ N towe fane kesintin nun fee, dulinyaa to katin kumaa mu nu ba towe asin danbirasa mu, bee biti ba towe kuto mu nu o waa fale taa nyinji mu.”

Gyudasi kyula ye ee biti

o lee Yesu sa

(Maki 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴ Nu abulapu kudu anyo mu to oku, mu nu bee tu ye Gyudasi Isikariyoti mu kpee asepu abulisa mu ase, ¹⁵ naa taase bamu ye, “N kan lee mu sa

fane mu, mune nu fen biti fan sa me?" Tuto nu ba karage afulee nderebi adisa sa mu. ¹⁶ Lu kanun saɗa maɗa taa kyun mu, Gyudasi piili ee biti okpa mu nu o bola so lee Yesu sa.

Yesu maa mu abulapu

ba gyii Kanyaɗe nbuno

kesu kensi-gyii mu

(Maki 14:12-21; Luka 22:7-23; Gyɔn 13:21-30)

¹⁷ Bodobodo mu nu ki man so kife tinsa kigyii kake gyankpaasa mu, Yesu abulapu mu ba ba mu ase ba taase mu ye, "Fune nu fii biti fee a naa loɗo yila, ke a naa gyii Kanyaɗe nbuno kesu kensi-gyii mu?"

¹⁸ Nu o towe bamu ye, "Fan kpee kade mu to onyun ko ase naa towe mu ye, 'Okapupu mu ye, Me saɗa tiri to. N biti fee n maa me abulapu an biti a ba gyii Kanyaɗe nbuno kensi-gyii mu fu aye.' " ¹⁹ Nu mu abulapu mu ba kpee naa waa kanan mu nu o towe bamu mu, nu ba waa Kanyaɗe nbuno kensi-gyii mu agyito mu yila.

²⁰ I maa fu kalaatipwe so mu, Yesu maa mu abulapu kudu anyo mu, ba te bee gyii. ²¹ Ba maa gyii mu nu Yesu towe bamu ye, "N towe fane kesintin fee, fane to oko ii biti o lee me sa."

²² Nu bamu nfeere to ii nyita bamu gaa, nu ba piili bee taase mu kukulun-kukulun ye "Onyiripe, kesintin to, man gye me nu fu dee?"

²³ Nu Yesu lee bamu konɔ ye, "Om nu maa mu abaa i buga ii loo lape kulun to mu, ii biti o lee me sa. ²⁴ Fee kanan mu nu Asinkyan yilasa mu i towe ye me, Daadimaadi Obii-nyinsa n biti n wu mu, kanun nu ii biti i waa. Amaa kanun nyumisa mu nu ee biti o lee me sa mu, laaku. Nu ba man da kuɗe mu gbaa nun, naafɔɔ i bo."

²⁵ Tuto nu Gyudasi mu nu ee biti o lee mu sa mu gbaa taase Yesu ye, "Okapupu me nu fu dee?"

Nu Yesu lee konɔ ye, "Ehn, kanun nu fu towe maa?"

Onyiripe agyito

mu kigyii

(Maki 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Korinto 11:23-25)

²⁶ Ba maa gyii mu Yesu taa bodobodo, nu o fwaala lbwaare nu o gyayi kumu to, nu o taa sa mu abulapu towe ye, "Fan koole ke fan gyii, kinumu i gye me kayi-wole mu."

²⁷ Nu o taa koɗo mu, nu o fwaala lbwaare, nu o taa sa mu abulapu mu towe ye, "Fane kpini fan koole ke fan nuu lu kumu to. ²⁸ Kinumu i gye me nkalan mu nu ki hmina lbwaare katowe kyula pupwe mu, nu i kyeege worige sa asa gaalaagaa alibi kita kae so. ²⁹ N towe fane nun ye, n man bila ye n nuu fale nta numu naa fu kake mu nu n maa fane an biti a nuu nta pupwe me-se kuwura-gyii mu to mu."

³⁰ Nu ba maa bu olon lowe mu, ba kusy kyun olifu kibu so.

Yesu towe yila ye Pita

ii biti o kina mu

(Maki 14:27-31; Luka 22:31-34; Gyɔn 13:36-38)

³¹ Nu Yesu towe bamu ye, "Kagyanbwe numu fane kpini fen biti fan sile yege me, fee kanan mu nu ba kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to ye, 'N biti n mɔo nbulupu okpapu mu, ke nbulupu mu ba yaase to.'

³² Amaa nu n kyinji lu lewu to mu, n biti n gyankpaa fane kpee Galile."

³³ Nii Pita towe mu ye, "Halii nuu okumaa numu sile yege fu gbaa, mee me n mee ye n sile yege fu."

³⁴ Nii Yesu lee mu konoo ye, "N towe fu kesintin ye, kagyanbwe numu poyi ke kyaase o bun mu, fii biti fu kina me luu isa."

³⁵ Nii Pita lee mu konoo ye, "Halii bee biti ba moo n maa fu gbaa n mee ye n towe kanun kpini-kpini." Nii abulapu abanban mu gbaa ba towe kanun.

Yesu kole kabwaare

kole Gesemani

(Maki 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Nii Yesu maa mu abulapu mu ba kpee katin mu nuu bee tu ye Gesemani, nuu o towe bamu ye, "Fan kyina nfu ke n kpee fale naa kole kabwaare-kole." ³⁷ Nii o taa Pita maa Sebedi mu-bii ana anyo buu mu n-yii kpee. Tuto nuu mu kokolo nyita mu. ³⁸ Nii o towe bamu ye, "Me kokolo to u ko me lewu-lewu, halii ii biti i moo me. Imu su fan kyina nfu tii me su ke fan man de."

³⁹ Tuto nuu o nin kpee ansi to gberee naa kyun bun ee kole kabwaare-kole ye, "Me-Se, nuu ii biti i waa mu, lee awurufo mu nuu u ba me su fale lu me su. Amaa yege i waa fu kebiti, man gye mi kebiti."

⁴⁰ Nii o bwii ba abulapu asa mu ase ba tu ba maa de nsure, nuu o taase Pita ye, "Amoo fen mee taale kyina ye me kerefi kulon yege fan man de? ⁴¹ Fan kyina fan man de, yege fan kole kabwaare-kole, ke fan man tiye kutuu to ku to. Fane n-yaayu ii biti i waa kutu mu nuu ki buron, amaa fane n-yii-wole poo." ⁴² Yesu bila bwii kpee luu nyosapu naa kole kabwaare-kole ye, "Me-Se, nuu i mee ye i waa fu fee fu lee fale awurufo koo pu numu lu me su, nuu i dagaa fee n gyii awurufo maa mu, yege fu kebiti ki waa kanun."

⁴³ Maa bila bwii ba abulapu asa mu ase mu, o be tu bamu ba maa de nsure. Luu fee ba man taale gale nsure. ⁴⁴ Nii Yesu bila yege bamu nuu o kpee naa kole kabwaare-kole kisasapu ee towe asin kulon mana.

⁴⁵ Nii o bwii ba mu abulapu ase ba taase bamu ye, "Fan san fan de fen fute nun? Fan ku, saja mu fuv fee ba taa me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu waa alibi awaapu abaa to. ⁴⁶ Fan kusv ke a kpee. Fan ku omu nuu ee biti o lee me sa mu tiri to."

Ba kitaa Yesu

(Maki 14:43-50; Luka 22:47-53; Gyon 18:3-12)

⁴⁷ Maa san ee towe mu, nuu mu abulapu kudu anyo mu to, omu nuu bee tu mu ye Gyudasi mu ba tuto. Asa damante aku ba buu mu, yege ba su isakunde* ye agulungu. Aseepu bilisa ye asa mu abilisa i sun bamu.

⁴⁸ Gyudasi mu nuu ee biti o lee Yesu sa mu, wola towe bamu ye, "Onyin mu nuu n dan naa baari mu to mu, mu numu, fan kitaa mu." ⁴⁹ Ba maa fuv tuto mu, nuu opula to Gyudasi kpee Yesu ase nuu o ye, "Okapupu, n fwaala fu." Nii o baari Yesu to.

⁵⁰ Nii Yesu lee mu konoo ye, "Kyemune, waa kutu mu nuu fu ba kumu su mu." Tuto nuu asa mu ba kyun naa kitaa Yesu to kinkin. ⁵¹ Tuto mu, asa mu nuu ba bu Yesu ase mu oku bite mu sakunde lee, nuu o ne oseepu bilisa ase mu kyaafole kusv tin.

⁵² Nii Yesu towe mu ye, "Bwiiyaa fu sakunde mu waa kumu kikufe to. Luu fee okumaa mu nuu ee kitaa sakunde ee ko mu, sakunde lewu nuu ee biti o

* 26:47 26:47 Deebi bunwutsa mu nuu ki buye abafon anyo-anyo.

wu. ⁵³ Fv man nyi fee n taale tu me-se, ke o yege susu nbwo ngbun-ngbun kudu anyo ba ba opula numu to ba kye me to abee? ⁵⁴ Amaa nu i kan waa kanin mu, nene nu asin mu nu ba kyuroo waa Asinkyan yilesa mu to ye i dagaa i maa waa mu, i ba to?"

⁵⁵ Tuto nu Yesu taase sakyu mu ye, "Fan taa isakunde ye agulungu fan ba kitaa me fee asa mu nu ee kusu yile kibane su. Kake kumaa n kyina kabwaare-sunkpa aye to n kaapu, fan man kitaa me. ⁵⁶ Amaa unumu kpini i waa nun ke asin mu nu lbwaare atowepu ba kyuroo yila mu i nye ba umu to." Tuto nu mu abulapu mu kpini ba sile yege mu.

*Yesu yile Gyiwu abi
abilisa amu-amu mu
ansi to*

(Maki 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Gyon 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Bamu nu ba kitaa Yesu mu ba taa mu kpee Kefasi, oseepu bilisa ase mu kikpaara su, katun mu nu nbara akaapupu ye asa mu abilisa ba gyanje mu. ⁵⁸ Amaa Pita buu bamu kyaa-kyaa, halu ba naa fvu oseepu bilisa ase mu kikpaara su. Nu Pita sii kyina kikpaara mu akusupu mu ase, ke o wu kanan mu nu ii biti i naa lwe.

⁵⁹ Aseepu bilisa ye Gyiwu abi abilisa amu-amu ngyanje mu kpini ba towe kono waa Yesu bee biti antjesa ba tin gyaga mu su, ke ba nye okpa mo mu. ⁶⁰ Antjesa adanse agyipu gaalaagaa ba ba towe, amaa ba man nye asin mu nu ba taa gyaga mu su.

Kamaa to mu, nu anyin anyo aku ba lu ba yile towe ye, ⁶¹ "Onyin numu towe ye, 'N taale boyi kabwaare-sunkpa aye numu, ke n taa nke nsa bwii poyi kumu.' " ⁶² Nu Oseepu bilisa ase mu kusu yile nu o taase Yesu ye, "Fv mee ye fu lee kono lu asin mu nu anyin numu ba su bee gyaga fu su fale?"

⁶³ Amaa Yesu man towe sehn. Nu Oseepu bilisa ase mu bwii towe mu ye, "N bo lbwaare mu nu o te kappaa mu ntan ye towe ane. Fv i gye Krisito, lbwaare mu-bii mu?"

⁶⁴ Nu Yesu lee kono ye, "Imu nu fu towe mu. Amaa n towe fane nun ye, lu ndaga i su ii kpee mu, fen biti fan wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n maa te Jlonpu Owura lala mu gyisa su, nu fen biti fan bila wu maa lu abwaare-wole to susu n ba."

⁶⁵ Nu Oseepu bilisa ase mu kitaa mu kaale kyate† nu o towe mu ye, "Nbusaa asin! A man bila an biti adanse ku. Fan nu nbusaa asin mu nu o towe. ⁶⁶ Nene nu fen fe kumu nfeere?"

Nu asa mu ba lee kono ye, "I dagaa maa wu?"

⁶⁷ Nu ba twu nkyole waa mu ansi to nu ba dayi mu, nu aku mo ba kpa mu itan. ⁶⁸ Nu ba towe mu ye, "Krisito, nu fu gye lbwaare otowepu mu, bu towe ane, asa mu nu o da fu fale?"

*Pita kye ye o man
nyi Yesu*

(Maki 14:66-72; Luka 22:56-62; Gyon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita maa te kikpaara mu, nu oseepu bilisa ase mu kibite ku towe mu ye, "Ngbaa fu, fu tii Yesu, Kagalile-nyin numu su."

⁷⁰ Amaa Pita kye bamu kpini ansi to ye, "Asin mu nu fu towe fale, n man nyi umu su gbaa kpini-kpini."

† 26:65 26:65 Maa kyate mu kaale fale mu, u kaapu nu fee asin mu i tooro mu gaa.

71 Maa lu kpee kewusunɔ mu, nu kibite ku moɔɔ bɛla wu mu, nu ɔ towe asa mu nu ba yile toto mu ye, “Ɔnyin numu daa o tii Yesu Kanasareti-nyin mu su nu.”

72 Nu Pita bo ntan kyee ye, “N man nyi ɔnyin manja gbaa kpini-kpini.”

73 I maa waa gberɛɛ mu, nu anyin mu nu ba yile toto mu ba towe Pita ye, “Kesintin to mu, fu gye mu abɛlapu mu to ɔku, lu fɛɛ fu katowe to u kaapu kanu.”

74 Toto nu Pita towe nno gyaga mu n-yu su, nu ɔ bo ntan towe ye, “N man nyi ɔnyin maa kpini-kpini.”

Opula manja to nu kyaase bun. 75 Nu Pita nyinji asin mu nu Yesu daa towe mu mu, fɛɛ “Pɔyi ke kyaase ɔ bun mu, fii biti fu kina me lu isa.” Nu Pita lu ukaa su naa su gaa.

27

Ba biya Yesu Paleti

ansi to

(Maki 15:1; Luka 23:1; Gyɔn 18:28)

1 Kayi maa ke nyenyenu mu, lbwaare aseepu abɛlisa mu kpini ye asa mu abɛlisa mu ba buga nmina ye ba moɔɔ Yesu. 2 Ba nmina mu, nu ba taa mu kyun, nu ba taa mu waa ɔsuwɛle ɔkɛsuɔpu Paleti abaa to.

Gyudasi kyaga mu n-yu ɔfe

(Asunpu 1:18-19)

3 Gyudasi mu nu ɔ lee mu sa mu, maa wu fɛɛ ba bun Yesu lewu kopwe mu, nu o nu mu n-yu, nu o bwiiyaa gbɛti nderebi adisa mu naa sa lbwaare aseepu abɛlisa ye kade abɛlisa mu. 4 Nu ɔ towe bamu ye, “N waa alibi fɛɛ n maa lee ɔmuɔ to man waa alibi aku mu sa fane.” Nu ba towe ye, “Imu u man gye anɛ asin. Fu nkun asin nu.”

5 Imu su Gyudasi funti afulee mu waa kabwaare-sunkpa aye mu, nu ɔ kyun. Nu ɔ naa kyaga mu n-yu ɔfe.

6 lbwaare aseepu abɛlisa mu ba tase nderebi mu, nu ba towe ye, “Nbara mu u mee sa ɔkpa fɛɛ a taa afulee numu buga ye kabwaare-sunkpa aye afulee mu to. Lu fɛɛ u gye nkalan afulee nu.” 7 Imu su ba towe kyula abaa nu ba taa afulee manja naa soɔ nlobi apɔyɔpu ku kase, ke ba baa bee pula afo-kyilim toto. 8 Kanu su nu bee tu toto ye, Nkalan kase ba lu halu ndaga. 9 Imu asin mu nu lbwaare ɔtoɔwɛpu Gyeremiya towe mu ba to. Imu u gye ye, “Israyi abi ba taa gbɛti nderebi adisa mu, imu u gye afulee mu nu ba towe kyula ye ba taa soɔ mu mu, kɔko. 10 Nu ba taa imu soɔ nlobi apɔyɔpu ku kase fɛɛ kanan mu nu Ɔnyirɛpe mu sa kɔko mu.”

Paleti taase Yesu asin

(Maki 15:2-5; Luka 23:3; Gyɔn 18:33-38)

11 Saɲa manja yege Yesu yile ɔsuwɛle ɔkɛsuɔpu Paleti ansi to, nu ɔ taase mu ye, “Fu u gye Gyiwu abi owura lala mu?”

Nu Yesu lee kɔko ye, “Ehn, fɛɛ kanan mu nu fu towe mu.”

12 Amaa saɲa mu nu lbwaare aseepu abɛlisa ye kade mu abɛlisa bee puu mu mu, ɔ man lee kɔko. 13 Nu Paleti taase ye, “Fu man nu asin puusa mu nu ba su bee puu fu mu?” 14 Amaa Yesu man lee kɔko lu asin mu nu bee su bee puu mu mu to kukulɔn gbaa. Nu u kyinkyin Paleti gaa.

Ba bun Yesu lewu kopwe

(Maki 15:6-15; Luka 23:13-25; Gyɔn 18:39-19:16)

¹⁵ Nii ɛ wula ɛ de fee, kesu kɔnɔ kanyanɛ nbunɔ kensi-gyii kɔmaa numu to mu, Roma abi okusupu mu, ɛ lee bamu nu ba tii bamu obu mu to okulun mu nu sakyɔ mu ii biti mu sa bamu. ¹⁶ Kanin sanja manja mu, kumu to olun wuya ku kyina o tii obu nu bee tu mu ye Barabasi. ¹⁷ Imu su sakyɔ mu ba maa gyanɛ mu, Paleti taase bamu ye, "Anumu nu fen biti n lee sa fane? Barabasi, abee Yesu mu nu bee tu mu Krisito mu?" ¹⁸ Lu fee o nyi ɛ maa gye kayu basa su, nu ba taa Yesu waa mu abaa to.

¹⁹ Paleti maa san o te asin kigyii kagya su mu, mu-ka sun ba towe mu ye, "Man waa onyin numu, mu nu o man waa alibi aku koto ku, lu fee n wu awɔrɔfɔ me idee to ndaga gaa lu mu su."

²⁰ Amaa lbwaare asepu bulsa ye kade abilisa mu ba towe waa sakyɔ mu ye, ba kole ye bee biti Barabasi, ke o yege ba mɔɔ Yesu.

²¹ Nu ɔsuwɔle okusupu taase bamu ye, "Bamu anyɔ numu to mu, mɔɔ nu fen biti fee n lee mu sa fane?"

Nii ba lee kɔnɔ ye, "Barabasi."

²² Nu Paleti taase bamu ye, "Mune nu n waa Yesu mu nu bee tu mu ye Krisito mu?"

Nii bamu kpini ba lee kɔnɔ ye, "Da mu mata oyu laasa su."

²³ Nu o bila taase bamu ye, "Mune su? Mune alibi nu o waa?"

Amaa ba loɔɔ kuusi kenken tii su ye, "Da mu mata oyu laasa su!"

²⁴ Paleti maa wu fee o mee bila taale waa asin mu sehn mu, yege ɛ su sugɔre-sugɔre ɛ ba mu, o taa nkyu fwu mu abaa sakyɔ mu ansi to, nu o towe ye, "Me abaa ɛ man tii kanyin numu lewu su, ɛ gye fane asin nun!"

²⁵ Asa mu kpini ba lee kɔnɔ ye, "Yege mu lewu kusɔ bute ɛ baa ɛ gyan ane ye ane-bii ana su!"

²⁶ Nu o taa Barabasi sa bamu. Amaa o yege nu ba tɔɔɔ Yesu awulibi, nu o taa mu sa ye ba naa da mu mata oyu laasa su.

Anaakɔpu ba waa Yesu

ahin-sɔn

(Maki 15:16-20; Gyɔn 19:2-3)

²⁷ Tutɔ nu okusupu mu anaakɔpu ba taa Yesu loo bamu opula, nu ba tu anaakɔpu mu kpini ba kyaabɔɔ Yesu. ²⁸ Ba bugi mu kaale mu, nu ba taa kaale pipee bunswusa ku ba bun mu, ²⁹ nu ba taa iwii bɔɔ fee kuwura-wurɔ gyaga mu kumu su, nu ba taa owura kikpebi waa mu gyisa kibaa to, nu ba muɔa mu ansi to nu ba nmase mu towe ye, "Gyiwu abi Owura! An muɔa fu" ³⁰ Ba tuɔ nkyole wurige mu su, nu ba kɔɔle owura kikpebi mu da mu kumu to. ³¹ Ba maa nmase mu lowe mu, ba bugi kaale pipee mu, nu ba bwii taa mu ato bunsɔ mu bun mu. Nu ba taa mu bee kpee ba naa da mu mata oyu laasa su.

Ba da Yesu mata

oyu laasa su

(Maki 15:21-32; Luka 23:26-43; Gyɔn 19:17-27)

³² Ba maa naa bee kpee mu, ba gyanja Simon Kesirene-nyin, nu ba nyan mu ye o sula Yesu oyu laasa mu. ³³ Ba ba fuɔ opula mu nu bee tu ye Goligota (kumu kase ɛ gye ye kumu kawɛ opula). ³⁴ Tutɔ nu ba sa Yesu nta mu nu ba taa kɔfe bulɔisa ku kyagile to, maa daa ku mu, nu o kina kinuu.

³⁵ Ba maa da mu mata oyu laasa su lowe mu, ba tuɔ nbii barige mu ato

yila mu to. Nu o gbiliti kubuu lala ku tii kakyan mu kono nu o nate kyon.
61 Meeri Magidalen maa Meeri banban mu, be sii be te, yege bamu ansi i kaapu kakyan mu.

Kakyan mu akunpu

62 Imu lu kaake maa gye Kake futesa ake mu, aseepu bilisa ye Farasii abi mu ba kpee Paleti ase naa towe mu ye, 63 “Obilisa! An nyinji fee sanja mu nu o pinapu mu te nkpa to mu, o towe ye, ‘Nke nsa kamaa mu, n biti n kyinji lu lewu to ba nkpa to.’ 64 Imu su wola sa kono ke asa ba naa kyuna kun mu kakyan mu naa fuu kake sasapu mu. Nu man gye kanin mu abulapu mu bee biti ba be yuuri mu kibuni mu, ke ba towe asa ye o kyinji lu lewu to. Nu i kan ba kanin mu, mu nrina mu ii biti i nara umu nu o wola pina fale.”

65 Nu Paleti lee kono ye, “Fan taa anaakoru, ke ba naa yile kun kakyan mu kanan mu nu fen nyi fee fen taale waa mu.” 66 Imu su ba kpee kakyan mu ase naa waa kutu ku tari kubuu mu, nu ba lee akusuru yila ye ba kun kumu.

28

Yesu kelewu kyinji

(Maki 16:1-10; Luka 24:1-12; Gyon 20:1-10)

1 Kake futesa ake kamaa to, umu Kwasida ake nyenyenuu mu, Meeri Magidalen maa Meeri banban mu, ba kpee naa ku kakyan mu.

2 Opula manja to nu kase ki gyinyen gaa. Lu fee lbwaare kaboo kpilige lu sosu ba gbiliti kubuu mu nu ki tii kakyan mu kono mu, nu o kyon kyuna kumu su. 3 lbwaare kaboo mu u nhalige su fee bulayi maa wee isee, nu mu ato bunsu maa ii fuuli parepare fee ateebi. 4 Nu bamu nu bee kun kakyan mu, ba maa wu kaboo mu, kufuu ki ktaa bamu, nu ba kyikyaa tye fee asa wusa mu.

5 Nu kaboo mu towe akyu mu ye, “Fan man waa kufuu, lu fee n nyi fan maa ku fen biti Yesu mu nu ba da mu mata oyu laasa su mu nu. 6 O man bu nfu, o kyinji lu lewu to, fee kanan mu nu o wola towe mu. Fan ba ku katn mu nu ba daa taa mu yila mu. 7 Fan bwii bilen naa towe mu abulapu mu ye, ‘O kyinji lu lewu to ba nkpa to, nu o gyankpa fane ee kpee Galile osuwle su. Tuto nu fen biti fan wu mu.’ Fan nu, n towe fane nmu.”

8 Imu su akyu mu, ba kpala lu kakyan mu ase, ba su kufuu, yege bamu ansi i gyii. Nu ba sile ba naa towe Yesu abulapu mu. 9 Opula to nu Yesu gyanja bamu okpa to, nu o ye, “N fwaala fane.” Nu ba nin tiri mu to, ktaa mu ayaa to muja sun mu. 10 Nu Yesu towe bamu ye, “Fan man waa kufuu! Fan kpee naa towe me burisa ana ye ba kpee Galile osuwle su, tuto nu bee biti ba wu me.”

Akunpu mu asin towea

11 Akyu mu ba maa san ba bu okpa to bee kpee mu, kakyan mu akunpu mu aku ba kpee Gyerusalem kade to naa buu sa aseepu abilisa kutu kumaa mu nu ki waa. 12 Aseepu bilisa ye abilisa ba maa ba gyanje mu, ba nmina yila kutu mu nu ba waa. Imu su ba sa anaakoru akunpu mu afulee kukyo, 13 lan towe bamu ye, “Fan towe ye, ‘Mu abulapu mu i ba kagyanbwe ba yuuri Yesu kibuni mu taa kyon, sanja mu nu an de nsure mu.’ 14 Nu fale asin nmu kan naa fuu Okusuru Paleti ase mu, ane ii biti a towe yile fane

kamaa, ke o man waa fane sehn.” ¹⁵ Imu su anaakopu mu ba koolle afulee mu, nuu ba waa fee kanan mu nuu ba towe bamu ye ba waa mu. Nu fale asin numu i yaase loo Gyiwu abi mu to ba lu halu ndaga.

*Yesu taa kusun lala mu
waa mu abulapu abaa to*

(Maki 16:141-8; Luka 24:47-49)

¹⁶ Nu abulapu kudu oku mu ba kpee kibu mu nuu ki bu Galile osuwole su, katn mu nuu Yesu wola towe bamu ye ba kpee mu. ¹⁷ Ba maa wu Yesu mu, ba muja sun mu, nuu bamu aku ba gyii umore ye man gye mu nuu. ¹⁸ Nu Yesu nin tiri bamu, towe ye, “Ibwaare taa susu ye kase su olon kpini sa me. ¹⁹ Imu su fan kpee dulinyaa to katn kumaa, naa waa asa kpini me abulapu. Fan gye bamu Ibwaare kekyugye, lu Je ye Obii ye Kayaayu Kyrekyire kitu to, ²⁰ ke fan kaapu bamu ke ba buu kutu kumaa mu nuu n sa fane konu ye fan waa mu. Fan nyinji fee n bu fane ase saja kumaa naa fuu dulinyaa laalaalwe.”

Yesu Krisito Asin danbirasa fεε kanan mu nu Maki kyurɔɔ mu

Gyon Okyugyeepu Asin Tɔwesa (Matiwu 3:1-12; Luka 3:1-8; Gyon 1:19-28)

¹ Asin danbirasa lu Yesu Krisito, lbwaare Mu-Bii mu su mu ndee.

² Asin danbirasa mu i piili fεε kanan mu nu lbwaare ɔtɔwεpu Isaya wula kyurɔɔ yila mu. Ɔ kyurɔɔ asin mu nu lbwaare wula tɔwε Mu-Bii Yesu Krisito mu ye,

“Ku, n biti n sun mε kabɔɔ kε ɔ gyankpaa fu, mu ii biti ɔ ba lonɔ fu ɔkpa mu.”

³ Nu lbwaare ɔtɔwεpu Isaya bila kyurɔɔ lu Gyon su ye,

“Ɔnyin ku bu ofuli su ee kuusi εε tɔwε ye, ‘Fan lonɔ Ɔnyirɔpε ɔkpa mu, kε fan kyiigi mu ukpa-bi mu.’ ”

⁴ Asin mu i ba kanin. Imu i gye ye Gyon maa ba ɔ naa ofuli su ee gyee asa lbwaare kekyugyee, yege εε tɔwε lbwaare asin εε sa asa ye, “Fan yege alibi kiwaa, kε n gyee fane lbwaare kekyugyee, kε lbwaare ɔ taa fane alibi kεε fane.” ⁵ Kesintin mɔɔ, asa gaalaagaa ba lu Gyudeya usɔwɔle su ye Gyerusalem kade lala mu tɔ bee kpee Gyon ase ofuli manja su, bεε tɔwε alibi mu nu ba waa, yege Gyon i gyee bamu lbwaare kekyugyee Gyɔdan ɔbun mu tɔ. ⁶ Nyɔɔma ifuu nu ba taa lu Gyon kaale bunsu, nu atɔbwaaya ɔwɔle mɔɔ nu ɔ kyanɛ waa mu kirisu. Mu agyito gyisa mɔɔ i gye ntuntunbi ye nmasan. ⁷ Gyon u tɔwε asa mu ye, “Ɔmu nu ɔ bu mε kamaa εε ba mu, kyɔ mε gaa, nu n man dagaa gbaa fεε n muja lεε mu asibita. ⁸ Mεε mε, nkyu nu n su n gyee fane lbwaare kekyugyee, amaa mεε mu bire, ee biti ɔ taa Kayaayu Kyirekyure mu ee gyee fane.”

Yesu Kegyugyee ye kvɔvɔ tɔ ku (Matiwu 3:13-4:11; Luka 3:21-22, 4:1-4)

⁹ Tutɔ mu, Yesu lu Nasareti kade mu nu ki bu Galile kase su mu ba Gyon ase. Nu Gyon gyee mu lbwaare kekyugyee Gyɔdan ɔbun mu tɔ. ¹⁰ Yesu maa dan lu ɔbun mu tɔ yile mu, ɔ wu sɔsu maa bugi tɔ, nu Kayaayu Kyirekyure mu kpɔlge lu sɔsu fεε kuwura-lɔpɔ ba gyɔnɔ Yesu su. ¹¹ Nu ɔbɔle tɔwε lu sɔsu ye, “Fu i gye mε kɔkɔlɔ tɔ obii bitisa. Nu fu i bola mi ansi.”

¹² Opula manja tɔ nu Kayaayu Kyirekyure mu yege nu Yesu kpee ofuli su. ¹³ Yesu kyina ofuli manja su nke adina. Maa bu tutɔ mu, Sitaane naa tɔv mu tɔ ku. Maa nfatabwe nkun i bu tutɔ. Nu lbwaare nbɔɔ ba ba kye mu tɔ.

Yesu ti ikin akɔtapv ana (Matiwu 4:12-22; Luka 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Sanja mu nu ba kiɔta Gyon tii obu kamaa mu, Yesu kpee Galile kase su, ɔ naa εε tɔwε lbwaare asin danbirasa mu εε sa asa. ¹⁵ Nu Yesu tɔwε ye, “lbwaare kuwura-gyii mu ki tiri tɔ. Imu su fan yege alibi kiwaa kε fan kɔɔle lbwaare Asin danbirasa mu gyii.”

16 Yesu maa naa Galile obun kaa mu, o wu ukun akitapu anyo aku, Simon maa mu-supu Andiruwu, ba maa tɔɔ kisewu obun mu tɔ. 17 Nu ɔ tɔwe bamu ye, "Fan ba buu me, ke n waa fane asa akitapu." 18 Opula manja tɔ nu ba yege bamu asewu mu yila, nu ba buu Yesu.

19 Yesu maa bila kpee mu ansi to gberɛ mu, ɔ bila wu Gyemisi maa mu-supu Gyon, Sebedi mu-bii ana, ba bu bamu okuli to beɛ lonjo bamu asewu. 20 Yesu maa dan wu bamu mu, nu ɔ tu bamu. Nu ba bwiiyaa bamu-se Sebedi maa mu ayaafɔle yege okuli to, nu ba nate buu Yesu.

ɔnyin mu nu ɔ su Nbwu Libi

(Luka 4:31-37)

21 Yesu maa mu abulapu mu ba nate ba Kapanum kade to. Kake fɔvtesa ake maa fɔv mu, Yesu kpee kabwaare-kule ɔgyanjekpa naa kaapu bamu abwaaresin. 22 Asa mu ba maa nu mu kikaapu mu, i waa bamu kiyani, lu fee mu kikaapu mu su olon, nu ki kwu ye nbara akaapuru mu lee mu. 23 Bamu kabwaare-kule ɔgyanjekpa mu to mu, ɔnyin ku mu nu nbwu libi ba te mu su mu, kuusi kenken taase Yesu ye, 24 "Yesu, Kanasareti-nyin, mine nu fii biti ane ase nfiu? Fu ba ke fu ba nyita ane nin, abee nene? N nyi asa mu nu fu gye. Fu gye lbwaare Nyumisa kyurekyure mu."

25 Tuto nu Yesu punte kabwu libi mu su ye, "Laato, ke fu kusɔ ɔnyin mu su." 26 Nu kabwu libi mu ki gyinyen ɔnyin mu, nu o kuusi kenken kusɔ ɔnyin mu su.

27 Kanin asin numu i waa asa mu kiyani, nu beɛ taase abaa ye, "Mine asin ndee? Inumu i bila i gye kikaapu pupwe ku nun? Ku, ɔnyin numu su olon mu nu ee punte nbwu libi su nu bee nu mu ase." 28 Tuto mu, Yesu asin numu a tee naa nu Galile ɔsuwɔle mu kpini gyanɛ.

Yesu Kye Asa Damante

(Matiwu 8:14-17; Luka 4:38-41)

29 Nu Yesu maa mu abulapu mu ba lu kabwaare-kule ɔgyanjekpa mu to kpee Simon maa Andiruwu kikaara su, nu Gyemisi maa Gyon gbaa ba tii su. 30 Simon mu-saa-kyusa u lo kibirima ɔ de kalan su. Imu su Yesu maa loo kikaara mu su mu, nu ba buu sa mu ye okyu manja u lo. 31 Tuto nu Yesu loo okyu mu ase obu-to, kitaa mu kibaa to, kusaa mu kyina. Nu okyu mu nye alanfiya, nu ɔ waa agyito kitaa bamu kifo.

32 Kalaatipwee manja kyowe maa dan ee tiye mu, nu asa ba taa alopu ye bamu nu nbwu libi ba te bamu su biya Yesu. 33 Kade mu asa kpini ba ba gyanɛ kikaara manja kebunɔ. 34 Yesu kye asa gaalaagaa alobi, nu ɔ gya nbwu libi lu asa gaalaagaa su. Nbwu libi mu maa nyi Yesu su mu, ɔ man sa bamu okpa ye ba tɔwe kuto ku.

Yesu Tɔwe Asin Galile

(Luka 4:42-44)

35 Kyaase gyankpaasa maa dan bun mu, nu Yesu kusɔ lu kikaara kpee opula mu nu ki du surum, kule kabwaare kule. 36 Tuto mu, Simon maa mu burisa ana ba naa bee biti Yesu. 37 Ba maa naa wu mu mu, nu ba tɔwe mu ye, "Okumaa numu naa ee biti fu."

38 Nu Yesu bilinji tɔwe bamu ye, "Fan yege ke a kpee nde-bii mu nu i bu tiri nfiu mu, ke n nye naa tɔwe abwaaresin tuto. Inumu su nu n lu susu ba kase su nfiu." 39 Imu su ɔ nate Galile isuwɔle mu kpini gyanɛ ee tɔwe abwaaresin bamu kabwaare-kule igyanjekpa, yege ee gya nbwu libi ee lu asa su ee sa bamu.

*Yesu Kye ɔnyin kv
(Matiwu 8:1-4; Luka 5:12-16)*

⁴⁰ Tuto mu, bootipu kv ba manja Yesu ayaa to ye, “ɔnyiripe, nu i gye fu kɔpɔre to mu, fu taale yege me n-yu i loho su.”

⁴¹ Nu mu asin i waa Yesu kɔwɛɛ, nu ɔ taa mu kɔbaa mata mu tɔwe ye, “I gye me kɔpɔre to, imu su fu n-yu i loho su.” ⁴² Opula manja to, nu kibootoo ki yege mu, nu ɔ nye alanfiya.

⁴³ Pɔyi ke Yesu ɔ yege ɔ nate mu, ɔ da mu kumu to ye, ⁴⁴ “Man kan waa ke fu tɔwe fale asin numu sa ɔku. Amaa taa fu n-yu naa kaapu lbwaare oseepu, ke ɔ taa fu ato waa saraga sa fu fɛɛ kanan mu nu Mosesi kaapu yila mu, ke ɔkɔmaa numu o wu fɛɛ fu kɔlo mu ki lɔwe.” ⁴⁵ Amaa ɔnyin mu dan lu kpee katɔn kɔmaa numu ɛɛ da kibonbon ɛɛ sa asa ye Yesu i kye mu kibootoo. Imu su i yege nu Yesu man bila ɛɛ nye ee loo kade kv to tentengilen. O kpee katɔn mu nu i du diin, yege asa beɛ lu katɔn kɔmaa numu beɛ ba mu ase.

2

*Yesu Kye Mɔgvle-mɔgvle-nyin kv
(Matiwu 9:1-8; Luka 5:17-26)*

¹ I man gyii nke nku nu Yesu bwii kpee Kapanum, nu asa ba nu fɛɛ ɔ baa ɔ bu kɔkpaara su. ² Nu asa kukyo ba ba bola toto, nu ɔkpa man bila ɔ bu to, halu kebuno gbaa, yege Yesu i tɔwe bamu abwaaresin. ³ Nu asa ana aku ba sula mɔgvle-mɔgvle-nyin boobi kv beɛ biya Yesu. ⁴ Amaa sakyɔ mu mu, ba man nye ɔkpa, nu ba taa ɔnyin mu dii obu mu susu, katɔn mu nu ba taa ise nyale munla mu su, nu ba foti ɔbo opula mu nu Yesu bu mu kyɛkyɛɛ, nu ba kpɔligaa ɔlopu mu, yege ɔ de mu kalan su ba yila kase. ⁵ Yesu maa wu kanan mu nu ba kɔɔle mu gyii mu, nu ɔ tɔwe ɔnyin mu ye, “Mi-bii, n taa fu alibi keɛ fu.”

⁶ Nu lbwaare nbara akaapupu aku mu nu ba te toto mu beɛ fe nfeere bamu amu to ye, ⁷ “Mune kɔto nbusaa asin nu ɔnyin numu i tɔwe fale? Anumu u taale taa alibi ɛɛ keɛ tii lbwaare su.”

⁸ Opula to nu Yesu bu mu nfeere to kɔto mu nu beɛ fe, nu ɔ taase bamu ye, “Mune su nu fen fe kanin nfeere? ⁹ Imu imɔɔ i busin kitɔwe? Fɛɛ n tɔwe mɔgvle-mɔgvle mu ye, ‘N taa fu alibi keɛ fu,’ abee n tɔwe mu ye, ‘Kusu ke fu taa fu kalan nate?’ ¹⁰ N biti n kaapu fane ye me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n su ɔlon mu nu n taale taa alibi keɛ dulinyaa numu to.” Imu su ɔ tɔwe mɔgvle-mɔgvle mu ye, ¹¹ “Me i tɔwe fu fɛɛ, kusu taa fu kalan ke fu kpewu.” ¹² Nu ɔ kusu taa mu kalan waa bilen kpewu, yege asa ba ku mu, nu i kyinkyin bamu gaa, nu ba yin lbwaare tɔwe fɛɛ, “An man pɔta wu fale asin numu kakaaku.”

*Yesu ti Lewi
(Matiwu 9:9-13; Luka 5:27-32)*

¹³ Yesu bwii kpee Galile ɔbun-kaa, nu asa damante ba ba mu ase, nu o piili ɛɛ kaapu bamu. ¹⁴ Maa kyun ee kpee mu, o wu Alifeyo mu-bii Lewi maa te lenpoo ɔkɔlekpa. Nu Yesu tɔwe mu ye, “Ba buu me.” Nu Lewi kusu buu mu.

¹⁵ Nu kamaa to, Yesu maa mu abulapu ba te beɛ gyii Lewi kɔkpaara su, nu lenpoo akɔlepu ye alibi awaapu damante ba buu mu, nu bamu gaalaagaa ba be tii mu su beɛ gyii agyito. ¹⁶ Nu nbara akaapupu mu nu ba gye Farasii abi mu, ba maa wu fɛɛ Yesu maa alibi awaapu ye lenpoo

akooɔɔɔɔɔɔ ba maa gyii mu, ba taase ye, “Mune kutɔ su nu maa fale asa i te bee gyii?”

¹⁷ Yesu nu kutɔ mu nu bee tɔwe mu, nu ɔ lee bamu kɔnɔ ye, “Bamu nu ba mee lo mu, be mee biti okyepu, amoo bamu nu bee lo. N man ba nun ke n ba ti adanbirasa awaapu, amoo alibi awaapu.”

Noɔmina Asin

(Matiwu 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Gyɔn Okyugyeepu abulapu ye Farasii abi bee ɔmina kɔnɔ. Nu asa aku ba kpee Yesu ase naa taase mu ye, “Mune su nu Gyɔn Okyugyeepu abulapu ye Farasii abi abulapu bee ɔmina kɔnɔ, nu fu abulapu mu bire be mee ɔmina?”

¹⁹ Nu Yesu taase bamu ye, “Kikyifo to asa bee taale ɔmina kɔnɔ yege okyifo mu-kuli san ɔ bu bamu ase? I mee ye i waa kanun. Fee okyifo mu-kuli san bu bamu ase fale. ²⁰ Amaa saɔa ku i ba nu bee biti ba taa okyifo mu-kuli mu lu bamu ase. Kanun saɔa maɔa to nu bee biti ba ɔmina kɔnɔ.

²¹ “Ba mee taa kikyibi pupwe bee mata kaale didaa obo, lu fee kii biti ki kyate kaale mu tii su. ²² Kanun maɔa nu oku mee taa nta pupwe waa kutɔbwaaya owɔle taakpe didaa to. Nu ɔ kan waa kanun, nu nta mu i bile mu, ii biti i kyate taakpe didaa mu nyita, ke nta mu i kyeege foyi. Amaa bee taa nta pupwe waa taakpe pupwe to, ke umu anyo mu i man nyita.”

Kake Fvutesa Asin

(Matiwu 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³ Kake fvutesa ku, nu Yesu maa mu abulapu ba naa alun kadoo ku to, nu mu abulapu ba pili bee gyayi alun mu iku. ²⁴ Nu Farasii abi mu ba ye, “Ku, mune su nu fu abulapu bee waa kutɔ mu nu i man de okpa kake fvutesa?”

²⁵ Nu Yesu lee bamu kɔnɔ ye, “Fan man pɔta kale kutɔ mu nu Owura Dawidi maa mu kamaa to abi ba waa saɔa mu nu akun a moo bamu mu nin? ²⁶ Saɔa mu nu Ahiyata kyina ɔ gye Ibwaare oseepu bilisa ase mu, Owura Dawidi loo Kabwaare-sunkpa obu mu to naa taa bodobodo mu nu ba taa lee saraga sa Ibwaare mu we, nu ɔ sa mu kamaa to abi, yege i man de okpa fee ba we umu, amoo aseepu mu nkun.”

²⁷ Nu Yesu tɔwe bamu fee, “Nyumisa kidanbirasa su nu Ibwaare waa kake fvutesa mu, man gye nyumisa nu ba waa sa kake fvutesa mu sa. ²⁸ Imu su me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n kyɔ kake fvutesa mu gbaa.”

3

ɔnyin kibaa wusa-wuya

(Matiwu 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹ Yesu bwii kpee kabwaare-kule ogyanekpa. ɔnyin ku mu nu mu kibaa ki wu mu bu tutɔ. ² Asa aku moo ba bu tutɔ nu bee biti kanan mu nu ba nye asin aku taa pwi Yesu. Imu su ba te bee gyoo fee Yesu ii biti ɔ kye ɔnyin mu kake fvutesa ake, abee ɔ mee ye ɔ kye mu. ³ Nu Yesu tɔwe ɔnyin mu ye, “Kusu yile bamu ansi to nfi.”

⁴ Nu ɔ taase asa mu ye, “Kimomo nu ane nbara mu i sa okpa fee a waa kake fvutesa ake? Adanbirasa abee alibi? A molige asa abee a moo?” Asa mu ba man taale tɔwe sehn.

⁵ Nii Yesu kii bamu kyaaboo agbu so, nu i ko mu gaa lu bamu kusu to olon so. Nu o towe onyin mu ye, "Teeje fu kbaa." Nu o teeje mu kbaa, nu ki kyinji. ⁶ Tuto nu Farasii abi mu ba lu kabwaare-kule ogyanjekpa mu to, nu ba maa Herodi kamaa abi ba naa waa konko kulon okpa mu nu ba taa ke ba moo Yesu.

Yesu Kye Asa Damante Alo
(Matiwu 12:15-16; Luka 6:17-19)

⁷ Yesu maa mu abulapu ba lu ikaa so kpee Galile obun okaa, nu asa damante ba lu Galile ye Gyudeya isuwule so ba buu mu. ⁸ Aku ba lu Gyerusalem kade lala ye isuwule mu nu i bu Idumiya, ye Gyodan obun kyowe kilu ye Taayi maa Sidon nde lala mu abaafun. Asa damante ba ba Yesu ase, lu fee ba nu koto mu nu ee waa. ⁹ Sakyu mu so mu, Yesu towe mu abulapu mu ye ba lonjo okuli yila mu, ke ba man nye nin tiri mu to. ¹⁰ Lu fee o kye asa damante, nu bamu nu bee san bee lo mu kpini, bee nin bee tiri mu, ke ba nye mata mu. ¹¹ Nu nbwu libi wuya ana ba kan wu mu mu, bee lu bee tye mu ansi to, ke ba kuusi towe fee, "Fu i gye lbwaare Mu-Bii mu." ¹² Nu Yesu i gya bamu fee ba man towe oku osa mu nu o gye.

Yesu Lee mu Abulapu Kudu Anyo.
(Matiwu 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³ Nu Yesu kpee kibii so, nu o tu asa mu nu ee biti, nu ba ba mu ase. ¹⁴ Nu o lee bamu to asa kudu anyo, nu o tu bamu fee asunpu. Nu o towe bamu ye, "N lee fane fee fan baa fan bu me ase, ke n sun fane fan naa towe abwaaresin. ¹⁵ N biti n sa fane olon mu nu fen biti fan taale taa gya nbwu libi." ¹⁶ Asa kudu anyo mu nu Yesu lee mu atu ndee. Simon (mu nu Yesu yila mu kitu ye Pita). ¹⁷ Sebedi mu-bii ana Gyemisi ye Gyon, (mu nu Yesu yila bamu kitu ye Bwanegesi umu kase i gye ye, Bulayi kikipira nbii). ¹⁸ Bamu aku i gye Andiruwu ye Filipu ye Batolome ye Matiwu ye Tomasi ye Alifeyo mu-bii Gyemisi ye Simon Seloti*, ¹⁹ ye Gyuda Isikariyoti, mu nu o ba lee Yesu sa mu.

Yesu maa Beelisebu
(Matiwu 12:22-32; Luka 11:14-23, 12:10)

²⁰ Nu Yesu bwii kpee kewu to. Nu sakyu bila ba mu ase, halu maa mu abulapu ba man nye sana ke ba gyii. ²¹ Mu kuspu ana ba maa nu fale mu, ba sun ba naa kitaa mu ba, lu fee ba nu asa bee towe ye mu nfeere i nyita. ²² Nu nbara akaapupu mu nu ba lu Gyerusalem mu aku ba ye, "Yesu su Beelisebu mu nu o gye nbwu libi kumu mu olon. Mu u sa mu olon nu ee taale ee gya nbwu libi fale."

²³ Imu so Yesu tu bamu, nu o towe bamu kurasan to ye, "Okpa moo so nu Sitaane i taale gya Sitaane? ²⁴ Nu osuwule asa ba kan ba barige to bee ko ye abaa mu, osuwule mana i boyi. ²⁵ Nu kikaara so asa ba kan bee barige to bee ko ye abaa mu, kikaara mana i boyi. ²⁶ Imu so mu, nu Sitaane kuwura-gyii ki kan ki barige to ku ko ye abaa mu, ku tye kakpaa. ²⁷ Oku mee taale loo olonpu kikaara so naa swii mu ato nate. Amoo i dagaa maa gyankpaa nmina mu poyi, ke o nye okpa loo mu kikaara so yuuri mu ato. ²⁸ N gyii fane kesintin fee, lbwaare u taa nyumisa alibi kumaa ye mu kitowe yii mu kumaa ee kee. ²⁹ Amaa nyumisa

* **3:18** 3:18 Seloti kase i gye o mu nu o so kebiti sa mu asa, nu ee biti fee ba ko koolo bamu n-yi lu Roma kibane kase mu.

kitowe yii Kayaayu Kyurekyure mu bure, Ibwaare mee ye o taa kee mu, lu fee o waa alibi mu nu i de kakpaa nun."

³⁰ Yesu towe unumu nun, lu fee aku bee ye o sɔ nbwu libi.

*Yesu mu-nyi ye
mu-supu ana*

(Matiwu 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹ Nu Yesu mu-nyi ye mu-supu ana ba ba yila nbwama, nu ba sun mu ase ye ba tu mu. ³² Saɔa maɔa mu, asa ba kyina kyaabɔɔ mu, nu ba tɔwe mu ye, "Ku fu-nyi ye fu-supu ana ba bu nbwama bee biti fu."

³³ Nu Yesu taase bamu ye, "Anumu i gye mi-nyi ye mu-supu ana?"

³⁴ Nu o ku asa mu nu ba te kyaabɔɔ mu gyanɛ, nu o ye, "Fan ku! Banumu i gye Mi-nyi ye mi-supu ana. ³⁵ Okumaa mu nu ee waa lbwaare kebiti mu, mu i gye mi-supu, ye me-daa, ye me-pukyɔ ye mi-nyi."

4

Ɔɔɔɔɔv ku kɔɔɔɔɔn

(Matiwu 13:1-17; Luka 8:4-10)

¹ Nu Yesu bila piili ee kaapu Galile ɔɔɔn kaa, nu asa damante ba ba kyaabɔɔ mu bee nu mu ase. Sakyɔ sɔ mu, o loo okuli mu nu ki gyan nkyu sɔ ɔɔɔn kaa, yege asa ba yila kidenbi sɔ. ² Nu o taa anasan to kaapu bamu ato damante. Mu kikaapu to mu nu o tɔwe bamu ye, ³ "Fan nu, ɔɔɔɔɔv ku i kyina kpee o naa nmate ayu. ⁴ Saɔa mu nu ee nmate ayu mu, umu iku i tye okpa kaa, nu nbwiibi ba ba tase gyii. ⁵ Nu iku i tye fule sɔ, katn mu nu ise i man bunye, umu sɔ i kɔyi bilen. ⁶ Imu sɔ kyowe maa da mu, i bwɔ, nu i wu lu fee i man sɔ ilin. ⁷ Nu iku i tye iwii to, nu iwii mu i dan nyan umu, nu i man tale sɔyi abi. ⁸ Nu iku mɔɔ i tye kase danbirasa to. Nu i kɔyi dan nu i sɔyi abii. Iku i sɔyi abi adisa, iku mɔɔ adisiye, nu iku mɔɔ kulifa."

⁹ Nu Yesu lbwe tɔwe ye, "Ɔmu nu o sɔ asu nu ee biti o nu mu, o nu."

*Kvto mu sɔ nu
Yesu bɔ kɔɔɔɔɔn mu*

¹⁰ I maa ba san Yesu nkɔn mu, mu abɔlapu kudu anyɔ ye asa mu nu ba ba nu mu asin tɔwesa mu aku ba ba taase mu kɔɔɔɔɔn mu kase. ¹¹ Nu o tɔwe bamu ye, "Fane bure, lbwaare lee kuwura-gyii mu asiri asin kaapu fane, amaa bamu nu ba man tii fane sɔ bure mu, anasan to nu bee sɔ bee kaapu bamu. ¹² Imu sɔ,

'bee biti ba ku ke ba ku, ba mee ye ba wu,
bee biti ba nu, amaa ba mee ye ba nu kase.
Nu i man gye kanin sɔ, naafɔ ba tee bwii ba lbwaare ase,
ke o taa bamu alibi kee bamu.' "

*Yesu lee ɔɔɔɔɔv kɔɔɔɔɔn
mu kase*

(Matiwu 13:18-23; Luka 8:11-15)

¹³ Nu Yesu taase bamu ye, "Fan man nu kɔɔɔɔɔn numu kase? Nene nu fen biti fan nu kɔɔɔɔɔn ku kase? ¹⁴ Ɔɔɔɔɔv mu i gye abwaaresin ɔtɔwepu. ¹⁵ Asa aku ba du nun fee ayu mu nu i tye okpa kaa mu. Ba dan bee nu abwaaresin mu, yege Sitaane i ba lee abwaaresin mu lu bamu nfere to. ¹⁶ Aku mɔɔ ba du nun fee abi mu nu i tye afule sɔ mu. Ba dan nu abwaaresin mu, bee taa kensi-gyii kɔɔle umu. ¹⁷ Amaa i maa mee loo

bamu nkolo kase to su mu, i mee kyereee bamu to. Imu su nu awurufo abee kanyanla dan ba bamu su lu abwaaresin su mu, bee yege lbwaare kesun. ¹⁸ Aku moo ba du nun fee abi mu nu i tyee iwii to mu. Kanun asa mu bee nu abwaaresin. ¹⁹ Amaa kakyina kanumu to tooroo ye kefullee biti kensi payi ye dulinyaa ato kebiti libi, i ba nyan abwaaresin mu, nu i man taale soyi abi. ²⁰ Nu aku moo ba du nun fee abi mu nu i tyee ise danbrasa to mu. Ba dan nu abwaaresin mu, bee koole umu ke bee soyi abi. Aku bee soyi adisa, aku adisiye, nu aku gbaa kilifa.”

*Okv mee tuwa fitila waa
npaa kase
(Matiwu 5:15; Luka 8:16-18)*

²¹ Nu Yesu bila bo kijasun ku ye, “Be mee tuwa fitila ke ba taa waa kolobi to, abee ba taa waa npaa kase. Bee tuwa fitila ba su bee gyaga kumu ogyagakpa nun. ²² Imu su kutu kumaa mu nu ki baala mu, kii biti ki lu ifuli, ke kumu nu kii bun su mu kii biti ki bugi to. ²³ Okumaa mu nu o su asu mu o nu.” ²⁴ Nu o towe bamu fee, “Fan fe nfere danbrasa lu asin mu nu fan nu mu su. Kutu kaalasa mu nu fu taa kaala sa fu toomaa mu, kumu nu lbwaare gbaa ii biti o kaala sa fu, ke i nara fu lee mu. ²⁵ Jsa mu nu o su mu, ee biti o nye tii su, nu omu nu o man su mu, halu pii mu nu o su mu, bee biti ba koole lu mu ase.”

Kutu duusa dansa kijasun

²⁶ Nu Yesu towe fee, “lbwaare kuwura-gyii du nun fee onyin ku mu nu o nmate ayu mu ndoo to. ²⁷ Ee de ke o kiyini kagyanbwe ye kakyowape, yege o man nyi kanan mu nu ayu mu i waa nu i koyi nu i dan. ²⁸ Kase mu i yege ayu mu i dan nu u koyi. Oyu mu i gyankpaa koyi ke i nye oto ke i kuge abi. ²⁹ I dan mu, nu onyin mu i taa deebi naa tije umu lu fee umu sana fu.”

*Sinapi kibi kijasun
(Matiwu 13:31-32; Luka 13:18-19)*

³⁰ Nu Yesu taase fee, “Mune kutu nu an biti a taa lbwaare kuwura-gyii mu waa sunkaala? Mune kijasun nu an biti a taa kaapu to? ³¹ Ki du nun fee sinapi oyu kibi ato duusa to kpini kibi pii, nu bee duu kumu. ³² Nu ba kan duu kumu, ki koyi, nu ku dan ki gyoo apunfa kpini, nu ku waa n-yaabi lala halu nbwiibi ba ba waa nsuwaa kumu onyin to.”

³³ Anasan to fale nu Yesu taa towe bamu abwaaresin. O towe bamu kanan mu nu bee taale nu kase. ³⁴ Asin aku i man bu to nu o towe bamu, nu i man gye kijasun. Amaa sana kumaa nu i ba san maa mu abulapu nkun mu, ee lee umu kase ee kaapu bamu.

*Yesu yuula apaa
(Matiwu 8:23-27; Luka 8:22-25)*

³⁵ Kake manja kalaatpwee ase nu Yesu towe mu abulapu fee, “Fan yege a faa kpee benbe.” ³⁶ Nu ba loo okuli mu nu Yesu te kumu to mu, nu ba yege sakyoo mu obun kaa, ukuli uku gbaa i tii bamu su. ³⁷ Ba maa kpee mu, nu afuu i tigi konoo kulun, nu apaa i waa nu i da nkyu i waa okuli mu to naa san gberere ke okuli mu o bola. ³⁸ Amaa Yesu taa mu kumu gyaga keputu su de nsure okuli konoo. Nu abulapu mu ba kiyini mu, nu ba taase mu ye, “Onyirpe, a maa biti a wu mu, i man tiri fu?”

³⁹ Nu Yesu kusy yile. Nu o towe afuu mu fee, “Waa diin.” Nu katun kumaa waa diin.

⁴⁰ Nii Yesu taase mu abulapu mu ye, "Mune su nu fan su kufuu? Fan man su kikoole-gyii nun?" ⁴¹ Nii kufuu ki kitaabamu gaa nu ba taase abaa ye, "Mune Nyimisa ndee? Halu afuu ye apaa gbaa i nu mu ase."

5

Yesu gyan Nbwu Libi

lu onyin ku su

(Matiwu 8:29-34; Luka 8:26-39)

¹ Yesu maa mu abulapu ba faa kpee Galile obun benbe, Gerasene kabaafun. ² Yesu maa dan ee lu okuli to, nu onyin ku mu nu nbwu libi ba te mu su mu, lu nkyan to ba gyanja mu. ³ Onyin manja te nkyan mu to nun. Oku man bila taale da mu igbee. ⁴ Lu fee sana kumaa nu ba da mu ayaa ye abaa igbee mu, ee tnye umu nun. Nu oku man bu to ke o taale gyii mu su. ⁵ O naa o naa nkyan ye abu to kyowape ye kagyanbwe, nu ee taa afule ee kyanje mu n-yu yege ee kuusi.

⁶ Maa wu Yesu kata mu, o sile naa gyanja mu, nu o manja mu ansi to. ⁷ Nu o kuusi kenken towe ye, "Yesu, fu i gye lbwaare mu nu o gye Owura lala Mu-Bii. Maa fu an su mune? Bo lbwaare fee fu mee ye fu tooko me."

⁸ Onyin mu towe kanun nun lu fee Yesu wula towe nbwu libi mu ye, "Nbwu libi, fan lu onyin mu to." ⁹ Nii Yesu taase mu ye, "Fu kitu?"

Nii o ye, "Bee tu me ye Kuko, lu fee an kyoo." ¹⁰ Nii o mata su ee kole Yesu gaa fee o man gya nbwu libi mu lu osuwle manja to.

¹¹ Akuuri damante aku ba bu tiri toto kibu ku su bee gyii. ¹² Nii nbwu libi mu ba kole Yesu ye, "Yege a naa loo akuuri mu to." ¹³ Nii Yesu sa bamu okpa, nu ba lu onyin mu to naa loo akuuri mu to. Nu akuuri mu kpini bamu kono i waa fee ngbin nyo mu, ba sile kpilige kibu mu ogee to naa loo nkyu to muuri.

¹⁴ Nii asa mu nu bee ku akuuri mu su mu, ba sile kpee kade to ye ndoo ana to naa towe asa. Nu asa ba ba ku kutu mu nu ki waa. ¹⁵ Ba maa ba Yesu ase mu, ba wu onyin mu nu o daa o su nbwu libi mu, bun ikaale danbirasa o te, nu mu nfeere to i de. Nu kufuu ki kitaabamu. ¹⁶ Bamu nu ba taa bamu ansi wu kutu mu nu Yesu waa mu, ba towe onyin mu nu nbwu libi ba te mu su, ye akuuri mu asin sa asa. ¹⁷ Nii asa mu ba ye Yesu o lu bamu osuwle su.

¹⁸ Yesu maa loo okuli to mu, onyin mu nu nbwu libi ba daa ba te mu su mu, kole mu ye o yege o buu mu. ¹⁹ Nii Yesu kina, nu o towe mu ye, "Bwii kpee kewu naa towe fu asa kutu mu nu Onyirpe lbwaare waa sa fu, ye kanan mu nu o wu fu kowee." ²⁰ Nii onyin mu lu toto naa nate kabaafun mu nu bee tu ye Nde Kudu mu su kpini, ee towe asa kutu mu nu Yesu waa sa mu. Nu i kyinkyin bamu nu ba nu mu kpini.

Gyarosi mu-bii kyusa ye

okyu mu nu o mata

Yesu kaale mu

(Matiwu 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹ Nii Yesu bwii loo okuli to faa kpee obun mu benbe, nu asa kuko ba ba sare kyaaboo mu. ²² Nii Gyarosi mu nu o gye kabwaare-kule ogyanekpa abulisa mu to oku ba toto. Maa wu Yesu mu, nu o tnye mu ayaa to. ²³ Nu o kole mu gaa ye, "N kole fu nun, mi kebii kyusa-bi ee lo ee biti o wu, ba taa fu abaa gyaga mu su ke o nye alanfiya." ²⁴ Nii maa Yesu ba yii su bee

kpee, yegε sakyɔ ba mili Yesu sɔ ba buu mu. ²⁵ Ɔkyɛ kɔ nu nkalan ɛ da mu, nsu kudu anyɔ, bɔ sakyɔ mu tɔ. ²⁶ Ɔkyɛ mu nyita mu afulee mu nu ɔ sɔ kpini akyεpɔ aεε kpɛnε, fεε naafɔɔ kulɔ mu ki bɔɔsε mu, amaa kulɔ mu ki san kii tii sɔ. ²⁷ O nu Yesu sɔ nu o loo sakyɔ mu tɔ ba Yesu kamaa. ²⁸ Nu ɔkyɛ mu fε nfεεε mu kumu tɔ ye, “Naafɔɔ n daa nye mata mu kaale gbaa nɛn, n biti n nye alanfiya.” ²⁹ Nu ɔ mata Yesu kaale, nu nkalan mu i tin opula tɔ. Nu o wu mu n-yɛ tɔ fεε mu awɔrɔfo kpini i kyun.

³⁰ Opula tɔ nu Yesu bu fεε ɔbɔn kɔ lu mu tɔ, nu o bilinji ki sakyɔ mu, nu ɔ taase ye, “Anumu i mata mε kaale?”

³¹ Nu mu abɛlapɔ ba ba sa mu kɔnɔ fεε, “Fu wu kanan mu nu sakyɔ mu mili fɔ sɔ, nu fɔ taase ye, ‘Anumu i mata mε kaale?’ ”

³² Nu Yesu bilinji ɔ dan san εε ki ee biti ɔsa mu nu ɔ mata mu kaale mu.

³³ Nu ɔkyɛ mu maa wu kɔtɔ mu nu ki waa mu mu, nu ɔ taa kufuu kyɛkyaa nate ba Yesu ansi tɔ, ba muja mu ayaa tɔ, nu ɔ lεε asɛn mu kesintin kpini tɔwε mu. ³⁴ Nu Yesu tɔwε ɔkyɛ mu fεε, “Mi-bii, fɔ kɔkɔlε-gyii ki yegε nu fɔ nye alanfiya, kpewu kɔkɔlɔ yuuli sɔ, fɔ awɔrɔfo i lɔwε.”

³⁵ Yesu maa san εε tɔwε mu, nu nbɔɔ ba lu ɔbilisa Gyarosi kɔkpaara sɔ ba tɔwε Gyarosi ye, “Fu kebii kyɛsa-bi mu wu, mɛnε sɔ nu fi san fi tɔɔrɔɔ ɔkaapɔpɔ mu?” ³⁶ Nu Yesu lεε mu ansi yegε bamu, nu ɔ tɔwε Gyarosi ye, “Man waa kufuu, dan kɔlε gyii kanɛn.”

³⁷ Nu ɔ man bila yegε ɔku buu mu tii Pita ye Gyemisi ye mu-supu Gyɔn sɔ. ³⁸ Ba maa fɔb Gyarosi kɔkpaara sɔ mu, ba wu asa ba maa waa ulawu bεε sawɔ kenken. ³⁹ Nu Yesu loo taase bamu fεε, “Mɛnε nu fen waa kanɛn? Mɛnε kusu nu fen su kanɛn? Kebii mu man wu, ɔ de nsɛrε nɛn.” ⁴⁰ Nu asa mu ba ηmase mu.

Nu ɔ gya bamu kpini lu kewu, nu maa kebii mu mu-sε ye mu-nyi ye mu abɛlapɔ asa mu ba loo obu mu nu kebii kyɛsa-bi mu de kumu tɔ mu.

⁴¹ Nu ɔ kɛtaa kebii kyɛsa-bi mu kɛbaa tɔ nu ɔ tɔwε ye, “Talita kuum.” Kumu kase i gye fεε, “Kebii kyɛsa-bi, n ye fɔ kɔsɔ.” ⁴² Opula tɔ nu kebii mu kɔsɔ, nu ɔ nate. Kebii mu gyii nsu kudu anyɔ. Nu asɛn mu i kyinkyin bamu gaa. ⁴³ Nu Yesu sa bamu kɔnɔ ye ba man kan tɔwε ɔku kanɛn asɛn numu. Nu ɔ tɔwε bamu fεε ba sa kebii mu agyito kε o gyii.

6

Ba kina Yesu Nasareti (Matiwu 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹ Nu Yesu lu tutɔ bwii kpee mu gbaa-gbaa kade tɔ, nu mu abɛlapɔ ba buu mu kpee. ² Kake fɔbtesa ake, o kpee kabwaare-kulε ɔgyanjekpa εε kaapɔ. Nu mu kɔkaapɔ mu ki kyinkyin asa mu nu ba nu mu gaa, nu ba taase abaa ye, “FINE nu ɔ nye kɔkaapɔ numu lu? FINE nu ɔ nye kanyaasɛn numu lu halɛ εε waa asɛn kyinkyinsa anumu?” ³ Man gye kapinta mu ndee? Man gye Mεεri mu-bii mu nun? Man gye mu-supu ana i gye Gyemisi ye Gyosefu ye Gyuda ye Simon? Man gye anaa mu-pɔkyɛ ana i bɔ nfi?” Nu ba kina kɔkɔlε mu.

⁴ Nu Yesu tɔwε bamu ye, “Ibwaare ɔtɔwεpɔ kɔmaa numu sɔ bεεrεε katɛn kɔmaa, amɔɔ mu kade tɔ ye mu kɔkpaara sɔ abi nkɔn aεε nu ɔ man sɔ bεεrεε.” ⁵ Kanɛn sɔ mu, ɔ man taale waa adangana tutɔ kɔkyɔ, amɔɔ asa kalisa aku nu ɔ taa mu abaa gyaga bamu sɔ nu ba nye alanfiya. ⁶ Nu i kyinkyin mu gaa lu fεε asa mu ba man kɔlε mu gyii.

*Yesu sun mu abulapu
kudu anyo mu*

(Matiwu 10:5-15; Luka 9:1-6)

Nu Yesu kpee nde-bii mu nu i maa mu kade, ee kaapu bamu abwaaresin. 7 Nu o tu mu abulapu kudu anyo mu, o sun bamu anyo-anyo, nu o sa bamu obon ye ba taa gya nbwu libi.

8 Nu o towe bamu fee, "Fan maa kpee fale, fan man taa sehn, amoo fane akpebi nkun. Fan man taa agyito abee adiihun abee afulee waa fane igyifa to. 9 Fan waa asibita, amaa fan man taa ikaale iku kita tii su. 10 Kikpaara kumaa mu nu ba koole fane mu, fan kyina toto naa fuu saja mu nu fen biti fan lu kade mu to. 11 Nu fan kan kpee kade ku to, nu oku man koole fane abee nu fane ase mu, nu fan kan fen lu kanun kade manja to mu, fan kpkpaa fane ayaa to ise worige toto, ke umu ii biti i gyii bamu."

12 Nu ba kpee naa towe abwaaresin sa asa ye ba yege alibi kwaa. 13 Nu ba gya nbwu libi damante kusu asa su, nu ba suswa alopu damante olifu nfo nu ba nye alanfiya.

Gyon Okyugyeepu kelewu

(Matiwu 14:1-12; Luka 9:7-9)

14 Owura Herodi nu koto mu nu kii kpee su kpini, lu fee Yesu koole kitu katun kumaa. Aku ba towe ye Gyon okyugyeepu mu i bua kyini, umu su nu ee taale ee waa kanun asin kyinkyinsa. 15 Aku moo ba ye o gye Eligya nun, nu aku moo ba ye o gye lbwaafe atowepu didaa mu to oku nun.

16 Herodi maa nu Yesu asin mu, nu o ye, "O gye Gyon okyugyeepu nun. Me i yege nu ba tin mu kumu, amaa o bwii ba nkpa to."

17 Herodi i daa yege nu ba kita Gyon okyugyeepu, nu ba taa agbeeleebi da mu, nu ba taa mu tii obu. Koto mu su nu o waa kanun mu i gye fee, mu-ka Herodiya mu nu o kili mu, o koole mu lu mu-supu Filipu ase nun.

18 Lu fee saja kumaa Gyon okyugyeepu u towe mu ye i man dagaa maa koole mu-supu mu-ka kili. 19 Kanun su nu Gyon okyugyeepu nye kilibi Herodiya ase, nu ee biti o moo mu, amaa o man taale. 20 Herodi sile Gyon okyugyeepu, lu fee o nyi maa gye nyimisa danbirasa ye nyimisa kyirekyire, umu su nu o kun mu. Herodi ii biti Gyon abwaaresin kunu, amaa saja kumaa mu nu o nu umu mu u toowoo mu gaa.

21 Herodiya ba nye mu kebiti saja mu nu mu-kuli Herodi i gyii mu kake kuvgesa ake. Owura Herodi dija agyito, nu o tu kubane abulisa ye anaakoppu abulisa ye Galile abulisa kpare-kpare ye ba be gyii bamu ansi.

22 Nu Herodiya mu-bii kyisa lu ba kyaa, nu i gyii Herodi ye mu afo ansi gaa. Nu o towe kebiti mu ye, "Taase me koto kumaa mu nu fii biti ke n sa fu." 23 Nu o bo ntan ye, "Koto kumaa mu nu fii biti mu n biti n sa fu, halu mi kuwura-gyii mu kubaafon gbaa."

24 Nu kebiti mu lu ikaa su naa taase mu-nyi koto mu nu o koole lu Owura Herodi ase.

Nu o ye, "Towe mu ye fii biti Gyon okyugyeepu mu kumu."

25 Nu kebiti mu waa bilen bwii kpee Owura Herodi ase naa towe mu ye, "N biti Gyon okyugyeepu kumu tangiran su nbunbu numu."

26 Nu Owura Herodi kokolo ki nyita mu gaa, amaa o man taale kina lu kanan mu nu o tee bo ntan mu afo ansi to su mu. 27 Nu o sun anaakoppu kolon ye o naa biya Gyon kumu. Nu o kpee obu tiisa mu to naa tin mu Gyon kumu. 28 Nu o taa gyaga tangiran su taa ba sa kebiti kyisa-bi mu.

Nu kebii mu taa naa sa mu-nyi. ²⁹ Gyɔn okyugyeepu abɔlapɔ ba maa nu kanɔn mu, nu ba ba taa mu kibuni sansa naa pula.

*Yesu sa asa ngbin nnuu
agyitɔ nu ba gyii nme*

(Matiwu 14:13-21; Luka 9:10-17; Gyɔn 6:1-14)

³⁰ Yesu asunpu mu ba bwii ba Yesu ase ba tɔwe mu kutɔ mu nu ba waa ye umu nu ba kaapu. ³¹ Lu kanan mu nu asa kɔkyɔ beɛ ba Yesu ase bee bwii su mu, ba man nye saɲa ba gyii. Nu Yesu tɔwe bamu fee, “Fan yege a lu ukaa su kpee opula mu nu asa ba man bu, ke fan nye saɲa fɔte gberɛɛ.”

³² Nu ba loo okɔli tɔ bamu nkɔn bee kpee katn mu nu oku man bu mu. ³³ Amaa asa damante ba wu bamu, nu ba bu bamu, nu ba waa bilen taa ayaa tɔ sile lu nde mu tɔ kpini gyankpaa naa gyoo bamu. ³⁴ Yesu maa lu okɔli tɔ, nu o wu sakyɔ mu, bamu asɔn i kitaa mu kɔweɛ, lu fee ba du nun fee nbɔlɔpɔ mu nu ba man su okpapu. Tutɔ nu o piili ɛɛ kaapu bamu atɔ damante.

³⁵ I maa su ii kpee kalaatɔpweɛ ase mu, Yesu abɔlapɔ ba ba tɔwe mu ye, “Kyɔwe tɛɛ ɛɛ lbwe. Nu nfi mu waa opula mu nu i waa ukaa su, nu sehn man bu tɔ. ³⁶ Imu su yege ba kpee ndɔɔ ana tɔ ye nde-bii mu nu i maa ane mu naa sɔɔ kutɔ ku gyii.”

³⁷ Nu Yesu tɔwe bamu ye, “Fane gbaa-gbaa fan sa bamu kutɔ ku ke ba gyii.”

Nu ba taase Yesu ye, “Fii biti fee a taa gbityi nderebi anyɔ* naa sɔɔ bodobodo sa bamu?”

³⁸ Nu Yesu taase bamu ye, “Bodobodo afine nu fan su? Fan naa ku.” Ba maa naa ku mu, nu ba ba tɔwe mu ye, “Bodobodo inuu ye ukɔn unyɔ nu an su.”

³⁹ Nu Yesu tɔwe mu abɔlapɔ mu ye ba yege asa mu ba kyina kubu-kubu aftiri bunboli su. ⁴⁰ Nu asa mu ba kyina kubu-kubu buu abaa, aku kɔlfa aku mɔɔ adunuu. ⁴¹ Nu Yesu taa bodobodo inuu ye ukɔn unyɔ mu, nu o diyaa mu ansi ku susu, nu o fwaala lbwaare. Nu o taa sa abɔlapɔ mu, nu ba barige sa asa mu kpini. Nu o bila barige ukɔn mu tɔ sa asa mu kpini. ⁴² Nu okumaa numu gyii naa fɔv mu okaa. ⁴³ Nu abɔlapɔ mu ba tase bodobodo ye ukɔn mu nu i san mu waa alantan kudu anyɔ tɔ, nu i bɔla. ⁴⁴ Anyin mu nu ba gyii agyitɔ mu ba gye ngbin nnuu.

*Yesu nate nkyu su
(Matiwu 14:22-23; Gyɔn 6:15-21)*

⁴⁵ Opula mana tɔ nu Yesu yege nu mu abɔlapɔ ba taa okɔli gyankpaa mu, bee kpee Betisayida mu nu ki bu benbe. Nu mɔɔ mu lee asa mu okpa. ⁴⁶ Maa kala bamu lbwe mu, nu o kpee kibɔ su, ɛɛ kɔle lbwaare.

⁴⁷ I maa ba fɔv kalaatɔpweɛ ase mu, abɔlapɔ mu ba fɔv nkyu mu nsana, yege Yesu nkɔn mɔɔ bu kidenbi su. ⁴⁸ Nu Yesu wu fee kɔpale mu ki nu abɔlapɔ mu, lu fee apaa mu i gyaɲa bamu. Kɔbwaayike su mu, Yesu nate nkyu su naa fɔv bamu ase nu ee biti o kyɔn bamu su. ⁴⁹ Amaa ba wu maa naa nkyu mu su, be nyi fee obuni nun, nu ba waa ulawu. ⁵⁰ Saɲa mu nu ba wu Yesu mu, kufuu ki kitaa bamu kpini gaa. Nu Yesu tɔwe bamu ase opula tɔ ye, “Fan nye nkɔlɔ, fan man waa kufuu, me nun.” ⁵¹ Nu Yesu loo bamu ase okɔli mu tɔ, nu afuu mu a yɔɔ opula tɔ. Nu i kyinkyin abɔlapɔ

* 6:37 6:37 Gbityi nderebi anyɔ du nun fee lbwaayi aburuwa kokoka.

mɔ gaa, ⁵² lɛ fɛɛ ba man taale nu kanan mɔ nu Yesu sa anyɔn ngbɔn nnuu agyito mɔ kase. Nu ɪ kɪtaa bamɔ nfɛere gaa.

Yesu kye aloppɔ Kanəsareti
(*Matiwu 14:34-36*)

⁵³ Nu ba faa kpee benbe ɔsɔwɔle mɔ nu ba tɪ ye Kanəsareti, nu ba taa bamɔ ɔkɔlɪ dan. ⁵⁴ Ba maa dan bɛɛ lɪ ɔkɔlɪ tɔ mɔ, asa ba bu Yesu. ⁵⁵ Nu asa ba sɪle lɪ ɔsɔwɔle maɲa sɔ kpini bɛɛ ba Yesu ase, nu ba taa aloppɔ mɔ nu ba de ɪkalan sɔ biya mɔ. ⁵⁶ Katɪn kɔmaa mɔ nu Yesu kpee nde-bii abɛɛ nde lala tɔ ye ndɔɔ ana tɔ mɔ, asa bɛɛ kpɪya aloppɔ agya tɔ yege bɛɛ kɔle mɔ ye ɔ yege ba mata mɔ kaale. Bamɔ nu ba mata mɔ kaale kpini mɔ, ba nye alanfiya.

7

Adɪdaasin kɪkaappɔ
(*Matiwu 15:1-9*)

¹ Farasii abi ye nbara akaapɔpɔ mɔ akɔ, mɔ nu ba lɪ Gyerusalem ba Yesu ase mɔ, ba sare kyaabɔɔ mɔ. ² Tɔtɔ nu ba wu fɛɛ Yesu abɪlapɔ ba te bee gyii agyito yege ba man fwɪ bamɔ abaa kanan mɔ nu bamɔ adɪdaasin ɪ kaapɔ mɔ. ³ Lu fɛɛ Farasii abi mɔ ye Gyiwu abi kpini ba buu bamɔ naana ana kɪkaapɔ didaa mɔ nu, ba mɛɛ ye ba gyii agyito, amɔɔ ba fwɪ bamɔ abaa kanan mɔ nu bamɔ adɪdaasin mɔ ɪ kaapɔ. ⁴ Nu ba kan lɪ kɪgya tɔ ba mɔ, ba mɛɛ ye ba gyii, amɔɔ ba fwɪ bamɔ n-ny ɔpɔɪ. Nu ba bɪla ba sɔ ikisii lɪ ɪkɔɔpɔ ye npullii ye ɪtasa atɔ kɪfwɪ sɔ.

⁵ Imɔ sɔ, nu Farasii abi mɔ ye lbwaare nbara akaapɔpɔ mɔ ba taase Yesu ye, “Mɪne kɔtɔ sɔ nu fɔ abɪlapɔ bɪrɛ be mee buu ane naana ana kɪkaapɔ didaa mɔ, nu ba mɛɛ bamɔ bɪrɛ ba sɔ abaa mɔ nu ɪ man du kyɪrɛkyɪrɛ bee gyii agyito?”

⁶ Nu Yesu lɛɛ bamɔ kɔnɔ ye, “Asɪn mɔ nu lbwaare bɔla mɔ ɔtɔwɛpɔ Isaya sɔ nu ɔ kyɔrɔɔ yɪla lɪ fane sɔ mɔ, ɪ gye kesintin. lbwaare tɔwe ye, ‘Fan sɔ fane nɔ fen tɔwe ye fen sun mɛ, yege ɪ man lɪ fane nkɔlɔ tɔ.

⁷ Kɪyan nu fen sun mɛ,

lɪ fɛɛ nyɪmɪsa ɪkpa nu fen sɔ fen kaapɔ fɛɛ mɛ, lbwaare lɛɛ.’ ”

⁸ Nu Yesu kyaga sɔ tɔwe ye, “Fan kina lbwaare nbara mɔ, nu fan buu nyɪmɪsa lɛɛ.”

⁹ Nu Yesu bɪla tɔwe ye, “Fan sɔ kanyaasin ɪkpa libi mɔ nu fen sɔ fen taa lbwaare nbara yɪle ɪkaa sɔ, ke fan nye buu nyɪmɪsa kɪkaapɔ sɔ. ¹⁰ Mosesi kaapɔ ye, ‘Taa beereɛ sa fu-se ye fu-nyi, nu ɔkɔmaa mɔ nu ɔ tɔwe nɔɔ wɔrɪge mɔ-se abɛɛ mu-nyi sɔ mɔ, ba mɔɔ mɔ.’ ¹¹ Amaa fanɛɛ fane, fen ye nu ɔkɔ kan tɔwe mɔ-se abɛɛ mu-nyi ye, ‘Kɔtɔ mɔ nu naafɔɔ fii biti fɔ nye lɪ mɛ ase mɔ ɪ gye Koriban.’ (Kɪmɔ kase ɪ gye kɔtɔ mɔ nu ba taa kɛɛ lbwaare). ¹² Kanɪn sɔ mɔ, ɔ sɔ ɔkpa fɛɛ ɔ kina kɪkye mɔ-se ye mu-nyi tɔ. ¹³ Kanɪn kɪkaapɔ mɔ nu fan sɔ fen kaapɔ asa fale ɪ yege abwaaresɪn mɔ ii bilɪnɪ kɪyan. Atɔ damante fɛɛ ɪnumɔ nu fen waa.”

Kɔtɔ mɔ nu kɪ waa nyɪmɪsa ineesi
(*Matiwu 15:10-20*)

¹⁴ Nu Yesu bɪla tɪ asa ba sare mɔ ase, nu ɔ tɔwe bamɔ ye, “ɔkɔmaa nɪmɔ ɔ nu mɛ ase, ke ɔ bu asɪn nɪmɔ kase. ¹⁵ Sehn man bu tɔ nu ɪ lɪ

kewu ii loo nyimisa to nu u waa mu ineesi, amoo asin mu nu u lu mu to mu u waa mu ineesi. ¹⁶ Okumaa mu nu o su asu mu o nu."

¹⁷ Yesu maa lu asa mu ase kpee kikaara su mu, nu mu abulapu mu ba taase mu kujanam mu kase. ¹⁸ Nu Yesu taase bamu fee, "Imu su, fane gbaa fen mee nu asin kase bilen? Fan man nyi fee kuto ku man bu to ku lu kewu nu kii loo nyimisa to nu ku waa mu ineesi. ¹⁹ Lu fee kuto kumaa mu nu kii loo nyimisa to mu, ki mee kpee mu kokolo to, amoo mu oto to, ke ki bila bola lu mu n-yu to." (Yesu katowe mu ki kaapu fee agyito gyisa kumaa i du kyirekyire.)

²⁰ Nu Yesu kyaga su towe ye, "Kuto mu nu ku lu nyimisa to mu, kumu u waa mu ineesi. ²¹ Lu fee lu nyimisa to, ye mu kokolo to nu nfeere libi ye kibawole kigyii, ye keyu, ye asa kumoo ye kulu okuli abee okaa kamaa, ²² ye kensi payi libi ye kumu to olon, ye kapina asa, ye kigyagaa, ye kayu basa ye nyimisa kinyita ye alala-sin ye kimelensi. ²³ Inumu kpini u lu nyimisa kokolo to nun, nu u waa mu ineesi."

Okyu ku kokole-gyii
(*Matiwu 15:21-28*)

²⁴ Nu Yesu lu Galile kpee Taayi katune. Nu o loo kikaara ku su, o man daa ee biti fee oku o wu mu, amaa o man taale baala mu n-yu. ²⁵ Okyu ku mu nu nbwu libi ba te mu-bii su mu nu Yesu su, nu o ba mu ase bilen ba muja mu ayaa to. ²⁶ Okyu mu man gye Gyiwu obii, o lu Fonesiya mu nu ki bu Siriya osuwle su mu nun. Nu o kule Yesu ye o gya nbwu libi mu lu mu kebii kyusa-bi mu su sa mu.

²⁷ Nu Yesu towe okyu mu ye, "I dagaan nbii mu ba maa gyii nme poyi. I man buron fee ba taa nbii agyito sa igyoono."

²⁸ Nu okyu mu sa kono ye, "Onyirpe, i gye kesintin nun, amaa nbii ba kan bee gyii agyito nu iku i lu tiye kase mu, igyoono bee tase bee gyii."

²⁹ Nu Yesu sa okyu mu kono ye, "Lu kanan mu nu fu sa me kono su mu, bwii kpewu, nbwu libi mu ba lu fu kebii kyusa-bi mu to."

³⁰ Nu okyu mu bwii kpewu naa wu kebii mu maa de npaa su yege nbwu libi mu ba te wola lu mu to.

Yesu kye kpawu ku

³¹ Nu Yesu lu Taayi katune, nu o bola Sidon kpee Galile obun-kaa naa fu Dekapoli (Nde kudu) isuwle su. ³² Tuto nu asa aku ba taa kpawu ku nu o mee taale o towe ye o dan ba Yesu ase ba kule mu ye o taa mu abaa gyaga mu su sa bamu.

³³ Nu Yesu taa kpawu mu lu asa to kpee ikaa su, taa mu abaa-bi waa mu asu to. Nu o tuv nkyole nu o mata mu kanandul. ³⁴ Nu Yesu diyaa mu ansi ku susu, nu o muusi. Nu o towe onyin mu ye, "Ifata." Kimu kase i gye ye, "Bugi to." ³⁵ Opula to nu onyin mu asu a tigi, nu ee nu katowe, nu ee taale ee towe danbirasa.

³⁶ Nu Yesu towe asa mu ye ba man kan towe sa oku. Amaa kigyaa damante nu o gya bamu mu, saamu nu bee lonko bee towe bee tii su. ³⁷ Nu i kyinkyin asa mu gaa nu ba ye, "O waa kuto kumaa numu danbirasa. O yege nu akpawu bee nu, nu anaamuu bee towe."

¹ Kanun nke maṅa tɔ mu, sakyɔ damante ku bila ba sare Yesu ase. Nu ba maa man sɔ agyito aku ba gyii mu, Yesu tu mu abulapɔ mu ba mu ase nu ɔ tɔwe ye, ² “Asa numu asun i sɔ me kɔwee, lu fee ndaga nke nsa ndee ba maa bu me ase, nu ba man sɔ agyito aku ba gyii. ³ Nu n kan tɔwe bamu ye ba bwii kpewu mu, bee biti ba naa kirin-kirin okpa tɔ, lu fee bamu aku ba lu kata-kata.”

⁴ Nu abulapɔ mu ba taase Yesu ye, “FINE nu an biti a nye agyito kiperi kunumu sɔ sa asa damante numu?”

⁵ Nu Yesu taase bamu ye, “Bodobodo afine nu fan sɔ?”

Nu ba lee kɔno ye, “Asuno nu an sɔ.”

⁶ Nu Yesu yege lu asa mu ba kyɔn kyina kase. Nu ɔ taa bodobodo asuno mu, nu ɔ fwaala lbwaare nu ɔ kpee-kpee umu tɔ taa sa mu abulapɔ mu ye ba barige tɔ sa asa mu ba gyii, nu ba barige tɔ sa bamu. ⁷ Nu Yesu bila taa ikɔn gberɛ mu nu ba sɔ mu, fwaala lbwaare bila sa mu abulapɔ ye ba barige umu tɔ sa asa mu. ⁸ Nu asa mu kpini ba gyii nme. Nu mu abulapɔ mu ba tase-tase bamu agyisan mu bola alantan asuno. ⁹ Asa mu nu ba gyii kanun agyito maṅa mu, ba gye asa ngbin nna. Imu kamaa tɔ, nu Yesu yege bamu, nu ba kpewu. ¹⁰ Oputa maṅa tɔ, nu Yesu maa mu abulapɔ mu ba loo okɔlɔ tɔ faa kyɔn Dalimanuta ɔsɔwɔle sɔ.

Farasii abi bee biti adangana

(Matiwu 16:1-4)

¹¹ Farasii abi aku ba ba Yesu ase ba gyii mu umɔɔre, ke ba nye wu mu kilibi. Nu ba tuv Yesu tɔ ku ye ɔ waa sɔsu adangana aku kaapu bamu.

¹² Tutɔ nu ɔ muusi, nu ɔ taase bamu ye, “Mune sɔ nu fane nbunbu asa fen biti adangana fen wu? N biti n tɔwe fane kesintin ye, n mee ye n waa kanun adangana maṅa kaapu fane kpa.” ¹³ Nu Yesu yege bamu tutɔ naa loo mu okɔlɔ tɔ faa kyɔn benbe.

Fan baa fan daa Farasii abi

ye Herodi kikaapu sɔ

(Matiwu 16:5-12)

¹⁴ Yesu abulapɔ mu ba tan sɔ fee ba maa man taa bodobodo kukyɔ, amaa bodobodo kukuli kulɔn i bu bamu ase okɔlɔ mu tɔ. ¹⁵ Nu Yesu tɔwe bamu ye, “Fan ku danburasa ke fan baa fan da fane n-yi sɔ, lu Farasii abi ye Herodi asa bamu kufe mu nu kii tin bodobodo mu.”

¹⁶ Nu mu abulapɔ ba piili bee tɔwe abaa ye, “A maa man lee bodobodo kukyɔ sɔ nu ee tɔwe kanun mu abee?”

¹⁷ Yesu maa bu kutɔ mu nu bee tɔwe mu, nu ɔ taase bamu ye, “Mune sɔ nu fen tɔwe fane kiman sɔ bodobodo kukyɔ mu asun? Imu sɔ, fan man putɔ bu me awaasa kase? Mune i waa nu fane nfeere i mee taale i kutaa atɔ bilen kanun? ¹⁸ Fan sɔ ansi, fan man ku? Nu fan sɔ asu, fan mee nu? Fen mee nyinjɔ asun nɔn abee? ¹⁹ Saja mu nu n taa bodobodo anuu barige sa asa ngbin nnuu nu ba gyii mu, alantan afine nu fan tase agyisan mu bola?”

Nu ba ye, “Alantan kudu anyɔ.”

²⁰ Nu Yesu bila taase ye, “N maa taa bodobodo asuno barige tɔ sa asa ngbin nna nu ba gyii mu, alantan afine nu fan tase agyisan mu bola?”

Nu ba lee kɔno ye, “Alantan asuno.”

²¹ Nu Yesu ye, “Inumu kpini kamaa mu, fan man taale bu umu kase?”

Yesu kye gyaatanapɔ-nyɔn

kɔ Betisayida kade tɔ

22 Nɔ Yesu maa mu abɔlapɔ mu ba kpee Betisayida kade tɔ, nɔ asa aku ba taa gyaatanapɔ kɔ ba kɔle Yesu fɛɛ ɔ taa mu kɔbaa mata mu. 23 Nɔ Yesu kɔta gyaatanapɔ mu kɔbaa tɔ, taa mu lu kade mu nbwama. Nɔ Yesu tɔɔ nkyole waa mu ansi tɔ, nɔ ɔ taa mu abaa gyaga mu sɔ, nɔ ɔ taase mu ye, “Fɔ wu atɔ?”

24 Nɔ gyaatanapɔ mu diyaa mu ansi sɔsɔ, nɔ ɔ ye, “N wu asa ba maa naa, nɔ ba du fɛɛ iyu ɪ maa naa mu.”

25 Nɔ Yesu bila taa mu abaa gyaga ɔnyɔn mu ansi sɔ, nɔ mu ansi mu ɪ bugi, nɔ mu ansi mu ɪ nye alanfiya, ɪ kɔ danbrasa. 26 Nɔ Yesu tɔwe gyaatanapɔ mu ye, “Kpewu! Amaa man bila bwii kpee kade mu tɔ.”

Pita lɛɛ kaapɔ ɔsa

mu nɔ Yesu gye

(Matiwu 16:33-20; Luka 9:18-21)

27 Nɔ Yesu maa mu abɔlapɔ mu ba kpee ndɛ-bii mu nɔ ɪ bu Kasariya Filipi kade mu ase. Ba maa kpee mu, nɔ Yesu taase mu abɔlapɔ ye, “Anɔmu nɔ asa ba ye n gye?”

28 Nɔ ba lɛɛ kɔnɔ ye, “Aku ba ye fu ɪ gye Gyɔn okyugyeepu mu, aku mɔɔ ba ye fu ɪ gye Eligya, nɔ aku mɔɔ ba ye fu ɪ gye Ibwaare atɔwɛpu mu tɔ ɔku.”

29 Nɔ Yesu taase ye, “Nɔ fane mɔɔ, fan ye anɔmu nɔ n gye?” Nɔ Pita lɛɛ kɔnɔ ye, “Fu ɪ gye Krisito, ɔmu nɔ Ibwaare wɔla lɛɛ mu.” 30 Nɔ Yesu gya bamu ye ba man kan tɔwe ɔku ɔsa mu nɔ ɔ gye.

Yesu tɔwe mu awɔrɔfɔ

kuwu ye mu kelewu asɔn

(Matiwu 16:21-28; Luka 9:22-27)

31 Nɔ Yesu piili ɛɛ tɔwe mu abɔlapɔ mu ye, “ɔ dagaa fɛɛ mɛ, Daadimaadi Obii-nyɔnsa maa wu awɔrɔfɔ gaa, ke Gyiwu abɔlsa ye Ibwaare asepu abɔlsa ye Ibwaare nbara akaapɔpu ba kina mɛ. Bee biti ba mɔɔ mɛ, ke nke nsa kamaa mu, n biti n kyɔnɔ lu lewu tɔ ba.” 32 Amaa Yesu maa bugi mu asɔn mu tɔ pensen kaapɔ mu abɔlapɔ mu, nɔ Pita tɔ mu lu ukaa sɔ ɛɛ tɔwe yii mu.

33 Amaa Yesu, biliɔn kɔ mu abɔlapɔ mu, nɔ ɔ tɔwe Pita ye, “Lu mɛ sɔ, fu Sitaane nɔmu. Fu nfeere ɪ man lu Ibwaare ase, ɪ lu nyɔmɔsa ase nɔn.”

34 Nɔ Yesu tɔ sakyɔ mu ye mu abɔlapɔ mu nɔ ba ba mu ase mu, nɔ ɔ tɔwe bamu ye, “ɔkɔmaa mu nɔ ee biti fɛɛ ɔ buu mɛ mu, ɪ dagaa fɛɛ ɔ kina mu n-nyɔ, ke ɔ sɔla mu oyu laasa ke ɔ buu mɛ. 35 Lu fɛɛ ɔkɔmaa mu nɔ ee biti fɛɛ ɔ kun mu gbaa-gbaa mu nkpa mu, ee biti ɔ pan nkpa mu. Amaa ɔkɔmaa mu nɔ ɔ pan mu nkpa lu mɛ ye asɔn danbrasa mu sɔ mu, ee biti ɔ nye mu nkpa. 36 Nɔ fu kan nye dulinyaa tɔ kɔtɔ kɔmaa, nɔ fu pan fu nkpa mu, mine nɔ fu nye? 37 Abɛɛ mine nɔ nyɔmɔsa ɪ taale ɔ taa kyare mu nkpa? 38 Nɔ ɔku kan waa ipeeli lu mɛ ye mɛ kɔkaapɔ sɔ, nbɔnɔbu kakyɔna nɔmu tɔ abi mu nɔ alibi ye Ibwaare kɔman-sɔle kɔ bu bamu tɔ fale mu, kanɔn maɔa nɔ mɛ, Daadimaadi Obii-nyɔnsa mu kan ba ye Ibwaare bunyaa ye mu sɔsɔ nbɔɔ mu, ngbaa mɛ ii biti ɪ baa ɪ sɔ mɛ ipeeli sa kanɔn ɔsa maɔa.”

9

¹ Nii Yesu bwii kyaga su ye, “N tɔwe fane fɛɛ aku ba bu fane tɔ nfi nu ba mɛɛ ye ba wu lewu, amɔɔ ba wu lbwaare kuwura-gyii mu ki maa ba ɔlɔn su.”

Yesu n-yii ki kyɛɛge

(Matiwu 17:1-13; Luka 9:28-36)

² Nke nsiye kamaa tɔ mu, Yesu taa mu abulapɔ mu asa, Pita ye Gyemisi ye Gyon tii mu n-yii su dii kibu lala ku kpee, nu ba bu tɔtɔ bamu nkun. Nii Yesu kayi-wɛle kyɛɛge bamu ansi su. ³ Nii mu ikaale bunsaa gbaa i loŋo fuuli parepare i ŋalige su. Ōku man bu dulinyaa numu tɔ nu ɛɛ taale fwɔ kaale ke ki fuuli parepare kanin kudubi. ⁴ Opula maŋa tɔ mu, ba ba ku mu, lbwaare asa didaa anyɔ, Eligya ye Mosesi, ba lu ba, nu ba maa Yesu bɛɛ tɔwe.

⁵ Nii Pita tɔwe Yesu ye, “Ōkaapɔɔ, i burɔn gaa fɛɛ a maa bu nfi. Imu su, yege ke a yii abu asa, fu lɛɛ kuku, Eligya lɛɛ kuku, Mosesi lɛɛ kuku.”

⁶ Nii kufuu ki kɔtaa Pita maa abulapɔ banban mu gaa, nu ba man bila be nyi kɔtɔ mu nu ba tɔwe.

⁷ Nii kabwaare wɛle ba bun bamu su, nu ɔbɛle ku lu abwaare-wɛle mu tɔ tɔwe ye, “Ōnumu i gye mi-Bii-nyinsa mu nu n su kebiti sa. Fan nu mu aɛ.”

⁸ Opula maŋa tɔ, abulapɔ mu ba maa ku kyaabɔɔ mu, ba man bila wu ɔku bamu aɛ, amɔɔ Yesu nkun.

⁹ Ba maa kpɔlige kibu mu su bɛɛ ba mu, nu Yesu da bamu amu tɔ ye, “Fan man tɔwe ɔku ye ɔku kɔtɔ mu nu fan wu, naa fuɔ saŋa mu nu mɛ, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n bwii kyinji lu lewu tɔ mu.” ¹⁰ Nii ba nu sa mu, amaa bamu wɛle-wɛle u taase abaa ye, “Kikiyinjii lu lewu tɔ numu kase kaapɔ nɛnɛ?”

¹¹ Nii ba taase Yesu ye, “Mune su nu nbara akaapɔɔ mu bɛɛ tɔwe ye i dagaa lbwaare ɔtɔwɛpɔ Eligya maa gyankpaa ba pɔyi?”

¹² Nii Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, “I gye kesintin fɛɛ Eligya ii biti ɔ gyankpaa ba, ke ɔ ba loŋo kɔtɔ kumaa kinumu. Amaa mune su nu ba kyurɔɔ waa Asinkyan yilasa mu tɔ ye mɛ, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n biti n wu awɔrɔfɔ gaa ke asa ba kina mɛ? ¹³ N tɔwe fane ye Eligya tee bwii ba, nu kɔtɔ mu nu asa bee biti mu, ba tɛɛ taa waa mu fɛɛ kanan mu nu ba wɔla kyurɔɔ waa Asinkyan yilasa mu tɔ lu mu su mu.”

Yesu kye kebii

kyisa-bi mu nu

ɔ su nbwu libi

(Matiwu 17:14-21; Luka 9:37-43)

¹⁴ Ba maa kpɔlige kibu mu su bɛɛ ba abulapɔ asansa mu aɛ mu, ba wu sakyɔ damante ku maa yile kyaabɔɔ bamu, yege ba maa nbara akaapɔɔ mu bee gyii umɔɔrɛ. ¹⁵ Asa mu ba maa wu Yesu maa ba mu, i kyinkyin bamu, nu ba sile kpee mu aɛ naa fwaala mu.

¹⁶ Nii Yesu taase bamu ye, “Mune umɔɔrɛ nu fanaa bamu fen gyii mu?”

¹⁷ Nii ɔku lɛɛ kɔnɔ lu sakyɔ mu tɔ ye, “Ōkaapɔɔ, kabwu libi ku tɛ mi-bii su, nu ɔ mɛɛ taale ɛɛ tɔwe, nu n taa mu ba fu aɛ. ¹⁸ I dan kan kyina mu su de, i su mu i tɔw kase, yege mu kɔnɔ tɔ kii fu afɔfɔw, yege ɛ wɛ mu anyi tɔ, nu ee kirin. N ba kɔle fu abulapɔ mu ye ba kusaa kanin nbwu libi maŋa lu mi-bii mu su, amaa ba man taale.”

19 Nu Yesu towe bamu ye, "O! Fane ndaga kakyina numu to asa mu nu fan man su kikoolo-gyii. Nene nu fen biti ye n nye kenyiita sa fane? Fan taa kebii mu biya me nfiu."

20 Ba maa taa kebii mu biya mu, nu nbwu libi mu maa wu Yesu mu, opula manja to nu i taa kebii mu tuu kase fee kigbingbin. O de ee gbiliti yege mu kono to kii fuu afubu.

21 Nu Yesu taase kebii mu mu-se ye, "Kanan mu nu i waa mu fale mu, i tee kyereee do?"

Nu mu-se lee kono ye, "Lu koo mu kebii to nu i waa mu kanin. 22 I taale i taa mu i tuu fulon ye nkyu to ii biti i moo mu. Imu su, nu fi taale waa kuto ku mu, wu ane kowe ke fu moliye ane."

23 Nu Yesu taase mu-se ye, "Fu ye nu n biti n taale mu? Nu kase fee okumaa mu nu o koolo Ibwaare gyii mu, kuto kumaa kii biti ki waa sa mu."

24 Kebii mu mu-se taa kensi payi kole Yesu ye, "N koolo Ibwaare gyii, amaa kye me to ke n nye kikoolo-gyii tii su."

25 Yesu maa wu sakyoo mu maa nye akyyo ii tii su mu, nu o punte nbwu libi mu su towe umu ye, "Fane naamuu ye akpawu nbwu libi, n ye fan kusu lu mu su nbunbu numu, ke fan man bila bwii ba mu su kakaaku."

26 Nu nbwu libi mu ba nyanje to muusi to taa kebii mu tuu olon fee kigbingbin, nu ba kusu mu su. Kebii mu de fee obuni, nu asa mu ba ye o wu. 27 Tuu nu Yesu ktaa kebii mu kubaa to kusaa mu yile mu ayaa su.

28 Imu kamaa to, nu Yesu loo kikaara su, nu mu abulapu mu nkun ba naa taase mu ye, "Mune i waa su nu aneene a man taale kusaa nbwu libi mu lu kebii mu su?"

29 Nu Yesu lee bamu kono ye, "Sehn man bu to nu i taale gya unumu ana kudubi, amoo kabwaare-kole nkun."

Yesu bila bwii towe mu kelewu asin (Matiwu 17:22-23; Luka 9:34-45)

30 Imu kamaa nu Yesu maa mu abulapu ba lu tuu bala Galile osuwle su. Nu Yesu mee biti fee ba bu katun mu nu o bu. 31 Lu fee kanin sanya manja mu ee kaapu mu abulapu mu nun. Nu o towe bamu ye, "Bee biti ba lee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu sa asa, ke ba moo me, amaa nke nsa kamaa to mu, n biti n kyinj ba nkpa to." 32 Maa towe bamu kanin mu, ba man nu umu kase, nu i su bamu kufuu fee ba taase mu umu kase.

Animu i gye olala? (Matiwu 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 Yesu maa mu abulapu mu ba kpee Kapanum kade lala to. Ba maa bu kikaara su mu, nu Yesu taase bamu ye, "Fan maa naa okpa to fen ba mu, mune umooe nu fen gyii mu?" 34 Ba laato nun ba man lee kono, lu fee sanya mu nu ba naa okpa to bee kpee mu, bee gyii abaa umooe ye omomo i gye bamu to olala.

35 Yesu maa kyon kyina mu, nu o tu mu abulapu kudu anyoo mu ba mu ase, nu o towe bamu ye, "Nu fane to oku kan ee biti fee o bilinj olala mu, o waa mu n-yi kalowe ye kyaafole sa mu toomaa ana."

36 Tuu nu Yesu taa kebii ku ba yile bamu ansi to. Nu o taa kebii mu abaa to, nu o towe bamu ye, 37 "Okumaa mu nu o kan koolo kebii kunumu dubi me kitu to su mu, me nu o koolo, nu okumaa mu nu o kan koolo me

moo mu, man gye me nkun nu o koolo, amaa o koolo omunt o sun me mu gbaa.”

*Bamu nu ba yile Yesu
kamaa mu asin
(Luka 9:49-50)*

³⁸ Nu Gyon towe Yesu ye, “Okaparpu, an wu onyin ku maa su fu kitu ee kusaa nbwu libi ee lu asa su, yeye o man tii ane su. Imu su an gya mu ye o man bila waa kanin.”

³⁹ Nu Yesu towe bamu ye, “Fan man gya kanin osa manja. Osa kumaa mu nu ee waa asin kyinkyinsa lu me kitu to mu, umu kamaa mu o mee bila taale towe asin ku nyita me kitu. ⁴⁰ Okumaa mu nu o mee nyita ane kusun mu, o tii ane su numu. ⁴¹ N towe fane kesintin ye oku kan sa fane nkyu nuusa lu fan maa gye me lee su mu, ee biti o nye umu kukoka.

*Ato mu nu u biya alibi
(Matiwu 18:6-9; Luka 17:1-2)*

⁴² “Nu oku kan yeye nu nbii mu nu ba koolo me gyii fale to oku kan waa alibi mu, kanin odunwura manja, nu ba kan taa kifole-buu lala nmina kyaga mu obule to taa mu tuv opu to gbaa mu, i bo. ⁴³ Nu fu kibaa ki kan ku yeye nu fu waa libi mu, tin kumu foyi. I bo sa fu fee fu maa taa kibaa diyee loo lbwaare aye, i kyoo fee fu maa taa abaa anyo naa loo awurfo fulon mu nu i mee dun kpaa to. ⁴⁴ Tuto nu asunswee mu nu be mee wu,

nu fulon mu gbaa mee dun kakaaku.

⁴⁵ “Nu fu kyaa ki kan ku yeye nu fu waa alibi mu, tin kumu foyi. I bo sa fu fee fu maa gye boobi nu fu loo lbwaare aye, i kyoo fee fu maa taa ayaa anyo naa loo awurfo fulon to. ⁴⁶ Tuto nu asunswee mu nu be mee wu,

nu fulon mu gbaa mee dun kakaaku.

⁴⁷ “Nu fu kinsi ki kan ku yeye nu fu waa alibi mu, kyole kumu tuv. I bo sa fu fee fu maa taa kinsi kolon kpee lbwaare aye, i kyoo fee fu maa taa ansi anyo naa loo awurfo to kakpaa. ⁴⁸ Tuto nu, asunswee mu nu be mee wu,

nu fulon mu gbaa mee dun kakaaku.

⁴⁹ lbwaare ii biti o taa fulon boole okumaa ke o waa kyirekyire fee kanan mu nu ba su nfole bee boole inun nu i waa kyirekyire poyi nu ba su bee waa saraga bee sa lbwaare mu.

⁵⁰ “Nfole i buron, amaa nu nfole kan foyi umu okon bire, nene nu fen bila taale waa mu ke i nye umu okon? Imu su fan yeye fane awaasa i baa i bukun fee nfole, ke fan kyina ye abaa kayi yuuli to.”

10

*Yesu towe kekili kenyiita asin
(Matiwu 19:1-12; Luka 16:18)*

¹ Yesu maa lu tuto mu, o kpee Gyudeya osuwule su, nu o faa Gyodan obun mu kpee benbe. Nu sakyoo damante ku ki ba kyaaboo mu, nu o kaapu bamu abwaarsun fee kanan mu nu o wula ee waa mu.

² Tuto mu Farasii abi aku ba ba suw Yesu odub sintaase to ye, “I de okpa sa onyin fe o kina mu-ka?”

³ Nu Yesu bwii taase bamu ye, “Mune nbara nu Mosesi kaapu fane?”

4 Nu ba lee kono ye, "Mosesi sa okpa fee onyin o kyuroo kekina owule sa mu-ka ke o kina mu."

5 Nu Yesu towe bamu ye, "Fane nkolo i maa bulun su nu Mosesi kyuroo kanun nbara mu sa fane. 6 Naafoo lu koo npiili ase, ato kutuu to mu, lbwaare waa bamu onyin ye okyu. 7 Imu su nu onyin ii biti o yege mu-se ye mu-nyi, ke o taa mu n-yu mata mu-ka, 8 ke bamu asa anyo ba biliji nyumisa kulun, yege ba man bila ba gye asa anyo, amaa ba gye okulun nu. 9 Imu su, imu nu lbwaare taa waa kukulun mu, oko man kan barige imu to."

10 Yesu maa mu abulapu ba maa loo kikapara su mu, nu mu abulapu ba lono taase mu asin lu kekili mu asin su. 11 Nu Yesu towe bamu ye, "Okumaa mu nu o kan kina mu-ka nu o naa kili okyu pupwe mu, o nyita kekili, nu o waa mu-ka mu alibi. 12 Kanun okpa kulun su nu okyu kan kina mu-kuli naa kili onyin pupwe mu, o nyita kekili."

*Yesu waa nbii kusee
(Matiwu 19:13-15; Luka 18:15-17)*

13 Tuto nu asa aku ba taa bamu nbii wuribi bee ba Yesu ase ye o taa mu kibaa gyaga bamu su, yege mu abulapu mu bee gya bamu nu bee biya nbii mu. 14 Yesu maa wu imu kanun mu, nu o nye agbu, nu o towe bamu ye, "Fan yege nbii wuribi mu ba ba me ase, ke fan man tii bamu okpa, lu fee susu kuwura-gyii mu ki gye sa asa mu nu ba du fee nbii wuribi mu nu. 15 N towe fane kesintin fee okumaa mu nu o man koole lbwaare kuwura-gyii mu fee kebii mu, o mee ye o nye loo kumu to." 16 Nu o koole bamu puga, taa mu abaa gyaga-gyaga bamu su nu o waa bamu kusee.

*Onyin ato wuya mu
(Matiwu 19:16-30; Luka 18:18-30)*

17 Yesu maa dan yii okpa mu su mu, nu onyin ku sile ba muja mu ansi to towe mu ye, "Okapupu danbirasa, mine nu i dagaa n maa waa ke n nye nkpa kakpa?"

18 Nu Yesu taase mu ye, "Mine su nu fu tu me odanbirasa? Oku man gye odanbirasa, amoo lbwaare nkon. 19 Fu nyi lbwaare nbara mu nu u towe ye, 'Man moo nyumisa, man kan lu fu-ka abee fu-kuli kamaa, man yuuri, man tun antjesa, man puni fu toomaa, taa beeree sa fu-se ye fu-nyi.' "

20 Tuto nu onyin mu lee kono ye, "Okapupu, n wola n buu umu kpini lu koo mi kibii to."

21 Nu Yesu ku onyin mu diin, mu asin i pure mu. Nu o towe mu ye, "I san fu kuto kulun, kpee naa fe fu kapatye kpini, ke fu taa afulee mu sa atiripu. Imu ii biti i yege fu nye imu kokoka, ke fu ba buu me."

22 Onyin mu maa nu kanan mu, nu o nyaje mu ansi to taa kokolo nyita kpewu, lu fee o gye ato wuya gaa nu.

23 Nu Yesu ku mu abulapu mu to kyaaboo nu o towe bamu ye, "I bulun gaa sa ato wuya ana fee ba loo lbwaare kuwura-gyii mu to."

24 Asin mu i kyinkyin abulapu mu. Amaa Yesu bila towe bamu ye, "Mi-bii ana, ye fan wu kanan mu nu lbwaare kuwura-gyii mu to kiloo bulun. 25 I bupoo sa nyooma fee o taale loo baasa obo to bule, i kyoo ato wuya o loo lbwaare kuwura-gyii mu to."

26 Asin numu i de bamu kono gaa, bee taase abaa ye, "Anumu nu lbwaare ii biti o molge?"

²⁷ Nii Yesu kii mu abulapu mu surum, nu o ye, "Nyimisa ase nu umu i mee taale waa, man gye lbwaare ase. lbwaare ase bire koto kumaa numu u taale waa."

²⁸ Nii Pita towe ye, "An bwiiyaa koto kumaa yege nu an baa an buu fu?"

²⁹ Tuto nu Yesu towe ye, "N towe fane kesintin ye oku man pu yege mu kupaara ye mu-daa ana ye mu-supu ana ye mu-pukyi ana mu-nyi ye mu-se ye mu-bii ana ye mu ndoo ana, lu nmaa me asin danbirasa mu su, ³⁰ nu o mee ye o bwii nye kupaara ye mu-daa ana ye mu-supu ana ye mu-pukyi ana mu-nyi ye mu-se ye mu-bii ana ye mu ndoo ana kpini kulfa su. Ee biti o nye kekisi ndaga kakyina numu to bure, amaa ee biti o ba nye nkpa kakpaa." ³¹ Nii Yesu bila towe bamu ye, "Agyankpaapu gaalaagaa, bee biti ba be bilinji asii-amaapu, ke asii-amaapu ba be bilinji agyankpaapu."

Yesu bila bwii towe mu kelewu asin

(Matiwu 20:17-19; Luka 18:31-34)

³² Yesu maa mu abulapu ba naa bee kpee Gyerusalem nu Yesu i gyankpaa bamu bee kpee. Asin mu i kyinkyin abulapu mu, nu kufuu ki su asa mu nu ba buu bamu mu. Nu Yesu bila lee mu abulapu kudu anyo mu ikaa su, nu o towe bamu koto mu nu kii biti ki tu mu. ³³ Nii Yesu towe abulapu mu ye, "An kpee Gyerusalem, nu bee biti ba lee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu sa Gyiwu asepu bilisa ye nbara akaapupu. Bee biti ba bun me lewu kupwe, ke ba taa me waa bamu nu ba man gye Gyiwu abi abaa to. ³⁴ Kanun asa manja bee biti ba waa me yereyerere, ke ba tuv nkyole bun me, ke tije me awole-bi ke ba moo me. Amaa nke asa kamaa mu, n biti n kyinji ba nkpa to."

Gyemisi maa Gyon kokole

(Matiwu 20:20-28)

³⁵ Nii Sebedi mu-bii ana Gyemisi maa Gyon, ba ba Yesu ase ba kole mu ye, "Okapupu, an kole fu ye fu waa koto mu nu an biti a kole fu fale mu sa ane."

³⁶ Nii Yesu taase bamu ye, "Mune nu fen biti fee n waa sa fane?"

³⁷ Nii ba lee kono ye, "Nu fu kan ba kyina fu kuwura-gya, fu bunyaa kuwura-gyii mu to mu, fu yege ane oku o kyina fu gyisa su, ke oku moo o kyina fu-bina su."

³⁸ Nii Yesu towe bamu ye, "Fan man nyi koto mu nu fen kole fale. Fen taale gyii aworofu mu nu n biti n gyii fale, nu kekyugyee mu nu bee biti ba gye me mu, fen taale gye kanun kekyugyee manja?"

³⁹ Nii ba kyula ye, "An taale." Nii Yesu towe bamu ye, "Fen biti fan gyii aworofu mu nu n biti n gyii fale, ke fan gye me kekyugyee mu nu n gye mu. ⁴⁰ Amaa omu nu o kyina me gyisa su abee me bina su bure, man gye me ii biti n sa. lbwaare ii biti o taa sa bamu nu o lonjo yula mu."

⁴¹ Yesu abulapu kudu mu nu ba san mu, ba maa nu asin mu, ba nye agbu waa Gyemisi maa Gyon. ⁴² Tuto nu Yesu tu bamu kpini sare mu ase nu o towe bamu ye, "Fee kanan mu nu fan nyi mu, bamu nu ba man gye Gyiwu abi bamu agyankpaapu mu, bee kaapu bamu olun asa su, nu bamu alubnpu gbaa bee kaapu olun asa su. ⁴³ Amaa fane bure, fan man waa kanun. Omu nu ee biti fee o waa nyimisa kpare mu, o bilinji kyaafole sa mu toomaa ana. ⁴⁴ Nu omu nu ee biti o waa agyankpaapu mu, i dagaa maa waa fee kinye sa okumaa numu. ⁴⁵ Halu me, Daadimaadi Obii-nyinsa

gbaa n man ba ye asa ba sun me nun. N ba n ba sun asa nun, ke n taa me nkpa kee, ke i ka asa gaalaagaa alibi kuko."

Yesu Kye Gyaatanapu Batimiyo
(*Matiwu 20:29-34; Luka 18:35-43*)

⁴⁶ Nu Yesu maa mu abulapu ba kpee Gyeriko kade to. Maa mu abulapu ye kubu damante ba maa lu kade mu to mu, ba wu gyaatanapu ku nu bee tu mu ye Batimayu, (mu kase i gye Timayu mu-bii) maa te okpa kaa ee kule. ⁴⁷ Gyaatanapu mu maa nu fee Yesu Kanasareti-nyin mu i kyon mu, nu o kuusi tu mu ye, "Yesu, Dawidi kanaana-bii, wu me kowe."

⁴⁸ Maa kuusi kenken su mu, asa ba punte mu su ye o bun mu konu su, yege ee loho ee kuusi kenken ee towe ye, "Dawidi kanaana-bii, wu me kowe!"

⁴⁹ Nu Yesu yile, nu o towe ye, "Fan tu mu sa me." Nu ba tu mu towe ye, "Yege fu kokolo ki yuuli fu, Yesu ye fu ba." ⁵⁰ Nu o kusu fugi yii mu ayaa su nmanyan mu ktaa tu ukaa su nu o kpee Yesu ase.

⁵¹ Nu Yesu taase mu ye, "Mune nu fii biti ye n waa sa fu?" Nu o lee konu ye, "Okaapuru, n biti n baa n ku nun." ⁵² Nu Yesu towe mu ye, "Nate! Fu kukoole-gyii ki yege nu fu nye alanfiya." Opula manja to nu mu ansi mu a bugi, nu o buu Yesu kpee okpa to.

11

Yesu dii kuruma loo
Gyerusalem kade to

(*Matiwu 21:1-11; Luka 19:28-40; Gyon 12:12-19*)

¹ Yesu maa mu abulapu ba maa tiri Gyerusalem, nu ba ba fuu Olifu kibu mu nu ki maa Betifage maa Betani mu, Yesu sun mu abulapu anyo, ² nu o towe bamu ye, "Fan kpee kade-bi mu nu ki bu fane ansi to, fan maa dan fen fu mu, fen biti fan wu kekuruma-bi mu nu ba man pu dii mu maa kyaa, ke fan sanje mu biya me nfu. ³ Nu oku kan taase fane kuto mu su nu fan sanje mu mu, fan towe odunwura manja ye, 'Onyiripe mu ii biti mu, amaa ee biti o bwiiyaa mu ba nbunbu numu.'"

⁴ Kesintin, nu ba naa wu kekuruma-bi mu maa kyaa kigbenbi su kikaara kuku kebun. Ba maa sanje mu mu, ⁵ nu asa mu nu ba yile toto mu ba taase bamu ye, "Mune su nu fen sanje kekuruma-bi mu?" ⁶ Nu ba lee konu kanan mu nu Yesu dan towe mu, nu asa mu ba yege ba taa nate. ⁷ Ba taa kekuruma-bi mu biya Yesu, taa bamu ataa gyaga kuruma mu su, nu Yesu dii kyina su. ⁸ Asa gaalaagaa ba taa bamu ataa tustuu okpa to, nu asansa moo ba hede afatee worige okpa mu to. ⁹ Asa mu nu ba gyankpaa ye bamu nu ba buu kamaa mu kpini bee kuusi ye, "Hosana!"

Kusee i gye sa omu nu o naa Onyiripe kitu to ee ba mu!

¹⁰ Kusee i gye sa ane-Se Owura Dawidi kuwura-gyii mu nu ki ba mu! Hosana i gye sa ane-Se Ibwaare mu nu o bu susu mu!"

¹¹ Yesu maa fuu Gyerusalem mu, o naa loo kabwaare-sunkpa aye, nu o ku kuto kumaa kyaaboo. Amaa kpali fee kyowe maa tee lwe su mu, nu o lu taa mu abulapu kudu anyo mu kpee Betani.

Yesu towe nno waa figi oyu
(*Matiwu 21:18-19*)

¹² Lukaake, ba maa lu Betani bee ba mu, akun a ktaa Yesu. ¹³ Maa ku kata-kata mu, o wu figi oyu maa poroge ki yile, nu o kpee kumu ase naa

ku fɛɛ ɪ sɔyɪ abii, amaa afatɛɛ nkɔn nɪn, kpalt fɛɛ umɔ saŋa sɔyɪsa man ru fɔv. ¹⁴ Nɪ Yesu tɔwɛ figi oyu mɔ yɛ, “Ɔku man bila yɛ o gyii fɔv abii mɔ kakaaku!” Mɔ abɪlapɔ mɔ ba nu kanan mɔ nɪ ɔ tɔwɛ oyu mɔ.

*Yesu kpee Kabwaare-sunkpa aye
(Matiwu 21:12-17; Luka 19:45-48; Gyɔn 2:13-22)*

¹⁵ Ba maa fɔv Gyerusalem mɔ, Yesu kpee kabwaare-sunkpa aye obu mɔ tɔ naa, nɪ o piili ɛɛ gya atɔ afɛpɔ yɛ asɔɔpɔ. Nɪ o bilinɔa-bilinɔa afulee akyarɪpɔ iteeburu yɛ awura-lɔpɔ afɛpɔ ngya taŋa-taŋa. ¹⁶ Nɪ o tii ɔkpa fɛɛ ɔku ɔ man bila taa kutɔ ku bila kabwaare-sunkpa aye mɔ opula. ¹⁷ Nɪ ɔ lan kaapɔ bamɔ yɛ, “Ba kyurɔɔ waa Asunkyan yɪlasa mɔ tɔ yɛ, ‘Bee biti ba tɪ mɛ kakpaara yɛ kabwaare kulekpa sa dulinyaa tɔ asa kpini.’ Amaa fan taa kɪmɔ bilinɔa bamɔ nɪ bee yuuri ɔlɔn sɔ ɔbaalakpa.”

¹⁸ Aseepu bilɪsa yɛ nbara akaapɔpɔ ba nu kanɪn asɪn mɔ, nɪ ba piili bee biti ɔkpa mɔ nɪ ba taa mɔɔ mɔ, lɪ fɛɛ mɔ kɪkaapɔ ki kyinkyin asa damante mɔ kpini, nɪ umɔ ɪ yɛɛ nɪ ba sɪlɛ mɔ. ¹⁹ Kalaatɪpweɛ ase nɪ Yesu maa mɔ abɪlapɔ mɔ ba lɪ kade lala mɔ tɔ.

*Figi oyu mɔ asɪn
(Matiwu 21:20-22)*

²⁰ Lukaake nyenyenuu ba maa naa ɔkpa tɔ mɔ, ba wu figi oyu mɔ kɪ maa wu naa fɔv kɪmɔ kase. ²¹ Nɪ Pita nyinɪ kutɔ mɔ nɪ kɪ waa, nɪ ɔ tɔwɛ Yesu yɛ, “Ɔkaapɔpɔ, kɪ figi oyu mɔ nɪ fɔ tɔwɛ nɔɔ mɔ, kɪ maa wu!”

²² Nɪ Yesu lɛɛ mɔ kɔnɔ yɛ, “Kɔɔlɛ lbwaare gyii. ²³ N tɔwɛ fane kesintin yɛ, ɔkɔmaa mɔ nɪ ɔ tɔwɛ kɪbɪ kɪnumɔ yɛ, ‘Taa fɔ n-yɪ naa tɔv ɔpɔ tɔ,’ nɪ ɔ mɛɛ waa sika-sika mɔ kɔkɔlɔ tɔ, nɪ ɔ kɔɔlɛ gyii fɛɛ kutɔ mɔ nɪ ɔ tɔwɛ fale kii biti kɪ waa mɔ, ii biti i waa kanɪn nɪn sa mɔ. ²⁴ Imɔ sɔ n tɔwɛ fane yɛ, nɪ fan kan kule kutɔ kɔmaa fane kabwaare-kule tɔ mɔ, fan kɔɔlɛ gyii fɛɛ fan tɛɛ nye kɪmɔ, nɪ fen biti fan nye kɪmɔ. ²⁵ Nɪ fɔ kan yɪlɛ fɪ kule kabwaare-kule mɔ, taa alibi kɔmaa mɔ nɪ ɔku kan waa fɔ mɔ kɛɛ mɔ, ke fɔ-Se lbwaare mɔ nɪ ɔ bɔ sɔsɔ mɔ gbaa ɔ taa fɔ lɛɛ kɛɛ fɔ.* ²⁶ Nɪ fan kan fan man taa fane tɔɔmaa ana alibi kɛɛ bamɔ mɔ, fane-Se mɔ nɪ ɔ bɔ sɔsɔ mɔ gbaa mɛɛ yɛ ɔ taa fane lɛɛ kɛɛ fane.”

*Yesu ɔlɔn asɪn
(Matiwu 21:23-27; Luka 20:1-8)*

²⁷ Nɪ ba bila bwii naa fɔv Gyerusalem. Tɔtɔ mɔ, Yesu maa naa kabwaare-sunkpa aye mɔ tɔ mɔ, lbwaare aseepu bilɪsa, yɛ nbara akaapɔpɔ, yɛ abɪlɪsa ba ba mɔ ase. ²⁸ Nɪ ba taase mɔ yɛ, “Mɪnɛ ɔlɔn nɪ fɔ sɔ fɪ waa umɔ kpini? Anumɔ ɪ sa fɔ kanɪn ɔlɔn maŋa?”

²⁹ Nɪ Yesu lɛɛ bamɔ kɔnɔ yɛ, “N biti n taase fane asɪn, nɪ fan kan lɛɛ kɔnɔ kyɛekyɛ sa mɛ bɪrɛ, n biti n tɔwɛ fane ɔlɔn kulɔn mɔ nɪ n sɔ n waa umɔ kpini. ³⁰ Gyɔn kekyugyɛɛ mɔ, ɪ lɪ lbwaare ase abɛɛ nyɪmɪsa ase?”

³¹ Nɪ ba yii kase bee gyii abaa umɔɔrɛ yɛ, “Nɪ an kan lɛɛ kɔnɔ yɛ, ‘lbwaare ase mɔ’ ee biti ɔ taase anɛ yɛ, ‘Mɪnɛ ɪ waa sɔ nɪ a man kɔɔlɛ Gyɔn gyii?’ ³² Amaa nɪ an kan tɔwɛ yɛ, ‘I lɪ nyɪmɪsa ase mɔɔ mɔ.’ ” (Ba sɪlɛ asa mɔ, kpalt fɛɛ ɔkɔmaa numɔ kɔɔlɛ gyii fɛɛ Gyɔn kyɪna ɔ gye lbwaare ɔtɔwɛpɔ nɪn.)

³³ Imɔ sɔ ba sɪlɛ lɛɛ Yesu kɔnɔ nɪn yɛ, “A man nyi.”

* 11:25 11:25 I dagaa fɛɛ a taa alibi kpini kɛɛ anɛ tɔɔmaa ana.

Nu Yesu tɔwe bamu ye, “Kanin bire, ngbaa me, n mee ye n tɔwe fane olon kolon mu nu n su n waa unumu kpini.”

12

Kinjanan lu paa

agyipu ku su

(Matiwu 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹ Yesu bo bamu kinjanan ye, “Onyin ku kyina dɔɔ wayin kudɔɔ ku. Nu o pɔyi kibandyɛ kyaabɔɔ kumu, nu o kuu wayin onyiyekpa ɔbo kudɔɔ mu to, nu o pɔyi opula bunswisa mu nu akusupu bee dii beɛ ku kudɔɔ mu su. Nu o taa mu kadɔɔ manja waa paa agyipu ku abaa to, nu o kpee ɔkpa. ² Kitɔɛ sanja maa fuɔ mu, nu o sun mu kyaafale ku paa agyipu mu ase, ke o naa kɔɔle umu nu i gye mu leɛ mu biya mu. ³ Amaa paa agyipu mu ba kitaa mu kyaafale mu, dayi mu bwiiyaa mu abaakpan. ⁴ Nu kadɔɔ wuya mu bwii sun ɔku, nu paa agyipu mu ba dayi mu paate mu kumu gyila mu ipeeli. ⁵ Kadɔɔ wuya mu bila sun ɔku, nu paa agyipu mu ba dayi mu mɔɔ. O bila sun gaalaagaa, nu ba dayi aku, nu ba mɔɔ aku mɔɔ.

⁶ “Okolon mu nu o dan san ke o sun mu i gye mu-bii mu nu o su kebiti sa. Laalaalwe mu o sun mu nu tɔwe ye, ‘O maa gye mi-bii gbaa-gbaa fale bire, bee biti ba taa beere sa mu.’

⁷ “Amaa paa agyipu mu ba tɔwe abaa nin ye, ‘Onumu i gye kapatyɛ ogyipu mu. Fan ba ke a mɔɔ mu, ke kapatyɛ mu ki bilinji ane le!’” ⁸ Imu su ba kitaa mu-bii mu, nu ba mɔɔ, leɛ mu lu kadɔɔ mu to.”

⁹ Nu Yesu taase bamu ye, “Inumu fale kudubi mu, mine nu kadɔɔ wuya mu ii biti o waa?” Nu ba ye, “Ee biti o ba mɔɔ paa agyipu mu kpini, ke o taa kadɔɔ mu waa paa agyipu pupwe abaa to.” ¹⁰ Nu Yesu ye, “Fan man pita kale Asinkyan yilasa mu? Asin mu i gye ye,

‘Kibuu mu nu apɔyipu ba kina mu,
kumu i ba bilinji kubontɔnbulɔntɔ
kubuu kpare mu nu ki su obu mu to.

¹¹ Onyirɛ i waa unumu,
nu i kyinkyin ane.’”

¹² Gyiwu abalisa mu ba paa Yesu kikita, kpali fee ba bu ye bamu nu Yesu bo kanin kinjanan manja. Amaa ba sile sakyɔ mu, umu su ba yege mu, nu o kyon.

Lenpoo kika asin

(Matiwu 22:15-22; Luka 20:20-26)

¹³ Farasii abi ye owura Herodi asa aku ba ba Yesu ase ba suɔ mu ɔɔsu lu mu asin tɔwesa su. ¹⁴ Ba ba mu ase ba tɔwe mu ye, “Okaapupu, an nyi fu maa gye kesintin ogyipu, nu fu mee tɔwe lu nfeere mu nu asa beɛ fe, nu fu mee ku nyumisa kikipare su, amaa fi kaapu asa Ibwaare asin bola kesintin ɔkpa su. An biti a nu lu fu ase ye, i de ɔkpa fee a ka lenpoo sa Roma abi Owura lala Kasaro?” ¹⁵ I dagaa fee a ka abee a man ka?” Amaa Yesu wɔla o nyi ba maa gye kebunbun ansi wuya ana nu o taase bamu ye, “Mine i waa su nu fan suɔ me ɔɔsu? Fan sa me kefulee nderebi ke n ku.” ¹⁶ Ba maa sa mu kefulee nu o ku mu, o taase bamu ye, “Anumu foto ye kitu i gyan kefulee mu su fale?” Nu ba ye, “Owura lala Kasaro leɛ.” ¹⁷ Imu su nu Yesu ye, “To! Kuto mu nu ki gye Kasaro leɛ mu, fan ka sa mu, nu kuto mu nu ki gye Ibwaare mɔɔ leɛ mu, fan taa sa mu.”

Nu Yesu asin a waa bamu kananku.

Kekili ye kekyinjɪ

lɪ lewu tɔ asɪn

(Matiwu 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Tɔtɔ nu Sadusi abi mu nu ba ye kelewu kyinjɪ man bu tɔ mu, ba ba Yesu ase ba tɔwe mu ye, ¹⁹ “Ɔkaapɔpɔ, Mosesi kyurɔɔ nbara unumu sa ane ye, nu ɔnyɪn kan wu yege mu-ka, nu maa mu ba man kuvge nbii mu, mu-supu ɪ taale taa okulapu-kyɪ maɲa kili ke ba kuvge nbii sa olewupu mu. ²⁰ Ɔnyɪn ku maa mu-supu ana asunɔ ɪ kyɪna ba bu tɔ. Nu ɔdaa mu kili ɔkyɪ, nu o wu, yege maa mu-ka mu ba man kuvge. ²¹ Osupu mu nu ɔ gyan sɔ taa okulapu-kyɪ maɲa kili, nu ngbaa mu wu, yege maa ɔkyɪ mu ba man kuvge. Ɔsasapɔ maa bila taa mu, kukulɔn maɲa nun. ²² Bamɔ asunɔ maɲa kpini ba kili ɔkyɪ mu gyanɛ yege bamɔ ɔku maa ɔkyɪ mu ba man kuvge. Laalaalɔwe mu, nu ɔkyɪ mu gbaa wu. ²³ Nbuɪnbuɪ numu, bamɔ asunɔ kpini ba maa kili mu fale, nu kelewu kyinjɪ kake mu, bamɔ tɔmɔɔ mu-ka ii biti ɪ baa ɪ gye ɔkyɪ mu?”

²⁴ Nu Yesu lee bamɔ konɔ ye, “Man gye fan maa man nyi abwaaresɪn abee lbwaare ɔlɔn mu sɔ nu fan fɔyɪ fale? ²⁵ Imu kase ɪ gye fee kelewu kyinjɪ saɲa mu, asa ba man bila ye ba kili, bee biti ba bilinjɪ fee susɔ nbɔɔ mu nun. ²⁶ Nbuɪnbuɪ, lɪ bamɔ nu bee biti ba kyinjɪ lɪ lewu tɔ mu, fan man pu kale Mosesi ɔwɔle tɔ lɪ kanan mu nu o wu fulɔn maa dee apunfa mu, nu lbwaare tɔwe mu ye, ‘Me ɪ gye Abraham lbwaare, Isaki maa Gyekobu lbwaare mu!’ ²⁷ Ɔ gye asa kɪsa lbwaare nun, man gye alewupu lee. Fan fɔyɪ kesintin sɔ!”

Nbara mu tɔ kɪlala

(Matiwu 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸ Nbara ɔkaapɔpɔ ku bu tɔtɔ nu o nu unɔɔre mu nu bee gyii. O wu fee Yesu lee Sadusi abi mu konɔ danbirasa. Imu sɔ ɔ ba mu ase ba taase mu ye, “Nbara mu kpini tɔ mu, kumɔɔ ki gye kɪkpare?”

²⁹ Nu Yesu lee konɔ ye, “Nbara mu tɔ kɪkpare mu ɪ gye kinumu mu nu ku tɔwe ye, Oo! Isɪrayɪ nu! Ɔnyɪrɪpe ane lbwaare mu, Ɔnyɪrɪpe ɪ gye ɔkulɔn nun. ³⁰ Taa fu kɔkɔlo ye fu kala ye fu nfeere ye fu ɔlɔn kpini nye kebiti sa fu-Nyɪrɪpe lbwaare. ³¹ Kɪnyɔsapɔ mu ɪ gye ye, ‘Biti fu birisa fee fu n-yɪ!’* Nbara ku n man bila ɔ bu tɔ nu ɪ kyɔ unumu.”

³² Nu nbara ɔkaapɔpɔ mu tɔwe Yesu ye, “Fu waa atɔ gaa, Ɔkaapɔpɔ! ɪ gye kesintin fee kanan mu nu fu tɔwe ye, Ɔnyɪrɪpe mu nkɔn ɪ gye lbwaare, nu lbwaare ku man bila ɔ bu tɔ. ³³ Nu ɔku kan ɔ taa mu kɔkɔlo ye mu nfeere ye mu ɔlɔn nye kebiti sa lbwaare, nu o biti mu-birisa fee mu n-yɪ mu, ɪ buɔn ɪ kyɔ fee ɔ maa waa saraga ye kakee sa lbwaare.”

³⁴ Yesu maa wu fee ɔnyɪn mu lee konɔ kanyaasɪn tɔ mu, nu ɔ tɔwe mu ye, “Fu man bu kata ye susɔ lbwaare kuwura-gyii mu.” Inumu kamaa mu, ɔku man bila nye kɔkɔlo taase Yesu asun ku.

Ɔmɔlɛpɔ mu asɪn

(Matiwu 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵ Yesu maa kaapu kabwaare-sunkpa aye mu tɔ mu, nu ɔ taase ye, “Nene sɔ nu nbara akaapɔpɔ mu bee tɔwe ye Krisito mu ii biti ɔ lɪ Dawidi kanaana tɔ? ³⁶ Kayaayu Kyɪrekyɪre mu yege nu Dawidi tɔwe ye, ‘Ɔnyɪrɪpe mu ɪ tɔwe me-Nyɪrɪpe ye, Kyɪna me gyisa sɔ

* 12:31 12:31 Asɪn numu ɪ lɪ Lewetiku 19:18 ɔwɔle tɔ.

naa fɔv saɲa mu nu n biti n taa
fu dɔn ana kpini waa fu ayaa kase!

³⁷ Dawidi gbaa-gbaa i tu mu 'Onyirɛ.' Imu su, nene su nu Krisito mu ii
biti o lu Dawidi kanaana to?"

Nu sakyɔ damante mu kpini ba nu Yesu ase ye kinsigyi.

*Yesu da mu abuu pu amu
to lu nbara akaapɔvɔvɔ su
(Matiwu 23:1-36; Luka 20:45-47)*

³⁸ Yesu maa san e kaapu bamu mu, o towe ye, "Fan baa fan da nbara
akaapɔvɔvɔ mu nu ba bun bamu ibalmasu ba naa bee biti afwaala ye beere
agya to mu su, ³⁹ yege bee ku bee lee ikynakpa kpare kabwaare-kule
ɔgyanekpa ye kensi-gyii ipula mu. ⁴⁰ Bee naa bee puni akulapu-kyu bee
gyii bamu ato, yege bee yile asa to bee kule kabwaare-kule bunswusa. Bee
biti ba nye kusu bɛte gaa i kyɔ asa kpini!"

*Okulapu-kyu saraga
(Luka 21:1-4)*

⁴¹ Kabwaare-sunkpa aye mu, Yesu kyina yege mu ansi u ku afulee
kidakaa katine, nu e ku asa ba maa su afulee bee waa to. Afulee wuya
ana gaalaagaa ba waa afulee gaa. ⁴² Tuto nu okulapu-kyu tiripu ku taa
nderebi anyo ba waa to.

⁴³ Nu o tu mu abulapu ba sare towe bamu ye, "N towe fane kesintin fee,
okulapu-kyu tiripu numu waa afulee kidakaa mu to o kyɔ asa mu kpini,
⁴⁴ lu fee bamu nu ba waa gaa-gaa mu, ba gyii san ku yila bamu ibu to
nu, amaa okulapu-kyu tiripu numu bɛre, mu afulee kpini mu nu o dan o
su mu obu to mu kpini-kpini nu o taa ba waa to fale."

13

*Yesu towe Kabwaare-sunkpa aye
kiboyi mu asin yila
(Matiwu 24:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ Yesu maa dan e lu Kabwaare-sunkpa aye mu, nu mu obulapu ku
towe mu ye, "Okaapɔvɔvɔ! Ku abuu danbirasa ye ibu burɔnsa mu nu ba
pɔyi fale."

² Nu Yesu lee mu kɔnɔ ye, "Ye fu wu ibu kpare-kpare maɲa? Kibuu
kulɔn gbaa ku mee ye ki sii ku gyan kuku su ye be mee nin kumu tu."

*Yesu towe mu abulapu ye bee biti
ba gyii awɔvɔvɔ gaalaagaa
(Matiwu 24:3-14; Luka 21:7-19)*

³ Yesu maa te Olifu kibɔ-bi mu su yege mu ansi u ku Kabwaare-sunkpa
aye mu, Pita ye Gyemisi ye Gyon ye Andiruwu ba ba mu ase. ⁴ Nu ba taase
mu ye, "Saɲa moɔ nu unumu ii biti i ba? Mune sunkaala ii biti i waa kaapu
saɲa mu nu unumu ii biti i ba?"

⁵ Nu Yesu piili e towe bamu ye, "Fan baa fan da su, ke fan man yege
oku o pɔna fane. ⁶ Asa gaalaagaa bee biti ba ba me kitu to ba towe ye, 'Me,
i gye Krisito mu!' ke ba pɔna asa gaalaagaa. ⁷ Nu fan kan nu anaa su ye
anaa asin mu, fan man yege fane nkɔlo i nmaa fane. I dagaa unumu i maa
ba kanun, amaa i mee kaapu fee laalaalɔwe mu tee tiri to nu. ⁸ Osɔwɔle
ii biti o ko ye osɔwɔle, ke kuwura-gyii o ko ye kuwura-gyii. Kase kii biti ki

gyingyen katun kumaa numu, ke akun a tye. Kanun asun numu kpini i du nun fee okyu kedunjidi gyankpaasa.

⁹ “Fan baa fan da su. Bee biti ba kɩtaa fane kpee asun ogyikpa, ke ba dayi fane kabwaare-kole ogyanekpa. Lu me su bee biti ba tu fane alonpu ye awura ansi to, ke fan nye okpa towe bamu me asun danbirasa mu. ¹⁰ Amaa poyi ke laalaalwe o ba mu, i dagaa fee ba towe asun danbirasa mu sa asa yiri kumaa numu. ¹¹ Nu ba kan kɩtaa fane kpee asun ogyikpa mu, fan man yeye i tooro fane lu kutu mu nu fen biti fan naa towe mu su. Saɲa mu kan fuv mu, fan towe kutu kumaa mu nu lbwaare taa waa fane nno to mu. Lu fee man gye fane u towe, amaa Kayaayu Kyurekyure mu u towe.

¹² “Osupu ii biti o ba lee oɗaa sa ke ba moɔ mu, ke ose gbaa o lee mu-bii sa. Nu nbii bee biti ba kusu yile bamu akusgepu su ke ba yeye ba moɔ bamu.

¹³ “Okumaa numu ii biti o kisi fane lu me su. Amaa okumaa mu nu o kɩtaa to kenken naa fuv laalaalwe mu, ii biti o nye kamohge mu.

Ɔdaatapɔ Libi-libi mu

(Matiwu 24:15-18; Luka 21:20-24)

¹⁴ “Kanun saɲa maɲa mu, nu fan kan wu odaatapɔ libi-libi mu maa yile katun mu nu i gye ikisii ye kɩstkpa sa lbwaare fee maa yile toto mu, (osa kumaa mu nu o kan kale asun numu mu, o nu kase ye oɗan) saɲa maɲa mu, bamu nu ba bu Gyudeya mu, ba sile kpee abu to. ¹⁵ Ɔsa mu nu o bu obu to mu, o man bila bwii loo obu to o naa taa mu ato ke o sile. ¹⁶ Nu okumaa mu nu o bu ndoo to mu, o man bila bwii mu kɩkpaara su naa taa mu ato bunsu. ¹⁷ Kanun nke maɲa to mu, i mee ye i baa i burɔn sa akyu u to wuya ana, ye akyu atalapɔ mu nu ba su nbii wuribi abaa to mu! ¹⁸ Imu su fan kole kabwaare-kole ke kanun asun numu a man ba kɩkye saɲa. ¹⁹ Kanun saɲa maɲa ii biti i baa i libi i kyɔ awɔrɔfo mu nu dulinyaa wula wu lu koo saɲa mu nu lbwaare tw dulinyaa ba fuv ndaga saɲa numu ii su ii kpee. ²⁰ Amaa nu Ɔnyirɩpe mu man dɩn kooge kanun awɔrɔfo nke mu su nun, naafɔɔ oku mee ye o nye kamohge. Amaa lu mu asa mu nu o lee mu su mu, nu o kooge kanun nke maɲa su. ²¹ Kanun saɲa maa mu, nu oku kan towe fane ye, ‘Fan kɩ! Krisito mu ndee!’ abee ‘Fan kɩ! Mu i bu fale mu!’ fan man koole mu gyii. ²² Lu fee antɩesa Krisito ana ye antɩesa atowepu bee biti ba ba. Bee biti ba ba waa asun kyinkyinsa ye adangana pina asa. Naafɔɔ nu i nye waa nun, bee pina asa mu nu lbwaare lee mu. ²³ Imu su fan baa fan da su, lu fee n wula towe fane kutu kumaa poyi kanun nke maɲa i fuv.

Daadimaadi Obii-nyinsa mu kɩba

(Matiwu 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴ “Kanun awɔrɔfo nke maɲa kamaa mu, ‘kyowe man bila ye o lu, obwaayi gbaa man bila ye o fuuli.

²⁵ Akyikpebi gbaa ii biti i tye lu susu ba kase, nu susu olon ato kpini ii biti i gyingyen.’

²⁶ “Ke asa kpini ba ye wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n maa lu abwaare-wule to n ba ye olon ye beere su. ²⁷ Ke n sun susu nboɔ dulinyaa to katun kumaa, kyowe kɩtu ye kyowe kɩtye, adii ye akpɩhge, ke ba nate kɩbɩla lbwaare asa mu nu o lee lu dulinyaa to kpini.

*Iyu kɩpɔɔge sɩnkaala**(Matiwu 24:32-35; Luka 21:29-33)*

²⁸ “Fan yege iyu afatɛɛ kɩpɔɔge ɪ waa asun baalasa sa fane. Lu fɛɛ fan kan wu iyu ɪ maa pɔɔge mu, fan bu fɛɛ kɩkye ki tee tiri to. ²⁹ Kanun manja nu fan kan wu fɛɛ asun mu nu n towe fane fale kpini ɪ kan ɪ waa mu, fan baa fan nyi fɛɛ me, Daadimaadi Obii-nyinsa kibwii ba mu ki tiri to, nu i du fɛɛ ɔ yile kebunɔ. ³⁰ N towe fane kesintin fɛɛ atɔ numu kpini ii biti ɪ waa pɔɔɪ, ke asa mu nu ba san ba te nkpa to fale kpini ba wu. ³¹ Sɔsu ye kase kpini ii biti ɔ kyun, amaa me atowesa bire ɪ mɛɛ ye ɪ kyun kakaaku.

*I tiri fɛɛ nyimisa ɔ baa ɔ da sɔ**(Matiwu 24:36-44)*

³² “Ɔku man bu to o nyi kanun kake abɛɛ saɲa. Sɔsu nbɔɔ ye me, Obii mu gbaa a mee nyi, amɔɔ Ɔse mu nkɔn i nyi. ³³ Fan ku danbirasa yege fan da sɔ, lu fɛɛ fen mee nyi saɲa mu nu n biti n ba. ³⁴ Ii biti ɪ waa nun fɛɛ nyimisa maa kpee ɔkpa kata, ke ɔ taa kutɔ kumaa waa mu ayaafɔle abaa to, nu ɔ sa ɔkumaa numu mu kusun sunsa. Nu ɔ towe kebunɔ ɔkɩsɔpu ye ɔ baa ɔ da sɔ.

³⁵ “Imu sɔ fan baa fan da sɔ, kpali fɛɛ fen mee nyi saɲa mu nu me, fane kɩkpaara wuya mu n biti n ba. N taale n ba fɛɛ kalaatɩpwe abɛɛ kiyiridi nsana abɛɛ kɩbwayke abɛɛ nyenyenfuu. ³⁶ Nu n kan ba purigi fane mu, n man ba tu fane fan maa de nsure. ³⁷ Asun mu nu n towe fane fale, n towe n sa ɔkumaa numu ye, ‘Ba fu da sɔ!’ ”

14*Asa kv ba biti ɔkpa**ke ba kɩtaa Yesu mɔɔ**(Matiwu 26:1-5; Luka 22:1-2; Gyɔn 11:45-53)*

¹ I maa san nke nyo ke Gyiwu abi bee gyii bamu kanyaɲe nbunɔ ye bodobodo mu nu ki man sɔ kɩfe tinsa mu, nu lbwaare asepu bilisa ye lbwaare nbara akaapɔpu bee biti ɔkpa mu nu ba baala taa kɩtaa Yesu ke ba mɔɔ mu. ² Nu bee ye, “Fan man yege a waa kanun saɲa numu to, akuto aku bee biti bee waa ilawɔ.”

*Ɔkyu kv kyeege tuulaale**wɔrige Yesu sɔ**(Matiwu 26:6-13; Gyɔn 12:1-8)*

³ Yesu maa bu Betani mu, nu o kpee Simon mu nu ɔ gye bootipu mu kɩkpaara sɔ. Maa te tutɔ ee gyii mu, nu ɔkyu kv naa taa tuulaale pɔrɔntɔwa to ba mu ase. Kanun tuulaale manja sɔ ɔgyaln nun gaa, lu fɛɛ nadi nu ba taa waa imu. Nu ɔkyu mu tigi pɔrɔntɔwa mu kyeege tuulaale mu kpini wɔrige Yesu kumu to.

⁴ Nu asa mu nu ba bu tutɔ mu aku ba nye agbu bee taase abaa ye, “Saamu maa dan taa tuulaale numu kyeege wɔrige kɩyan fale, mine kyaare nu ɪ sɔ? ⁵ Naafɔɔ nu ba taa tuulaale numu fe nun, ɪ waa fɛɛ nyimisa kesu laalaamu kukɔka, ke baa taa afulee mu sa atiripu.” Nu ba nye agbu bee puw ɔkyu mu.

⁶ Amaa Yesu ye, “Fan yege ɔkyu mu! Mine ɪ waa sɔ nu fen puw mu? Kuto mu nu ɔ waa mu gye kuto danbirasa sa me. ⁷ Atiripu mu bire, ba bu fane ase saɲa kumaa. Kanun sɔ, saɲa kumaa fen taale waa bamu adanbirasa. Amaa mɛɛ me bire, n man ye n baa n bu fane ase saɲa kumaa.

8 Ɔkyu numu waa umu nu ee taale nin. Ɔ kyeege tuulaale numu wurige me su, Ɔ gyankpaa ee suswa me kayu-wule sa mi kepula kake nin. ⁹ N towe fane numu, dulinyaa to katun kumaa mu nu bee biti ba towe asin danbirasa mu, bee biti ba towe kutu mu nu Ɔ waa fale taa nyinji mu.”

Gyudasi lee Yesu sa

Gyiwu abilisa

(Matiwu 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰ Nu Yesu abilapu mu to oku mu nu bee tu mu ye Gyudasi Isikariyoti kpee lbwaare asepu bilisa mu ase, ke Ɔ lee Yesu sa bamu. ¹¹ Kutu mu nu Ɔ towe bamu mu, waa hamu okon gaa, nu ba ye bee biti ba sa mu afulee. Imu su Gyudasi piili ee biti okpa mu nu Ɔ bola su lee mu sa bamu.

Yesu maa mu abilapu

ba gyii kanyanɛ nbuno agyito

(Matiwu 26:17-25; Luka 22:7-14; Gyɔn 13:21-30)

¹² Kake gyankpaasa mu nu bee gyii kanyanɛ nbuno bodobodo mu nu ki man su kife tinsa, nu ba mɔɔ kumu saraga nbulupu mu, nu Yesu abilapu ba taase mu ye, “Fɛne nu fii biti a loho sa fu, ke fu gyii kanyanɛ nbuno agyito mu?”

¹³ Nu Yesu sun mu abilapu anyo, nu Ɔ towe bamu ye, “Fan kpee kade lala mu to, fen biti fan gyanja kanyin ku maa su kolobi ye nkyu, fan buu mu ¹⁴ naa loo kɔkpaara mu nu ee biti o loo mu su, ke fan taase kɔkpaara wuya mu ye, ‘Ɔkaapupu mu ye, obu mɔɔ to nu n maa me abilapu an biti a gyii kanyanɛ nbuno agyito mu?’ ¹⁵ Kɔkpaara wuya mu ii biti Ɔ kaapu fane obu lala ku abansuru su, mu nu Ɔ kɔula loho yila. Tutu nin fan loho kutu kumaa sa anɛ.”

¹⁶ Nu mu abilapu mu ba kpee kade lala mu to naa wu kutu kumaa numu, fɛe kanan mu nu Yesu towe bamu mu. Nu ba waa kanyanɛ nbuno agyito mu.

¹⁷ I maa fuu kalaatɔpwe ase mu, nu Yesu maa mu abilapu kudu anyo mu ba ba abansuru mu su. ¹⁸ Ba maa gyii mu, nu Yesu ye, “N towe fane kesintin ye, n maa fane mu nu an gyii fale, fane to oku ii biti Ɔ lee me sa.”

¹⁹ Asin mu a nyita bamu nkolo to, nu ba piili bee taase Yesu kukulɔn-kukulɔn ye, “I gye me nin, abɛɛ?”

²⁰ Nu Yesu lee konɔ ye, “Fane kudu anyo mu to oku, omu nu n maa mu abaa i buga ii loo lape kulɔn to mu, ii biti Ɔ lee me sa. ²¹ Me, Daadimaadi Obii-nyinsa n biti n wu fɛe kanan mu nu ba wula kyurɔɔ waa Asinkyan yilasa mu to mu. Amaa omu nu ee biti Ɔ lee me sa mu, mu laaku. Naafɔɔ ba daa ba man kɔɔge mu gbaa mu, i bo.”

Ɔnyirɛ Kalaatɔpwe su Agyito

(Matiwu 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korinto 11:23-25)

²² Yesu maa mu abilapu ba maa san bee gyii mu, nu Yesu taa bodobodo, nu Ɔ taa afwaala sa lbwaare, nu Ɔ kpee bodobodo mu to, taa sa mu abilapu towe bamu ye, “Fan kɔɔle bodobodo numu gyii, umu i gye me kayu-wule mu.”

²³ Tutu nu Yesu taa kɔɔpu mu, nu Ɔ taa afwaala sa mu-Se lbwaare. Nu Ɔ taa sa bamu kpini ye ba nuu.

²⁴ Nu Yesu towe ye, “Inumu i gye me nkalan mu nu lbwaare taa yile sa katowe kyula mu, ke i kyeege wurige sa asa gaalaagaa. ²⁵ N towe fane ye

n man bila ye n nuu wayin nta numu kakaaku, naa fuv kake mu nu n biti n bila nuu nta pupwe lbwaare kuwura-gyii mu to."

²⁶ Nu ba maa bu olon yin lbwaare mu, ba lu kyon Olifu kubu mu su.

Yesu towe yila ye

Pita ii biti o be kina mu

(*Matiwu 26:31-35; Luka 22:31-34; Gyon 13:36-38*)

²⁷ Nu Yesu towe bamu ye, "Fane kpini fen biti fan sile yegge me. Lu fee lbwaare towe Asunkyan yilasa mu to ye,

'N biti n moco nbulupu okpapu mu, ke nbulupu mu ba yaase to.' "

²⁸ Yesu kyaga su towe ye, "Amaa mi kelewu kyini kamaa mu, n biti n gyankpaa fane kpee Galile." ²⁹ Nu Pita lee Yesu kono ee, "Nu okumaa numu sile yegge fu gbaa, mee me n man ye n sile yegge fu!" ³⁰ Nu Yesu towe Pita ye, "N towe fu ke fu nu ye, ndaga, poyi ke kyaase o bun ulu unyo mu, fii biti fu kyee ulu isa ye fu mee nyi me." ³¹ Amaa Pita payi ansi ye, "Halii i gye ye n maa fu an biti a wu gbaa mu, n mee ye n towe ye n man nyi fu." Kanin manja nu abulapu abanban mu kpini ba towe.

Yesu kule kabwaare kule Gesemani

(*Matiwu 26:36-46; Luka 22:39-46*)

³² Nu Yesu maa mu abulapu mu ba kpee katun mu nu bee tu ye Gesemani, nu o towe bamu ye, "Fan kyina nfu ke n kpee naa kule kabwaare-kule." ³³ Nu Yesu taa Pita ye Gyemisi ye Gyon buu mu n-yu. Tutu nu Yesu kokolo nyita mu, nu mu n-yu gbaa i yoo mu. ³⁴ Nu Yesu towe bamu ye, "Me kokolo to i diyee me lewu-lewu. Fan sii nfu yegge fan da su!" ³⁵ Maa kpee ansi to gberee mu, nu o naa kyon tye kase kule lbwaare ye, "Nu i nye waa bure, fale awurufu inumu i man tu mu." ³⁶ Nu Yesu kule lbwaare towe ye, "Nse, kuto kumaa ki man bulun fu ase. Koole kanin awurufu numu lu me su. Amaa man gye me kokolo biti, amaa fu yegge fu kokolo biti ki waa."

³⁷ Yesu maa bwii kpee mu abulapu ase mu, o naa tu ba maa de nsure. Nu Yesu towe Pita ye, "Simon, fu de nin? Amoco fan mee bila taale kyina kerefi kulun yegge fan man de? ³⁸ Fan baa fan da su, fan kule kabwaare kule, ke fan man tye kutu to ku to. Kpali fee fane n-yaayu bure ii biti i waa ku to mu nu ki buron, amaa fane n-yu-wule moco i poo."

³⁹ Nu Yesu bila bwii kpee ee kule kabwaare-kule kukulun manja. ⁴⁰ Maa bila bwii ba mu, o wu ba maa de, lu fee nsure u su bamu. Nu ba man bila be nyi kuto mu nu ba towe.

⁴¹ Saja mu nu Yesu naa bwii ba kili sasapu mu, nu o taase bamu ye, "Fan san fan de fen fvute nin? Fan ku! Saja mu fuv fee ba taa me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu waa alibi awaapu abaa to. ⁴² Fan ku, omu nu ee lee me ee sa mu ndee. Fan kusu ke a kpee."

Ba kita Yesu

(*Matiwu 26:47-56; Luka 22:47-53; Gyon 18:3-12*)

⁴³ Yesu maa dan san ee towe mu, opula to nu Gyudasi, abulapu kudu anyo mu to oku, ba fuv tutu ye sakyoo damante ku. Ba su isakunde ye agulungu. lbwaare aseepu bilisa ye lbwaare nbara akaapupu ye kade mu abulisa i sun bamu.

⁴⁴ Nu Gyudasi mu nu ee biti o lee Yesu sa mu, wola kaapu asa sunkaala ku towe bamu ye, "Omu nu n naa baari mu to mu, mu numu. Fan kita

mu ke fan kun mu taa nate.” ⁴⁵ Gyudasi maa dan fuu Yesu ase mu, nu o ye, “Okapupu!” Nu o baari mu to. ⁴⁶ Tuto nu ba kitaa Yesu ba su mu to kinkin. ⁴⁷ Amaa bamu nu ba yile tuto mu, oku lee mu sakunde ne lbwaare oseepu bilisa ase kinye kusu tin.

⁴⁸ Nu Yesu towe bamu ye, “Amoo isakunde ye ngulungun nu fen taa ba ke fan ba kitaa me, fee n maa gye kumu to olon oyu? ⁴⁹ Kake kumaa, n maa fane nun kabwaare-sunkpa aye yeye n kaapu, nkee fan man kitaa me. Amaa i dagaa inumu i waa kanin, ke asin mu nu ba kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to mu, i ba to.” ⁵⁰ Tuto nu mu abulapu mu kpini ba yeye mu sile kyun.

⁵¹ Nu kyaafole ku mu nu o bun kikalala nkun mu o buu Yesu, nu ba paa ye ba kitaa mu. ⁵² Nu o sile kibulunkpan yeye mu kikalala mu.

Ba Kpiya Yesu Asin Ogyikpa

(Matiwu 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Gyon 18:13-14, 19-24)

⁵³ Nu ba taa Yesu kpee oseepu bilisa ase kikaara su. Tuto nu aseepu bilisa ye kade abilisa ye nbara akaapupu mu kpini ba sare. ⁵⁴ Nu Pita buu Yesu kiyaa-kiyaa naa loo oseepu bilisa ase kikaara su asin ogyikpa tuto. Nu o sii kyina kabwaare-sunkpa aye akusupu mu ase ee wule fulon.

⁵⁵ Nu aseepu bilisa mu ye kubu-kubu abilisa mu kpini ba biti asin mu nu ba tin gyaga Yesu su, ke ba nye moo mu. Amaa ba kpine, ba man nye.

⁵⁶ Nu asa gaalaagaa ba tin antjesa gyaga Yesu su, amaa bamu nno towesa i man gye kulon.

⁵⁷ Nu anyin aku ba kusu yile tin antjesa gyaga Yesu su ye, ⁵⁸ “An nu maa towe ye, ‘N biti n boyi kabwaare-sunkpa aye mu nu asa ba poyi mu, ke nke nsa kamaa mu, n biti n poyi kupupe mu nu man gye asa ba poyi kumu.’ ” ⁵⁹ Nkee bamu gbaa-gbaa bamu nno i kwu ye abaa.

⁶⁰ Nu oseepu bilisa ase mu kusu yile bamu kpini ansi to, taase Yesu ye, “Amoo fu man su kono fu lee lu asin mu nu ba su bee pwu fu fale?”

⁶¹ Amaa Yesu laato o man bugi mu kono.

Nu oseepu bilisa ase mu bila bwii taase Yesu ye, “Fu i gye Krisito, Omu nu lbwaare wola lee mu? Fu i gye lbwaare mu nu ane ayenbi i gye mu lee mu Mu-Bii?”

⁶² Nu Yesu lee kono ye, “Me i gye mu. Nu fen biti fan wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa n te Olunpu lbwaare gyisa su abwaare-wule to ee ba.”

⁶³ Nu oseepu bilisa ase mu kyate mu gbaa-gbaa ikaale, nu o ye, “Inumu bure, an man bula an biti oku o ba towe ane asin pwusa ku lu mu su.” ⁶⁴ Nu o towe bamu ye, “Fan nu ye fane asu. O towe nbusaa asin yii lbwaare. Kanin su fan ye a waa mu nene?”

Bamu kpini ba towe ye, “O gyii kupwe, nu i dagaa maa wu.” ⁶⁵ Nu asa mu aku ba tuu nkyole bee bun Yesu, nu ba bun mu ansi yeye aku moo bee da mu, nu ba taase mu ye o bu omu nu o da mu? Nu kabwaare-sunkpa aye akusupu mu ba taa mu lu bee kpa mu itan.

Pita kye ye o man nyi Yesu

(Matiwu 26:69-75; Luka 22:56-62; Gyon 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pita maa dan san o bu tuto mu, nu aseepu obilisa kinye kyusa ku ba tuto. ⁶⁷ Maa wu Pita maa san ee wule fulon mu, nu o ku mu surum.

Nu o taase Pita ye, “Ye ngbaa fu fu buu Yesu mu nu o gye Kanasreti-nyin mu nin?”

68 Amaa Pita kyee nu o towe ye, "N man nyi mu, nu n man nyi asin mu nu fu towe fale kase." Nu Pita lu ba lenbu.

69 Nu kinye kyusa mu bila wu Pita toto. Nu o towe bamu nu ba yila toto mu ye, "Onumu gbaa tii bamu su." 70 Nu Pita bila kyee. Kamaa to mu, bamu nu ba yile toto mu ba towe Pita ye, "Kesintin to mu, fu gye bamu to oko nun. Kpalu fee ngbaa fu, fu lu Galile nun!"

71 Nu Pita piili ee towe nno ee gyaga mu n-yu su, nu o bo ntan towe ye, "Onyin mu nu fen towe mu asin fale gbaa, n man nyi mu."

72 Toto nu kyaase bun kinyosapu. Nu Pita nyinji asin mu nu Yesu wula towe mu ye, "Poyi ke kyaase o bun lu unyo mu, fii biti fu kyee lu isa ye fu man nyi me" mu. Nu Pita tiye kusu su ee sawu.

15

Ba Biya Yesu Paleti ase

(Matiwu 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Gyon 18:28-38)

1 Luukaake nyenyenu, nu asepu bilisa ye Gyiwu abilisa ye nbara akaapupu ye kubu-kubu abilisa mu kpini, ba gyanje nu ba taa nfeere kulon. Nu ba hmina Yesu nu ba taa mu kyon naa sa Paleti mu nu o gye Roma obii, nu ee ku Israyi osuwale su mu. 2 Nu Paleti taase Yesu ye, "Fu i gye Gyiwu abi owura mu?" Nu Yesu lee konjo ye, "Kanan mu nu fu towe mu, kanun nun." 3 Ibwaaee asepu bilisa ase mu moo ba pwu Yesu lu asin gaalaagaa su. 4 Imu su nu obilisa Paleti bila taase Yesu ye, "Fu mee ye fu lee konjo? Nu asin damante mu nu ba pwu fu lu umu su fale fa?"

5 Nu Yesu kina kilee konjo. Nu i waa Paleti kananku.

Ba bun Yesu lewu kopwe

(Matiwu 27:15-26; Luka 23:13-25; Gyon 18:39-19:16)

6 Kesu kumaa, ngyanje nbunjo sana mu, obilisa Paleti i yegge nu bee lee asa mu nu ba tii obu mu to okulon mu nu sakyoo mu bee biti mu sa bamu.

7 Kanun sana manja to mu, ba tii onyin ku obu, bee tu mu ye Barabasi. O tii bamu nu ba man biti kibane nu ba ko keluu moo nyumisa mu su nun.

8 Nu asa mu ba ba Paleti ase, ba towe mu ye, o waa sa bamu fee kanan mu nu ee wula ee waa mu.

9 Nu Paleti taase bamu ye, "Fen biti fee n yegge Gyiwu abi owura mu?"

10 Paleti dan o nyi kesintin fee asepu abilisa ba taa Yesu ba sa mu lu kayi basa. 11 Amaa asepu bilisa mu ba fun waa asa mu ye ba kole Paleti ke o yegge Barabasi sa bamu, man gye Yesu.

12 Nu Paleti bila bwii taase bamu ye, "Nu mune nu fen biti fee n waa omu nu fen tu ye Gyiwu abi owura mu?"

13 Nu ba kuusi ye, "Da mu oyu laasa su moo mu."

14 Nu Paleti taase ye, "Nu mune kilibi nu o dan waa nun?" Nu ba kuusi kenken tii su ye, ba da mu oyu laasa su.

15 Paleti moo bwii ee biti o waa asa mu kokolo biti su, nu o tigi Barabasi sa bamu. Nu o yegge nu ba taa tiye Yesu, nu o taa mu waa bamu abaa to ye ba naa da mu mata oyu laasa su.

Anaakopu ba waa

Yesu ahin-sin

(Matiwu 27:27-31; Gyon 19:2-3)

16 Nu anaakopu mu ba taa Yesu naa loo obilisa Paleti lenbu to. Nu ba tu bamu toomaa ana asansa. 17 Nu ba bun Yesu kiriman-kyu kita fee awura

lɛɛ mu, nu ba taa iwii waa kuwura-wɔrɔ bun mu. ¹⁸ Nu ba piili bɛɛ fwaala mu bɛɛ tɔwɛ mu yɛ, “Gyiwu abi owura mu, nye nkpa bunswɔsa.” ¹⁹ Nu ba taa oyu bɛɛ da mu kumu tɔ, nu bɛɛ tɔwɛ nkyɔlɛ ba bun mu, nu ba gya muɲa bamu ayaa muli sɔ sa mu fɛɛ ba maa sun owura mu. ²⁰ Ba maa tɛɛ waa Yesu ahin-sin lɔwɛ mu, nu ba bugi bamu kiriman-kyu kitaa mu, nu ba taa Yesu gbaa-gbaa lɛɛ bun mu. Nu ba taa mu kyɔn ba naa da mu oyu laasa mu sɔ.

Ba da Yesu oyu laasa sɔ

(Matiwu 27:32-44; Luka 23:26-43; Gyɔn 19:17-27)

²¹ Ba maa kpee mu, ba gyanja Simon mu nu ɔ lu Siren ɔsɔwɔlɛ sɔ, ɛɛ ba kade lala mu tɔ. Nu anaakɔrɔ mu ba nyan mu yɛ ɔ sula Yesu oyu laasa mu. Simon numu mu-bii ana ɪ gye Alekisanda maa Rufusi. ²² Nu ba taa Yesu kpee katin mu nu bɛɛ tɔwɛ Gologota mu. Gologota kase ɪ gye yɛ, “Kumu kawɛ opula.” ²³ Tutɔ nu ba taa kɪfɛ mu nu bɛɛ tɔwɛ mure waa nta tɔ sa Yesu yɛ ɔ nuu. Amaa Yesu kina ɔ man nuu. ²⁴ Nu ba da Yesu oyu laasa sɔ. Ba maa biti ba barige Yesu ɪkaale tɔ mu, ba tɔwɛ nbii barige mu ɪkaale mu tɔ sa bamu n-yɪ kanaan mu nu ɔkɔmaa gyii mu.

²⁵ Nyenyenfuu, ɪ waa fɛɛ kerefi akpanɔ sanja, nu ba da Yesu mata oyu laasa mu sɔ. ²⁶ Nu ba kyɔrɔɔ asin mu nu ba taa bun Yesu kupwɛ mu taa da mata mu amu sɔ yɛ, “ƆNIMU ɪ GYE GYIWU ABI OWURA MU.” ²⁷ Kanin sanja manja mu, ba da bamu nu bee yuuri ɔlɔn sɔ anyɔ aku iyu laasa sɔ Yesu aɛɛ. Ɔku bu mu gyisa sɔ, nu ɔku mɔɔ bu mu buna sɔ. ²⁸ Imu ɪ yegɛ nu asin mu nu ba kyɔrɔɔ waa Asinkyan yilasa mu tɔ mu ɪ ba tɔ.* ²⁹ Ɔkɔmaa mu nu ɛɛ ba ɛɛ kyɔn tutɔ gbaa bɛɛ sɔ asebi bɛɛ wurige Yesu sɔ, yegɛ bee fi-fi bamu amu bɛɛ tɔwɛ yɛ, “To, yɛ fu yɛ fii biti fu boyi kabwaare-sunkpa aye ke fu bila bwii pɔyɪ kumu nke nsa ake mu?” ³⁰ Kanin bire kpilige lu oyu laasa mu sɔ ke fu mɔlɪgɛ fu n-yɪ!”

³¹ Kanin nu aseepu bilisa yɛ nbara akaapɔrɔ mu gbaa ba nmasɛ Yesu nun. Bɛɛ tɔwɛ abaa yɛ, “ɛɛ mɔlɪgɛ asa amaa ɔ mɛɛ taale mɔlɪgɛ mu n-yɪ.” ³² Nu ba yɛ, “Fu nye nu fu gye Ɔmu nu lbwaare lɛɛ yɛ ɔ ba mɔlɪgɛ asa, nu fu bila fu gye Gyiwu abi owura mu de, kpilige lu oyu laasa mu sɔ, saamu an nye kɔɔlɛ fu gyii.” Asa anyɔ mu nu ba da bamu iyu laasa mu sɔ gbaa bɛɛ saale Yesu.

Yesu kelewu

(Matiwu 27:45-56; Luka 23:44-49; Gyɔn 19:28-30)

³³ Kyɔwɛ maa fuɔ amu nsana mu, nu kitenenbiri ki bun ɔsɔwɔlɛ mu kpini sɔ naa fuɔ kalaatɔpɛɛ aɛɛ. ³⁴ ɪ maa fuɔ kerefi asa kalaatɔpɛɛ aɛɛ mu, nu Yesu kuusi kenken yɛ, “Eli, Eli, lamaa sabatani?” Imu kase ɪ gye yɛ, “Mɛ lbwaare, mɛ lbwaare, mine ɪ waa nu fu yegɛ mɛ kanin?”

³⁵ Asa mu nu ba yilɛ tutɔ mu ɪ nu imu, nu ba yɛ, “Fan nu! ɛɛ tɔwɛ lbwaare Ɔtɔwɛpɔ Eligya.”

³⁶ Nu bamu ɔku silɛ naa taa ɔkyɛɛ dufudufu nyɔ nta nyanɛsa tɔ, nu ɔ taa nminɔ oyu sɔ kusaa naa tii Yesu kɔnɔ yɛ ɔ nuu. Nu ɔ tɔwɛ yɛ, “Fan yegɛ a ku fɛɛ Eligya ii biti ɔ ba kpilige mu oyu laasa mu sɔ.”

³⁷ Nu Yesu sawu kenken, nu ɔ wu.

³⁸ Nu kitaa kunsu mu nu ki barige kabwaare-sunkpa aye ɔtɔ tɔ mu kyate tɔ kɪnyɔ lu sɔsɔ ba yii kase. ³⁹ Nu anaakɔrɔ ɔbilisa mu nu ɔ yilɛ tutɔ mu

* 15:28 15:28 Asinkyan yilasa mu ɪ tɔwɛ yɛ, “Ba taa mu buga alibi awaapu.

wu kanan mu nu Yesu sawu nu o wu mu, nu o towe ye, “Kesintin, onyin nimum gye lbwaare Mu-Bii nin.”

⁴⁰ Akyu aku ba yile kata bee ku. Bamu to aku i gye Meeɾi Magidalen ye Meeɾi, Gyemisi pii ase maa Gyosefu bamu-nyi, ye Solome. ⁴¹ Saɲa mu nu Yesu bu Galile mu, ba buu mu, nu ba kye mu to. Akyu gaalaagaa mu nu ba buu mu ba Gyerusalem mu gbaa ba yile tuto.

Yesu kipula to

(Matiwu 27:57-61; Luka 23:50-56; Gyɔn 19:38-42)

⁴² Kanin kake manja ki gye kake kulasa gyoo kake fɔtɛsa mu. Kyowe maa kpee o naa tɛye mu, ⁴³ nu Gyosefu mu nu o lu Arimatiya mu naa ba. O gye nyimisa kpare nin, nu o ti kade abɔlisa mu su, nu o su beeree asa ase. Nu o gye osa mu nu ee gyoo lbwaare kuwura-gyii mu kba saɲa mu. Nu Gyosefu waa kokolo kpee Paleti ase naa kole Yesu kibuni mu. ⁴⁴ Paleti maa nu fee Yesu tee wula wu mu, nu i kyinkyin mu. Nu o tu anaakɔpu obɔlisa mu taase mu ye, “Yesu tee wu?” ⁴⁵ Paleti maa nu anaakɔpu bɔlisa ase ye i gye kanin mu, nu o sa okpa ye Gyosefu o naa taa Yesu kebuni mu naa pula. ⁴⁶ Nu Gyosefu naa soɔ taafuli, nu o naa saate Yesu, taa taafuli mu maale mu. Nu o taa mu naa pula kakyan mu nu ba ne kifole to waa obo mu to. Nu Gyosefu gbiliti kubuu lala ti kakyan mu kɔno. ⁴⁷ Nu Meeɾi Magidalen ye Gyose mu-nyi Meeɾi ba yile ku katun mu nu ba taa Yesu naa pula mu.

16

Yesu kikyiji lu lewu to

(Matiwu 28:1-8; Luka 24:1-12; Gyɔn 20:1-10)

¹ Kake fɔtɛsa ake kamaa to mu, Meeɾi Magidalen ye Meeɾi Gyemisi mu-nyi ye Solome ba biya ato liifensa mu nu ba soɔ mu, ke ba taa naa suswa Yesu kebuni mu. ² Lukaake, nawokyi kake gyankpaasa ake nyenyenufu, kyowe maa dan lu mu, nu ba kusu bee kpee Yesu kakyan mu ase. ³ Ba maa naa bee kpee okpa to mu, nu ba taase abaa ye, “Animu ii biti o naa gbiliti kubuu mu lu kakyan mu kɔno sa ane?” Kpalɛ fee kubuu mu ki kyɔ gaa. ⁴ Ba maa ku mu, ba wu fee kubuu mu ki tee wula gbiliti ki de. ⁵ Nu ba loo kakyan mu to, nu ba wu kɔyaafole ku maa bun ato fufuli o te kakyan mu to gyisa su, nu bamu nkolo i nmaa bamu.

⁶ Nu kɔyaafole mu ye, “Fan man yege fane nkolo i nmaa fane. N nyi ye Yesu mu nu o lu Nasareti, mu nu ba da mu oyu laasa su mu nu fen biti. O man bu nfu. O kyiiji lu lewu to. Fan ki, nfu nu ba daa taa mu yla. ⁷ Imu su fan nate naa towe mu abɔlapu mu ye Pita ye, Yesu gyankpaa fane ee kpee Galile. Tutu nu fen biti fan wu mu fee kanan mu nu o wula towe fane mu.”

⁸ Nu ba sile lu kakyan mu to lu fee kufuu ki kɔtaa bamu, nu bee kyukyaa. Ba man towe oku sehn kpalɛ fee kufuu ki maa su bamu su.

Yesu Lee mu N-ɔni

Kaapu mu Obuupu

(Matiwu 28:9-10; Gyɔn 20:11-18)

⁹ Yesu maa kusu lu lewu to kake fɔtɛsa ake lukaake nyenyenufu mu, o daa kole mu n-ɔni nin kaapu Meeɾi Magidalen mu nu o gya nbwu libi asuno lu mu to mu. ¹⁰ Nu o kpee naa towe mu birisa ana mu nu ba boɔta

tɔ ba tɛ bɛɛ sawu mu. ¹¹ Ba maa nu lu Magidalen ase ye Yesu tɛ nkpa tɔ nu o wu mu mu, ba man kɔɔle mu gyii.

*Yesu lɛɛ mu n-yu
kaapu abulapu anyɔ ku
(Luka 24:13-35)*

¹² Inumu kamaa mu, Yesu taa ɔkpa pupwe ku sɔ lɛɛ mu n-yu kaapu bamu tɔ asa anyɔ aku mu nu ba naa bee kpee bamu kade tɔ. ¹³ Nu ba bwii ba tɔwe abanban mu, amaa ba man kɔɔle bamu gyii.

*Yesu lɛɛ mu n-yu
kaapu abulapu kudu ɔku mu*

(Matiwu 28:16-20; Luka 24:36-49; Gyɔn 20:19-23; Asunpu 1:6-8)

¹⁴ Inumu kpini kamaa mu, Yesu lɛɛ mu n-yu kaapu mu abulapu kudu ɔku mu, yege ba tɛ bee gyii. Yesu pɔwu bamu lu fɛɛ bamu nkɔɔ ɪ maa bɔlɔn gaa, nu ba man kɔɔle bamu nu ba wu mu maa tɛ nkpa tɔ mu gyii.

¹⁵ Nu Yesu tɔwe bamu ye, “Fan kpee dulinyaa tɔ katɩn kɔmaa naa tɔwe asɩn danbirasa mu sa daadimaadi. ¹⁶ Ɔkɔmaa mu nu ɔ kɔɔle gyii, nu ba gyee mu lbwaare kekyugyee mu, ee biti ɔ nye kamɔhɛ. Amaa ɔkɔmaa mu nu ɔ man kɔɔle gyii mu, bee biti ba bun mu lewu kɔpwe. ¹⁷ Bamu nu ba kɔɔle gyii mu fale ɩsɩnkaala ii biti ɪ buu bamu. Lu mɛ kitu tɔ sɔ mu, bee biti ba gya nbwu libi, kɛ ba tɔwe ntɔwe pupwe. ¹⁸ Fɛɛ nu ba kan kɩtaa ananse tɔ abɛɛ ba kan nuu kubwe gbaa mu, ɪ mɛɛ ye ɪ waa bamu sehn. Bee biti ba taa bamu abaa gyaga alopu sɔ kɛ ba nye alanfiya.”

*Ibwaare taa mu kpee sɔsɔ
(Luka 24:50; Asunpu 1:9-11)*

¹⁹ Ɔnyɩrɩpe Yesu maa tɔwe bamu ase lbwe mu, nu lbwaare taa mu kpee sɔsɔ naa kyɩna mu gyisa sɔ. ²⁰ Nu Yesu abulapu ba kpee katɩn kɔmaa naa tɔwe asɩn danbirasa mu, yege Ɔnyɩrɩpe Yesu ɔlɔn tii bamu sɔ, nu ba waa adangana, nu ɪ kaapu fɛɛ bamu asɩn danbirasa katɔwe mu ɪ gyɛ kesintin.

Yesu Krisito Asin Danburasa fEE kanan mu nu Luka kyurɔɔ mu

*Kuto mu sv nu Luka
kyurɔɔ ɔwɔle numu
(Asunpu 1:1)*

1 Me-kyemune Tiyofolesi, asa damante ba taa tɔv bamu n-yu sv kyurɔɔ asin mu nu i waa ane to mu yila. 2 Ba kyurɔɔ kuto kumaa mu nu asa ba wu ye ansi, lu saɗa mu nu Yesu asin mu i yii kase, nu ba da umu kibonbon towe ane mu, yila. 3 Imu sv beere wuya Tiyofolesi, fee kanan mu nu me gbaa-gbaa me n loo asin mu to ku lu umu npiili mu, i dagaa fee n kyurɔɔ umu kiyasv-kiyasv kyeekeye sv sa fv. 4 Ke fv nye bu asin mu kesintin fee kanan mu nu ba kaapu fv mu.

*Gyon Okyugyeepu Mu
kakuɔge Asin*

5 Saɗa mu nu Herodi gye owura Gyudeya ɔswɔle sv mu, nu ɔnyin ku bu to nu bee tu mu ye Sakariya. ɔ gye lbwaare aseepu kubu mu nu bee tu kumu ye Abigya mu to ɔku. Nu bee tu mu-ka Elisabeti, nu ngbaa mu lu oseepu bilisa ase Aron kinaana to. 6 Sakariya maa Elisabeti kakyina to ukpa i kyiiɔ lbwaare ase, nu ba buu lbwaare nbara ye kanan mu nu mu nnɔsa mu i kaapu mu. 7 Ba bile, amaa ba man kuɔge kebii, lu fee Elisabeti maa gye ogbentipu sv.

8 Saɗa ku i ba fv aseepu kubu mu nu Sakariya bu kumu to mu, nu bee sun lbwaare ansi to. 9 Nu ba tɔv nbii lee mu, fee kanan mu nu aseepu ukpa i kaapu mu, fee o loo kabwaare-sunkpa aye mu to naa tuwa nlaa. 10 Saɗa mu nu o loo ee tuwa nlaa mu, yege asa damante ba bu kewusunɔ bee kule kabwaare-kule.

11 Nu ɔnyiripe kabɔɔ ba mu ase, ba yile nlaa kaswu mu gyisa sv, katun mu nu ee tuwa nlaa mu. 12 Saɗa mu nu Sakariya wu kabɔɔ mu, mu kɔkɔlo ku nmaa mu, nu i kitaa mu kufuu. 13 Amaa nu kabɔɔ mu towe Sakariya ye, "Man waa kufuu, lbwaare nu fv kabwaare-kule. Fv-ka Elisabeti ii biti ɔ kuɔge Obii-nyinsa ke fv yila mu kutu ye Gyon. 14 Lu mu sv mu, fane ansi ii biti i gyii, ke asa damante gbaa ansi i gyii lu mu kakɔɔge sv. 15 Ee biti ɔ waa nyumisa kpare ɔnyiripe lbwaare ansi to. ɔ man kan waa nuu nta abee nta bulnsa. Kayaayu Kyurekyure mu biti o loo bola mu to, lu saɗa mu nu o bu mu-nyi ɔto to mu. 16 Nu ee biti ɔ yege Israyi abi gaalaagaa ba nye nfere kikyeege, ke ba bwii ba ɔnyiripe bamu lbwaare ase. 17 Fu kebii Gyon numu ii biti ɔ taa Kayaayu to ɔlvn gyankpaa ɔnyiripe mu fee lbwaare ɔtɔwepu Eligya. Ee biti ɔ lonɔ ase ye nbii buga to, ke ɔ taa bamu nu bee waa kusɔ to ɔlvn mu, ba ba nye kanyaasin ke bamu nfere i ba lbwaare ukpa kyiiɔgisa mu sv. Ee biti ɔ waa umu lonɔ asa mu gyoo ɔnyiripe."

18 Nu Sakariya taase lbwaare kabɔɔ mu ye, "Nene nu n biti n waa bu fee i gye kesintin? Lu fee n bile, nu me-ka gbaa bile ye kebii kunye."

19 Nu kabɔɔ mu lee kɔnɔ ye, "Me i gye Gabireli mu nu n yile lbwaare ansi to svsv mu. Nu o sun me ye n ba towe fv asin danburasa numu. 20 Kpalɔ fee fv maa man kɔole me asin mu nu ii biti i ba umu saɗa to kyeekeye gyii

su mu, n tɔwe fu ye fu man bula ye fu taale tɔwe sehn, naa fuv saɲa mu nu me katowe yula mu kii biti ki ba tɔ.”

²¹ Saɲa kulɔn maa tɔ, yege asa mu nu ba bu kabwaare-sunkpa aye kewusuno mu, bee fe nfeere kutɔ mu su nu Sakariya kyereee kabwaare-sunkpa aye mu tɔ. ²² Nu saɲa mu nu ɔ lu obu mu tɔ mu, ɔ man bu ee taale ee tɔwe bamu ase, nu ba bu fee, ɔ wu ansi su kileekaapu kabwaare-sunkpa aye mu tɔ. Lu fee abaa nu ɔ sii ɔ su ee tɔwe bamu ase.

²³ Sakariya maa sun mu kiseepu kusun lɔwe kabwaare-sunkpa aye mu tɔ mu, ɔ lu tɔto kpewu mu aye. ²⁴ Inumu kamaa mu, nu mu-ka Elisabeti nye ɔto. Nu ɔ taa mu n-yi baala kɔkpaara su kanun lbwaayi inuu. ²⁵ Nu Elisabeti ye, “Onyiripe lbwaare mu i waa inumu sa me. O su me kɔwee, nu ɔ lee ipeeli lu me su lu me tɔmaa ana tɔ.”

Ba tɔwe Yesu kakɔge asin

²⁶ Saɲa mu nu Elisabeti su mu ɔto lbwaayi isiye mu, nu lbwaare sun mu kabɔɔ mu nu bee tu mu ye Gabireli kpee Nasareti kade tɔ, mu nu ki bu Galile ɔsɔwule su mu. ²⁷ lbwaare sun mu kpee kibite mu nu ɔ mee nyi ɔnyin nu bee tu mu ye Mɛeri mu ase. Ba taa mu sa ɔnyin mu nu bee tu mu ye Gyosefu kekili, nu ɔ lu Dawidi kinaana tɔ. ²⁸ Nu lbwaare kabɔɔ mu kpee mu ase naa fwaala mu ye, “Faa kumu ɔkon! lbwaare bu fu ase, nu ɔ waa fu kusee gaa.”

²⁹ Nu i kitaa Mɛeri nfeere lu asin mu nu kabɔɔ mu tɔwe mu mu, nu ee fe kanun afwaala mu nfeere. ³⁰ Nu kabɔɔ mu tɔwe mu ye, “Mɛeri man waa kufuu, lu fee fu nye lbwaare ase kabwaala. ³¹ Fii biti fu nye ɔto ke fu kɔge Obii-nyinsa, ke fu yula mu kitu ye Yesu. ³² Ee biti ɔ waa nyimisa kpare ke ba tu mu ye lbwaare Owura lala Mu-Bii. Onyiripe lbwaare ii biti ɔ taa Yesu mu naana Dawidi kuwura-gya mu sa mu. ³³ Nu ee biti ɔ gyii Isirayi abi su kuwura-gyii naa fuv saɲa mu nu i man su ɔkaa.”

³⁴ Nu Mɛeri taase lbwaare kabɔɔ mu ye, “Nene nu inumu ii biti i bɔla su waa, yege n gye kibite mu nu n man nyi ɔnyin?”

³⁵ Nu lbwaare kabɔɔ mu lee mu kɔno ye, “Kayaayu Kyurekyure mu ii biti ɔ ba fu su, ke lbwaare Owura lala mu ɔlon ɔ bun fu su. Imu su bee biti ba tu obii kyurekyure mu nu fii biti fu kɔge mu mu, ye lbwaare mu-bii.

³⁶ Fu kɔɔpu Elisabeti mu nu asa bee tu mu ye ogbentipu nu ɔ waa kakyi bilisa gbaa mu, su obii-nyinsa-bii ɔto lbwaayi isiye. ³⁷ Lu fee kutɔ ku ki man bu tɔ ye lbwaare mee taale waa.” ³⁸ Nu Mɛeri lee kɔno ye, “N gye Onyiripe nun, yege i waa kanun sa me fee kanan mu nu fu tɔwe mu.” Nu lbwaare kabɔɔ mu lu tɔto kyɔn.

Mɛeri bɔɔ Elisabeti su

³⁹ Imu nke gberɛ kamaa mu, Mɛeri kɔula mu n-yi ee waa bilen ɔ kpee kade mu nu ki bu abu tɔ Gyudeya ɔsɔwule su. ⁴⁰ Nu ɔ naa loo Sakariya kɔkpaara su naa fwaala mu-ka Elisabeti. ⁴¹ Elisabeti maa nu Mɛeri afwaala mu, kebii mu nu ɔ bu mu ɔto tɔ mu fitii. Kayaayu Kyurekyure ki maa loo bɔla Elisabeti mu, ⁴² nu ɔ pɔnte kenken tɔwe ye, “Akyi kpini tɔ mu, fu nu lbwaare waa kusee kɔkyɔ, nu kusee bun fu kebii mu nu fii biti fu kɔge mu su. ⁴³ Mune kusee lala nu lbwaare taa bwaala me ye me-Nyiripe mu-nyi ɔ ba bɔɔ me su? ⁴⁴ N maa dan nu fu afwaala mu, kebii mu nu ɔ bu me ɔto tɔ mu taa kensi-gyii fitii. ⁴⁵ Kusee i gye fu lee, lu fee fu maa kɔole gyii fee asin mu nu lbwaare tɔwe fu mu, ii biti i ba tɔ kesintin.”

Mɛɛri bu ɔlon yin Ibwaare

- ⁴⁶ Nɛ Mɛɛri tɔwe ye,
 “N yin ɔnyiripe Ibwaare lu me kokolo to.
⁴⁷ Ibwaare me ɔmoligeɔ sɔ mu, mi ansi i gyii lu me kokolo to.
⁴⁸ Kpal fɛɛ me, Ibwaare kibite mu nu n man bu sehn to mu,
 me asin i tiri Ibwaare.
 Nu lu ndaga sɔ i kpee mu, ɔkɔmaa numu ii biti o tu me ye kumu ɔkon
 wuya.
⁴⁹ Lu fɛɛ ɔlonpu lala Ibwaare waa ato kpare sa me.
 Mu kitu i gye Kikyirekyire.
⁵⁰ Nu asa kɔmaa mu nu ba sile Ibwaare mu, ee wu bamu kɔweɛ,
 san sa abii san ye anaana.
⁵¹ ɔ taa mu kɔbaa bulɔnsa mu waa asin kyinkyinsa,
 nu o yaase bamu nu beɛ kɔsaa bamu n-yu bamu nfeere to.
⁵² ɔ kɔsaa awura-gyipu bamu nya sɔ,
 amaa nu o diyaa abɔlɔpu mu sɔsɔ.
⁵³ ɔ yege nu atiripu ba nye ato danbirasa mu nu i tiri bamu.
 Amaa ato wuya ana bure, o bwiiyaa bamu ye abaa kpan.
⁵⁴ Ibwaare nyinji mu asa Israyi abi sɔ,
 nu o wu bamu kɔweɛ kye bamu to,
⁵⁵ fɛɛ kanan mu nu o tɔwe yila ane naana ana agyankpaapu mu.
 ɔ tɔwe Abraham ye ee biti o wu maa mu kanaana to abi kpini kɔweɛ.”
⁵⁶ Nu Mɛɛri kyina Elisabeti ase i waa fɛɛ Ibwaayɛ isa pɔyɛ nu o bwii
 kpewu.

Elisabeti Kɔuge Gyɔn Okyugyeepu

- ⁵⁷ Elisabeti kake kɔugesaa maa fuɔ mu, nu o kɔuge kebii-nyinsa-bii. ⁵⁸ Nu
 Elisabeti mu tɔmaa ana ye mu kɔpu ana ba maa nu kanan mu nu
 ɔnyiripe Ibwaare mu wu mu kɔweɛ mu, nu bamu kpini ba buga gyii bamu
 ansi.
⁵⁹ Imu kake buruwasapu mu ba gyanɛ, ke ba tin kebii mu oduu. Naafɔ
 bee biti ba taa mu-se kitu Sakariya mu yila mu. ⁶⁰ Amaa nu mu-nyi kina
 kitu mu, nu o ye, “Ba tu mu ye Gyɔn.”
⁶¹ Nu ba tɔwe Elisabeti ye, “Fan man sɔ ɔku nu o sɔ kanin kitu fane
 kanan to.”
⁶² Nu ba waa abaa tɔwe mu-se Sakariya ase, ke ba bu kitu mu nu ba
 taa yila kebii mu. ⁶³ Nu o yege nu ba taa kigyantan-bi sa mu. Nu o kyuroɔ
 sɔ ye, “Mu kitu i gye Gyɔn.” Nu i kyinkyin bamu gaa. ⁶⁴ Opula manja to
 nu Sakariya kɔnɔ bugi, nu mu kanandɔlɔ gbaa sanɛ, nu o piili ɛɛ tɔwe
 ɛɛ yin Ibwaare. ⁶⁵ Nu kufuu ki kɔta mu tɔmaa ana mu kpini, nu asin
 numu i yalage nde mu nu i bu abɔ to Gyudɛya ɔsɔwɔle sɔ. ⁶⁶ Nu ɔkɔmaa
 mu nu o nu kanin asin mu u fe kumu nfeere, nu ɛɛ taase ye, “Mɛne nu
 kanin kebii numu ba o ba waa?” Lu fɛɛ Ibwaare kɔbaa ki gyan mu sɔ.

Sakariya Bu ɔlon Yin Ibwaare

- ⁶⁷ Nu Kayaayu Kyurekyire mu bɔla kebii mu mu-se Sakariya to, nu ɛɛ
 tɔwe abwaaresin ye,
⁶⁸ “Fan yege a yin ane Israyi abi ɔnyiripe Ibwaare,
 lu fɛɛ o ba nun o ba kye mu asa to ke o molige bamu.
⁶⁹ Lu mu kɔyafɔle Dawidi kanan to mu,
 o lee ɔmoligeɔ lonpu sa ane.

- 70 FEE kanan mu nu lbwaare atowepu kyirekyire mu ba wola towe yila fee,
 71 ee biti o ba molge ane lu ane dun ana ye ane akisipu kpini abaa to.
 72 lbwaare towe ye ee biti o wu ane naana ana kowee ke o nyinji mu katowe kyula kyirekyire mu.
 73 Katowe kyula numu nu lbwaare bo ntan sa ane naana Abraham ye,
 74 ee biti o koolle ane lu ane akisipu abaa to, ke o yege a nye olun sun mu yege a man so kufuu.
 75 Ke a ba an gye asa kyirekyire ke ane ukpa i kyigi, mu lbwaare ansi to lu ane kakyina kpini.”
- 76 Nu Sakariya towe mu-bii Gyon ye, “Mi-bii, bee biti ba tu fu ye lbwaare olunpu mu otowepu. Lu fee fii biti fu gyankpaa Onyiripe mu naa lonjo mu okpa.
 77 Fii biti fu ba yege mu asa ba bu fee i lu alibi kitaakee so nu bee biti ba nye kamolge.
 78 Lu fee lbwaare maa wu ane kowee so mu, nu o yege nu omolgegepu mu ba ane ase, fee kanan mu nu kyowe i lu susu ba ee da kase mu.
 79 Ke i nmanje sa bamu nu ba bu kitentenbiri mu nu ki so bamu kii kpee lewu to, ke i nmanje to kaapu ane okpa mu nu i so i kpee keyuula to.”
 80 Nu kebii mu dan nu o nye lbwaare Kayaayu to olun, nu o kyina ofuli so naa fuu sanja mu nu o lee mu n-yu kaapu Israyi abi.

2

Yesu kikube kakube

(Matiwu 1:18-25)

- 1 Kanin nke manja to mu, Owura Kasaro Agusitu sa kono yii so towe ye, okumaa mu nu o bu Roma kuwura-gyii kase mu kpini o naa kyuroo mu kitu ke ba kale mu. 2 Kumu i gye asa kikale gyankpaasa mu nu ba waa Roma kuwura-gyii to, sanja manja to nu Kwirinisi gye Siriya osuwle okusupu mu. 3 Kanin so okumaa numu kpee mu kade to ke o naa kyuroo mu kitu.
 4 Nu Gyosefu gbaa kusu Nasareti kade mu nu ki bu Galile osuwle so, kpee kade mu nu bee tu kumu ye Betilehem mu nu ki bu Gyudeya osuwle so. Betilehem i gye kade mu nu owura Dawidi lu. Gyosefu kpee Betilehem kpali fee o lu Dawidi kebuno nun. 5 Gyosefu taa Meeri mu nu o da mu kokolo so ye ee biti o kili mu mu, nu ba kpee Betilehem ba naa kyuroo bamu atuu. Kanin sanja manja mu Meeri so oto. 6 Sanja mu nu ba bu Betilehem mu, nu Meeri sanja kuvgesa ke fuu. 7 Nu Meeri kuvge mu-bii-nyinsa gyankpaasa. Nu o taa akyibi mili kebii mu so, nu o taa mu diula koto mu na atobwaaaya bee gyii mu to. Kpali fee afo ba maa ba kikyoo so mu Meeri maa Gyosefu ba man nye opula afo obu mu to.

Nbulupu Akpaw Ye lbwaare Nbo

- 8 Sanja manja to, nbulupu akpawu akw ba bu kade mu afitiri to bee ki bamu nbulupu so kagyanbwe. 9 Nu opula maa to lbwaare kaboo ku ki ba bamu ase, nu lbwaare bunyaa mu nmanje to kyaaboo bamu. Nu kufuu ki kitaa bamu. 10 Amaa nu lbwaare kaboo mu towe bamu ye, “Fan man

waa kufuu. N biya fane asin danburasa mu nu ii biti a waa asa kpini okon. ¹¹ Ndaga kake numu ba kuvge Omohgepu mu Dawidi kade to. Mu i gye Onyiripe, Omu nu lbwaare wola lee mu. ¹² Fale nu fen biti fan wu kesintin mu. Fen biti fan wu fee ba maa taa akyibi mili kebii pupwe mu, nu o de kuto mu nu atobwaaya bee gyii mu to.” ¹³ Opula manja to nu lbwaare nboo kubu lala ku ba lu susu ba tii kaboo mu so, nu ba yin lbwaare bee towe ye,

¹⁴ “Bonyaa bu lbwaare mu nu o bu susu mu ase.

Ke keyuula ki bun bamu nu ba bola mu ansi mu kase su.”

¹⁵ Saja mu nu lbwaare nboo ba lu bamu ase kpee susu mu, nbulupu akpapo mu ba towe abaa ye, “Fan yege a kpee Betilehem naa ku kuto mu nu ki waa nu Onyiripe lbwaare towe ane mu.”

¹⁶ Kanin su nu ba kpaala kpee nu ba naa wu Meari maa Gyosefu ye kebii pupwe mu maa de kuto mu nu atobwaaya bee gyii to mu. ¹⁷ Nbulupu akpaapu mu ba maa naa wu kebii mu, nu ba towe asa kuto mu nu lbwaare kaboo mu ba towe bamu lu kebii mu so mu. ¹⁸ Nu i kyinkyin bamu nu ba nu asin mu nu atobwaaya akpaapu mu ba towe mu. ¹⁹ Nu Meari taa asin mu kpini waa mu kokolo to, ee fe umu nfeere. ²⁰ Nu nbulupu akpaapu mu ba maa bwii bee kpee mu, yege bee bu ubn bee yin lbwaare, lu fee kuto kumaa mu nu ba nu nu ba wu mu, i bola so fee kanan mu nu lbwaare kaboo mu ki towe bamu mu.

Ba Yila Yesu kitu

²¹ Kebii mu maa fvu nke nburuwa ake ke ba tin mu oduu mu, nu ba yila mu kitu ye Yesu, fee kanan mu nu lbwaare kaboo mu wola towe yila poyi nu ba nye mu oto mu.

Ba Taa Yesu Kpe

Kabwaare-Sun Aye

²² Nu saja mu maa fvu fee Gyosefu maa Meari ba fwu bamu n-yu ineesi, fee kanin mu nu Mosesi nbara mu i kaapu mu, kanan so ba taa kebii mu kpee Gyerusalem ba naa taa mu waa lbwaare abaa to. ²³ Lu fee ba kyuroo yila lbwaare nbara mu to ye, “I dagaa fee ba taa kebii-nyinsa gyankpaasa kumaa numu naa sa Onyiripe lbwaare.” ²⁴ Nu Meari maa Gyosefu ba naa lee saraga fee kanan mu nu lbwaare nbara i kaapu mu. Nbara mu i kaapu ye, (Ba taa alooo anyo abee awura-looo pii-pii anyo kpee naa lee saraga sa lbwaare).

²⁵ Kanan saja mu onyin ku bu Gyerusalem nu bee tu mu ye Simeyon. O gye asa mu nu mu ukpa i kyiigi nu ee sun lbwaare ye kokolo kulun, nu Kayaayu Kyirekyire mu ki bola mu to. Nu o gyoo saja mu nu lbwaare ii biti o biya Israyi abi kamolige. ²⁶ Kayaayu Kyirekyire mu ki lee kaapu mu fee, o mee ye o wu, amoo o wu Omu nu lbwaare wola lee mu poyi ke o wu.

²⁷ Saja mu nu Meari maa Gyosefu ba taa kebii mu kpee kabwaare-sunkpa aye to, ke ba naa waa mu kumu so fee kanan mu nu lbwaare nbara i kaapu mu, nu Kayaayu Kyirekyire mu kpiya Simeyon kabwaare-sunkpa aye mu to. ²⁸ Nu Simeyon koolle kebii mu kitaa mu abaa to nu o yin lbwaare towe ye,

²⁹ “Onyiripe lbwaare fu yege nu asin mu nu fu towe mu i ba to, kanin su nbunbu fu taale yege me, fu kyaafole n wu kayi yuuli to.

³⁰ Lu fee mi ansi i wu Omohgepu mu nu fu sa asa mu.

³¹ Mu i gye Omu nu fu wola lojo sa asa kpini mu.

32 Mv ɪ gye kanmanɛ mu nu kii biti ki yege asa mu nu ba man gye Isirayɪ abi mu ba bu fu ɔkpa mu,

ke ki yege fu asa, Isirayɪ abi gbaa ba nye bunyaa.”

33 Asin mu nu Simeyon towe lu kebii mu su mu, i kyinkyin mu-nyi ye mu-se. 34 Nu Simeyon waa Mɛɛri maa Gyosefu kusee, nu ɔ towe Mɛɛri ye, “Ibwaare lee kebii numu nun, ye kpali mu su mu. Isirayɪ abi gaalaagaa bee biti ba tiye, ke aku moɔ ba nye kamolige. Mu ii biti ɔ lee Ibwaare asin mu kaapu, ke asa ba gyii umu umoore. 35 Ke asa gaalaagaa nfeere mu nu ɪ bu bamu amu to mu ɪ lu ifuli. Ke fu Mɛɛri moɔ, fu kayiyee kii biti ki waa fee deebi buyesa nu ba taa yii fu kokolo to mu.”

36 Saɲa maɲa mu, kakyɪ bilisa ku bu to, bee tu mu ye Ana nu ɔ gye Ibwaare ɔtowepu. O kili nsu nsuno nu mu-kuli wu. Mu-se ɪ gye Fanuweli, nu ɔ lu Asee kebuno. 37 ɔ kyina kukula mu to naa fɔɔ saɲa mu nu o gyii nsu aduburuwa ye ana. Saɲa kumaa kagyanbwe ye kakyɔwape ee sun Ibwaare. ɔ mɛɛ lu kabwaare-sunkpa aye to. ɔ bu tuto nun ee ηmina kono yege ee kole kabwaare-kole. 38 Opula maɲa to nu Ana ba Gyosefu maa Mɛɛri ase nu ɔ fwaala Ibwaare, nu ɔ towe kebii mu asin sa bamu nu ba te ba gyoo ɔmoligeɔ mu nu ee biti ɔ ba lee Gyerusalem abi lu awɔrɔfo to mu.

*Gyosefu maa Mɛɛri
ba bwii kpee Nasareti
kade to*

39 Saɲa mu nu Mɛɛri maa Gyosefu ba lɔwe koto mu nu ki dagaa fee ba waa fee kanan mu nu Ibwaare nbara ɪ kaapu mu, ba bwii kpewu bamu kade to Nasareti mu nu ki bu Galile ɔsɔwɔle su mu. 40 Nu Yesu dan nu ɔ nye ɔlon, nu kanyaasin ki bola mu to, nu Ibwaare kabwaala ki bu mu su.

*Yesu kebii To Mu O Kpe
Kabwaare-Sunkpa Aye*

41 Kesu kumaa Gyosefu maa Mɛɛri bee kpee Gyerusalem ba naa gyii Kanyaɲe nbuno kesu kono kolono. 42 Yesu maa gyii nsu kudu anyo mu, o buu Mɛɛri maa Gyosefu kpee naa gyii kanin Kanyaɲe nbuno mu fee kanan mu nu bamu anaana-to ɪ kaapu mu. 43 Ba maa gyii bamu nke lɔwe nu ba bwii bee kpewu mu, Yesu sli kamaa Gyerusalem to yege mu akɔɔgeɔ ana mu ba man nyi. 44 Ba nyi fee ɔ tii kɔbu mu nu ba maa bamu ba naa mu su nun, nu ba nate kake ibiri poyi nu ba piili bee biti mu bamu kɔɔpu ana ye bamu kyemune ana mu to. 45 Ba maa man wu mu mu, nu ba bwii kpee Gyerusalem ba naa biti mu. 46 Kake sasapu ake mu, ba naa wu mu kabwaare-sunkpa aye mu to, maa te nbara akaapɔpu mu ase, yege ee nu bamu ase yege ee taase bamu asin mu kase. 47 Bamu nu ba bu tuto nu ba nu kanan mu nu Yesu lee asin mu kase mu, i kyinkyin bamu. 48 Saɲa mu nu mu akɔɔgeɔ ba naa wu mu mu, i kyinkyin bamu, nu Mɛɛri taase Yesu ye, “Mi-bii, mine nu fu waa ane kanin? N maa fu-se ansi ɪ payi an biti fu.”

49 Nu Yesu lee kono ye, “Mine su nu fan naa fen biti me? Fan man nyi fee ɪ dagaa fee n baa n bu me-se aye?” 50 Amaa ba man nu asin mu nu ɔ towe mu kase.

51 Nu o buu Mɛɛri maa Gyosefu kpee Nasareti, yege saɲa kumaa ee nu bamu ase. Amaa mu-nyi taa asin numu kpini waa mu kokolo to ee fe umu nfeere. 52 Nu Yesu dan n-ɣu to ye kanyaasin to, nu ɔ bola Ibwaare ye asa ansi.

3

Gyon Okyugyeepu Abwaaresin kitowe

(*Matiwu 3:1-12; Maki 1:1-8; Gyon 1:19-28*)

¹ Saja mu nu Tiberiyu kyina o gye Roma osowole su owura lala nsu kudu anusapu mu, saja manja to mu Pontiyu Paleti i kyina o gye Gyudeya Kuwura-bii, nu Herodi moo gye Galile Kuwura-bii, yege mu-supu Filipu moo ee ku Itureya ye Tirakoniti isowole su, nu Lisaniya moo i gye Abilene osowole su Kuwura-bii. ² Kanin saja maa nu Anasi maa Kayifasi ba gye lbwaare aseepu bilisa ase mu. Nu lbwaare towe mu asin sa Sakariya mu-bii Gyon, saja mu nu o bu ofuli su mu. ³ Imu su Gyon nate kyaaboo osowole mu nu ki maa Gyodan obun mu ee towe abwaaresin ee sa asa ye, "Fan kyeege fane nfeere lu fane alibi to ke fan bwii ba lbwaare ase, ke fan yege ba gye fane lbwaare kekyugyee, ke fan nye alibi ktaa kee." ⁴ Gyon numu asin nu lbwaare otowepe Isaya wola kyoo yula mu owole to mu ye, "Oku bu ofuli su ee kuusi ee towe ye,

'Fan lonjo Onyirpe lbwaare mu okpa, ke fan kyigi mu ukpa-bi mu.

⁵ Ke fan tii-tii igee mu, ke fan tite abu ye abu-bi mu ba kase waa kyeekyee.

Ke fan kyigi ukpa nyonsa mu, ke ukpa gogyigogyi mu i tii waa toltolt.

⁶ Ke daadimaadi kpini ba wu Omu nu lbwaare lee ye o ba molge asa mu.'

⁷ Nu Gyon towe sakyoo mu nu bee ba mu ase ye o gye bamu lbwaare kekyugyee mu ye, "Fan du fee ananse mu nu ba su kubwe. Nibunbu bire anumu i da fane amu to ye fan sile lu lbwaare agbu mu nu i gye fane kusu bute mu mu to?" ⁸ Fan waa adanbirasa mu nu u kaapu fee fan kyeege fane nfeere lu fane alibi to ba lbwaare ase. Ke fan yege kitowe ye, 'An lu Abraham kinaana to nin, umu su lbwaare mee ye o bute ane kusu.' N towe fane ye lbwaare i taale yege abuu numu a biliiji Abraham anaana-bii. ⁹ Ba tee wola taa kpanfa waa oyu mu ilin to, lu fee oyu kumaa mu nu ki mee soyi abi danbirasa mu, bee biti ba ne kumu tuw kase, ke ba taa tuw waa fulon to."

¹⁰ Gyon maa towe kanin mu, nu sakyoo mu taase mu ye, "Imu su nene nu an biti a waa?"

¹¹ Nu Gyon lee kono ye, "Okumaa mu nu o su ikaale unyo mu, o barige to sa mu tomaa mu nu o man su, nu okumaa mu nu o su agyito gbaa, o waa kanin."

¹² Lenpoo akooleru aku gbaa ba ba ye o gye bamu lbwaare kekyugyee. Nu ba taase mu ye, "Okapupu, nene nu an biti a waa?"

¹³ Nu o lee bamu kono ye, "Fan man koolu afulee kyon kanan mu nu i dagaa fee fan koolu mu."

¹⁴ Nu anaakoru mu aku ba ba taase Gyon ye, "Nene nu ane gbaa ane an biti a waa?"

Nu o lee kono ye, "Fan man nyan oku koolu mu afulee, ke fan man pwu asa mu nu bamu asin a de okpa, amaa umu nu bee ka fane mu i kukwe fane."

¹⁵ I maa waa fee asa mu kpini bee ku Omu nu lbwaare wola lee okpa mu, okumaa numu u fe nfeere fee akuto fee Gyon i gye Omu nu lbwaare wola lee mu. ¹⁶ Imu su Gyon towe asa mu kpini ye, "Nkyu nu n su n gye fane lbwaare kekyugyee, amaa omu nu o kyo me gaa mu u ba. Nu n man dagaa gbaa fee n munja sanje mu asibita ife. Nu mee mu ii biti o taa Kayaayu Kyirekyire ye fulon gye fane lbwaare kekyugyee. ¹⁷ Nu o su mu

kuṭo kyaalesa mu kɔbaa to, ee biti o ba kyaale ayu lu ayu-waate to, ke o laata ayubi mu waa kikyunkun to, ke o tuwa ayu-waate mu fulon mu nu ii mee dun kpaa.” ¹⁸ Ikpa damante so nu Gyon taa kɔtaa asa mu nkolo, nu o towe asin danbirasa mu sa bamu.

¹⁹ Imu kamaa mu Gyon pwu owura Herodi, lu fee o taa mu-supu Filipu mu-ka Herodiya kili, ye asin libi mu nu o waa tii so. ²⁰ Amaa alibi mu nu Herodi bula waa tii so mu i gye fee kamaa to mu o kɔtaa Gyon tii obu.

*Gyon Gye Yesu
Ibwaare Kegyugye*

(Matiwu 3:13-17; Maki 1:9-11)

²¹ Saɔa mu nu Gyon i gye asa Ibwaare kegyugye mu, o gye Yesu gbaa. Nu Yesu maa kole kabwaare-kole mu, nu susu bugi to. ²² Nu Kayaayu Kyurekyure mu ki kpilige fee kuwura-lɔɔ ba gyon mu so. Nu obule ku lu susu towe ye, “Fu i gye mi-bii bitisa mu, nu fu i bola mi ansi.”

Kinaana Mu Nu Yesu Lu Kimu To
(Matiwu 1:1-17)

²³ Saɔa mu nu Yesu gyii nsu adisa mu, nu o piili mu kusun mu nu Ibwaare sun mu ye o ba waa mu. Nu asa bee ku fee Yesu gye Gyosefu mu-bii.

Gyosefu mu gye Heli mu-bii. ²⁴ Nu Heli mu-se i gye Matati, nu Matati mu-se i gye Lewi, nu Lewi mu-se i gye Malikin, nu Maliki mu-se i gye Gyanayi, Gyanayi mu-se i gye Gyosefu ku.

²⁵ Gyosefu numu mu-se i gye Matatiya, Matatiya mu-se i gye Amosi, nu Amosi mu-se i gye Nahum, nu Nahum mu-se i gye Isili, nu Isili mu-se i gye Nagayi. ²⁶ Nu Nagayi mu-se i gye Mati,

nu Mati mu-se i gye Matatiya, nu Matatiya mu-se i gye Semen, nu Semen mu-se i gye Gyoseki, nu Gyoseki mu-se i gye Gyoda.

²⁷ Nu Gyoda mu-se i gye Gyowanani, nu Gyowanani mu-se i gye Resa, nu Resa mu-se i gye Serubabeli, nu Serubabeli mu-se i gye Seliye, nu Seliye mu-se i gye Neri. ²⁸ Neri mu-se i gye Maliki,

nu Maliki mu-se i gye Adi, nu Adi mu-se i gye Kosam, nu Kosam mu-se i gye Elimadam, nu Elimadam mu-se i gye Eri.

²⁹ Nu Eri mu-se i gye Gyosuwa, nu Gyosuwa mu-se i gye Eliyasa, nu Eliyasa mu-se i gye Gyorim, nu Gyorim mu-se i gye Matati, nu Matati mu-se i gye Lewi. ³⁰ Nu Lewi mu-se i gye Simeyon,

nu Simeyon mu-se i gye Gyuda, nu Gyuda mu-se i gye Gyosefu, nu Gyosefu mu-se i gye Gyonam, nu Gyonam mu-se i gye Eliyakim.

³¹ Nu Eliyakim mu-se i gye Meliya, nu Meliya mu-se i gye Mena, nu Mena mu-se i gye Matata, nu Matata mu-se i gye Natan,

nu Natan mu-se i gye Dawidi. ³² Nu Dawidi mu-se i gye Gyeese, nu Gyeese mu-se i gye Obedi, Obedi mu-se i gye Bowasi,

nu Bowasi mu-se i gye Salimon, nu Salimon mu-se i gye Naason.

³³ Nu Naason mu-se i gye Aminadabi, nu Aminadabi mu-se i gye Ram, nu Ram mu-se i gye Hesiron, nu Hesiron mu-se i gye Peresi,

nu Peresi mu-se i gye Gyuda. ³⁴ Nu Gyuda mu-se i gye Gyekobu, Gyekobu mu-se i gye Isaki, Isaki mu-se i gye Abraham,

nu Abraham mu-se i gye Tera, nu Tera mu-se i gye Naho.

³⁵ Nu Naho mu-se i gye Serugi, nu Serugi mu-se i gye Rewu, Rewu mu-se i gye Pelegi, nu Pelegi mu-se i gye Ebe,

nu Ebe mu-se i gye Sela. ³⁶ Nu Sela mu-se i gye Kenan,

nu Kenan mu-se i gye Afahadi, nu Afahadi mu-se i gye Sem,
 nu Sem mu-se i gye Nowa, nu Nowa mu-se i gye Lameki.
 37 Nu Lameki mu-se i gye Metusala, Metusala mu-se i gye Enoki,
 nu Enoki mu-se i gye Gyaredi, nu Gyaredi mu-se i gye Mahalale,
 nu Mahalale mu-se i gye Keyinan. 38 Nu Keyinan mu-se i gye Enosi,
 nu Enosi mu-se i gye Seti, nu Seti mu-se i gye Adam.
 Nu Adam gye lbwaare mu-bii.

4

Sitaane Tvu Yesu to Ku
(Matiwu 4:1-11; Maki 1:12-13)

1 Yesu maa lu Gyodan obon mu to ba mu, yege Kayaayu Kyirekyire mu
 ki bola mu, nu Kayaayu mana yege nu o kpee ofuli su. 2 Maa bu ofuli mu
 su nke aduna mu, nu Sitaane ii kpee ee tuv mu to u ku. Kanin nke numu
 kpini mu o man gyii sehn, umu su laalaalowe mu akon a kntaa mu.

3 Nu i towe mu ye, "Nu fu gye lbwaare mu-bii kulon mu de, yege kubuu
 numu ki bilihi bodobodo."

4 Nu Yesu lee konon ye, "lbwaare Asinkyan yilasa mu u towe ye, 'I man
 gye agyito nkon su nu nyimisa ii biti o nye nkpa.' "

5 Nu o taa mu kpee kibu bnswusa ku su, nu o taa awuragyi mu nu
 i bu dulinyaa to mu kpini kaapu mu opula to. 6 Nu o towe Yesu ye, "N
 biti n sa fu awuragyi mu olon ye umu bunyaa lu ato numu kpini su. Lu
 fee umu kpini ba taa waa me abaa to nun, nu n taale taa sa okumaa mu
 nu n biti. 7 Imu su nu fu kan muja sun me mu, umu kpini ii biti i bilihi
 fu lee." 8 Nu Yesu lee konon ye, "lbwaare Asinkyan yilasa mu i towe ye,
 'Muja fu-Nyiripe lbwaare, nu mu nkon nu i dagaa fee fu maa sun.' "

9 Tuto o nu bila kpiya mu Gyerusalem naa yile kabwaare-sunkpa aye
 mu ketin to. Nu o towe mu ye, "Nu fu kan fu gye lbwaare mu-bii kulon
 mu, yege fu n-yu to lu tuto ba tiye kase. 10 Lu fee lbwaare Asinkyan yilasa
 mu i towe ye,

'lbwaare ii biti o sun mu nboo
 ke ba be kun fu.'

11 Bee biti ba sogta fu,
 ke fu man tiye kase ke fu ayaa a man da abuu."

12 Nu Yesu lee konon ye, "lbwaare Asinkyan yilasa mu i towe ye, 'Man
 kan tuv fu-Nyiripe lbwaare to ku.' "

13 Sanja mu nu o tuv mu to okpa kumaa su kpine mu, o san yege mu o
 gyoo sanja mu nu ee biti o nye mu.

Yesu Piili Mu kusun
Galile Isuwule su
(Matiwu 4:12-17; Maki 1:14-15)

14 Lu Kayaayu Kyirekyire olon to su mu, Yesu bwii kpee Galile isuwule
 su, nu mu asin i yalage isuwule mu nu i kyaabo tuto kpini. 15 Nu o kaapu
 Abwaaresin Gyiwu abi kabwaare-kule igyanekpa, nu okumaa numu yin
 mu.

Ba Kina Yesu
Mv Gbaa-gbaa
Mv Kade To
(Matiwu 13:55-58; Maki 6:1-6)

16 Nu o kpee Nasareti katn mu nu ba bila mu mu, nu kake fɔɔtesa ake mu, o kpee Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanekpa fee kanan mu nu o wɔla ee waa mu. Nu o kɔsu yile ke o kale Abwaaresin. 17 Nu ba taa lbwaare otɔwepu Isaya ɔwɔle mu boɔta mu. Maa bugi to mu, o biti wu nu o kale katn mu nu ba kyuroɔ yila ye,

18 “lbwaare Kayaayu Kyirekyire mu ki bu me ase,

lu fee o lee me nun fee n towe asin danbirasa mu sa atiripu.

O sun me ye n ba towe kamolige asin sa bamu nu ba tii bamu ibu mu. O sun me ye n ba bugi agyaatanapu ansi,

ke bamu nu asa bee sisii bamu mu, bee biti ba nye bamu n-yu.

19 O sun me ye n ba da kibonbon fee Onyiripe lbwaare kamolige saɔa mu fɔɔ.”

20 Yesu maa kale lɔwe mu, o boɔ ɔwɔle mu bwiiyaa sa ɔmɔni ee ku kabwaare-kule ogyanekpa mu su mu, nu o naa kyina. Nu bamu nu ba bu ogyanekpa mu kpini ansi i yii mu su. 21 Nu o towe ye, “Ndaga lbwaare Asinkyan yilasa inumu i ba to nu i gye me asin fee kanan mu nu fan nu n maa kale mu.”

22 Nu Yesu kɔɔ to asin danbirasa mu i kyinkyin bamu nu ba bu toto mu kpini, nu ba yin mu. Nu ba taase abaa ye, man gye Gyosefu mu-bii mu nin?

23 Nu Yesu towe bamu ye, “N nyi fee fen biti fan bo me kɔɔasan numu ye ‘Okypu, kye fu n-yu.’ Nu fen biti fan bila towe ye, ‘Ato mu nu an nu fee fu waa Kapanum kade to mu, waa umu fu kade to nfu.’

24 “N towe fane kesintin ye lbwaare otɔwepu kɔmaa numu man su beeree mu aye. 25 Nu n biti fan wu kesintin fee, lbwaare otɔwepu Eligya saɔa mu, akulapu-kyu ba kyina ba kyɔ Israyi ɔsɔwɔle mu su. Saɔa maɔa to bulayi yile nsu nsa ye lbwaayi isiye nu akɔn a ba ɔsɔwɔle mu kpini su. 26 Amaa lbwaare man sun Eligya bamu ɔkɔlɔn gbaa ase, amɔɔ okulapu-kyu mu nu o bu Sarefati kade mu nu ki bu Sidon kabaafun su mu nkɔn ase. 27 Nu lbwaare otɔwepu Elisa saɔa mu, abootipu ba kyɔ Israyi ɔsɔwɔle su, amaa Elisa man kye bamu ɔku, amɔɔ onyin mu nu beɛ tu mu ye Naaman mu nu o gye Kesiriya-nyin mu nkɔn nu o kye.”

28 Asa mu nu ba bu ogyanekpa toto mu, ba maa nu asin numu mu, nu agbu a kɔtaa bamu. 29 Nu ba kɔsu bute Yesu lee kade mu to, nu ba taa mu dii kpee kibɔ mu nu bamu kade ki gyan su mu kumu to, paa fee ba yege mu tu kibɔ maɔa ogee to. 30 Amaa o dan nate bule asa damante mu nsana kyɔn.

Yesu Gya nbwu libi

*Lu Onyin Ku To
(Maki 1:21-28)*

31 Lu toto mu nu Yesu kpee Kapanum kade mu nu ki bu Galile ɔsɔwɔle su mu to, nu kake fɔɔtesa ake mu, o piili ee kaapu asa mu. 32 Mu kikaapu mu ki kyinkyin bamu, lu fee i su ɔlɔn.

33 Nu kabwaare-kule ogyanekpa mu to mu, onyin ku kyina o su nbwu libi, nu kayaayu bu mu su, maa wu Yesu mu, nu o kuusi kenken ye, 34 “Ndo! Yesu Kanasareti-nyin, mune nu fii biti ane ase? Fu ba fu ba nyita ane nin? N nyi ɔsa mu nu fu gye, fu i gye lbwaare Nyumisa Kyirekyire mu.”

35 Toto nu Yesu pɔnte kabwu libi mu su ye, “Laato, ke fu lu onyin mu to.” Nu kabwu libi mu taa kanyin mu tuɔ kase bamu ansi to, nu o lu mu to kyɔn yege o man taale waa mu sehn.

36 Nu ɪ waa asa mu kpini kɪyan nu beɛ towe abaa ye, “Mɛne kɪkaapu ndee? Onyin numu taa kɪnyɪn ye ɔɔn ɛɛ punte n-yaayu libi su nu beɛ lu asa to!” 37 Nu Yesu n-yu su asɪn mu ɪ yelɪge kyaabɔɔ ɔsuwɔle maɲa su kpini.

*Yesu Kye Alopu damante
(Matiwu 14-17; Maki 1:29-31)*

38 Yesu maa lu Gyiwu abi kabwaare-kule ɔgyaɲekpa obu mu to mu, ɔ kpee Simon aye. Yege Simon mu-saa kyɪsa de ɛɛ lo kibirima bulɔnsa, nu ba kule Yesu ye ɔ ba ku mu. 39 Nu ɔ naa yile mu ase nu ɔ towe kibirima mu ye ki lu ɔkyu mu to, nu kibirima mu ki yege mu. Nu ɔkyu mu kitaa bamu kifɔ. Nu ɔ kusɔ kitaa bamu kifɔ.

40 Saɲa mu nu kyowe kpee ɔ naa tiye mu, asa mu ba taa alopu mu nu beɛ lo alo yiri-yiri mu ba Yesu ase. Nu ɔ taa mu abaa gyaga bamu ɔkɔmaa numu su nu ɔ kye bamu kpini. 41 Nu ɔ bila gya nbwu libi lu asa gaalaagaa to, yege bee kuusi kenken beɛ towe ye, “Fu ɪ gye lbwaare Mu-Bii mu.” Amaa nu ɔ punte bamu su, nu ɔ man yege bamu ba towe sehn, lu fee be nyi maa gye ɔmu nu lbwaare wɔla lee mu.

42 Kayi maa ke mu Yesu kpee opula mu nu ɪ du surum, nu asa mu ba lu ba naa bee biti mu. Ba maa ba wu mu mu, ba man bila bee biti fee ɔ lu bamu ase. 43 Amaa ɔ towe bamu ye, “I dagaa fee n maa towe lbwaare kuwura-gyii asɪn danbirasa mu sa nde ko asa gbaa, lu fee umu su nu lbwaare sun me.” 44 Nu Yesu kyaga su ɛɛ towe asɪn danbirasa mu Gyiwu abi kabwaare-kule ɪgyaɲekpa, mu nu ɪ bu Gyudeya ɔsuwɔle su kpini.

5

*Yesu Tu Mu Abɪlapu
Gyankpaasa Mu*

(Matiwu 4:18-22; Maki 1:16-20; Gyɔn 1:40-42)

1 Kakaaku nu Yesu kpee ɔ yile Kanesareti ɔɔn mu nu ba bila beɛ tu ye Galile mu ɔɔn-kaa. Nu asa ba naa kyaabɔɔ mu bee nin abaa ke ba naa nu abwaaresɪn. 2 Yesu wu ukɔlɪ unyɔ ɪ maa dan kebunɔ maɲa yege ukɪn akɪtapu mu beɛ fwɪɪ bamu asawu. 3 Nu Yesu loo ɔkɔlɪ mu kɔkɔ, mu nu ki gye Simon lee to. Nu ɔ towe mu ye ɔ nin waa to gberɛɛ. ɔkɔlɪ maɲa to nu Yesu kyɔn kyina yege ɛɛ towe kubu mu nu ki sare toto mu abwaaresɪn.

4 Yesu maa towe abwaaresɪn mu lɔwe mu, nu ɔ towe Simon ye “Pale fu ɔkɔlɪ mu kpee katɪn mu nu ɪ bunye, ke faa fu toɔmaa ana mu fan tuɔ fane asawu kitaa ukɪn.”

5 Nu Simon lee kɔnɔ ye, “Me ɔbilisa, an tuɔ nin halɪ ba kalayɪ, a man kitaa sehn, amaa nu fu towe kanɪn bire, n biti n tuɔ.” 6 Nu ba maa tuɔ asawu mu, ba kitaa ukɪn kibansa halɪ bamu asawu mu ɪ san gbaa kyate.

7 Toto nu ba da abaa tu bamu toɔmaa ana mu nu ba bu ɔkɔlɪ nyɔsapu mu to ye ba ba kye bamu to. Ukɔlɪ unyɔ mu kpini ye imaa umu ukɪn mu ɪ san gbaa muuri.

8 Simon Pita maa wu kɔto mu nu ɪ waa mu, nu ɔ kyɔn muɲa mu amulii su Yesu ansi to towe ye, “Onyɪrɪpe, lu me ase, n gye alibi ɔwaapu nu.” 9 Lu ukɪn damante mu nu ba kitaa mu su mu, ɪ kyinkyɪn maa mu toɔmaa ana kpini. 10 Ukɪn mu kɪkɪta mu gbaa ki kyinkyɪn Gyemisi maa Gyɔn, Sebedi mu-bii ana mu nu ba maa Simon bee sun kusun mu. Nu Yesu towe Simon ye, “Man waa kufuu, lu ndaga ɪ su ii kpee mu, fii biti fu ba fu kitaa asa fu bya me nu.”

11 Nii ba biite ukoh mu ba dan kidenbi su, nu ba yege koto kumaa numu nu ba buu Yesu.

*Yesu Kye Kibootoo Wuya Ku
(Matiwu 8:1-4; Maki 1:40-45)*

12 Yesu maa bu kade ku su mu, onyin ku gbaa bu toto nu kibootoo ktaa mu n-yii su kpini. Sana mu nu o wu Yesu mu, o be muja mu ansi to kule mu ye, “Onyiripe, nu fii biti mu, fu taale yege me n-yii i loho su.”

13 Nu Yesu teɛɛɛ mu kbaa mata mu. Nu o towe mu ye, “N biti, loho su.” Nu opula manja to kibootoo mu ki yege mu. 14 Nu Yesu da onyin mu kumu to ye, “Man kan waa towe oku, amaa taa fu n-yii kaapu lbwaare oseepu mu, ke fu naa lee saraga fee kanan mu nu Mosesi nbara mu i kaapu mu, ke i kaapu to sa okumaa numu fee fu n-yii i loho su.”

15 Amaa Yesu n-yii su asin mu i loho yalage to, nu i yege nu asa damante ba be nu mu ase, nu o kye bamu nu bee lo mu kpini. 16 Amaa sana kumaa Yesu u lu mu nkun ee kpee ee kule kabwaare-kule, opula mu nu o du surum.

*Yesu Kye N-yii Wusa Wuya
(Matiwu 9:1-8; Maki 2:1-12)*

17 Kakaaku Yesu maa kaapu abwaaresin mu, Farasii abi ye nbara akaapupu mu nu ba lu Galile ye Gyudeya usowole su ye Gyerusalem kade to mu ba te toto. Onyiripe lbwaare olon mu bu mu ase fee o taa kye alopu.

18 Nu anyin aku ba sula onyin mu nu mu n-yii i wu nu o de kalan su. Ba kpan bamu n-yii ba taa mu loo kikaara mu su, naa yila Yesu ansi to.

19 Lu sakyɔ mu su mu, ba man nye okpa ba taa mu loo kikaara mu su. Imu su ba dii kpee obu mu susu, katun mu nu ba taa use nyale munla mu su, nu ba foti obo kpiliga mu yege o de mu kalan su sakyɔ mu nsana yila Yesu ansi to.

20 Yesu maa wu kikoolo-gyii mu nu ba su mu su mu, o towe onyin mu ye “Me kyemune n taa fu alibi kee fu.”

21 Nu Farasii abi ye nbara akaapupu mu ba piili bee fe nfeere bamu amu to ye “Anumu i gye osa numu nu ee towe nbusaa asin kanun? Anumu i taale taa alibi kee tii lbwaare su?”

22 Yesu nyi nfeere mu nu bee fe, nu o taase bamu ye “Mune i waa nu fen fe fale nfeere fane nkolo to? 23 Imu kumoo i busin kitowe. N taa fu alibi kee fu, abee kusu nate? 24 N biti fan bu fee me, Daadimaadi Obii-nyinsa n su olon dulinyaa numu to nu n taale taa alibi kee.” Imu su o towe onyin mu nu mu n-yii i wu mu ye, “N towe fu ye, Kusu! Taa fu kalan kpewu.”

25 Opula manja to nu o kusu yile bamu ansi to, nu o taa mu kalan nu o de su mu, nu ee yin lbwaare ee kpewu. 26 Nu i kyinkyin okumaa numu, nu ba yin lbwaare, nu i ktaa bamu kufuu nu ba towe ye, “Ndaga an wu asin kyinkyinsa.”

*Yesu Ti Lewi Ye
O Ba Buu Mu*

Matiwu 9:9-13, Maki 2:13-17

27 Inumu kamaa mu, Yesu lu nu o naa wu lenpoo okooleru mu nu bee ti mu ye Lewi* mu kusun obu to. Nu Yesu towe mu ye, “Kusu buu me.”

28 Nu onyin mu kusu yege koto kumaa nu o buu Yesu.

* 5:27 5:27 Ba bila bee ti onyin manja ye Matiwu.

29 Nu Lewi dɔɔa agyito kukɔɔ mu kɔkpaara su sa Yesu, nu lenpoo akɔɔlepu gaalaagaa ye asa aku ba buga tɔtɔ, nu ba maa Yesu bee gyii.

30 Amaa nu Farasii abi mu ye nbara akaapupu mu nu bamu gbaa bamu gye Farasii abi mu bee kɔlɔte bee sa Yesu abɔlapu mu ye, "Mɔne i waa nu fanaa lenpoo akɔɔlepu ye alibi awaapu fen buga fen gyii fen nuu kanɔn?"

31 Nu Yesu lee kɔnɔ ye, "ɔkyepu man tiri sa bamu nu ba su alanfiya, amɔɔ bamu nu bee lo mu nkɔn. 32 N man ba ye n ba tu bamu nu ba mu ikpa i kyiigi nun. Amaa n ba nun ye n ba tu alibi awaapu ke ba kyeege bamu nfeere ba lbwaare ase."

Asɔn Taasesa Lu,

Kɔnɔ Nmɔna Su

Matiwu 9:14-17; Maki 2:18-22

33 Nu asa aku ba tɔwe Yesu ye, "Gyɔn okyugyeepu abɔlapu bee nmɔna kɔnɔ yege bee kule kabwaare-kule sɔɔa kumaa, kanɔn nu Farasii abi abɔlapu mu gbaa bee waa nun. Amaa fee fu abɔlapu mu bire ba dan bee gyii bee nuu nun sɔɔa kumaa."

34 Nu Yesu lee kɔnɔ ye, "Fu taale yege kikyɔfo to afo ba nmɔna kɔnɔ yege okyɔfo mu-kuli bu bamu ase? 35 Amaa sɔɔa ku ii biti o ba, ke ba taa okyɔfo mu-kuli lu bamu ase, kanɔn nke maɔa to bire bee biti ba nmɔna kɔnɔ."

36 Nu Yesu bo bamu kɔɔasan kɔnɔmu ye, "ɔku mee tin kikyibi pupwe naa baata mata kaale didaa obo. Nu obo kan waa kanɔn mu, i yege nu kikyibi pupwe mu i kyate kaale didaa mu i tii su nun, nu kikyibi didaa mu ye kɔpupwe mu i mee ye i baa i duli abaa. 37 Kanɔn nu obo mee taa owule didaa ee sun kɔkɔre pupwe. Nu o kan waa kanɔn bire, owule didaa mu ii biti o kyate, nu i mee ye i yege kɔkɔre pupwe mu ki waa odan. 38 Kanɔn su i dagaa fee owule pupwe nu bee su bee sun kɔkɔre pupwe. 39 Nu okumaa mu nu o lan kɔkɔre didaa nu i din mu mu, o man bila ee biti kɔkɔre pupwe kɔlan. Ee biti o tɔwe ye, 'Kɔkɔre didaa mu ki bo mu.' "†

6

Ba Taase Yesu Lu

Kake Fɔvtesa Ake Su

(Matiwu 12:1-8; Maki 2:23-28)

1 Kake fɔvtesa ake ku nu Yesu naa ayu kudɔɔ ku to, nu mu abɔlapu ba tɔɔe ayu mu pusa bamu abaa to we. 2 Nu Farasii abi mu aku ba taase ye, "Mɔne i waa nu fan waa kake fɔvtesa ake ikisii?"

3 Nu Yesu lee bamu kɔnɔ ye, "Fan man puɔa kale lbwaare Asɔnkyan yɔlasa mu, ke fan wu kɔto mu nu Dawidi waa sɔɔa mu nu akɔn a mɔɔ maa mu asa mu? 4 Fan man wu kanan mu nu o loo kabwaare-sunkpa obu to naa taa saraga bodobodo mu we, nu o taa iku sa mu asa gbaa nu ba we, yege i man gye ane nbara su fee obo o gyii mu, amɔɔ lbwaare aseepu nkɔn?" 5 Nu Yesu bila tɔwe ye, "Me, Daadimaadi Obii-nyɔnsa gbaa n gye Onyɔɔripe sa kake fɔvtesa mu."

Yesu Kye Kɔbaa Wusa Wɔya

(Matiwu 12:9-14; Maki 3:1-6)

6 Kake fɔvtesa ake ku biyo Yesu bila kpee Giyiwu abi kabwaare-kule ogyanekpa ee kaapu. Nu onyɔn ku bu tɔto nu mu gyisa kɔbaa ki wu.

† 5:39 5:39 Asɔn kaapusa nfi i gye ye nu ba kan taa nta pupwe waa kɔtɔbwaaya owule didaa to mu, nta pupwe obo mu ii biti i boyi owule didaa mu.

7 Farasii abi mu ye nbara akaapupu mu bee biti kanan mu nu ba waa ke ba bun Yesu kupwe. Imu su ba te ba gyoo bee ku fee Yesu ii biti o kye mu kake futesa ake mu. ⁸ Amaa Yesu wula o n-yu bamu nfeere mu nu bee fe, nu o towe onyin mu nu mu kibaa ki wu mu ye, "Kusu yile asa mu kpini ansi to." Nu o kusu yile.

⁹ Nu Yesu towe bamu ye, "N taase fane, mune kotu nu ane nbara mu i kaapu fee a waa kake futesa ake? A waa adanbirasa abee alibi? A molge asa nkpa abee a nyita imu?"

¹⁰ Nu o ku bamu kpini kyaaboo, nu o towe onyin mu ye, "Teeje fu kibaa." Nu onyin mu teeje mu kibaa, nu mu kibaa mu ki nye olon.

¹¹ Amaa agbu a kitaabamu, nu ba piili bee bee nmina kanan mu nu bee biti ba waa Yesu.

*Yesu Asunpu Kudu-Anyo Mu
(Matiwu 10:1-4; Maki 3:13-19)*

¹² Nke manja to mu, Yesu kpee abu to o naa kole kabwaare-kole, nu kagyanbwe manja kpini mu, o bu toto ee kole lbwaare. ¹³ Nu kayu ki maa ke mu, nu o tu mu abulapu kpini ba mu ase, nu o lee bamu to kudu anyo, nu o yila bamu kitu ye asunpu. ¹⁴ Bamu i gye Simon (mu nu o yila mu kitu ye Pita), ye mu-supu Andiruwu, ye Gyemisi maa Gyon, ye Filipu maa Batolome, ¹⁵ ye Matiwu maa Tomasi, ye Alifeyo mu-bii Gyemisi, ye Simon mu nu bee tu ye Seloti, ¹⁶ ye Gyemisi mu-bii Gyudasi, ye Gyudasi Isikariyoti mu nu o ba lee Yesu sa mu.

*Yesu Kaapu Nu O Kye Alopu
(Matiwu 4:23-25)*

¹⁷ Yesu maa mu asunpu ba kpilige kibu mu su ba kipentenpiren ku su. Nu abulapu gaalaagaa ba be tu mu toto, nu asa damante ba lu Gyudaya ye Gyerusalem ye nde mu nu bee tu ye Tayi maa Sidon opu nbunoo mu kpini. ¹⁸ Ba ba nu mu ase ke ba nye bamu alo ki kye. Bamu nu n-yaayu libi bee tooro bamu ba nye bamu n-yu. ¹⁹ Nu asa mu kpini ba kpan bamu n-yu fee ba mata mu, lu fee olon ku bu mu to nu i lu i kye bamu kpini alo.

*Amu Okon Wuya Ana
Ye Amu Libi Wuya Ana*

²⁰ Toto nu Yesu ku mu abulapu mu nu o towe ye, "Amu okon wuya ana i gye fane mu nu fan gye atiripu, lu fee lbwaare kuwura-gyii mu ki gye fane lee.

²¹ Amu okon wuya ana i gye fane mu nu akon a moo fane nbunbu numu mu,

lu fee lbwaare ii biti o yege fan nme.

Amu okon wuya ana i gye fane mu nu fen su nbunbu,

lu fee lbwaare ii biti o yege fan nmase.

²² Amu okon wuya ana i gye fane mu nu asa bee kisi fane,

bee kina fane, bee saale fane,

nu bee tn antjesa libi bee gyaga fane su, lu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu su.

²³ "Nu ba kan waa fane kanu mu fan yege i waa fane okon, ke fan taa kensi-gyii kyaa, lu fee kekee lala ki de susu kii gyoo fane. Kpali fee kanu nu bamu naana ana gbaa ba taa waa lbwaare atowepu mu.

²⁴ Amaa fane ato wuya ana, fane laaku,

fɛɛ fan maa wula nye fane okon dulinyaa numu to nbunbu numu.

²⁵ Fane mu nu fan gyii nme nbunbu numu fale mɔɔ, fane laaku,
lu fɛɛ akon ii biti u tiye fane su.

Fane mu nu fen nmase nbunbu fale mɔɔ mu, fane laaku,
lu fɛɛ fen biti fan su ke fan boota to.

²⁶ Nu fane mu nu asa beɛ towe fane n-yu su asin danbirasa mu, fane
laaku.

Kanun nu bamu naana ana ba towe asin danbirasa lu atowepu mu nu beɛ
tin atɔɔsa beɛ gyaga lbwaare su mu.”

Fan Biti Fane Dɔn Ana
(*Matiwu 5:38-48, 7:12*)

²⁷ Nu Yesu ye, “Amaa n towe fane mu nu fen nu me ase ye, fan biti fane
dɔn ana, ke fan waa adanbirasa sa fane akisipu ana. ²⁸ Ke fan waa bamu
nu beɛ towe fane nno mu kusee, ke fan kole kabwaare-kole sa bamu nu
beɛ nyanla fane. ²⁹ Nu oku kan da fu otan mu, bilinjinyonyosapu mu sa mu.
Nu oku kan koolɛ fu balumaasu mu, yege o taa fu kaale tii su. ³⁰ Nu oku
kan ba kole fu koto ku mu, sa mu. Nu oku kan taa fu koto ku mu, man bila
naa taase koto manja su lu odunwura mu ase. ³¹ Ke fan waa fane toɔmaa
ana fɛɛ kanan mu nu fen biti fɛɛ ba waa sa fane mu.

³² “Fɛɛ nu fan kan fen biti bamu nu beɛ biti fane nkun mu, mune su nu i
dagaa fɛɛ lbwaare o bila yin fane? Halu alibi awaapu gbaa beɛ biti bamu
nu beɛ biti bamu mu. ³³ Nu fan kan waa kidanbirasa sa bamu nu beɛ
waa fane adanbirasa nkun mu, mune su nu i dagaa fɛɛ lbwaare o bila yin
fane? Alibi awaapu gbaa beɛ waa kanun. ³⁴ Nu fan kan fen paala bamu
nu fan koolɛ gyii fɛɛ beɛ biti ba ba nye ka fane mu, mune su nu i dagaa fɛɛ
lbwaare o bila yin fane? Halu alibi awaapu gbaa beɛ paala bamu toɔmaa
ana ke beɛ bwii ka bamu afulee manja konɔ kyɛkyɛ. ³⁵ Amaa fan biti
fane dɔn ana ke fan waa bamu adanbirasa. Nu fan kan paala bamu mu,
fan man fe umu kiba ka nfeere. Nu fen waa kanun mu, fen biti fan nye
kekɛɛ lala, ke fen biti fan baa fan gye lbwaare Owura lala mu nbii ana.
Lu fɛɛ o su kebiti sa asa, nu eɛ waa kidanbirasa eɛ sa bamu nu ba mee
fwaala, nu ba gye amu to olun wuya ana. ³⁶ Imu su fan wu asa kowee fɛɛ
kanan mu nu fane-Se lbwaare gbaa ii wu asa kowee mu.

Fan Man Bun Abaa Kɔpwe
(*Matiwu 7:1-5*)

³⁷ “Fan man tale fane toɔmaa ana, ke lbwaare gbaa o man tale fane. Fan
man bun asa kɔpwe, ke lbwaare gbaa o man bun fane kɔpwe. Fan taa keɛ
abaa, ke lbwaare gbaa o taa keɛ fane. ³⁸ Fan sa, ke lbwaare gbaa o sa fane.
Ee biti o kaala, bola koto kaalasa mu, ke o nyee su, ke o gyinyen kumu, ke
i bola wurige fane abaa to. Koto kaalasa mu nu fan taa kaala mu, kumu
maa nu lbwaare ii biti o taa kaala sa fane.”

³⁹ Nu Yesu bo bamu kujasan numu ye, “Gyaatanapu i taale gyankpaa
mu toɔmaa gyaatanapu okpa? Nu i kan ba kanun mu, bamu asa anyo
kpini beɛ biti ba naa lu tiye kikyabo to. ⁴⁰ Nu obulapu mee taale nara mu
okaapupu, amaa nu okumaa mu nu o bila bu bire eɛ taale waa fɛɛ mu
okaapupu.

⁴¹ “Mune i waa nu fu wu keyuubi ki maa bu fu toɔmaa kensi to, nu fu
mee wu kagyapoti mu nu ki bu fu lee to? ⁴² Mune su nu fu taale towe
fu toɔmaa ye, ‘Me toɔmaa, yege n lee keyuubi mu nu ki bu fu kensi to
fale! Yege fu mee ki kagyapoti mu nu ki bu fu gbaa-gbaa fu kensi to?’

Fu kebunbun ansi wuya, gyankpaa lɛɛ kagyapoti mu nu ki bu fu kensi to, pɔyi ke fu taale ki danbirasa lɛɛ keyuubi mu nu ki bu fu toɔmaa lɛɛ to.

Oyu Kɔmaa Nimɔ Kɔmaa Kimɔ Abi

(Matiwu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ “Nu oyu danbirasa ku man bu to ki sɔyi abi libi, abɛɛ oyu libi mɛɛ sɔyi abi danbirasa. ⁴⁴ Oyu kɔmaa nimɔ kimɔ abi su nu beɛ su beɛ bu kimɔ. Nu ɔku mɛɛ tiye akutu ɛɛ lu kɔkpale oyu su, abɛɛ kididobi lu kimango oyu su. ⁴⁵ Nyumisa danbirasa u waa ato danbirasa mu nu ɔ kɔsɔla yila mu kɔkɔlo to, nu nyumisa libi mɔɔ u waa ato libi mu nu ɔ kɔsɔla yila mu kɔkɔlo to. Lu fɛɛ nyumisa kɔno u towe kuto mu nu ki bu mu kɔkɔlo to nin.

Kɔlasan Lu Asa Anyɔ

Akpaara Kɔpɔyi Su

(Matiwu 7:24-27)

⁴⁶ “Mɔne u waa su nu fan tu me ye, ‘ɔnyirɛ, ɔnyirɛ,’ yege fan mɛɛ waa kuto mu nu n towe fane ye fan waa? ⁴⁷ ɔkɔmaa mu nu ɔ ba me ase, ba nu me asin, nu ɔ waa umu mu, n biti n kaapu fane ɔsa mu nu o duli. ⁴⁸ Kanin ɔsa manja du nun fɛɛ ɔsa mu nu ee biti ɔ pɔyi kɔkpaara, nu o kuu loo kase nu ɔ pɔyi ɔpɔre gyankpaasa mu gyaga kɔfole su. Nu nkyu n bɔla nu u da kɔkpaara mu, amaa ki man gyinyen lu fɛɛ maa pɔyi kimɔ danbirasa mu su. ⁴⁹ Amaa ɔkɔmaa mu nu o nu me asin, nu ɔ man buu umu mu, o du nin fɛɛ ɔsa mu nu ɔ man kuu ɔbo pɔyi nu ɔ pɔyi kɔkpaara mu gyaga kusuupu su. Nu nkyu maa bɔla da kɔkpaara mu, nu ki lu tiye yaase to kpini-kpini.”

7

Roma Anaakɔpu Kɔlifa

ɔkusɔpu Kɔkɔle-gyii

(Matiwu 8:5-13)

¹ Saɔa mu nu Yesu towe inumu lɔwe, nu asa ba nu mu katɔwe mu, o kpee Kapanum kade to. ² Roma anaakɔpu kɔlifa ɔkusɔpu ku kyina ɔ bu tutɔ, nu ɔ su kɔyaafɔle ku mu nu ee biti mu asin, nu ɛɛ lo nu ee biti o wu. ³ ɔkusɔpu mu maa nu Yesu su mu, nu o sun Gyiwu abi abɔlisa aku mu ase, ye ɔ ba kye mu kɔyaafɔle sa mu. ⁴ Ba maa ba Yesu ase mu, ba dan baase kule mu gaa towe ye, “ɔnyin numɔ dagaa fɛɛ fu maa kye mu to. ⁵ Lu fɛɛ ɔ su kebiti sa ane Gyiwu abi, halu ɔ pɔyi kabwaare-kule ɔgyanɛkpa sa anɛ.”

⁶ Imu su Yesu buu bamu ee kpee tutɔ. Saɔa mu nu o tiri kɔkpaara mu to mu, nu Roma anaakɔpu ɔbɔlisa mu sun mu kyemine ana ba naa towe Yesu ye, “ɔnyirɛ man nyanla fu n-yu. Lu fɛɛ n man dagaa fɛɛ fu ba me kɔkpaara su. ⁷ Kanin gbaa nu n wu fɛɛ n man dagaa fɛɛ n ba fu ase. Fɛɛ fu dan sa kɔno me kɔyaafɔle ii biti ɔ nye alanfiya. ⁸ Lu fɛɛ ngbaa me n bu ɔbɔlisa ɔku kase, nu anaakɔpu ɔku gbaa ba bu me kase. Nu n towe numu ye, ‘Kpe nfu’ nu ee kpee, nu n bila towe ɔnumu ye, ‘Ba nfu,’ nu ɛɛ ba, nu n towe me kɔyaafɔle ye, ‘Waa fale,’ nu ɛɛ waa.”

⁹ Yesu maa nu kanin mu, i kyinkyin mu, nu o biliɔi mu ansi ku kubu damante mu nu ba buu mu mu, nu ɔ towe ye, “N towe fane kesintin fɛɛ, Isirayi abi kpini to mu, n man pɔta wu ɔsa mu nu ɔ su fale kɔkɔle-gyii

damante numu kedubi." 10 Nbooo mu nu o sun mu ba maa bwii kpewu mu, ba naa tu kiyaafole mu maa nye alanfiya.

Yesu Kyinji Okulapu-kyu Ku

Mu-bii Lu Lewu to

11 Imu kamaa mu Yesu lu tuto kpee kade mu nu bee tu kumu ye Nayin, nu mu abulapu ye asa damante ba buu mu. 12 Saɗa mu nu o tiri kade mu nbwama mu, o wu ba maa su obuni ba lu kade mu to, nu obuni mana gye okulapu-kyu kebii-nyinsa kulun mu nu o kooɗe. Nu asa damante mu nu ba bu kade mu to ba buu okulapu-kyu mu. 13 Onyiripe Yesu maa wu okulapu-kyu mu, mu asin a kɗaa mu kuwee, nu o towe mu ye, "Man bila su." 14 Nu Yesu taa mu kɗaa naa mata kɗakaa mu, nu asulapu mu ba sii ba yile, nu o towe ye, "Kiyaafole! N towe fu ye, kusu!" 15 Nu olewupu mu kusɗ kyina, nu o piili ee towe, nu Yesu taa mu sa mu-nyi.

16 Nu i kyinkyin bamu kpini nu ba yin lbwaare. Nu ba towe ye, "lbwaare otowepu lala ku lu ane su. lbwaare ba o ba kye mu asa to."

17 Yesu asin numu i yalage Gyudeya osuwle su, ye isuwle mu nu i de i maa kumu mu.

Gyon Okyugyeepu Sun

Asa Yesu Ase

(Matiwu 11:2-19)

18 Nu Gyon abulapu ba naa towe mu Yesu awaasa mu kpini. Imu su o tu mu abulapu anyo, 19 nu o sun bamu Onyiripe Yesu ase ye ba naa taase mu ye, "Fu i gye Omu nu, lbwaare ye ee biti o ba mu abee a gyoo ku oku okpa?"

20 Saɗa mu nu anyin mu ba ba Yesu ase mu ba towe mu ye, Gyon okyugyeepu i sun ane fu ase ye abaa taase fu ye, "Fu i gye Omu nu lbwaare ye ee biti o ba mu abee a gyoo ku oku okpa?"

21 Kanin saɗa maa to mu Yesu kye asa gaalaagaa alobi, nu o gya nbwu libi lu asa to, nu o bugi agyaatanapu gaalaagaa ansi. 22 Imu su o lee Gyon nbooo mu koo ye, "Fan bwii naa towe Gyon koto mu nu fan wu ye umu nu fan nu. Agyaatanapu ansi ii bugi, nu aboobi bee kusɗ nate, nu abootipu bee nye alanfiya, nu akpawu asu ii tigi, nu alewupu bee kyinji bee ba nkpa to, nu atiripu bee nu asin danbirasa mu. 23 Fan bila towe mu ye, kusee i gye sa osa kumaa mu nu o san o su kikoole-gyii me to."

24 Saɗa mu nu Gyon nbooo ba lu mu ase mu, nu Yesu piili ee towe Gyon asin ee sa kubu mu, nu o taase bamu ye, "Fan maa lu kpee Gyon ase ofuli su su mu, mine nu fan waa nfeere fee fen kpee fen naa ku? Koko mu nu afuu a da ii fiilaa mu? 25 Nu i man gye kanin bire mu, mine nu fan kpee naa wu? Abee onyin mu nu o bun ogyalin ato? Aye! Asa mu nu ba bun ogyalin ato nu ba su kakyina danbirasa mu, ba bu awurakpa nin. 26 Amaa mine nu fan kpee naa ku? lbwaare otowepu abee? Eehn, n towe fane kesintin fee o kyo lbwaare otowepu. 27 Gyon numu asin nu lbwaare Asinkyan yilasa mu i towe ye,

'N biti n sun me kaboo ke o gyankpaa fu,

mu ii biti o loho fu okpa gyoo fu.'

28 N towe fane fee, okumaa mu nu ba kooɗe mu mu, man kyo Gyon, amaa okumaa mu nu o du pii sɗsɗ kuwura-gyii to mu kyo mu."

29 Asa mu kpini ye lenpoo akoolepɗ mu nu ba nu Gyon asin towesa mu, ba kooɗe gyii fee lbwaare asin mu i kyigi, lu fee ba yege nu Gyon gye bamu lbwaare kekyugye. 30 Amaa Farasii abi ye nbara akaapɗ anyipu

ba kina nfeere mu nu lbwaare su sa bamu mu. Imu su nu ba man yege nu Gyon gye bamu lbwaare kekyugyee.

³¹ Nu Yesu taase ye, "Anumu nu n biti n taa ndaga kakyina kanumu to asa kaala. Anumu ana nu ba duli?" ³² Ba du nu n fee nbii mu nu ba te kigya to bee tu abaa bee towe ye,

'An fule kensi-gyii nbile sa fane,
amaa fan man kyaa,

nu an sawu keli alengyi sa fane,
amaa fan man su'.

³³ "Lu fee Gyon okyugyeepeu maa ba mu, ee nmina kono gaa, nu o man nuu nta, nu fan ye 'O su nbwu libi.' ³⁴ Nu Me, Daadimaadi Obii-nyinsa n maa ba mu, n gyii nu n nuu, nu fan ye, 'N gye ogyipu lala ye otabubu, nu n bula n gye lenpoo akooleru ye alibi awaaru bamu kyemine.' ³⁵ Amaa bamu nu bee buu lbwaare kanyaasin, lu bamu-daa su mu, u kaaru fee kanyaasin mu buron."

*Okyu Alibi Wuya Ku
Taa Tulale Suswa Yesu*

(Matiwu 26:6-13; Maki 14:3-9; Gyon 12:1-8)

³⁶ Saja ku to nu Kafarasii-nyin ku tu Yesu ye o ba ke ba naa buga gyii. Nu Yesu kpee mu kikaara su nu o naa kyina o gyii. ³⁷ Kanin kade manja to mu okyu gyaga ku bu toto. Okyu mu maa nu fee Yesu bu Kafarasii-nyin mu kikaara su ee gyii mu, nu o bya tulale liifensa puruntuwa bola. ³⁸ Nu okyu mu ba yle Yesu kamaa tiri mu ayaa ase ee su ansikyu eeoola mu ayaa. Nu o taa mu inyini ee kpayi Yesu ayaa su, nu o munkura umu beeree su, nu o kyeege tulale mu wurige mu ayaa su.

³⁹ Nu Kafarasii-nyin mu nu o tu Yesu mu maa wu umu mu, o towe mu nfeere to ye, "Fee onyin numu din dan o gye otowepu kesintin nu, o din bu okyu kulon mu nu ee mata mu fale, o din bu kibaabuto gyaga mu nu o bu kumu to."

⁴⁰ Nu Yesu towe Simon ye, "N su kuto ku ke n towe fu."

Nu Simon ye, "N nu, Okaapupu, towe me."

⁴¹ Nu Yesu hoo mu kinasan ye, "Anyin anyo aku u naa paala afulee lu afulee wuya ku ase. Oku paala gbiti nderebi anu, onyosapu moo adunuu. ⁴² Bamu oku man taale nye o naa ka mu kuko. Nu afulee wuya mu taa kee bamu asa anyo. Asa anyo manja to mu, anumu ii biti o biti afulee wuya mu asin gaa?"

⁴³ Simon lee kono ye, "N waa nfeere fee omu nu mu afulee akyo mu."

Nu Yesu ye, "Fu lee kono kesintin."

⁴⁴ Nu Yesu bilinji ku okyu mu, nu o towe Simon ye, "Ye fu wu okyu numu? N maa ba fu kikaara su mu, fu man sa me nkyu ke n fwu me ayaa su, amaa okyu numu taa mu ansikyu fwu me ayaa, nu o taa mu inyini kpayi umu. ⁴⁵ Fu man baari me waa me nsa-nsa, amaa lu koo saja mu nu n ba nfu mu, okyu numu man pu yege me ayaa su kimunkura. ⁴⁶ Fu man taa olifu nfo wurige mi kumu to, amaa okyu numu taa tulale wurige me ayaa su. ⁴⁷ Imu su n towe fu ye, kebiti lala mu nu o kaaru fale su mu, u kaaru fee ba taa mu alibi damante mu kee mu. Lu fee okuma mu nu mu alibi a man ky o nu o nye kitaakee mu, ee kaaru kebiti mu gbaa gber ee nu."

⁴⁸ Toto nu Yesu towe okyu mu ye, "N taa fu alibi kee fu."

49 Nu bamu nu ba san ba te ogyikpa mu bee towe abaa ye, "Anumu i gye onumu, halu o su alibi ee kee?" 50 Amaa Yesu towe okyui mu ye, "Fu kikoole-gyii ki moliye fu. Nate ye kokolo yuuli."

8

Akyui Mu Nu ba Buu Yesu

1 Inumu kamaa mu, Yesu nate nde lala ye nde-bii su ee towe asin danbirasa lu kuwura-gyii mu su, yege abulapu kudu anyo mu ba tii mu su. 2 Nu akyui oko mu nu o gya n-yaayu libi lu bamu to nu o kye bamu alo mu, gbaa ba buu mu. Bamu oko i gye Meeri (mu nu bee tu mu ye Magidalen) mu nu Yesu gya nbwu libi asuno lu mu to mu, 3 ye Gyowana mu nu mu-kuli i gye Kyusa. Mu i gye owura Herodi kikaara su okusupu obulsa mu, ye Susana ye aku. Akyui anumu i su bamu gbaa-gbaa ato bee kye Yesu maa mu abulapu to.

Kijasan Lu Odoo Mu Nu

O Nmate Ayu

(Matiwu 13:1-17; Maki 4:1-12)

4 Saŋa mu nu asa bee lu nde su ba ba gyanje Yesu ase, nu ba ba nye akyo mu, Yesu ho bamu kijasan ye, 5 "Odoo ku i kyina kpee o naa nmate ayu. Saŋa mu nu ee nmate ayu mu umu uku i tiye okpa to nu asa ba nate umu su nu nbwiibi ba ba tase gyii. 6 Nu uku i tiye afule su katn mu nu ise i man kyo sa umu. Imu su i maa koyi mu, umu ilin i man taale kpee kata. Imu su kyowe maa daa umu mu nu i fugya. 7 Nu uku moko i tiye iwii to nu umaa umu i buga dan nu iwii mu i dan nyan umu. 8 Nu abi aku moko i tiye kase danbirasa to nu i koyi dan. Nu i dan soyi abi kuliŋa-kuliŋa." Maa towe inumu lwe mu, nu o diyaa mu obule towe ye, "Omu nu o su asu nu ee biti o nu mu, o nu."

9 Nu mu abulapu mu ba taase mu kijasan mu kase. 10 Nu Yesu lee kono ye, "Fane bire lbwaare lee mu kuwura-gyii mu asiri asin kaapu fane, amaa asana bire anasan to nu n biti n towe sa bamu. Imu su,
'bee biti ba ba bee ki,
amaa ba mee ye ba wu,
ke ba ba bee nu,
amaa ba mee ye ba nu kase.' "

Yesu Lee Kijasan mu Kase

Lu Odoo Mu Su

(Matiwu 13:18-23; Maki 3:13-20)

11 Nu Yesu towe ye, "Kijasan mu kase i gye ye, abi mu nu o nmate mu i gye abwaaresin mu. 12 Nu umu nu i tiye okpa to mu, i gye bamu nu bee nu asin mu, nu Sitaane i lee umu ee lu bamu nkolo to, nu ba mee taale koole gyii ke ba nye kamoliye. 13 Nu umu nu i tiye afule su mu, i gye bamu nu bee nu asin mu, nu bee taa kensi-gyii koole umu. Amaa asin mu man loo bamu nkolo to. Bamu kikoole-gyii ki mee kyereee, umu su nu kutu to ku ki kan ba tu bamu de, bee lu tiye nu. 14 Nu umu nu i tiye iwii to moko mu i yile sa bamu nu bee nu asin mu, amaa lu kakyina to nfere kufe, kufulee biti ye kensi-gyii bansa i kun bamu, nu ba mee taale dan kikoole-gyii to. 15 Nu umu nu i tiye kase danbirasa to mu moko, i gye bamu nu ba taa kokoloko kolon koole asin mu gyii, nu ba su kenyiita yile to ke ba waa adanbirasa."

Fitila Kujasan

(Matiwu 5:15; Maki 4:21-25)

¹⁶ Nii Yesu bila tawe bamu kujasan ku ye, “Oku mee tuwa fitila ke o taa waa kolobi to abee o taa yii npaa kase, amaa ee taa ee gyaga kumu ogyagakpa nin, ke bamu nu bee ba mu ba wu fitila mu. ¹⁷ Nii kutu kumaa mu nu ki baala gbaa kii biti ki lu ifuli, nu ato mu nu i gye asiri ato kpini ii biti i lu ifuli. ¹⁸ Imu su fan baa fan da su kanan mu nu fen nu asin, nu okumaa mu nu ee nu asin kase mu, ii biti i sa mu tii su, nu omu nu o mee nu asin mu kase mu, ii biti i koolle ipii mu nu o su mu gbaa lu mu ase.”

Yesu Mu-nyi Ye

Mu-Supu Ana

(Matiwu 12:46-50; Maki 3:31-35)

¹⁹ Nii Yesu mu-nyi ye mu-supu ana ba ba ye ba be wu mu, amaa lu sakyu su mu, ba man nye nin tiri mu. ²⁰ Tutu nu oku tawe Yesu ye, “Fu-nyi ye fu-supu ana ba yile kewu bee biti fee ba wu fu.”

²¹ Nii o lee mu konu ye, “Mi-nyi ye mi-supu ana i gye asa mu nu bee nu abwaaresin nu bee su bee waa kusun mu.”

Yesu Tawe Sa Afuu Nii I Yege

(Matiwu 8:23-27; Maki 4:35-41)

²² Kakaaku nu Yesu tawe mu abulapu mu ye, “Fan yege a faa kpee benbe.” Nii ba loo okuli to faa kyun. ²³ Saja mu nu bee pale bee kpee mu Yesu de nsure. Nii afuu lala aku a tigi lu bamu su, nu apaa a da a loo okuli mu to. Nii i san gberere ke okuli mu o muuri, nu bamu nkolo i nmaa bamu. ²⁴ Nii abulapu mu ba naa kyinji mu tawe mu ye, “Onyurpe, Onyurpe! An biti a sii nkyu to!”

Nii o kusu yile, punte afuu mu ye apaa mu su, nu i waa diin. ²⁵ Nii Yesu taase mu abulapu mu ye, “Fane kikoolle-gyii bu fine?”

Nii kufuu ki ktata bamu, nu i kyinkyin bamu nu bee taase abaa ye, “Nyimisa moo ndee nu ee sa afuu ye apaa konu nu i nu mu ase.”

Yesu Kye Onyin Ku

mu nu o Su Nbwu Libi

(Matiwu 8:28-34; Maki 5:1-20)

²⁶ Nii ba pale naa fuu Gerasene abi osuwle su, kubaafun mu nu ki bu Galile benbe. ²⁷ Yesu maa dan ee lu ee yile obun kaa mu, nu Kagerasene-nyin ku mu nu nbwu libi ba bu mu to mu ba gyanja mu. Onyin numu nate kubolonkpan kyereee yege o mee kyina kukpaara su, amoo nkyan to nu o bu. ²⁸ Saja mu nu onyin mu wu Yesu mu, o punte tye mu ayaa to, nu o kuusi kenken tawe ye, “Yesu, susu Owura Lala mu-bii! Mine nu fii biti me ase? N kole fu nun, man nyanla me!” ²⁹ Lu fee Yesu wala sa nbwu libi mu konu fee ba lu onyin mu to. Saja kumaa numu nbwu libi mu bee ba mu su. Nii i kan ba mu su mu, bee taa agbeeleebi nmina mu abaa ye mu ayaa, yege bee kun mu. Amaa ee tye agbeeleebi mu nu ba taa nmina mu mu, nu nbwu libi mu bee sola mu kpee ofuli su.

³⁰ Nii Yesu taase mu ye, “Nene nu bee ti fu?”

Nii o ye bee ti me ye, “Kubu!” Lu fee nbwu libi kukyo ba te mu su. ³¹ Nii nbwu libi mu ba kole Yesu ye, o man taa bamu naa waa obu kyinkyinilin mu nu ki man su okaa mu to.

³² Nii akuuri damante aku ba bu kibu mu su bee gyii. Nii nbwu libi mu ba kole Yesu fee o yege ba naa loo akuuri mu to, nu Yesu sa bamu okpa.

³³ Nbwu libi mu ba maa lu onyin mu to mu, ba naa loo akuuri mu to, nu ba sile kpilte kibu mu su naa loo obun lala mu to nu ba muuri.

³⁴ Nu asa mu nu bee ku akuuri mu su ba maa wu koto mu nu ki waa mu, ba sile kpee kade to ye ndoo ana to naa towe asa. ³⁵ Nu asa mu ba ba ku koto mu nu ki waa. Ba maa ba Yesu ase mu, ba wu onyin mu nu nbwu libi ba kusu mu su mu, o bun kaale o te Yesu ayaa kase yege mu nfeere to i du kyekye, nu kufuu ki kitaa bamu. ³⁶ Bamu nu ba taa bamu ansi wu mu, ba towe asa kanan mu nu onyin mu nu nbwu libi ba daa ba te mu su mu nye kikyee. ³⁷ Kanin su Gerasene abi mu nu ba bu kubaafun manja su kpini, ba kule Yesu ye o lu bamu osowole manja su, lu fee kufuu ki kitaa bamu. Nu o loo okulu to bwii.

³⁸ Poyi ke ba bwii mu, onyin mu nu nbwu libi ba kusu mu su mu kule Yesu ye o yege o buu mu. Amaa Yesu kina towe mu ye, ³⁹ "Bwii kpee kewu naa towe koto lala mu nu lbwaare waa sa fu." Imu su onyin mu kpee kade mu to katin kumaa numu naa towe koto lala mu nu Yesu waa sa mu.

Yesu kyinji Gyarosi

Mu-bii Nu o Kye Okyu Mu Nu

Nkalan i Da Mu Mu

(Matiwu 9:18-26; Maki 5:21-43)

⁴⁰ Sanja mu nu Yesu bwii faa kpee obun benbe mu, sakyɔ mu ba waa mu nsa-nsa koolo mu, lu fee ba wola ba te ba gyoo mu. ⁴¹ Tuto nu onyin mu nu bee tu mu ye Gyarosi, mu nu o gye Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanekpa obilisa mu ba tiye Yesu ayaa kase, nu o kule mu ye o ba mu kikpaara su.

⁴² Lu fee mu kebii kyusa-bi kolun mu nu o gyii nsu kudu anyo ii biti o wu.

Yesu maa yii su ee kpee mu, sakyɔ mu mili mu su ba buu mu. ⁴³ Okyu ku bu sakyɔ mu to nu nkalan i da mu nsu kudu anyo, amaa oku man taale kye mu.* ⁴⁴ Nu okyu mu loo sakyɔ mu to ba Yesu kamaa ba mata mu kaale kono-bi, nu opula manja to mu nkalan mu i tin. ⁴⁵ Nu Yesu taase ye, "Anumu i mata me?"

Bamu kpini ba maa kina ye i man gye bamu mu, nu Pita towe ye, "Onyiripe, sakyɔ bee mili fu su, bee mata fu."

⁴⁶ Amaa Yesu towe ye, "Osa ku mata me, lu fee n wu nu n bu fee obun ku maa lu me to."

⁴⁷ Nu okyu mu maa wu fee o mee taale taa baala mu, o kyukyaa ba tiye Yesu ansi to. Nu okyu mu yile sakyɔ mu to towe koto mu su nu o mata Yesu, ye kanan mu nu o nye kikyee opula manja to. ⁴⁸ Nu Yesu towe okyu mu ye, "Mi-bii kyusa, fu kikoolo-gyii ki yege nu fu nye alanfiya, kpewu kayu yuuli to."

⁴⁹ Sanja mu nu Yesu san ee towe kanin mu, nu kaboo ki lu kabwaare-kule ogyanekpa obilisa Gyarosi kikpaara su, ba towe mu ye, "Man bila tooro o kaapupu mu, fu kebii kyusa-bi mu wu."

⁵⁰ Yesu maa nu kanin mu, nu o towe Gyarosi ye, "Man waa kufuu, fee fu dan nye kikoolo-gyii ee biti o nye alanfiya."

⁵¹ Yesu fu Gyarosi kikpaara su mu, o man yege nu oku buu mu loo obu to, amoo Pita maa Gyon ye Gyemisi ye kebii mu, mu-se ye mu-nyi nkun.

⁵² Sanja maa kpini yege asa bee sawu bee waa ilawu, bee su kebii mu keli. Nu Yesu towe ye, "Fan yege kusu, o man wu, o de nin."

⁵³ Nu asa mu ba nmase Yesu, lu fee be nyi kebii mu maa wu. ⁵⁴ Amaa Yesu kitaa kebii mu kubaa to towe ye, "Mi-bii, kusu!" ⁵⁵ Nu kebii mu, mu

* **8:43** 8:43 Okyu numu nyita mu afulee kpini akyepu ase, amaa mu kolo mu ki san kii tii su.

kala bwii ba mu to, nu o kusu yile opula mana to. Tuto nu Yesu towe bamu ye, ba sa kebii mu agyito ke o gyii. ⁵⁶ Nu i waa kebii mu akubegere kuyan, amaa nu o da bamu amu to ye ba man waa ke ba towe asin mu nu i waa fale sa oku.

9

Yesu Sun Mu Abulapu

Kudu-anyo Mu

(Matiwu 10:5-15; Maki 6:7-13)

¹ Yesu maa tu abulapu kudu-anyo mu ba gyanje mu, o sa bamu olon nu o waa bamu kinyin to ye ba gya nbwu libi lu asa to ke ba kye alo. ² Tuto nu o sun bamu ye, ba naa towe kuwura-gyii mu asin ke ba kye alopu. ³ Nu o towe bamu ye, "Fan maa kpee fale, fan man taa sehn tii su. Fan man taa kikpebi abee adiihun abee agyito abee afulee abee kaale nyosapu ku tii su. ⁴ Nu kikpaara kumaa mu nu fan loo kumu su, nu ba koolle fane mu, fan kyina tuto naa fuu sana mu nu fen biti fan lu kade mana to. ⁵ Nu kade mu nu ba kina fane kikoolle, nu fan lu tuto fen kpee mu, fan krikpaa fane ayaa su apurutiti, ke i kaapu fee kutu mu nu fan waa mu, i man buron." ⁶ Imu su abulapu mu ba nate nde-bi-nde-bi mu su kpini bee towe asin danbirasa mu, yege bee kye asa katn kumaa mu nu bee kpee mu.

Yesu Asin I Tooro

Owura Herodi

(Matiwu 14:1-12; Maki 6:14-29)

⁷ Kanin sana mana mu Owura Herodi maa nu ato mu nu i waa kpini mu i tooro mu gaa. Lu fee aku bee towe ye Gyon okyugyeepu mu i kyinji ba nkpa to. ⁸ Nu aku moo ba ye, olewupu Eligya i bwii kyinji ba nkpa to, nu aku moo ba bila towe ye, atowepu didaa mu oku i bwii kyinji ba nkpa to. ⁹ Amaa Herodi towe ye, "N yege nu ba tin Gyon okyugyeepu kumu. Anumu nu n bila n nu mu n-yu su asin fale?" Nu o kpan mu n-yu fee o wu Yesu.

Yesu Sa Asa Ngbin Nnuu

Agyito Nu Ba gyii Nme

(Matiwu 14:13-21; Maki 6:30-44; Gyon 6:1-14)

¹⁰ Nu asunpu mu ba maa bwii ba mu, ba ba towe Yesu kutu kumaa mu nu ba naa waa. Tuto nu o taa bamu nkon ba lu kpee kade mu nu bee tu kumu ye Betisayida mu. ¹¹ Sakyo mu ba maa nu kanin mu, ba buu mu kpee tuto. Nu o koolle bamu towe kuwura-gyii asin sa bamu, nu o kye bamu nu bee biti kikyee mu.

¹² Kyowe maa biti o lwe mu, nu abulapu kudu anyo mu ba ba mu ase. Nu ba towe mu ye, "Yege asa mu ba kpee nde-bi-nde-bi ye ndoo ana mu nu i bu tiri nfu mu, ke ba naa nye ilookpa ye agyito gyii. Lu fee katn mu nu an bu fale gye kiyii nsana."

¹³ Amaa Yesu towe bamu ye, "Fane gbaa-gbaa fan sa bamu kutu ku ke ba gyii." Nu ba lee kono ye, "Kutu mu nu an su i gye bodobodo anuu ye itin unyo, abee fii biti fee a naa soo agyito sa asa damante banumu?" ¹⁴ (Nu anyin mu nu ba bu tuto mu, bee waa fee ngbin nnuu).

Nu Yesu towe mu abulapu mu ye, "Fan yege asa mu ba kyina ntun adunuu-adunuu." ¹⁵ Nu abulapu mu ba waa kanin, nu ba yege asa mu kpini ba kyina-kyina kase. ¹⁶ Nu Yesu taa bodobodo ye itin unyo mu

diyaa mu ansi ku sɔsɔ taa afwaala sa lbwaare. Nu ɔ kpee-kpee to taa sa mu abɔlapɔ mu ye ba barige to sa asa mu ke ba gyii. ¹⁷ Asa mu kpini ba gyii nme, nu abɔlapɔ mu ba tase-tase agyisan mu bola alantan kudu anyɔ.

Pita Bugi To Towe Jsa

Mu Nu Yesu Gye

(Matiwu 16:13-19; Maki 8:27-29)

¹⁸ Kakaaku Yesu maa kole kabwaare-kole mu nkun mu, nu mu abɔlapɔ mu ba ba mu ase nu ɔ taase bamu ye, "Anumu nu asa bee towe ye, n gye?"

¹⁹ Nu ba lee kɔnɔ ye, "Aku bee towe ye fu ɪ gye Gyɔn okyugyeepu, nu aku mɔɔ bee towe ye ɔtɔwepɔ Eligya ɪ gye fu, nu asansa mɔɔ bee towe ye, fu ɪ gye atɔwepɔ didaa mu nu ba wu mu to ɔku ɪ bwii ba nkpa to."

²⁰ Nu ɔ taase bamu ye, "Fanɔɔ fane mɔɔ, anumu nu fan ye n gye?" Nu Pita lee kɔnɔ ye, "Fu ɪ gye ɔmɔligeɔ mu nu lbwaare Wɔla lee mu."

²¹ Tɔto nu Yesu da bamu amu to ye ba man kan waa towe ɔku. ²² Nu ɔ bila towe bamu ye, "Me, Daadimaadi Obii-nyinsa dagaa maa gyii awurɔfo gaa, ke abɔlisa ye aseepu bɔlisa ye nbara akaapɔpɔ kpini ba kina me. Bee biti ba mɔɔ me, amaa nke nsa kamaa mu n biti n kyinji lu lewu to ba nkpa to."

²³ Nu ɔ bila towe bamu ye, "ɔkɔmaa mu nu ee biti fee o buu me mu, ɪ dagaa fee o kina mu kɔkɔlo biti, ke o kukuri mu oyu laasa sɔla buu me kake kɔmaa. ²⁴ Imu ɪ gye fee ɔkɔmaa mu nu ee biti fee ɔ mɔlige mu gbaa-gbaa mu nkpa mu, ɪi biti ɪ lu mu abaa to, amaa ɔkɔmaa mu nu ɔ taa mu nkpa sa lu me sɔ mu, ee biti o bwii nye mu nkpa. ²⁵ Fee nu nyumisa kan nye dulinyaa to atɔ kpini nu ɔ pan mu nkpa mu, mune nu ɔ nye? ²⁶ Nu ɔkɔmaa mu nu ɪ sɔ mu ipeeli lu me ye me asin mu sɔ mu, kanin manja nu ɪi biti ɪ baa ɪ sɔ me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu ipeeli sa kanin ɔsa manja, lu kake mu nu maa Me-Se ye mu nbɔɔ kyirekyire mu an biti a ba bɔnyaa to mu. ²⁷ N towe fane kesintin fee fane mu nu fan yile nfu fale to aku ba mee ye ba wu lewu, amɔɔ ba dan wu kuwura-gyii mu pɔyi."

lbwaare Lee Yesu Bɔnyaa

Kaapu Kibu Ku Su

(Matiwu 17:1-8; Maki 8:30-9:1)

²⁸ Yesu maa towe asin numu lowe nke nsunɔ kamaa mu, ɔ taa Pita maa Gyɔn ye Gyemisi nu maa bamu ba kpee kibu kuku sɔ ba naa kole kabwaare-kole. ²⁹ Maa san ɔ maa sɔ ee kole kabwaare-kole mu, nu mu ansi to a bilinji, nu mu ɪkaale gbaa ɪ lonɔ fuuli parepare nu ɪ nɔlige fee bolayi maa wee ise mu. ³⁰ Opula manja to asa anyɔ aku ba ba mu ase. Bamu ɪ gye Mosesi maa Eligya. ³¹ Ba taa bɔnyaa sɔ ba Yesu ase, nu maa bamu bee towe kanan mu nu lbwaare towe yila fee ee biti o kpee Gyerusalem naa wu mu. ³² Pita maa mu tɔɔmaa ana mu ba de nsure, amaa ba maa kyinji mu, ba wu Yesu bɔnyaa mu ye asa anyɔ mu ba maa yile mu ase. ³³ Asa anyɔ mu ba maa lu Yesu ase bee kpee mu, Pita towe Yesu ye, "ɔnyirɔpe, ɪ burɔn gaa fee a maa bu nfu. Yege a waa abu asa, fu lee kuku. Mosesi lee ye Eligya lee. (Yege ɔ man nyi kɔto mu nu ee towe)."

³⁴ ɔ dan san ee towe nu abwaare-wule a ba bun bamu sɔ. Nu ɪ kɪtaa abɔlapɔ mu kufuu kanan mu nu abwaare-wule mu a bun bamu sɔ mu.

³⁵ Nu ɔbule ku towe abwaare-wule to ye, "ɔnumu ɪ gye mi-bii mu nu n wla lee. Fen nu mu ase." ³⁶ ɔbule mu maa towe lowe mu, ba wu fee ɪ san Yesu nkun nu. Nu mu abɔlapɔ mu ba yege nu asin mu a sii ye bamu nkun, ba man towe ɔku kɔto mu nu ba wu sanja manja.

Yesu kye kebii ku mu nu
εε lo kigbingbin

(Matiwu 17:14-18; Maki 9:14-27)

³⁷ Imu lukaake mu ba maa lu kibii mu su bee ba mu, sakyɔ damante ku ba gyaŋa Yesu. ³⁸ Nu onyin ku bu sakyɔ mu to kuusi tu ye, “Okaapɔpɔ! N kole fu nun, ku mi kebii-nyinsa-bii numu sa me, mu nkɔn i dan o gye mi-bii. ³⁹ Kayaayu libi ku u taale ee ba mu su, nu opula to ee kuusi yege u su mu u tuw kase, u bɔte mu fee kabwu mu, yege mu kɔko to i lu afɔfɔbɔ u taa mu i kpɔi nu i waa mu i kyeeɛɛ ɔpɔi ke i yege mu. ⁴⁰ Nu n kole fu abɔlapɔ ye ba gya kayaayu libi mu lu mu to, amaa ba man taale.”

⁴¹ Nu Yesu lee kɔko ye, “O! Fane ndaga asa, fan man kɔle lbwaare gyii, nu fane ikpa i man du kyeekyee. Nke nfine nu n biti n kyina fane ase nye kenyiita sa fane?” Nu o towe onyin mu ye, “Taa fu-bii mu ba nfu.”

⁴² Nu kebii mu maa ba Yesu ase mu, nu kayaayu libi mu ba taa mu tuw kase nu i kpɔi mu fee kigbingbin mu. Amaa Yesu pɔnte kayaayu libi mu su, nu o kye kebii mu bwiiyaa mu sa mu-se. ⁴³ Lu kanan mu nu Yesu lee lbwaare ɔɔn kpare mu kaapɔ mu, i waa asa mu kpini kyan.

I maa san i kyinkyin asa mu lu koto kumaa mu nu Yesu waa su mu, o towe mu abɔlapɔ mu ye, ⁴⁴ “Fan kan fane asu ke fan nu ye ɔdan. Bee biti ba lee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu waa asa abaa to.” ⁴⁵ Amaa mu abɔlapɔ mu ba man nu umu kase. I gye asɔn baalasa mu nu lbwaare man lee kaapɔ bamu, amaa nu ba su kufuu fee ba taase mu asɔn mu kase.

Anumu I Gye Olala

Ibwaare Kuwura-gyii Mu To

(Matiwu 18:1-5; Maki 9:33-37)

⁴⁶ Nu umɔre i tye mu abɔlapɔ mu nsana fee bamu to mu, anumu i gye olala. ⁴⁷ Amaa Yesu maa bu nfeere mu nu bee fe mu, o taa kebii pii ba yile mu ase. ⁴⁸ Nu o towe bamu ye, “Fu kumaa mu nu fu kɔle kebii numu dubi me kitu to su mu, fu kɔle me numu. Nu fu kumaa mu nu fu kɔle me mu, fu kɔle ɔmɔnɔ o sun me mu. Nu ɔmɔnɔ o gye pii fane kpini to mu, mu i gye fane to olala.”

Okumaa Mu Nu O Mee

Towe Yii Fane Mu,

Tii Fane Su

(Maki 9:38-40)

⁴⁹ Nu Gyon towe sa Yesu ye, “Onyɔrɔpe! An wu onyin ku maa su fu kitu ee gya nbwu libi. Imu su an gya mu lu kumu to. Lu fee o man tii ane su.”

⁵⁰ Nu Yesu towe bamu ye, “Fan man gya mu. Lu fee okumaa mu nu o mee towe ee yii fane mu, o tii fane su.”

Samariya Abi Ba Man

Kɔle Yesu Gyii

⁵¹ Yesu kibwii kpee susu sanya maa tiri to mu, nu o waa mu nfeere, nu o yii su kpee Gyerusalem. ⁵² Tutɔ nu o lee nbɔɔ sun ye ba gyankpaa mu kpee Samariya kade-bi to naa kɔbla gyoo mu. ⁵³ Amaa tutɔ asa mu ba man kɔle mu, lu fee ba dan be nyi maa kpee Gyerusalem nun. ⁵⁴ Nu mu abɔlapɔ anyɔ, Gyemisi maa Gyon ba maa wu kanɔn nu, ba ye, “Onyɔrɔpe, fii biti fee a tu fulɔn lu susu ba tuwa bamu abee?” ⁵⁵ Amaa nu Yesu bilɔŋi ku bamu, nu o ye, “Fane katowe maŋa man burɔn.” ⁵⁶ Nu Yesu maa mu abɔlapɔ ba lu tutɔ taa kpee kade-bi pupwe ku su.

*Awɔrɔfo Mv Nu I Bu
Yesu Kubuu To
(Matiwu 8:19-22)*

57 Ba maa naa okpa to bee kpee mv, nu onyin kv towe Yesu ye, "N biti n buu fu kpee katn kumaa mv nu fii kpee mv."

58 Nu Yesu towe onyin mv ye, "Agboogboo bee de ubo to, nu nbwiibi ba sv nsoswaa, amaa me, Daadimaadi Obii-nyinsa bire n man sv katn mv nu n de fvute."

59 Nu Yesu bila towe onyin kv mɔɔ ye, "Buu me."

Amaa onyin mv towe Yesu nin ye, "Onyirpe, yegɛ n bwii kpee naa pula nse pɔyi."

60 Amaa Yesu towe mv ye, "Yegɛ bamv nu ba du fee alewupu, lu fee ba man nyi lbwaare mv ba kpee naa pula bamv alewupu. Ke fee fv, fu kpee naa towe lbwaare kuwura-gyii mv asin."

61 Nu onyin kv mɔɔ bila ye, "Onyirpe n biti n buu fv, amaa yegɛ ke n bwii kpee naa kala me kɔkpaara sv asa ke n ba."

62 Nu Yesu towe mv ye, "Fv kumaa mv nu fii bilini fv kv kumaa mv, nu fv nfeere man de katn kulvn mv, fv man dagaa lbwaare kuwura-gyii."

10

Yesu Sun Abɔlapv Adusunɔ Ye Anyɔ

1 Inumv kumaa Onyirpe Yesu lee asa adusunɔ ye anyɔ kv nu o sun bamv asa anyɔ-anyɔ, ye ba gyankpaa mv kpee kade kumaa ye katn kumaa mv nu ee biti o kpee mv. 2 Nu o bo bamv kɔnasan ye, "Nɔɔ to atɔ sɔyɔsa mv nu i dagaa a tɔpe mv i kyɔ gaa, amaa atɔpepɔ mv ba man kyɔ. Fan kule Onyirpe kusun mv wuya, ke o biya atɔpepɔ ba tii su ke ba ba waa mv kusun mv. 3 Fan kpee, n sun fane nin fee nbulsɔpɔ-bi ba maa kpee akuntun to. 4 Fan man waa fan taa afulee abee adiikun abee asubta, ke fan man fwaala okv okpa to. 5 Nu fan kan loo kɔkpaara kumaa sv mv, fan daa kitowe ye, 'Keyuula kv ba kɔkpaara numv sv.' 6 Nu keyuula nyimisa kan o bv tuto mv, fane keyuula ii biti o ba mv sv, nu i man gye kanun mv, ii biti i bwii ba fane sv. 7 Fan kyina kɔkpaara manja sv, ke fen gyii ke fen nuu kvto kumaa mv nu ba sa fane. Lu fee osunpu kumaa kvkoka dagaa mv. Fan man ba fen loo fen loo akpaara-akpaara sv.

8 "Nu kade kumaa mv nu fan loo kumv to nu ba kɔle fane mv, fan gyii agyito kumaa mv nu ba sa fane. 9 Fan kye alɔpɔ mv nu ba bv kade mv to, ke fan towe okumaa ye, 'Nbiunbu, lbwaare kuwura-gyii ki tiri fane to.'

10 Amaa nu fan kan loo kade kv to nu ba man kɔle fane mv, fan lu kpee kade mv agbenbi sv ke fan towe ye, 11 'An kvkpaara fane kade to apurutiti mv nu i bv ane ayaa sv mv gbaa an wɔrige fane sv, ke i kaarpv fee kvto mv nu fan waa mv, i man burɔn. Amaa fan baa fan nyi fee lbwaare kuwura-gyii ki tiri to.' 12 Nu n towe fane ye, katalɛ lala kake mv, kade maa kii biti kv nye kvsv bite kv kyɔ kvsv bite mv nu kv ba Sodom kade to mv."

*Nde mv Nu Ba Man Kɔle Yesu Gyii
(Matiwu 11:20-24)*

13 Nu Yesu towe ye, "Korasin abi fane laaku, Basayida abi fane laaku, adangana mv nu n waa fane ase fale mv, nu i daa i gye Taayi ye Sidon nu n waa kanun nin, naafɔɔ ba wɔla kyina ke ba dila uboota ke ba taa nso bun bamv amv ke i kaarpv fee ba kyeege bamv nfeere lu alibi to. 14 Amaa

katale lala kake mu, Taayi maa Sidon abi kusu bute mu ii biti i baa i boo fane lee. ¹⁵ Fane Kapanum abi, bee biti ba kukuri fane kpee susu nun abee? Ayee, bee biti ba biya fane kase kamande.”

¹⁶ Nu o towe mu abulapu mu ye, “Okomaa mu nu o nu fane ase mu, nu me ase, nu okomaa mu nu o kina fane mu, o kina me, nu okomaa mu nu o kina me mu, o kina omu nu o sun me mu nun.”

Adusunɔ Ye Anyɔ Mu

Kibwii Ba Yesu Ase

¹⁷ Abulapu adusunɔ ye anyɔ mu nu Yesu sun mu ba bwii ba ye kensi-gyii nu ba towe ye, “Onyiripe, fu kitu to su nbwu libi gbaa ba biya bamu n-yu kase sa ane.”

¹⁸ Nu Yesu towe bamu ye, “N wu Sitaane maa lu susu ba tiye kase fee bulayi maa wee usee mu. ¹⁹ N sa fane olon fee fen biti fan kyigya ananse ye ukankpate su, ke fan nye olon fane don Sitaane su, nu sehn mee ye o waa fane. ²⁰ Amaa fan man yege i waa fane okon fee n-yaayu libi ba biya bamu n-yu kase sa fane. Amaa fan yege i waa fane okon fee ba maa kyuroo fane atu yila lbwaare aye.”

Yesu Ansi A Gyii Nu

ɔ kole Kabwaare kole

Matiwu 11:25-27; 13:16-17

²¹ Kanin sanja manja Yesu kokolo ki fuuli mu lu Kayaayu Kyurekyure su, nu o towe ye, “Me-Se, susu ye kase Onyiripe, n fwaala fu lu fee fu taa ato numu baala anyaasirpu ye iwule anyipu su, nu fu lee kaapu nbii wuribi. Nse, fu kipire su nu fu waa umu.”

²² “Me-Se taa ato numu kpini waa me kuba to. Oku mee nyi omu nu me, Obii mu n gye, amoo Ose mu nkun, nu oku mee nyi Ose mu, amoo bamu nu n biti n lee kaapu bamu mu nkun i nyi Ose mu.”

²³ Tuto nu Yesu biliji towe mu abulapu nkun ye, “Kumu okon i gye sa fane mu nu fan wu ato mu nu fan wu fale. ²⁴ N bula n towe fane fee lbwaare atowepu gaalaagaa ye awura, ba daa bee biti ba wu ato mu nu fen wu fale amaa ba man wu. Nu ba daa bee biti ba nu asin mu nu fen nu fale, amaa ba man nu umu.”

Kujasan Lu

Kasamariya-nyin

Danbirasa Su

²⁵ Kakaaku nbara okaapupu onyipu ku kusu ba Yesu ase o be nu mu kono to asin. Nu o taase mu ye, “Okapupu, mune nu n biti n waa ke n nye nkpa kakpa?”

²⁶ Nu Yesu lee kono ye, “Nene nu ba kyuroo Asinkyan yilasa mu to? Nene nu fu kale umu nu kase?”

²⁷ Nu onyin mu lee kono ye, “Taa fu kokolo ye fu kala ye fu olon ye fu nfeere kpini biti fu-Nyiripe lbwaare, ke fu biti fu toomaa fee fu n-yu.”

²⁸ Nu Yesu towe mu ye, “Fu lee kono kyeekeye su. Waa umu ke fu nye nkpa.”

²⁹ Amaa onyin mu ii biti o kaapu fee mu ukpa i kyigi su mu, o taase Yesu ye, “Anumu i gye me toomaa?”

³⁰ Nu Yesu kono kilee to mu, o boo mu kujasan ye, “Kakaaku nu onyin ku lu Gyerusalem ee kpee Gyeriko. Nu o naa tiye kumu olon to ayu abaa to, nu ba dayi mu dilige mu, nu i san gberere ke o wu nu ba yege mu.

³¹ I ba fee lbwaare oseepu ku naa okpa manja su ee ba. Maa wu onyin

mu, nu o kuliɛ taa okpa mu kubaafon kyon yege mu. ³² Kanin okpa kulon manja nu Lewi-nyin ku gbaa bola ba wu mu, nu o kuliɛ mu kyon. ³³ Amaa Kasamariya-nyin ku gbaa bola okpa manja ba lu mu su. Maa ba wu onyin mu, i kita mu kuwee. ³⁴ Nu Kasamariya-nyin mu nate kpee mu ase, nu o taa wayin nta kpayi mu ilo ana mu to, nu o waa kife mu ilo mu to nu o gmina mu. Nu o taa mu gyaga mu kuruma su kpee kikaara mu nu afo bee loo kumu su mu, nu o ku mu su. ³⁵ Lukaake, Kasamariya-nyin mu maa biti o kusu kpee mu, o lee afulee sa afo kikaara okusuru mu. Nu o towe mu ye, 'Ku oloru numu su sa me, nu fu kan nyita afulee aku tii umu su mu, nu n kan bwii ba mu n biti n ba ka fu umu kpini.' "

³⁶ Nu Yesu taase nbara okaaruru mu ye, "To, fu ase mu, asa asa numu to mu, omoo i kaapu fee mu toomaa i gye onyin mu nu amu to olon ayu ba dayi mu mu?"

³⁷ Nu nbara okaaruru onyipu mu lee kon ye, "Omoo nu o wu onyin mu kuwee mu."

Nu Yesu towe mu ye, "Fu gbaa fu naa waa kanin."

Yesu Kpe Maata Maa Meeɛ Ase

³⁸ Sanja mu nu Yesu maa mu abulapu bee kpee mu, ba naa fuw kade-bi ku. Tutu nu okyi mu nu bee tu mu ye Maata waa mu nsa-nsa taa mu kpee mu kikaara su. ³⁹ Maata su osupu mu nu bee tu mu ye Meeɛ. Nu Meeɛ naa kyina Yesu ase ee nu mu kikaaru mu. ⁴⁰ Amaa kanin asin mu i tooro Maata lu fee mu nkun u duja afo mu agyito. Imu su o ba Yesu ase ba towe mu ye, "Me-Nyiripe, i man tiri fu fee mi-supu maa yege me nkun n waa kusun mu kpini? Towe mu ke o ba kye me to."

⁴¹ Nu Nyiripe Yesu lee mu kon ye, "Maata, Maata! Asin gaalaagaa i tooro fu, nu i tiri fu." ⁴² Amaa kutu kulon i tiri. Meeɛ lee kumu nu ki buron, nu ba mee ye ba taale koolu umu lu mu abaa to.

11

Yesu Kabwaare kole Kikaaru (Matiwu 6:9-13; 7:7-13)

¹ Kakaaku nu Yesu bu katn ku ee kole lbwaare. Maa lwe mu, nu mu abulapu mu to oku towe mu ye, "Nyiripe, kaapu ane kabwaare-kole fee kanan mu nu Gyon kaapu mu abulapu mu."

² Nu Yesu towe bamu ye, "Fan kan fen biti fan kole kabwaare-kole mu, fan towe ye,

'Ane-Se lbwaare,
yege asa ba bonyaa fu kitu,
yege fu kuwura-gyii mu ki ba kase su nfu.

³ Ke fu sa ane kake kumaa agyito gyisa.

⁴ Taa ane alibi kee ane,
lu fee ane gbaa ane an su an kee okumaa mu nu o waa ane alibi mu.
Ke fu man yege a loo kutu to ku.' "

⁵ Nu Yesu towe mu abulapu mu ye, "A taa fee fane to oku kan kpee mu kyemine ase kagyanbwe kiyiridi nsana ye, 'Me kyemine, paala me bodobodo asa. ⁶ Lu fee me kyemine ku i dan lu okpa su ba soge me su nbunbu numu. Nu mee me n man su sehn n sa mu ke o gyii.'

⁷ "A taa fee, mu kyemine mu o lee kon obu to ye, 'Man tooro me, lu fee n tye tii biri su, nu maa mi-bii ana an tye de, umu su n mee ye n bila taale kusu sa fu sehn.' ⁸ N towe fane fee, nu i kan i gye kakyemine nkun

su mu, o mee ye o kusu sa mu sehn. Amaa kpali fee maa man su ipeeli nu o san o maa su ee kole mu, i waa nene ee biti o kusu sa mu kutu kumaa mu nu i tiri sa mu mu.

⁹ "Imu su n towe fane ye, Fan kyaga su fen kole lbwaare, ee biti o sa fane, fan kyaga su fen biti, fen biti fan nye, fan kyaga su fen da opunu, ee biti o tigi sa fane. ¹⁰ Lu fee okumaa mu nu ee kole mu, bee sa mu, nu omu nu ee biti mu, ee nye, nu omu nu ee da opunu su mu, bee tigi sa mu.

¹¹ "Nu fane to ose moo nu mu-bii u kole mu okun, nu ee taa kinanse sa mu? ¹² Abee ee kole fu kibesi ke fu kitaa kyankpati sa mu? ¹³ Fane mu nu fen gye alibi awaapu gbaa mu, fen nyi ato danburasa kitaa sa fane-bii ana. I waa nene su nu fane-Se mu nu o bu susu mee ye o taa mu Kayaayu Kyurekyure sa bamu nu ba kole mu mu?"

Yesu maa Beelisebu

(Matiwu 12:22-30; Maki 3:20-27)

¹⁴ Kakaaku Yesu maa gya kabwu libi mu nu o mee yege nyumisa o towe. Sana mu nu kabwu libi mu lu mu to mu, onyin mu nu o daa o gye naamu mu, piili ee towe. Nu i kyinkyin asa mu nu ba bu tutu mu. ¹⁵ Amaa asa mu to aku ba towe ye, "Nbwu libi kpini kumu mu nu bee ti Beelisebu mu, u sa Yesu olon nu ee taale ee gya nbwu libi kanin mu." ¹⁶ Nu aku moo ba tutu mu to ku, lan towe ye, nu i gye ye lbwaare ase nu o nye mu olon manja lu mu, o waa asin kyinkyinsa ke ba ku.

¹⁷ Amaa Yesu maa wala bu nfeere mu nu bee fe su mu, o towe bamu ye, "Kuwura-gyii mu nu ku barige to ku ko ye abaa mu, ki mee ye ki taale yile. Nu kukpaara mu nu ku barige to ku ko ye abaa mu gbaa, ki mee ye ki taale yile. ¹⁸ Nu fee Sitaane gbaa barige to ku ko ye kumu n-yu mu, nene nu kumu kuwura-gyii i taale yile? Lu fee fen towe ye, Beelisebu olon nu n su n gya nbwu libi su nu n towe kanin. ¹⁹ Nu i gye Beelisebu olon nu n su n gya nbwu libi mu, anumu olon nu fane abuupu bure ba su bee gya nbwu libi bee lu asa to? Inumu i yege ke fane gbaa-gbaa fane abuupu ba tale fane fee fane lee man de okpa. ²⁰ Amaa nu lbwaare olon nu n su n gya nbwu libi n lu asa to mu, kumu u kaapu fee lbwaare kuwura-gyii ku ba fane ase.

²¹ "Fee nu nyumisa bulonsa wala koola mu adunto ee kun mu kukpaara bure, mu kapatiye ki de sa mu bwahn. ²² Amaa fee nu oku olon i kyo mu lee mu, nu o tii mu waa to taale mu mu, ee kole mu adunto mu nu mu tamaa gyan su mu kpini, ke o barige mu kapatiye mu to kee asa.

²³ "Nu okumaa mu nu o man bu me ase mu, ee kusu yile me su nun, nu okumaa mu nu o mee koola ee kye me to mu, u yaase to nun."

Nbwu libi kibwii

be loo nyumisa to

(Matiwu 12:43-45)

²⁴ "Fee nu kabwu libi kan lu nyumisa to mu, ee kpee ee naa ee kyaaboo ifulu su ee biti ofutekpa. Nu o man kan nye mu, ee towe sa mu n-yu ye, 'N biti n bwii kpee me kukpaara mu nu n lu kumu su mu.' ²⁵ Maa ba mu o be wu fee ba fage kukpaara mu, loho kumu ato kumaa yila kyeekyee. ²⁶ Ke o wala naa taa nbwu libi asuno mu nu ba libi ba kyo mu tii mu n-yu su, ke ba kpee naa kyina tutu. Ke i yege kanin nyumisa manja kakyina to ki nyita i kyo kanan mu nu o daa o du mu."

²⁷ Yesu maa tówe kanın mu, sakyɔ mu tɔ okyɛ kɔ diyaa mu ɔbule tówe mu ye, “Kusee ɪ gye sa onyi mu nu ɔ kɔɔge fu, nu ɔ sa fu mu kɪnyapɔ-kyu mu.”

²⁸ Amaa Yesu lee mu kɔɔ ye, “Kusee ɪ gye sa bamu nu ba nu abwaaresɪn nu ba buu umu mu.”

Bee Biti Yesu ɔ

Waa asɪn Kyinkyinsa

(Matiwu 12:38-42)

²⁹ Asa mu ba maa nye akyɔ bee tii sɔ mu, Yesu tówe ye, “Ndaga asa libi kakyina kanumu tɔ bee taase bee bitɪ asɪn kyinkyinsa, amaa mee ye n waa sehɪn sa bamu, amɔɔ lbwaare ɔtɔwɛpɔ Gyona lee mu. ³⁰ Fɛe kanan mu nu lbwaare yege nu Gyona kyina ɔ gye sunkaala sa Ninewe abi mu, kanın manja sɔ nu me, Daadimaadi Obii-nyɪsa gbaa n bitɪ n ba waa lbwaare sunkaala sa ndaga asa kakyina numu tɔ. ³¹ Nu lbwaare katale ake mu, Owura kyɪsa mu nu ɔ kyina lu akpɪlɪge mu, ii bitɪ ɔ kɔsɔ yɪle ke ɔ bun ndaga kakyina numu tɔ asa kɔpwe. Kpalɪ fɛe ɔ lu kata-kata dulɪnyaa ɔkaa ɔ be nu Solomon mu nu ɔ kyina ɔ gye Isɪrayɪ owura mu kanyaasɪn. Amaa n tówe fane ye n kyɔ Owura Solomon mu. ³² Nu katale ake mu Ninewe abi mu nu ba daa kyina dɪdaa mu, bee bitɪ ba kɔsɔ yɪle tale fane ndaga asa numu tɔ, ke ba bun fane kɔpwe. Kpalɪ fɛe sanya mu nu Gyona tówe abwaaresɪn sa bamu mu, ba yege alibi kiwaa. Amaa n tówe fane ye n kyɔ Gyona mu.

Fɪtɪla Kusun Sunsa

(Matiwu 5:15; 6:22-23)

³³ “Ɔku mee tuwa fɪtɪla ɔ sɔ ee yɪla katn mu nu kii bitɪ kɪ baala, abee ɔ taa waa kolobi tɔ. Amaa ee taa gyaga kɪmu ɔgyagakpa nɪn, ke asa mu nu bee bitɪ ba ba tɔtɔ mu, ɪ baa ɪ kɪ bamu tɔ. ³⁴ Fu ansi ɪ gye fɪtɪla sa fu n-yɪ. Nu fu ansi ɪ kan ɪ bɔrɔn mu, fu n-yɪ kpini gbaa gye fɪtɪla nɪn. Amaa nu fu ansi ɪ man kan ɪ bɔrɔn mu, fu n-yɪ kpini gbaa bu kitentɛbiri tɔ. ³⁵ Kanın sɔ kɪ sɔ ye ɔdan, ke fɪtɪla mu nu ɔ bu fu tɔ mu kɪ man bilɪnɪ kitentɛbiri. ³⁶ Imu sɔ fɛe nu fu n-yɪ kpini gye fɪtɪla, nu umu kɪbaafun kɔ man gye kitentɛbiri mu, ii bitɪ ɪ baa ɪ kɪ tɔ gaa, fɛe fɪtɪla maa kɪ tɔ kɪ nɪlɪge fane sɔ mu.”

Yesu Pwɪ Farasii Abi

ye Nbara Akaapɔpɔ Mu

(Matiwu 23:1-36; Maki 12:38-40)

³⁷ Sanya mu nu Yesu tówe lbwe mu, Kafarasii-nyɪn kɔ tɪ Yesu ye, ɔ ba ke maa mu ba buga gyii. Imu sɔ ɔ kpee nu maa mu ba naa buga bee gyii. ³⁸ Amaa ɪ waa Kafarasii-nyɪn mu kanankɔ, fɛe Yesu maa man fwɪ mu abaa fɛe kanan mu nu anaana tɔ ɪ kaapɔ mu pɔyɪ nu ee gyii.

³⁹ Tɔtɔ nu ɔnyɪrɪpe Yesu mu tówe mu ye, “Fane Farasii abi fale nu fen du, fen fwɪ nwɛ-bi ye ɪlapɛ nmaa, amaa kumu tɔ ɔlɔn ye kensi payɪ libi ɪ bɔla fane tɔ.* ⁴⁰ Fane amelensipu numu! Fan man nyi fɛe lbwaare mu nu ɔ pɔyɪ kɪmu kamaa ye ɔtɔ tɔ mu, kpini asɪn ɪ tiri sa mu? ⁴¹ Amaa fan taa umu nu ɪ bu fane nwɛ-bi ye ɪlapɛ mu tɔ sa atiripu, ke kɔtɔ kumaa kɪnumu ɪ waa kyɪrɛkyɪrɛ sa fane.

* **11:39** 11.39 Bee waa umu ba sɔ bee pɪna asa fɛe bee taa bamu nkolo kpini bee sun lbwaare.

⁴² “Fane Farasii abi fane laaku, lu fee fan barige fane adoo-gyito ntun kudu nu fan taa ketun kulon fen sa lbwaare. Amaa fan kina fen mee gyii asin umu okpa su, nu fen mee biti lbwaare. I dagaa fee fan daa kiwaa umu, ke fan taa ketun kulon mu sa lbwaare tii su.

⁴³ “Fane Farasii abi fane laaku, lu fee fen biti ukynakpa kpare-kpare Gyiwu abi kabwaare-kule igyanekpa, nu fen biti beere afwaala agya to ipula.

⁴⁴ “Fane laaku, lu fee fen du nun fee nkyan mu nu ba man daase umu fee nkyan, nu asa ba naa umu su yege ba man nyi fee i gye nkyan.”

⁴⁵ Nu nbara akaapupu onyipu ku lee konko ye, “Okapupu, umu nu fu towe fale mu, fu saale ane gbaa ane tii su.”

⁴⁶ Yesu lee konko ye, “Fane nbara akaapupu anyipu, fane laaku, lu fee fan taa usola budusa mu nu i busin kasula mu sula asa. Nu fane gbaa-gbaa fane fan mee taa kibia-bi kulon gbaa kye bamu to.

⁴⁷ “Fane laaku, lu fee fan poyi nkyan sa lbwaare atowepu, nu fane naana ana i gye asa mu nu ba moo bamu mu. ⁴⁸ Imu su umu i lee kaapu kesintin fee kuto mu nu fane naana ana ba waa mu, fan koole kyula. Lu fee ba moo lbwaare atowepu mu nu fane moo fan poyi bamu nkyan. ⁴⁹ Lu umu su, nu lbwaare towe lu mu kanyaasin to ye, ‘N biti n sun me atowepu ye mi asunpu ba kpee bamu ase, ke ba moo me asa mu aku ke ba nyanla asansa.’

⁵⁰ Imu su kusu bute mu nu ki de sa asa mu nu ba moo mu atowepu mu nu ba kyina kase su lu koo dulinyaa npiili mu, ee biti o taa kanin kusu bute mu bute ndaga asa libi kakyina numu to. ⁵¹ Asa mu nu ba moo lu Abeli su naa fuo Sakariya mu nu ba moo mu kaswi ye kabwaare-sunkpa aye nsana mu, n towe fane kesintin fee, lbwaare ii biti o taa amoppu mu kusu bute mu o bute fane ndaga kakyina to asa libi banumu.

⁵² “Fane nbara akaapupu anyipu, fane laaku, lu fee fan taa okpa mu nu asa bee biti ba bola su bu lbwaare mu baala. Nu fane gbaa-gbaa fane fan man naa okpa maa su, nu fen tii bamu nu bee biti ba nate kumu su mu okpa.”

⁵³ Yesu maa lu toto mu, nu Farasii abi ye nbara akaapupu ba piili bee puu mu kenken, yege bee taase mu asin lu ato gaalaagaa su, ⁵⁴ yege ba gyoo fee bee biti ba nye mu konko to asin tovesa aku mu nu i man dagaa ke ba kitaa mu.

12

Fan Ku Fane N-yu Su Danbirasa (Matiwu 10:26-33,12:32, 10:19-20)

¹ Saja manja to mu, asa mu ba maa nye akyo bee tii su, halu bee kyigya abaa ayaa su mu, nu Yesu piili ee towe mu abulapu ase, nu o gyankpaa ee towe ye, “Fan baa fan da fane n-yu su lu Farasii abi kebunbun ansi wuya ana su. Bamu akaapusa i du nun fee bodobodo kife tinsa. ² Kuto ku man bu to nu ki baala yege ba mee ye ba bu, abee asiri ku man bu to nu i mee ye i lu ifuli. ³ Imu su asin kumaa mu nu fu towe kitenenbiri to mu, kayi kake mu ii biti i lu ifuli, nu asin mu nu fu-kuli waa kusu to obu to mu, bee biti ba taa umu da kibonbon.”

⁴ Nu Yesu kyaga su towe ye, “Me kyemune ana, fan man sile bamu nu bee taale moo kayi-wole, nu umu kamaa mu ba mee bila taale waa kumu sehn. ⁵ Amaa n biti n kaapu fane omu nu i dagaa ye fan sile. Fan sile omu

nu ee taale moƒ fane kayu-wole ke o bula taa fane waa fulon to. N towe fane fan sile mu.

6 "Afin e i gye langba kigya? Kobo anyo i taale soƒ bamu anuu. Amaa n mee tan bamu oku su. 7 Halu fane kumu to inyini kpini gbaa lbwaare nyi umu konɔ. Imu su fan man waa kufuu, lu fee fan gye akpari fan kyo alangba ngbu-ngbu.

8 "N towe fane ye, okumaa mu nu ee towe sakyɔ to ye o gye me lee mu, me, Daadimaadi Obii-nyinsa gbaa n biti n towe lbwaare nɔɔ ansi to ye o gye me lee. 9 Amaa okumaa mu nu o kina me sakyɔ to mu, ngbaa me n biti n kina mu lbwaare nɔɔ ansi to.

10 "Nu okumaa mu nu ee towe asin libi ee yii me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu, lbwaare u taale taa kee mu, amaa okumaa mu nu ee towe asin libi ee yii Kayaayu Kyirekyire mu, lbwaare mee ye o taa kee mu.

11 "Nu ba kan biya fane Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanekpa abilisa, abee awura abee osuwule alɔnpɔ ansi to mu, fan man kan fe nfeere kanan mu nu fen biti fan lee fane asin mu konɔ, abee asin mu nu fan towe. 12 Lu fee Kayaayu Kyirekyire mu ii biti o kaapu fane asin mu nu fan towe sana manja."

Kɔnasan Lu Afulee Wuya Omelensipu Ku Su

13 Nu sakyɔ mu to oku towe Yesu ye, "Okaapɔpɔ, towe sa me-daa ke o yege maa mu a barige kapatye mu nu ane-se wu yege sa ane mu."

14 Nu Yesu lee konɔ ye, "Onyin, anumu i yii me asin ogyipu abee kapatye obarigeƒ?" 15 Nu o kyaga su towe bamu ye, "Fan ku danbirasa ke fan baa fan da fane n-yu su lu kensi payi libi su. Lu fee nyimisa nkpa man gye mu ato damante mu nu o su mu."

16 Nu o bo bamu kɔnasan kinumu ye, "Afulee wuya ku su ndoƒ nu ku waa agyito gaa. 17 Onyin mu fe nfeere fee, 'Nene nu n biti n waa? N man su katn mu nu n taa me agyito anumu kpini waa.'

18 "Nu o towe ye, 'Fale nu n biti n waa. N biti n nyita me agyito iwaakpa mu, ke n lonƒ waa umu alala-alala. Ke n taa me adɔɔ-gyito ye me ato kpini waa toto. 19 Nu n biti n towe sa me n-yu ye, 'Fu su ato damante nu i de sa fu nsu-nsu. Kanin su fute ke fu gyii, ke fu nuu ke fu gyii fu ansi.' "

20 "Amaa lbwaare towe mu ye, 'Omelensipu numu, kagyanbwe numu fu nkpa ii biti i lu fu abaa to. Nu ato mu nu fu kuula sa fu n-yu yula mu ii biti i bilinjɔ anumu lee?' " 21 Nu Yesu towe ye, "Okumaa mu nu ee kuula ato ee yula ee sa mu n-yu, nu lbwaare ase bire o man gye ato wuya, fale nu ii biti i waa mu."

Nye Kikoolle-gyii lbwaare To (Matiwu 6:25-34)

22 Nu Yesu towe mu abulapo ye, "Kanin su nu n towe fane ye, fan man fe nfeere lu kakyina kanumu to ato tirisa fee ato mu nu fen biti fan gyii, abee ato mu nu fan nye bun fane n-yu su. 23 Nkpa i tiri i kyo agyito, kanin nu kayu-wole gbaa ki tiri ki kyo to bunsu. 24 Fan taa fane ansi ku nbwiibi, ba mee duu nu ba mee tije, nu ba mee su abu ke ba kuula bamu agyito yula, amaa lbwaare u ku bamu su. Fan man gye akpari fan kyo nbwiibi? 25 Fane anumu lu mu kayiyee su nu ee taale taa kake kolon tii

mu nkpa su? ²⁶ Nu fan maa mee taale waa ato pii anumu mu, mine waa nu fen yiye asansa su?

²⁷ "Fan ku kanan mu nu iyu ntutule i du, i mee sun nu i mee luv ataa i sa umu n-yu. Amaa n towe fane fee, Owura lala Solomon maa mu ato danbirasa kpini gbaa mu, o man taale nye ato bunsan danbirasa fee ntutule mu. ²⁸ Fane kikole-gyii pii wuya ana, nu i kan i gye fale nu lbwaare i bun afitiri to ntutule mu nu i bu to ndaga ke oke ba taa tub fulon to mu, mine i waa nu lbwaare mee ye o sa fane ato bunsan? ²⁹ Fan man yege fane nkolo i baa i gyan ato mu nu fen biti fan gyii abee fan nuu mu su, fan man yege umu i tooro fane. ³⁰ Lu fee bamu nu ba mee sun lbwaare mu, i fe umu ana kpini nfeere. Nu fane-Se lbwaare nyi fee umu ana kpini i tiri fane. ³¹ Amaa fan ku biti lbwaare kuwura-gyii mu, ke o sa fane umu kpini tii su."

³² Nu Yesu bla towe ye, "Kubu pii, fan man waa kufuu, lu fee i bola fane-Se lbwaare ansi fee o waa fane awura-bii mu kuwura-gyii to. ³³ Fan fe fane npatye kpini, ke fan taa afulee mu sa atiripu. Fan nye afulee mu nu i mee ye i lwe mu yila susu, ntin mu nu oyu mee ye o taale nin tiri to, nu tabirita mee taale nyita umu mu. ³⁴ Lu fee ntin mu nu fu kapatye ku bu mu, toto nu fu kokolo gbaa ku bu.

Fan Koola Fane N-yu

Fan Gyoo

(Matiwu 24:45-51; Maki 13:32-37)

³⁵ "Fan koola fane n-yu kirisu fan gyoo, ke fan yege fane ifitla i baa i ku to. ³⁶ Fee ayaafole ba maa gyoo bamu-nyirpe o lu kikyufu to ba, nu o kan ba da kebun mu, ke ba nye tigi mu bilen. ³⁷ Ayaafole mu nu bamu-nyirpe ba tu bamu yege ba te ba gyoo mu, bamu ansi ii biti i gyii. N towe fane kesintin fee ee biti o koola mu n-yu ke mu gbaa-gbaa mu o taa agyito naa yii bamu ke ba gyii. ³⁸ Ayaafole mu nu bamu-nyirpe ba tu bamu kagyanbwe kiyiridi nsana abee kibwayike yege ba koola ba gyoo mu mu, bamu ansi ii biti i gyii. ³⁹ Amaa fan baa fen nyi fee, nu kipaara wuya daa o nyi saja mu nu oyu ii biti o be yuuri nu, naafu o mee ye o yege ba be boyi loo mu kipaara su. ⁴⁰ I dagaa fee fane gbaa fane fan koola fane n-yu fan gyoo. Lu fee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n biti n ba saja mu nu fan mee fe me kiba mu nfeere."

⁴¹ Nu Pita taase ye, "Onyirpe, ane nu fu bo kujasan kanum fu sa abee okumaa num?"

⁴² Nu Onyirpe lee kon ye, "Anumu bure i gye kyaafole mu nu o su kesintin ye kanyaasu? Mu i gye omuni mu-nyirpe taa mu ayaafole waa mu abaa to, ye o sa bamu agyito saja mu nu i dagaa. ⁴³ Kensi-gyii i gye sa kyaafole mu nu mu-nyirpe ba tu mu yege ee waa kanu. ⁴⁴ N towe fane kesintin fee mu-nyirpe mu ii biti o taa mu kapatye kpini-kpini waa mu abaa to. ⁴⁵ Amaa a taa fee nu kyaafole mu kan towe mu n-yu fee, 'Me-nyirpe ii biti o kyere!' Nu o piili ee dayi mu-nyirpe ayaafole ye abite, nu ee gyii nu ee nuu bu bure, ⁴⁶ kanu kyaafole manja mu-nyirpe ii biti o be purigi mu saja mu nu o man fe nfeere fee ee biti o ba, ye saja mu nu o man nyi su. Mu-nyirpe mu biti o tije mu kokyokyu, ke o bite mu kusu fee kanan mu nu ee bite asu to olon wuya ana kusu mu.

⁴⁷ "Kyaafole mu nu o nyi kutu mu nu mu-nyirpe ii biti, nu o man koola mu n-yu o waa kutu mu nu ee biti mu, bee biti ba tije mu kokyokyu gaa.

48 Amaa ɔmɔnɔ ɔ man nyi nu ɔ waa atɔ mu nu ɔ dagaa kɔsu biɛe mu, bee biti ba tɔɛ mu pii. Lu fɛɛ ɔkɔmaa mu nu ba sa mu gaa mu, bee biti ba kɔɔle gaa lu mu ase. Nu ɔkɔmaa mu nu ba taa gaa waa mu kɔbaa tɔ mu, bee biti ba kɔɔle kɔkyɔ lu mu ase.”

Lu Yesu Sv Mv Asa

Bɛɛ Barige Tɔ

(Matiwu 10:34-36)

49 “N ba nun ye n ba yege fulɔn ɔ dɛɛ kase sv, naafɔɔ n daa n biti gbaa fɛɛ fulɔn mu tɛɛ ɔ dɛɛ. ⁵⁰ Awɔrɔfɔ lala ii biti i munla mɛ, nu ɔ tɔɔɔɔ mɛ gaa fɛɛ ɔ ba ke ɔ ba kyɔn. ⁵¹ Fen nyi fɛɛ keyuula nu n biya kase sv? Ayee, n tɔwe fane ye nbarige tɔ nu n biya. ⁵² Lu ndaga ɔ sv ii kpee mu, kɔkpaara kɔlɔn sv mu, asa anuu bee biti ba barige tɔ ye abaa, ke asa asɔ ba kɔ ye asa anyɔ, ke asa anyɔ ba kɔ ye asa asɔ. ⁵³ Nbarige tɔ ii biti ɔ ba ɔse ye obii-nyɔnsa nsana, obii-nyɔnsa ye ɔse nsana, onyi ye obii-kyɔnsa nsana, obii-kyɔnsa ye onyi nsana, ɔsaa-kyɔnsa ye ɔsaa nsana, ɔsaa ye ɔsaa-kyɔnsa nsana.”

Atɔ mu Nu Ibwaare

U Waa Mv Kase kunu

(Matiwu 16:2-3)

54 Yesu tɔwe sakyɔ mu ye, “Sana kɔmaa mu nu fen wu kabwaare wɔle maa gyaga kyɔwe kitɔye mu, opula manja tɔ nu fen tɔwe ye, ‘Bulayɔ ii biti ɔ daa,’ nu ɛɛ daa. ⁵⁵ Nu afuu a daa a lu akpɔlɔge mu fen tɔwe ye, ‘Kududuu kii biti kɔ waa,’ nu ɔ waa. ⁵⁶ Fane kebunbun ansi wuya ana fen taale fen ku kase ye svsv fen kaapu umu kase. Nu mune ɔ waa nu fen mɛɛ taale bu atɔ mu nu Ibwaare ɔ waa nbunbu numu kase?”

57 “Mune waa nu fen mɛɛ taale tale fane n-yu bu kɔtɔ mu nu kɔ bɔrɔn ke fan waa? ⁵⁸ Nu ɔkɔ kan pwɔ fɔ, nu faa mu fen kpee asɔn ogyikpa mu, kpan fɔ n-yu ke faa mu fan tɔwe lɔɔɔ abaa ɔkpa tɔ pɔɔɔ ke fan fɔv tɔtɔ. Nu ɔ man gye kanun bure, ee biti ɔ taa fɔ naa sa asɔn ogyipu ke ɔ bun fɔ kɔpwe, ke ɔ taa fɔ naa sa obu otiipu, ke mɔɔ mu ɔ taa fɔ naa tii obu. ⁵⁹ N tɔwe fɔ fɛɛ fii biti fɔ sii obu manja tɔ, naa fɔv sanya mu nu fii biti fɔ ka kɔkɔ mu kpini-kpini.”

13

Fan Man Kan Yege Alibi

Kɔwaa, Fen Biti Fan Wu

¹ Kanun sanya manja tɔ asa aku ba ba tɔwe Yesu ye Galile abi aku ba taa atɔbwaaya ba bɛɛ lɛɛ saraga bɛɛ sa kabwaare-sunkpa aye mu tɔ. Nu Paleti yege nu ba mɔɔ bamu, nu bamu nkalan ɔ buga ye atɔbwaaya nkalan maa tɔ. ² Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, “Fan nyi fɛɛ kanun Galile abi manja awɔrɔfɔ mu nu ba gyii mu, ɔ kaapu nu fɛɛ ba gye alibi awaapu ba kyɔ Galile abi kpini? ³ Ayee! N tɔwe fane ye nu fan man kan lɛɛ fane n-yu lu alibi tɔ bure, fane gbaa fane fen biti fan wu fɛɛ bamu. ⁴ Abɛɛ asa kudu aburuwa mu nu Silon kɔbansɔrɔ kyɔna tɔye bamu sv nu ba wu mu, ɔ kaapu fɛɛ bamu ɔ kyɔna waa alibi ba kyɔ asa mu nu ba bu Gyerusalem kpini sanya manja? ⁵ Ayee! N tɔwe fane ye nu fan man kan lɛɛ fane n-yu lu alibi tɔ bure, fane gbaa fane kpini fen biti fan wu fɛɛ bamu.”

⁶ Tɔtɔ nu ɔ bɔ bamu kɔnsan numu ye, “Onyɔn ku ɔ kyɔna duu figi oyu mu kɔdɔɔ tɔ, nu ɔ kpee ɔ naa biti kɔmu abi amaa ɔ man nyɛ. ⁷ Nu ɔ tɔwe

onyin mu nu ee ku kudoo mu so ye, 'I waa fee nsu nsa ndee n maa ba n ba biti abi oyu numu so yege n mee nye. Ne kumu too! Mune nu ki yile ki waa kase numu so?' ⁸ Nu onyin mu lee kono ye, 'Onyiripe yege kumu ke ki yile kesu kulon tii so. N biti n kuu kyaaboo kumu ke n waa kumu atobwaaya ibini.' ⁹ Nu ki kan soyi abi kesu kaku mu, i buron, nu ki kan ki man soyi bure ke fu ne kumu too."

Yesu Kye Boobi Kyisa

Kake Fvutesa Ake

¹⁰ Kake fvutesa ake ku Yesu i kaapu kabwaare-kule ogyanekpa ku. ¹¹ Nu okyu mu nu kabwu libi ki bilinjaa mu waa boobi nsu kudu aburuwa mu bu tuto. Kabwu libi mu bute mu muja nu o mee taale teeje to kpini-kpini. ¹² Yesu maa wu mu mu, o tu mu ba ansi to nu o towe mu ye, "Okyu, fu nye alanfiya." ¹³ Nu o taa mu abaa gyaga mu so, nu opula manja to okyu mu kyigi to, nu o yin lbwaare.

¹⁴ Lu kanaan mu nu Yesu kye oloppo kake fvutesa ake mu so mu, Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanekpa obulisa mu nye agbu nu o towe asa mu ye, "Nke nsiye i gye kusun nke, umu so fan ba kanin nke manja to ke ba kye fane alo, man gye kake fvutesa ake."

¹⁵ Nu Onyiripe Yesu lee mu kono ye, "Fane kebunbun ansi wuya ana! Fane anumu i mee saaje mu naate-nyinsa abee mu kuruma kake fvutesa ake, nu o mee so mu ee kpee ee sa mu nkyu?" ¹⁶ Okyu numu gye Abraham kanaana-bii mu nu Sitaane njina mu nsu kudu aburuwa. Mune waa nu i man dagaa maa nye kamolige kake fvutesa ake lu koto mu nu ki nyita mu so?"

¹⁷ Maa towe fale lwe mu, nu ipeeli i kntaa mu akisipu kpini. Amaa asa mu bure ansi i gyii lu adangana damante mu nu o waa mu so.

Oyu kibi pii kntasan

(Matiwu 13:31-33; Maki 4:30-32)

¹⁸ Nu Yesu taase ye, "Nene nu lbwaare kuwura-gyii mu ki du? Mune nu n biti n taa kumu kaala?" ¹⁹ Ki du nun fee gowa kibi mu nu odoo taa du mu kudoo to nu ki dan bilinji oyu, nu nbwiibi bee ba bee kyina kumu n-yaabi so."

²⁰ Nu o bilaa bwii taase ye, "Mune nu n biti n taa lbwaare kuwura-gyii mu kaala?" ²¹ Ki du nun fee kufe tinsa mu nu okyu taa buga kyagule bodobodo nnyifo damante to, ke kufe tinsa mu u yege nnyifo manja kpini i tin."

Kebuno pii mu

(Matiwu 7:13-14, 21-33)

²² Nu Yesu maa kpee Gyerusalem mu, o bola nde ye nde-bii mu so ee kaapu abwaaresun. ²³ Nu oku taase mu ye, "Onyiripe, amoo asa gberee ii biti ba ba nye kamolige?"

Nu o towe bamu ye, ²⁴ "Fan kpan fane n-yu kenken ke fan bola kebuno-bii mu to loo to. N towe fane ye asa gaalaagaa bee biti ba kpan bamu n-yu, amaa ba mee ye ba taale." ²⁵ Nu kikaara wuya kan kusu tii kebuno mu, fen biti fan ba yile kewusuno fen daa opunu yege fen kule ye, "Onyiripe tigi kebuno sa ane."

"Amaa ee biti o lee kono ye, 'N man nyi fane, n man nyi katn mu nu fan lu.'

²⁶ “Fen biti fan tɔwe ye, ‘Anaa fu ɪ bɔga gyii, nu an bɔga nuu, nu fu kaapu ane nde tɔ.’ ²⁷ Amaa ee biti ɔ tɔwe fane ye, ‘N man nyi fane abee katin mu nu fan lu. Fane alibi awaapu kpini fan lu me ase!’ ²⁸ Saɗa mu nu fen biti fan wu Abraham maa Isaki ye Gyekobu ye Ibwaare atɔweɔ mu kpini, ba maa bu Ibwaare kuwura-gyii mu tɔ, nu fan man nye ɔkpa loo tɔ mu, tɔtɔ nu fen biti fan su ke fan we fane anyi tɔ. ²⁹ Asa bee biti ba lu kyɔwe kɪlu ye kyɔwe kɪtye, ke aku ba lu adii ye akpɪlɪge, ke ba ba kyina bamu ɪkyɪnakpa Ibwaare kuwura-gyii kensi-gyii ngyanɛ mu tɔ. ³⁰ N tɔwe fane kesintin ye bamu nu ba bu kamaa mu aku, bee biti ba ba gyankpaa, nu bamu nu ba gyankpaa mu mɔɔ aku bee biti ba sii kamaa.”

Yesu Su Sa

Gyerusalem Abi

(Matihu 23:37-39)

³¹ Saɗa maɗa tɔ nu Farasii abi aku ba ba Yesu ase ba tɔwe mu ye, “Lu nfu kpee katin ku. Lu fee Owura Herodi ii biti fee ɔ mɔɔ fu.”

³² Nu ɔ lee kɔnɔ ye, “Fan kpee naa tɔwe kanin gboogbo mu ye, n biti n gya nbwu libi ke n kye asa ndaga ye ɔke ke kake sasapu mu n lɔwe me kusun.” ³³ Nu kanan kɔmaa su mu, ɪ dagaa fee n maa kyaga me ɔkpa su n kpee ndaga ye ɔke ye kake sasapu. ɪ waa nene, Gyerusalem ɪ gye kade mu nu bee biti ba mɔɔ Ibwaare ɔtɔweɔ.

³⁴ “O Gyerusalem abi, Gyerusalem abi, fane mu nu fan mɔɔ Ibwaare atɔweɔ, nu fan tɔu bamu nu Ibwaare sun fane ase mu abuu. N kpan me n-yu saɗa kɔmaa fee n kɔɔla fane waa me ɔtɔ tɔ fee kanan mu nu kakyaaɛ-nyi maa bɔga mu-bii ana mu atɛɛ tɔ mu. Amaa fan mee sa me ɔkpa!” ³⁵ Ku, fane kabwaare-sunkpa aye kii biti ki sii ki de kɪkpan sa fane. N tɔwe fane, fane man bila ye fan wu me kake aku, naa fuɔ saɗa mu nu fen biti fan tɔwe ye, “Kusee ɪ gye sa ɔmɔnɔ ɔ ba ɔnyɪrɪpe Ibwaare kɪtu tɔ su.”

14

Yesu Kye ɔlɔɔp Ku

¹ ɪ baa fee kake fɔtɛsa ku nu Yesu kpee Farasii abi ɔbɪlɪsa ku aye ɔ naa gyii, yege bee peete mu fee ee biti ɔ nyita Gyiwu abi nbara mu. ² Nu ɔnyɪn ku bu mu ansi tɔ tɔtɔ, ɛɛ lɔɔ kyankpan. ³ Nu Yesu taase nbara akaapɔpu anyipu mu ba maa Farasii abi mu ye, “ɔkpa de fee a kye ɔku kake fɔtɛsa ake abee a man kye?” ⁴ Amaa ba man tɔwe sehn nu Yesu kɪtaa ɔnyɪn mu, kye mu, nu ɔ yege mu, nu ɔ nate.

⁵ Nu ɔ taase bamu ye, “Fee nu fane ɔku su kepii abee naate-nyɪnsa nu ɔ tyɛ kitiribo tɔ kake fɔtɛsa ake mu, fu mee ye fu lee mu?” ⁶ Amaa ba man taale lee umu kɔnɔ.

Bɪya Fu N-yu Kase

⁷ Yesu maa wu fee asa mu nu ba tu bamu ogyikpa mu bee ɪmaare ɪkyɪnakpa kpare-kpare mu, nu ɔ bɔ bamu kɪɗasan numu ye, ⁸ “Fee nu ɔku kan tu fu mu kɪkyɪfɔ tɔ mu, man naa kyina ɔkyɪnakpa kpare, akɔtɔ fee ɔ tu ɔsa kpare mu nu ɔ bila ɔ kyɔ fu. ⁹ Ke ɔmu nu ɔ tu faa mu mu, ɔ ba tɔwe fu ye, ‘Taa fu kagya sa ɔnyɪn numu.’ Tɔtɔ nu fii biti fu taa ipeeli naa kyina katin mu nu ɪ man su beereɛ. ¹⁰ Amaa nu ɔku kan tu fu mu, naa kyina katin mu nu kɪ man su beereɛ, ke ɔ ba tɔwe fu ye, ‘Kyemɪne, ba kyina kagya kpare su nfu.’ Saɗa mu, fu nye beereɛ lu fu tɔɔmaa ana mu

nu ɔ da kɔbaa tu mu ase. ¹¹ Lu fɛɛ ɔkɔmaa mu nu ɔ kɔsaa mu n-yi sɔsu mu, lbwaare ii biti ɔ biya mu kase, nu ɔkɔmaa mu nu ɔ biya mu n-yi kase mu, lbwaare ii biti ɔ kɔsaa mu sɔsu.”

¹² Tu nu Yesu towe ɔmu nu ɔ tu mu mu, moɔ ye, “Nu fu kan tu asa ye ba be gyii kakyɔwape abee kalaatɔpwe agyito mu, man kan waa fu tu fu kyemune ana abee fu-daa abee fu kɔɔpu ana abee afulee wuya ana mu nu ba te tiri fu mu. Nu fu kan waa kanin mu, akoto fɛɛ bee biti ba tu fu gbaa fu ba bamu lee to ke i ka fu kuko. ¹³ Amaa nu fu kan duja kensi-gyii agyito mu, tu atiripu ye aboobi ye amɔgule-mɔgule ye agyaatanapu, ¹⁴ ke fu nye kusee, lu fɛɛ bamu i mee taale ka fu kuko. Nu lbwaare ii biti ɔ ka fu kuko sanja mu nu akɔrekyɔrepu bee biti ba kɔsu lu lewu to mu.”

*Kɔnsan Lu Asa Mu Nu
Ba Kina Kensigyi Agyito Mu
(Matiwu 22:1-10)*

¹⁵ Nu bamu nu maa bamu ba te bee gyii mu ɔku maa nu asin mu, nu ɔ towe Yesu ye, “Kusee i gye nyimsa mu nu ee biti ɔ gyii lbwaare kuwura-gyii mu to.”

¹⁶ Nu Yesu lee mu kɔno ye, “Ɔnyin ku i duja kensi-gyii agyito nu ɔ tu asa damante ye ba be gyii. ¹⁷ Sanja mu maa fuɔ fɛɛ ba be gyii mu, nu ɔ sun mu kɔyaafɔle ye ɔ naa towe asa mu nu ɔ tu bamu mu ye, ba waa koto kɔmaa lowe, umu su ba ba.

¹⁸ “Nu bamu kpini ba piili bee towe asin bee lee bamu n-yi. Ɔgyankpaapu mu ye, ‘N dan sɔɔ kase nin, nu i daaga fɛɛ n naa ku kumu, umu su n kole fu nin n mee ye n taale ba.’

¹⁹ “Nu ɔku moɔ ye, ‘N dan sɔɔ unaate-nyinsa kudu nin, nu n dan kpee n naa taa bamu doɔ ku, umu su n mee ye n taale ba.’

²⁰ “Nu ɔku moɔ bila ye, ‘N dan kili ɔkyi nin, n mee ye n taale ba.’

²¹ “Nu kɔyaafɔle mu taa asin mu ba towe mu-nyiripe. Nu kɔpaara wuya mu nye agbu, nu ɔ sa mu kɔyaafɔle mu kɔno ye, ‘Bilen, kpee kade mu to agbenbi su ye ikpa-bi naa biya atiripu ye aboobi ye agyaatanapu ye amɔgule-mɔgule wuya ana.’

²² “I man kyɛɛɛɛ nu kɔyaafɔle mu ba towe mu ye, ‘Ɔnyiripe n waa fɛɛ kanan mu nu fu sa kɔno mu, amaa ikɔnakpa san i bu to.’

²³ “Nu ɔnyiripe mu bwii towe mu kɔyaafɔle ye, ‘Kpe ikpa mu nu ii kpee nde su, ye ndoo ana to, ke fu yege ba ba ke me kɔpaara ki bola. ²⁴ N towe fane fɛɛ, asa mu nu n tu bamu Sososi mu ɔku mee ye ɔ daa me kensi-gyii agyito mu ku.’ ”

*Krisito Obuupu Kasɔla
Mu Gbaa-gbaa Oyu laasa
(Matiwu 10:37-38)*

²⁵ Yesu maa kɔbu damante koku ba maa naa mu, nu ɔ biliɔ towe bamu ye, ²⁶ “Nu ɔku kan ee ba me ase, nu ɔ mee biti me ɔ kyɔ mu-se ye mu-nyi, mu-ka ye mu-bii ana, mu-daa ana ye mu-supu ana, apɔkyi ye apɔnyin, halu mu gbaa-gbaa mu nkpa dee, ɔ mee taale waa me obuupu. ²⁷ Nu ɔkɔmaa mu nu ɔ mee sɔla mu oyu laasa,* ke ɔ buu me mu, ɔ mee taale waa me obuupu.

²⁸ “Fɛɛ nu fane ɔku ii biti ɔ pɔyi kɔpaara lala mu, nene nu ee waa? Pɔyi ke ɔ piili mu ɔ mee gyankpa ku mu afulee mu nu ee biti ɔ taa pɔyi,

* 14:27 14:27 Oyu laasa mu yile sa awɔrofo ye lewu.

ke o wu fee mu afulee mu ii biti i fuw kirayri mu abee i mee ye i fuw? ²⁹ Nu akoto ee piili opore gyankpaasa, nu o man taale lwe mu, okumaa mu nu o wu kumu mu, ee biti o nmase mu ye, ³⁰ 'Odunwura numu piili kikaara kirayri amaa o man taale rayri lwe.

³¹ "Abee owura mo, nu maa owura ku bee biti ba ba ko, nu o mee kyina ku to ye e taale taa mu anaakoru ngbin kudu naa gyanja owura banban mu maa mu anaakoru ngbin adunyo? ³² Nu o mee taale ko ye mu mu, ee biti o lee asa sun obanban mu ase saja mu nu o san o bu kata-kata, ke o taase kanan mu nu ba waa ke keyuula ki ba bamu nsana. ³³ Kanin okpa kulun manja su, okumaa mu nu o man yege koto kumaa mu nu o su mu, o mee taale waa me obuupu.

³⁴ "Nfole i buron, amaa nu nfole okon kan lwe mu, mine koto nu bee biti ba taale taa waa ke i bila i waa okon? ³⁵ I man su kyaare sa koto ku kilohu, amoo bee taa kyeege foyi. Okumaa mu nu o su asu mu, o nu."

15

Kabulupu foyisa mu kijasana (Matiwu 18:12-14)

¹ Kakaaku nu lenpoo akooleru ye alibi awaaru ba ba sare bee nu Yesu ase. ² Nu Farasii abi ye nbara akaaruru bee kolite ye, "Onyin numu u kolole alibi awaaru halu maa bamu bee buga bee gyii."

³ Tuto nu Yesu bo bamu kijasana kinumu ye, ⁴ "A taa fee nu fane to oku kan o su nbulupu kulifa ke bamu to okulun o foyi. Nu o mee ye o yege adukpano ye akpano mu afitiri to, ke o nate biti omumu o foyi mu naa fuw saja mu nu ee biti o wu mu? ⁵ Nu o kan wu mu mu, i yege nu mu ansi i gyii, ke o taa mu gyaga mu abaakpan su, ⁶ ke o taa mu ba kewu. Ke o tu mu kyemune ana ye mu kikaara su abi sare, ke o towe bamu ye, 'Fan ba tii me su ke i gyii ansi, lu fee n wu me kabulupu mu nu o foyi mu.' ⁷ N towe fane kesintin, okpa kulun manja su kensi-gyii kii biti i baa ki bu susu, fee alibi owaaru kulun maa kyeege mu nfeere i kyoo gaa fee asa adukpano ye akpano mu nu bee ku bamu n-yu fee bamu ukpa i kyiigi nu i man tiri fee ba kyeege bamu nfeere.

Kefulee kederebi foyisa mu kijasana

⁸ "Abee a taa fee okyu ku mu nu o su gbiti nderebi kudu nu umu kukulun foyi. Nu o mee tuwa fitila ke o foge kikaara ku biti kumu naa fuw saja mu nu ee biti o wu kumu? ⁹ Nu o kan wu kumu mu, ee tu mu kyemune ana ye mu kikaara su abi ba sare to, ke o towe bamu ye, 'Fan ba tii me su ke i gyii ansi, lu fee n wu me kederebi mu nu ki foyi mu.' ¹⁰ N towe fane kesintin fee, okpa kulun manja su kensi-gyii ii biti i baa i bu lbwaare nboo ase fee alibi owaaru kulun maa kyeege mu nfeere."

Kebii foyisa mu kijasana

¹¹ Nu Yesu kyaga su ye, "Onyin ku kyina o bu to nu o su nbii-nyunsa-bii anyo. ¹² Nu kebii ase mu towe mu-se ye, 'Me-Se, barige fu kapatye mu kpini to ke fu taa me lee sa me.' Imu su, mu-se barige kapatye mu to ntun nyo sa bamu.

¹³ "Nke gberere kamaa to mu, kebii ase fe mu kapatye mu kpini, kula kusu loo to kpee osuwole ku su kata-kata. Tuto nu o naa gyii mu afulee mu kpini kusubo to lwe. ¹⁴ Saja mu nu o gyii mu afulee mu kpini lwe mu, nu akun damante a tye osuwole manja su kpini, nu kitiri fufuli ki

kítaa mu. ¹⁵ Imu sv o kpee naa waa kusun sa kase maŋa sv o de-bi ku mu nu o taa mu fee o ku mu akuuri sv. ¹⁶ Ee biti agyito mu nu akuuri bee gyii mu kigyii, amaa o man nye.

¹⁷ “Saŋa mu nu mu nfeere i ba mu to mu, o towe sa mu n-yu ye, ‘Me-se adooɔɔ mu kpini agyito a gbigi bamu, yege n bu nfu n biti n wu akun lewu. ¹⁸ N biti n kusv bwii kpee nse ase ke n naa towe mu ye, Nse, n waa lbwaare ye fu alibi. ¹⁹ Imu sv n man bila dagaa gbaa fee fu tu me ye fu-bii, taa me waa fee fu adooɔɔ mu to oku.’ ²⁰ Kanin sv o kusv yii sv bwii ee ba mu-se ase.

“Amaa saŋa mu nu o dan san o bu kata ye kewu mu, mu-se wu mu, nu o wu mu kuwee. Nu o sile naa gyaŋa mu-bii mu, nu o baari mu to.

²¹ “Nu kebii mu towe mu-se ye, ‘Nse n waa lbwaare ye fu alibi. Nu n man bila dagaa gbaa fee fu tu me ye fu-bii.’

²² “Amaa nu mu-se towe mu ayaafole ye, ‘Fan waa bilen! Fan taa kítaa kpare ba bun mu, fan lee kepini ba waa mu kúbaa-bi to, ke fan waa mu asibita. ²³ Ke fan naa kítaa naate bonbi-nyinsa mu ba moɔ ke a gyii, ke a kyaa gyii ane ansi. ²⁴ Lu fee mi kebii-nyinsa-bii numu daa wu nun, nu o bwii kyini, o foyi nun, nu n bwii benti mu.’ Tuto nu ba piili bee gyii bamu ansi.

²⁵ “Saŋa maa to mu yege obii bilisa ase mu bu ndoo to. Maa lu ndoo ee ba nu o be tiri kewu to mu, o nu ulon ye kakyaa i maa kpira mu-se kíkpaara sv. ²⁶ Imu sv o tu mu-se ayaafole mu to oku, nu o taase mu kuto mu nu ku waa. ²⁷ Nu o lee kono ye, ‘Fu-supu i bwii ba, nu fu-se moɔ mu naate bonbi-nyinsa mu. Lu fee fu-supu bwii ba kewu ye kumu nkpa ye alanfya.’

²⁸ “Tuto nu o daa mu nye agbu ye o man bila ye o loo kíkpaara sv. Kanin sv mu-se lu kpee naa towe waa mu ye o loo ba. ²⁹ Amaa o lee mu-se kono ye, ‘Ku! Nsu umu kpini n maa sun fu fee kunye. Nu n man kina fu kono kunu. Mine kuto nu fu púta sa me? Fu man sa me halu kabwu gbaa ke maa me kyemine ana a moɔ gyii ane ansi. ³⁰ Amaa fu kebii-nyinsa numu mu nu o naa nyita fu kapatye lu akyu gyaga sv, nu o naa bwii ba kewu mu, fu moɔ naate bonbi-nyinsa sa mu.’

³¹ “Nu ose mu lee kono ye, ‘Mi-bii, fu bu me ase nfu saŋa kúmaa, nu kuto kúmaa mu nu n sv mu gye fu lee nun. ³² Imu sv yege i waa ane okon ke a kyaa gyii ane ansi, lu fee fu-supu numu daa wu nun, nu o bwii kyini, o foyi nun, nu n bwii benti mu.’ ”

16

Okusɔɔɔ Mu Nu Mu Ansi

A Tin Mu Kɔŋasan

¹ Yesu towe mu abulapɔ ye, “Ato wuya ku i kyina o bu to nu o sv okusɔɔɔ mu nu ee ku mu kapatye sv. Nu ato wuya mu nu fee okusɔɔɔ mu ii nyita mu kapatye. ² Imu sv o tu mu nu o taase mu ye, ‘Mine asin nu n nu n lu fu sv fale? Taa me kapatye mu nu n taa waa fu kúbaa to mu kpini bya me, ke fu karage umu kono sa me, lu fee fu man bila ye fu ku me kapatye sv.’

³ “Nu okusɔɔɔ mu fe nfeere ye, ‘Nbuɔnbu nene nu n biti n waa? Me-nyiripe u koole mi kusun ee lu me ase, nu n man bulon ke n waa kase kukuu kusun, nu i sv me ipeeli ye n naa kole. ⁴ N nyi kanan mu nu

n biti n waa nu kusun mu ki kan lu me kuba to mu, asa bee biti ba koolle me bamu akpaara su.'

5 "Imu su o tu mu-nyiripe ako wuya ana nu o taase ogyankpaapu mu ye, 'Me-nyiripe kuko afine nu fu su?'

6 "Nu o lee kono ye, 'N su kuko olifu nfo galon alfa aburuwa.'

"Nu okusupu mu towe mu ye, 'Koolle fu owule, ke fu kyina bilen ke fu kyuroo ana.'

7 "Nu o taase onyosapu mu ye, 'Afine kuko nu fu su?' Nu o lee kono ye, 'Akyembe uboota kagbin kulon.'

"Nu o towe mu ye, 'Koolle fu owule ke fu kyuroo aduburuwa.'

8 "Ato wuya mu ba yin okusupu mu nu mu ansi i tin fee maa su kanyaasin. Lu fee kanun nu dulinyaa numu to asa ba su kensi tun kikyoo bee waa asa i kyoo kanan mu nu lbwaare asa ba su bee waa asa mu."

9 Nu Yesu kyaga su towe ye, "Fan taa fane dulinyaa to ato kye asa to biti akyemine sa fane n-yu, nu i kan ba fee ato mu sana i kyon mu, lbwaare ii biti o koolle fane ba nkpa kakpaa to.

10 "Omumu ee gyii kesintin ato gberere su mu, o bila ee gyii kesintin ato kikyoo su. Nu omumu nu o mee gyii kesintin ato gberere su mu, kanun maa nu o mee ye o gyii kesintin ato kikyoo su. 11 Imu su nu fu mee gyii kesintin dulinyaa ato su mu, anumu ii biti o taa lbwaare kuwura-gyii mu ato mu nu i man su okaa mu waa fu abaa to? 12 Nu fu mee gyii kesintin oku kapatyee su mu, lbwaare mee ye sa fu mu ato mu nu o da ye o sa fu mu.

13 "Kiyaafole kulon mee taale sun anyiripe anyo. Nu i kan ba kanun mu, ee biti o kisi oku ke o ba ee biti oku, abee ee biti o baa ee sun oku ke o kina oku. Fen mee taale sun lbwaare ye afulee."

*Yesu Kaapu asa aku
(Matihu 11:12-13, 5:31-32; Maki 10:11-12)*

14 Farasii abi mu nu bee biti afulee gaa ba maa nu umumu kpini mu, ba gbalee Yesu. 15 Nu o towe bamu ye, "Fane banumu i gye asa mu nu fen waa fee fane ikpa i kyiiigi asa ansi to, amaa lbwaare nyi kanan mu nu fane nkolo to i du. Lu fee kuto mu nu ki gye kuto kpare asa ansi to mu, ki gye kuto kisisa sa lbwaare.

16 "Ba towe lbwaare Asinkyan yilasa mu nu i gye Mosesi nbara ye lbwaare atowepu mu kukaapu naa fub Gyon sana. Lu kanun sana mana i su ii kpee mu, ba towe asin danbirasa lu lbwaare kuwura-gyii mu su, nu okumaa numu kpan mu n-yu ee loo to. 17 Ii biti i baa i bukoo sa susu ye kase i maa nyaa, i kyoo fee lbwaare nbara mu pii i maa lu to.

18 "Okumaa mu nu o kina mu-ka nu o naa kili okyuu ku mu, o nyita kekili, nu onyin mu nu o kili okyuu mu nu mu-kuli kina mu mu gbaa o koolle oku mu-ka."

Ato Wuya Ku Maa Lasarusi

19 Nu Yesu kyaga su towe ye, "Afulee wuya ku i kyina o bu to. Kake kumaa ee bun ato bunsan danbirasa fee agoo maa kente, yege ee gyii mu n-yu kake kumaa. 20 Odibapu ku gbaa kyina o bu to, nu bee tu mu ye Lasarusi mu nu mu n-yu su kpini, i su lo. Nu kake kumaa bee sula mu ba bee yila ato wuya numu kebuno. 21 Nu ee biti fee o daa nye agyito mu nu i lu ato wuya mu teeburi su i tiye kase mu gbaa gyii. Halu igyoonoo gbaa bee ba bee nyita mu lo mu to.

22 "Sana ku to mu odibapu mu be wu, nu lbwaare nboko ba taa mu kpee lbwaare nyimisa Abraham ase susu. Ato wuya mu gbaa be wu nu ba pula

mv. ²³ Ɔ naa loo Sitaane fulɔn tɔ yege ɔ bu awurɔfo tɔ. O diyaa mu ansi mv, o wu Lasarusi maa te Abraham ase kata-kata. ²⁴ Imv sv, ɔ tu mv ye, 'Ɔse Abraham, wu me kɔwee ke fu sun Lasarusi ke ɔ taa mv kɔbaa-bi nyo nkyu tɔ, ke ɔ taa ba yuula me kanandulɔ, lu fee n gyii awurɔfo fulɔn numv tɔ.'

²⁵ "Amaa Abraham lee kɔno ye. 'Mi-bii, nyinji fee sanja mv nu fu kyina fu te nkpa tɔ kase sv mv fu nye ato danbirasa nu Lasarusi mɔɔ nye ato libi, amaa nbunbu mv ee gyii ɔkon yege fee fii gyii awurɔfo. ²⁶ Imumu kpini kamaa mv, kikyɔbɔɔ lala kv ki de ana fane nsana, nu ɔkumaa mv nu ee biti ɔ lu nfu kpee fane ase mv mee ye ɔ taale, nu ɔkv mee taale lu fane ase ba ane ase nfu.'

²⁷ "Nu ato wuya mv lee kɔno ye, 'Kanun bire me-se n kole fu nun, sun Lasarusi o bwii kpee me-se kɔpaara sv. ²⁸ Lu fee, n sv mi-supu ana anuu. Yege ɔ naa da bamv amu tɔ ke ba man ba katɔn mv nu n bu n gyii awurɔfo fale.'

²⁹ "Abraham lee kɔno ye, 'Mosesi nbara ye lbwaare atɔwepv kɔkaapu mv i bu bamv ase, be taale nu lu umv tɔ.'

³⁰ "Nu ɔ tɔwe ye, 'Ayee, me-se Abraham, nu ɔkv kan lu lewu tɔ naa tɔwe bamv mv, bee biti ba yege alibi kiwaa.'

³¹ "Nu ɔ tɔwe mv ye, 'Ba kan ba man nu Mosesi nbara ye lbwaare atɔwepv kɔkaapu mv, halu nu ɔkv kan kyinji lu lewu tɔ gbaa kpee bamv ase mv, ba mee ye ba kɔole mv gyii.' "

17

Alibi Asɔn

(Matiwu 18:6-7, 22-23; Maki 9:42)

¹ Nu Yesu tɔwe mv abɔlapv ye, "I waa nene, ato mv nu i yege nu nyumisa i waa alibi mv ii biti i ba. Amaa ɔsa mv nu ii biti i bola mv sv ke i ba mv, mv laaku. ² Fee nu mv kɔsv bute i gye ye, ba taa kubuu lala nmina mv ɔbule tɔ naa tvv ɔpv tɔ gbaa mv, i bɔ sa mv fee i maa bola mv sv nu nbii wuribi numv ɔkv naa waa alibi. ³ Imv sv fan baa fan da fane n-yu sv. Nu fu-supu kan waa fu alibi mv taase mv, nu ɔ kan nu mv n-yu kase mv, ke fu taa mu alibi kee mv. ⁴ Nu ɔ kan waa fu alibi ulu isuno kake kulɔn, nu ɔ kan nu mv n-yu kase ba tɔwe fu ulu isuno ye, 'N man waa danbirasa mv,' taa mu alibi kee mv."

Kɔkɔole-gyii Asɔn

⁵ Nu asunpu mv ba tɔwe Ɔnyirɔpe ye, "Tii ane kɔkɔole-gyii sv ke ki nye akvɔ."

⁶ Nu Ɔnyirɔpe lee kɔno ye, "Nu fan kan fan sv kɔkɔole-gyii pii fee gowa abi gbaa mv, fen taale tɔwe oyu lala numv ye, 'Faa fu ilin kpini fii kyii nna yii ɔpv tɔ,' ke i nu fane ase.

⁷ "Nu fee fane ɔkv sv kɔyaafɔle nu ee dɔɔ abee ee kv nbulɔpv sv mv, nu ɔ kan lu ndɔɔ tɔ ba mv, fu dan taale tɔwe mv ye, 'Waa bilen ke fu ba kyina gyii?' ⁸ Ayee! Fii biti fu tɔwe mv ye, 'Dɔnɔ me kalaatɔpwe agyito ba yii me ke n gyii ke n nuu. N kan lɔwe mv, ke ngbaa fu, fu naa gyii ke fu nuu.' ⁹ Imv sv i tiri fee ɔ fwaala kɔyaafɔle mv kɔto mv nu ɔ tɔwe ye ɔ waa sa mv abee? ¹⁰ Kanun manja nu fane gbaa fane, nu fan kan waa kɔto kumaa mv nu lbwaare tɔwe fane ye fan waa mv, fan tɔwe ye, 'An gye lbwaare ayaafɔle mv nu a man sv kyaare, an dan waa kɔto mv nu i dagaa a maa waa mv nun.' "

Yesu Kye Abootipu Kudu

¹¹ Saɲa mu nu Yesu ii kpee Gyerusalem mu, o bola Samariya ye Galile isuwole ngyane nu. ¹² Maa kpee kade-bi ku su mu, o gyanja anyin kudu nu bee lo kibootoo. Nu anyin mu ba yile kata, ¹³ nu ba kuusi kenken ye, “Ɔnyiripe Yesu, wu ane koweɛ.”

¹⁴ Yesu maa wu bamu mu, nu o towe bamu ye “Fan taa fane n-yu naa kaapu asepu.” Ba maa kpee mu nu ba nye alanfiya. ¹⁵ Bamu to oku, maa wu fee o nye alanfiya mu, o bwii ba ee kuusi kenken ee yin lbwaare. ¹⁶ Nu o be muɲa Yesu ayaa to, nu o fwaala mu lu kutu mu nu o waa sa mu mu su. Nu kanin kanyin maɲa gye Kasamariya-nyin nu.

¹⁷ Nu Yesu taase ye, “Man gye asa kudu i nye alanfiya. Fine nu asansa akpano mu ba bu? ¹⁸ Mune su nu kadendemande numu nkun i taale bwii ba fwaala lbwaare?” ¹⁹ Nu o towe mu ye, “Kusu nate, fu kikole-gyii ki yege nu fu nye alanfiya.”

Ibwaare Kuwura-gyii Mu Ku Ba

(Matiwu 24:23-28, 37-41)

²⁰ Saɲa ku nu Farasii abi ba taase Yesu ye, “Kake moɔ nu lbwaare kuwura-gyii mu kii biti ki ba?” Nu Yesu lee kono ye, “lbwaare kuwura-gyii mu fen mee ye fan taa fane ansi wu ki maa ba. ²¹ Nu oku mee ye o taale towe ye, ‘Ku kumu ndee’ abee ‘ki bu fale’. Lu fee lbwaare kuwura mu ki bu fane to.”

²² Nu Yesu towe mu abulapu mu ye, “Saɲa ku ii biti o ba, nu fen biti fee fan wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu me nke mu kuku, amaa fan mee ye fen wu. ²³ Nu asa bee biti ba towe fane ye, ‘Mu i bu fale mu’ abee ‘Mu ndee’. Amaa fan man waa fan buu bamu. ²⁴ N towe fane unumu lu fee, me, Daadimaadi Obii-nyinsa kibwii ba mu, ii biti i baa i du nin fee bulayi maa gyii usee nmanje susu lu kubaafon numu naa lu kibanban numu. ²⁵ Amaa i dagaa fee n gyankpaa wu awurɔfo gaa, ke kinaana numu to abi ba kina me.

²⁶ “Fee kanan mu nu i waa ane naana Nowa saɲa mu, kanin nu ii biti i waa me, Daadimaadi Obii-nyinsa kibwii ba saɲa mu gbaa. ²⁷ Ane naana Nowa saɲa mu, asa ba kyina bee gyii yege bee nuu, bee kili naa fuu kake mu nu ane naana Nowa loo okulu mu to. Nu nkyu i ba muuri bamu kpini.

²⁸ “Kanin nu i waa Loti saɲa mu, asa ba kyina bee gyii yege bee nuu, bee fe yege bee soɔ, bee duu yege bee pɔyi. ²⁹ Amaa kake mu nu Loti lu Sodom kade to mu, nu fulon ye kuduri lu susu ba diyɛ bamu kpini.

³⁰ “Kanin nu ii biti i waa kake mu nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n biti n lee me n-yu kaapu mu. ³¹ Kanin kake maa nu oku kan o bu kewusuno mu, nu mu ato a bu kikpaara mu su mu, o man bila kpee kikpaara su naa taa ato. Kanin i gye sa omu nu o bu ndoo to mu, o man bila bwii kpee kewu ke o naa taa kutu ku. ³² Fan nyinji Loti mu-ka. ³³ Okumaa mu nu ee biti fee o molige mu gbaa-gbaa mu nkpa mu, ii biti i lu mu abaa to. Nu okumaa mu nu o taa mu nkpa sa lu me su mu, ee biti o nye kumu. ³⁴ Kanin kagyanbwe maɲa mu, asa anyo bee biti ba baa ba de kalan kulon su, ke lbwaare o taa oku yege oku. ³⁵ Akyu anyo bee biti ba baa bee koyi ato, ke lbwaare o taa oku yege oku. ³⁶ Anyin anyo bee biti ba baa bee sun kusun ndoo to, ke lbwaare o ba taa oku yege oku.” ³⁷ Nu abulapu mu ba taase Ɔnyiripe Yesu ye, “Fine nu ii biti i waa.” Nu Yesu lee kono ye, “Kanin kumaa mu nu belenbuni bu mu, toto nu agyinbwii gbaa ba ba gyanɛ.”

18

*Kujasan Lu Okulapu-kyu
Ye Asin Ogyipu Ku Su*

¹ Nu Yesu bo mu abulapu kujasan mu nu ku kaapu bamu fee, ba ba bee kole kabwaare kole sana kumaa, ke ba man yege bamu n-yu nnyo bamu. ² Nu o towe bamu ye, "Asin ogyipu ku i bu kade kuku su, nu o man sile lbwaare nu o man taa nyumisa tu sehn. ³ Nu okulapu-kyu ku gbaa bu kade mana to, o maa su ee ba asin ogyipu mu ase ee kole mu ye, 'Kye me to ke n gyii biri me dun ana.' ⁴ I kyeere gaa nu o mee waa sehn ee sa mu. Amaa kamaa to mu, asin ogyipu mu towe waa mu n-yu ye, 'I gye kesintin fee man sile lbwaare nu man taa nyumisa tu sehn. ⁵ Amaa lu kitintin mu nu okulapu-kyu numu i tintin me fale su mu, n biti n ku ke n taa mu kesintin sa mu. Man gye kanun mu kuba mu nu ee ba nfu fale, ii biti i kan sa me kulo.' "

⁶ Nu Jnyiripe Yesu towe ye, "Fan nu kuto mu nu asin ogyipu mu nu o mee gyii kesintin mu gbaa towe? ⁷ Nu i gye kanun bire mu, mine i waa nu lbwaare mee ye o gyii kesintin sa bamu nu ba gye mu lee mu, nu bee su bee tu mu kakyowape ye kagyanbwe? Abee ee biti o kyaga su ee kina? ⁸ N towe fane kesintin ye, lbwaare ii biti o ku su bilen-bilen fee o taa bamu kesintin sa bamu. Amaa sana mu nu me, Daadimaadi Obii-nyunsa n kan ba mu, n biti n nye bamu nu ba koole me gyii kase su?"

*Kujasan lu Kafarasii-nyin
Ye Lenpoo Okoolepɔ su*

⁹ Nu Yesu bila bo kujasan numu sa asa mu nu bee ku fee bamu ikpa i kyigi, yege bee ku okumaa numu kuyan. O towe ye, ¹⁰ "Asa anyo aku ba kpee kabwaare-sunkpa aye ba naa kole lbwaare. Bamu to oko gye Kafarasii nu, nu oko moo gye lenpoo okoolepɔ. ¹¹ Nu Kafarasii-nyin mu yle mu kokwu kole lbwaare ee yun mu n-yu ye, 'lbwaare, n fwaala fu gaa fee maa n man du fee asa mu nu ba san mu, n mee yuuri, abee n mee puni asa abee n man gye asa mu nu n nyita kekili abee n man du fee lenpoo okoolepɔ mu nu o yle nfu fale. ¹² N njmina kono nke nnyo, nke nsuno kumaa to, nu n barige me ato to ntun kudu, nu n taa ketun kolon n sa fu.'

¹³ "Amaa lenpoo okoolepɔ mu bire yle kata ye mu. Nu o man diyaa mu ansi ku susu, amaa o taa mu kuba gyaga mu kokolo su towe ye, 'lbwaare, alibi owaapu i gye me, wu me kowe.' ¹⁴ Ba bwii kpewu. Amaa n towe fane kesintin fee, lenpoo okoolepɔ mu i gyii asu lbwaare ase, man gye Kafarasii-nyin mu. Imu su fane okumaa mu nu o kusaa mu n-yu susu mu, lbwaare i biya mu kase, nu fane okumaa mu nu o biya mu n-yu kase mu, lbwaare i kusaa mu susu."

*Yesu waa Nbii Mu Kusee
(Matiwu 19:13-15; Maki 10:13-16)*

¹⁵ Tuto nu asa aku gbaa ba su bamu nbii wuribi bee ba Yesu ase, ke o taa mu abaa gyaga bamu su. Mu abulapu mu ba maa wu kanun mu, ba gya bamu. ¹⁶ Amaa Yesu tu nbii mu ba mu ase nu o towe ye, "Fan yege nbii mu ba ba me ase, ke fan man tii bamu okpa. Lu fee banumu fale daa kudubi nu lbwaare kuwura-gyii mu gye bamu lee. ¹⁷ N towe fane kesintin ye, okumaa mu nu o mee ye o koole lbwaare kuwura-gyii fee kebii mu, o mee ye o loo kumu to."

*Yesu Maa Atɔ Wuya Kɔ
(Matiwu 19:16-30; Maki 10:17-31)*

¹⁸ Nɔ Gyiwu abi ɔgyankpaapɔ kɔ taase Yesu ye, “Ɔkaapɔpɔ danbirasa, minɛ nu n biti n waa kɛ n nyɛ nkpa kakpaa?”

¹⁹ Nɔ Yesu taase mu ye, “Mɛnɛ sɔ nu fi tu mɛ ye ɔdanbirasa? Ɔkɔ man gye ɔdanbirasa, amɔɔ lbwaare nkun. ²⁰ Fu nyi lbwaare nbara asun mu nu kaapɔ ye, ‘Man nyita kekili, man mɔɔ nyumisa, man kan yuuri, man waa nyama yilepɔ antɛsa wuya, kɛ fɔ taa beereɛ sa fu-se ye fu-nyi?’ ”

²¹ Nɔ ɔnyin mu lɛɛ kɔnɔ ye, “N buu nbara unumu kpini lu mi kibii tɔ.”

²² Yesu maa nu kanɔn mu, ɔ tɔwe mu ye, “I san fɔ kutɔ kɔlun. Naa fe kutɔ kɔmaa mu nu fu sɔ kɛ fɔ taa afuleɛ mu sa atiripu, ii biti i yege fu bilinjɔ atɔ wuya sɔsɔ. Kɛ fɔ ba buu mɛ.”

²³ Amaa maa nu fale mu, i kɔ mu. Lu fɛɛ ɔ gye atɔ wuya gaa. ²⁴ Nɔ Yesu ku mu kyiiim, tɔwe ye, “I biti i baa i bulɔn sa atɔ wuya ana fɛɛ ba yege bamɔ n-yu kɛ ba buu lbwaare kuwura-gyii mu kɔkaapɔ. ²⁵ Kesintin ii biti i baa i buɔpɔɔ sa nyɔɔma fɛɛ ɔ taale loo baasa ɔbɔ tɔ bulɛ, i kyɔ fɛɛ atɔ wuya maa yege mu n-yu kɛ o buu lbwaare kuwura-gyii mu kɔkaapɔ.”

²⁶ Nɔ bamɔ nu ba nu mu ba taase ye, “Kanɔn birɛ anumɔ u taale nye kamɔlɛgɛ?”

²⁷ Nɔ Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, “Kutɔ mu nu nyumisa mɛɛ taale waa mu, lbwaare birɛ ɛɛ taale waa.”

²⁸ Nɔ Pita tɔwe mu ye, “Ku! An yege kutɔ kɔmaa nu an baa an buu fu fale!”

²⁹ Nɔ Yesu tɔwe bamɔ ye, “N tɔwe fane kesintin fɛɛ, ɔkɔmaa mu nu ɔ kɔsɔ yege kewu abɛɛ mu-ka abɛɛ mu-daa ana ye asupu abɛɛ akɔbɔgɛpɔ abɛɛ mu-bii ana lu lbwaare kuwura-gyii kɔkaapɔ mu sɔ mu, ³⁰ ee biti ɔ nye fale atɔ gaa, nbunbu kakyina numɔ tɔ ye nkpa kakpaa mu nu ii biti i ba kamaa tɔ mu?”

*Yesu Tɔwe Mu Kelewu
Ye Mu Kyinjɔ Asɔn*

³¹ Saɔa kɔ Yesu taa abɔlapɔ kudu anyɔ mu lu ukaa sɔ, nu ɔ tɔwe bamɔ ye, “An kpee Gyerusalem kɛ kutɔ kɔmaa mu nu lbwaare atɔwɛpɔ mu ba kyɔbɔɔ yla lu mɛ, Daadimaadi Obii-nyunsa sɔ mu i ba tɔ. ³² Bee biti ba lɛɛ mɛ sa bamɔ nu ba man gye Gyiwu abi mu kɛ ba waa mɛ yereyere, kɛ ba saale mɛ, kɛ ba tɔv nkyɔlɛ wɔrɔge mɛ sɔ, kɛ ba taa awulibi tɔje mɛ kɛ ba mɔɔ mɛ. ³³ Kɛ umɔ kake sasapɔ mu kɛ n bwii kyinjɔ ba nkpa tɔ.”

³⁴ Amaa abɔlapɔ mu ba man nu unumu kase. Lu fɛɛ asɔn mu kase baala bamɔ sɔ, nu ba man nyi kutɔ mu nu ɛɛ tɔwe mu.

Yesu kye ɔkɔlɛpɔ gyaatanapɔ

³⁵ Yesu maa tiri Gyeriko tɔ mu, yege gyaatanapɔ ku tɛ ɔkpa ase ɛɛ kɔlɛ atɔ. ³⁶ Maa nu asa damante ba maa kyɔn mu, ɔ taase ye, “Mɛnɛ u waa?”

³⁷ Nɔ ba tɔwe mu ye, “Yesu Kanasareti-nyin mu i kyɔn kanɔn maɔa.”

³⁸ Nɔ o kuusi tu ye, “Yesu, Owura Dawidi kanaana-bii, wu mɛ kɔwɛɛ!”

³⁹ Nɔ asa mu nu ba bu Yesu ansi tɔ mu, ba gya mu ye o bun mu kɔnɔ sɔ, amaa ɔ dan san ɔ maa sɔ ee kuusi kenken ye, “Owura Dawidi kanaana-bii, wu mɛ kɔwɛɛ!”

⁴⁰ Nɔ Yesu yile nu ɔ sa kɔnɔ ye ba taa mu bɔya mu. Maa tiri mu tɔ mu, Yesu taase mu ye, ⁴¹ “Mɛnɛ nu fii biti fɛɛ n waa sa fu?”

Nɔ ɔ lɛɛ kɔnɔ ye, “Ɔnyirɛ, n biti fɛɛ mi ansi i bila bugi.”

⁴² Nii Yesu tɔwɛ mu yɛ, “Fu ansi i bugi! Fu kɔkɔlɛ-gyii kɔ yɛgɛ nu fu nye alanfiya.” ⁴³ Opula maɲa tɔ mu ansi i bila bugi nu o buu Yesu, yɛgɛ ɛɛ yin lbwaare. Nii asa mu kpini ba maa wu kanin mu, ngbaa bamu ba yin lbwaare.

19

Yesu maa Lenpoo akɔlɛpɔ

Sakiyosi asin

¹ Yesu loo Gyeriko kade tɔ bɔla ɛɛ kyɔn. ² Onyin ku kyina o bu tɔtɔ mu kitu i gye Sakiyosi. O kyina o gye lenpoo akɔlɛpɔ abɔlɛsa nin, nu o gye ato wuya. ³ O kyina ee biti o wu Yesu yɛ mu ansi, amaa maa gye nyimisa dee su mu, o man taale, lu sakyo mu su. ⁴ Imu su o sɛlɛ kpee ansi tɔ naa dii oyu ku ke o nye wu Yesu, lu fɛɛ tɔtɔ su nu Yesu ii biti o bɔla.

⁵ Yesu maa fuɔ opula maɲa mu o ku susu wu mu, nu o tɔwɛ mu yɛ, “Sakiyosi, kpɔlɛgɛ ba bilɛn. N biti n sugɛ fu ayɛ ndaga.” ⁶ Imu su nu o kpɔlɛgɛ bilɛn taa kinsi gyii waa mu nsa-nsa.

⁷ Asa ba wu inumu nu ba piili bɛɛ kɔlɛtɛ yɛ, “O kpee naa sugɛ alibi owaapu su.”

⁸ Amaa Sakiyosi kɔsu yɛlɛ nu o tɔwɛ Onyirɛpɛ Yesu yɛ, “Ku Onyirɛpɛ, n biti n barɛgɛ mɛ kapatiyɛ tɔ kinyɔ, ke n taa kɔbaafɔn sa atiripu. Nu n kan kɔɔlɛ afulee lu oɔkɔ ase i kyɔ kanan mu nu i dagaa fɛɛ n kɔɔlɛ mu, n biti n ka mu kanin kɔkɔ maɲa kɔlu kɔnaa.”

⁹ Nii Yesu tɔwɛ mu yɛ, “Kamɔlɛgɛ kɔ ba fu ayɛ ndaga, lu fɛɛ ngbaa fu, fu gye Abraham kanaana-bii nin. ¹⁰ Lu fɛɛ mɛ, Daadimaadi Obii-nyunsa mu n ba nin yɛ n ba biti ke n mɔlɛgɛ bamu nu ba fɔyi.”

Ayaafɔlɛ Danbirasa Anyɔ

Yɛ Kɔyaafɔlɛ Owɔlɛgyɔpɔ Mu

(Matiwu 25:14-30)

¹¹ Saɲa mu nu bɛɛ san bee nu fale asin mu, nu o maa tiri Gyerusalem tɔ mu, asa mu ba fɛ nfɛɛɛ fɛɛ lbwaare kuwura-gyii mu kii biti ki piili opula tɔ, umu su o bɔ bamu kɔɲasan ¹² yɛ, “Osa kpare ku i kpee kata-kata kade ku, o naa gyii kuwura ke o bwii ba. ¹³ Imu su o tu mu ayaafɔlɛ kudu nu o sa bamu oɔkɔmaa numu afulee mu nu i budu, nu o tɔwɛ bamu yɛ, ‘Fan taa kanin afulee maɲa sun kusun naa fuɔ saɲa mu nu n biti n bwii ba.’

¹⁴ “Amaa oɔwɔlɛ mu su asa ba kisi mu, nu ba sun gya mu su naa tɔwɛ katɔn mu nu ee kpee mu owura lala mu yɛ, ‘A mɛɛ biti onyin numu o be gyii anɛ su kuwura.’

¹⁵ “Tɔtɔ abɔlɛsa mu ba bun mu kuwura birɛ, nu o bwii ba kewu. Nu o sun tu mu ayaafɔlɛ mu nu o taa afulee mu sa bamu mu, ke o wu tɔnɔ mu nu ba nye lu kanin afulee maɲa su.

¹⁶ “Ogyankpaasa mu ba tɔwɛ yɛ, ‘Onyirɛpɛ, fu afulee mu, i kɔsɛgɛ kanin lu kudu tii su.’

¹⁷ “Nu mu-nyirɛpɛ mu tɔwɛ mu yɛ, ‘Nsa yɛ kusun, mɛ kɔyaafɔlɛ danbirasa. Lu kanan mu nu fu taale gyii ato pii numu su yɛ kesintin mu, n taa ndɛ kudu waa fu kɔbaa tɔ yɛ fu ku su.’

¹⁸ “Onyɔsappɔ mu ba tɔwɛ yɛ, ‘Onyirɛpɛ fu afulee mu i bwii kɔsɛgɛ lu kunuu tii su.’

¹⁹ “Nu mu-nyirɛpɛ lɛɛ kɔnɔ yɛ, ‘N taa ndɛ nnuu waa fu kɔbaa tɔ yɛ fu ku su.’

20 “Nu mu kyaafole ku gbaa ba towe ye, ‘Onyiripe, fu afulee ndee. N taa kumu nmina kikyibi to taa yila katinku. 21 N sile fu nun, lu fee fu asin i bulun gaa. Nu fu taa koto mu nu ki man gye fu lee, nu fu kpa ato mu nu man gye fu i duu.’

22 “Mu-nyiripe mu lee kono ye, ‘Fu gye kyaafole kumu to olun wuya. Fu gbaa-gbaa fu kono to asin nu n biti n taa tale fu. Fu nyi fee me asin i bulun, nu n taa ato mu nu i man gye me lee, nu n kpa ato mu nu man gye me i duu. 23 Mine i waa nu fu man taa me afulee manja naa yila afulee oylekpa ke i kouge agyaga sa me? Naafoo n maa ba fale ke n ba koole umaa umu agyaga.’

24 “Nu o towe bamu nu ba yile toto mu ye, ‘Fan koole afulee mu lu mu ase, ke fan taa sa omu nu o nye lu kudu tii su mu.’

25 “Nu ba towe ye, ‘Onyiripe, o wola nye afulee mu nu i budu.’

26 “Nu onyiripe mu lee kono ye, ‘N towe fane ye, okumaa mu nu ee ku umu nu ba taa waa mu abaa to su danbirasa mu, bee biti ba taa gaa tii mu su. Amaa omu nu ba man taa iku waa mu abaa to kpini-kpini mu, gberere kumaa mu nu o su mu bee biti ba koole lu mu ase.’ 27 Amaa onyiripe mu taa agbu towe ye, ‘Bamu nu ba gye me dun ana, nu be mee biti n maa gyii bamu su kuwura mu, fan taa bamu ba moo mi ansi to nfu.’ ”

Yesu kyina kuruma su loo

Gyerusalem fee Owura

(Matiwu 21:1-11; Maki 11:1-11; Gyoon 12:12-19)

28 Nu Yesu maa towe umu lwe mu, o gyankpaa kubu mu ee kpee Gyerusalem. 29 Maa tiri Betifage maa Betani nde mu nu i bu Olifu kibu obule to mu, o sun mu abulapu anyo nu o towe bamu ye, 30 “Fan kpee kade mu nu ki bu fane ansi to mu. Nu fan maa dan fen loo kumu to mu, fen biti fan wu kekuruma-bon ku mu nu oku man pitta dii mu maa kyaa oyu. Fan Saanje mu biya me nfu. 31 Nu oku kan taase fane ye, ‘Mine i waa nu fen saanje mu mu?’ fan towe mu ye, ‘Onyiripe mu ii biti mu.’ ”

32 Bamu nu Yesu sun mu, ba naa wu mu fee kanan mu nu o towe bamu mu. 33 Ba maa saanje kuruma mu, mu wuya ana ba taase bamu ye, “Mine i waa nu fen saanje kuruma mu?”

34 Nu ba lee kono ye, “Onyiripe mu ii biti mu.”

35 Ba taa mu ba sa Yesu, nu ba taa bamu ataa gyaga mu su. Nu ba kye Yesu to nu o dii kyina mu su. 36 Maa kpee mu, asa ba taa bamu ataa tuo okpa to.

37 Yesu maa tiri Gyerusalem opula mu nu okpa u kpilge to ii kpee Olifu kibu mu su mu, abulapu ye kubu damante ba piili bee kuusi bee yin lbwaare kinsigyi to lu adangana mu nu ba wu Yesu maa wola waa mu su.

38 Bee towe ye, “lbwaare i waa Owura mu nu ee ba mu kitu to su mu kusee.

Keyuula ki bu susu. Nu bunyaa i dagaa lbwaare.”

39 Farasii abi aku mu nu ba bu sakyu mu to mu ba towe Yesu ye, “Okapupu, towe fu abupu ye ba bun bamu nno su.” 40 Nu Yesu lee kono ye, “N towe fane ke fan nu fee, nu ba kan bun bamu nno su gbaa, halu abuu gbaa ii biti i kuusi.”

Yesu su sa Gyerusalem abi

41 Ba maa tiri Gyerusalem to nu o wu kade mu, o su sa kumu asa. 42 Nu o towe ye, “Nu fan daa fan nyi okpa mu nu kii biti ki biya fane keyuula

ndaga kake nɔmu mu, naafɔɔ ɪ burɔn. Amaa nbunbu fen mee ye fen wu okpa mu. ⁴³ Kakaaku ii biti ɪ ba, ke fane akisipu ba kusɔ yile fane su, kyaabɔɔ fane ke ba nyan fane lu fane abaafɔn kpini. ⁴⁴ Bee biti ba da fane kase, fane ye nbii mu nu ba bu fane ase kpini. Be mee ye ba yege fane ɔpɔre kubuu kulɔn ki gyaga kumu burisa su. Lu fee sanja mu nu lbwaare ba fane ase mu, fan man taale peese bu.”

*Yesu gya asa lu
kabwaare-sunkpa aye*

(Matiwu 21:12-17; Maki 11:15-19; Gyɔn 2:13-22)

⁴⁵ Nu Yesu loo kabwaare-sunkpa aye mu opula to, nu o piili ee gya bamu nu bee fe ato mu. ⁴⁶ ɔ towe bamu ye, “Ba towe yila Asunkyan yilasa mu to ye, ‘Me kɩkpaara kii biti ki baa ki gye kabwaare-kɩle kɩkpaara nu, amaa fan taa kumu bilɩji bamu nu bee yuuri ɔlon su mu obaalakpa.’ ”

⁴⁷ Kake kumaa nɔmu ee kaapu kabwaare-sunkpa aye mu to, amaa lbwaare asepu bulisa ye nbara akaapɔpu ye asa mu to agyankpaapu bee biti fee ba moɔ mu. ⁴⁸ Amaa ba man taale nye okpa mu nu ba bɔla su ke ba waa kanɩn, lu fee asa mu kpini ba taa bamu n-yu mata mu bee nu mu ase.

20

Ba taase Yesu lu mu ɔlon su

(Matiwu 21:23-27; Maki 11:27-33)

¹ Nu ɪ ba fee kakaaku Yesu bu kabwaare-sunkpa kasɔɔga to ee kaapu asa yege ee towe bamu asɩn danburisa mu. Nu Asepu abulisa ye nbara akaapɔpu ye kade to abulisa gbaa ba tii su, nu ba ba mu ase. ² Nu ba taase mu ye, “Towe ane, anɩmu ɔlon su nu fu su fit waa ato nɩmu? Anɩmu ɪ sa fu ɔlon manja?”

³ Nu Yesu towe bamu ye, “Ngbaa me n biti n taase fane asɩn ku ke fan lee me kɔnɔ. ⁴ lbwaare kekyugyee mu nu Gyɔn gyee asa mu, ki lu susɔ nu abee ki lu asa ase?” ⁵ Nu bamu gbaa-gbaa bamu ba taa kumu su nfere nu ba ye, “Nu an kan towe ye, ‘Ki lu susɔ mu’, ee biti ɔ taase ye, ‘Mune ɪ waa su nu fan man kɔle gyii?’ ⁶ Amaa nu an kan towe ye, ‘I lu asa ase mu’, asa mu kpini bee biti ba twɩ ane abuu, lu fee ba kɔle gyii fee Gyɔn gye lbwaare ɔtɔwɔpu nu.”

⁷ Imu su, ba lee Yesu kɔnɔ ye, “An man nyi ntɩn mu nu Gyɔn kekyugyee mu lu.” ⁸ Nu Yesu towe bamu ye, “Kanɩn bire, ngbaa me n mee ye n towe fane ɔlon mu nu n su n waa nɩmu kpini.”

Kɩjasan lu ahayɩpu ku su

(Matiwu 21:33-36; Maki 12:1-12)

⁹ Nu Yesu bɔ bamu kɩjasan nɩmu ye, “ɔnyɩn ku ɔɔ wayɩn kudɔɔ. Nu ɔ taa hayɩ sa adɔɔpu ku, nu o kpee okpa naa kyeeree. ¹⁰ Sanja mu nu oyu mu abi kɩtye fuɔ mu, nu kudɔɔ wuya mu sun mu kɩyaafɔle, kpee ahayɩpu mu ase ye ba sa mu wayɩn oyu abi mu ɩku lu mu kudɔɔ mu to. Amaa ahayɩpu mu ba dayɩ kɩyaafɔle mu bwiiyaa mu abaa kpan. ¹¹ Nu ɔ bila bwii sun kɩyaafɔle pɔpwe, nu ba bila bwii dayɩ mu, waa mu ipeeli to, bwiiyaa mu abaa kpan. ¹² Nu ɔ bila bwii sun ɔsasapu, nu ba bila dayɩ larige mu, lee mu lu kudɔɔ mu to.”

¹³ “Inɩmu kamaa mu, kudɔɔ wuya mu ye, ‘Nene nu n biti n waa? N biti n sun me kɔkɔlo to obii, akuto bee biti ba taa beeree sa mu.’

14 “Amaa sanja mu nu kudoo mu ahayuru ba wu obii mu, ba taa nfeere mu su towe ye, ‘Onumu i gye kapatye ogyipu mu, fan yege a moo mu, ke ato mu a bilinji ane lee.’ 15 Tuto nu ba lee mu lu wayin kudoo mu to nu ba moo mu.

“Nbiunbu, mine gbaa nu oyu kudoo wuya mu ii biti o waa ahayuru mu? 16 Kudoo wuya mu ii biti o ba moo ahayuru mu, ke o taa oyu kudoo mu sa aku.”

Nu asa mu ba maa nu fale mu ba towe ye “Ibwaare o taa kanin kpee kata.”

17 Nu Yesu ku bamu ansi to, taase bamu ye, “Asinkyany yulasa maa towe ye,

‘Kubuu mu nu apoyuru ba kina mu, kumu i ba bilinji kibontontobulonto kubuu kpare mu’ mu, nene nu u kaapu?

18 Nu okumaa mu nu o tiye kubuu manja su mu, ee biti o gyayi to buriburi. Nu okumaa mu nu kubuu mu ki tiye mu su mu, ee biti o patye to.”

Ba taase Yesu lenpoo kika sa Roma Owura lala

(Matiwu 22:15-22; Maki 12:13-17)

19 Nu nbara akaapuru mu ye aseepu abilisa mu ba bu fee kinasan mu nu o boo mu i yii bamu nun. Nu bee biti okpa ba kitaa mu opula manja to. Amaa ba sile asa mu.

20 Yege abilisa mu ba taa bamu ansi yii Yesu su, nu ba lee apheetiru aku ye ba waa mu ansi su kidanburasa. Bee fe nfeere fee bee biti ba nye Yesu kitaa lu mu asin towesa su, ke ba taa mu sa osowole okusuru aluburu.

21 Imu su apheetiru mu ba towe Yesu ye, “Okapuru, an nyi fee fu i towe nu fu kaapu kuto mu nu ki buron, nu fu mee meege to, amaa nu fu kaapu Ibwaare okpa mu kyekyee su. 22 Imu su i daaga fee a ka tuntu sa Roma Isowole Owura lala Kayisa, abee a man ka?”

23 Nu Yesu bu fee apheetiru mu bee da mu oto to nun, ke ba nye nu mu kono to asin. Imu su o towe bamu ye, 24 “Fan taa nderebi mu ba ke n ku.” Maa wu kumu mu, nu o taase ye, “Anumu foto ye kitu i gyan kumu su?”

25 Nu ba lee kono ye, “Owura lala Kayisa lee nun.” Nu Yesu towe bamu ye, “Kanin bure fan taa kuto mu nu ki gye Owura lala Kayisa lee mu sa mu, ke fan taa kuto mu nu ki gye Ibwaare lee mu sa Ibwaare.” 26 Lu kanan mu nu o lee bamu kono su mu, i kyinkyin apheetiru mu, nu ba laato. Imu su ba man taale ba nye mu kono to asin ku ba taa kitaa mu sakyoo mu to.

Kikiyini lu lewu to ye kekili asin

(Matiwu 22:23-33; Maki 12:18-27)

27 Gyiwu abi kubu mu nu bee tu ye Sadusi mu nu ba ye kelewu kyini man bu to mu, aku ba ba Yesu ase ye asin taasesa. Nu ba towe mu ye,

28 “Okapuru, ane naana Mosesi kyuroo sa ane ye, nu oku kan wu san okulapu-kyu, nu ba man kubge mu, i tiri fee mu-supu o taa mu kili, kubge nbii sa mu-daa mu. 29 To! Anyibii asuno aku ba kyina ba bu to. Nu ogyankpaapu mu kili okyu mu nu o man kubge nu o wu. 30 Nu onyosapu mu kili okulapu-kyu mu, nu mu gbaa mu wu. 31 Nu osasapu mu gbaa kili mu, nu o wu. Nu i waa kanan halu asa asuno mu kpini ba kili mu, yege bamu to oku maa okyu mu ba man kubge. 32 Imu laalaalowe mu okulapu-kyu mu gbaa ba wu. 33 Imu su an biti a taase ye fee nu kake lala

mu nu asa kpini ba kan kyinji lu lewu to mu, bamu to omoo ii biti o baa o gye mu-kuli? Lu fee bamu asuno manja kpini ba wola kyina kili mu.”

³⁴ Nu Yesu lee kono ye, “Dulinya numu to bire asa bee kili. ³⁵ Amaa bamu nu lbwaare wu ye i dagaa fee ba nye kelewu kyinji, ke ba kyina dulinyaa pupwe to mu, ba man bila ye ba kili. ³⁶ Ba man bila ye ba wu kakaaku, lu fee bee biti ba baa be du nun fee lbwaare nbooo. Ba gye lbwaare nbii lu fee ba maa kyinji lu lewu to su. ³⁷ Nu lu kelewu kyinji asin bire, Mosesi gbaa koole gyii. Kanun su, sanja mu nu o wu kponfa maa diyee mu, o towe lu lbwaare su ye, mu i gye Abraham maa Isaki ye Gyekobu lbwaare mu. ³⁸ O man gye alewupu lbwaare nun, amaa o gye asa kusa lee nun. Lu fee lbwaare ansi to mu alewupu banumu ba san ba te nkpa to.”

³⁹ Nu nbara akaapupu mu aku ba towe ye, “Okaapupu, fu towe kumu kyeekeyee.” ⁴⁰ Inumu kamaa mu oku man bila taale nye kokolo osu taase mu sehn.

Om̄u nu lbwaare wola lee

mu asin

(Matiwu 22:41-46; Maki 12:35-37)

⁴¹ Nu Yesu taase bamu ye, “Mune su nu bee taale bee towe ye, Om̄u nu lbwaare wola lee mu gye Owura Dawidi kanaana-bii? ⁴² Lu fee Dawidi gbaa-gbaa towe mu lbun owole mu to ye, ‘Onyiripe lbwaare towe me-Nyiripe ye,

“Kyina me gyisa su nfi,

⁴³ naa fuo sanja mu nu n biti n taa fuo dun ana
ba waa fuo ayaa ogyagakpa.”’

⁴⁴ Nu Dawidi gbaa-gbaa u tu mu ye, ‘Onyiripe’ bire, nene i waa su nu o gye mu kanaana-bii?”

Nbara Akaapupu

(Matiwu 23:1-36; Maki 12:38-40)

⁴⁵ Sanja mu nu asa mu ba san bee nu mu, Yesu towe mu abulapu mu ye, ⁴⁶ “Fan ku fan n-yu su danbirasa lu nbara akaapupu mu su. Ba gye bamu nu bee biti ukaale lala kubun bee kyaaboo to, nu bee biti fee ba taa beere fwaala bamu aya to, bee biti ba kyina nya kpare su kabwaare-kule ogyanjekpa ye ogyanje gyiikpa. ⁴⁷ Bee pina okulapu-kyu bee koole bamu akpaara, nu bee yile ipula bee kole kabwaare-kule bunswasa mu nu i nye pina asa fee ba gye asa danbirasa. lbwaare ii biti o bute kanun asa manja asu gaa.”

21

Okulapu-kyu otiripu mu kakae

(Maki 12:41-44)

¹ Yesu maa bu kabwaare-sunkpa aye mu to mu, nu o diyaa mu ansi wu ato wuya ana ba maa su afulee bee waa kakae kidakaa to mu. ² Nu o bila wu okulapu-kyu otiripu ku gbaa maa taa nderebi anyo ba waa to. ³ Nu Yesu ye, “N towe fane kesantin fee, okulapu-kyu otiripu numu waa to afulee o kyoo bamu kpini. ⁴ Asa banumu kpini, ba lee lu bamu afulee gaa mu nu ba su mu to nun. Amaa okyu numu bire halu maa mu kitiri kunumu mu, o taa mu afulee mu nu o su mu kpini ba waa to.”

*Yesu tɔwe kabwaare-sunkpa
aye kiboyi mu asin yila*

(Matiwu 24:1-14; Maki 13:1-13)

⁵ Nu Yesu abulapu mu aku bee biri kiligyima bee lu kabwaare-sunkpa aye mu, kanan mu nu ki burɔn, ye abuu danbirasa mu nu ba taa pɔyi, ye ato mu nu asa ba kee nu ba taa lonɔ obu mu sa lbwaare. Amaa Yesu tɔwe bamu ye, ⁶ “Imu nu fan wu fale kpini, saɲa ku ii biti ɔ ba yege fen mee bila ye fen wu kubuu kulɔn gbaa ki maa gyan kuku su, bee biti ba nu kubuu kɔmaa numu tuɔ kase.”

⁷ Nu ba taase mu ye, “Ɔkaapɔpɔ, saɲa momɔ nu fale ato numu a biti a waa? Nu mune sɔnkaala ii biti i waa kaapu fee saɲa mu fuɔ fee kanɔn ato numu ii biti i waa?”

⁸ Nu Yesu lee konɔ ye, “Fan baa fan da su, ke ɔku ɔ man pɔna fane. Lu fee asa gaalaagaa bee biti ba ba me kitu to ba tɔwe ye, ‘Me i gye Ɔmu nu lbwaare wula lee mu’. Nu bee biti ba bila tɔwe ye, ‘Laalaalɔwe saɲa mu tee tiri to’. Amaa fan man buu bamu. ⁹ Fan kan nu kɔnaa ye ɔku su mu, fan man waa kufuu. I dagaa fee fale ato numu i maa gyankpaa ba kanɔn pɔyi. Amaa i mee kaapu fee laalaalɔwe mu tee tiri to nu.”

¹⁰ Nu Yesu bila kyaga su ye, “Ɔsuwɔle ii biti ɔ ko ye ɔsuwɔle, ke awuragyi ye awuragyi ba ko ye abaa. ¹¹ Ke kase ki gyinyen ipula kukwu-kukwu, ke akɔn ye alo kyanɛsa a tiye katin kɔmaa numu, ke ato mu nu a su kufuu ye tsɔnkaala lala-lala a lu susu.”

¹² “Amaa pɔyi ke unumu kpini i ba mu, bee biti ba kɔta fane ke ba nyanla fane. Bee biti ba taa fane kpee kabwaare-kule igyanekpa naa gyii fane asin, ke ba naa tii fane ibu. Bee biti ba taa fane kpee awura ye alɔnpɔ ansi to, lu me su. ¹³ Inumu ii biti i yege ke fan nye ɔkpa tɔwe asin danbirasa mu sa bamu. ¹⁴ Amaa fan yege i baa i bu fane nfeere to fee, i man dagaa fan yiye lu asin mu nu fen biti fan naa tɔwe kɔle fane n-yu mu su. ¹⁵ Kpalɔ fee n biti n sa fane kanyaasin, ke n kaapu fane asin mu nu fen biti fan naa tɔwe, yege fane akisipu ɔku mee taale kina abee o gyii umɔre lu kutɔ mu nu fan tɔwe mu su. ¹⁶ Fane akusɔgepu abee adaa ye asupu abee fane kuspu ana abee akyemune bee biti ba lee fane sa, ke ba mɔɔ fane to aku. ¹⁷ Nu ɔkɔmaa numu ii biti o kisi fane, lu me su. ¹⁸ Amaa halu fane ɔku kinyinibi kulɔn gbaa mee ye ɔ fɔyi. ¹⁹ Fan kan nye nu fan yile fane kikɔle-gyii to kenken mu, ii biti i mɔlɔge fane.”

*Yesu tɔwe Gyerusalem
kiboyi mu asin yila*

(Matiwu 24:15-21; Maki 13:14-19)

²⁰ “Nu fan kan wu fee anaakɔpɔ ba kyaabɔɔ Gyerusalem kade mu, fen biti fan bu fee kumu kinyita ki tiri to. ²¹ Kanɔn su bamu nu ba bu Gyudeya kase su mu, ba lu sile kpee abu to, nu bamu nu ba bu Gyerusalem kade to mɔɔ ba lu, nu bamu nu ba man bu kade mu to mu, ba man loo Gyerusalem kade mu to. ²² Kpalɔ fee unumu i gye lbwaare kusɔ bute nke mu, umu ii biti i yege lbwaare Asinkyan yilasa mu kpini i ba to. ²³ Nu akyu mu nu ba su ito ye bamu nu ba su nbii-nyepusa mu laaku! Lu fee awurɔfo lala a biti a ba tiye kase maɲa su, ke lbwaare agbu lala mu i ba Gyiwu abi su. ²⁴ Isakunde nu bee biti ba taa mɔɔ Gyiwu abi mu aku, ke ba kɔtaa bamu aku naa biliɲi anye ndendemande isuwɔle su. Nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu bee biti ba taa Gyerusalem waa bamu kebiti naa fuɔ saɲa mu nu lbwaare nmina sa bamu mu.”

*Yesu kibwii ba**(Matiwu 24:29-31; Maki 13:24-27)*

²⁵ “Nū ṭsnkaala ii bitii ṭ waa kyowe ye obwaayi ye akyikpebi to. Nū opu ṭlawo ye apaa a maa da so mu, ṭ yegē nū kufuu ki kītaa asa mu nū ba bu kase so kpini, ke ba waa yereyere. ²⁶ Nū ba maa kii ba gyoo kanun ato mu nū ii bitii ṭ waa fale mu, kufuu ii bitii ṭ yegē asa ba kirin-kirin, kpali fēe ato mu nū ṭ bu soso mu kpini ii bitii ṭ gyinyen lu ṭmu ipula. ²⁷ Kanun saṅa maṅa mu bee bitii ba wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa maa so obun ye bunyaa lala n lu abwaare-wole to n ba. ²⁸ Nū fan kan wu saṅa mu nū fale ato numu ii bitii ṭ piili mu, fan kusu yile ke fan diyaa fane ansi soso, lu fēe fane kamolge mu ki tiri to.”

*Kijasan lu Kidinpo oyu so**(Matiwu 24:32-35; Maki 13:28-31)*

²⁹ Nū Yesu boṅo bamu kijasan numu ye, “Fan kii kidinpo oyu ye iyu mu nū ṭ san mu kpini. ³⁰ Saṅa mu nū fan wu ṭ maa poroge mu, fen nyi fēe kikyē ki tiri to. ³¹ Kanun okpa maṅa so, nū fan kan wu ato numu a maa waa mu, fan bu fēe ṭbwaare kuwura-gyii mu ki tiri to.

³² “N towe fane kesintin fēe, ndaga kakyina numu to asa ba mee ye ba wu lwe, poyi ke ato numu kpini ṭ waa. ³³ Soso ye kase kpini ii bitii ṭ kyun, amaa me kono to asin mu bire, ṭ mee ye ṭ kyun kpaa.

³⁴ “Fan baa fan da fane n-yii so, ke fan man taa fan n-yii sa kensi-gyii gaa, ye kata-bu ye kakyina to ato bitisa kokyō, ke kanun kake maṅa ki man ba purigi fane fēe odoo maa da kunun mu. ³⁵ Kpali fēe ii bitii ṭ purigi asa mu nū ba te kase so mu kpini. ³⁶ Imu so saṅa kumaa fan baa fan da so, ke fen kole kabwaare-kole ke ṭ lēe fane lu ato mu nū ii bitii ṭ ba fale, ke fan taale yile me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu ansi to.”

³⁷ Kake kumaa numu Yesu ṭ kaapu kabwaare-sunkpa aye mu to, nū kalaatpwe kumaa numu moṅo ee kpee eṭe Olifu kibii mu so. ³⁸ Nū nyenyenu kumaa numu moṅo asa mu bee kpee kabwaare-sunkpa aye mu to bee nu mu ase.

22*Gyudasi kyula ye ee bitii**o lēe Yesu sa**(Matiwu 26:1-5; Maki 14:1-2; Gyōn 11:45-53)*

¹ Nke mu nū Gyiwu abi bee gyii Kesu kono kolono bodobodo mu nū ba man taa kife tinsa waa to mu tiri to. Kanun saṅa maṅa nū bee tu ye Kanyanṅe nbunṅo mu. ² Nū asepu bilisa ye nbara akaapupu bee bitii ukpa mu nū ba taa kītaa Yesu moṅo ke oku o man wu, lu fēe ba sile sakyō mu.

³ Tuto nū Sitaane taa nfēere libi waa Gyudasi mu nū bee tu Isikariyoti mu to. O gye asunpu kudu anyo mu to oku. ⁴ Nū Gyudasi kpee asepu bilisa ye kabwaare-sunkpa kīkpaara akunpu bilisa mu ase, nū maa bamu ba naa taa nfēere okpa mu nū ee bitii o lēe Yesu sa. ⁵ Nū ṭ waa bamu okon, nū ba towe kyula ye bee bitii ba sa mu afulee. ⁶ Nū o kyula nū ee bitii okpa mu nū o taa lēe Yesu sa bamu, kanan mu nū sakyō mu ba man nye wu.

*Yesu asunpu ba loṅo**Kanyanṅe nbunṅo agyito**(Matiwu 26:17-25; Maki 14:12-21; Gyōn 13:21-30)*

7 Kake mu nu Gyiwu abi bee gyii bamu Bodobodo mu nu ba man taa kite tinsa waa to, ye Kanyanje nbuno kabulapu mu kumoo fuu. 8 Nu Yesu sun Pita maa Gyon nu o towe bamu ye, "Fan naa lonjo ato mu nu an biti a taa gyii Kanyanje nbuno agyito mu."

9 Nu ba taase Yesu ye, "Fine nu fii biti fee a naa lonjo umu yila?"

10 Nu Yesu lee kono ye, "Fan maa dan fen loo kade lala mu to mu, fen biti fan gyanja onyin ku maa su kolobi ye nkyu. Fan buu mu loo kikpaara mu nu ee loo mu su. 11 Ke fan towe kikpaara wuya mu ye, okaapupu mu ye, 'Nku afo obu mu nu maa me abulapu an biti a kyina to gyii Kanyanje nbuno mu?' 12 Ee biti o kaapu fane obu lala ku mu nu ki bu abansuru mu su, nu o lonjo kumu to waa kumu koto kumaa. Fan lonjo agyito mu yila toto."

13 Ba lu naa wu ato mu kpini fee kanan mu nu Yesu towe bamu mu. Nu ba kubla Kanyanje nbuno mu.

Onyiripe Agyito

(Matiwu 26:26-30; Maki 14:22-26; 1 Korinto 11:23-25)

14 Saja mu maa fuu mu, Yesu maa mu asunpu ba naa kyina toto bee gyii. 15 Nu o towe bamu ye, naafoo n biti gaa fee maa fane an gyii Kanyanje nbuno agyito anumu poyi ke n gyii me awurufo mu. 16 Lu fee n towe fane ye, n man bila ye n gyii fale agyito anumu, naa fuu koto mu nu agyito numu kigyii kase u kaapu i waa lbwaare kuwura-gyii mu to.

17 Toto nu Yesu taa koopu mu, nu o taa afwala sa lbwaare nu o towe bamu ye, "Fan koole kunumu barige to sa abaa. 18 Lu fee n wola towe fane ye, n man bila ye n nuu fale nta numu naa fuu saja mu nu lbwaare kuwura-gyii mu ki ba mu to."

19 Nu o taa bodobodo, nu o fwaala lbwaare, nu o kpee kumu to sa bamu, towe bamu ye, "Kunumu i gye me kayi-wole mu nu fane su, n taa lee saraga. Fan gyii kumu taa nyinji me."

20 Okpa kulon manja su ba maa gyii kalaatipwe agyito lwe mu, nu o taa koopu sa bamu towe ye, "Nta numu i gye lbwaare katowe kyula pupwe mu nu n taa me nkanan tii umu kono, nu n kyeege worige sa fane. 21 Amaa n towe fane ye, asa mu nu ee biti o lee me sa mu, maa mu abaa i bu agyito numu to. 22 Me, Daadimaadi Obii-nyunsa mu n biti n kpee lbwaare ase fee kanan mu nu lbwaare wola towe yila mu. Amaa omu nu ee biti o lee me sa mu, mu laaku." 23 Toto nu mu abulapu mu ba piili bee taase abaa bamu to omoo ii biti o waa kanun asin numu?

Kamoo-re-gyii lu kibilisa su

24 Nu kamoo-re-gyii ki tiye Yesu abulapu mu su lu omu nu o gye bamu to obilisa. 25 Nu Yesu towe bamu ye, "Dulinya numu to awura bee nyan bamu asa nun, amaa bamu asa mu bee tu bamu ye, 'Ane akyetopu.' 26 Amaa fan man yege fane lee o baa o du kanun. Fane to omu nu o gye obilisa mu, o bilinji fee kebii, ke fane ogyankpaapu moo o bilinji fee fane kiyaafole. 27 Omoo i gye obilisa? Omu nu ee ba kyina nu ee gyii mu, abee omoo nu ee biya agyito mu? Man gye omu nu o ba kyina ee gyii mu? Amaa mee me n bu fane ase n sun fee kiyaafole. 28 Me awurufo to mu fan yile me kamaa. 29 Fee kanan mu nu me-se sa me okpa fee n gyii kuwura mu, kanun okpa manja su nu ngbaa me n sa fane ye fan gyii kuwura. 30 Nu n kan be gyii kuwura mu, n biti n yege maa fane an gyii, ke a nuu teeburi

kulɔn sɔ, ke fan kyuna nwuragya sɔ ke fan tale Israyi abi nbuno kudu anyɔ mu.”

*Yesu tɔwe ye Pita ii biti
o be kina mu*

(Matiwu 26:31-35; Maki 14:27-31; Gyɔn 13:36-38)

³¹ Yesu tɔwe Pita ye, “Simon, Simon! Nu nfi! Sitaane kule ɔkpa lbwaare ase, ke ɔ bɔla kutɔv tɔ ku sɔ kyaale fane foyi fee ayu waate mu. ³² Amaa Simon, n kule kabwaare-kule sa fu ke fu kikɔle-gyii ki man tiye. Nu fu kan kyege fu nfeere ba me ase mu, waa fu tɔmaa ana abɔlapɔ mu ɔɔn tɔ.”

³³ Amaa Pita lee kɔnɔ ye, “ɔnyirɔpe, n kɔula me n-yi fee obu kitii to gbaa n biti n buu fu kpee, nu halu lewu gbaa maa fu an biti a wu.”

³⁴ Nu Yesu tɔwe ye, “Pita! Pɔyi ke kyaase ɔ bun kagyanbwe numu mu, fii biti fu kina ulu isa ye fu man nyi me.”

³⁵ Tɔtɔ nu Yesu taase mu abɔlapɔ mu ye, “Saɲa mu nu n kyuna sun fane yegɛ fan man sɔ afulee ɔwaakpa ye itaakpe ye asɔbta mu, fan pan kɔtɔ ku?”

Nu ba lee kɔnɔ ye, “A man pan sehn.”

³⁶ Nu Yesu ye, “Amaa nbunbu bire ɔkɔmaa mu nu ɔ sɔ afulee ɔwaakpa ye taakpe mu ɔ taa. Nu ɔkɔmaa mu nu ɔ man sɔ sakunde mu, ɔ fe mu balumaasɔ ke ɔ taa sɔɔ kuku. ³⁷ Lu fee ba kyurɔɔ me n-yi sɔ asɔn yila ye, ‘Ba taa mu bɔga alibi awaapɔ tɔ.’ Imu sɔ n tɔwe fane ye i dagaa fee kanɔn Asɔnkyan yilasa numu i ba tɔ kesintin nbunbu lu me sɔ.”

³⁸ Nu ba tɔwe ye, “ɔnyirɔpe, ku isakunde anyɔ ndee.” Nu ɔ lee kɔnɔ ye, “I kukwe.”

*Yesu taa kensi payi
kule kabwaare-kule*

(Matiwu 26:36-46; Maki 14:32-24)

³⁹ Nu Yesu lu tɔtɔ, nu maa mu abɔlapɔ mu ba kpee olifu kɔbu mu sɔ, fee kanan mu nu ba wɔla bee waa mu. ⁴⁰ Ba maa fuɔn opula maɲa mu, nu ɔ tɔwe bamu ye, “Fan kule kabwaare-kule ke fan man lu tiye kutɔv tɔ ku tɔ.” ⁴¹ Maa tɔwe kanɔn mu, nu o nin lu bamu ase gberɛɛ naa yɔɔ muɲa mu amulli sɔ kule kabwaare-kule ye, ⁴² “Nse, nu i gye fu kebiti mu, yegɛ awɔrɔfɔ anumu i kulge me. Amaa man gye mi kebiti, waa umu nu i gye fu kebiti.” ⁴³ Nu lbwaare kabɔɔ lu sɔsɔ ba mu ase, ba waa mu ɔɔn tɔ. ⁴⁴ Lu kayiyɛ ye kensi payi sɔ mu, ɔ taa ɔɔn kule kabwaare-kule, nu kududuu mu nu u lu mu sɔ u kyole i tiye kase mu i du nun fee nkalan. ⁴⁵ Maa kusɔ mu kabwaare-kule tɔ mu, o bwii naa tu mu abɔlapɔ mu ba maa de nsure lu bamu kɔkpɛnɛ ye kɔkɔlo nyita sɔ. ⁴⁶ Nu Yesu taase bamu ye, “Mɛnɛ i waa nu fan de nsure? Fan kusɔ kule kabwaare-kule ke fan man lu tiye kutɔv tɔ ku tɔ.”

Ba kɔtaa Yesu

(Matiwu 26:47-65; Maki 14:43-50; Gyɔn 18:3-11)

⁴⁷ Saɲa mu nu Yesu san ɛɛ maa sɔ ɛɛ tɔwe mu, nu sakyo ku ba ba lu tɔtɔ. Nu mu abɔlapɔ kudu anyɔ mu tɔ ɔku mu nu bee tu mu ye Gyudasi mu, gyankpaa sakyo mu. Nu o nin tiri Yesu, nu ɔ baari mu tɔ. ⁴⁸ Tɔtɔ nu Yesu taase Gyudasi ye, “Kibiri tɔ nu fu sɔ fu lee me, Daadimaadi Obii-nyinsa fu sa?” ⁴⁹ Tɔtɔ mu, Yesu abɔlapɔ mu nu ba bu mu ase mu, ba maa wu kutɔ mu nu kii biti ki waa mu, nu ba taase Yesu ye, “ɔnyirɔpe a lee ane

isakunde mu ko?" 50 Opula manja to nu abulapu mu to oku ne oseepu bilisa ase kiyaafole gyisa kusu tin.

51 Amaa nu Yesu towe mu abulapu mu ye, "Fan yeye kanin kiwaa." Nu Yesu taa mu kibaa mata onyin mu kusu nu ki kyaga su.

52 Nu Yesu taase aseepu bilisa ase ye kabwaare-sunkpa akunpu abulisa ye kade to abilisa mu nu ba ba kitaa mu mu ye, "N gye kumu to olon oyu nun nu fan so isakunde ye agulungu ke fen ba ko ye me? 53 Kake kumaa numu maa fane nun kabwaare-sunkpa aye to, nu fan man kitaa me. Amaa unumu i gye fane sanja fee Sitaane kitentenbiri to owura maa sun kusun."

Pita kina Yesu

(Matiwu 26:57-58, 69-75; Maki 14:53-54, 66-72; Gyon 18:12-18, 25-27)

54 Tutu nu ba kitaa Yesu, nu ba taa mu kpee lbwaare oseepu bilisa ase mu kikaara so. Nu Pita sii kamaa to o buu bamu kiyaa-kiyaa. 55 Ba maa naa fu mu, ba deela fulon kikaara mu nsana bee wule, nu Pita naa sii kyuna bamu ase. 56 Nu oseepu bilisa ase mu kibite wu Pita maa te fulon mu ase. O ku mu diin nu o towe ye, "Onyin numu gbaa tii Yesu su." 57 Nu Pita kyee ye, "Okyu, n man nyi mu kpini-kpini." 58 I maa waa kesin mu, oku mo bilu wu Pita nu o ye, "Ngbaa fu, fu gye bamu to oku." Nu Pita lee kono ye, "Onyin n man tii su." 59 Sanja gberee kamaa mu, nu oku kyaga su ee towe ye, "Kesintin, i man su umore ye onyin numu man tii Yesu su, lu fee o gye Galile obii nun."

60 Nu Pita towe ye, "Onyin, n man nyi asin mu nu fu towe fale su." Sanja mu nu o towe kanin mu, nu kyaase bun. 61 Tutu nu Yesu bilini ku Pita surum. Nu Pita nyini asin mu nu Onyiripe wula towe mu ye, "Poyi ke kyaase o bun kibwayike kunumu mu, fii biti fu kyee lu isa ye fu man nyi me." 62 Nu Pita lu naa su gaa.

Ba waa Yesu aworofa

(Matiwu 26:67-68; Maki 14:65)

63 Asa mu nu Yesu bu bamu abaa to mu, bee yooli mu yeye bee dayi mu. 64 Ba waa Yesu kebunbun ansi, nu ba da-da mu itan nu ba ye, "lbwaare otowepu, kaapu ane omu nu o da fu." 65 Nu ba saale mu asebi gaalaagaa.

Abilisa ba taa Yesu ba bamu ogyaheka

(Matiwu 26:59-66; Maki 14:55-64; Gyon 18:19-24)

66 Kayi maa ke mu, osuwole abilisa ye aseepu bilisa ye nbara akaapupu ba ba gyanje nu ba taa Yesu ba bamu asin ogyikpa mu. 67 Nu ba ye, "Towe ane, fu i gye Omu nu lbwaare wula lee mu?"

Nu Yesu lee kono ye, "N kan towe fane gbaa fan mee ye fan koole gyii. 68 Nu n kan taase fane asin gbaa, fan mee ye fan lee me asin manja kono.

69 Amaa lu nbunbu numu u so ii kpee mu, me, Daadimaadi Obii-nyinsa n biti n baa n te Owura lala Olonpu lbwaare gyisa su."

70 Nu bamu kpini ba taase ye, "Kanin so fu i gye lbwaare Mu-Bii mu?"

Nu Yesu lee kono ye, "Imu nu fan towe manja."

71 Nu ba ye, "Mune asin nu an bila an biti a nu tii so? Lu fee an nu asin mu lu mu gbaa-gbaa mu kono to."

23

*Ba taa Yesu ba Paleti
maa Herodi ansi to*

(Matiwu 27:1-2, 11-14; Maki 15:1-5; Gyɔn 18:28-38)

¹ Nii kɔbu mu kpini ba kɔsu taa Yesu naa sa ɔsɔwɔle ɔkɔsɔpu Paleti.
² Nii ba piili bɛɛ pwi mu asin numu su ye, “An wu kanyin numu maa nyita anɛ asa ye ba man ka tɔtɔbu sa Owura lala Kayisa. Nii ɛɛ ti mu n-yi ye mu i gye Owura ye ɔmu nu Ibwaare wɔla lɛɛ mu.”

³ Tɔtɔ nu Paleti taase Yesu ye, “Fu i gye Gyiwu abi owura mu?”

Nii Yesu lɛɛ kɔno ye, “Ɛɛhn, umu nu fu tɔwe maɲa.”

⁴ Nii Paleti tɔwe Ibwaare asepu bilisa mu ye kɔbu damante mu ye, “N man wu ɔnyin numu n-yi su asin pwisa aku.”

⁵ Amaa ba mata su ye, “ɔ taa mu kikaapu mu tɔwe kusaa Gyiwu abi kpini nkɔlo. O piili lu Galile nun halu ba lu nfu.”

⁶ Paleti maa nu Galile kitu mu, nu ɔ taase ye, “Kanyin maa gye Kagalile-nyin nun?” ⁷ Maa bu fɛɛ Yesu lu owura Herodi ɔsɔwɔle su mu, ɔ taa mu kpia Herodi. Saɲa maa to yege ngbaa mu ɔ bu Gyerusalem.

⁸ Owura Herodi maa wu Yesu mu, mu ansi i gyii gaa, lu fɛɛ ɔ wɔla ee biti mu kyɛɛɛɛ ye o wu mu lu asin mu nu o nu lu mu su mu. ɔ su tamaa fɛɛ o wu mu ke ɔ waa adangana ke o wu. ⁹ Owura mu taase mu asin taasesa kikyɔ amaa Yesu man lɛɛ mu kɔno. ¹⁰ Nii Ibwaare asepu bilisa ye nbara akaapɔpu mu ba maa su ba yile bɛɛ pwi mu. ¹¹ Nii Herodi maa mu anaakɔpu bee yooli mu, nu ba nɲase mu. Nii ba taa kaale bɔnsɔwɔsa danbɔrasa ku bun mu, nu ba bwiiyaa mu kpee Paleti ase, ¹² Kanin kake maɲa nu ɔsɔwɔle ɔkɔsɔpu Paleti maa owura Herodi ba bilinji akyɛmɛnɛpu. Naafɔɔ ba kyina ba gye adun nun.

Ba bun Yesu lewu kɔpwe

(Matiwu 27:15-26; Maki 15:6-15; Gyɔn 18:39-19:16)

¹³ Nii ɔsɔwɔle ɔkɔsɔpu Paleti ti Ibwaare asepu bilisa mu ye kade abilisa ye asa mu kpini ba gyanɛ. ¹⁴ Nii ɔ tɔwe bamu ye, “Fane i biya ɔnyin numu ye, mu i biya kɔsu to ɔlɔn ɔsɔwɔle numu su. Amaa n maa mɛɛge mu asin mu to fane ansi to nfu mu, n man wu fane asin pwisa mu aku mu su. ¹⁵ Owura Herodi gbaa ɔ man wu alibi aku lu mu su, nu o bwiiyaa mu biya anɛ. Kesintin to mu, ɔnyin numu man waa alibi mu nu i dagaa lewu. ¹⁶ Kanin su n biti n yege ba tɔwe mu awɔle-bi ke n yege mu ɔ nate. ¹⁷ (Lu fɛɛ Kesu kɔno kɔlɔɲɔ ngyanɛ kumaa mu, i gye dankaari nun fɛɛ Paleti ɔ lɛɛ Gyiwu abi mu nu ba tii obu mu to ɔku sa bamu.)”

¹⁸ Nii kɔbu damante mu ba kuusi kɔno kɔlɔn su ye, “Fan taa ɔnyin maɲa naa mɔɔ, ke fan lɛɛ Barabasi sa anɛ.” ¹⁹ Barabasi numu tɔwe kusaa asa nkɔlo nu ba ko ye Roma kibane, nu ɔ bila mɔɔ ɔsa ku umu su nu ba tii mu obu.

²⁰ Paleti maa biti ye ɔ lɛɛ Yesu su mu, o bwii tɔwe sa bamu. ²¹ Amaa ba maa su bee kuusi ye, “Fan da mu oyu laasa su, fan da mu oyu laasa su!”

²² Paleti bwii tɔwe bamu ase kisasapu ye, “Mune nun? Mune alibi nu ɔnyin maɲa waa? N man wu alibi mu nu ɔ waa nu ɔ dagaa lewu. Kanin su n biti n yege ba tɔwe mu awɔle-bi ke n yege mu ɔ nate.”

²³ Amaa ba lɔɲɔ kuusi to kenken fɛɛ ɔkpa kumaa su mu ba da mu oyu laasa su. Nii bamu kekuusi mu i gyii su. ²⁴ Imu su Paleti waa mu nfɛɛɛ fɛɛ ɔ waa bamu kebiti. ²⁵ Kanin su ɔmu nu ba tɔwe ye ɔ lɛɛ sa bamu mu, ɔ lɛɛ mu sa bamu. Mu i gye Barabasi mu nu ba tii mu obu lu mu kitɔwe

kusaa asa nkolo nu ba ko ye kibane, ye mu osa kumoo su mu. Amaa nu o taa Yesu sa bamu ba naa waa bamu kokolo biti.

Ba da Yesu oyu laasa su

(Matiwu 27:32-44; Maki 15:21-32; Gyɔn 19:17-27)

²⁶ Ba maa su bee kpee mu, ba gyan Simon Kakereni-nyin mu o lu kukura ee loo Gyerusalem. Nu ba nyan mu nu o sula oyu laasa mu o buu Yesu. ²⁷ Nu asa damante ku ba buu mu, akyi mu nu bee su bee yiyee bee sa mu mu gbaa ba tii su. ²⁸ Nu Yesu biliŋi towe bamu ye, "Gyerusalem akyisa, fan man su sa me, fan su sa fane n-yi ye fane-bii ana. ²⁹ Lu fee saja ku ii biti o ba, ke ba towe ye, 'Kusee i gye sa agbentipu ye ito mu nu i man kɔɔge ku abee anyepu mu nu nbii ba man nyepu.' ³⁰ Nu saja manja to mu,

'bee biti ba towe abii ye, "Fan tiye ane su!"

Ke ba towe adenbi moo ye, "Fan bun ane su!"

³¹ Nu i gye kanin nu ba su bee waa oyu bunboli* mu, nene nu bee biti ba waa iyu wolesa mu?"

³² Nu ba taa asun libi wuya ana anyo tii Yesu su ba naa moo. ³³ Ba maa naa fu opula mu nu bee ti ye "Kumu Kiwee mu", nu ba da Yesu maa asun libi wuya ana mata iyu laasa su. Oku bu mu gyisa su yege obanban mu moo bu mu bina su. ³⁴ Nu Yesu towe ye, "Nse, taa bamu alibi kee bamu, lu fee ba man nyi kuto mu nu bee waa." Nu ba tu nbii barige Yesu ato bunsu to.

³⁵ Asa mu ba yile toto ba ku mu halu Gyiwu abi abulisa mu bee waa mu yereyere bee towe ye, "O molige aku, nu o kan o gye Krisito, Omu nu lbwaare wola lee mu, o molige mu n-yi."

³⁶ Nu anaakopu mu gbaa ba ba nmase mu. Nu ba sa mu nta nyanesa.

³⁷ Nu ba towe ye, "Nu fu gye Gyiwu abi owura kesintin mu, molige fu n-yi."

³⁸ Nu ba kyuroo asin ku mu amu su ye, ONIMU I GYE GYUDA ABI OWURA.

³⁹ Asun libi wuya ana mu nu ba saa iyu laasa mu su mu oku piili ee saale Yesu ye, "Man gye fu i gye Omu nu lbwaare wola lee mu? Molige fu n-yi ke fu molige ane?" ⁴⁰ Amaa obanban mu punte mu su ye, "Fu man sile lbwaare, fee kanan mu nu ane kpini an bu kusu bute kulon to fale?"

⁴¹ Ane bire ba bute ane kusu kumu okpa su, fee asun libi mu nu an waa mu su. Amaa onyin numu bire o man waa alibi aku."

⁴² Nu o towe ye, "Yesu, fu kan ba gyii fu kuwura mu, fu nyinji me."

⁴³ Nu Yesu lee mu kono ye, "N towe fu kesintin to ye, ndaga kake numu fu biti fu kyina maa me-Se, lbwaare ase Paradise to."

Yesu kelewu

(Matiwu 27:45-56; Maki 15:33-41; Gyɔn 19:28-30)

⁴⁴ I kyina i gye kyowe amu nsana to nin, nu kitentenbiri ki tiye osuwule mu kpini su naa fu kakyowape kerefi asa saja, ⁴⁵ lu fee kyowe yege kida. Nu kitaa kunsu mu nu ki barige kabwaare-sunkpa opula kyirekyirekpa Kikyirekyire mu to mu, ki kyate to kinyo. ⁴⁶ Nu Yesu taa obule lala kuusi ye, "Nse, n taa me kala waa fu abaa to." Maa towe inumu lowe mu, nu mu ofuote tin.

* **23:31** 23:31 Oyu bumboli mu yile sa Yesu mu nu o man waa alibi ko yege ba waa mu aworofu. Kanin bire iyu wolesa mu nu i yile sa alibi awaapo mu ii biti i nye kusu bute gaa.

⁴⁷ Anaakɔɔ kɔlfa ɔkɔsɔɔ maa wu atɔ mu nu ɪ waa mu, ɔ yɪn lbwaare nu ɔ tɔwe ye, “Kesintin, ɔnyɪn nɪmɔ ɪkpa ɪ kyiiɪ.” ⁴⁸ Asa mu nu ba ba gyanɛ tɔtɔ bɛɛ kɪ mu, ba maa wu atɔ mu nu ɪ waa mu, bamɔ kpini ba taa nkɔlɔ nyita sawɔ kpewu. ⁴⁹ Amaa bamɔ nu be nyi Yesu mu, ye akyɪ mu nu ba buu mu lu Galile ɔsɔwɔle sɔ ba mu, ba yile kata gberɛɛ bɛɛ kɪ atɔ mu nu ɪ waa maɲa kpini.

Yesu kipula

(Matiwu 27:57-61; Maki 15:42-47; Gyɔn 19:38-42)

⁵⁰ ɔnyɪn kɔ ɪ kyina ɔ bu tɔ nu bɛɛ tu mu ye Gyosefu. Nu ɔ lu Gyuda kade mu nu bɛɛ tu ye Arimatiya mu, nu ɔ gye nyɪmɪsa mu nu mu ɪkpa ɪ kyiiɪ nu ɔ sɔ bɛɛɛɛ. Nu o tii Gyiwu abi kpini abɪlɪsa kɔbɔ mu sɔ. ⁵¹ Amaa o man kyula bamɔ nfɛɛɛɛ ye awaasa mu. ɔ kyina ee gyoo lbwaare kuwura-gyii mu nɪn. ⁵² Nu o kpee Paleti ase naa kɔle Yesu kibuni mu. ⁵³ Nu ɔ saate Yesu kibuni mu lu oyu laasa mu sɔ, nu ɔ taa kɪtaa fufuli maale mu, nu ɔ taa mu naa pula kakyan mu nu ba baanɛ kɪfɔle tɔ nu ba man pɪta pula ɔkɔ kɪmɔ tɔ mu. ⁵⁴ ɪ kyina ɪ gye kake mu nu bɛɛ kɔla bamɔ n-yɪ ba gyoo kake fɔtɛsa ake mu.

⁵⁵ Akyɪ mu nu ba buu Yesu lu Galile mu, ba buu Gyosefu nu ba naa wu kakyan mu, ye kanan mu nu ɔ taa Yesu kibuni mu pula mu. ⁵⁶ Nu ba kpewu naa kɔla atɔ liifensa ye ituulale mu nu ba taa ba sɔswa Yesu kibuni mu. Amaa ba taa bɛɛɛɛ sa Mosesi nbara mu, nu ba fɔtɛ kake fɔtɛsa kake maɲa.

24

Yesu kiwu kyinɪ lu lewu tɔ

(Matiwu 28:1-10; Maki 16:1-8; Gyɔn 20:1-10)

¹ Gyiwu abi kake fɔtɛsa ake lɪkaake kɪbwayɪke mu, nu akyɪ mu ba taa atɔ liifensa mu nu ba kɔla yɪla mu kpee Yesu kakyan ase. ² Ba naa wu fɛɛ kubuu mu nu ba taa tii kakyan mu, kɪ maa gbiliti lu kɪmɔ kɔnɔ sɔ. ³ Amaa ba maa loo kakyan mu tɔ mu, ba man wu ɔnyɪrɪpe Yesu kubuni mu. ⁴ ɪ maa waa bamɔ kanankɔ nu ba yile bɛɛ fɛ ɪmɔ nfɛɛɛɛ mu, opula maɲa tɔ nu anyɪn anyɔ akɔ ba ba yile bamɔ ase. Ba bun kɪkalala mu nu kɪ nɲalɛ sɔ fɛɛ bɔlayɪ maa wɛɛ ɪsɛɛ mu. ⁵ Nu kufuu kɪ kɪtaa akyɪ mu gaa, nu ba nyɔn bamɔ amu yii tɔ. Nu anyɪn anyɔ mu ba taase bamɔ ye, “Mɪnɛ ɪ waa nu fan baa fen bitɪ nyɪmɪsa kɪsa lu alewupu tɔ.” ⁶ ɔ man bu nɪtɪ, o kyinɪ lu alewupu tɔ. Fan nyinɪ asɪn mu nu ɔ tɔwe fane sanɲa mu nu ɔ bu fane ase Galile mu ye, ⁷ “ɪ dagaa fɛɛ ba lɛɛ mɛ, Daadimaadi Obii-nyunsa mu waa asa libi abaa tɔ, kɛ ba da mɛ oyu laasa sɔ mɔɔ, kɛ nke nsa kamaa mu, n kyinɪ lu lewu tɔ.” ⁸ Tɔtɔ nu akyɪ mu ba nyinɪ mu asɪn mu.

⁹ Ba maa lu kakyan mu ase ba mu, ba tɔwe asɪn nɪmɔ kpini sa Yesu abɪlapɔ kudu akɔ mu ye asa mu nu ba san mu kpini. ¹⁰ Akyɪ maɲa ɪ gye Mɛɛrɪ Magidalen, Gyowana, Gyemisi mu-nyɪ Mɛɛrɪ ye akyɪ akɔ, ɪ tɔwe kɔtɔ kɔmaa nɪmɔ sa abɪlapɔ mu. ¹¹ Amaa abɪlapɔ mu ba man kɔle akyɪ mu asɪn mu gyii, lu fɛɛ bamɔ asɪn mu a du nɪn fɛɛ amelensi-sɪn mu. ¹² Amaa Pita kɔsɔ sɪle kpee kakyan mu ase. Maa sunɲa kɪ kakyan mu tɔ mu, o wu kɪtaa fufuli mu nu ba taa maale mu mu nkɔn. Nu o fɛ ɪmɔ nfɛɛɛɛ kɔtɔ mu nu kɪ waa nu o bwii kpewu.

*Yesu lee mu n-yu kaapu mu
abulapu anyo Emawusi kade to
(Maki 16:12-13)*

¹³ Kanun kake manja mu, mu abulapu anyo ba kyina bee kpee Emawusi kade to. Lu Gyerusalem kpee toto gye imaali asuno. ¹⁴ Ba maa kyina ba naa bee kpee mu bee towe abaa ase lu ato mu nu i waa mu kpini su. ¹⁵ Ba maa towe abaa ase nu bee waa kiligyima lu ato mu nu i waa mu su mu, Yesu gbaa-gbaa ba bamu ase yege maa bamu ba naa. ¹⁶ Amaa lbwaare man yege nu ba bu mu.

¹⁷ O taase bamu ye, "Mune kiligyima nu fan naa fen biri kanun?"

Nu ba sii yile nyanje bamu ansi to. ¹⁸ Bamu to omu nu bee tu mu ye Kelopasi mu taase mu ye, "Fu nkun i gye ofo mu nu fu bu Gyerusalem nfu nu fu man nyi asin mu nu i waa toto nke nnyo numu to?"

¹⁹ Nu Yesu taase bamu ye, "Mune asin?"

Nu ba lee kono ye, "Lu Yesu Kanasareti-nyin mu su. O kyina o gye lbwaare otowepu nin, nu olon bu mu atowesa ye mu awaasa kpini to lbwaare ye asa kpini ansi to. ²⁰ lbwaare asepu bilisa ye osuwule akusupu ba taa mu sa ye ba moo nu ba da mu mata oyu laasa su moo. ²¹ Amaa naafoo an kyina an su tamaa fee mu i gye omu nu ee ba o ba koolle ane Israyi abi yege. Koto mu nu ki bilaa ki tii su i gye ye, ndaga i gye kake sasapu nu asin numu a maa waa. ²² Imu nu i bila i tii su i gye ye, ane akyi mu aku ba yege nu i kyinkyin ane. Ba kpee kakyan mu ase naa loo to nyenyenufu, ²³ amaa ba man wu mu kibuni mu. Ba ba towe ane ye ba nye ansi su kileekaapu nu ba wu lbwaare n boo ba maa towe bamu ye Yesu bu nkpa to. ²⁴ Nu ane to aku ba kpee kakyan mu to nu ba naa wu kanan mu nu akyi mu ba ba towe mu, amaa ba man wu mu."

²⁵ Nu o towe bamu ye, "Mune kimelensi ndee? Mune i waa nu fane nfeere i du swu-swu kanun, nu fan mee koolle asin mu nu lbwaare atowepu ba wula towe yila mu gyii bilen? ²⁶ Ye i dagaa fee Omu nu lbwaare wula lee mu o gyii fale aworofu poyi ke o loo mu bunyaa to?" ²⁷ Nu Yesu maa piili lu Mosesi nbara ye lbwaare atowepu kikaapu mu su mu, o lee asin mu nu Asunkyan yilasa mu kpini i towe lu mu su mu kaapu bamu.

²⁸ Ba maa tiri kade-bi mu nu bee kpee mu to mu, nu Yesu waa fee maa biti o kyun kade mu su. ²⁹ Amaa ba kule mu gaa towe ye, "De ane ase, lu fee sana kyun, kyowe lwe." Imu su o loo naa kyina bamu ase.

³⁰ Sana mu nu maa bamu ba kyina ke ba gyii mu, o taa bodobodo nu o fwaala lbwaare, nu o kpee kumu to nu o taa sa bamu. ³¹ Toto nu bamu ansi i bugi nu ba bu mu, nu o nyaa bamu ansi su. ³² Nu ba taase abaa ye, "Sana mu nu anaa mu an naa okpa to nu ee towe ee sa ane nu ee lee lbwaare Asunkyan yilasa mu ee kaapu ane mu, ane n-yu i man dii ane?"

³³ Nu ba kusu bwii kpee Gyerusalem bilen. Toto manja nu ba naa wu kudu oku mu ye asa mu nu ba bu bamu ase mu ba maa gyanje, ³⁴ nu bee towe ye, "I gye kesintin nun ye Onyuripe mu kyini nu o lee mu n-yu kaapu Simon." ³⁵ Toto nu asa anyo mu gbaa ba towe koto mu nu ki waa okpa to ye kanan mu nu ba bu Yesu sana mu nu o kpee bodobodo mu to mu.

*Yesu lee mu n-yu kaapu mu
abulapu mu*

(Matiwu 28:16-20; Maki 16:14-18; Gyon 20:19-23; Asunpu 1:6-8)

³⁶ Ba maa san ba yile bee towe fale asin mu, nu Yesu gbaa-gbaa ba yile bamu to, nu o towe ye, "Keyuula ki ba fane su."

³⁷ Bamv nkolo n nmaa bamv nu kufuu ki kɩtaa bamv, nu ba fe nfɛere fɛɛ ba wu obuni nin. ³⁸ Nu ɔ tɔwe bamv ye, “Mɩne i waa nu i tɔɔɔɔ fane, nu mɩne i waa nu fan san fen gyii umɔɔɔɔ fane nfɛere tɔ? ³⁹ Fan ku me abaa ye me ayaa. Man gye me nin abɛɛ? Fan mata me ke fan ku, obuni man sv kayu-wɔle ye awuya, fɛɛ kanan mv nu n sv fale?”

⁴⁰ Maa tɔwe fale lɔwe mv, ɔ taa mv abaa ye mv ayaa kaapu bamv. ⁴¹ Ba maa man pɩta kɔɔle mv gyii lu kensi-gyii ye adangana numv sv mv, ɔ taase bamv ye “Fan sv agyito kv nfu fan gyii?” ⁴² Nu ba taa ɔkun n̄asɩsa kidiye sa mv, ⁴³ nu ɔ kɔɔle kɩmv we bamv ansi tɔ tɔtɔ.

⁴⁴ ɔ tɔwe bamv ye, “Sanja mv nu n kyina n bu fane ase mv, n tɔwe fane asɩn numv ye, asɩn kɔmaa mv nu ba kyɔɔɔɔ yɩla lu me sv, Mosesi nbara tɔ ye lbwaare atɔwɛpɔ kɩkaapu ye lbɩn mv tɔ mv, i dagaa fɛɛ i maa ba tɔ.”

⁴⁵ Nu ɔ bugi bamv nfɛere ke ba nye nu Asɩnkyan yɩlasa mv kase. ⁴⁶ ɔ tɔwe bamv ye, “Asɩn mv i tɔwe ye, ɔmv nu lbwaare wɩla lɛɛ ii biti ɔ gyii awɔɔɔɔ ke ɔ wu, ke ɔ kyɩni lu alewupu tɔ kake sasapu. ⁴⁷ Nu i dagaa fɛɛ ba tɔwe Asɩn danbirasa mv sa asa kpini mv kɩtu tɔ, ke asa ba kyɛɛɛ bamv nfɛere lu alibi tɔ ba lbwaare ase ke ɔ taa bamv alibi keɛ bamv. Nu i dagaa fɛɛ ba piili asɩn numv kɩtɔwe lu Gyerusalem kade tɔ. ⁴⁸ Fane i gye kesintin agyipu lu atɔ numv kpini sv. ⁴⁹ N biti n biya fane Kayaayu Kyɩrekyɩre mv nu me-Se kyina da mv kɔkɔlɔ sv ye ee biti ɔ sa fane mv. Amaa fan kyina kade lala numv tɔ naa fɔv sanja mv nu Kayaayu mv ɔlɩn mv ii biti ɔ lu sɔsv ba fane sv.”

Ibwaare ɔlɩn kukuri

Yesu kpee sɔsv

(Maki 16:19-20; Asunpu 1:9-11)

⁵⁰ Yesu maa taa mv abɩlapɔ mv lu Gyerusalem kade tɔ bee kpee naa tiri Betani kade tɔ. Tɔtɔ nu ɔ kɔsaa mv abaa sɔsv nu, ɔ waa bamv kusee. ⁵¹ Maa dan san ɛɛ waa bamv kusee maɲa nu lbwaare taa mv lu bamv ase kpee sɔsv. ⁵² Nu ba munja sun mv nu ba taa kensi-gyii lala bwii kpee Gyerusalem kade tɔ. ⁵³ Nu ba kyaga sv kyina kabwaare-sunkpa ayɛ mv tɔ bɛɛ yɩn lbwaare.

Yesu Krisito Asin Danburasa fEE kanan mu nu Gyon kyurɔɔ mu

Ibwaare Kɔnɔ To Asin Mu Ba Biliɔi Nyimusa

¹ Lu npiili ase, poyi ke Ibwaare ɔ tuv dulinyaa mu, ɔmu nu ɔ gye Ibwaare kɔnɔ to Asin mu bu to. Nu Ibwaare Kɔnɔ to Asin mu maa Ibwaare i bu to, nu Kɔnɔ to Asin maɲa i gye Ibwaare. ² Lu koo npiili ase mu, Kɔnɔ to Asin mu maa Ibwaare i bu to.

³ Kɔnɔ to Asin mu su nu ɔ bola tuv kɔto kɔmaa. Sehn man bu to nu man gye mu kɔnɔ to Asin mu su nu ɔ bola su tuv kumu. ⁴ Ibwaare Kɔnɔ to Asin mu to nu nkpa i bu, nu nkpa maɲa u nmanɛ to u sa asa kpini. ⁵ Kanmanɛ mu u nmanɛ kitentenbiri to, nu kitentenbiri mu man taale dunla kanmanɛ mu kakaaku.

⁶ Onyin ku kyina ɔ bu to, nu Ibwaare sun mu, beɛ tu mu ye Gyon. ⁷ Gyon ba nun ɔ ba towe kesintin asin lu kanmanɛ mu su sa asa, ke ɔkɔmaa numu ɔ nye nu ke ɔ kɔole gyii. ⁸ Man gye Gyon gbaa-gbaa i gye kanmanɛ mu, mee mu ba nun ke ɔ ba towe asin lu kanmanɛ mu su. ⁹ Kesintin kanmanɛ mu nu ku nmanɛ sa asa kpini mu, ku ba dulinyaa to.

¹⁰ Dulinya numu to nu Ibwaare kɔnɔ to Asin mu wɔla ɔ bu. Nu mu su nu Ibwaare bola tuv dulinyaa mu, nkee dulinyaa asa ba man bu mu. ¹¹ ɔ ba mu gbaa-gbaa mu ɔsuwɔle su, amaa mu gbaa-gbaa asa ba man kɔole mu. ¹² Amaa asa mu nu ba kɔole mu, nu ba kɔole mu gyii mu kpini mu, ɔ sa bamu ɔkpa ye ba be biliɔi Ibwaare mu-bii ana. ¹³ Ba man biliɔi mu-bii ana bola nyimusa kakɔge su, abee nyimusa kɔkɔlo biti su, abee onyin kebiti su. Amaa Ibwaare gbaa-gbaa u yege nu ba be biliɔi mu-bii ana.

¹⁴ Nu ɔmu nu ɔ gye Ibwaare Kɔnɔ to Asin mu ba biliɔi nyimusa, nu ɔ ba kyina ane ase kase su. An wu mu bunyaa kpare, mu nu i kaapu fEE, mu i gye Ibwaare Mu-Bii kulɔn kpen mu. Nu kabwaala ye kesintin ki bola mu.

¹⁵ Mu asin nu Gyon daa ee towe ee kaapu to, nu ɔ lee kɔnɔ kenken ye, "Onumu asin nu n wɔla towe fane, nu n towe ye, 'ɔmu nu ɔ bu me kamaa to ee ba mu kyo me, nu ɔ wɔla ɔ bu to poyi nu ba kɔuge me mu.' "

¹⁶ Lu mu kabwaala mu nu ki bola mu to gaa su mu, ane kpini an nye kusee kukyo-kukyo. ¹⁷ Ibwaare bola Mosesi su taa nbara mu sa. Amaa kabwaala ye kesintin bure bola Yesu Krisito su nun ba. ¹⁸ Nu ɔku man pɔta wu Ibwaare kakaaku, amɔɔ mu-bii kulɔn mu nu ngbaa mu ɔ gye Ibwaare, nu ɔ bu Ibwaare ase mu, i lee Ibwaare kedubi kaapu.

Gyon Okyugyeepu Towe Asin Lu Yesu Su

(Matiwu 3:1-12; Maki 1:1-8; Luka 3:1-8)

¹⁹ Nu Giyiwu abi alɔnpu mu nu ba bu Gyerusalem mu ba sun Ibwaare asepu ye Lewi abi * Gyon ase ba naa taase mu ye, "Fu i gye anumu?" ²⁰ Nu Gyon man kina kitɔwe, amaa ɔ towe bugi to ye, "Man gye me i gye Krisito, ɔmu nu Ibwaare wɔla lee mu."

* **1:19** 1:19 Lewi abi ba gye asa mu nu beɛ kye Ibwaare asepu mu bamu kusun mu to.

21 Nu ba taase mu ye, “Kanun bire, anumu i gye fu? Fu i gye lbwaare otowepu Eligya mu?”

Nu o ye, “Ayee! Man gye me i gye Eligya.”

Nu ba bila taase mu ye, “Fu i gye lbwaare otowepu mu nu an ku mu okpa mu?”

Nu o lee konu ye, “Ayee.”

22 Imu kamaa mu ba bila taase ye, “Anumu bire i gye fu? Lee konu sa ane, ke a nye asin ku naa towe bamu nu ba sun ane mu. Osa moo bire gbaa i gye fu?”

23 Nu Gyon lee konu ye, “Me i gye obule mu nu kii kuusi ofuli so ye, ‘Fan kyigi okpa mu sa Onyuripe mu.’ Fale nu lbwaare otowepu Isaya kyuroo yila lbwaare asin mu to mu.”

24 Nu Farasii abi aku ba sun nboo Gyon ase, 25 ba naa taase mu ye, “Fu maa man gye Krisito mu, abee Eligya, abee lbwaare otowepu mu, mine i waa so nu fii gye asa lbwaare kekyugyee?”

26 Gyon lee bamu konu ye, “N so nkyu nu n gye asa lbwaare kekyugyee. Amaa oku yile fane to nu fan man nyi mu. 27 Mu i gye omu nu o bu me kamaa to ee ba mu. Amaa n man dagaa gbaa n saje mu asibita ife.”

28 Asin numu kpini i waa Betani kade to nu. Betani bu Gyodan obun benbe kyowe okupa, katun mu nu Gyon ii gye asa lbwaare kekyugyee mu.

Yesu, lbwaare Kabulupu mu

29 Imu lukaake Gyon maa wu Yesu maa naa ee ba mu ase mu, o towe ye, “Fan ku, onumu i gye lbwaare kabulupu, mu nu ee biti o taa mu n-yu lee saraga ke asa kpini ba nye alibi kitaake mu. 30 Onumu i gye omu nu n wula n towe mu asin ye, ‘Onyin ku bu me kamaa ee ba, nu o kyo me, lu fee o wula o bu to poyi nu ba kuge me.’ 31 Me gbaa-gbaa me bire n man n daa n nyi mu, amaa kuto mu so nu lbwaare sun me ye n ba gye asa lbwaare kekyugyee mu, ke n ba nye lee mu ifuli kaapu Isuray abi mu.”

32 Nu Gyon gyii umu kesintin towe ye, “N wu Kayaayu Kyurekyure mu ki maa kpilige lu susu fee kuwura-lopo nu ki ba kyina sii mu so. 33 Naafoo ngbaa me n man n wula n nyi mu, amaa lbwaare mu nu o sun me ye n ba gye asa lbwaare kekyugyee mu, i towe me ye, ‘Omu nu fu kan wu me Kayaayu ki maa kpilige lu susu ba kyina sii mu so mu, mu i gye omu nu ee biti o taa me Kayaayu mu gye asa.’ 34 N wu inumu kpini nu n gyii umu kesintin ye onumu i gye lbwaare Mu-Bii mu.”

Yesu Abulapu Gyankpaasa

35 Lukaake mu, Gyon maa mu abulapu anyo ba bila ba yile toto. 36 Maa wu Yesu maa naa ee kyun mu, o towe ye, “Fan ku, lbwaare Kabulupu mu ndee!”

37 Gyon abulapu anyo mu ba maa nu maa towe kanun mu, nu ba buu Yesu. 38 Yesu maa bilinji kaa mu, o wu ba maa buu mu, nu o taase bamu ye, “Mine nu fen biti?”

Nu ba lee konu ye, “Rabi, fine nu fu te?” (Rabi kase i gye ye Okaapupu).

39 Yesu towe bamu ye, “Fan ba ku katun mu nu n te.”

Imu so ba buu mu naa wu katun mu nu o te. Saja manja to gye kalaatipwe so kerefi ana to. Nu ba kyina mu ase kake manja.

40 Asa anyo mu nu ba nu asin mu nu Gyon towe, nu ba buu Yesu mu, bamu to oku i gye Simon Pita mu-supu Andiruwu. 41 Kuto mu nu Andiruwu gyankpaa waa i gye ye, o biti mu-daa Simon nu o towe mu ye,

“An wu Mesaya† mu.” Mesaya mu kase i gye ye, Omv nu lbwaare wola lee ye o ba molige asa. 42 Nu Andiruwu taa mu-daa Simon kpee Yesu ase.

Yesu ku mu, nu o towe mu ye, “N nyi fee fu i gye Simon, Gyon mu-bii-nyinsa mu. Amaa bee biti ba tu fu ye Kefasi” (Giriki katowe to i gye ye Pita, nu kumu kase i gye ye kifole.)

Yesu Tu Filipu Maa Nataneli

43 Imv lukaake mu, Yesu waa nfeere fee ee biti o kpee Galile osuwole sv. O wu Filipu, nu o towe mu ye, “Ba buu me!”

44 Filipi lu Betisayida kade to nun tuto nu Andiruwu maa Pita gbaa ba lu. 45 Nu Filipu wu Nataneli nu o towe mu ye, “An wu omv nu Mosesi wola kyuroo mu asin waa Nbara iwole to, nu lbwaare atowepu gbaa ba kyuroo mu asin yila mu. Mu i gye Yesu, Gyosefu nu o lu Nasareti kade to mu mu-bii.”

46 Nu Nataneli taase mu ye, “Amoo, kuto danbirasa ku i taale lu Nasareti kade to?”

Tuto nu Filipu towe mu ye, “Ba ku.”

47 Yesu maa wu Nataneli maa naa ee ba mu ase mu, o towe ye, “Kesintin to, Israyi onyin gbaa-gbaa ndee, nu antyesa ku man bu mu to.”

48 Nu Nataneli taase Yesu ye, “Nene nu fu waa fii nyi me?” Yesu lee mu kono ye, “N wu fu sana mu nu fu bu figi onyin to, poyi nu Filipu tu fu mu.”

49 Nu Nataneli towe Yesu ye, “Okaapupu, fu i gye lbwaare Mu-Bii mu! Nu fu i bila fu gye Israyi abi Owura mu.”

50 Tuto nu Yesu towe mu ye, “N maa towe fu ye, n wu fu fu maa bu figi onyin to sv nu fu koole gyii? Fii biti fu ba wu ato damante mu nu i kyo utumu gbaa.” 51 Nu Yesu bwii kyaga sv ye, “N towe fane kesintin ye, fane kpini fen biti fan wu susu maa bugi to, ke lbwaare nboo ba ba bee dii bee kpilige me, Daadimaadi Obii-nyinsa sv.”

2

Yesu bilijaa nkyu waa nta kikyufo to

1 Nke nsa kamaa mu, ba kpu okyufo Kena kade to Galile Osuwole sv. Yesu mu-nyi bu tuto. 2 Nu ba da kibaa to tu Yesu maa mu abulapu gbaa kikyufo mu to. 3 Sana mu nu nta i pwage bamu mu, Yesu mu-nyi towe mu ye, “Bamu nta i lbwe.”

4 Nu Yesu lee kono ye, “Okyu, man towe me kuto mu nu n waa. Me sana* man pu fvb.”

5 Nu mu-nyi towe nta ayepu mu ye, “Kuto kumaa mu nu o towe fane ye fan waa mu, fan waa.”

6 Nu nkyu afule alan asiye i yile tuto, umv nu ba sv bee waa Giyiwu abi anaana-to ineesi kifwu. Nu kufole kulan kumaa ku taale gyii igalon adonyo abee adisa.

7 Nu Yesu towe nta ayepu mu ye, “Fan saa nkyu bola alan mu kpini.” Imv sv ba saa nkyu bola alan mu kpini bilibili.

8 Nu o towe ba mu ye, “Fan nye umvuku naa sa nta ayepu obilisa mu.”

† 1:41 1:41 Hibriwu katowe to mu, bee tu Omv nu lbwaare wola lee ye o ba molige asa mu ye ‘Mesaya’, nu Giriki katowe to moo bee tu mu ye Krisito. * 2:4 2:4 Inumu ti kaapu sana mu nu Yesu bonyaa mu ii biti o lu ofuli, ke asa ba bu fee mu i gye lbwaare mu-bii mu.

Nu ba waa kanun. ⁹ Nta ayepu obilisa mu maa daa nuu nkyu mu nu i bilinji nta mu ku mu, o wu fee i buron. O man nyi katun mu nu i lu, amaa ayepu mu nu ba saa nkyu mu bure be nyi. Nu o tu okyifo mu-kuli mu lu itaa su. ¹⁰ Nu o towe mu ye, “Okumaa numu i daa kilee nta danbirasa poyi. Nu sana mu nu okumaa numu nuu buu mu, ke o lan biya nta mu nu i man buron mu. Amaa fu taa umu nu i buron yila ba fuu sana numu.”

¹¹ Inumu i gye asin kyinkyinsa gyankpaasa mu nu Yesu waa. O waa umu Kena kade to Galile osuwole su. Tuto nu o lee mu bunyaa mu kaapu. Nu mu abulapu mu ba koolle mu gyii.

¹² Inumu kamaa mu maa mu-nyi ye mu-supu ana ye mu abulapu ba lu tuto kpee Kapanum kade to. Nu ba kyina tuto nke nku.

Yesu loho Kabwaare-sunkpa aye

mu to

(Matiwu 21:12-13; Maki 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Sana mu nu Gyiwu abi Kesu kono Kanyahe nbuno ki san gberee ki fuu mu, Yesu kpee Gyerusalem kade to. ¹⁴ Maa fuu tuto mu, nu o kpee kabwaare-sunkpa opula mu to. Nu o wu anyin aku ba maa fe unaate, ye nbulupu ye awura-lopo yegge aku mo ba te iteburu ase bee kyere afulee.†

¹⁵ Nu o taa ofe waa kukyukyuu gyan bamaa bamu unaate ye nbulupu lu kabwaare-sunkpa opula. Nu o yase bamu afulee abi to, nu o bala bamu iteburu bun. ¹⁶ Nu o towe bamu nu bee fe awura-lopo mu ye, “Fan lee bamu lu nfu. Fan man taa Me-Se aye bilinji kigya ogyikpa.”

¹⁷ Nu mu abulapu mu ba nyinji Asinkyan yilasa mu nu u towe ye, “Kebiti mu nu n su sa kabwaare-sunkpa aye mu kii gyii mi kumu.”

¹⁸ Nu Gyiwu abilisa mu ba taase mu ye, “Mune asin kyinkyinsa nu fu taale waa kaapu ane, ke i kaapu fee fu su okpa fu waa unumu?”

¹⁹ Nu Yesu lee kono kujasan to ye “Fan boyi kabwaare-sunkpa aye numu, ke n taa nke nsa kusaa kumu yii.” ²⁰ Nu Gyiwu abi mu ba taase mu ye, “Nsu adina ye asiye nu ba taa poyi Kabwaare-sunkpa aye numu, nu fee fu fu ye fu taale taa nke nsa kusaa kumu yii?” ²¹ Kabwaare-sunkpa aye mu nu Yesu towe kumu asin fale, i gye mu gbaa-gbaa mu kayi-wole nun, man gye kabwaare-sunkpa aye mu gbaa-gbaa. ²² Imu su sana mu nu lbwaare kyini mu lu lewu to mu, mu abulapu mu ba nyinji ye o wola towe bamu unumu. Nu ba koolle Asinkyan yilasa mu ye asin mu nu Yesu towe bamu mu gyii.

²³ Asin kyinkyinsa kukyo mu nu o waa Gyerusalem kade to sana mu nu Gyiwu abi bee gyii bamu Kesu kono Kanyahe nbuno mu, asa gaalaagaa ba wu nu ba koolle mu gyii. ²⁴ Amaa Yesu bure, o man taa mu n-yi tuu bamu su, lu fee o nyi kanan mu nu asa kpini ba du. ²⁵ Nu i man tiri mu fee oku o towe mu kanan mu nu asa ba du, lu fee o nyi kuto mu nu ki bu asa nkolo to.

3

Yesu kaapu Obilisa Nikodemusi

¹ Onyin ku lu Farasii* kubu mu to nu bee tu mu ye Nikodemusi, o gye Gyiwu abilisa mu to oku nun. ² Mu i ba Yesu ase kagyanbwe ku, nu o towe Yesu ye, “Okapupu, an nyi ye lbwaare i sun fu ye fu ba kaapu ane. Lu

† 2:14 2:14 Gyiwu abi ba su bamu afulee bee kyere Roma abi afulee. * 3:1 3:1 Farasii abi ba gye Asinkyan yilasa mu anyipu mu nu bee kaapu fee bee sun lbwaare ba kyo okumaa numu.

fɛɛ ɔku mɛɛ taale waa asɩn kyinkyinsa mu nu fu waa fale, amɔɔ lbwaare tii mu su.”

³ Nu Yesu lu kɔnɔ ye, “N tɔwe fane kesintin ye, ɔku mɛɛ taale wu ke ɔ bu lbwaare kuwura-gyii mu, amɔɔ ɔ yege nu ba bwii kɔuge mu.”

⁴ Nu Nikodemusi taase ye, “Nene nu ba bila ye ba kɔuge nyimisa mu nu ɔ tee dan? E taale bila bwii loo mu-nyi ɔto to ke ba kɔuge mu?”

⁵ Nu Yesu lee mu kɔnɔ ye, “N tɔwe fu kesintin ye ɔku man bu to ɔ taale loo lbwaare kuwura-gyii mu to, amɔɔ ɔ yege nu ba gyeɛ mu lbwaare kekyugyee maa Kayaayu Kyirekyire mu kigyee, ke ɔ nye kakuge pupwe.

⁶ Nyimisa kɔuge nyimisa fɛɛ mu keduli nun, nu lbwaare Kayaayu mu i kɔuge nyimisa fɛɛ lbwaare keduli nun. ⁷ Man yege i kyinkyin fu fɛɛ, n maa tɔwe fu ye i dagaa ba bwii kɔuge ɔkumaa numu. ⁸ Afuu u da ii kpee katin mu nu ii biti. Fii nu umu su, amaa fu man nyi katin mu nu u lu ye katin mu nu ii kpee. Kanun nu ɔkumaa mu nu ba kɔuge mu lbwaare Kayaayu to mu du.”

⁹ Nu Nikodemusi taase ye, “Nene nu umu i taale waa?”

¹⁰ Nu Yesu lee kɔnɔ ye, “N nyi fu maa gye Israyi ɔkaapɔpu kpare, nu fu man nu umu kase? ¹¹ N tɔwe fu kesintin ye, umu nu an nyi mu nu an tɔwe, nu umu nu an wu mu, nu an lee an tɔwe. Amaa fan mɛɛ kɔole ane asɩn tɔwesa fen gyii. ¹² N maa tɔwe fane kase su asɩn nu fan maa kɔole gyii fale mu, nene nu fan taale kɔole sɔsu asɩn gyii? ¹³ ɔku man putu lu kase su kpee sɔsu, amɔɔ me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu nu n lu sɔsu ba kase su mu. ¹⁴ Saɲa mu didaa mu, fɛɛ kanan mu nu lbwaare yege nu Mosesi taa ɔpole nhalge waa kinanse† nu ɔ maale oyu, kusaa kumu ifuli mu su, nu asa ba ku nu ba nye nkpa mu, kanun maɲa nu ii tiri fɛɛ ba kusaa me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu sɔsu, ¹⁵ ke ɔkumaa mu nu ɔ kɔole me gyii mu ɔ nye nkpa kakpaa.

¹⁶ “Lu kanan mu nu lbwaare su kebiti sa dulinyaa to asa gaa su mu, ɔ lee me, Mu-Bii kolɔn kpen mu sa, fɛɛ ɔkumaa mu nu ɔ kɔole me gyii mu, mɛɛ ye ɔ foyt, amaa ee biti ɔ nye nkpa kakpaa. ¹⁷ Lu fɛɛ lbwaare man sun me, Mu-Bii mu ba dulinyaa numu to, ye n ba bun kumu to asa kupwe, amaa o sun me nun ye n ba waa bamu ɔmɔltgepu. ¹⁸ ɔkumaa mu nu ɔ kɔole me gyii mu, lbwaare mɛɛ ye o bun mu kupwe, amaa ɔkumaa mu nu ɔ man kɔole me gyii mu, lbwaare wɔla bun mu kupwe. Lu fɛɛ ɔ man kɔole me, lbwaare Mu-Bii kolɔn kpen mu gyii. ¹⁹ Kanan mu nu kupwe kubun mu ki ba mu i gye ye, uɲmanɛsa mu i lu sɔsu nun ba dulinyaa to, amaa asa bee biti kitentebiri mu ba kyɔ uɲmanɛsa mu, lu fɛɛ bamu asunsunsa i gye alibi nun. ²⁰ Lu fɛɛ ɔkumaa mu nu ee waa alibi mu ii kisi uɲmanɛsa mu, nu ɔ mɛɛ ba uɲmanɛsa mu to, ke mu alibi i ba lu ifuli. ²¹ Amaa ɔkumaa mu nu ee waa ato mu nu i de ɔkpa mu bire, ee ba uɲmanɛsa mu to, ke asa ba nye wu fɛɛ mu ato waasa mu i gye umu nu lbwaare ii biti.”

Yesu maa Gyon Okyugyeepe

²² Inumu kamaa mu Yesu maa mu abɩlapu ba lu Gyerusalem kpee Gyudeya ɔsɔwɔle su. ɔ kyina tɔto nke nyo ku maa bamu, nu o gyeɛ asa lbwaare kekyugyee. ²³ Kanun saɲa maɲa nu Gyon Okyugyeepe mu gbaa bu Anon kade mu nu ki tiri Salim mu to. Ee gyeɛ asa lbwaare kekyugyee, lu fɛɛ nkyu i kyina i kyɔ tɔto gaa, nu asa bee kpee mu ase yege ee gyeɛ

† 3:14 3:14 Saɲa mu nu ɔnyirɩpe bite Israyi abi kusɔ, nu o sun ananse nu ba be dɔnji bamu mu, ɔ tɔwe Mosesi ye ɔ waa ɔpole kinanse maale oyu su. Nu ɔkumaa mu nu kinanse dun mu, nu ɔ kusɔ mu ansi ku kibɩto kinanse mu, nye alanfiya.

bamu. ²⁴ Saŋa maŋa, ba man pɔtta tii Gyɔn obu. ²⁵ Nu ɔmɔre ɪ tye Gyɔn abuupu ye Gyiwu nyimisa ku nsana lu anaana to ineesi kifwu sv. ²⁶ Nu Gyɔn abɔlapɔ ba ba mu ase ba towe mu ye, “Ŋkaapɔpɔ, ɔnyin mu nu an wu mu Gyɔdan ɔbɔn benbe mu, ɔmu nu fu gyii mu asɔn kesintin mu gbaa ii gye ase lbwaare kekyugyee, yeye asa kpini bee kpee mu ase.”

²⁷ Nu Gyɔn lee bamu kɔnɔ ye, “Nu lbwaare man kan taa kɔto ku sa ɔku mu, ɔ mee taale nye kumu. ²⁸ Fane gbaa-gbaa fane fen biti fan gyii me kesintin fee, n wɔla towe fane ye, ‘Man gye me ɪ gye Krisito, ɔmu nu lbwaare wɔla lee mu.’ Amaa lbwaare sun me nun ye n gyankpaa ba loŋɔ ɔkpa yɔla mu.” ²⁹ Nu ɔ bo kujasan ye, “ɔmu nu ɔ sv ɔkyufo mu ɪ gye ɔkyufo mu-kuli. ɔkyufo mu-kuli mu kyemine bire ee yile ee gyo nun. Nu ɔ kan nu mu ɔbɔle mu, mu ansi i gyii. Kanun maŋa sv nu nbɔnbɔ mi ansi i gyii gaa. ³⁰ I dagaa fee Yesu kitu ki ba ki dii ki tii sv, ke me Gyɔn kitu mɔɔ ki ba kase.

³¹ “ɔmu nu ɔ lu sɔsv ba mu kyɔ ɔkɔmaa numu. ɔmu nu ɔ lu kase sv mu gye kase numu sv nyimisa nun, nu kase numu sv asɔn nu ee towe. Nu ɔmu nu ɔ lu sɔsv mu kyɔ ɔkɔmaa numu. ³² Imu nu ɔ wu ye umu nu ɔ nu mu, umu kesintin nu ee gyii mu, nkɛɛ ɔku mee kɔɔle mu kesintin kigyii mu ee gyii. ³³ Amaa ɔkɔmaa mu nu ee kɔɔle mu asɔn mu gyii mu, umu ɪ kaapɔ fee lbwaare gye kesintin wuya. ³⁴ ɔmu nu lbwaare sun mu mu, lbwaare asɔn nu ee towe, lu fee lbwaare sa mu Kayaayu mu nu ki man sv ɔkaa. ³⁵ Me-Se lbwaare mu ii biti Mu-Bii kulɔn mu, nu ɔ taa kɔto kɔmaa waa mu kɔbaa to. ³⁶ Nu ɔkɔmaa mu nu ɔ kɔɔle Mu-Bii mu gyii mu sv nkpa kakpaa. Amaa ɔmu nu ɔ man nu sa Mu-Bii mu, ɔ mee ye ɔ nye nkpa kakpaa, amaa lbwaare agbu mu ɪ de mu sv.”

4

Yesu towe

Kasamariya-kyu ku ase

¹ I maa ba fee Yesu bu fee Farasii abi mu ba nu ye ee nye abɔlapɔ nu ee gye bamu lbwaare kekyugyee ɔ kyɔ Gyɔn. ² Kesintin to bire, Yesu gbaa-gbaa man gye ase lbwaare kekyugyee, amɔɔ mu abɔlapɔ nkɔn ii gye ase. ³ Yesu maa bu kanun mu, ɔ kɔsv lu Gyudeya ɔsvwɔle sv bwii kpee Galile ɔsvwɔle sv.

⁴ Maa kpee mu ɪ dagaa maa bɔla lu Samariya ɔsvwɔle sv. ⁵ Nu ɔ ba fu Samariya kade mu nu bee tu kumu ye Sikaa mu. Kanun kade maŋa ki bu tiri kase mu nu saŋa mu didaa mu, Gyekobu taa sa mu-bii Gyosefu mu.

⁶ Tɔto nu Gyekobu kitiribo mu ki bu. Yesu maa nate nu i nu mu mu, ɔ naa kyina kitiribo mu ase. Saŋa maŋa gye kyɔwe amu nsana.

⁷ Yesu maa te tɔto mu, nu Kasamariya-kyu ku ba ɔ ba saa nkyu, nu Yesu towe mu ye, “Sa me nkyu ke n nuu.” ⁸ Kanun saŋa maa mu Yesu abɔlapɔ ba kyɔn kade to ba naa sɔɔ agyito.

⁹ Nu ɔkyu mu lee Yesu kɔnɔ ye, “Fu gye Gyiwu obii nun, nu mee me n gye Samariya obii nun. Mine sv nu fu kɔle me nkyu ke fu nuu?” ɔkyu mu towe kanun lu fee Gyiwu abi ye Samariya abi ba mee buga lape kulɔn.

¹⁰ Nu Yesu lee kɔnɔ ye, “Fu daa fu nyi kakeɛ mu nu lbwaare ɪ sa, ye me mu nu n kɔle fu nkyu fale nun, naafɔɔ fu din kɔle me ke n sa fu nkyu mu nu ɪ sa nkpa.”

¹¹ Tɔto nu ɔkyu mu taase ye, “ɔbulsa, fu man sv kuuka, nu kitiribo mu mɔɔ bu nye. Fine nu fii biti fu nye fale nkyu mu nu ɪ sa nkpa mu sa me?”

12 Ane naana Gyekobu ɪ sa ane kitiribo maɲa. Mu gbaa-gbaa maa mu-bii ana ye mu atɔbwaaya kpini kumu tɔ nu ba nuu. Fu kaapu fɛɛ fu kyɔ ane naana Gyekobu nin abɛɛ?"

13 Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, "Ɔkɔmaa mu nu o nuu nkyu numu mu, bulfo ii biti o bwii kitaɔ mu. 14 Amaa ɔkɔmaa mu nu o nuu nkyu mu nu n biti n sa mu mu, bulfo man bila ye ɔ kitaɔ mu. Kanun nkyu maɲa ii biti i bilinɔ fɛɛ nkyu mu nu u kyɔn mu tɔ, ke ku sa mu nkpa mu nu ɪ man sɔ ɔkaa."

15 Tɔtɔ nu ɔkyu mu tɔwe ye, "Ɖbilisa, n kule fu nin, sa me kanun nkyu maɲa ke bulfo ɔ man bila kitaɔ me, ke n man bila n baa n sa nkyu nfu."

16 Nu Yesu tɔwe ɔkyu mu ye, "Bwii kpee naa tu fu-kuli ke fan ba."

17 Nu ɔkyu mu tɔwe mu ye, "N man sɔ okuli."

Nu Yesu ye, "Fu tɔwe kesintin fɛɛ fu man sɔ okuli. 18 Fu wɔla kili anyin anu nu fu yege, nu ɔnyin mu nu faa mu fan te nbunbu fale gbaa, man gye fu-kuli. Imu sɔ umu nu fu tɔwe fale gye kesintin nin."

19 Nu ɔkyu mu tɔwe ye, "Ɖbilisa n wu fɛɛ fu gye lbwaare ɔtɔwɛpu nin.

20 Ane naana ana Samariya abi bire kibɔ numu sɔ nu ba daa bɛɛ sun lbwaare, amaa fane Gyiwu abi u tɔwe ye Gyerusalem ɪ gye opula mu nu ɪ dagaa fɛɛ a sun lbwaare."

21 Nu Yesu tɔwe mu ye, "Ɔkyu, kɔɔle me gyii fɛɛ saɲa ku ii biti ɔ ba, nu man gye kibɔ kinumu sɔ abɛɛ Gyerusalem nu asa bee biti ba sun Me-Se lbwaare mu. 22 Fane Samariya abi ɪ man nyi lbwaare mu nu fen sun danbirasa, amaa ane Gyiwu abi bire an nyi lbwaare mu nu an sun. Lu fɛɛ lbwaare kamɔlge mu ki bɔla Gyiwu abi sɔ nin ba. 23 Saɲa ku ii biti ɔ ba, nu ki tɛɛ fuw lbwe, nu kesintin asunpu bee biti ba sun Me-Se lbwaare mu Kayaayu Kyirekyire ye kesintin tɔ. Kanun asunpu banumu fale nu Me-Se lbwaare mu ii biti. 24 lbwaare gye kayaayu nin, nu bamu nu bee sun mu mu, ɪ dagaa fɛɛ ba sun mu Kayaayu ye kesintin tɔ."

25 Nu ɔkyu mu tɔwe Yesu ye, "N nyi fɛɛ Ɖmu nu lbwaare wɔla lɛɛ, nu bɛɛ tu mu ye Krisito mu, ee biti ba. Nu ɔ kan ba mu, ee biti ɔ lɛɛ kɔtɔ kɔmaa mu nu ki bu tɔ kaapu ane."

26 Nu Yesu tɔwe ye, "Me, mu nu n tɔwe fu ase fale, me ɪ gye mu."

27 Kanun saɲa maɲa nu Yesu abɔlapu mu ba bwii lu kade tɔ ba. Nu ba maa wu Yesu maa ɔkyu mu ba maa tɛɛ bɛɛ tɔwe mu, ɪ kyinkyin bamu. Amaa bamu tɔ ɔku man taale taase ɔkyu mu ye, "Mune nu fii biti?" Abɛɛ ba taase Yesu ye, "Mune u waa sɔ nu fu tɔwe ɔkyu mu ase?"

28 Tɔtɔ mu, ɔkyu mu yege mu kɔlɔ-bi yila sɔle kpee kade tɔ naa tɔwe asa ye, 29 "Fan ba ku ɔnyin ku maa tɔwe me ato mu nu n waa mu kpini. Abɛɛ mu ɪ gye Krisito, Ɖmu nu lbwaare wɔla lɛɛ mu?" 30 Imu sɔ asa mu ba lu kade mu tɔ bee kpee ba naa ku Yesu.

31 Saɲa maa tɔ nu mu abɔlapu ba kule mu ye, "Ɔkaapupu, waa aniya ke fu gyii agyito." 32 Amaa nu Yesu tɔwe ye, "N sɔ agyito mu nu n gyii, yege fan man nyi umu sɔ." 33 Nu abɔlapu mu ba taase abaa ye, "Abɛɛ ɔsa ku wɔla biya mu agyito nin nu o gyii?"

34 Nu Yesu tɔwe bamu ye, "Me agyito ɪ gye fɛɛ n maa waa Me-Se lbwaare mu nu o sun me mu kebiti, ke n waa kusun mu nu ɔ sa me mu lbwe. 35 Man gye fane kirjasaɲa u tɔwe ye, 'I san lbwaayɔ una ke a tɔje ayu mu?' Amaa n tɔwe fane fɛɛ fan bugi fane ansi ku adɔɔ mu, fen biti fan wu fɛɛ ɪ payɔ fuw kitɔje. 36 Ɔsa mu nu ɛɛ tɔje mu u nye mu kukoka danbirasa, nu ayu mu nu ɛɛ kɔula ɛɛ yɔle mu ɪ gye asa mu nu ɔ taa ba nkpa kakpaɔ tɔ. Imu sɔ ɔmu nu ee duu ye ɔ mu nu ɛɛ tɔje mu kpini bee biti ba buga gyii bamu

ansi. ³⁷ Imu sv asin mu nu bee towe ye, ‘Oku ii duu nu oku u kpa,’ i gye kesintin. ³⁸ N sun fane ndoo to ye fan naa tɔɔe ayu mu nu fan man duu. Aku i waa umu kusun nu fan ba nye umu kokoka.”

Samariya abi gaalaagaa ba koole Yesu gyii

³⁹ Samariya abi gaalaagaa mu nu ba bu kade mu to mu ba koole Yesu gyii, lu fee okyu mu maa towe ye, “O towe me koto kumaa mu nu n wola waa” mu sv. ⁴⁰ Imu sv saɔa mu nu Samariya abi mu ba ba mu ase mu, ba kole mu ye o kyina bamu ase, nu o kyina bamu ase nke nnyo. ⁴¹ Asa gaalaagaa ba ba koole mu gyii tii sv lu asin mu nu o towe mu sv.

⁴² Nu asa mu ba towe okyu mu ye, “Nbuɔnbu bɔre, an koole mu gyii, yege man gye asin mu nu fu towe ane mu sv, amaa kpali fee ane gbaa-gbaa ane an nu ye ane asv, nu an bu fee mu i gye dulinɔyaa to asa omoligeɔ mu.”

Yesu kye obilisa kv mu-bii

⁴³ Yesu maa gyii nke nnyo kamaa to mu, o lu toto kpee Galile osuwule sv. ⁴⁴ Yesu gbaa-gbaa i wola kyina towe ye, “Ibwaare otowepu kumaa man sv beere mu gbaa-gbaa mu aye.” ⁴⁵ Yesu maa naa fvu Galile mu, Galile abi ba koole mu abaa anyo, lu fee ngbaa bamu, saɔa mu nu ba kpee Gyerusalem naa gyii Kesu kono Kanyanɔe nbuno mu, ba wu koto kumaa mu nu o waa toto mu.

⁴⁶ Yesu maa bu Galile osuwule sv mu, o bwii kpee Kena kade to. Toto nu o kyina taa nkyu bilinɔi nta mu. Maa bu toto kanin mu, kibane obilisa kv mu-bii-nyinsa de Kapanum kade to ee lo. ⁴⁷ Onyin mu maa nu fee Yesu lu Gyudeya ba Galile mu, o ba mu ase ba kole mu ye o ba Kapanum ba kye mu-bii mu nu o de ee biti o wu mu sa mu.

⁴⁸ Nu Yesu towe mu ye, “Fane oku mee ye o koole me gyii, amoo fen wu asin kyinkyinsa ye adangana.”

⁴⁹ Nu kibane bilisa mu kole Yesu ye, “Obilisa, yege a kpee mi kebii mu ase poyi ke o wu.” ⁵⁰ Toto nu Yesu towe obilisa mu ye, “Nate, fu kebii mu mee ye o wu.”

Onyin mu koole Yesu asin mu gyii, nu o kitaa okpa kyun. ⁵¹ Maa kpewu mu, mu ayaafole ba ba gyanɔa mu okpa to nu ba towe mu ye, mu-bii mu nye alanfiya. ⁵² Nu o taase bamu saɔa mu nu kebii mu nye alanfiya. Nu ba towe mu ye, “Ndee kyuwape kerefi kolon saɔa mu, nu kibirima mu yege mu.”

⁵³ Toto nu onyin mu bu ye kanin saɔa maa kyekyee nu Yesu towe mu ye, “Fu-kebii mu mee ye o wu” mu. Imu sv onyin mu maa mu kɔkpaara sv abi kpini ba koole Yesu gyii.

⁵⁴ Yesu maa lu Gyudeya ba Galile mu, umu i gye asin kyinkyinsa nyoɔapu mu nu o waa.

5

Yesu kye olɔpu kv kake fvvtesa ake

¹ Inumu kamaa mu, Yesu kpee Gyerusalem naa gyii Gyiwu abi Kesu kono ngyanɔe kv. ² Kɔpate kv ki bu Gyerusalem kade to, nu ki bu tiri kebuno mu nu bee ti ye nbuloɔpu kebuno mu. Bee ti kapatɔye maa Hibriwu kade to ye Betesada. Nu agyan anu i de kyaaboo kumu. ³ Agyan numu to nu alopu damante fee agyaatanapu, ye ayaa ye abaa wusa wuya ana,

amugule-mugule kpini ba ba tuto bee gyoo. ⁴ Lu fee Onyiripe kaboo i taale ee lu susu e ba ee lupu nkyu mu to, ke, alopu mu nu ba de-de mu, bamu to okumaa mu nu o gyankpaa loo kapatye mu to mu, mu kuloo mu nu ki bu mu to mu u lwee. ⁵ Onyin ku bu tuto ee lo nsu adisa ye aburuwa. ⁶ Yesu maa wu mu nu o bu fee o de tuto lo kyereee mu, nu o taase mu ye, "Fii biti fee fu nye alanfiya?"

⁷ Nu alopu mu lee kono ye, "Obilisa, nu kaboo mu kan lupu nkyu mu to mu, n man su omu nu o taa me loo kapatye mu to. Saja mu nu n kpan me n-yu fee n loo to mu, nu oku i daa gyankpaa me loo to."

⁸ Nu Yesu towe mu ye, "Kusu taa fu kalan ke fu nate." ⁹ Opula manja to nu o nye alanfiya, nu o kukuri mu kalan nate. Kanin kake manja gye Gyiwu abi kake futesa ake nun. ¹⁰ Nu Gyiwu abilisa mu ba towe onyin mu nu o nye alanfiya mu ye, "Ndaga gye kake futesa ake. Ane nbara mu i mee sa okpa ye fu sola fu kalan." ¹¹ Amaa o lee kono ye, "Onyin mu nu o kye me mu i towe me ye, 'Taa fu kalan ke fu nate.'" "

¹² Kanin su ba taase mu ye, "Anumu i gye kanin onyin manja mu nu o towe fu ye fu taa fu kalan ke fu nate?" ¹³ Nu onyin mu man nyi kanin onyin mu nu o kye mu mu, lu fee asa ba kyoo nu Yesu loo asa damante mu to kyoo.

¹⁴ Kamaa to mu Yesu wu mu kabwaare-sunkpa aye mu to, nu o towe mu ye, "Ku, nbunbu fu nye alanfiya, umu su yege alibi kwaa. Nu man gye kanin, umu nu ii biti i ba fu su mu ii biti i baa i kyoo unumu." ¹⁵ Nu Onyin mu lu tuto naa towe Gyiwu abilisa mu ye Yesu i gye omu nu o kye mu mu.

Yesu i gye Nkpa kumu

¹⁶ Lu ato mu nu Yesu waa kake futesa ake su mu, Gyiwu abilisa mu ba piili bee tooro mu. ¹⁷ Nu Yesu towe hamu ye, "Me-Se ii sun kusun saja kumaa, umu su ngbaa me n sun kusun." ¹⁸ Lu unumu su Gyiwu abi ba payi ansi bee biti ukpa ba moo mu. Man gye kake futesa ake nbara kinyita mu wule nkun su, amaa ee towe ye mu-Se i gye lbwaare, mu nu u kaapu fee maa lbwaare kyekyee.

¹⁹ Nu Yesu kyaga su lee kono ye, "N towe fane kesintin ye, me, lbwaare Mu-Bii mu n mee taale waa sehn me kuba su. Kuto mu nu n wu Me-Se mu waa mu, kumu nu ngbaa me n waa. ²⁰ Me-Se mu su kebiti sa me, nu ee kaapu me kuto kumaa mu nu ee waa mu. Me-Se ii biti o kaapu me ato kpare mu nu i kyoo unumu, ke n waa ke i kyinkyin fane. ²¹ Fee kanan mu nu Me-Se ii kinyi alewupu nu ee sa bamu nkpa mu, kanin manja su nu me, Obii mu gbaa n sa nkpa mi kebiti to. ²² Me-Se gbaa-gbaa mee tale oku, amaa o taa okumaa numu katale waa me kuba to. ²³ Me-Se ii biti asa kpini ba taa bunyaa sa me, Obii mu, fee kanan mu nu bee taa bunyaa bee sa Me-Se mu. Okumaa mu nu o mee taa bunyaa sa me, Obii mu, u kaapu nun fee o mee taa bunyaa ee sa Me-Se mu nu o sun me mu.

²⁴ "N towe fane kesintin fee okumaa mu nu o nu me asin, nu o koole omu nu o sun me mu gyii mu, su nkpa kakpaa, nu lbwaare mee ye o bun mu kupwe. O tee faa lu lewu to ba nkpa to. ²⁵ N towe fane kesintin fee saja ku u ba, nu nbunbu gbaa u tee ba. Nu bamu nu ba du fee alewupu lu kanan mu nu ba man nyi lbwaare mu su mu, bee biti ba nu me, lbwaare Mu-Bii mu obule, nu bamu nu ba nu me ase mu, bee biti ba nye nkpa. ²⁶ Fee Kanan mu nu Me-Se gye nkpa kumu mu, kanin manja nu o sa me, Mu-Bii mu okpa fee n baa n gye nkpa kumu. ²⁷ Nu o sa me olon ye n tale daadimaadi kumaa, lu fee me i gye Daadimaadi Obii-nyinsa.

²⁸ “Fan man yege umu i kyinkyin fane, lu fee saɲa ku ii biti o ba nu alewupu mu nu ba bu nkyan to kpini bee biti ba nu me obule, ²⁹ ke ba lu bamu nkyan to ba. Nu bamu nu ba waa adanbrasa mu, bee biti ba kyinji nye nkpa, ke bamu nu ba waa alibi mu, bee biti ba kyinji ke ba gyii kopwe. ³⁰ Nu me gbaa-gbaa me mee taale waa sehn me kɔbaa su. N tale kanan mu nu n nu lu Me-Se ase, nu n gyii asin umu okpa su, lu fee n mee biti n waa me gbaa-gbaa me kokolo biti, amoo omu nu o sun me mu lee.”

*Asin mu nu i gyii Yesu
n-yu su kesintin*

³¹ Yesu kyaga su towe ye, “Nu n gyii me gbaa-gbaa me n-yu su asin kesintin mu, i mee ye i baa i budu. ³² Amaa oku bu to nu ee gyii me n-yu su asin, mu i gye me-Se lbwaare, nu n nyi fee me n-yu asin mu nu ee gyii mu i gye kesintin.

³³ “Nu fane gbaa-gbaa fan sun kpee Gyon ase, nu o lee kesintin mu towe fane lu me su. ³⁴ Man gye fee n biti nyimsa daadimaadi o gyii me n-yu su kesintin nin, amaa n towe asin numu lu Gyon su nin, ke fan nu kase ke fan nye kamolige. ³⁵ Gyon kyina o du nun fee umarjesa mu nu ki kyanje nu ki ku to, nu fan gyii fane ansi gberee umu to.

³⁶ “Amaa n su ato mu nu ii gyii me n-yu su kesintin, nu i budu i kyo Gyon lee. Lu fee kusun mu nu me-Se mu taa sa me nu n sun fale mu, u lee kaapu kesintin fee me-Se mu i sun me. ³⁷ Nu me-Se mu nu o sun me mu gbaa gyii me n-yu su kesintin. Nu fan man pɔta nu mu obule abee fan wu mu ye ansi, ³⁸ nu mu asin mu a man bu fane nkolo to, lu fee fan man koole me, omu nu o sun mu gyii. ³⁹ Fan payi ansi bu la Asinkyan ylasa mu, lu fee fen fe nfeere fee kanan okpa manja su nu fen biti fan nye nkpa kakpaa, yege kanun Asinkyan ylasa manja ii gyii me n-yu su kesintin. ⁴⁰ Amaa fan kina me ase kɔba, ke fan ba nye nkpa.

⁴¹ “Ayin-bi lu daadimaadi ku ase man tiri me. ⁴² Amaa n nyi fane. N nyi fan maa man su kebiti sa lbwaare fane nkolo to. ⁴³ N ba me-Se kitu to, nu fan man koole me, amaa nu oku kan ba mu gbaa-gbaa mu kitu to mu, fan biti fan koole mu. ⁴⁴ Fan maa biti ayin-bi lu abaa ase fale, yege fen mee kpan fane n-yu fan nye ayin-bi lu lbwaare nkun ase mu, nene nu fen biti fan waa koole gyii?”

⁴⁵ “Fan man fe nfeere fee n biti n pɔtu fane Me-Se mu ansi to. Fane naana Mosesi mu nu fan taa fane tamaa tu mu su mu, mu i gye omu nu ee biti o pɔtu fane. ⁴⁶ Nu fan kan koole Mosesi gyii mu, naafoo fen biti fan koole ngbaa me gyii, lu fee o kyuroo me n-yu su asin. ⁴⁷ Amaa nu fan man kan koole asin mu nu o kyuroo lu me n-yu su mu gyii mu, nene nu fen biti fan waa koole asin mu nu n towe fale gyii?”

6

*Yesu sa asa ngbin nnuu
agyito*

(Matiwu 14:13-21; Maki 6:30-44; Luka 9:10-17)

¹ Inumu kamaa mu, Yesu faa Galile obun lala mu nu ba bu la bee tu ye Tiberiya mu kpee kumu benben. ² Nu asa damante ba buu mu, lu fee ba wu mu asin kyinkyinsa mu nu o waa ee kye alopu mu. ³ Toto nu Yesu maa mu abulapu ba dii kpee kibii-bi kuku su naa kyina. ⁴ Kanun saɲa manja mu, Gyiwu abi Kesu konoo Kanyanje nbuno kensi-gyii mu ki tiri to.

⁵ Yesu maa diyaa mu ansi ku mu, o wu sakyɔ damante maa ba mu ase. Imu su o taase Filipu ye, “Fɛne nu an biti an nye agyito soɔ sa asa banumu kpini ke bee gyii?” ⁶ Yesu tuɔ Filipu to nun ku, lu fɛɛ o tɛɛ wula o nyi koto mu nu ee biti o waa.

⁷ Nu Filipu lee kɔno ye, “Pɔyi ke a taale nye agyito gberɛɛ-gberɛɛ sa okɔmaa numu o gyii mu, amoo an biti a nyita lbwaaɔy iburuwa kukɔka.”

⁸ Yesu abulapu mu to omu nu bee tu mu ye Andiruwu, Simon Pita mu-supu mu towe ye, ⁹ “Kebii-nyunsa-bii ku bu nfi, nu o su bodobodo pii-pii anuu ye ukɔn-bi anyɔ. Kanun agyito pii numu, nene nu ii biti i waa ke i fuɔ asa damante banumu?” ¹⁰ Nu Yesu towe mu abulapu mu ye, “Fan yege asa mu ba kyina-kyina.” Yege afitiri porogesa a bu tuto kɔkyɔ, umu su asa mu kpini ba kyɔn kyina. Nu anyin mu nu ba bu tuto mu kɔno i waa fɛɛ ngbuɔn nnuu. ¹¹ Ba maa kyina kanun mu, Yesu taa bodobodo mu, nu o fwaala lbwaare, nu o taa sa ye ba barige to sa bamu. Kanun manja nu o waa ukɔn mu gbaa. Nu okɔmaa numu nye kanan mu nu ee biti.

¹² Ba maa gyii nme mu, Yesu towe mu abulapu mu ye, “Fan tase-tase agyisan mu, ke fan man yege umu iku i sii.” ¹³ Imu su ba maa gyii bodobodo pii-pii anu mu, ba tase-tase umu agyisan mu kpini bola alantan kudu anyɔ.

¹⁴ Asa mu ba maa wu asun kyinkyinsa mu nu Yesu waa mu, ba piili bee towe ye, “Kesintin, omumu i gye lbwaare otowɛpu mu nu ee biti o ba dulinyaa to mu.” ¹⁵ Yesu maa bu fɛɛ, bee biti ba ba taa mu olɔn su, ke ba naa bun mu kuwura mu, o bila lu bamu to kpee kbɔi-bi su mu nkun.

Yesu nate nkyu su

(Matiwu 14:22-27; Maki 6:45-52)

¹⁶ Kalaatɔpwe ase maa fuɔ mu, Yesu abulapu mu ba kpilige kpee obun lala kɔno. ¹⁷ Nu i maa sula naa fuɔ kagyanbwe yege Yesu man putta bwii ba bamu ase mu, ba naa loo okuli to bee faa bee kpee Kapanum. ¹⁸ Nu afuu lala a tigi a daa yege nkyu mu ii wuli to. ¹⁹ Yesu abulapu mu ba maa pale kpee ansi to fɛɛ mayili asa abee ana mu, ba wu Yesu maa naa nkyu mu su ee ba bamu okuli mu ase, nu kufuu ki kɔtaa bamu. ²⁰ Amaa Yesu towe bamu ye, “Me nun, fan man waa kufuu.” ²¹ Nu ba maa biti fɛɛ ba taa Yesu waa okuli mu to mu, opula manja to nu okuli mu dan katun mu nu bee biti fɛɛ ba fuɔ mu.

²² Imu lukaake mu, asa damante mu nu ba sii obun lala mu benben mu, ba wu fɛɛ okuli kulɔn ki sii ki dan tuto ndee nu kumu nu abulapu mu ba taa. Amaa Yesu moɔ man loo mu abulapu mu ase okuli mu to. ²³ Nu ukuli iku moɔ i lu Tiberiya ba dan tuto tiri katun mu nu Onyiripe daa taa afwaala sa lbwaare nu asa ba gyii agyito mu. ²⁴ Imu su asa damante mu ba maa bu fɛɛ Yesu abee mu abulapu ba man bu tuto mu, ba loo ukuli mu to kpee Kapanum ba naa bee biti Yesu.

Yesu i gye bodobodo mu

nu ii sa nkpa

²⁵ Ba maa naa wu mu obun mu benben mu, ba taase mu ye, “Okapupu, sanya moɔ nu fu fuɔ nfi?”

²⁶ Yesu lee bamu kɔno ye “N towe fane kesintin, man gye asun kyinkyinsa mu nu fan wu su nu fan naa fen biti me, amaa lu fan maa nye agyito gyii nme kanan su nu fen biti me. ²⁷ Fan man waa kusun biti agyito mu nu ii biti i nyita, amaa fan waa kusun biti agyito mu nu ii sa nkpa kakpaa. Me, Daadimaadi Obii-nyunsa n biti n sa fane kanun agyito mu, lu fɛɛ Me-Se lbwaare mu lee kaapu fɛɛ mu kɔbaa ki gyan me su.”

²⁸ Imu sv ba taase Yesu ye, “Mune ii tiri fee a waa ke a taale waa kusun mu nu Ibwaare ii biti?”

²⁹ Nu Yesu lee bamu konu ye, “Kusun mu nu Ibwaare ii biti fen waa mu i gye ye, fan koolle me, omu nu o sun mu gyii.”

³⁰ Nu ba taase mu ye, “Mune asin kyinkyinsa nu fii biti fu waa ke an wu ke a koolle fu gyii? Mune nu fii biti fu waa? ³¹ Saja ku to, ane naana ana ba gyii agyito mu nu bee tu umu ye Mana* mu ofuli sv, fee kanan mu nu Asinkyan ylasa mu i towe ye, ‘O sa bamu agyito mu nu i lu susu nu ba gyii.’”

³² Nu Yesu towe bamu ye, “N towe fane kesintin, man gye Mosesi i sa fane naana ana agyito mu nu i lu susu mu. Amaa Me-Se i sa fane naana kesintin agyito mu nu i lu susu mu. Nu nbunbu Me-Se gbaa u sa fane kesintin agyito gbaa-gbaa mu nu i lu susu mu. ³³ Lu fee Ibwaare agyito mu nu ee sa asa mu, i gye omu nu o kpilige lu susu ba kase sv, nu ee sa dulinyaa to asa nkpa mu.”

³⁴ Tuto nu ba towe Yesu ye, “Onyiripe, lu ndaga i sv ii kpee sa ane kanin agyito manja saja kumaa.”

³⁵ Nu Yesu towe bamu ye “Me i gye agyito mu nu u sa nkpa mu. Nu okumaa mu nu o ba me ase mu, akun i mee ye a mow mu kakaaku, nu okumaa mu nu o koolle me gyii mu, bulifo mee ye i kita mu. ³⁶ Fee kanan mu nu n wola towe fane mu, fan wu me, amaa fen mee koolle me fen gyii.

³⁷ Okumaa mu nu Me-Se taa sa me mu, ii biti o ba me ase. Nu okumaa mu nu o ba me ase mu, mee ye n gya mu. ³⁸ Lu fee n lu susu ba kase sv, ke n ba waa omu nu o sun me mu kebiti, amaa man gye me gbaa-gbaa mi kebiti. ³⁹ Omu nu o sun me mu kebiti i gye fee, bamu nu o taa bamu sa me mu kpini, bamu to okulun gbaa o man foyi. Amaa n biti n kyini bamu ba nkpa to kake laalaalwe mu. ⁴⁰ Lu fee Me-Se kebiti i gye fee, okumaa mu nu o wu me, Mu-Bii mu, nu o koolle me gyii mu u nye nkpa kakpaa. Nu n biti n kyini mu lu lewu to ba nkpa to kake laalaalwe mu.”

⁴¹ Nu Gyiwu abi mu ba piili bee kolte bee yii Yesu, lu fee o towe ye, “Me i gye agyito mu nu ki lu susu ba kase sv mu.” ⁴² Nu ba towe ye, “Man gye Gyosefu mu-bii mu nu bee tu mu ye Yesu mu nu? An nyi mu-se ye mu-nyi a! Nu mune sv nu, ee towe ye, ‘N lu susu nu ba?’”

⁴³ Tuto nu Yesu lee konu ye, “Fan yege fane koolite mu. ⁴⁴ Oku mee taale ba me ase, amow Me-Se mu nu o sun me mu, i yege nu o ba, nu n biti n kyini mu ba nkpa to kake laalaalwe mu. ⁴⁵ Ibwaare Atowepu ba kyurwo yla ye, ‘Okumaa numu ii biti o nye Ibwaare kikaapu.’ Nu okumaa mu nu o nu Me-Se mu ase, nu o bula lu mu ase mu, ii biti o ba me ase. ⁴⁶ Inumu i mee kaapu fee oku tee wu Me-Se mu, amow omu nu o lu Me-Se, Ibwaare ase mu nkun i wu mu. ⁴⁷ N towe fane kesintin ye okumaa mu nu o koolle me gyii mu, sv nkpa kakpaa. ⁴⁸ Me i gye agyito mu nu u sa nkpa mu.

⁴⁹ Fane naana ana ba gyii agyito mu nu bee tu ye Mana mu ofuli sv, amaa ba wu. ⁵⁰ Amaa agyito mu nu i lu susu ba kase sv mu ndee, nu okumaa mu nu o gyii kanin agyito manja mu, mee ye o wu. ⁵¹ Me i gye agyito mu nu u sa nkpa nu n kpilige lu susu ba kase sv mu. Okumaa mu nu o gyii kanin agyito numu mu, ee biti o kyina kakpaa. Nu agyito mu nu n biti n sa dulinyaa to asa ke ba nye nkpa mu i gye me kayi-wole.”

* **6:31** 6:31 Saja mu nu Israyi abi ba kyina ba naa ofuli sv mu, Onyiripe Ibwaare sa bamu agyito ku, mu nu i gye ato wolesa nu i bokon nu ba gyii. Ba tu umu ye ‘mana’. Imu kase Hibriwu katowe to i gye ye, “Mune ndee?”

⁵² Gyiwu abi mu ba maa nu Yesu asin towesa kanin mu, i waa bamu agbu. Nu ba piili bee gyii abaa imoore, bee taase abaa ye, "Nene nu onyin numu ii biti o waa taa mu kayi-wole sa ane ke a we?"

⁵³ Nu Yesu towe bamu ye, "N towe fane kesintin fee, fan kan fan man we me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu kayi-wole, ke fen nuu me nkalan de, fen mee ye fan nye nkpa. ⁵⁴ Okumaa mu nu o we me kayi-wole, nu o nuu me nkalan mu, o su nkpa kakpaa, nu n biti n kyinji mu ba nkpa to kake laalaalowe mu to. ⁵⁵ Kpalu fee me kayi-wole i gye agyito gbaa-gbaa mu, nu me nkalan i gye ato nuusa gbaa-gbaa mu. ⁵⁶ Okumaa mu nu o we me kayi-wole, nu o nuu me nkalan mu, o bu me to nu ngbaa me n bu mu to. ⁵⁷ Fee kanaan mu nu Me-Se mu nu o gye nkpa kumu sun me, nu lu mu su nu n su nkpa mu, okpa kulon manja su, okumaa mu nu o we me kayi-wole mu, ii biti o nye nkpa lu me su. ⁵⁸ Me i gye agyito mu nu i lu susu ba kase su mu. N man du fee mana agyito mu nu fane naana ana ba gyii, nu i man sa bamu nkpa nu ba wu mu. Amaa okumaa mu nu o gyii agyito numu bire, ee biti o nye nkpa kakpaa." ⁵⁹ Yesu maa bu Kapaniyum, Gyiwu abi kabwaare-kole ogyanekpa ee kaapu mu, nu o towe fale asin numu.

Yesu abulapu gaalaagaa ba bwii bamu kamaa

⁶⁰ Yesu abulapu gaalaagaa ba maa nu unumu mu, ba towe ye, "Fale kitaapu kinumu ki bulon. Anumu i taale koolo umu kyula?"

⁶¹ Yesu maa bu fee mu abulapu bee kolite lu asin mu nu o towe mu su mu, o taase bamu ye, "Imu nu n towe fale i kitaa fane nfeere nin? ⁶² Kanin bire nu fan kan wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa n maa bwii n kpee susu katin mu nu n lu ba kase su mu mo de? ⁶³ lbwaare Kayaayu mu i gye omu nu ee sa nkpa, amaa kutu mu nu asa ba su bamu olon bee waa mu man su toko. Asin mu nu n towe sa fane mu, i lu Kayaayu to nin nu u sa nkpa. ⁶⁴ Amaa yege fane to aku ba mee koolo bee gyii." Yesu towe kanin lu fee o wola o nyl lu npiili ase, bamu nu ba man koolo gyii ye omu nu ee biti o ba lee mu e sa mu. ⁶⁵ Nu Yesu kyaga su ye, "Kpalu unumu su nu n wola towe fane ye, oku mee taale ba me ase mu kibaa su, amoo Me-Se lbwaare sa mu okpa."

⁶⁶ Lu kanin sanja manja mu, nu mu abulapu gaalaagaa ba bwii kamaa, nu ba man bila buu mu.

⁶⁷ Tutu nu Yesu taase mu abulapu kudu anyo mu ye, "Fane gbaa fane fen biti fan bwii do?"

⁶⁸ Nu Simon Pita lee mu kono ye, "Onyuripe, anumu ase nu an su an kpee? Fu nkun i su asin mu nu u sa nyumisa nkpa kakpaa. ⁶⁹ An koolo gyii nu an bu fee fu nkun i gye Okyurekyurepu mu nu lbwaare lee mu."

⁷⁰ Tutu nu Yesu lee bamu kono ye, "Man gye fane kudu anyo mu, nu n lee? Amaa fane to oku gye Sitaane." ⁷¹ Gyudasi mu nu mu-se i gye Simon Isikariyoti mu asin nu Yesu towe mu. Halu Gyudasi maa gye abulapu kudu anyo mu to oku gbaa mu, kamaa to mu, mu ii biti o ba lee Yesu sa.

7

Yesu mu-supu ana ba man koolo gyii

¹ Inumu kpini kamaa mu, Yesu naa o naa Galile osuwole su. Ee mee biti maa loo Gyudeya osuwole su, lu fee Gyiwu abi abulisa bee biti ba mo mu.

² Saɗa mu nu Gyiwu abi Kesu kono abuu kiyii kensi-gyii* a maa tiri to mu, ³ Yesu mu-supu ana ba towe mu ye, "I dagaa fu maa lu nfu kpee Gyudeya, ke fu abuu pu ba naa wu fu asin kyinkyinsa mu nu fu waa mu. ⁴ Okumaa mu nu ee biti ye mu kitu ki dii mu, o mee waa mu asin ee baala. Lu asin kyinkyinsa mu nu fu waa fale mu su mu, i dagaa fu maa lee fu n-yu ifuli kaapu dulinyaa to asa." ⁵ Halu mu-supu ana gbaa ba man kwole mu gyii.

⁶ Nu Yesu towe bamu ye, "Me saɗa mu nu i dagaa mu, man pu fu, fane fane saɗa kumaa buron sa fane. ⁷ Dulinya asa mee taale kisi fane. Amaa me nu bee kisi, lu fee n gyii bamu kesintin fee bamu asunsunsa i gye alibi. ⁸ Fane fane fan kpee kensi-gyii ngyanje mu to. N mee ye n kpee ngyanje mu to nbunbu, lu fee me saɗa man pita fu." ⁹ Maa towe umu manja lwe mu o sii kyina Galile.

¹⁰ Amaa Yesu mu-supu ana ba maa lu kyon kensi-gyii ngyanje mu to mu, mu gbaa mu kpee nu o man lee mu n-yu ifuli. ¹¹ Kensi-gyii ngyanje mu to mu Gyiwu abilisa mu bee ku bee biti mu, yege bee taase asa ye, "Fine nu onun manja bu?"

¹² Sakyɔ mu to asa damante bee muni abaa ase lu mu su. Aku ba ye, "O gye nyumisa danbirasa." Nu aku moɔ ba ye, "Ee pina asa nu." ¹³ Amaa oku man taale lu ifuli towe Yesu n-yu su asin, lu fee ba maa sile Gyiwu abilisa mu su.

Yesu i kaapu kensi-gyii ngyanje mu to

¹⁴ Ba maa waa kensi-gyii ngyanje mu naa fu nsana mu, Yesu kpee Kabwaare-sunkpa aye mu to nu o piili ee kaapu asin. ¹⁵ Mu kikaapu mu i kyinkyin Gyiwu abilisa mu, nu ba taase ye, "Nene nu onun numu man bu la nu o nye fale kinyi?"

¹⁶ Nu Yesu lee bamu kono ye, "Me kikaapu mu man gye me gbaa-gbaa me lee. I lu omu nu o sun me mu ase nu. ¹⁷ Okumaa mu nu ee biti o waa lbwaare kebiti mu, ee biti o bu fee me kikaapu mu lu lbwaare ase, abee n towe me gbaa-gbaa me olon su nu. ¹⁸ Omu nu ee towe mu gbaa-gbaa mu olon su mu, u waa kanin nu ee biti bunyaa ee sa mu n-yu. Amaa omu nu ee biti bunyaa ee sa omu nu o sun mu mu, i gye kesintin wuya, nu antjesa ku i man bu mu to. ¹⁹ Mosesi man sa fane nbara mu? Amaa fane oku man bu nbara mu. Mune waa nu fen biti fan moɔ me?"

²⁰ Nu sakyɔ mu ba lee kono ye, "Nbwu libi ba bu fu to. Anumu ana ii biti fu kumoo?"

²¹ Yesu towe bamu ye, "N maa waa adangana kulon kake futesa ake mu, nu umu i kyinkyin fane fale. ²² Mosesi sa fane oduu kitin[†] nbara, yege kake futesa ake fen tun kebii oduu. Kesintin to mu nbara mu man lu Mosesi ase, amaa i lu ane naana ana ase. ²³ Nu fan maa tun kebii oduu kake futesa ake, ke i mee nyita Mosesi nbara mu, mune i waa nu n kye nyumisa laalaamuu kake futesa ake nu fen nye agbu waa me? ²⁴ Fan man ku nyumisa awaasa ke fan bun mu kupwe, amaa fan ku asin mu to danbirasa poyi ke fan bun kupwe."

Yesu i gye Krisito, Omv nu lbwaare wla lee mu

* 7:2 7:2 Gyiwu abi kesu kono kensi-gyii ngyanje numu to nu bee yii abu, nu bee kyina umu to mu.

† 7:22 7:22 lbwaare yula oduu kitin katowe kyula sa tsrayi abi ye ba waa. Imu su oduu kitin i ba waa sunkaala mu nu u kaapu fee ba gye lbwaare lee.

25 Nu Gyerusalem asa aku ba piili bee taase ye, “Man gye onyin numu nu bee biti mu ye ba mɔɔ mu? 26 Fan ku, mu i yile asa to ee towe mu, nu oku mee towe mu sehn. Abee abulisa mu ba bu nun fee mu i gye Krisito, Omu nu lbwaare wula lee mu? 27 Onyin numu bure an nyi katun mu nu o lu. Amaa Krisito, Omu nu lbwaare wula lee mu kan ba mu, oku mee ye o bu katun mu nu o lu.”

28 Yesu maa san o bu Kabwaare-sunkpa obu lala to ee kaapu, nu o towe kenken ye, “Kesintin, fan nyi me, nu fan nyi katun mu nu n lu. Man gye me gbaa-gbaa me obun su nu n ba nfu, amaa omu nu o sun me mu gye kesintin wuya nu fanee fane fan man nyi mu. 29 Amaa mee me n nyi mu, lu fee n lu mu ase, nu mu i sun me.”

30 Kanun su ba biti ye ba kitaa mu, amaa oku man taa mu kibia mata mu, lu fee mu saja man pita fu. 31 Imu kpini gbaa mu asa gaalaaga ba koolle mu gyii sakyɔ mu to. Nu bee taase ye, “Nu Krisito, Omu nu lbwaare wula lee mu kan ba mu, ee biti o taale waa asin kyinkyinsa o kyo umu nu onyin numu waa fale?”

32 Farasii abi mu ba nu sakyɔ mu ba maa muni fale asin lu mu su. Nu ba maa Oseepu bilisa mu ba sun Kabwaare-sunkpa obu lala akusupu ye ba naa kitaa mu ba. 33 Nu Yesu towe bamu ye, “N mee ye n bila n kyina fane ase kyereee, ke n bwii kpee omu nu o sun me mu ase. 34 Fen biti fan ku biti me amaa fan mee ye fan wu me, nu katun mu nu n bu mu, fan mee taale ba tuto.”

35 Nu Gyiwu abulisa mu bee taase abaa ye, “Fine nu kanyin numu ii biti o kpee nu a man bila ye a wu mu? Ee biti o kpee Giriki abi to, katun mu nu ane asa ba yaase loo, ke o naa kaapu Giriki abi mu abee? 36 Maa towe ye, ‘Fen biti fan biti me amaa fan mee ye fan wu me, nu katun mu nu n bu mu fan mee taale ba tuto mu’ mune nu ee kaapu?”

37 Nu kake laalaalowe mu nu ki gye kake kpare kensi-gyii mu to mu, Yesu kusɔ yile nu o towe kenken ye, “Okumaa mu nu bulifo kan o su mu mu, o ba me ase ba nuu nkyu. 38 Okumaa mu nu o koolle me gyii mu, nkyu mu nu u sa nkpa mu ii biti i baa i lu mu to u kyun fee obun, fee kanan mu nu Asinkyan yilasa mu i towe mu.” 39 Nkyu mu nu u sa nkpa asin mu nu Yesu towe nfu mu, yile sa Kayaayu Kyirekyire, nu bamu nu ba koolle mu gyii mu, bee biti ba ba nye. Saja manja to mu Kayaayu Kyirekyire mu man pu ba, lu fee Yesu bunyaa man pita lu ifulu.

40 Sakyɔ mu ba maa nu maa towe fale asin mu, bamu aku ba towe ye, “Kesintin to, onyin numu gye lbwaare otowepu mu.”

41 Aku ba ye, “Mu i gye Krisito mu.” Nu aku mɔɔ ba taase ye, “Nene nu Krisito ii biti o lu Galile? 42 Asinkyan yilasa mu i towe ye Krisito ii biti o lu Owura Dawidi kanan to, ke ba kuuge mu Betilehem kade to katun mu nu Owura Dawidi daa kyina mu” 43 Lu kanun su nbarige to i ba sakyɔ mu to lu Yesu su. 44 Nu bamu aku bee biti ba kitaa mu, amaa oku man taa kibia mata mu.

Gyiwu abulisa ba man su

kikoolle-gyii

45 Nu Kabwaare-sunkpa akusupu mu ba bwii kpee lbwaare aseepu abulisa ye Farasii abi mu ase, nu ba taase bamu ye, “Mune waa nu fan man kitaa mu ba?”

46 Nu akusupu mu ba lee kono ye, “Nyimisa ku man pita towe asin fee onyin numu.”

⁴⁷ Nii Farasii abi mu ba taase bamu ye, “Imu su o bila pina fane gbaa fane? ⁴⁸ Fan wu kade numu to abilisa abee Farasii abi mu to oku maa koole mu gyii? Ayee! ⁴⁹ Amaa sakyoo mu nu ba koole mu gyii mu bure ba man nyi Mosesi nbara mu, umu su lbwaare nno mu nu o towe yula ii biti i ba bamu su.”

⁵⁰ Nikodemusi mu nu o wola ba Yesu ase kakaaku, nu o gye bamu abilisa mu to oku mu, taase bamu ye, ⁵¹ “Ane nbara u sa okpa fee a taale bun nyumisa kopwe yege a man nu mu kono to asin wu koto mu nu o waa?”

⁵² Nu ba lee mu kono ye, “Ngbaa fu, fu lu Galile nin? Ku Asinkyan yilasa mu to danbirasa, fii biti fu wu fee lbwaare otowepu ku man lu Galile.”

⁵³ [Nu ba kusu ngyane mu to, nu okumaa numu kpee mu aye.]

8

Okyu kilipu mu nu ba kɩtaa mu maa onyin

¹ Okumaa numu maa kyon mu aye mu, nu Yesu lu tuto kpee Olifu kibii mu su. ² Imu lukaake nyenyenuu mu, Yesu bwii ba Kabwaare-sunkpa obu lala mu to. Nu asa ba ba yile kyaaboo mu, nu o kyon kyina nu o piili ee kaapu bamu. ³ Maa bu tuto mu, nu nbara akaapupu ye Farasii abi ba buya okyu kilipu ku mu nu ba kɩtaa mu maa onyin. Nu ba taa mu ba yile bamu nsana. ⁴ Nu ba towe Yesu ye, “Okapupu, ba kɩtaa okyu numu maa onyin. ⁵ Mosesi nbara mu u kaapu ane ye a tuw abuu moo kanin akyu maŋa. Nbuunbu, nene nu fu su fu towe.” ⁶ Ba taase mu asin numu ke ba nu mu kono to alibi, ke ba nye yile umu su pwu mu.

Amaa Yesu nyon mu kumu yii to, taa mu kɩbaa-bi ee kyuroo kase. ⁷ Ba maa maa su bee taase mu mu, o kusaa mu kumu nu o towe bamu ye, “Nu fane to oku mu nu o man pɩta waa alibi mu, o gyankpaa tuw kubuu da okyu mu.” ⁸ Nu o bwii nyon mu kumu yii to ee kyuroo kase.

⁹ Nu ba maa nu kanin mu, ba piili bee lu kokulun-kokulun. Abilisa mu ba gyankpaa lu poyi. Nu i san Yesu maa okyu mu nkun yege o yile tuto. ¹⁰ Nu Yesu kusaa mu kumu nu o taase okyu mu ye, “Okyu, ba bu fine? Oku man bu to ke o bun fu kopwe fu?” ¹¹ Nu o lee kono ye, “Onyurpe, ayee, oku man bu to.” Nu Yesu towe mu ye, “Ngbaa me mee ye n bun fu kopwe. Nate, lu ndaga u su ii kpee man bila naa waa alibi.”

Yesu gye dulinjaa to ɩŋmaŋesa

¹² Nu Yesu bwii towe Farasii abi mu nu ba bu tuto mu ye, “Me i gye dulinjaa to ɩŋmaŋesa mu. Okumaa mu nu o buu me mu, mee ye o nate kɩntenbiri to, amaa ee biti o nye ɩŋmaŋesa mu nu ku sa nkpa mu.”

¹³ Nu Farasii abi mu ba towe mu ye, “Nbuunbu, fii gyii fu gbaa-gbaa fu n-yu su kesintin nin, umu su a mee ye a taale koole fu gyii.”

¹⁴ Nu Yesu lee kono ye, “Halii nu n gyii me n-yu su kesintin gbaa mu, me asin mu i gye kesintin. Lu fee n nyi katun mu nu n lu nu n nyi katun mu nu n kpee. Amaa fane fane bure, fan man nyi katun mu nu n lu, nu fan man nyi katun mu nu n kpee. ¹⁵ Fane bure, nyumisa ukpa su nu fen yile su fen gyii asin. Mee me bure n mee gyii oku asin. ¹⁶ Amaa nu n kan gyii asin mu, me asin kigyii ki de okpa, lu fee man gye me nkun ii gyii asin mu. Amaa maa Me-Se mu nu o sun me mu. ¹⁷ Ba kyuroo fane Nbara to ye, nu asa anyo bee gyii kesintin lu asin ku su, nu bamu nno i man kpakyare

mυ, bamυ asin μυ ι gye kesintin. ¹⁸ Me gbaa-gbaa me ii gyii me n-yu su kesintin, nu Me-Se μυ nu o sun me μυ gbaa ii gyii me n-yu su kesintin.”

¹⁹ Nu ba taase μυ ye, “Fu-se bu fine?” Nu Yesu lee konu ye, “Fan man nyi me, nu fan man nyi Me-Se μυ gbaa. Nu fan daa fan nyi me nun, naafoo fan bu Me-Se μυ gbaa.” ²⁰ Yesu towe asin numu sanya μυ nu ee kaapu asin Kabwaare-sunkpa aye μυ, katin μυ nu bee tu ye afulee oylekpa μυ. Amaa oku man kita a μυ, lu fee μυ sanya man pita fu.

²¹ Nu Yesu bwii towe bamυ ye, “N kpee numu. Nu fen biti fan ku biti me, ke fan wu fane alibi to. Nu katin μυ nu n kpee μυ fen mee taale ba toto.”

²² Nu Gyiwu abi μυ bee taase abaa ye, “Maa towe ye, ‘Katin μυ nu n kpee μυ fen mee taale ba toto’ μυ, ee biti o moo μυ n-yu nun abee?”

²³ Nu o kyaga su towe ye, “Fan lu kase su nfu nun, mee me n lu susu. Nu fan gye dulinyaa numu lee nun, mee me bure n man gye dulinyaa numu lee. ²⁴ Kanun su nu n towe fane ye, fen biti fan wu fane alibi to μυ. Nu fan man kan koole me gyii ye, me ι gye omu nu n towe ye n gye μυ, fen biti fan wu fane alibi to kesintin.”

²⁵ Nu ba taase μυ ye, “Fu ι gye anumu?” Nu o lee konu ye, “Me ι gye omu nu n dan wola n towe fane ye n gye μυ. ²⁶ N su asin gaa n towe lu fane su, ke n taa gyii fane asin. Amaa omu nu o sun me μυ gye kesintin wuya, nu asin μυ nu n nu lu μυ ase μυ nkun nu n towe n sa dulinyaa abi.”

²⁷ Imu kpini gbaa μυ ba man pita bu fee Mu-Se lbwaare asin nu ee towe bamυ. ²⁸ Imu su Yesu towe bamυ ye, “Nu fan kan ba kusaa me, Daadimaadi Obii-nyinsa μυ susu μυ, toto nu fen biti fan bu fee n gye omu nu n wola towe ye n gye μυ, nu n mee waa kuto ku me gbaa-gbaa me olon su, amaa asin μυ nu Me-Se kaapu me μυ, umu nu n su n towe. ²⁹ Omu nu o sun me μυ bu me ase, o man yege me nkun, lu fee sanya kumaa n waa kuto μυ nu u pite μυ.” ³⁰ Nu asa μυ nu ba nu Yesu maa towe umu kpini μυ gaalaagaa ba koole μυ gyii.

Bamu nu ba gye Abraham mu-bii ana gbaa-gbaa mu

³¹ Nu Yesu towe Gyiwu abi μυ nu ba koole μυ gyii μυ ye, “Nu fan kan fan buu me asin kaapusa μυ, fan gye me abulapu kesintin to. ³² Nu fen biti fan bu kesintin μυ, ke kesintin μυ o yege fan nye fane n-yu.”

³³ Nu ba lee konu ye, “An gye Abraham kuaana to asa nun. Nu aneene bure, kakaaku a man pita waa oku kinye. Nu mine su nu fu towe ye an biti a nye ane n-yu?”

³⁴ Nu Yesu lee konu ye, “N towe fane kesintin, okumaa μυ nu ee waa alibi μυ gye kinye sa alibi nun. ³⁵ Nu kinye man gye osa μυ nu o tii kupaara abi su, amaa obii bure gye kupaara μυ su obii kakpaa. ³⁶ Imu su nu lbwaare Mu-Bii μυ yege nu oku nye nu n-yu μυ, kesintin to o nye μυ n-yu kakpaa. ³⁷ N nyi fan maa gye Abraham anaana-bii. Amaa umu kpini gbaa μυ, fen biti fee fan moo me, lu fee fen mee koole me asin μυ fen waa fane nkolo to. ³⁸ Kuto μυ nu Me-Se kaapu me μυ nu n towe fane fale. Nu fanee fane fen waa ato μυ nu fan nu lu fane-se ase.”

³⁹ Nu ba lee konu ye, “Ane-se ι gye Abraham.” Nu Yesu towe bamυ ye, “Fan daa fan gye Abraham mu-bii ana kesintin to nun, naafoo fen biti fan waa kuto μυ nu o waa μυ. ⁴⁰ Amaa n maa towe fane kesintin μυ nu n nu lu lbwaare ase gbaa μυ, fen biti fan moo me. Abraham man waa fale

ato. ⁴¹ Ato mu nu fane-se waa mu, nu fane gbaa fane fen waa." Nu ba lee kono ye, "A man gye akuyurubi, ose kulon nu an su, mu i gye lbwaare gbaa-gbaa mu."

Bamu nu ba gye Sitaane abi ana

⁴² Nu Yesu towe bamu ye, "lbwaare daa o gye fane-se nun, naafoo fen biti fan nye kebiti sa me, lu fee n lu lbwaare ase nun, nu n ba nfu. Man gye me gbaa-gbaa me olon su nu n ba, amaa mu i sun me. ⁴³ Nu mune waa su nu fen mee nu me asin toweasa mu kase? Lu fee fen mee taale fen nu me asin mu. ⁴⁴ Fan gye fane-se Sitaane mu-bii ana nun, umu su nu fen biti fan waa fane-se mu kokolo biti. Lu npiili ase mu kpini nu o gye omooɔɔ, nu o man buu kesintin, lu fee kesintin man bu mu to. Mu lee kpini i gye fee o towe antjesa, lu fee o gye antjesa wuya, ye antjesa wuya ana bamu-se. ⁴⁵ Amaa mee me bure n gyii fane kesintin nun, umu su nu fee mee koole me fen gyii. ⁴⁶ Fane to anumu i taale kaapu fee n gyii alibi kupwe? Nu n maa towe kesintin mu, mune waa nu fen mee koole fen gyii? ⁴⁷ Omu nu o gye lbwaare lee mu, ii nu asin mu nu lbwaare towe. Kuto mu su nu fen mee nu lbwaare asin mu i gye ye fan man gye lbwaare lee."

Kanan mu nu Yesu kyo Abraham

⁴⁸ Nu Gyiwu abi mu moo ba towe Yesu ye, "Nu a maa towe ye fu gye Kasamariya-nyin nu nbwu libi ba te fu to mu, i man gye kesintin?"

⁴⁹ Nu Yesu lee kono ye "Nbwu libi aku ba man te me to, amaa n bunyaa me-se, yege fane fane fen mee bunyaa me. ⁵⁰ N mee biti bunyaa n sa me n-yu. Amaa oku bu to ee biti kumu ee sa me. Mu i gye asin ogyipu mu. ⁵¹ N towe fane kesintin ye, okumaa mu nu o buu me kikaapu mu, o mee ye o wu kakaaku."

⁵² Nu Gyiwu abi mu ba towe ye, "Nbunbu an wu kesintin to fee nbwu libi ba bu fu to. Abraham wu, nu lbwaare atowepu mu gbaa ba wu. Amaa fu, fu towe ye okumaa mu nu o buu fu kikaapu mu o mee ye o wu. ⁵³ Imu su fii biti fu kaapu fee fu kyo ane-se Abraham abee? O wu, nu lbwaare atowepu mu gbaa ba wu. Anumu nu fu fe nfeere fee fu gye?"

⁵⁴ Nu Yesu lee kono ye, "Nu n kan sa me n-yu bunyaa mu, me bunyaa mu gye kyan. Amaa me-se, mu nu fen towe ye mu i gye fane lbwaare mu, i gye omu nu ee bunyaa me. ⁵⁵ Fan man nyi mu, mee me bure n nyi mu. Nu n kan n towe ye n man n nyi mu mu, n gye antjesa wuya fee fane, amaa n nyi mu, nu n nu mu ase. ⁵⁶ Fane-se Abraham mu ansi i gyii fee ee biti o wu me kiba. Nu o wu me kiba mu, nu mu ansi i gyii."

⁵⁷ Nu Gyiwu abi mu ba taase mu ye, "Fu man puta gyii nsu adunuu nu fu ye fu wu Abraham?"

⁵⁸ Nu Yesu lee kono ye, "N towe fane kesintin ye, poyi ke ba kuge Abraham mu, yege n bu to." ⁵⁹ Ba maa nu fale mu, nu ba kukuri abuu ye ba tuv mu. Amaa Yesu loo asa mu to bule, nu o lu Kabwaare-sunkpa aye mu to kyon.

9

*Yesu kye onyin
mu nu ba kuvge
mu gyaatanapu*

¹ Yesu maa naa ee kyun mu, o wu onyin mu nu o gye gyaatanapu lu sana mu nu ba kuvge mu. ² Tuto nu Yesu abulapu ba taase mu ye, “Okaapuru, mine su nu ba kuvge onyin numu gyaatanapu? Mu gbaa-gbaa alibi su abee mu akuvgepu alibi su?”

³ Nu Yesu lee konu ye, “Mu kigyatana mu, i man lu mu alibi su abee mu akuvgepu alibi su. Amaa i waa kanun nun ke lbwaare o yege asa ba wu kanan mu nu ee biti o waa asin kyinkyinsa sa mu. ⁴ Kyowe maa dan san o bu to fale bire, i dagaa a maa waa omu nu o sun me mu kusun. Kyowe ii biti o lwe yege oku mee bila taale sun kusun. ⁵ N maa dan san n bu dulinyaa to fale bire, me i gye dulinyaa to umarjesa mu.”

⁶ Yesu maa towe unumu mu, nu o tuv nkyole tuv kase nu o pale ise, taa tayi onyin mu ansi su. ⁷ Nu o towe onyin mu ye, “Kpe Silom kapatye mu to naa fwu fu ansi.” (Silom kase i gye ye ba sun mu). Onyin mu maa naa fwu mu ansi bwii ba mu, mu ansi mu a bugi.

⁸ Mu burisa ana ye asa mu nu ba wula be nyi mu maa kyina okpa ase ee kule mu, bee taase abaa ye, “Man gye onyin numu u kyina okpa ase ee kule mu?” ⁹ Nu bamu aku ba ye, “Mu nu.”

Nu aku moo ba ye, “Man gye mu nun, o duli mu nun.”

Amaa onyin mu gbaa-gbaa towe ye, “Me nu.”

¹⁰ Nu ba taase mu ye, “I waa nene nu fu ansi i bugi?”

¹¹ Nu o lee bamu konu ye, “Onyin mu nu bee tu mu ye Yesu mu, i pale ise tayi mi ansi su. Nu o towe me ye n kpee Silom kapatye mu to naa fwu mi ansi. Imu su n kpee tuto naa fwu mi ansi, nu opula mana to nu mi ansi i bugi.”

¹² Nu ba taase mu ye, “Onyin mu bu fine?” Nu o lee konu ye, “N man nyi.”

*Farasii abi ba taase
gyaatanapu mu kanan mu
nu o nye kiky*

¹³ Tuto nu ba taa onyin mu nu mu ansi i bugi mu kpee Farasii abi mu ansi to. ¹⁴ Kanun kake mu nu Yesu pale ise tayi kanun onyin ansi su mu, gye kake futesa nun. ¹⁵ Nu Farasii abi mu moo ba taase mu kanan mu nu i waa nu mu ansi i bugi. Nu o towe bamu ye, “O pale ise nun tayi mi ansi su, nu n naa fwu, nu mi ansi i bugi.”

¹⁶ Tuto nu Farasii abi mu aku ba ye, “Onyin mu nu o waa kanun asin mana mu, man lu lbwaare ase, lu fee o mee buu kake futesa nbara mu.” Amaa aku moo ba ye, “Nene nu alibi owaapu i taale waa asin kyinkyinsa fale kudubi?” Nu nbarige i ba bamu nsana.

¹⁷ Inumu kpini kamaa mu, Farasii abi mu ba bwii taase onyin mu ye, “Onyin mu nu o bugi fu ansi mu, mine asin nu fu su fu towe lu mu su?” Nu onyin mu lee konu ye, “O gye lbwaare otowepu nun.”

¹⁸ Gyiwu abulisa mu be mee biti ba koolle gyii fee o wula o gye gyaatanapu, nu mu ansi i bugi, umu su ba sun tu mu akuvgepu. ¹⁹ Ba maa ba mu, ba taase bamu ye, “Fane-bii-nyunsa ndee? Fan ye fan kuvge mu gyaatanapu nun, nene i waa su nu o ku nbunbu?”

²⁰ Nu mu akubgepu ba lee kono ye, “An nyi maa gye ane-bii-nyinsa nu, nu an kubge mu gyaatanapu nu. ²¹ Amaa a man nyi kanan mu nu i waa nu mu ansi i ku, abee omu nu o bugi mu ansi. O man bila o gye kebi, umu su fan taase mu gbaa-gbaa, ee taale lee kono.” ²² Kuto mu su nu ba towe kanin mu i gye ye ba sile Gyiwu abulisa mu. Kpal fee Gyiwu abulisa mu ba wola towe yila ye okumaa mu nu ee biti o lee towe ye Yesu i gye Krisito, Omu nu lbwaare wola lee mu mu, bee gya mu ba lee ogyanekpa obu mu to. ²³ Kanin su nu mu akubgepu mu ba towe ye, “O man bila o gye kebi, fan taase mu gbaa-gbaa mu.”

²⁴ Gyiwu abulisa mu ba bwii tu onyin mu nu naafoo o gye gyaatanapu mu kunyosapu, nu ba towe mu ye, “Bo lbwaare fee kesintin nu fu towe. An nyi fee onyin mu nu o bugi fu ansi mu gye alibi owaapu nu.”

²⁵ Nu onyin mu lee bamu kono ye, “Mee me man nyi ye o gye alibi owaapu abee o man gye. Kuto mu nu n nyi mu i gye fee, n kyina n gye gyaatanapu, amaa nbunbu n ku.”

²⁶ Nu Gyiwu abulisa mu ba bila taase mu ye, “Mune nu o waa fu? Nene nu o waa kye fu ansi?”

²⁷ Nu onyin mu lee bamu kono ye, “N wola towe fane kanan mu nu i ba, nu fan kina kunu. Mune i waa su nu fen biti fan bwii nu kunyosapu? Abee fane gbaa fane fen biti fee fan biliji mu abulapu nu?”

²⁸ Nu ba saale mu, towe mu ye, “Fu i gye mu obuupu, amaa aneene bure an gye Mosesi abuupu nu. ²⁹ An nyi umu nu lbwaare maa kyina towe Mosesi ase, amaa kanin Yesu manja bure, a man nyi mu olukpa!”

³⁰ Nu onyin mu lee bamu kono ye, “Mune alimankare nu fen towe kanin! Fan ye fan man nyi katn mu nu o lu, amaa mu i bugi mi ansi fale. ³¹ An nyi ye lbwaare mee nu alibi awaapu ase. Amaa asa mu nu bee sun lbwaare nu bee waa mu kokolo biti mu, bamu ase nu ee nu. ³² Lu koo saha mu nu dulinyaa piili mu, a man putu nu fee osa ku bugi nyumisa mu nu ba kubge mu gyaatanapu ansi. ³³ Nu onyin numu man din lu lbwaare ase mu, naafoo o man din taale waa umu.”

³⁴ Nu ba lee kono ye, “Ku, fu mu nu ba kubge fu alibi to, nene nu fu ii biti fu ba kaapu ane asin?” Tuto nu ba gya mu lee ogyanekpa obu mu to.

Bamu nu ba man kool

Krisito gyii mu ba gye agyaatanapu

³⁵ Yesu maa nu ye Gyiwu abulisa mu ba gya onyin mu lee ogyanekpa obu mu to kanin mu, o naa wu mu, nu o taase mu ye, “Fu kool Daadimaadi Obii-nyinsa mu fii gyii.”

³⁶ Nu onyin mu lee kono ye, “Onyirpe, mu i gye anumu? Towe me ke n kool mu gyii.”

³⁷ Nu Yesu towe mu ye, “Fu tee wola wu mu, mu i gye omu nu ee towe fu ase nbunbu fale.”

³⁸ Tuto nu onyin mu towe ye, “Me-nyirpe, n kool fu gyii.” Nu o kyun muja Yesu ayaa to.

³⁹ Nu Yesu towe ye, “N ba dulinyaa numu to ke n ba gyii asa asin, ke agyaatanapu ansi i bugi, ke bamu nu bee ku mu, moo ba biliji agyaatanapu.”

⁴⁰ Farasii abi mu nu ba bu tuto, nu ba nu kuto mu nu o towe mu, ba taase mu ye, “Fu kaapu fee ane gbaa ane an gye agyaatanapu nu abee?”

41 Nii Yesu lee bamu konu ye, “Fan kan fan gye agyaatanapu bure, naafɔɔ fan mee ye fan gyii alibi kupwe. Amaa fan maa towe ye fan ku fale bure, fan gyii alibi kupwe.”

10

*Yesu bo kɔnasan lu
Nbulɔpu akpɔpu mu
danbirasa su*

1 Nii Yesu towe bamu ye, “N towe fane kesintin fee, asa mu nii o mee bɔla nbulɔpu kubunlun kebuno mu to ee loo, nii o naa bɔla opula pupwe loo to mu, gye oyu ye omu nii ee yuuri olon su. 2 Amaa asa mu nii ee bɔla kebuno ee loo mu, mu i gye nbulɔpu mu akpɔpu. 3 Nii akpɔpu mu kan ba mu, kebuno okusupu mu ii tigi sa mu, nii ee loo to. Ee tu mu nbulɔpu mu okumaa nɔmu maa mu kitu, nii nbulɔpu mu be nyi mu obule, nii ee lu gyankpaa bamu. 4 Akpɔpu mu maa tee lee bamu kpini lu kubunlun mu to mu, nii ee kyun gyankpaa bamu yege bee buu mu, lu fee be nyi mu obule. 5 Amaa ba mee ye ba buu ofo, bee biti ba sile yege mu, lu fee ba man nyi mu obule.” 6 Yesu bo bamu kɔnasan kunumu nin, amaa ba man nu koto mu nii ee towe bamu mu kase.

7 Imu su Yesu bwii towe bamu ye, “N towe fane kesintin fee me i gye nbulɔpu kubunlun kebuno mu. 8 Bamu nii ba gyankpaa me ba mu kpini, nii ba waa bamu n-yu fee nbulɔpu akpɔpu mu, ba gye ayu ye bamu nii bee yuuri olon su, kanun su nii nbulɔpu mu ba man nu bamu ase mu. 9 Me i gye kebuno mu, okumaa mu nii o bɔla me su loo mu, ii biti o nye kamolige. Mu kilu kpee ye mu kibwii ba mu ee nye agyito o gyii. 10 Oyu bure, mu lee i gye fee o be yuuri, ke o mɔɔ, ke o nyita. Amaa mee me n ba nin ke asa ba nye nkpa, ke ba nye umu kukyo-kukyo.”

11 “Me i gye nbulɔpu akpɔpu danbirasa mu. Me, nbulɔpu akpɔpu danbirasa mu n taa me nkpa sa nbulɔpu mu halu lewu to. 12 Paa ogyipu bure, o man du fee nbulɔpu akpɔpu danbirasa mu. Nbulɔpu mu ba maa man gye mu gbaa-gbaa mu lee su mu, nii o kan wu fee kuntun u ba mu, ee sile yege nbulɔpu mu nin, ke kuntun mu o ba kitaa bamu oku ke o yaase asansa. 13 Koto mu su nii ee sile ee yege nbulɔpu mu i gye fee, o gye paa ogyipu nin, bamu asin i man tiri mu.”

14 “Me i gye nbulɔpu akpɔpu danbirasa mu. N nyi me nbulɔpu, nii me nbulɔpu gbaa be nyi me. 15 Fee kanan mu nii Me-Se mu nyi me, nii ngbaa me n nyi Me-Se mu, umu su nii n biti n taa me nkpa sa me nbulɔpu mu halu lewu to. 16 N san n su nbulɔpu aku nii mu ba man bu nbulɔpu anumu to. Nii ii tiri fee n naa taa bamu gbaa ba. Bee biti ba be nu me obule, ke bamu kpini ba ba waa kubu kulon ye akpɔpu kulon. 17 Koto mu su nii Me-Se ii biti me asin i gye fee, n kyula ye n taa me nkpa sa halu lewu to, ke n bila bwii nye kumu. 18 Oku mee taale kɔɔle me nkpa lu me abaa to. Amaa me gbaa-gbaa mi kebiti to nii n kyula ye n wu. N su akpa fee n taa me nkpa sa halu lewu to, ke n bila bwii nye kumu. Fale konɔsa kanumu nii Me-Se sa me ye n waa.”

19 Asin mu nii Yesu towe fale su mu, nbarige i bila bwii ba Gyiwu abulsa mu to. 20 Asa mu to gaalaagaa bee towe ye, “Nbwu libi ba bu mu to, ee lo ubon. Mine su nii fen nu mu ase?”

²¹ Amaa bamu aku moɔ ba ye, “Ɔsa mu nu nbwu libi ba bu mu to mu, mee towe fale ntowe numu. Nene nu nbwu libi i taale bugi gyaatanapu ansi?”

Gyiwu abilisa ba man

koole Yesu gyii

²² Nu sana fu fee Gyiwu abi ba gyii Kesu kono mu nu ba su nyinji sana mu nu ba bugi Kabwaare-sunkpa aye Gyerusalem kade to mu. Sana mana i gye awoo to nu, ²³ nu Yesu bu Kabwaare-sunkpa aye mu to, yege o naa katin mu nu bee tu ye Owura Solomon kasoroga mu to. ²⁴ Tuto nu Gyiwu abilisa mu ba yile kyaaboo mu, nu ba taase mu ye, “Sana moɔ nu fii biti fee a gyoo naa fu, poyi ke a wu asin mu to kyee kyee? Nu fu i kan fu gye Krisito, Omu nu lbwaare wola lee mu, dan tiisi towe ane kesintin.”

²⁵ Nu Yesu lee kono ye, “N wola towe fane, amaa fan man koole me gyii. Asin kyinkyinsa mu nu n su n waa Me-Se kitu to mu, umu ii gyii me n-yu su kesintin. ²⁶ Amaa fan man koole me gyii, lu fee fan maa man gye me nbulupu mu su. ²⁷ Me nbulupu bee nyi me obule, nu n nyi bamu, nu bee buu me. ²⁸ N sa bamu nkpa kakpaa, nu ba mee ye ba foyi. Nu oku mee taale bute bamu koole lu me abaa to. ²⁹ Me-Se lbwaare, mu nu o taa bamu sa me mu, kyɔ kuto kumaa numu, umu su oku mee taale bute bamu koole lu Me-Se abaa to. ³⁰ N maa Me-Se an gye kukulun nu.”

³¹ Tuto nu Gyiwu abi ba bila naa taa abuu ke ba tuu mu. ³² Amaa nu Yesu towe bamu ye, “N waa asin kyinkyinsa damante mu nu i lu Me-Se ase kaapu fane. Imu umoo su nu fen biti fan tuu me abuu?”

³³ Nu Gyiwu abi mu ba towe mu ye, “Man gye asin kyinkyinsa damante mu nu fu waa su nu an biti a tuu fu abuu. Amaa fu towe nbusaa asin yii lbwaare, lu fee fu gye nyumisa nu, nu fu towe ye fu gye lbwaare.” ³⁴ Nu Yesu taase bamu ye, “Fan man nyi ba maa kyuroo waa fane Nbara mu to ye, lbwaare ye, ‘Fan gye me, lbwaare me kedubi’? ³⁵ An nyi fee oku mee taale kyeege Asinkyan yilasa mu. lbwaare wola towe bamu nu mu asin i ba bamu ase mu ye ba gye mu keduli mu, mee me bure Me-Se lbwaare i lee me nu o sun me ba dulinyaa to. ³⁶ Mune su nu fen ye n towe nbusaa asin yii lbwaare, fee maa towe ye, ‘N gye lbwaare Mu-Bii mu’? ³⁷ Nu n mee kan n waa ato mu nu Me-Se ii biti fee n waa mu, kanin bure fan man koole me gyii. ³⁸ Amaa nu n kan waa umu bure, nu halu fan man koole me gyii gbaa mu, fan koole ato mu nu n waa mu kpini gyii, ke fan nye bu fee n maa Me-Se an gye kukulun.” ³⁹ Tuto nu asa mu ba biti fee ba ktaa mu, amaa o bule bamu to lu kyon.

⁴⁰ Nu Yesu bwii naa faa Gyodan obun kpee kumu benben, opula mu nu Gyon kyina gye asa lbwaare kekyugye mu. O maa bu tuto mu, ⁴¹ nu asa damante ba ba mu ase, nu bee towe ye, “Halu Gyon maa man waa asin kyinkyinsa iku gbaa mu, kuto kumaa mu nu o towe lu onyin numu su mu, kpini gye kesintin.” ⁴² Nu asa mu nu ba bu tuto mu gaalaagaa ba koole mu gyii.

11

Lasarusi kolo ye mu kelewu

¹ Onyin ku i kyina o bu to, nu bee tu mu ye Lasarusi, nu o de ee loo. Mu pukyɔ ana i gye Meeru ye Mata, nu bamu kpini ba lu Betani kade to. ² Meeru numu i gye okyɔ omu nu o kyina o ba kyeege tulale wurge Yesu ayaa su, nu o taa mu inyini bunswisa mu kpayi-kpayi umu mu. Mu

pɔnyɔn ɪ gye Lasarusi mu nu ɔ de eɛ lo mu. ³ Nu mu pɔkyɔ ana ba sun Yesu ase naa towe mu ye, “ɔnyɔrɔpe, fu kyemɔne danbirasa mu nu fu su kebiti sa mu mu, de eɛ lo.”

⁴ Yesu maa nu inɔmu mu, nu ɔ towe ye, “Kɔlo kinumu man gye lewu kɔlo. Ii biti ɪ biya lbwaare bunyaa nun, ke me, Mu-Bii mu n nye bunyaa lu umu su.” ⁵ Yesu su kebiti sa Mata maa Mɛeri ye bamu pɔnyɔn Lasarusi.

⁶ Amaa maa nu fɛe Lasarusi ɪ lo mu, o bwii kyina katin mu nu ɔ bu mu nke nnyɔ tii su.

⁷ Imu kamaa mu ɔ towe mu abɔlapu ye, “Fan yege a bwii kpee Gyudeya ɔsɔwɔle.”

⁸ Nu abɔlapu mu ba towe mu ye. “ɔkaapɔpu, nke nnyɔ numu to nu Gyiwu abi bee biti ba tɔb fu abuu mɔɔ, mɔne su nu fu bila fii kpee tɔtɔ?”

⁹ Nu Yesu lee konɔ ye, “Man gye kerefi kudu anyɔ ɪ bu kayɔke to? Nyɔmisa mu nu ɔ naa kayɔke to mu mee siti, lu fɛe kyɔwe ku to eɛ sa mu katin kɔmaa. ¹⁰ Amaa nu ɔ nate kagyanbwe bire ee siti, lu fɛe ɔ man su ɔmanɛsa.”

¹¹ Maa towe inɔmu kamaa mu, ɔ towe bamu ye, “Ane kyemɔne Lasarusi de nsɔre nun, amaa n biti n kpee tɔtɔ n naa kyɔni mu.”

¹² Nu mu abɔlapu ba lee konɔ ye, “ɔnyɔrɔpe, nu ɔ kan de nsɔre bire, ee biti ɔ nye alanfiya.” ¹³ Kɔto mu nu Yesu ɪ kaapu ɪ gye ye Lasarusi wu, amaa mu abɔlapu bire be nyi nun fɛe nsɔre gbaa-gbaa asɔn nu ɔ diyɛ.

¹⁴ Imu su ɔ towe tigi bamu ye, “Lasarusi wu. ¹⁵ Amaa lu fane su mu, mi ansi ɪ gyii fɛe n maa man bu tɔtɔ nu o wu. Inɔmu ii biti ɪ yege ke fan nye kɔole me gyii. Kanɔn su fan yege a kpee mu ase.”

¹⁶ Nu Tomasi mu nu beɛ tu mu Kabwaara-bii mu, towe abɔlapu asansa mu ye, “Fan yege ane gbaa ane a kpee ke anaa mu a naa wu.”

Yesu kyɔni asa lu lewu to

¹⁷ Yesu maa fuɔ Betani kade to mu, o nu ye ba tee pula Lasarusi umu nke nna. ¹⁸ Lu Betani kpee Gyerusalem man bu kata, ɪ waa fɛe umaɔl inyɔ, ¹⁹ nu Gyiwu abi mu gaalaagaa ba ba Mata maa Mɛeri ase, ba ba towe yuula bamu nkɔlo lu bamu pɔnyɔn kelewu su. ²⁰ Mata maa nu fɛe Yesu ɪ ba mu, ɔ lu naa gyaɔa mu ɔkpa to, amaa Mɛeri bire o sii kɔkpaara su.

²¹ Mata maa gyaɔa mu mu, ɔ towe mu ye, “ɔnyɔrɔpe, fu daa fu bu nfu nun, naafɔɔ me pɔnyɔn man din wu. ²² Amaa halu nbunbu gbaa n nyi ye, kɔto kɔmaa mu nu fu taase lbwaare mu, ee biti ɔ waa sa fu.”

²³ Nu Yesu towe mu ye, “Fu pɔnyɔn ii biti o bwii kyɔni ba nkpa to.”

²⁴ Mata lee konɔ ye, “N nyi ye ee biti o kyɔni ba nkpa to kake laalaaluwe mu, saɔa mu nu lbwaare ii biti o kyɔni asa ba nkpa to mu.”

²⁵ Nu Yesu towe mu ye, “Me ɪ gye ɔmu nu n kyɔni asa n lu lewu to, nu eɛ sa bamu nkpa mu. ɔkɔmaa mu nu ɔ kɔole me gyii mu, halu o wu gbaa ee biti ɔ nye nkpa. ²⁶ Nu ɔkɔmaa mu nu ɔ te nkpa to nu ɔ kɔole me gyii mu, ɔ mee ye o wu kake aku. Fu kɔole inɔmu gyii?”

²⁷ Nu Mata kyula ye, “Eɛhn! ɔnyɔrɔpe n kɔole gyii ye fu ɪ gye Krisito, ɔmu nu lbwaare wula lee mu, lbwaare Mu-Bii mu nu ɔ towe ye ee biti o sun mu ba dulinyaa to mu.”

²⁸ Maa towe inɔmu lbwe mu, o bwii kpee kɔkpaara su, nu ɔ naa tu mu-supu Mɛeri lu ikaa su, nu ɔ towe mu ye, “ɔkaapɔpu mu bu nfu, nu ɔ taase fu su.” ²⁹ Mɛeri maa nu kanɔn mu, nu ɔ kɔsu bilɛn ee kpee mu ase.

³⁰ Yesu man pɔta loo kade mu to, amaa ɔ san ɔ bu katin mu nu Mata naa gyaɔa mu mu. ³¹ Gyiwu abi mu nu ba bu Mɛeri ase kɔkpaara su beɛ towe

bee yuula mu kokolo mu, ba maa wu kanan mu nu o kusu bilen lu kewu mu, ba lu buu mu, be nyi fee ee kpee kakyan mu ase o naa kyina saawu.

³² Meeɾi maa fuu katɩn mu nu Yesu bu, nu o wu mu mu, o muja mu ayaa to, nu o towe mu ye, “Onyirpe fu daa fu bu nfu nu, naafoo me punyin man din wu.”

³³ Yesu maa wu kanan mu nu Meeɾi ye Gyiwu abi mu nu ba buu mu mu bee su mu, i ko mu nu i dunji mu obule to. ³⁴ Nu o taase bamu ye, “Fɩne nu fan pula mu?”

Nu ba lee konɔ ye, “Onyirpe, ba ku.”

³⁵ Nu Yesu su.

³⁶ Nu Gyiwu abi mu ba towe ye, “Fan ku kanan mu nu o su kebiti sa mu.”

³⁷ Amaa bamu to aku ba towe ye, “Man gye Yesu numu i bugi agyaatanapu ansi mu? Mɩne i waa nu o man taale koole Lasarusi ke o man wu?”

Yesu kyiji Lasarusi ba

nkpa to

³⁸ Yesu obule to bwii dunji mu, nu o kpee kakyan mu ase. Ku gye kifulebo nu, nu ba taa kubuu tii kɩmu konɔ. ³⁹ Nu Yesu towe bamu ye, “Fan tigi kubuu mu lu toto.”

Nu Mata, olewupu mu rukyu mu towe ye “Onyirpe, ee biti o ba ee lɩson, ndaga nke nna numu a maa pula mu.”

⁴⁰ Nu Yesu taase Mata ye, “N man towe fu ye nu fu kan koole gyii mu, fii biti fu wu lbwaare bunyaa?”

⁴¹ Imu su ba tigi kubuu mu. Nu Yesu ku susu nu o towe ye, “Nse, n fwaala fu fee fu maa nu me kikule. ⁴² N nyi saja kumaa fii nu me kikule, amaa asa mu nu ba yile nfu mu su nu n towe kanu, ke ba nye koole gyii fee fu i sun me.”

⁴³ Maa towe kanu lɔwe mu, nu o kuusi kenken ye, “Lasarusi, lu ba!”

⁴⁴ Nu olewupu mu lu ba, yege taafuli mili mu abaa ye ayaa su, yege kikyibi fufuli nmina mu ansi su.

Toto nu Yesu towe bamu ye, “Fan saje mu ke o nate.”

Ba biti ikpa fee ba mɔɔ Yesu

(Matiwu 26:1-5; Maki 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁵ Gyiwu abi adamante mu nu ba ba Meeɾi afwaala, nu ba wu kutu mu nu Yesu waa mu, ba koole mu gyii. ⁴⁶ Amaa bamu aku ba kpee Farasii abi ase naa towe kutu mu nu Yesu waa. ⁴⁷ Imu su asepu bilisa ye Farasii abi ba ti kade mu to Gyiwu abɩlsa amu-amu ngyaje.*

Nu ba taase abaa ye, “Mɩne nu an biti a waa. Fan ku asɩnkaala ye asɩn kyinkyinsa damante mu nu onyin numu u waa fale.” ⁴⁸ An kan yege mu, nu o kyaga su ee waa kanu mu, asa kumaa numu ii biti o koole mu gyii, ke i yege Roma abi† ba ba nyita ane kabwaare-sunkpa aye numu ke ba mɔɔ ane asa. ⁴⁹ Nu bamu to oku mu nu bee tu mu ye Kayifasi nu o kyina o gye oseepu bilisa ase kesu manja to mu towe bamu ye, “Fan man nyi sehn!

⁵⁰ Fan man nyi ye, i bo sa fane fee nyumisa kulɔn o wu sa asa kpini, i kyo fee ane asa kpini ba maa muuri?”

* **11:47** 11:47 Bee tu Gyiwu abɩlsa amu-amu ngyaje manja Giriiki katowe to ye ‘Sanhediri’.

† **11:48** 11:48 Gyiwu abɩlsa mu ba su kufuu fee, akoto nu Yesu kan nye abuuu kukyo mu, bee biti ba kusu yile Roma kibane su, ke i yege Roma abi anaakɔpu ba be nyita bamu kabwaare-sunkpa aye mu, ke ba mɔɔ bamu kpini.

⁵¹ Kesintin tɔ man gye mu gbaa-gbaa mu kebiti tɔ nu ɔ tɔwe fale asin numu. Amaa maa gye lbwaare oseepu bilisa ase kanun kesu maɲa tɔ su mu, lbwaare yege nu ɔ tɔwe yila ye Yesu ii biti o wu sa Gyiwu abi kpini. ⁵² Nu man gye Gyiwu abi nkun, amaa ye lbwaare mu-bii ana mu nu ba yaase tɔ ba bu dulinyaa tɔ katun kumaa numu mu, ke ba ba buga waa kukulɔn. ⁵³ Imu su lu kanun kake maɲa Gyiwu abilisa ba nmina ye ba moɔ Yesu.

⁵⁴ Lu kanun su Yesu man bila lee mu n-yu ifuli ee nate Gyiwu abi mu tɔ. Amaa ɔ lu Gyerusalem kpee bee tu kumu ye Efarim kade mu, nu ki bu tiri kiperi su mu. Nu maa mu abulapu mu ba naa kyina tutɔ.

⁵⁵ Gyiwu abi Kesu kɔnɔ Kanyanɛ nbunɔ kensi-gyii saɲa maa tiri tɔ mu, asa gaalaagaa ba lu bamu nde su kpee Gyerusalem. Ba gyankpaa nun ba naa fwu bamu n-yu su ineesi fee kanan mu nu ba wɔla bee waa, pɔyi ke bamu Kanyanɛ nbunɔ kake mu ki fuu. ⁵⁶ Asa mu bee ku bee biti Yesu. Nu saɲa mu nu ba yile kabwaare-sunkpa aye ase mu, bee taase abaa ye, “Mune i gye fane nfɛere? Fen nyi fee ee biti ɔ ba Kanyanɛ nbunɔ ngyanɛ numu tɔ?” ⁵⁷ Imu gbaa mu lbwaare aseepu ye Farasi abi mu ba wɔla sa kɔnɔ ye, okumaa mu nu o wu katin mu nu Yesu bu mu, ɔ ba tɔwe bamu ke ba nye kitaa mu.

12

Mɛeri Kyɛɛge Tuulaale

Wɔrige Yesu ayaa su

(Matiwu 26:6-13; Maki 14:3-9; Luka 7:37-39)

¹ I maa san fee nke nsiye ke ba gyii Kesu kɔnɔ Kanyanɛ nbunɔ lala mu, Yesu kpee Betani kade tɔ. Tutɔ i gye Lasarusi mu nu Yesu daa kyinji lu lewu tɔ mu aye. ² Nu ba waa agyito kitaa Yesu kifɔ. Mata i waa agyito maɲa, Lasarusi gbaa tii asa mu nu ba maa Yesu bee gyii mu su. ³ Tutɔ nu Mɛeri taa tuulaale liifensa mu nu i su ogyalin puruntwa bola ba, nu nadi nu ba taa waa umu. Mɛeri taa ba kyɛɛge wɔrige Yesu ayaa su, nu ɔ taa mu inyini bunswusa kpayi-kpayi umu. Nu tuulaale maɲa ofen kɔɔle kɔkpaara mu su kpini femm.

⁴ Amaa mu abulapu mu tɔ oku mu nu bee tu mu ye Gyudasi Isikariyoti bu tutɔ. Mu u ba ɔ ba lee Yesu sa mu. Maa wu Mɛeri maa waa kanun mu, ɔ tɔwe ye, ⁵ “Mune su nu ba man taa tuulaale numu fe, ke ba nye afulee fee dinari* asa, abee lbwaayɔ kudu kusun osunpu kukɔka, ke ba taa afulee mu kee atiripu?” ⁶ Man gye atiripu mu asin i tiri mu su nu ɔ tɔwe kanun, amaa ɔ gye oyu nun. Nu mu u kitaa bamu afulee owaakpa mu, yege ee yuuri afulee mu iku ee gyii.

⁷ Amaa Yesu tɔwe ye, “Fan yege okyɔ mu! ɔ waa umu yila mi kepula ake nun. ⁸ Saɲa kumaa fanaa atiripu anumɔ ii biti fan baa fan bu tɔ, amaa mɛe ye n baa n bu fane ase saɲa kumaa.”

⁹ Nu Gyiwu abi adamantɛ ba maa nu fee Yesu bu Betani kade tɔ mu, ba kpee mu ase tutɔ. Man gye Yesu nkun su nu ba kpee tutɔ, amaa ba kpee ba naa ku Lasarusi mu nu Yesu kyinji mu lu lewu tɔ mu gbaa. ¹⁰ Imu su lbwaare aseepu bilisa ba nmina ba moɔ Lasarusi gbaa, ¹¹ lu fee taa lu Lasarusi kelewɔ kyinji mu su mu, Gyiwu abi mu gaalaagaa bee kina bamu abilisa mu, nu bee kpee bee kɔɔle Yesu bee gyii.

* 12:5 12:5 Dinari kolɔn i gye kusun osunpu kake kolɔn kukɔka.

Yesu loo Gyerusalem

fɛɛ Owura

(Matiwu 21:1-11; Maki 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Imu lɔkaake mu, kubu damante mu nu ba ba bamu Kesu kɔno Kanyanɛ nbunɔ kensi-gyii mu to mu, ba nu fɛɛ Yesu kɔtaɔ ɔkpa ɛɛ ba Gyerusalem. ¹³ Imu sɔ ba taa abɔlafɛ lu kyɔn, ke ba naa gyanɔ mu, yege beɛ yɔn mu beɛ towe ye,

“Hosana!”[†]

Kusee i gye sa ɔmu nu ɔ naa ɔnyirɛ Ibwaare kitu to ɛɛ ba!

Kusee i gye sa Istrya Owura!”

¹⁴ Nu Yesu wu kuruma kadanba ku nu o dii mu. Inumu i yege nu Asɔnkyan yɔlɔsa mu i ba to kesintin. Imu i gye ye,

¹⁵ “O Siyon[‡] abi, fan man waa kufuu,

fan ku, fane owura u ba,

ɔ te kuruma kadanba sɔ ɛɛ ba.”

¹⁶ Kanɔn saɔa maɔa mu, mu abɔlapɔ ba man nu inumu kpini kase. Amɔɔ kamaa to, saɔa mu nu Ibwaare sa mu bunyaa mu, pɔyɔ nu ba lan nyɔni fɛɛ ba kyɔɔɔ asɔn numu waa Asɔnkyan yɔlɔsa mu to, nu i ba to kesintin.

¹⁷ Nu asa mu nu ba bu Yesu ase saɔa mu nu ɔ tu Lasarusi lu kakan to, nu o kyɔni mu lu lewu to mu, u kyaga sɔ towe asɔn numu katin kumaa.

¹⁸ Kanɔn sɔ nu asa damante ba lu ba naa gyanɔ Yesu, lu fɛɛ ba maa nu asɔn kyinkyinsa mu nu ɔ waa mu sɔ. ¹⁹ Imu sɔ Farasii abi ba towe abaa ye, “Fan man wu, a mee bɔla taale waa sehn. Fan ku, dulinyaa to asa kpini ba bilɔni kpee ba buu mu.”

Geriki abi ku ba biti Yesu

²⁰ Nu Geriki abi mu aku gbaa ba tii bamu nu ba kpee Gyerusalem mu sɔ. Ba naa sun Ibwaare Kesu kɔno Kanyanɛ nbunɔ kensi-gyii mu to. ²¹ Kanɔn asa maɔa ba ba Filipu mu nu ɔ lu Betisayida kade mu nu ki bu Galile ɔsɔwɔle sɔ mu ase, ba towe mu ye, “ɔbɔlɔsa, an biti fɛɛ a wu Yesu.” ²² Nu Filipu naa towe Andiruwu, nu bamu anyɔ ba kpee naa towe Yesu.

²³ Nu Yesu towe bamu ye, “Nbuɔnbu, saɔa mu fuɔ fɛɛ me, Daadimaadi Obii-nyɔnsa bunyaa lala mu i lɛɛ ifuli. ²⁴ N towe fane kesintin, kuyu kibi, nu ki man kan tiye ise to gyɔɔ mu, ki san ki gye kuyubi kɔlɔn. Amaa nu ki kan tiye ise to gyɔɔ, nu ki kɔyɔ bire, ku sɔyɔ abi damante. ²⁵ ɔsa kumaa mu nu ɔ sɔ kebiti sa mu nkpa gaa mu, ee biti ɔ pan kumu. Amaa ɔsa kumaa mu nu ɔ mee taa mu nkpa ɛɛ tu sehn dulinyaa numu to mu, ee biti ɔ lɔɔɔ mu n-yɔ yɔla sa nkpa kakpaa. ²⁶ ɔsa kumaa mu nu ee sun me mu, dagaa maa buu me. Nu katin mu nu n bu mu, tutɔ nu mi osunpu mu gbaa ii biti ɔ baa ɔ bu. Nu ɔsa mu nu ee sun me mu, Me-Se ii biti ɔ sa mu beereɛ.”

Yesu towe mu kelewu asɔn

²⁷ Nu Yesu towe ye, “Nbuɔnbu, me kɔkɔlɔ man de me. N bu kɔle Me-Se ke n towe ye, Nse, mɔlge me lu awɔɔɔfɔ mu nu ii biti u ba me sɔ fale abɛɛ? Ayee, fale awɔɔɔfɔ anumu sɔ nu n ba. ²⁸ Nse, bunyaa fu kitu!”

Tuto nu ɔbɔle ku lu sɔsɔ towe ye, “N wɔla bunyaa kumu nu n biti n bwii bunyaa kumu.” ²⁹ Sakyɔ mu nu ba bu tuto mu ba maa nu ɔbɔle mu, ba towe ye, “Bulayɔ pɔntɛ!” Nu aku mɔɔ ba ye, “Ibwaare kabɔɔ i towe mu ase!”

[†] 12:13 12:13 ‘Hosana’ kumu kase lu Hibriwu katowe to i gye ye ‘mɔlge ane’ abɛɛ ‘a yɔn Ibwaare’.

[‡] 12:15 12:15 ‘Siyon abi’ abɛɛ Gyerusalem abi i gye ɔkɔlɔn nu. Gyerusalem kade kabaafun ku nu beɛ tu ye Siyon.

30 Nu Yesu towe bamu ye, "I man gye me su nu obule numu towe, amaa lu fane su. 31 Nbuɔnbu i gye saɔa mu nu lbwaare ii biti o gyii dulinyaa numu to asa asu. Nbuɔnbu i gye saɔa mu nu ee biti o kusaa dulinyaa numu to owura lu mu kagya su. Mu i gye Sitaane mu. 32 Amaa nu ba kan kusaa me susu lu kase su bire, n biti n bute asa kpini ba me ase." 33 O towe numu nun kaapu to lu kelewu mu nu ee biti o wu.

34 Nu sakyɔ mu ba lee kɔno ye, "An nu lu Asunkyan ylasa mu to fee, Krisito, Omu nu lbwaare wola lee mu, ii biti o kyina nkpa to kakpaa. Mune su nu fu towe ye, I dagaa ba maa kusaa Daadimaadi Obii-nyansa mu susu? Anumu i gye Daadimaadi Obii-nyansa mu?"

35 Nu Yesu towe bamu lu mu n-yu su ye, "Iɔmanesa mu i man bila ye i kyereee fane ase. Imu su fan kyaga su nate ɔmanesa mu to, ke kitenɔnbiri ki man nye loo fane to. Lu fee ɔsa mu nu o naa kitenɔnbiri to mu man nyi katɔn mu nu ee kpee. 36 Fan maa san fan su ɔmanesa fane ase fale bire, fan kɔole umu gyii, ke fan baa fan gye ɔmanesa mu asa." Yesu maa towe umu kamaa to mu, o lu tuto naa baala bamu su mu nkun.

*Gyiwu abi ba san ba mee
kɔole Yesu bee gyii*

37 Halu asu kyinkyinsa mu nu Yesu waa asa ansi to kpini fale gbaa mu, ba san ba mee kɔole mu bee gyii. 38 Asu numu a waa nu, ke asu mu nu lbwaare otowepu Isaya wola towe mu, i ba to kesintin. Fale nu o taase lbwaare ye,

"Onyirpe, anumu i kɔole asu mu nu an towe mu gyii?"

Nu asa ɔɔ nu Onyirpe mu lee mu obn mu kaapu?"

39 Kpalu umu su mu, ba man taale kɔole Yesu gyii, lu fee Isaya bila towe mu obule to katɔn ku ye,

40 "Lbwaare waa bamu agyaatanapu,
ke bamu ansi i man wu.

O yeye nu ba waa kusu to obn,
ke bamu nfeere to ii mee nu asu kase,
ke ba biliji ba me ase, ke n kye bamu."

41 Isaya gyankpaa wu Yesu bunyaa mu, umu su nu o towe umu lu mu su mu.

42 Halu i maa umu gbaa mu, Gyiwu abulisa mu adamantɛ ba kɔole Yesu gyii. Amaa lu Farasiu abi mu su mu, ba man taale lee bamu kɔkɔle-gyii mu ifuli, lu fee ba su kufuu fee bee biti ba gya bamu lu ogyanekpa mu to.

43 Kpalu fee abulisa mu bee biti kyin lu nyimisa ase ba kyɔ lbwaare ase, umu su nu bee waa kanu.

44 Tuto nu Yesu towe kenken ye, "Osa kumaa mu nu o kɔole me gyii mu, man gye me nkun nu o kɔole gyii, amaa omu nu o sun me mu, nu o kɔole gyii. 45 Osa kumaa mu nu o wu me mu, o wu omu nu o sun me mu. 46 Me i gye ɔmanesa mu nu i ba dulinyaa numu mu, nu okumaa mu nu o kɔole me gyii mu, o man sii kitenɔnbiri to.

47 "Okumaa mu nu o nu me asu towesa, nu o man buu umu mu, man gye me ii biti n bun mu kupwe. Lu fee n man ba nu ye n ba bun dulinyaa to asa kupwe, amaa n ba nu ke n ba molige kumu asa. 48 Osa kumaa mu nu o kina me, nu o man kɔole me asu mu, wola nye omu nu ee biti o bun mu kupwe. Nu asu mu nu n towe mu ii biti i bun mu kupwe kake laalaalwe mu. 49 Kpalu fee i man gye me gbaa-gbaa me obn to nu n su n towe, amaa me-Se mu nu o sun me mu, sa me kɔnɔsa lu kutu mu nu n towe su, nu umu nu n towe. 50 Nu n nyi fee mu kɔnɔsa mu u sa nkpa

kakpaa. Imu su asin kumaa mu nu n towe mu, i gye asin mu nu Me-Se towe me ye n towe.”

13

Yesu fwu mu abulapu mu ayaa su

¹ I maa san gberɛɛ ke ba piili Kesu kono Kanyaɛ nbuno kensi-gyii mu, Yesu bu fɛɛ saɲa fu fɛɛ ɔ lu dulinyaa numu to bwii kpee Mu-se ase. Maa su kebiti sa mu asa mu nu ba bu dulinyaa numu to su mu, ɔ nye kebiti sa bamu naa fu ɔkaa.

² Pɔɣi ke ba piili kalaatpwe su agyito kigyii mu, Sitaane wɔla loo Simon mu-bii, Gyudasi Isikariyoti mu to ye, ɔ lɛɛ Yesu sa. ³ Yesu nyi Mu-se maa taa kuto kumaa waa mu kubaa to, nu o nyi maa lu lbwaare ase nu, nu mu ase nu ee biti o bwii kpee. ⁴ Imu su ɔ kusɔ lu agyito mu ase, nu o bugi mu balumaasu, nu ɔ taa bɔridɔba dila mu kasiye. ⁵ Nu ɔ kyɛɛɛ nkyu waa lape gyeasa to, nu o piili ɛɛ fwu mu abulapu mu ayaa su, yege ɔ su bɔridɔba mu nu ɔ taa maale mu kasiye mu ɛɛ kpayi bamu ayaa su.

⁶ Maa waa kanin naa fu Simon Pita su mu, ɔ taase mu ye, “Ɔnyirɛ, fii biti fu fwu me ayaa su nu?”

⁷ Nu Yesu lɛɛ kono ye, “Nbuɛbu umu nu n waa fale fu mɛɛ ye fu nu kase, amaa kamaa to fii biti fu ba nu umu kase.”

⁸ Nu Pita towe Yesu ye, “Ayeɛ, n mɛɛ yege fu fwu me ayaa su kakaaku.”

Nu Yesu towe mu ye, “Nu fu man yege nu n fwu fu ayaa su bire, fu man bila fii tii me abulapu mu su.”

⁹ Nu Simon Pita towe Yesu ye, “Kanin bire Ɔnyirɛ, man fwu me ayaa su nkun, fwu me abaa ye mi kumu to gbaa tii su.”

¹⁰ Nu Yesu towe mu ye, “Ɔkumaa mu nu ɔ tee gyeɛ mu, mu n-yu su i man bila i su ineesi, umu su mu ayaa su nkun nu ɛɛ fwu. Fane n-yu su i man su ineesi ku, amɔɔ fane to ɔkulɔn.” ¹¹ Lu fɛɛ ɔ tɛɛ wɔla o nyi ɔmu nu ee biti ɔ lɛɛ mu sa, umu su nu ɔ towe ye, “amɔɔ fane to ɔkulɔn” i su ineesi.

¹² Maa fwu bamu ayaa su lɔwe mu, nu o bwii taa mu balumaasu bun, nu o bwii naa kyina mu ɔkyɛnakpa. Nu ɔ taase bamu ye, “Fan nu umu nu n waa sa fane fale kase?” ¹³ Fen tu me ye “Ɔkaapɔ” ye “Ɔnyirɛ” nu i gye kesintin, lu fɛɛ kanun nu n gye. ¹⁴ Nu me, fane-Nyirɛ ye fane Ɔkaapɔ n fwu fane ayaa su fale, i dagaa fɛɛ fane gbaa fane fan fwu abaa ayaa su. ¹⁵ N waa sɛnkaala sa fane, ye fane gbaa fane fan waa fɛɛ kanan mu nu n waa sa fane fale. ¹⁶ N towe fane kesintin, kɔyafɔle mɛɛ taale ɔ kyɔ mu-nyirɛ, nu kabɔɔ mɛɛ taale ɔ kyɔ ɔmu nu o sun mu mu. ¹⁷ Nbuɛbu fan maa bu umu fale, nu fan kan waa umu mu, lbwaare ii biti ɔ waa fane kuseɛ.

Yesu towe ye mu abulapu ku ii biti ɔ lɛɛ mu sa

¹⁸ Nu Yesu towe ye, “Man gye fane kpini asin nu n towe fale. N nyi bamu nu n lɛɛ mu. Amaa asin mu nu ba towe waa Asunkyan yilasa mu to mu, i dagaa i maa ba to. Asin mu i gye ye, ‘Ɔnyin mu nu n maa mu an buga lape kulɔn to an gyii mu, bilinji ɔmu nu ɔ kusɔ yile me su.’

¹⁹ “N towe fane nu n pɔɣi ke i ba waa. Nu i ba mu, fen biti fan bu fɛɛ me i gye ‘Ɔmu nu n towe ye n gye mu’.” ²⁰ N towe fane kesintin, ɔkumaa mu

nu ɔ kɔɔle ɔsa mu nu n sun mu mu, kɔɔle me gbaa me numu, nu ɔkɔmaa mu nu ɔ kɔɔle me mu, kɔɔle ɔmu nu ɔ sun me mu gbaa numu.”

²¹ Yesu maa tɔwe unumu kpini lɔwe mu, nu mu kɔkɔlɔ tɔ nyita mu. Nu ɔ bugi tɔ tɔwe bamu ye, “N tɔwe fane kesintin ye, fane tɔ ɔku ii biti ɔ lɛe me sa.”

²² Nu mu abɔlapu mu ba piili bɛe ku abaa ansi tɔ, fe nfeere bamu tɔ ɔmu nu ɔ dɛe. ²³ Mu abɔlapu mu tɔ ɔkɔlɔn, ɔmu nu Yesu sɔ kebiti sa mu mu, te ɔ maa Yesu. ²⁴ Nu Simon Pita nɔbɛe mu ansi ye, “Taase ɔnyiripe ye, anumɔ asɔn nu eɛ tɔwe fale?”

²⁵ Maa kpɛe Yesu mu, ɔ taase mu ye, “ɔnyiripe, anumɔ nu fu dɛe?”

²⁶ Nu Yesu lɛe kɔnɔ ye, “N kan taa agyito waa lape tɔ mu, ɔmu nu n biti n taa sa mu mu, mu i gye kanɔn nyumisa maɲa.” Maa kpɛe agyito mu waa lape mu tɔ mu, ɔ taa sa Gyudasi Isikariyoti. ²⁷ Gyudasi maa dan kɔɔle agyito maɲa mu, nu Sitaane loo mu nfeere tɔ.

Nu Yesu tɔwe mu ye, “Kɔtɔ mu nu fii biti ye fu waa mu, waa bilɛn-bilɛn.” ²⁸ Bamu nu ba te ogyikpa maɲa kpini, ɔku man nu asɔn mu nu Yesu tɔwe mu kase. ²⁹ Amaa Gyudasi maa gye ɔmu nu eɛ kɔtaa bamu afulee sɔ mu, aku ba fe nfeere ye, Yesu sun mu ye ɔ naa sɔɔ ato mu nu ii tiri sa Kesu kɔnɔ Kanyanɛ nbunɔ agyito mu. Nu aku mɔɔ ba fe nfeere fɛe ɔ sun mu nu ye ɔ taa afulee naa sa atiripu. ³⁰ Gyudasi maa dan kɔɔle agyito mu lɔwe mu, nu ɔ lu kewu kyɔn. Saɲa maɲa gye kagyambwe nɔn.

Yesu sa mu abɔlapu mu nbara pɔpwe

³¹ Gyudasi maa lu kyɔn mu, nu Yesu tɔwe ye, “Saɲa fuɔ fɛe me, Daadimaadi Obii-nyansa bunyaa i lu ifuli, ke lbwaare gbaa ɔ bɔla me sɔ lɛe mu bunyaa mu. ³² Nu lbwaare kan bɔla me sɔ lɛe mu bunyaa mu ifuli mu, ee biti ɔ bunyaa me, Daadimaadi Obii-nyansa mu. lbwaare ii biti ɔ waa umu nbunbu numu.

³³ “Mi-bii ana, saɲa gberɛe i san ke n kyina fane ase. Fen biti fan ku biti me, fɛe kanan mu nu n tɔwe Gyiwu abi abɔlsa mu, kanɔn nu n tɔwe fane nbunbu fale ye, katɔn mu nu n biti n kpee mu, fan mɛe ye fan taale ba tɔtɔ.

³⁴ “Nbunbu n sa fane kɔnɔsa pɔpwe ye, fan nye kebiti sa abaa. Fɛe kanan mu nu n nye kebiti sa fane mu, kanɔn maɲa sɔ nu fan nye kebiti sa abaa. ³⁵ Nu fan kan nye kebiti sa abaa mu, umu ii biti i yege asa kpini ba bu ye fan gye me abɔlapu.”

³⁶ Nu Simon Pita taase mu ye, “ɔnyiripe fine nu fii kpee?” Yesu lɛe kɔnɔ ye, “Katɔn mu nu n kpee mu fu mɛe ye fu taale buu me kpee nbunbu, amaa fii biti fu buu me ba kamaa tɔ.”

Yesu tɔwe yila ye Pita ii biti ɔ kyɛe ulu isa ye ɔ man nyi mu

(Matiwu 26:31-35; Maki 27-31; Luka 22:31-34)

³⁷ Nu Pita taase mu ye “ɔnyiripe, mine waa nu n mɛe taale buu fu nbunbu. N biti n taa me nkpa taga apu sa fu.”

³⁸ Tɔtɔ nu Yesu taase mu ye, “Fii biti fu taa fu nkpa taga apu sa me kesintin? N tɔwe fu kesintin ye, pɔyi ke kyaase ɔ bun mu, fii biti fu kyɛe ulu isa ye fu man nyi me.”

14

Yesu tōwe yuula mu abulapu mu nkolo

¹ Nii Yesu tōwe mu abulapu mu ye, “Fan man yege fane nkolo i nmaa fane. Fan kōole lbwaare gyii ke fan kōole ngbaa me gyii. ² Ibu damante i bu Me-Se kikapara su. Nii i daa i man gye kanun nun, naafoo n tōwe fane. N kpee n naa loho okynakpa sa fane. ³ Nii n kan kpee naa loho okynakpa sa fane mu, n biti n bwii ba taa fane kpee me ase, ke fan naa kyina katun mu nu n te mu. ⁴ Fen nyi okpa mu, nu fen nyi katun mu nu n kpee mu.”

*Yesu i gye okpa mu
kpee lbwaare ase*

⁵ Nii Tomasi tōwe Yesu ye, “Onyiripe, a man nyi katun mu nu fii kpee. Nii nene nu an biti a waa bu okpa mu?”

⁶ Nii Yesu lee kōho ye, “Me i gye okpa mu ye kesintin mu ye nkpa mu. Oku mee taale kpee Me-Se ase, amoo o bōla me su. ⁷ Nii fan kan fan nyi me kesintin to mu, naafoo fan nyi Me-Se mu gbaa. Lu nbunbu numu u su ii kpee mu, fen nyi mu, nu fen wu mu.”

⁸ Nii Filipu tōwe ye, “Onyiripe, kaapu ane Fu-se mu, kuto mu nu ki tiri ane nun.”

⁹ Tuto nu Yesu lee kōho ye, “Filipu, amoo fu man nyi me, halu kanan mu nu n kyina fane ase kyeere fale? Osa kumaa mu nu o wu me mu, o wu Me-Se mu. Mine i waa nu fu bila fu tōwe ye, ‘Kaapu ane Fu-se mu?’

¹⁰ Abee fu man kōole gyii ye n maa Me-Se mu an gye kōkōlun? Asin mu nu n tōwe fane mu man gye me gbaa-gbaa me lee. Amaa Me-Se mu nu o bu me to mu ii sun mu kusun. ¹¹ Kanun su fan kōole me gyii fee n maa tōwe ye, n maa Me-Se mu an gye kōkōlun. Nu i man gye kanun gbaa mu, fan kōole me gyii lu asin kyinkyinsa mu nu fan wu n maa waa fale su.

¹² N tōwe fane kesintin, osa kumaa mu nu ee kōole me ee gyii mu, ee biti o waa ato mu nu n waa mu. Ee biti o waa umu nu i kyo fale gbaa, lu fee n kpee Me-Se mu ase nun. ¹³ Nii kuto kumaa mu nu fan kole me kitu to su mu, n biti n waa sa fane, ke me, Obii n buya bunyaa sa Me-Se mu.

¹⁴ Kuto kumaa mu nu fen kole me lu me kitu to su mu, n biti n waa sa fane.” Yesu da mu kōkolo su ye Kayaayu Kyirekyire mu kii biti ki ba.

¹⁵ Nii Yesu tōwe mu abulapu mu ye, “Nii fan kan fan su kebiti sa me mu, fen biti fan buu me kōnosa. ¹⁶ N biti n kole Me-Se ke o sa fane Okyetopu pupwe mu nu ee biti o baa o bu fane ase kakpaa. ¹⁷ Mu i gye Kayaayu Kyirekyire mu nu ee lee lbwaare kesintin mu ee kaapu. Dulinya abi ba mee ye ba taale kōole mu, lu fee ba man nyi mu, nu be mee wu mu. Amaa fane fane fan nyi mu, lu fee o bu fane ase, nu ee biti o baa o bu fane to.

¹⁸ N mee ye n yege fane fee anmengyi, n biti n bwii ba fane ase. ¹⁹ I san gberee, dulinya abi ba man bila ye ba wu me. Amaa fane fane bure fen biti fan wu me. Lu fee n maa te nkpa to fale, fane gbaa fane fen biti fan baa fan te nkpa to. ²⁰ Kanun kake manja fen biti fan bu fee n maa Me-Se an gye kōkōlun, nu n maa fane gbaa an gye kōkōlun.

²¹ “Okumaa mu nu o kōole me kōnosa, nu o buu umu mu, mu i gye o mu nu o su kebiti sa me. Okumaa mu nu o su kebiti sa me mu, Me-Se gbaa ii biti o nye kebiti sa mu. Ngbaa me n biti n nye kebiti sa mu, ke n lee me n-yu kaapu mu.”

²² Nu Gyudasi (man gye Gyudasi Isikariyoti mu) towe ye, “Ɔnyɛrɛ, mɛnɛ waa nu fii biti fu lɛɛ fu n-yu kaapu anɛ nkɔn, nu man gye dulinyaa abi mu?”

²³ Nu Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, “Ɔkɔmaa mu nu ɔ sɔ kebiti sa mɛ mu, ii biti o buu mɛ kɔkaapu mu. Mɛ-Sɛ ii biti ɔ nye kebiti sa mu, nu maa Mɛ-Sɛ an biti a ba mu asɛ, kɛ a taa mu biliŋi anɛ aye. ²⁴ Ɔkɔmaa mu nu ɔ man sɔ kebiti sa mɛ mu, mɛɛ ye o buu mɛ kɔkaapu mu. Kɔkaapu mu nu fen nu fale man gye mɛ gbaa-gbaa mɛ kɔkaapu, u lu Mɛ-Sɛ mu nu o sun mɛ mu asɛ nɛn.

²⁵ “N maa san n bu fane ase fale sɔ nu n towe fane fale asɛn. ²⁶ Amaa Ɔkyɛtɔpu mu nu ɔ gye Kayaayu Kyɛrɛkyɛrɛ, mu nu Mɛ-Sɛ mu ii biti o sun mɛ kitu tɔ mu, ii biti ɔ kaapu fane kɔtɔ kɔmaa kɛ o nyinji fane kɔtɔ kɔmaa mu nu n towe fane fale. ²⁷ Kayɛ-yuuli ki baa ki bu fane ase, mɛ gbaa-gbaa kayɛ-yuuli nu n sɔ n sa fane. Amaa i man du fɛɛ dulinyaa kayɛ-yuuli mu nu bɛɛ sa mu. Fan man yege fane nkɔlɔ i nyita, fan man waa kufuu.

²⁸ “Fan nu n maa towe fane ye, ‘N kpee kɛ n bila bwii ba fane ase.’ Nu fen kan fen biti mɛ asɛn mu, naafɔɔ fane ansi ii biti i gyii fɛɛ n maa kpee Mɛ-Sɛ mu asɛ, lu fɛɛ Mɛ-Sɛ mu i gye ɔkpare ɔ kyo mɛ. ²⁹ N wɔla n towe fane umu kpini nbunbu pɔyi kɛ i ba waa, nu i kan ba waa mu kɛ fan kɔlɛ mɛ gyii. ³⁰ N mɛɛ bila ye n towe fane ase kyɛrɛɛ, lu fɛɛ dulinyaa tɔ owura u ba. Ɔ man sɔ ɔlɔn mɛ sɔ, ³¹ amaa i tiri fɛɛ n maa waa kɔtɔ mu nu Mɛ-Sɛ sa mɛ kɔnɔ ye n waa mu, kɛ dulinyaa abi ba bu fɛɛ n sɔ kebiti sa Mɛ-Sɛ. Fan ba kɛ a lu nfu.”

15

Oyu gbaa-gbaa mu ye n-yaabi

¹ Nu Yesu towe mu abɛlapu mu ye, “Mɛ i gye wayɛn oyu gbaa-gbaa mu nu ku sɔyi abi, nu Mɛ-Sɛ i gye oyu mu ɔɔɔpu. ² Kayaa-bi kɔmaa mu nu ki kyaa mɛ sɔ nu ki mɛɛ sɔyi abi mu, ɛɛ nɛ kumu nɛn ɛɛ fɔyi, nu kayaa-bi kɔmaa mu nu ku sɔyi abi mu, ɛɛ kpaale kayaa-bi mu kɛ ki nye sɔyi abi tii sɔ. ³ Lu asɛn mu nu n towe sa fane sɔ mu, fan tɛɛ waa kyɛrɛkyɛrɛ. ⁴ Fan baa fan bu mɛ asɛ, kɛ ngbaa mɛ n baa n bu fane ase. Kiyaa-bi nkɔn mɛɛ taale sɔyi abi, amɔɔ ki kyaa oyu mu sɔ. Kanɛn manja nu fane gbaa fane fen mɛɛ taale sɔyi abi, amɔɔ fan bu mɛ asɛ.

⁵ “Mɛ i gye oyu mu, nu fane i gye kumu n-yaabi mu. Ɔsa kɔmaa mu nu ɔ kan ɔ bu mɛ asɛ, nu ngbaa n bu mu ase sɔ mu, ɛɛ biti ɔ sɔyi abi gaa, fɛɛ kanan mu nu kayaa-bi kyaa oyu sɔ nu ku sɔyi abi mu. Imu sɔ nu fan man tii mɛ sɔ birɛ, fen mɛɛ taale waa sehn. ⁶ Nu ɔkɔmaa mu nu ɔ man kan ɔ bu mɛ asɛ birɛ, o du nɛn fɛɛ kayaa-bi mu nu ba nɛ twɔ nu ki wɔlɛ. Kanɛn n-yaabi nu bɛɛ tase bɛɛ twɔ fulɔn tɔ, kɛ i diyɛ mu. ⁷ Nu fan kan fan bu mɛ asɛ, nu mɛ asɛn mu bu fane tɔ mu, kɔtɔ kɔmaa mu nu fen biti, nu fan kɔlɛ lbwaare mu, ɛɛ biti ɔ waa sa fane. ⁸ Nu fan kan sɔyi abi gaa, mu nu u kaapu fɛɛ fan gye mɛ abɛlapu mu, umu i nye lɛɛ Mɛ-Sɛ bunyaa mu ifuli kaapu.

⁹ “Fɛɛ kanan mu nu Mɛ-Sɛ mu sɔ kebiti sa mɛ mu, kanɛn manja nu ngbaa mɛ n sɔ kebiti sa fane. Imu sɔ fan kyaga sɔ kyɛna mi kebiti mu tɔ. ¹⁰ Nu fan kan buu mɛ kɔnɔsa mu, n biti n kyaga sɔ nye kebiti sa fane, fɛɛ kanan mu nu n buu Mɛ-Sɛ kɔnɔsa nu ɔ sɔ kebiti sa mɛ mu. ¹¹ N towe fane umu nɛn kɛ mi kensi-gyii ɔ kyɛna fane tɔ, kɛ fane kensi-gyii mu ɔ naa lɔwɛ kyɛkyɛɛ. ¹² Mɛ kɔnɔsa i gye ye, Fan nye kebiti sa abaa, fɛɛ kanan mu nu

n nye kebiti sa fane mu. ¹³ Kebiti ku man bu to ku kyɔ kɔnumu fee oku maa wu sa mu kyemune ana. ¹⁴ Nu fan kan buu me konosa mu bure, fan gye me kyemune ana nun. ¹⁵ N mee bula ye n tu fane me ayaafole, lu fee kyaafole man nyi koto mu nu mu-nyiripe u waa. Amaa n tu fane me kyemune ana nun, lu fee koto kumaa mu nu n bula lu Me-Se ase mu, n lee kaapu fane. ¹⁶ Man gye fane i lee me. Amaa me i lee fane, nu n sun fane ye fan naa soyi abi mu nu ii biti i kyereee. Nu fan kan waa kanun mu, koto kumaa mu nu fan kole Me-Se me kitu to mu, ee biti o waa sa fane. ¹⁷ Me konosa i gye ye, fan nye kebiti sa abaa.”

*Dulinya asa bee kisi
abulapɔ mu*

¹⁸ Nu Yesu towe ye, “Nu dulinyaa abi ba kan bee kisi fane mu, fan baa fan nyinji fee me nu ba daa kikisi. ¹⁹ Nu fan kan fan du fee dulinyaa to abi bure, naafɔo dulinyaa abi bee biti ba nye kebiti sa fane fee kumu asa. Amaa fan man gye dulinyaa abi. Me i lee fane lu dulinyaa abi to. Imu su nu dulinyaa abi bee kisi fane mu. ²⁰ Fan nyinji asɔn mu nu n towe fane mu ye, ‘Kyaafole mee taale o kyɔ mu-nyiripe.’ Imu su n maa wu awɔrɔfo bamu abaa to fale, kanun nu fane gbaa fane fen biti fan wu awɔrɔfo bamu abaa to. Nu ba kan buu me kikaapu mu, bee biti ba buu fane kikaapu mu gbaa. ²¹ Lu me kitu su, nu bee biti ba waa fane umu kpini, lu fee ba man nyi Omu nu o sun me mu. ²² Nu n daa man ba towe asɔn mu sa bamu nun, naafɔo ba mee ye ba wu alibi kupwe. Amaa nbunbu ba man su kono kolee lu bamu alibi su. ²³ Okumaa mu nu ee kisi me mu, ee kisi Me-Se mu gbaa. ²⁴ N ba waa asɔn kyinkyinsa mu nu oku man pu taale waa bamu to. Nu ba daa ba man wu umu bure nun, naafɔo ba mee ye ba wu alibi kupwe. Amaa nbunbu ba wu asɔn kyinkyinsa umu kpini. Halu umu kpini gbaa mu ba kisi maa Me-Se. ²⁵ Amaa umu i yege Asɔnkyan yilasa mu i ba to. Asɔn mu i gye ye, ‘Ba kisi me yege i man su kase.’

²⁶ “Amaa n biti n sun Okyetoɔpu mu lu Me-Se ase, mu i gye Kayaayu Kyirekyire mu nu ee lee kesintin lu lbwaare su ee kaapu. ²⁷ Nu i dagaa fane gbaa fane fan gyii me n-yu su kesintin, lu fee fan bu me ase lu npiili ase.

16

¹ “N towe fane umu kpini nun, ke fan man nye yege fane kikole-gyii mu to. ² Bee biti ba gya fane lu Gyiwu abi kabwaare-kole ogyaneɛkpa. Saɛa ku ii biti o ba, nu oku kan ba moɔ fane gbaa mu, ee biti o fe nfeere fee ee sun kusun ee kye lbwaare to nun. ³ Bee biti ba waa fale ato, lu fee ba man nyi Me-Se mu, nu ba man nyi me. ⁴ N towe fane umu nun, nu saɛa mu kan fɔb mu, fen biti fan nyinji fee n wola da fane amu to. N man towe fane umu bilen, lu fee n san n bu fane ase.”

*Kayaayu Kyirekyire
mu kusun*

(Gyon 14:16, 26, 15:26)

⁵ Nu Yesu towe ye, “Nbnunbu n kpee omu nu o sun me mu ase nun, amaa fane oku man taase me katn mu nu n kpee. ⁶ Lu fee n maa towe fane umu kpini su mu, fane nkolo to i nyita. ⁷ Amaa n towe fane kesintin, mi kikpe mu ku gye tonɔ sa fane nun. Nu n man kan kpee mu, Okyetoɔpu mu mee ye o ba fane ase. Amaa nu n kan kpee mu, n biti n sun mu fane ase.

⁸ Nii ɔ kan ba mu, ee biti ɔ ba yege dulinjaa to asa ba bu fee ba foyi okpa lu bamu alibi su, ye ukpa kikiyiigi mu su ye lbwaare asin kigyii su. ⁹ Okpa mu nu ba foyi lu bamu alibi su mu i gye ye ba mee koolɛ me bee gyii. ¹⁰ Okpa mu nu ba foyi lu ukpa kikiyiigi su mu, i gye ye n kpee Me-Se mu ase katun mu nu fan man bila ye fan wu me. ¹¹ Okpa mu nu ba foyi lu lbwaare asin kigyii su mu, i gye ye lbwaare tee wola bun dulinjaa numu to Owura mu kupwe.

¹² “N su asin kokyɔ n towe fane, amaa fan mee taale kɔtaa umu kpini nbunbu numu. ¹³ Amaa nu Kayaayu mu nu ee lee kesintin ee kaapu kan ba mu, ee biti ɔ kaapu fane ke fan bu kesintin mu kpini. Man gye mu gbaa-gbaa ɔlun su nu ee towe. Amaa kutɔ mu nu ee nu mu nkɔn nu ee towe, nu ee biti ɔ towe fane kutɔ mu nu kii biti ki ba. ¹⁴ Lu kutɔ mu nu ɔ nu lu me ase nu ee biti ɔ lee kaapu fane, ke ee biti ɔ biya me bunyaa. ¹⁵ Kutɔ kɔmaa mu nu ki gye Me-Se mu lee mu, gye me lee nun. Imu su nu n towe fane ye Kayaayu mu ii biti ɔ taa kutɔ mu nu ki gye me lee mu ba kaapu fane.”

Kɔkɔlɔ nyita biliŋi

kɔkɔlɔ fuuli

¹⁶ Nu Yesu kyaga su towe ye, “I san gberɛɛ fan man bila ye fen wu me, nu i bila waa gberɛɛ fen biti fen wu me.”

¹⁷ Tutɔ maŋa nu mu abulapu aku bee taase abaa ye, “Mune nu mu katowe mu u kaapu? Maa towe ye, ‘I san gberɛɛ fan man bila ye fan wu me, nu i bila waa gberɛɛ, fen biti fan wu me’ nu ɔ bila bwii towe ye, ‘N kpee Me-Se mu ase’ mu, mune nu unumu u kaapu?” ¹⁸ Nu ba maa su bee taase ye, “ ‘I san gberɛɛ’ mu, umu kase i gye nene? A mee nu asin mu nu ee towe mu kase.”

¹⁹ Nu Yesu bu fee mu abulapu mu bee biti ba taase mu asin mu kase, nu ɔ taase bamu ye, “N maa towe ye, ‘I san gberɛɛ fan man bila ye fen wu me, nu i bila waa gberɛɛ fen biti fan wu me’ mu, umu asin nu fen taase abaa? ²⁰ N towe fane kesintin ye, fen biti fan su ke fan bɔta to, yege dulinjaa abi moɔ bee gyii bamu ansi. Fane nkɔlɔ ii biti ii nyita fane, amaa fane nkɔlɔ kinyita ii biti i ba biliŋi nkɔlɔ fuuli. ²¹ I du nun fee kedunjidi maa kɔtaa okyɔ mu, i ko mu lu fee mu awɔrɔfo saŋa fuu. Amaa nu ɔ kɔuge kebii mu, ee tan mu awɔrɔfo mu su, lu fee ɔ kɔuge kebii waa dulinjaa to. ²² Kanun nu i du sa fane gbaa fane. Nbuɔnbu fan bu awɔrɔfo to. Amaa n biti n bila wu fane, ke fane ansi i gyii. Nu oku mee taale lee kanun kensi-gyii maŋa lu fane to. ²³ Nu kake maŋa kan fuu mu, fan man bila ye fan taase me sehn. N towe fane kesintin ye Me-Se ii biti ɔ sa fane kutɔ kɔmaa mu nu fan kule lu me kitu to su. ²⁴ Halu ba lu ndaga fan man pɔta kule kutɔ ku lu me kitu to su. Fan kule, fen biti fan nye, ke fane kensi-gyii ɔ nye akɔ.”

²⁵ “I gye kesintin fee aŋasan to nu n towe asin numu. Amaa saŋa ku u ba nu n man bila ye n towe fane aŋasan to. N biti n lee ifuli towe fane kutɔ kɔmaa numu lu Me-Se su. ²⁶ Kanun kake maŋa fen biti fan kule Me-Se lu me kitu to su. N mee towe nun ye n biti n yile fane ayaa to kule Me-Se sa fane. ²⁷ Lu fee Me-Se mu gbaa-gbaa su kebityi sa fane, kpali fee fan su kebityi sa me nu fan koolɛ gyii fee n lu lbwaare ase. ²⁸ N lu Me-Se mu ase ba dulinjaa to. Nu nbunbu n lu dulinjaa numu to n bwii n kpee Me-Se mu ase.”

²⁹ Nu Yesu abulapu mu ba tawe ye, “Nbuunbu bure, fu man bila fu tawe anjasa to, fii sii fii bugi to nun fu tawe. ³⁰ Nbuunbu an wu fee fu nyi koto kumaa numu, nu i man bila i tiri fee oku a taase fu koto ku. Inumu i yege nu an koole fu gyii ye fu lu lbwaare ase.”

³¹ Nu Yesu lee kono ye, “Nbuunbu bure fan koole gyii? ³² Amaa sanya ku i ba, nu ki tee ba gbaa, nu fane okumaa numu ii biti o yaase to kpee mu aye. Fen biti fan yege me nkun. Amaa i mee ye i san me nkun lu fee Me-Se mu bu me ase.

³³ “N tawe fane fale asin nun, ke lu me su mu, ke fan nye kayi-yuuli. Fen biti fan gyii aworofu dulinjaa numu to. Amaa fan nye nkolo, lu fee n ko gyii dulinjaa mu su.”

17

Yesu kole kabwaare-kole sa mu n-yi

¹ Yesu maa tawe inumu lwe mu, o kusaa mu kumu ku sasu nu o kole lbwaare ye,

“Nse sanya mu fuv. Sa me, Fu-bii mu bunyaa, ke me, Fu-bii mu gbaa n sa fu bunyaa. ² Lu fee fu sa me olon lu asa kpini su, fee n sa asa mu nu fu taa boota me mu kpini nkpa kakpaa. ³ Nkpa kakpaa mu i gye ye asa ba bu fu, kesintin lbwaare kolun mu, ke ba bu me, Yesu Krisito mu nu fu sun mu. ⁴ N biya fu bunyaa kase su nfu, lu n maa lwe fu kusun mu nu fu sa me ye n ba waa mu su. ⁵ Me-Se, sa me bunyaa fu ansi to nbuunbu numu, bunyaa mu nu n wola n su fu ase poyi nu fu tub dulinjaa mu.”

Yesu kole kabwaare-kole sa mu abulapu mu

⁶ Nu Yesu kyaga su ye, “N lee fu kedubi kaapu bamu nu fu lee bamu lu dulinjaa numu to sa me mu. Ba daa ba gye fu lee nun, nu fu taa bamu sa me. Nu ba koole fu asin mu nu ba buu umu. ⁷ Nbuunbu bure, ba bu fee koto kumaa mu nu n su mu lu fu ase nun. ⁸ Lu fee n tawe bamu asin mu nu fu sa me mu, nu ba koole. Ba bu kesintin to fee n lu fu ase, nu ba koole gyii fee fu i sun me. ⁹ N kole kabwaare-kole n sa bamu. N mee kole n sa dulinjaa abi, amaa bamu nu fu taa sa me, lu fee ba gye fu lee mu. ¹⁰ Asa mu nu ba gye me lee mu kpini, ba gye fu lee, nu bamu nu ba gye fu lee mu ba gye me lee. Lu bamu su nu me bunyaa mu lu ifuli. ¹¹ N man bila ye n kyina dulinjaa numu to, n ba fu ase nun. Amaa bee bamu bure ba san ba bu dulinjaa numu to. Nse Kyurekyure taa fu kitu mu nu fu sa me olon mu kun bamu, ke ba nye waa kukolon fee kanan mu nu maa fu an gye kukolon mu. ¹² Maa kyina n bu bamu ase mu, kitu mu nu fu sa me mu, kumu olon to nu n taa ku bamu su, nu n kun bamu. Imu su bamu to oku man foyi, amoo omu nu o dagaa fee o foyi mu, ke Asinkyany yilasa mu i ba to.

¹³ “Nbuunbu n ba fu ase numu. Amaa maa san n bu dulinjaa numu to mu nu n tawe inumu, ke ba nye me kensi-gyii bamu to danbrasa naa lwe. ¹⁴ N taa fu asin mu sa bamu, nu dulinjaa abi ba kisi bamu, lu fee ba man bila ba gye dulinjaa to abi, fee kanan mu nu n man gye dulinjaa to obii mu. ¹⁵ N mee kole fu nun ye fu lee bamu lu dulinjaa to, amaa n kole nun ye fu kun bamu lu Sitaane su. ¹⁶ Ba man gye dulinjaa numu lee, fee kanan mu nu n man gye kumu lee mu. ¹⁷ Taa fu asin kesintin lonjo bamu yila, lu fee fu asin mu i gye kesintin. ¹⁸ Fee kanan mu nu fu sun me dulinjaa to

mɔ, kanɔn nu ngbaa me n sun bamɔ dulinyaa tɔ. ¹⁹ Lu bamɔ sɔ nu n taa me n-yi sa fu, ke ngbaa bamɔ ba nye taa bamɔ n-yi sa fu kesintin tɔ.”

*Yesu kɔle
kabwaare-kɔle sa mu
abuupu kpini*

²⁰ Nu Yesu bila kɔle kabwaare-kɔle, “Man gye me abɔlapɔ mu nkɔn nu n kɔle kabwaare-kɔle n sa. N kɔle n sa bamɔ nu bee biti ba be nu me asin lu bamɔ ase ke ba kɔle me gyii mu gbaa. ²¹ Nse, me kabwaare-kɔle i gye ye bamɔ kpini ba waa kɔkɔlɔn, fɛɛ kanan mu nu fu bu me tɔ nu ngbaa n bu fu tɔ mu. N kɔle fu ye, ba baa ba bu anɛ tɔ, ke dulinyaa abi ba kɔle gyii ye fu i sun me. ²² N sa bamɔ bunyaa mu nu fu sa me mu, ke ba nye waa kɔkɔlɔn fɛɛ kanan mu nu an gye kɔkɔlɔn mu. ²³ N ba n bu bamɔ tɔ yege fu bu me tɔ, ke ba buga waa kɔnɔ kɔlɔn naa lɔwe. Inumu ii biti i yege dulinyaa abi ba bu fɛɛ fu i sun me, nu fu sɔ kebiti sa bamɔ fɛɛ kanan mu nu fu sɔ kebiti sa me mu.

²⁴ “Nse n biti fɛɛ bamɔ nu fu taa sa me mu, ba baa ba bu me ase katɔn mu nu n bu mu. Ke ba wu me bunyaa mu nu fu taa sa me mu, lu fɛɛ fu sɔ kebiti sa me pɔyi nu fu tɔɔ dulinyaa mu.

²⁵ “Nse, ikpa kyigisa wuya, dulinyaa abi ba maa man nyi fu, amaa mee me n nyi fu, nu mi abuupu mu be nyi fɛɛ fu i sun me. ²⁶ N lee fu kedubi kaapu bamɔ, nu n biti n kyaga sɔ lee fu kaapu bamɔ, ke fu kebiti mu nu fu sɔ sa me mu ki baa ki bu bamɔ tɔ, ke ngbaa me n baa n bu bamɔ tɔ.”

18

*Ba kpee ba naa
kɔtaa Yesu*

(Matiwu 26:47-56; Maki 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ Yesu maa kɔle kabwaare-kɔle lɔwe mu, maa mu abɔlapɔ mu ba faa kɔpantan mu nu bee ti kɔmu ye Kidiron kpee kɔmu benbe. Kadɔɔ-bi kɔ kɔbu tɔtɔ, nu ba loo kɔmu tɔ.

² Nu Gyudasi mu nu ee lee Yesu ee sa mu, nyi tɔtɔ. Lu fɛɛ, Yesu maa mu abɔlapɔ bee taale bee gyanɛ tɔtɔ. ³ Imu sɔ aseepu bilisa ye Farasii abi ba yege nu Gyudasi gyankpaa Roma anaakɔpu ye kabwaare-sunkpa aye akɔsɔpu, yege ba sɔ igyaa ye ifitila ye aduntɔ ba kadɔɔ-bi mu tɔ.

⁴ Yesu maa nyi kɔtɔ mu nu kii biti ki ba mu sɔ mu, ɔ lu abɔlapɔ mu tɔ nu ɔ taase bamɔ ye, “Anumu nu fen biti?”

⁵ Nu ba lee kɔnɔ ye, “An biti Yesu Kanasareti-nyin mu nun.”

Nu Yesu lee kɔnɔ ye, “Me gye mu.” Yege Gyudasi mu nu ee lee mu sa mu yile bamɔ ase tɔtɔ. ⁶ Yesu maa tɔwe ye, “Me i gye mu” mu, nu ba bwii kamaa tiye kase.

⁷ Nu ɔ bila taase bamɔ ye, “Anumu nu fen biti?”

Nu ba lee kɔnɔ ye, “An biti Yesu Kanasareti-nyin mu nun.”

⁸ Nu Yesu lee kɔnɔ ye, “N tɔwe fane ye me i gye mu. Imu sɔ nu me nu fen biti bire, fan yege bamɔ nu ba tii me sɔ fale ba nate.” ⁹ Inumu i waa nun, ke asin mu nu ɔ wɔla tɔwe mu i ba tɔ. Asin mu i gye ye, “N man yege bamɔ nu fu taa bamɔ sa me mu tɔ ɔkɔ fɔyi” mu.

¹⁰ Simon Pita sɔ sakunde, nu ɔ bute kɔmu loore nu ɔ ne aseepu bilisa ase kɔyaafɔle gyisa kɔsu tin. Kɔyaafɔle manja kitu i gye Malikusi.

11 Yesu tɔwɛ Pita yɛ, “Bwiiyaa fɔ sakunde mu waa kumu kukufɛɛ tɔ. Fɔ man nyi fɛɛ i tiri fɛɛ n gyii awɔrɔfɔ mu nu Nse lbwaare ŋmina yila mɛ mu?”

Ba taa Yesu kpee

ɔbilisa Anasi aɛ

12 Nu anaakɔpu mu yɛ bamu ɔbilisa yɛ kabwaare-sunkpa ayɛ akusɔpu mu ba kɩtaa Yesu, nu ba ŋmina mu. 13 Nu ba gyankpaa taa mu kpee Anasi aɛ, mu i gye Kayifasi mu-saa, mu nu ɔ gye oseepu bilisa aɛ kanin kesu maŋa. 14 Kayifasi maŋa i gye ɔmu nu ɔ daa tɔwɛ waa Gyiwu abi mu yɛ i bɔ fɛɛ nyimisa kulɔn o wu sa asa kpini mu.

Pita kɩkyɛ gyankpaasa

yɛ ɔ man nyi Yesu

(Matiwu 26:69-70; Maki 14:66-68; Luka 22:55-57)

15 Simon Pita maa ɔbilapɔ ku ba buu Yesu. Fɛɛ ɔbilapɔ mu maa nyi Oseepu bilisa aɛ mu sɔ mu, o buu Yesu loo oseepu bilisa aɛ mu kɩkpaara sɔ. 16 Amaa Pita gyoo kebunɔ. ɔbilapɔ mu nu o nyi Oseepu bilisa aɛ mu, bwii ba tɔwɛ kibite mu nu ɛɛ kɩ kebunɔ mu sɔ mu aɛ, nu ɔ taa Pita loo.

17 Kibite mu nu ɔ kɩ kebunɔ mu taase Pita yɛ, “Fɔ man gye Yesu abɩlapɔ mu ɔku nun?”

Nu ɔ lɛɛ kɔnɔ yɛ, “Ayee, n man gye.”

18 I kyina i gye awɔɔ tɔ nun, nu ayaafɔlɛ yɛ kabwaare-sunkpa ayɛ akusɔpu mu ba diyɛla fulɔn bɛɛ wɔlɛ, nu Pita gbaa ba yilɛ bamu aɛɛ wɔlɛ fulɔn.

Oseepu bilisa aɛ mu

taase Yesu asin

(Matiwu 26:59-66; Maki 14:56-64; Luka 22:66-71)

19 Oseepu bilisa aɛ Anasi taase Yesu lu mu abɩlapɔ mu yɛ asin mu nu ɛɛ kaapu mu sɔ.

20 Nu Yesu lɛɛ kɔnɔ yɛ, “Saŋa kumaa numu sakyɔ tɔ nu n tɔwɛ asin, yɛɛɛ n kaapu atɔ kabwaare-kulɛ igyanɛkpa yɛ kabwaare-sunkpa ayɛ mu tɔ katin mu nu Gyiwu abi kpini bɛɛ gyanɛ mu. N man tɔwɛ kɔtɔ ku baala asiri tɔ. 21 Mɩnɛ sɔ nu fu taase mɛ fale asin? Taase bamu nu ba nu mɛ aɛ mu. Ba nyi kɔtɔ mu nu n tɔwɛ.”

22 Yesu maa tɔwɛ kanin mu, nu akusɔpu mu tɔ ɔku mu nu ɔ yilɛ tɔtɔ mu kpa mu ɔtan, nu ɔ taase mu yɛ, “Fale nu i dagaa fɔ maa lɛɛ Oseepu bilisa aɛ kɔnɔ?”

23 Nu Yesu lɛɛ kɔnɔ yɛ, “Nu n kan tɔwɛ asin aku nu i man burɔn mu, tɔwɛ asin maŋa kɛ ɔkumaa numu o nu. Amaa nu mɛ asin mu i gye kesintin mu, mɩnɛ waa nu fu da mɛ ɔtan?” 24 Tɔtɔ nu ɔbilisa Anasi yɛɛɛ nu ba taa Yesu yɛ kanan mu nu ba ŋmina mu mu naa sa Kayifasi, Oseepu bilisa aɛ mu.

Pita kɩkyɛɛ kɩnyɔsapɔ yɛ

kɩsasapɔ yɛ ɔ man nyi Yesu

(Matiwu 26:71-75; Maki 14:69-72; Luka 22:57-62)

25 Simon Pita san ɔ yilɛ ɛɛ wɔlɛ fulɔn, nu ɔku ba taase mu yɛ, “Fɔ man gye mu abɩlapɔ mu tɔ ɔku nun?” Nu Pita kye yɛ, “Ayee, n man gye.”

26 Nu oseepu bilisa aɛ mu ayaafɔlɛ mu tɔ ɔku, ɔmu nu Pita ŋɛ mu kusɔ tɩn mu, mu kusɔpu, taase mu yɛ, “N man wu fɔ maa bu mu aɛɛ kadɔɔ-bi mu tɔ?” 27 Nu Pita bwii kye. Opula maŋa tɔ nu kyaase buɔn.

Ba taa Yesu kpee Paleti ase

(Matiwu 27:1-2; Maki 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Nii ba lee Yesu lu Kayifasi ase nyenyenuu, kpee Jisuwale Jokusupu mu kukpaara to Amaa Giyiwu abi mu ba man loo kukpaara mu to, lu fee nu ba kan loo toto mu, bee biti ba waa ineesi ke i tii bamu okpa ke ba man nye gyii Kesu kono Kanyanje nbuno mu. ²⁹ Imu su Jisuwale Jokusupu Paleti lu kukpaara su ba bamu ase, nu o taase bamu ye, "Mune asin pwusa nu fan su lu onyin numu su?"

³⁰ Nii ba lee kono ye, "O daa o man waa alibi aku nun, naafoo a mee ye a taa mu ba waa fu abaa to."

³¹ Paleti towe bamu ye, "Fan taa mu bwii ke fan naa taa fane gbaa-gbaa fane nbara gyii mu asin."

Amaa ba lee kono ye, "Fane Roma abi fan man sa ane okpa ye a moo oku." ³² Imumu i waa nun ke asin mu nu Yesu towe lu mu lewu mu nu ee biti o wu mu kudubi i ba to.

³³ Nii Paleti bwii loo mu kukpaara to. Nu o tii Yesu ba yile mu ansi to, nu o taase mu ye, "Fu i gye Giyiwu abi Owura mu?"

³⁴ Nii Yesu taase mu ye, "Asin mu nu fu taase me fale lu fu ase nun abee osa ku i towe me asin sa fu?"

³⁵ Paleti lee kono ye, "N gye Giyiwu obii nun? Fu gbaa-gbaa fu asa ye fu asepu bilisa i taa fu waa me kibaa to. Mune nu fu waa?"

³⁶ Nii Yesu lee kono ye, "Mi kuwura-gyii ki man gye dulinyaa numu to lee. Nu n daa n gye dulinyaa numu to lee nun, naafoo mi abuuu ba dun ko sa me, ke Giyiwu abi ba man nye me ktaa waa bamu abilisa abaa to. Amaa mi kuwura-gyii mu ki man gye dulinyaa numu to lee."

³⁷ Nii Paleti lee kono ye, "Kanun bire fu gye owura nun!"

Yesu lee kono ye, "Fu maa towe ye n gye owura mu, i gye kesintin. Imumu su nu ba kuvge me ba dulinyaa to, ke n ba towe lu kesintin mu su. Okumaa mu nu ee biti kesintin mu ii nu me ase."

Ba bun Yesu lewu kupwe

(Matiwu 27:15-31; Maki 15:6-20; Luka 22:13-25)

³⁸ Nii Paleti taase mu ye, "Mune i gye kesintin?" Maa taase mu lwe mu, nu o bwii lu kpee Giyiwu abi mu ase nu o towe bamu ye, "N man wu asin mu nu n yile su ke n bun onyin numu kupwe. ³⁹ Amaa i gye fane anaana to nun fee Kesu kono Kanyanje nbuno kensi-gyii sanja n yege n lee bamu nu ba tii bamu obu mu oku mu nu fen biti mu, n sa fane. Imu su fen biti fee n yege fane Giyiwu abi owura mu sa fane abee?"

⁴⁰ Nii ba kuusi towe ye, "Ayee! Man gye mu, lee Barabasi sa ane." Barabasi i kyina o kusu yile awura su biya keluu.

19

Ba bun Yesu oyu laasa su

lewu kupwe

(Matiwu 27:27-31; Maki 15:6-20; Luka 23:13-25)

¹ Toto nu Paleti taa Yesu sa, nu ba tije mu awulibi. ² Nu anaakopu mu ba taa iwii boo kuwura-woru bun mu, nu ba bun mu kiruman-kyu balmaasu fee owura. ³ Nii bee ba mu ase bee towe mu ye, "Eee! Giyiwu abi owura, eee, owura!" Nii bee kpee bee kpa mu itan.

⁴ Nii Paleti bila lu ba kewu Giyiwu abi mu ase ba towe bamu ye, "Fan nu nfu, n su mu n biya fane, ke fan bu fee mee me n man wu alibi aku

mu su, mu nu n taa bun mu kupwe.” ⁵ Yesu maa lu ba mu, o bun iwii kuwura-wuru ye kiriman-kyu balumaasu, nu Paleti towe asa mu ye, “Fan ku, onyin mu ndee!”

⁶ Aseepu bilisa ye Gyiwu anaakoru ba maa wu Yesu mu ba kuusi ye, “Da mu mata oyu laasa su moo. Da mu mata.” Nu Paleti towe bamu ye, “Fane gbaa-gbaa fane fan taa mu naa da mata oyu laasa su. Mee me n man wu alibi aku mu nu n taa bun mu kupwe.”

⁷ Nu Gyiwu abi mu ba lee Paleti kono ye, “An su nbara ku nu u kaapu fee onyin numu dagaa maa wu, lu fee o tu mu n-yu ye mu gye lbwaare Mu-Bii.”

⁸ Paleti maa nu unumu mu kufuu ki kntaa mu tii su. ⁹ Nu o bwiiyaa Yesu loo kupaara mu to nu o taase mu ye, “Fine nu fu lu?” Amaa Yesu man towe mu. ¹⁰ Nu o bila taase mu ye, “Fu kina me ase ki towe? Fu man nyi fee n su olon n taale yege fu nate kyan, abee ba da fu mata oyu laasa su moo?”

¹¹ Nu Yesu lee mu kono ye, “Nu lbwaare daa o man sa fu olon me su nun, naafoo fu mee taale waa me sehn. Amaa onyin mu nu o lee me sa fu mu, mu alibi i kyoo fu lee gaa.”

¹² Paleti maa nu kanin mu, o biti okpa mu nu o bola yege Yesu o nate kyan. Amaa Gyiwu abi mu ba kuusi ye, “Fu dan kan yege nu onyin numu nate kyan bire, fu man gye Owura lala Kasaro mu kyemine. Kpal fee okumaa mu nu ee tu mu n-yu ye o gye owura mu, gye Owura lala Kasaro mu dun nin.”

¹³ Paleti maa nu kanin mu, o taa Yesu lu ba kilande su, nu Paleti naa kyina kagya mu nu awura bee kyina kumu to bee gyii asin mu. Bee tu tuto ye, “Abuu otagakpa.” Gyiwu abi katowe to bee tu kumu ye, “Gabata.” ¹⁴ Kanin kake manja gye kake kulasa sa Kesu kono Kyanje nbuno kensi-gyii mu. Lu i maa fub kyowe amu nsana mu.

Nu Paleti towe Gyiwu abi mu ye, “Fan ku fane Owura!”

¹⁵ Nu Gyiwu abi ba kuusi ye, “Moo mu, moo mu. Da mu mata oyu laasa su moo.”

Nu o taase bamu ye, “N moo fane owura mu abee?”

Nu aseepu bilisa mu ba lee kono ye, “A man su owura ku tii Owura lala Kasaro su.”

¹⁶ Tuto manja nu Paleti taa mu sa bamu ye ba naa da mu mata oyu laasa su moo.

Ba da Yesu mata oyu laasa su

(Matiwu 27:32-44; Maki 15:21-32; Luka 23:26-43)

Imu su anaakoru mu ba taa Yesu kyon. ¹⁷ Nu Yesu lu tuto o kye mu oyu laasa naa fub katin mu nu bee tu ye “Kumu kawo opula.” Nu bee tu kumu Gyiwu abi katowe to ye, “Goligota” mu. ¹⁸ Tuto nu ba da mu anyenbi mata oyu laasa su. Nu ba bila da asa nyoo anyenbi mata iyu laasa su, oku bu mu gyisa su nu oku moo bu mu bina su.

¹⁹ Nu Paleti yege nu ba kyuroo asin gyaga kuto ku su naa mata oyu laasa mu su ye, “YESU KANASARETI-NYIN, GIYIWU ABI OWURA.” ²⁰ Ba kyuroo umu Gyiwu abi ye Roma abi ye Giriki abi ntowe to, nu Gyiwu abi gaalaagaa ba kale umu, lu fee katin mu nu ba da mu mata oyu laasa su mu, man bu kata ye kade mu. ²¹ Nu lbwaare aseepu bilisa mu ba ba towe Paleti ye, “Man kyuroo ye ‘Gyiwu abi Owura’, amaa kyuroo ye ‘Onyin numu i towe ye mu i gye Gyiwu abi owura.’ ”

22 Nu Paleti tɔwe bamu ye, “Kɔto mu nu n dan kyɔrɔɔ mu kumu nu n kyɔrɔɔ.”

Ba barige Yesu ato bunsato

23 Anaakɔpu mu ba maa da Yesu mata oyu laasa su lɔwe mu, ba barige mu ato bunsato to ntun nna, nu bamu ɔkumaa numu nye katin kulɔn. Nu i san mu kaale bunswusa mu nu ki man su obaatakpa, nu ba lu kumu lu susu ba yii kase nin.

24 Nu anaakɔpu mu ba tɔwe abaa ye, “A man kyate kumu barige to. Fan yege a tɔv kumu su nbii, ke a ku ane to ɔmu nu ee biti o gyii kumu.”

Ba maa waa kanin mu, i yege nu Asinkyan yilasa mu i ba to kesintin. Imu i gye ye,

“Ba barige me ato bunsato sa abaa, nu ba tɔv nbii me kaale bunswusa su.”

Imu su kanin nu anaakɔpu mu ba waa.

25 Yesu mu-nyi ye mu nikare ye Kilopa mu-ka Mɛeri ye Mɛeri Magidalen ba yile Yesu oyu laasa mu ase. 26 Yesu maa wu mu-nyi ye mu ɔbulapu mu nu ɔ su kebiti sa mu ba maa yile tɔto mu, ɔ tɔwe mu-nyi ye, “Ɔkyi, fu-bii ndee.” 27 Nu ɔ tɔwe ɔbulapu mu mɔɔ ye, “Ɖɔɔ fu, fu-nyi ndee.” Lu kanin sana mu, nu ɔbulapu mu taa mu naa kyina mu ase.

Yesu kelewu (Matiwu 27:45-56; Maki 15:33-41; Luka 23:44-49)

28 Asin numu kpini kamaa mu, Yesu nyi fee nbunbu bire kɔto kumaa ki lɔwe, nu ɔ tɔwe ye, “Bulifo su me.” Ɔ tɔwe inumu nin ke Asinkyan yilasa mu i nye ba to. 29 Tɔto mu, nta nyanɛsa i bɔla kɔlo-bi i yile, nu anaakɔpu mu ba taa ɔkyee ba nyo nta mu to, nu ba taa sɔgita hisopi oyu su, nu ba kusaa kumu naa tii mu kɔto. 30 Yesu maa kyɔkyɔbu nta mu, nu ɔ tɔwe ye, “Nnunbu bire i lɔwe.” Nu ɔ lee ɔhe.

31 Kanin kake manja ki gye kake kulasa ake sa Kake fɔutesa. Kake fɔutesa manja maa gye Kake fɔutesa lala mu, nu Gyiwu abilisa mu be mee biti fee asa mu ba baa ba saa iyu laasa mu su naa fɔv kake fɔutesa manja. Kanin su Gyiwu abilisa mu ba naa kule Paleti ye ɔ yege ba naa gyayi-gyayi bamu ayaa, ke ba wu bilen, ke ba nye saate bamu lu iyu laasa mu su. 32 Imu su anaakɔpu mu ba ba asa anyɔ mu nu ba da bamu mata iyu laasa su tii Yesu su mu. Nu ba gyayi ɔgyankpaasa mu ayaa ye ɔbanban mu gbaa lee. 33 Amaa ba maa fɔv Yesu ase mu, ba wu fee ɔ tee wola wu, kanin su ba man gyayi mu ayaa. 34 Amaa anaakɔpu mu to ɔku taa kikepe yii Yesu kikelebi to. Opula manja to nu nkalan ye nkyu i lu wurige. 35 Ɔmu nu o wu umu ye ansi i maa waa mu, mu ii gyii umu kesintin, ke fan nye kɔɔle gyii. Nu umu nu ɔ tɔwe mu i gye kesintin, nu o nyi fee mu asin mu gye kesintin. 36 Inumu i waa nin kaapu fee Asinkyan yilasa mu i ba to kesintin. Asin mu i gye ye, “Mu kuwuya kulɔn gbaa ki mee ye ki gya.” 37 Nu bila kyɔrɔɔ yila katin ku gbaa tɔwe ye, “Asa bee biti ba ku ɔmu nu ba taa kikepe yii mu su.”

Yesu kepula (Matiwu 27:57-61; Maki 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 Inumu kamaa to mu, ɔnyin mu nu bee ti mu ye Gyosefu mu kpee Paleti ase naa kule mu ye, ɔ sa mu ɔkpa ke ɔ naa saate Yesu kibuni naa

pula. Nii Paleti sa mu okpa, nu o kpee naa taa Yesu kibuni mu. Gyosefu manja lu Arimatiya kade to mu, nu o gye Yesu obulapu mu to oku. Amaa maa sile Gyiwu abulsa su mu, o man lee mu n-yi ifuli. ³⁹ Gyosefu maa Nikodemusi mu nu o kyina kpee naa wu Yesu kagyanbwe ku mu i kpee. Nikodemusi manja biya tulale mu nu ba taa mure ye kibondiri waa, nu ba su ba suswa abuni mu. Imu odu i waa fee akyembeee boota kulon. ⁴⁰ Anyin anyo mu ba taa Yesu kibuni mu, nu ba taa tafuli mili mu, nu ba bo mu tulale fee kanin mu nu Gyiwu abi bee waa bamu obuni, poyi nu bee pula mu. ⁴¹ Kadoo-bi ku bu tiri katn mu nu ba da Yesu anyenbi mata oyu laasa su mu. Kanin kadoo-bi manja to mu, nu ba lonjo kakyan ku kufule to yila, nu ba man pita pula oku kumu to. ⁴² Lu fee kanin kake manja maa gye Gyiwu abi kake kulasa sa Kake futesa su mu, nu kakyan mu maa tiri tuto su mu, ba taa Yesu naa pula tuto.

20

Yesu kyinji lu alewupu to

(Matiwu 28:1-10; Maki 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Kwasiida ake kabwaayike i maa man pu nmanje to mu, Meeri Magidalen kpee kakyan mu ase, nu o wu fee ba lee kubuu mu nu ba gbiliti ba ti kufule to kakyan mu kono mu. ² Imu su o sile bwii kpee Simon Pita ye obulapu banban mu nu Yesu su kebiti sa mu mu ase, naa towe ye, "Ba taa Onyiripe lu kakyan mu to, nu a man nyi katn mu nu ba taa mu naa yila."

³ Imu su Pita maa obulapu banban mu ba lu bee kpee kakyan mu ase.

⁴ Nu bamu anyo maa kpini ba sile kyekyee bee kpee, amaa obulapu banban mu sile kyun Pita su gyankpaa naa fuu kakyan mu ase. ⁵ Nu o muja ku kakyan mu to, nu o wu tafuli maa de to, amaa o man loo to.

⁶ Nu Simon Pita ba kamaa to, nu o loo kakyan mu to, nu o wu tafuli maa de tuto, ⁷ ye kikyibi fufuli mu nu ba taa nmina mu kumu mu. Kikyibi mu ku boo ku de kumu kukwe. ⁸ Obulapu mu nu o gyankpaa fuu tuto gbaa maa loo to nu o wu umu mu, o kooe gyii. ⁹ Ba san ba man pita nu Asinkyan yilasa mu kase fee Yesu dagaa maa kyinji lu lewu to.

Yesu lee mu n-yi kaapu

Meeri Magidalen

(Matiwu 28:9-10; Maki 16:9-11)

¹⁰ Nu abulapu mu ba bwii kpee bamu akpaara su. ¹¹ Amaa Meeri bure o yile kakyan mu ase ee su. Maa yile ee su mu, nu o muja sunja ku kakyan mu to. ¹² Nu o wu lbwaare nbooo anyo yege ba bun ato fufuli, ba maa te katn mu nu ba daa taa Yesu kibuni yila mu, oku te mu amu su nu oku moo te mu ayaa kase.

¹³ Ba taase mu ye, "Okyu, mine waa nu fii su?" Nu o lee kono ye, "Ba taa me-Nyiripe kyun, nu n man nyi katn mu nu ba taa mu naa yila."

¹⁴ Imu kamaa mu, o gbeye ku nu o wu Yesu maa yile tuto, amaa o man bu ye Yesu nu.

¹⁵ Nu Yesu taase mu ye, "Okyu, mine i waa nu fii su? Anumu nu fii biti?"

Meeri maa fe nfeere fee o gye kudoo mu okusupu mu, o lee kono ye, "Obulsa, nu i gye fu i kan taa mu mu, towe me katn mu nu fu taa mu naa yila ke n naa taa mu."

¹⁶ Yesu tu mu ye, "Meeri!"

Maa bilinji ku mu, o kuusi tɔwe Hibriwu katɔwe tɔ ye, “Raboni!” (kumu kase ɪ gye ye ɔkaapɔpu).

¹⁷ Yesu tɔwe mu ye, “Man mata me, lu fee n man pɔta bwii kpee Me-Se mu ase. Amaa kpee mi abupu mu ase naa tɔwe bamu ye, n bwii n kpee Me-Se mu nu ɔ gye fane-Se, ye me lbwaare mu nu ɔ gye fane lbwaare mu ase.”

¹⁸ Nu Mɛeri Magidalen bwii kpee abɔlapu mu ase naa tɔwe bamu ye, “N wu ɔnyirpe mu”! Nu ɔ tɔwe bamu asin mu nu ɔnyirpe tɔwe mu mu.

Yesu lee mu n-yu kaapu

mu abɔlapu mu

(Matiwu 28:16-20; Maki 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹ Kwasiɔ maɲa kalaatɔpwe su mu, abɔlapu mu ba bu obu to, nu ba tii ɔpɔpu mu biri bamu n-yu su waa tɔ, lu ba maa sile Gyiwu abɔlsa mu su. Nu Yesu ba yile bamu nsana, nu ɔ fwaala bamu ye, “Kayu yuuli ki ba fane ase!” ²⁰ Maa tɔwe umu lɔwe mu, nu ɔ taa mu abaa ye mu kikelebi kaapu bamu. Nu abɔlapu mu ansi i gyii fee ba maa wu ɔnyirpe mu.

²¹ Nu Yesu bila tɔwe bamu ye, “Kayu yuuli ki ba fane ase. Fee kanan mu nu Me-Se sun me mu, kanin maɲa nu ngbaa me n sun fane.” ²² Nu ɔ fɔɔte bun bamu, nu ɔ tɔwe ye, “Fan kɔle Kayaayu Kyurekyure mu. ²³ Nu fan kan taa ɔku alibi kee mu mu, lbwaare gbaa ii biti ɔ taa mu alibi kee mu, nu ɔkɔmaa mu nu fan man kan taa mu alibi kee mu mu, lbwaare gbaa mee ye ɔ taa mu alibi kee mu.”

Yesu lee mu n-yu

kaapu Tomasi

²⁴ Tomasi mu nu ɔ gye abɔlapu kudu anyɔ mu tɔ ɔku, nu ɔ gye Kabwaarabi mu, ɔ man bu abɔlapu mu ase saɲa mu nu Yesu ba bamu ase mu. ²⁵ Imu su abɔlapu banban mu ba tɔwe mu ye, “An wu ɔnyirpe mu.”

Amaa ɔ tɔwe bamu ye, “Nu n man kan wu anyenbi alɔpane mu abaa tɔ, ke n taa me kɔbaa-bi yii umu tɔ, ke n taa me kɔbaa yii mu kikelebi tɔ mu, n mee ye n kɔle gyii.”

²⁶ Imu nke nsuno kamaa mu, abɔlapu mu ba bila ba bu kɔpaara mu su, yege Tomasi bu bamu ase. Ba tii bamu n-yu su biri su waa obu to. Ba ba ku mu, Yesu ba yile bamu nsana, nu ɔ tɔwe bamu ye, “Kayu yuula ɪ ba fane su!” ²⁷ Nu Yesu tɔwe Tomasi ye, “Taa fu kɔbaa-bi yii nfu, ke fu ku me abaa tɔ. Teeɲe fu kɔbaa yii me kikelebi tɔ. Yege sika-sika kɔwaa ke fu kɔle gyii.”

²⁸ Nu Tomasi tɔwe ye, “Fu ɪ gye me-Nyirpe ye me lbwaare.”

²⁹ Nu Yesu tɔwe mu ye, “Tomasi, fu maa wu me su nu fu kɔle gyii? Kusee ɪ gye sa bamu nu ba man wu me nu ba kɔle gyii.”

³⁰ Yesu waa usunkaala gaalaagaa abɔlapu mu ansi tɔ, mu nu ba man kyɔɔɔ umu waa ɔwɔle numu tɔ. ³¹ Amaa ba kyɔɔɔ umu nun, ke fan nye kɔle gyii fee Yesu ɪ gye Krisito, ɔmu nu lbwaare wɔla lee, nu ɔ gye Mu-Bii mu. Nu fan kan kɔle mu gyii mu, fen biti fan nye nkpa.

21

Yesu lee mu n-yu

kaapu mu abɔlapu

ɔbɔn lala mu kɔnɔ

¹ Inimv kamaa mv, Yesu bila lee mv n-yu kaapu mv abulapu obun lala mv nu bee tu ye Tiberiya mv konv. Fale nu i ba. ² Kakaaku abulapu mv aku ba baa ba bu katn kulvn. Bamv i gye Simon Pita maa Tomasi mv nu bee tu mv Kabwaarabi mv, ye Nataneli mv nu v lu Kena, ye Sebedi mu-bii ana anyo ye abulapu anyo aku. ³ Nu Simon Pita towe bamv ye, "N kpee n naa kitaa ukvn." Nu ngbaa bamv ba towe mv ye, "An biti a buu fv kpee." Nu bamv kpini ba naa loo okvli tv, amaa kanvn kagyanbwe manja ba man kitaa sehn.

⁴ Kayi maa ke nyenyenfuu mv, Yesu ba nu v yile olukaa, amaa abulapu mv ba man bu ye mv nun.

⁵ Nu v tu bamv ye, "Me kyemune ana, fan man kitaa ukvn?" Nu ba lee mv konv ye, "Ayee, a man kitaa sehn."

⁶ Nu v towe bamv ye, "Fan tvv fane kisewu mv okvli mv gyisa sv, fen biti fan nye aku kitaa." Ba maa tvv kisewu mv, ba kitaa ukvn damante, halu ba man taale bute kisewu mv waa okvli mv tv.

⁷ Tvto nu obulapu mv nu Yesu ii biti mv asvn gaa mv towe Pita ye, "Onyirpe nun." Simon maa nu ye Onyirpe mv, nu v taa mv kaale lala mv nu v wola lee yila mv bun, nu v kpilige loo nkyu mv tv ba kidenbi sv.

⁸ Nu abulapu asansa mv ba pale okvli mv buu mv, yege bee bute kisewu mv ye ukvn mv nu ba bu kumv tv mv, lu fee ba maa kebunv mv ba man bu kata. Imv kata i waa fee abaa nswu tv adunuu. ⁹ Ba maa dan mv, ba wu okvn maa gyan afvlon-gyi sv yege bodobodo de tvto.

¹⁰ Nu Yesu towe bamv ye, "Fan taa ukvn mv nu fan dan kitaa mv aku ba."

¹¹ Tvto nu Simon Pita loo okvli mv tv, nu v bute kisewu mv ba kidenbi sv. Uknv lala mv nu ba bola kumv mv ba gye kulfa kulvn ye adunuu ye asa, amaa halu ukvn damante mv nu ba bola kumv fale gbaa mv kisewu mv kv man kyate. ¹² Yesu towe bamv ye, "Fan ba biri konv." Amaa abulapu mv okv man taale nye kkvkvlv taase mv ye, "Fv i gye anumu?" Yege be nyi ye Onyirpe mv nun. ¹³ Nu Yesu naa taa bodobodo mv sa bamv, nu kanvn gbaa nu v taa okvn mv sa bamv. ¹⁴ Yesu maa kyinjv lu lewu tv mv, kumv i gye kisasapu maa lee mv n-yu kaapu mv abulapu.

Yesu maa Pita

¹⁵ Ba maa biri konv lwe mv, Yesu taase Simon Pita ye, "Simon, Gyon mu-bii, fii biti me fv kyv kanan mv nu banumu bee biti me mv?"

Nu Pita lee konv ye, "Eehn Onyirpe, fu nyi n maa sv kebiti sa fv."

Nu Yesu towe mv ye, "Sa me nbulupu-bi mv agyito."

¹⁶ Nu Yesu bila taase mv kinyvsvapu ye, "Simon, Gyon mu-bii, fv sv kebiti sa me?"

Nu Simon lee konv ye, "Onyirpe, fu nyi n maa sv kebiti sa fv."

Nu Yesu towe mv ye, "Kv me nbulupu sv."

¹⁷ Nu Yesu taase mv kulu sasapu ye, "Simon, Gyon mu-bii, fv sv kebiti sa me?"

Nu i tvvkvv Pita fee Yesu maa taase mv ulu isa ye, "Fv sv kebiti sa me." Nu Pita towe ye, "Onyirpe, fu nyi kvto kumaa, fu nyi n maa sv kebiti sa fv."

Nu Yesu towe mv ye, "Sa me nbulupu mv agyito. ¹⁸ N towe fv kesintin, saja mv nu fv gye kivaafole mv, fii bun fv ato bunsu, nu fii kpee katn kumaa mv nu fii biti, amaa fv ba waa kinyvn bulsa mv, fv teenje fv abaa tv ke okv v bun fv, ke v taa fv kpee katn mv nu fii mee biti." ¹⁹ Yesu towe unumv nun kaapu lewu mv nu Pita ii biti v be wu mu kedubi, ke i lee

Krisito Asunpu mu kusun

Ibwaare da mu kòkòlò

su ye ee biti o sa

Kayaayu Kyirekyire

¹ Ɔwòlè nùmu lù mɛ Luka aɛ kɪ ba fu Tiyofilosi aɛ. Mɛ ɔwòlè gyankpaasa mu tɔ mu, n kyurɔɔ atɔ mu nu Yesu kaapu nu ɔ waa mu kpini, lù saɲa mu nu o yii mu kusun kase mu, ² naa fuɔ kake mu nu lbwaare taa mu kyun susu mu. Pɔyi ke ɔ taa mu kpee susu mu, Ɔnyiripe Yesu bɔla Kayaayu Kyirekyire mu su kaapu mu asunpu mu nu ɔ lɛɛ bamu mu, atɔ mu nu ba waa. ³ Yesu kelewu kamaa nke aduna mu tɔ mu, ɔ lɛɛ mu n-yu kaapu mu asunpu fɛɛ ɔ tɛ nkpa tɔ, nu i man su kamɔɔrɛ-gyii. Nu ɔ tɔwɛ susu kuwura-gyii mu astɪn. ⁴ Maa bamu ba maa nsare bee gyii kakaaku mu, ɔ sa bamu kɔnɔ ye, “Fan man kan waa lù Gyerusalem, amaa fan gyoo fane kekeɛ mu nu n wɔla tɔwɛ fane ye, Nse da mu kòkòlò su ye ee biti ɔ sa fane mu. ⁵ Nkyu nu Gyɔn su ee gyee fane lbwaare keyugyee, amaa nke gbɛrɛɛ mu nu ii biti i ba fale tɔ mu, lbwaare ii biti ɔ taa mu Kayaayu Kyirekyire mu gyee fane.”

Yesu susu kíkpe

⁶ Saɲa mu nu asunpu mu ba maa Yesu ba bwii sare mu, ba taase mu ye, “Ɔnyiripe, nbunbu nu fii biti fu bwii taa kuwura-gyii mu sa ane Isirayi abi abɛɛ?”

⁷ Nu Yesu tɔwɛ bamu ye, “Saɲa abɛɛ kake ye mu awaasa mu kpini mu, mɛ-Sɛ i yila umu lù mu ɔlɔn tɔ su, umu su i man tiri fɛɛ fan bu saɲa mu.

⁸ Amaa nu Kayaayu Kyirekyire mu kan ba fane su mu, fen biti fan nye ɔlɔn ke fan naa tɔwɛ mɛ astɪn mu Gyerusalem tɔ ye Gyudeya kpini ye Samariya tɔ, taa naa fuɔ dulinyaa ɔkaa.”

⁹ Maa tɔwɛ i nùmu kamaa mu, lbwaare taa mu kpee susu bamu ansi tɔ, nu abwaare-wòlè a bun mu su lù bamu ansi su.

¹⁰ Saɲa mu nu i su mu ii kpee yege bɛɛ kɪ susu haa mu, opula maɲa tɔ nu anyɪn anyɔ aku mu nu ba bun atɔ fufuli ba ba yile bamu aɛ,

¹¹ nu ba taase bamu ye, “Galile abi, mune i waa nu fan yile nfi fen kɪ abwaare-wòlè tɔ kanɪn? Yesu mu nu lbwaare taa mu lù fane aɛ kpee susu mu, kanɪn nu ee biti o bwii ba fɛɛ kanan mu nu fan kɪ mu maa kpee susu fale.”

Asunpu ye Akyu aku

ba gyanɛ kùlè kabwaare kùlè

¹² Tɔtɔ nu asunpu mu ba lù Olifu kɪbu mu aɛ bwii ba Gyerusalem, i man bu kata kpini-kpini. ¹³ Ba maa loo Gyerusalem kade mu tɔ mu, ba dii naa loo abansurɔ obu, mu nu ba wɔla ba bu kumu tɔ mu. Asunpu mu i gye Pita maa Gyɔn, ye Gyemisi ye Andiruwu ye Filipu ye Tomasi ye Batolome ye Matiwu ye Alifeyo mu-bii Gyemisi maa Simon Seloti mu nu ɔ gye bamu nu ba kɔ bee kun bamu ɔsɔwòlè mu bamu ɔku, ye Gyemisi mu-bii Gyudasi. ¹⁴ Bamu kpini ba taale ba buga saɲa kumaa ye akyu aku ye Yesu mu-nyi ye mu-supu ana.

Yesu mu-nyi Mɛɛri ye

Yesu mu-supu ana.

15 Nke nfi ne nku kamaa to mu, nu Krisito akoolle-gyipu bee waa fee asa kulfya ye adunya ba ba sare, nu Pita kusu yile, 16 nu o yii kase ye, "Me-daa ana ye mi-supu ana, asin mu nu Kayaayu Kyirekyire bola owura Dawidi su wla towe yila ye Gyudasi ii bitu o gyankpaa ke ba kitaa Yesu mu, i dagaa i ba kanin. 17 Gyudasi kyina o gye ane kubu kudu-anyo mu to oku nu, nu o su oyilekpa kusun mu to.

18 "Afulee mu nu Gyudasi nye lu mu alibi mu nu o waa su mu, o soo kase, katn mu nu o tiye ketulaamu nu o wu, o patiyee nu mu ipuni kpini i patiyee lu. 19 Gyerusalem abi kpini ba nu asin numu. Imu su ba yila osuwle mu kitu bamu katowe to ye Akeledama, kase i gye ye, 'Nkalan kase.' "

20 Nu Pita towe ye owura Dawidi wla kyurwo Gyudasi asin waa Asunyan yulasa mu to ye, "Mu kikapara ki bilini kutakpan, ke oku o man kyina kumu to."

Nu Dawidi bila towe ye, "Ba yege ke oku o yii mu kusun kubulsa mu ayaa to."

21 Imu su i dagaa fee a lee ane asa mu to oku ba tii ane su. An bitu omu nu o wla o bu ane ase sanya mu nu anaa Onyirpe Yesu an dii an kpilige mu, 22 lu sanya mu nu Gyon okyugyeepu gye asa lbwaare kekyugyee, naa fuv sanya mu nu lbwaare taa Yesu kpee susu. I dagaa fee kanin asa manja to oku maa tii ane su fee Onyirpe Yesu kelewu kyini kesintin ogyipu.

23 Imu su ba lee asa anyo ye ba yile. Bamu i gye Gyosefu mu nu be tu mu ye Basabasi, nu ba bila bee tu mu Gyusitu, nu obanban mu mo gye Matiyasi. 24 Tuto nu ba kule kabwaare-kule ye, "Onyirpe, fu nyi okumaa numu kokolo to. Imu su fii bitu fu kaapu ane asa anyo anumu to omu nu fu lee. 25 Ke o ba waa fu asunpu mu kusun mu nu Gyudasi yege yila mu, kpee katn mu nu i dagaa mu mu." 26 Nu ba tw nbii bitu omu nu o ba tii bamu su, nu Matiyasi gyii, nu ba taa mu tii bamu asunpu kudu-oku mu su.

2

Ibwaare sun Kayaayu Kyirekyire mu ba

1 Sanya mu nu Gyiwu abi Pentekosi* kake gyisa maa fuv mu, Krisito akoolle-gyipu mu kpini ba ba sare opula kulun. 2 Opula to nu ulawu iku i lu abwaare-wole to a maa kpira fee afuu bulbuna aku a maa da ba loo kikapara mu nu ba te kumu su mu kpini. 3 Tuto nu ba wu ato ku fee fulon anobi a maa yaase ba gyaga osa kumaa mu nu o bu tuto mu su. 4 Nu Kayaayu Kyirekyire mu bola bamu kpini to, nu bamu okumaa numu yii kase ee towe katowe pupwe fee kanan mu nu Kayaayu Kyirekyire mu ki sa bamu ye ba towe mu.

5 Sanya manja to mu Gyiwu abi aku mu nu be sun lbwaare mu, ba lu dulinyaa to isuwle kpini su ba baa ba bu Gyerusalem tuto. 6 Ba maa kanan ulawu manja mu, nu kubu damante kubu ki sare. I waa okumaa numu kyan, kpali fee bamu okumaa numu nu akoolle-gyipu mu kpini ba maa towe asa mu bamu to okumaa numu kade towesa. 7 I waa bamu kananku, nu ba taase ye, "Asa mu nu bee towe fale mu, ba man gye Galile abi nin

* 2:1 2:1 Gyiwu abi ba kan gyii Kanyaje obuno kake mu, kumu nke adunuu nu ba gyii Pentekosi kake mu. I gye kake mu nu Gyiwu abi ba kpa bamu agyito agyankpaasa.

abɛɛ? ⁸ I waa nene sɔ nu ane kpini an nu ba maa tɔwe ane ntɔwe nusa? ⁹ Ane kpini an lu-lu nde kɔkwɔ-kɔkwɔ fɛɛ, Patiya ye Medeya ye Elam ye Mesopotamiya ye Gyudeya ye Kapadosiya ye Pontisi ye Asiya ye ¹⁰ Firigiya ye Panfiliya ye Egiyipti ye Libiya kɔbaafun mu nu ki bu ki tiri Sereni, nu Gyiwu abi ye asa mu nu ba bilinjɔ Gyiwu abi, nu bamu kpini ba lu Roma mu. ¹¹ Ane aku an lu Kereti nu ane aku moɔ an lu Arabiki. Ane kpini an nu asa anumɔ ntɔwe tɔ ba maa tɔwe asin kyinkyinsa mu nu lbwaare waa." ¹² I maa waa bamu kɔyan nu i kɔtaɔ bamu nfeere mu, nu be taase abaa ye, "Mune nu unumu kase u kaapu?"

¹³ Amaa yege aku moɔ be keesi akɔɔle-gyipu mu beɛ tɔwe ye, "Asa manja ba buɔ nuɔ."

Pita lee asin mu kase sa sakyɔ mu

¹⁴ Tɔtɔ nu Pita maa asunpu kudu-ɔku bambam mu, ba kɔsu yɔle nu Pita diyaa mu ɔbɔle sɔsɔ kenken ɔ tɔwe ɛɛ sa kubu mu ye, "Mɛ tɔmaa ana Gyiwu abi ye ɔsa kɔmaa mu nu ɔ tɛ Gyerusalem mu kpini, fan kan fane asu ke n lee unumu kase sa fane. ¹⁵ Asa anumɔ ba man buɔ nuɔ, fɛɛ kanan mu nu fan fe bamu nfeere fale, i dan san i gye kerefi akpanɔ nyanyan numɔ. ¹⁶ Amaa umu nu i ba fale i gye kɔtɔ mu nu lbwaare ɔtɔwɛpɔ Gyoweli wola tɔwe umu asin ye,

¹⁷ 'lbwaare tɔwe yɔla ye nke laalaalwe mu,
n biti n yege mɛ Kayaayu Kyirekyire mu ɔ ba asa kpini sɔ.
N biti n bɔla fane nbii-nyinsa ye akyɔsa sɔ ke n tɔwe asin.
Fane ayaafɔle bee biti be wu ansi sɔ kɔleekaapu,
ke fane anyɔn bɔlsa be kɔɔ idee.

¹⁸ Kake laalaalwe mu n biti n yege mɛ Kayaayu Kyirekyire mu
ɔ sa fane ayaafɔle ye abite ke ba tɔwe mɛ asin.

¹⁹ N biti n waa asin kyinkyinsa sɔsɔ,
ke n waa usunkaala kase sɔ.

Nkalan ye fulɔn ye idiisii ii biti i waa kudu-kudu.

²⁰ Kyɔwe ii biti o bilinjɔ kitentebiri,
ke ɔbwaayɔ ɔ payɔ fɛɛ nkalan,
pɔyɔ ke ɔnyirɛ kake bunyaa lala mu ki ba.

²¹ Nu ɔkɔmaa mu nu ɔ tu
ɔnyirɛ lbwaare kitu mu, ee biti ɔ mɔhge mu.'

²² "Mɛ asa Istrayɔ abi fan bila nu asin numɔ, lbwaare lee Yesu mu nu ɔ gye Kanasareti-nyɔn yege nu ɔ waa asin kyinkyinsa ye usunkaala ye adangana nu i kaapu tɔ fɛɛ lbwaare i sun mu. Nu fane kpini fen nyi umu nu ɔ waa fale. ²³ lbwaare mu nu o nyi kɔtɔ kɔmaa nu ɔ tɔwe kyula, nu o ŋmina yɔla fɛɛ bee biti ba lee Yesu sa fane, nu i ba kanɔn. Fan yege nu asa libi ba da Yesu anyenbi mata oyu laasa sɔ nu ba moɔ mu. ²⁴ Amaa lbwaare kyinjɔ mu lu lewu tɔ, lee mu lu lewu awɔrɔfɔ tɔ, lu fɛɛ lewu man taale tii mu yɔla. ²⁵ Dawidi wola tɔwe Yesu n-ɔyɔ sɔ asin ye,
'Sanja kɔmaa numɔ, n wu ɔnyirɛ lbwaare mi ansi sɔ.

Lu fɛɛ o tii me sɔ,
umu sɔ sehn mɛɛ tɔɔɔɔ me.

²⁶ Inumu sɔ mɛ kɔkɔlɔ ki fuuli mɛ, nu kensi-gyii ki bɔla mɛ atɔwesa tɔ,
nu halu n wu gbaa mu, n sɔ tamaa.

²⁷ Lu fɛɛ fu mɛɛ ye fu yege mɛ kala o sii kamande,
nu fu mɛɛ ye fu yege fu ɔkyirekyirepɔ ɔ gyɔɔ nyita.

28 Fu kaapu me nkpa okpa,
nu fu bu me ase, umu su n nye kensi-gyii gaa.'

29 "Me-daa ana ye mi-supu ana, fen yege n lee ane naana Dawidi numu asin kaapu fane. Dawidi mu nu o towe fale asin numu gbaa wu nun, nu ba pula mu, nu mu kakan ke san ki de ane ase. 30 Amaa o dan o gye lbwaare otowepu nun, nu o nyi fee lbwaare bo ntan da mu kokolo su ye ee biti o yege mu kinaana to oku o ba kyina mu Dawidi kuwura-gya su. 31 Dawidi wola wu koto mu nu lbwaare ii biti o waa, kanun su o towe Krisito kiwu kyini mu asin ye, 'O man yege nu o sii abuni to, nu mu kibuni man gyoo kakyan to.' 32 Yesu numu asin nu Dawidi towe mu, lbwaare kyini mu lu lewu to. Ane kpini i gye umu kesintin agyipu. 33 Nu mu-Se lbwaare diyaa mu yila mu gyisa su, sa mu Kayaayu Kyirekyire mu fee kanan mu nu o da mu kokolo su mu. Imu nu fen nu, nu fen wu fale i gye Kayaayu Kyirekyire mu nu o sa ane. 34 Dawidi gbaa-ghaa man kpee susu, amaa o towe fee, 'Onyirpe lbwaare mu towe sa me-Nyirpe ye,

"Kyina me gyisa su,

35 amoo n taa fu akisipu kpini
waa fu ayaa kase." '

36 "Fane Istrayi abi kpini, fan nu danbirasa fee, Yesu numu, mu nu fan da mu oyu laasa su mu, lbwaare waa mu Onyirpe ye Krisito nu u kaapu Omu nu lbwaare wola lee."

Asa ngbin nsa ba koolle Yesu Krisito gyii

37 Saja mu nu asa mu ba nu umu kanun mu, i loo bamu nkolo to, nu ba taase Pita maa asunpu bambam mu ye, "Ane-daa ana, mune nu an biti a waa?"

38 Nu Pita towe bamu ye, "Fane okumaa numu o yege alibi kiwaa, ke ba gye mu lbwaare kekyugye lu Yesu Krisito kitu to, ke fan nye alibi kitaakee, ke fan nye lbwaare kakee mu nu ki gye mu Kayaayu mu.

39 Inumu nu lbwaare da mu kokolo su sa fanaa fane-bii ana mu, ye asa mu nu ba bu kata-kata mu kpini, bamu nu Onyirpe ane lbwaare ii biti o tu ba mu ase mu."

40 Nu Pita gyii bamu kesintin bwii towe ntowe gaalaagaa waa bamu aniya to ye, "Fan lee fane n-yu lu ndaga asa libi numu to." 41 Asa mu gaalaagaa ba koolle mu asin mu gyii nu ba gye bamu lbwaare kekyugye. Asa mu nu ba be tii kubu mu su kake manja mu ba waa fee asa ngbin nsa.

Yesu akoolle-gyipu mu kakyina to

42 Nu bamu kpini be bula bee lu asunpu mu ase, ba su kakyemune okon ye abaa, nu bee gyii Onyirpe agyito, nu bee buga bee kole kabwaare-kole.

43 Asunpu mu ba waa usunkaala ye asin kyinkyinsa gaalaagaa, nu asin mu i waa okumaa anumu kyan. 44 Akoolle-gyipu mu kpini bee buga katun kulon, nu ba su kon kulon, yege bamu koto kumaa numu gye bamu kpini lee.

45 Bee fe bamu npatye ye ato mu nu ba su mu kpini, ke ba barige afulee mu to sa abaa kanan kumaa mu nu i tiri okumaa numu. 46 Kake kumaa numu bee naa sare kabwaare-sunkpa aye kasorga to fee kibule kulon, bee buga nun bee gyii Onyirpe agyito bamu akpaara su, nu bee buga bee gyii bamu gbaa-ghaa bamu agyito kensi-gyii ye nkolo fuuli, 47 yege bee yin lbwaare, nu bamu awaasa kpini a gyii asa ansi. Nu kake kumaa numu Onyirpe su bamu nu ee molige mu, ee tii bamu Krisito abi kubu mu su.

3

Pita maa Gyɔn ba kye boobi ku

¹ Kakaaku ɪ waa fɛɛ kakyɔwape kerefi asa nu Pita maa Gyɔn bee kpee kabwaare-sunkpa tɔ ba naa kule kabwaare-kule. ² Kewusunɔ Danbirasa, fɛɛ kanan mu nu bɛɛ tu kumu mu, tutɔ nu ba naa tu ɔnyin mu nu ba kuvɛ mu yɛgɛ o gye boobi maa tɛ. Kake kumaa bɛɛ sula mu bee kpee naa yila tutɔ yɛgɛ ɛɛ kule asa mu nu bee kpee kabwaare-sunkpa ayɛ mu tɔ afulee. ³ Maa wu Pita maa Gyɔn ba maa biti ba loo tutɔ mu, nu ɔ kule bamu ye ba sa mu afulee. ⁴ Nu Pita maa Gyɔn ba ku mu kyimm, nu Pita ye, “Diyaa ansi ku anɛ danbirasa.” ⁵ Nu ɔnyin mu ku bamu kyimm, nu ɔ waa nfɛɛɛ fɛɛ ee biti ɔ nye kutɔ ku lu bamu ase.

⁶ Amaa Pita tɔwe mu nun ye, “Man sɔ afulee kpini-kpini mɛ ase, amaa n biti n sa fu kutɔ mu nu n sɔ. Lu Yesu Krisito Kanasareti-nyin kitu tɔ sɔ mu n ye fu, kusɔ nate.” ⁷ Tutɔ nu Pita kita mu gyisa kubaa tɔ kye mu tɔ nu ɔ kusɔ yile. Opula manja tɔ nu ɔnyin mu ayaa ye mu amulii ɪ waa ɔlɔn, ⁸ nu o fugi yii mu ayaa sɔ, o piili ɔ naa. Tutɔ nu maa bamu ba loo obu mu kasɔroga tɔ, ɔ naa ee fugi yɛgɛ ɛɛ yin lbwaare. ⁹ Sanja mu nu asa mu kpini ba wu mu maa naa ɛɛ yin lbwaare mu, ¹⁰ nu ba bu fɛɛ mu ɪ gye boobi mu nu ɔ tɛ kewusunɔ Danbirasa ɛɛ kule afulee mu, ɪ waa bamu kyan, nu ɪ waa bamu kananku maa kusɔ ɔ naa mu.

Pita abwaaresin katɔwe kabwaare-sunkpa ayɛ

¹¹ Lu kanan mu nu ɔnyin mu taa mu n-yu ba Pita maa Gyɔn ase sɔ mu, ɪ waa asa mu kananku nu ba sile kpee bamu ase katun mu nu be tu ye Solomon lenbu mu. ¹² Pita maa wu asa mu, nu ɔ tɔwe bamu ye, “Israyi abi, mine ɪ yɛgɛ sɔ nu asin numu a waa fane kananku? Nu mine ɪ yɛgɛ nu fan ku anɛ gbaa fɛɛ anɛ gbaa-gbaa anɛ ɔlɔn ye anɛ kabwaare-sun ɪ yɛgɛ nu ɔnyin numu kusɔ ɔ naa fale?” ¹³ ɪ gye anɛ naana Abraham maa Isaki maa Gyekobu bamu lbwaare, ɔmu nu ɔ gye anɛ naana ana kpini lbwaare, mu nu ɔ sa mu kyaafole Yesu bunyaa kpare. Mu manja nu fan taa mu sa agyankpaapu, nu fan kina mu Paleti ansi tɔ, yɛgɛ Paleti waa mu nfɛɛɛ fɛɛ ee biti ɔ yɛgɛ mu. ¹⁴ ɔmu nu ɔ burɔn nu o du kyirekyire mu, mu, nu fan kina, nu fan kpali mu sɔ tɔwe Paleti ye ɔ yɛgɛ asa ɔmɔɔpu mu sa fane. ¹⁵ Fan taa Yesu mu nu ɛɛ sa nkpa mu mɔɔ, amaa lbwaare kyini mu ba nkpa tɔ. Anɛ ɪ gye asin manja kesintin agyipu. ¹⁶ Lu Yesu Krisito kitu tɔ kikɔle-gyii sɔ, nu ɪ yɛgɛ nu ɔnyin boobi mu nu fen nyi nu fen wu mu fale nye alanfiya. Lu fɛɛ ɔnyin mu maa kɔle Yesu Krisito kitu gyii sɔ mu, ɔ kpare fɛɛ kanan mu nu fen wu mu fale.

¹⁷ “Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, nbunbu n bu kutɔ mu nu fane ye fane agyankpaapu ba waa Yesu fale, ɪ lu fane kuman-nyi sɔ. ¹⁸ Amaa lbwaare wala bɔla mu atɔwɛpu mu kpini sɔ tɔwe asin numu fɛɛ, ɔmu nu lbwaare lɛɛ mu ii biti o wu awɔrɔfo gaa, nu ɪ ba kanun mɔɔ kesintin. ¹⁹ Imu sɔ fan yɛgɛ alibi kiwaa fane kakyina tɔ ke fen buu lbwaare, ke ɔ taa fane alibi kɛɛ fane. ²⁰ Fen kan waa kanun mu, kayu yuuli kakyina ii biti ɪ lu ɔnyirpe mu ase, ke o sun Yesu Krisito mu nu ɔ wala lɛɛ mu sa fane mu ke ɔ ba fane ase. ²¹ ɪ dagaa fɛɛ Yesu maa sii sɔsɔ naa fuɔ sanja mu nu lbwaare ɔ waa kutɔ kumaa numu ki bilini kɔpɔpwe fɛɛ kanan mu nu lbwaare wala bɔla mu atɔwɛpu kyirekyire mu sɔ tɔwe asin numu lu koo didaa mu. ²² Kanun sɔ lbwaare ɔtɔwɛpu Mosesi tɔwe ye, ‘ɔnyirpe lbwaare ii biti ɔ lɛɛ fane

to otowe pu fee kanan mu nu o sun me fale, nu o gye fane gbaa-gbaa fane nyimisa. Nu i dagaa fee fen kan fane asu, ke fen nu kuto kumaa mu nu ee biti o tawe fane. ²³ Nu okumaa mu nu o mee nu kanin otowe pu manja ase mu, lbwaare ii biti o lee mu lu mu asa to ke o nyita mu.’

²⁴ “Lu lbwaare otowe pu Samuweli ye otowe pu mu nu ba su kanin katowe manja ye bamu nu ba lu Samuweli kamaa ba mu kpini ba tawe kanin asin mu nu i waa ndaga ane kakyina kanimu to fale. ²⁵ lbwaare maa bola mu otowe pu su ee da mu kokolo su mu kpini i de sa fane. Ke katowe kyula mu nu fanaa lbwaare ye fane naana ana ba waa mu, fee kanan mu nu o tawe Abraham ye, ‘Lu fu kinaana su mu, n biti n waa kase su asa kpini kusee.’ ²⁶ Imu su nu lbwaare wola lee mu kiyaafole Yesu nu o gyankpaa sun mu fane ase, ke fan yege alibi kiwaa okpa kumaa su ke o waa fane kusee.”

4

Gyiwu abi kubu-kubu abilisa ba kntaa Pita maa Gyon

¹ Pita maa Gyon ba san ba maa su bee tawe asa mu ase mu, nu lbwaare asepu aku, ye kabwaare-sunkpa aye akunpu mu obilisa ye, Sadusi abi* ba ba fub tuto. ² Nu ba nye agbu waa Pita maa Gyon fee ba maa kaapu be tawe asa mu ye Yesu bwii kyini ba nkpa to, nu i kaapu fee kelewu kyini ki bu to sa asa kpini. ³ Imu su ba kntaa Pita maa Gyon naa tii bamu obu naa fub kayike, lu fee kyowe maa tee lwe su mu ba tii bamu obu naa fub kayike. ⁴ Amaa asa gaalaagaa mu nu ba nu Yesu Krisito asin danbirasa mu, ba koolle gyii nu kubu mu ki nye akyo bee waa fee anyin ngbin-nnuu.

⁵ Lukaake mu Gyiwu abi agyankpaapu ye abilisa ye Mosesi nbara akaapupu ba naa sare Gyerusalem. ⁶ Bamu nu ba sare tuto i gye oseepu bilisa ase Anasi ye Kefasi ye Gyon ye Alekisasi ye oseepu bilisa ase mu, mu kuu pu ana. ⁷ Ba taa Pita maa Gyon ba ba yile bamu ansi to, nu ba taase bamu ye, “Mune olon nu fan nye abee anumu kitu nu fan su fan waa unumu fale?”

⁸ Tuto mu, Pita mu nu Kayaayu Kyurekyure ki bola mu to mu lee bamu kono ye, “Agyankpaapu ye abilisa, ⁹ fan taase ane ndaga asin danbirasa mu nu an waa boobi numu, nu kuto mu nu ki yege nu o nye alanfiya. ¹⁰ Kanin su i dagaa fee fane ye Isirayi abi kpini fan bu fee onyin mu nu o yile nfu fale, Yesu Krisito mu nu o lu Nasareti, omu nu fan da mu mata oyu laasa su mu, nu lbwaare bwii kyini mu ba nkpa to mu, i yege nu o nye alanfiya. ¹¹ Nu Yesu i gye osa mu nu lbwaare Asinkyanyulasa mu i tawe ye,

‘Kubuu mu nu fane, apoyipu fan kina ye ki man boron mu,
kanin kubuu manja i ba bilini kubuu kpare umu kpini to.’

¹² Nu oku man bu to nu ee taale molige asa, amoo Yesu nkon, lu fee kitu pupwe ku man bila o bu dulinyaa to nu lbwaare taa sa ye ki molige ane.”

¹³ I waa abilisa mu kpini kananku fee Pita maa Gyon ba maa yile kunyin to, nu ba bu fee ba man gye bamu nu be nyi iwole. Tuto nu ba wu fee ba wola ba gye Yesu abuu pu nin. ¹⁴ Kpalu fee ba maa wu boobi mu nu ba kye

* **4:1** 4:1 Sadusi abi ba gye Gyiwu abi kubu ku mu nu ba mee koolle bee gyii fee kekyini lu lewu to ku bu to.

mu, maa yile Pita maa Gyɔn ase mu, ba man taale nye asin ku ba towe. ¹⁵ Imu su ba dan sii towe bamu nun ye ba lu nsare obu mu to, nu ba sii ba taa Pita maa Gyɔn su nfeere. ¹⁶ Nu ba taase abaa ye, "Nene nu an biti a waa asa animu? Okumaa mu nu o bu Gyerusalem nyi ye bamu i waa asin kyinkyinsa numu, nu a mee taale gyii i mu umoore. ¹⁷ Amaa poyi ke a tii asin numu ke i man naa lu asa ase kata-kata mu, a da bamu amu to ye, i numu i gyii bamu okaa, ba man bila taa Yesu kitu asin towe sa asa."

¹⁸ Imu su nu ba bwii tu Pita maa Gyɔn ba lenbu mu to towe bamu ye kakaaku ba man bila lu towe abee kaapu lu Yesu kitu to. ¹⁹ Amaa Pita maa Gyɔn ba lee bamu kono nun ye, "Fane gbaa-gbaa fane fan ku damu manja to umu nu i buron lu lbwaare ansi to. An nu fane ase abee lbwaare ase? ²⁰ Lu fee a mee taale yege kuto mu nu ane gbaa-gbaa ane an wu nu an nu mu kitowe."

²¹ Imu su nu abilisa mu ba lonjo da Pita maa Gyɔn amu to kenken nu ba yege bamu ye ba nate. Ba man nye okpa mu nu ba yile su taa bite bamu asu, kpali fee asa kpini ba maa yin lbwaare lu kuto mu nu ba waa mu su. ²² Onyirpe mu nu ba waa asin kyinkyinsa kye mu mu, gyii o kyo nsu adina.

Krisito akwole-gyipu kabwaare-kule

²³ Saja mu nu ba dan yege Pita maa Gyɔn mu, ba bwii kpee bamu kyemune ana akwole-gyipu mu ase naa towe bamu kuto mu nu abilisa ye asepu-bilisa mu ba towe. ²⁴ Akwole-gyipu mu ba maa dan nu kanin mu, nu bamu kpini ba waa kono kulon kule kabwaare-kule ye, "Onyirpe lbwaare, fu mu nu fu tui susu ye kase ye opu ye kuto kumaa mu nu ki bu umu to kpini. ²⁵ Fu bola Kayaayu Kyirekyire su nu fu yege ane naana Dawidi, fu kiyaafole towe ye, 'Mune i waa su nu ndendemande bee nye agbu?

Mune i waa su nu asa animu bee fe nfeere libi kanin?

²⁶ Kase su awura bee kula bamu n-yi kusu yile, nu akusupu moo bee sare

bee kusu yile Onyirpe lbwaare maa Omu nu o lee mu su.'

²⁷ Kesintin, asin numu a ba to fee Herodi maa Pontiyu Paleti ye Israyi abi ye ndendemande ba sare kade numu to, bee njina agyina kusu yile Yesu su fu Kiyaafole Kyirekyire mu nu fu lee mu. ²⁸ Kesintin ba sare kanin nun ba ba waa kuto kumaa mu lu fu olun su, ye fu kokolo biti mu nu fu wula paa ye i waa mu. ²⁹ Imu su, Onyirpe, nbunbu bu ajaala mu nu bee ajaala ane fale ke fu sa ane, fu ayafole kokolo osu ke a taale towe fu asin danbirasa mu. ³⁰ Teeje fu abaa ke alopu ba nye alanfiya, ke fu waa adangana ye asin kyinkyinsa bola fu kiyaafole kyirekyire Yesu kitu su waa kaapu asa."

³¹ Saja mu nu ba kule kabwaare-kule lwe mu, opula mu nu ba sare mu gyinyen. Nu Kayaayu Kyirekyire mu loo bola bamu kpini nu ba piili be towe lbwaare asin mu ye kokolo osu.

Krisito akwole-gyipu kakyina to kono kulon

³² Akwole-gyipu kubu mu kpini ba waa nfeere kulon ye kokolo kulon. Bamu oku mee towe ye, kuto mu nu o su mu gye mu lee. Kuto kumaa mu nu ba su mu gye bamu kpini lee. ³³ Asunpu mu ba towe Onyirpe Yesu Krisito kelewu kyini mu asin ba kaapu lu lbwaare olun lala mu su. Nu lbwaare waa bamu kpini kusee. ³⁴ Oku man bu bamu kubu mu to nu kuto

ku ki tiri mu kpaa. Lu fee bamu nu ba su kase abee akpaara mu, ba fe umu yege ba su afulee mu ba ba, ³⁵ ba yila asunpu mu kagya kase, nu ba barige umu to fee kanan mu nu i tiri okumaa nimu.

³⁶ Kanin nu Gyosefu, mu nu o lu Lewi kebuno, nu ba kouge mu Sipuru, nu asunpu mu bee tu mu ye Banabasi, (kumu kase i kaapu fee, umu nu ee waa asa aniya to). ³⁷ Mu gbaa mu fe mu kase mu nu o su mu, nu o taa afulee mu ba waa asunpu mu kagya kase.

5

Ananiyasi maa mu-ka Safira

¹ Nu onyin ku mu nu bee tu mu ye Ananiyasi maa mu-ka Safira ba fe bamu kase kuku. ² Nu Ananiyasi maa mu-ka ba waa kono nu o barige afulee mu to, nu o taa iku yila, nu o taa asansa mu kpiya asunpu mu kagya kase.

³ Nu Pita taase mu ye, "Ananiyasi, mine i waa nu fu yege nu Sitaane i gyii fu kumu nu fu tin antjesa sa Kayaayu Kyirekyire kanin? Mine i waa nu fu fe fu kase nye afulee nu fu barige to taa iku yila? ⁴ Poyi ke fu fe kase manja mu, ki gye fu lee nin, nu sanja mu nu fu fe lube mu, afulee mu gbaa a gye fu lee nin. Mine i waa su nu fu waa kanin asin manja? Man gye asa nu fu tin antjesa sa, amaa lbwaare nu fu tin antjesa sa."

⁵ Ananiyasi maa dan nu kanin asin manja mu, tutu nu i tin mu tu nu o wu. Nu i waa okumaa mu nu o nu kanin mu kufuu gaa. ⁶ Tutu nu ayaafole ba loo boloo mu, kukuri lu naa pula.

⁷ I maa waa gheree mu, mu-ka Safira gbaa loo ba o man nyi kutu mu nu ki waa. ⁸ Nu Pita taase, mu ye, "Towe me kesintin, kase afulee mu nu faa fu-kuli fan fe mu kpini ndee?"

Nu o lee kono ye, "Oo, umu afulee kpini nin."

⁹ Nu Pita taase mu ye, "Mine i waa su nu faa fu-kuli fan waa kono kulun ye fan tu onyiripe Kayaayu mu to ku. Ku! Ayaafole mu nu ba naa pula fu-kuli mu ba yile kebuno tutu nbunbu, kanin nu bee biti ba kukuri ngbaa fu lu naa pula nin."

¹⁰ Opula to, nu i tin mu tu Pita ayaa to nu o wu. Nu ayaafole mu ba be loo, nu ba wu ye o wu o de, nu ba boloo mu kukuri lu naa pula mata mu-kuli. ¹¹ Krisito abi kubu ye asa mu nu ba bu tutu mu kpini ba maa nu kanin mu, i waa bamu kufuu gaa.

Krisito asunpu mu ba kye asa gaalaagaa

¹² Asunpu mu ba waa usnkaala ye asin kyinkyinsa asa mu ansi to. Akoolo-gyipu mu kpini bee taale bee gyanje lbwaare osunkpa aye mu opula mu nu bee tu ye Solomon kasoroga to mu. ¹³ Asa mu ba su beeree be sa bamu gaa, amaa bamu nu ba man koolo gyii mu oku man taale nye kokolo naa tii bamu su. ¹⁴ Amaa kamaa to mu, anyin ye akyu gaalaagaa ba koolo onyiripe gyii, nu ba naa tii bamu kubu mu su. ¹⁵ Lu kanin su, asa ba sula alopu ba yila agbenbi okaa yege ba de bamu mpaa ye ikalan su kanan mu nu i waa ke Pita kan ee kyon mu, mu kayaayu ki nate bamu su. ¹⁶ Nde-bii mu nu i bu kyaaboo Gyerusalem mu asa ba taa bamu alopu ye bamu nu nbwu libi bee tooro bamu kpini ba, nu ba nye alanfiya.

Gyiwu abilisa mu ba nyanla Krisito asupu mu

¹⁷ Nu lbwaare oseepu bilisa ase mu, ye mu kamaa abi mu nu ba lu Sadusi kubu mu to mu, ba nye kayu basa lu asunpu mu su. ¹⁸ Ba kitaa asunpu mu naa tii katin mu nu ba tii bamu asa obu mu. ¹⁹ Amaa kanin kagyanbwe manja mu, lbwaare kaboo ba tigi obu mu kebunoo nu oo lee bamu. ²⁰ Nu oo towe bamu ye, "Fan kpee naa yile kabwaare-sunkpa aye mu to ke fan towe asa mu, nkpa pupwe numu asun."

²¹ Kayi ki maa ke mu Krisito asunpu mu ba kpee kabwaare-sunkpa aye mu to fee kanan mu nu lbwaare kaboo mu katowe mu, nu ba yii kase bee towe asa mu nkpa mu asun.

Oseepu bilisa ase mu maa mu kamaa abi, ba maa ba mu, oo tu Sanhediri mu nu ba gye Gyiwu abi kubu-kubu abilisa mu kpini ba ba gyanje, nu oo sun ye ba naa lee asunpu mu ba. ²² Apurusi mu nu ba sun mu, ba maa fvu obu tiisa mu to mu, ba man wu asunpu mu obu manja to. Imu su ba bwii naa towe abilisa mu nu bee gyoo bamu mu ye, ²³ "An wu obu mu maa biri su danbirasa yege akusupu mu ba yile nbunoo, amaa a maa tigi nbunoo mu a man wu oku obu mu to." ²⁴ Obilisa mu nu oo gye kabwaare-sunkpa aye mu akusupu mu, ye lbwaare oseepu bilisa ba maa nu kanin mu i kyinkyin bamu, kutoo mu nu ki yege nu i ba kanin.

²⁵ Tuto nu oku ba towe bamu ye, "Fan ku! Anyin mu nu fan tii bamu obu mu bee yile kabwaare-sunkpa aye mu kasoroga to bee kaapu asa."

²⁶ Ba maa nu kanin mu akusupu obilisa mu ye mu ayaafole ba kpee naa biya asunpu mu. Ba maa sile kufuu fee asa mu, bee biti ba too bamu abuu su mu, ba man taa bamu ye olun su.

Obilisa Gamaliye kitowe waa

²⁷ Nu ba taa bamu ba yile abilisa mu nu ba sare mu ansi to. Nu lbwaare oseepu bilisa ase mu taase bamu ye, ²⁸ "Ye an da fane amu to ye, fan man bila taa Yesu kitu to kaapu? Amaa fan taa fane kikaapu kyaaboo Gyerusalem kpini. Fen biti fan taa onyin numu kelewu ba ane su."

²⁹ Nu Pita maa asunpu banban mu ba lee konoo ye, "I dagaa fee a maa nu lbwaare konoo nin, man gye nyumisa lee. ³⁰ Ane naana ana bamu lbwaare i kyini Yesu mu nu fan da mu oyu laasa moo mu, lu lewu to. ³¹ lbwaare diyaa mu naa kyina mu gyisa su fee Ogankpaapu ye Omoligepu mu, nu oo bugi okpa sa Isirayi abi ke ba yege alibi kiwaa, ke lbwaare oo taa bamu alibi kee bamu. ³² Kayaayu Kyirekyire mu nu lbwaare taa sa bamu nu ba buu mu mu, ye ane asunpu mu i gye imu kesintin agyipu numu kpini su."

³³ Nu nbara abilisa kubu-kubu mu ba maa nu kanin mu, i nye bamu agbu gaa nu ba waa bamu nfeere fee ba moo asunpu mu. ³⁴ Amaa bamu to onyin ku mu nu bee tu mu ye Gamaliye, nu oo gye Farasii obii ye Mosesi nbara okaapupu mu nu asa kpini bee sa mu beere mu, kusu yile bamu nsana nu oo towe ye, ba yege asunpu mu ba lu kewu gberee. ³⁵ Nu oo towe bamu ye, "Isirayi abi, fan looo fe nfeere mu nu fan taa lu anyin anumu su danbirasa. ³⁶ Saaja ku to mu, Tewuda ku gbaa daa kyina kusu ye oo gye oku nin. Oo nye kubu fee asa alifa ana nu ba buu mu. Amaa ba moo mu, nu mu kubu ki yaase to, nu mu awaasa kpini i waa kyan. ³⁷ Mu kamaa mu Gyudasi mu nu oo lu Galile mu, asa kiale saja mu ngbaa mu kusu yile nu oo nye kubu lala ku nu ba buu mu. Amaa ba moo mu, nu mu abuupu gbaa ba yaase to. ³⁸ Imu su asun mu nu ndaga i ba fale, n biti n towe fane

fɛɛ fɛn yege asa anumɔ ba nate. Lu fɛɛ nu bamu kusun kinumu ki gye nyumisa lɛɛ bire kii biti ki nyita. ³⁹ Amaa nu i gye lbwaare lɛɛ bire fɛn mɛɛ taale tii asa anumɔ, nu i waa kanun bire fɛn biti fɛn wu fɛɛ fɛn ko ye lbwaare.”

⁴⁰ Ba nu sa Gamaliye katowe mu, nu ba tu asunpu mu tɛɛ bamu. Nu ba da bamu amu to ye, ba man bila towe Yesu kitu to asin. Nu ba yege bamu ye ba nate.

⁴¹ Asunpu mu ba lu Isirayi kubu-kubu mu to kpini abɔlisa mu ansi to, taa kensi-gyii fɛɛ, lbwaare kale bamu tii bamu nu ba wu awɔrɔfo lu Yesu kitu to mu su. ⁴² Kake kumaa numu ba naa kabwaare-sunkpa aye mu nsɔrɔga to ye asa akpaara su. Ba man yege asin danbirasa mu kitowe ye Yesu i gye ŋmu nu lbwaare wula lɛɛ mu.

6

Anyin Akyetɔpu Asuno mu Kileɛ

¹ Saɲa mu nu Yesu abuu pu mu ba nye akyɔ mu, kamɔɔre-gyii ki ba Gyiwu ndɛ-bii mu nu bɛɛ towe Giriki mu ye Gyiwu ndɛ-bii mu nsana. Ba fabule ye Gyiwu ndɛ-bii mu ba mɛɛ sa bamu akulapu-kyu ato bargesa kanan mu nu i dagaa. ² Imu su mu, asunpu kudu-anyɔ mu ba sare Yesu abuu pu mu kpini. Nu ba towe bamu ye, “I man dagaa fɛɛ a yege abwaaresin kitowe yla ke a ba ki ato kibarige su. ³ Kanun su anɛ-daa ana ye anɛ-supu ana, fan lɛɛ fane to anyin asuno mu nu be su beereɛ ye kanyaasin nu Kayaayu Kyirekyire ki bɔla bamu to mu, ke a taa kusun numu waa bamu abaa to, ⁴ ke a nye saɲa sa kabwaare-kule ye abwaaresin kitowe mu.”

⁵ Kanun nfeere mu i pure bamu kpini. Nu Yesu abuu pu mu ba lɛɛ Sitefen mu nu mu kɔkɔle-gyii ye Kayaayu Kyirekyire ki kyɔ mu to mu, nu ba lɛɛ Filipi ye Pokoro ye Nikano ye Timon ye Pamena maa Nikolasi mu nu o lu Antiyoki, nu o taa mu n-yu biliɲi Gyiwu abi, nu o ba kɔle Yesu gyii mu.

⁶ Nu ba lɛɛ bamu kaapu asunpu mu, nu asunpu mu ba taa bamu abaa gyaga bamu su nu ba kule kabwaare-kule sa bamu.

⁷ Imu su abwaaresin mu i yelɛge. Yesu abuu pu mu ba nye akyɔ tii su Gyerusalem ɔsɔwɔle su. Nu lbwaare aseepu mu gaalaagaa gbaa ba kɔle Yesu gyii.

Gyiwu abɔlisa ba kɔta Sitefen

⁸ Sitefen mu nu o su ɔlon nu lbwaare bwaala mu mu, waa asin kyinkyinsa ye asunkaala asa mu to. ⁹ Amaa Gyiwu abi mu nu ba lu Kirini ye Aleksanda kabwaare kulekpa mu nu be tu ye ba kɔle bamu n-yu, ye bamu nu ba lu Silisiya, Asiya ɔsɔwɔle su mu kpini ba gyii Sitefen umɔɔre.

¹⁰ Lu mu kanyaasin ye Kayaayu Kyirekyire ɔkpa katowe to su mu, ba man taale yile mu ansi to.

¹¹ Ba lu asiiri to naa wu asa aku ye ba ba tin atuntɔnsa gyaga Sitefen su, ke ba ba towe ye, “An nu Sitefen maa towe nbusaa asin ɛɛ gyaga Mosesi maa lbwaare su.” ¹² Nu amɔɔre-gyipu ba towe fun waa abɔlisa mu ye Mosesi nbara akaapɔpu ye asa mu kpini nkɔlo nu ba kɔta Sitefen ba Isirayi kubu-kubu abɔlisa mu ansi to. ¹³ Ba bya antɔɲesa wuya ana nu ba towe ye, “Saɲa kumaa ɔnyin numu i towe nbusaa asin ee yii kabwaare-sunkpa aye kyirekyire mu ye Mosesi nbara mu nu o sa anɛ mu. ¹⁴ Nu an bila nu

maa tɔwe ye Yesu Kanasareti-nyin mu biti o boyi Kabwaare-sunkpa aye mu, ke o kyeege ane anaana ato mu nu ane naana Mosesi taa sa ane mu.”

15 Isurayi kubu-kubu abalisa mu kpini mu nu ba te asin mu to mu, ba ku Sitefen kyimm, nu ba wu mu ansi to i maa du fee lbwaare kaboo ansi to mu.

7

Sitefen kono lee

1 Nu lbwaare oseepu bulisa ase mu taase Sitefen ye, “Asin mu nu ba tɔwe lu fu su fale kpini, i gye kesintin?”

2 Sitefen lee kono ye, “Me-se ana ye me-daa ana, fen nu me ase! lbwaare bunyaa wuya mu lee mu n-yu kaapu ane naana Abraham, saja mu nu o bu Mesopotamiya kase su, poyi nu o kusu ba Haran mu. 3 lbwaare tɔwe mu ye, ‘Kusu lu fu osuwle su ye fu asa ase, ke fu kpee osuwle mu nu n biti n kaapu fu fale su.’

4 “Imu su Abraham lu Kalidiya osuwle mu su nu o naa kyina Haran. Mu-se lewu kamaa nu lbwaare yege nu o lu tuto naa kyina osuwle mu nu ndaga fan te su fale. 5 lbwaare man pita taa kase mu ntn ku sa mu, halu kyaa tantan to kase gbaa man pita biliji mu lee. Amaa lbwaare da mu kokolo su tɔwe ye osuwle mu ii biti o be biliji maa mu anaana-bii lee nin. Yege saja maa Abraham man pita kuvge. 6 Asin numu nu lbwaare tɔwe Abraham ye, ‘Fu anaana-bii bee biti ba naa biliji afo oko osuwle su, ke ba taa bamu biliji anye ke ba nyanla bamu nsu alifa ana. 7 N biti n bute asa mu nu ba bilijaa bamu anye mu asu, imu kamaa mu, fu anaana-bii mu bee biti ba lu kanin osuwle manja su ke ba be sun me nfu’. 8 Nu lbwaare maa Abraham ba nye katowe kyula fee, mu ye mu kamaa to kpini ba tije iduu. Imu su Abraham maa kuvge Isaki mu o tin mu oduu kake buruwasapu, nu Isaki kuvge Gyekobu nu o tin mu oduu, nu Gyekobu kuvge ane naana ana kudu-anyo mu, nu o tije bamu kpini iduu.

9 “Gyosefu mu nu o gye kudu anyo mu to oko mu, mu daa ana ba nye mu su kayi basa, nu ba fe mu fee kinye sa Egiyipti abi. 10 Nu lbwaare lee Gyosefu lu mu awurfo kpini to, nu o sa mu kanyaasin mu nu i yege nu o nye kebiti lu Egiyipti Owura Faro ase. Imu su nu o yii mu kuwura fee o ku mu owura-kpa ye Egiyipti osuwle kpini su.

11 “Nu akon damante i ba tiye Egiyipti ye Kaanan isuwle su, nu i buya awurfo gaa. Nu ane naana ana ba man nye agyito. 12 Bamu-se Gyekobu maa nu fee agyito i bu Egiyipti mu, o sun mu-bii ana mu nu ba gye ane naana ana kpee tuto kigyankpaasa ba naa soo agyito. 13 Ba maa bwii kpee Egiyipti kinyosapu ba naa soo agyito mu, Gyosefu lee mu n-yu kaapu mu-daa ana, nu Faro gbaa nu Gyosefu mu kuvpu ana su. 14 Kamaa to mu Gyosefu sun ye ba naa taa mu-se Gyekobu ye mu kuvpu ana mu nu be waa fee asa adusuno ye anu mu kpini ba mu ase. 15 Nu Gyekobu kusu kpee Egiyipti, tuto nu maa mu-bii ana ba naa wu. 16 Nu ba bwiiyaa bamu ba Sekem* ba pula kakyan mu nu Abraham soo lu Hamo mu-bii ana ase mu to.

* 7:16 7:16 Abraham kyina soo kase ku lu Hebron abi ase nu Gyekobu gbaa soo kase lu Sekem abi mu ase. Kanin su saja kamaa mu nu Gyekobu maa mu-bii ana oko o wu Igyipte osuwle su mu, Gyiwu abi mu ba sola mu kpee Sekem abee Hebron ba naa pula mu tuto.

17 “Sanja mu nu lbwaare kokolo kida sa Abraham maa tiri to fee i ba to mu, ane asa mu ba nye akyo Egiyipiti osuwole su. 18 Kanin sanja maa nu owura pupwe ku ba kyina Egiyipiti kagya su, amaa o man nyi Gyosefu asin. 19 Nu owura pupwe numu nyanla ane asa nu o waa bamu aworufo. Nu o nyan bamu ye ba lee bamu nbii pupwe kewu ke o moo bamu.

20 “Sanja manja to nu ba kuvge Mosesi nu o gye kebii danbirasa lbwaare ase nu mu kibaabuto kwu. Nu ba baala mu, ku mu su lbwaayi isa mu-se kikapara su. 21 Imu kamaa to mu, ba lee mu kewu nu Owura Faro mu-bii kyusa taa mu naa bila nu o biliiji mu-bii. 22 Nu ba kaapu Mosesi, nu o nye Egiyipiti abi kibula ye bamu kanyaasin, nu o su kinyi ye katowe ye awaasa to.

23 “Mosesi maa gyii nsu adina kamaa mu, o waa mu nfeere fee o kpee o naa booo mu aye abi Isirayi abi su. 24 Tuto maa nu o wu Egiyipiti onyin ku maa nyanla Isirayi onyin ku. Imu su Mosesi naa koole mu yegge nu o moo Egiyipiti onyin mu ka kuko. 25 Mosesi nyi fee mu aye abi bee biti ba bu fee, mu nu lbwaare biti o bola su molige bamu, amaa ba man bu. 26 Lukaake mu, Mosesi ba tu Isirayi abi asa anyo ba maa ko. Maa biti o barige bamu to mu, o taase bamu ye, ‘Fan gye asa kulon nun, mine i waa nu fen nyanla abaa kanin?’

27 “Nu omo nu ee nyanla mu birisa mu nin Mosesi naa yile ukaa su nu o taase ye, ‘Anumu i yila fu ye fu ku ane su ke fu gyii ane asin?’ 28 Fii biti fu moo me fee kanan mu nu ndee fu moo Egiyipiti onyin mu nun?’ 29 Mosesi maa nu kanin mu o sile lu Egiyipiti kpee Midiyani osuwole su, naa kyina fee ofo. Tuto manja nu o kuvge nbii nnyo.

30 “Mosesi maa kyina tuto nsu adina kamaa mu, lbwaare kaboo lee mu n-yu kaapu mu, kirunfa mu nu ki dee ofuli su mu, nu i maa Sinayi kibu mu. 31 Maa wu fale ato mu, i waa mu kananku. Maa nin tiri ke o ku danbirasa mu, o nu lbwaare maa towe ye, 32 ‘Me i gye fu naana ana lbwaare, Abraham ye Isaki ye Gyekobu lbwaare.’ Mosesi maa yinne nu kufuu ki kita mu gaa su mu, o man bila taale ku koto manja.

33 “Nu lbwaare towe mu ye, ‘Lee fu asubita, lu fee ntin mu nu fu yile mu gye kase kyirekyire nun. 34 Kesintin, n wu kanan mu nu bee nyanla me asa Egiyipiti to. Nu n nu bamu kusu, nu n kpilge ba n ba molige bamu. Kanin su n sun fu ke fu bwii kpee Egiyipiti to.’

35 “Mosesi kulon mu nu mu asa ba kina mu, towe mu ye, ‘Anumu i yila fu ane okusupu ye asin ogyipu?’ mu, mu i gye osa mu nu lbwaare bila bola mu kaboo su fulon nno-bi to ye, o naa waa bamu okusupu ye omoligepe. 36 O lee bamu lu Egiyipiti nu o waa asin kyinkyinsa ye adangana Egiyipiti to ye opu pippe mu ase, nu ba gyii nsu adina ofuli mu su.

37 “Mosesi numu i towe Isirayi abi ye, ‘lbwaare ii biti o lee mu otowepu pupwe lu fane to fee kanan mu nu o lee me mu’. 38 Mosesi numu tii Isirayi kubu mu su lu sanja mu nu ba bu ofuli su mu. Mosesi maa ane naana ana ye lbwaare kaboo mu ba bu tuto. Sinayi kibu mu su nu o koole nkpa asin mu lu lbwaare kaboo mu ase ye o taa biya ane.

39 “Ba waa kusu to olon nu ba man nu Mosesi ase, nu bamu nkolo to mu, naafoo ba daa nye nun bee biti ba bwii kpee Egiyipiti. 40 Nu ba towe Aron ye, ‘Mosesi mu nu o lee ane lu Egiyipiti mu, a man nyi koto mu nu ki waa mu kibu Sinayi su. Imu su waa idakpa sa ane ke bee gyankpaa ane.’ 41 Kanin sanja maa to mu nu ba poyi kanaate-bi taa biliiji bamu odakpa. Nu ba lonjo odakpa manja yegge bee gyii bamu ansi lu koto mu nu ba taa bamu abaa poyi mu su. 42 Imu su lbwaare pale mu kamaa sa bamu ye

ba kyaga su be sun kyowe ye obwaayi ye akyikpebi, fee kanan mu nu ba wola kyurɔɔ waa lbwaare atowepu iwule to ye,

'Israyi abi! Man gye me nu fen daa fen loɔɔ atobwaaya
fen sa nsu aduna ofuli su mu.

43 Fane nkɔlɔ i gyan odakpa Moleki

ye odakpa Refan mu nu i gye fane kikyikpebi odakpa,
mu nu fan taa fane abaa pɔyi nu fen sun mu su nu.

Imu su n biti n yege fane akiisipu ba taa fane kpee kata-kata kyun Babilon su'.

44 "Sana mu nu ane naana ana ba naa ba naa ofuli mu su mu, ba su lbwaare kubuu lala mu nu i kaapu fee lbwaare bu bamu ase. Ba waa kumu nu fen fee kanan mu nu lbwaare lee kaapu Mosesi ye o waa kumu mu.

45 Imu kamaa mu, ane naana ana ba nye lbwaare kubuu mu, lu bamu-se ana ase, nu Gyosuwa maa bamu ba sula lbwaare kubuu lala manja, naa fuɔ isuwule mu nu lbwaare gya ase lu umu to asa, nu o yege nu ane asa ba kyina toto mu. Nu kubuu mu sii toto naa fuɔ halu Dawidi sana mu.

46 Dawidi mu nu lbwaare ansi gyii mu su mu kule fee lbwaare o yege o pɔyi osunkpa aye sa lbwaare mu nu o gye ane naana Gyekobu lbwaare mu. 47 Amaa mu-bii Solomon i gye osa mu nu o ba pɔyi kabwaare-sunkpa aye mu.

48 "Amaa lbwaare Owura lala mee kyina akpaara mu nu asa ba taa bamu abaa pɔyi mu to, fee kanan mu nu lbwaare bola mu otowepu su towe ye,

49 'Susu i gye me kuwura gya,
nu kase mɔɔ i gye me ayaa ogyagakpa.

Mune obu nu fen biti fan pɔyi sa me?

Abee fine i taale waa me okynakpa?

50 Man gye me gbaa-gbaa me i waa unumu kpini?"

51 "Fan gye asu to olon wuya ana, nu fan kina lbwaare fane nkɔlɔ to, nu fan waa akpawu sa abwaaresin mu. Fan dan fan du nu fen fee fane naana ana, mu nu bee ko bee tii Kayaayu Kyirekyire mu okpa. 52 lbwaare otowepu mɔɔ i kyina nu fane naana ana ba man nyanla mu? Ba mɔɔ lbwaare atowepu gaalaagaa mu nu didaa ba wola towe okpa kyigisa wuya mu kiba asin. Nu nbunbu fan waa mu kade-boyi nu fan mɔɔ mu. 53 Fane i nye lbwaare nbara mu nu lbwaare nbɔɔ ba taa buya fane mu, amaa fan kina umu ki buu."

Ba tɔv Sitefen abuu

54 Israyi kubu-kubu mu nu ba gyanɛ mu ba maa nu Sitefen ase mu, ba nye agbu nu ba dunji bamu anobi. 55 Amaa Sitefen mu nu Kayaayu Kyirekyire ki bola mu to mu, diyaa mu ansi ku susu nu o wu lbwaare bunyaa, nu o wu Yesu maa yile lbwaare gyisa su. 56 Nu Sitefen ye, "Fan ku! N wu susu maa bugi nu n wu Yesu, Daadimaadi Obii-nyinsa mu maa yile lbwaare gyisa su."

57 Maa towe kanin kamaa to mu ba tii bamu asu nu ba kuusi kenken. Toto nu bamu kpini ba naa mili mu su. 58 Nu ba buɛ mu lu kade mu to naa twi mu abuu. Nyamaanyilepu mu ba taa bamu ikaale sa kyaafole mu nu bee ti mu ye Soɔɔ ye o ku su. 59 Sana mu nu bee twi mu abuu mu, Sitefen kule kabwaare-kule ye, "ɔnyiripe Yesu, koolo me kala." 60 Nu Sitefen muja mu ayaa muli su towe kenken ye, "ɔnyiripe Yesu, man taa alibi mu nu ba waa fale ka bamu kukɔ." Maa towe kanin mu nu o wu.

8

Sooli nyanla Krisito abi

kubv mu

¹ Sooli gbaa bu tɔtɔ nu o kyula Sitefen kelewu mu. Kanin kake manja nu kanyanla ki ba Krisito abi kubv mu nu ba bu Gyerusalem mu sv, nu bamu kpini ba yaase to loo Gyudeya maa Samariya isowole sv. Amaa Krisito asunpu mu nkɔn i man yaase to. ² Nu anyin mu nu bee sun lbwaare mu aku i lee bamu n-yu naa pula Sitefen, nu ba su mu keli. ³ Amaa Sooli bure piili ee nyita Krisito abi kubv mu, yege o naa akpaara-akpaara sv ee bute anyin ye akyu mu nu ba buu Yesu mu ee kpee ee tii ibu.

Filipu abwaaresin

katowe Samariya

⁴ Nu bamu nu ba yaase to mu ba naa bee towe Yesu asin danbirasa katn kumaa mu nu ba kpee mu. ⁵ Nu Filipu gbaa kpee Samariya kade lala ku to naa towe Yesu asin. ⁶ Saɗa mu nu kubv damante mu nu Filipu ase nu ba wu asin kyinkyinsa ye isunkaala mu nu o waa mu, ba kan bamu asu ba nu mu katowe. ⁷ Nu nbwu libi ba kuusi kenken lu asa gaalaagaa to, nu amugule-mugule ye aboobi gaalaagaa ba nye alanfiya. ⁸ Imu sv kensi-gyii lala ki ba kade lala manja to.

Sitaane adangana

owaapu Simon

⁹ Kanin saɗa manja to mu, onyin ku bu to nu bee tu mu ye Simon, nu o gye Sitaane adangana owaapu mu nu o bu Samariya kade mu to. Nu mu awaasa mu i waa Samariya abi kɛyan. Imu sv ee kaapu mu n-yu ye o gye nyimisa kpare. ¹⁰ Lu fale sv mu asa kpare ye asana mu kpini bee nu mu ase nu bee towe ye, “Onimu i gye lbwaare olon mu nu bee tu mu ye ‘Olon lala mu’.” ¹¹ O waa Sitaane adangana inumu kyeeree, nu i waa bamu kɛyan nu o nye asa bee nu mu ase. ¹² Amaa saɗa mu nu Filipu taa Yesu Krisito kitu to towe asin danbirasa lu lbwaare kuwura-gyii sv mu, asa mu ba koolo asin mu gyii. Nu ba gye anyin ye akyu lbwaare kekyugye. ¹³ Nu Simon mu gbaa wu asin kyinkyinsa ye isunkaala mu nu Filipu waa mu, i waa mu kananku. Nu o koolo gyii, nu ba gye mu lbwaare kekyugye, nu o buu Filipu kpee katn kumaa.

¹⁴ Saɗa mu nu Krisito asunpu mu nu ba bu Gyerusalem ba nu ye Samariya abi ba koolo lbwaare asin mu gyii mu, ba sun Pita maa Gyon bamu ase. ¹⁵ Ba maa fu bamu ase mu, ba kule kabwaare-kule sa bamu ye, lbwaare o sa bamu Kayaayu Kyirekyure mu. ¹⁶ Lu fee saɗa mu nu ba taa Yesu kitu to gye bamu lbwaare kekyugye mu, ba man pita nye Kayaayu Kyirekyure mu. ¹⁷ Tuto nu Pita maa Gyon ba taa bamu abaa gyaga bamu sv kule kabwaare-kule nu ba nye Kayaayu Kyirekyure mu.

¹⁸ Simon mu maa wu fee Pita maa Gyon ba taa bamu abaa gyaga akoolo-gyipu mu sv nu ba nye Kayaayu Kyirekyure mu, Simon biti fee o sa Pita maa Gyon afulee. Nu o ye, ¹⁹ “Fan sa me kanin olon manja, nu saɗa kumaa nu ngbaa me n kan taa me abaa gyaga okumaa sv mu, ke o nye Kayaayu Kyirekyure manja.”

²⁰ Amaa Pita towe Simon ye, “Faa fu afulee a biliɗi kɛyan. Lu fee fu fe nfeere fee fu taale taa afulee so lbwaare kakee. ²¹ Fu man tii sv abee fu man sv o lee lu lbwaare kakee kusun numu to. Lu fee fu kokolo ki man de lbwaare sv. ²² Kanin sv kyege fu nfeere libi ke fu kule lbwaare. Akoto fee

nfeere mu nu fu fe fu kokolo to mu lbwaare ii biti o taa kee fu. ²³ Imu i yege nu n wu fee kayu basa ki bu fu to gaa, nu alibi i bola fu to."

²⁴ Tuto nu Simon lee konɔ ye, "Kule Onyiripe sa me ke umu nu fu towe fale i man ba me su." ²⁵ Pita maa Gyɔn ba gyii Yesu asin mu kesintin, nu ba towe asin mu gaa sa bamu. Kamaa to mu, ba bwii kpee Gyerusalem. Saɗa mu nu bee bwii bee kpee mu, ba towe asin danbirasa mu Samariya nde-bii gaalaagaa to.

Filipu maa

Etiyopiya-nyin ku

²⁶ Nu Onyiripe kabɔ towe Filipu ye, "Kusu kpee akpɔlɔge okpa mu nu ku de ofuli su mu. Kanin okpa manja ki de lu Gyerusalem naa fuɔ Gasa kade su." ²⁷ Imu su Filipu kusu yii okpa su ee kpee. Maa kpee mu, nu o naa gyanja Etiyopiya owole nyipu kpare mu nu ee ku Etiyopiya owura kyasa afulee su. Onyin numu kpee Gyerusalem naa sun lbwaare. ²⁸ Saɗa manja to mu, o te mu igbanje mu nu bee bite asa okynakpa su ee bwii ee kpewu yege ee kale lbwaare otowepu Isaya owole. ²⁹ Nu lbwaare Kayaayu towe Filipu ye, "Kpe kanin igbanje numu ase naa yile tiri mu."

³⁰ Tuto nu Filipu sile kpee Etiyopiya-nyin mu ase, nu o nu onyin mu maa kale lbwaare otowepu Isaya owole. Nu Filipu taase mu ye, "Imu nu fu kale fale fii nu kase?" ³¹ Nu onyin mu lee konɔ ye, "Nene nu n waa nu kase amɔɔ n nye oku ke o lee kase sa me." Imu su o tu Filipu ye o ba kyina tiri mu to.

³² Nu onyin mu u kale ee lu lbwaare Asinkyan ylesa mu to ye, "O du fee kabulupu mu nu ba su mu ba naa mɔɔ mu, abee kabulupu mu nu be kyiiigi mu ifuu, yege o man bugi mu konɔ halu ee su.

³³ Nu ba gyila mu ipeeli, nu ba man gyii kesintin sa mu. Nu oku man taale towe kaapu mu kinaana, lu fee ba tin mu nkpa su kase su."

³⁴ Nu onyin mu taase Filipu ye, "Obulsa, n kule fu lee kase sa me. lbwaare otowepu mu, i towe mu n-yu su asin nin abee oku lee nu ee towe?" ³⁵ Tuto nu Filipu piili ee towe mu Asinkyan yulasa mu nu o kale lu Isaya owole to mu, nu o towe Yesu n-yu su asin danbirasa mu sa mu.

³⁶ Saɗa mu nu ba naa okpa mu to bee kpee mu, ba naa tu nkyu ku i maa de. Nu Etiyopiya-nyin mu towe Filipu ye, "Ku nkyu ndee, mune i tii me lbwaare kekyugyee okpa?" ³⁷ Nu Filipu towe mu ye, "Fu nye nu fu kɔle gyii fu kokolo to bure, fii biti fu nye lbwaare kekyugyee." Nu onyin mu lee konɔ ye, "N kɔle gyii fee Yesu Krisito i gye lbwaare mu-bii kulɔn mu." ³⁸ Nu Etiyopiya-nyin mu yege mu gbanje mu yla. Nu maa Filipu kpini ba kpɔlɔge loo nkyu mu to. Nu Filipu gye mu lbwaare kekyu gye.

³⁹ Saɗa mu nu ba lu nkyu mu to mu, opula manja to nu Onyiripe Kayaayu taa Filipu lu onyin mu ansi su, nu o man bila wu mu. Nu o taa kensi-gyii kyaga mu okpa su ee kpewu. ⁴⁰ Nu i taa Filipu naa lu Asotusi kade to. Nu o nate nde mu nu i bu tuto mu kpini, ee towe asin danbirasa halu o naa fuɔ Kasariya owowole su.

9

Sɔɔli kɔle Yesu gyii

¹ Saɗa manja to mu, Sɔɔli dan san o yile su, o su kanyanla ye kumɔɔ anjala lu Onyiripe Yesu abuupu mu su. Kanin su o kpee lbwaare Oseepu bilisa

ase mu ase, ² nu o naa towe mu ye o sa mu iwule mu nu i sa okpa fee o kpee kabwaare-kole igyanekpa mu nu i bu Damasiko kade mu to, ke o naa kitaa anyin ye akyu mu nu bee buu Yesu kikaapu mu. Nu o kan nye kanin abuupu manja ke o kitaa bamu bwii ba Gyerusalem ba tii obu. ³ Nu Sooh maa naa ee kpee mu, o naa tiri Damasiko kade lala mu. Opula to nu kutu ku ki lu susu ba tin mu ansi su fee bulayi maa wee usee mu. ⁴ Nu i tin mu tovo kase nu o nu obule ku maa taase ye, "Sooh, Sooh, mune waa nu fii kisi me kanin?"

⁵ Nu Sooh taase ye, "Onyiripe, fu animu nun?"

Nu obule mu ye, "I gye me Yesu mu nu fii kisi mu nin. ⁶ Imu su kusu kpee Damasiko kade lala mu to, toto nu bee biti ba towe fu kutu mu nu fu waa."

⁷ Nu anyin mu nu ba maa Sooh ba naa mu, ba nu katowe mu, amaa ba man wu oku. Nu kufuu ki kitaa bamu, nu be sii ba yile ba man bila bugi bamu nno. ⁸ Nu Sooh kusu maa yile nu o bugi mu ansi mu, o man bila o ku. Imu su ba sii kitaa mu kibaa to nun taa mu kpee Damasiko. ⁹ Nu Sooh biliji gyaatanapu nke nsa, o mee gyii yeye o mee nu.

¹⁰ Nu Yesu obulapu ku bu Damasiko kade to nu bee ti mu ye Ananiyasi. Nu Onyiripe Yesu lee ansi su ato kaapu mu, nu o ti mu ye, "Ananiyasi." Nu o lee kono ye, "Onyiripe n kyula."

¹¹ Nu Onyiripe mu towe Ananiyasi ye, "Kusu kpee Gyudasi kikaara mu nu ki bu kigbenbi kyiigisa mu su, naa taase onyin mu nu o lu Tasusi kade to nu be ti mu ye Sooh mu. O bu toto ee kole kabwaare-kole." ¹² Nu Sooh gbaa wu ansi su kilakaapu mu to, fee onyin mu nu be ti mu ye Ananiyasi maa ba ke o ba taa mu abaa gyaga mu su ke mu ansi i bugi.

¹³ Amaa Ananiyasi lee kono ye, "Onyiripe, n nu asin damante lu onyin numu su, kanaan mu nu o nyanla fu asa kyurekyure mu nu ba bu Gyerusalem mu. ¹⁴ An nu ye Sooh numu nye olon lu oseepu bilisa ase ba Damasiko nfu, o ba kitaa asa mu nu bee ti fu Yesu kitu mu."

¹⁵ Amaa Onyiripe Yesu towe Ananiyasi ye, "Kusu kpee! Lu fee me i lee onyin numu fee me kibaa to nyimisa, ke o taa me asin mu naa towe bamu nu be mee sun lbwaare, ye ba maa bamu awura, ye Isirayi abi. ¹⁶ Nu me gbaa-gbaa me n biti n kaapu mu kanaan mu nu ee biti o gyii aworfo lu me kitu su."

¹⁷ Toto nu Ananiyasi kpee kikaara mu su nu o naa taa mu abaa gyaga Sooh su. Nu o towe ye, "Me birisa Sooh, Onyiripe Yesu mu nu o lee mu n-yu kaapu fu sana mu nu fu ba nfu mu, i sun me fu ase ke fu ansi i bwii bugi, ke fu nye Kayaayu Kyurekyure mu." ¹⁸ Nu opula to ato ku fee okin agyafoyi i lu Sooh ansi to tiye, nu mu ansi i bugi. Nu o kusu nu ba naa gye mu lbwaare kekyugyee. ¹⁹ Maa gyii agyito kamaa to mu, o nye olon.

Sooh towe abwaaresin

Damasiko

Nu Sooh gyii nke nku Damasiko Yesu abuupu mu ase. ²⁰ Toto nu o lu kpee Gyiwu abi kabwaare-kole igyanekpa naa towe Yesu asin ye, "Yesu i gye lbwaare mu-bii." ²¹ Asa mu nu ba nu Sooh katowe mu, i waa bamu kiyin nu ba taase ye, "Man gye onyin numu i kyina ee nyanla asa mu nu ba bu Gyerusalem bee towe asin Yesu kitu to mu? Nu man gye kanin su nu o bwii ba, ke o ba kitaa bamu naa sa lbwaare oseepu bilisa o tii obu?"

²² Amaa Sooh nye olon tii su nu ee towe, ee kaapu to ye Yesu i gye omotu lbwaare lee ye o ba molge asa. Nu i kyinkyin Gyiwu abi mu nu ba bu Damasiko kade to mu.

²³ Nii umu kamaa to i maa gyii nke nku mu Gyiwu abi ba hmina ye ba mwo Sooli. ²⁴ Amaa Sooli bu bamu nfeere lu mu kumoo mu su lu fee ba sii ba te bee ku kade mu nwusunoo mu su kakyowape ye kagyanbwe kumaa kanan mu nu ba nye mu mwo. ²⁵ Amaa Yesu abupu ba taa mu waa kilantan to kagyanbwe, baala mu taa mu bule kibandiyee obo to kphilgaa mu yii.

Sooli kpee Gyerusalem

²⁶ Saja mu nu Sooli kpee Gyerusalem mu, o biti fee o taa mu n-yii naa tii abulapu mu su, amaa ba waa kufuu ye mu, lu fee ba man koole mu gyii ye o tii Yesu abupu mu su. ²⁷ Tuto nu Banabasi taa mu kpee asunpu mu ase. Nu o towe bamu kanan mu nu Sooli wu Onyiripe mu Damasiko okpa to, ye kanan mu nu Onyiripe towe Sooli mu. Nu o bila towe bamu kanan mu nu Sooli man waa kufuu, nu o yile towe lu Yesu Krisito kitu to Damasiko kade to. ²⁸ Imu su Sooli kyina bamu ase Gyerusalem yege o su Onyiripe mu kitu to ee towe yege o man su kufuu. ²⁹ Nu Sooli maa Giriki abi mu nu bee towe Gyiwu katowe mu, ba gyii abaa umooe, amaa yege ba biti mu kumoo okpa. ³⁰ Saja mu nu mu toomaa ana ba bu kanin mu, ba taa mu kpee Kasariya kade to, nu o naa kyaga su kpee mu kade to Tasusi.

³¹ Imu su Krisito abi kubu-kubu mu nu i bu Gyudeya ye Galile ye Samariya kpini ba nye kayi yuuli. Nu Kayaayu Kyirekyire mu waa bamu amariya to, nu ba nye akyo bee kpan bamu n-yii, yege ba sile Onyiripe.

Pita waa asinkaala Lida ye Gyopa

³² Nu Pita kusu o naa o naa uswobe mu su, nu o naa bwo akoole-gyipu mu nu ba bu Lida mu su. ³³ Tuto nu o naa wu onyin mu nu mu n-yii i wu, nu o de nsu nburuwa nu be tu mu ye Aneyasi. ³⁴ Nu Pita towe mu ye, "Aneyasi, kusu taa fu kalan, Yesu Krisito kye fu." Opula to nu o kusu. ³⁵ Imu su asa mu nu ba bu Lida ye Saron mu kpini ba maa wu kanin mu, nu ba kyeege bamu nfeere biliji ba Onyiripe ase.

³⁶ Nu Gyopa kade to okyi koole-gyipu ku bu tuto nu bee tu mu ye Tabita. Tabita umu Giriki katowe i gye ye Dokasi. Dokasi manja i waa adanbirasa yege ee kye atiripu to saja kumaa. ³⁷ Kanin saja maa mu kilu ki daa okyi mu, nu o wu. Nu ba gyee mu kubuni naa dula abansuru obu to. ³⁸ Lida kade ki man bu kata ye Gyopa kade. Imu su Yesu abupu mu ba maa nu fee Pita bu Lida mu, nu ba sun anyin anyo Pita ase naa towe mu ye, "Waa bilen ke fu ba ane ase."

³⁹ Imu su Pita maa bamu nu ba sun mu ase mu, ba bwii kpee Gyopa. Nu ba taa Pita kpee abansuru obu mu to, ntun mu nu obuni mu de mu. Nu akulapu-kyii mu nu ba bu obu mu to mu kpini, ba kyaaboo Pita be sawu yege ba su ato bunsu mu nu Dokasi baata sa bamu saja mu nu o te nkpa to mu bee kaapu Pita.

⁴⁰ Amaa nu Pita towe bamu nu ba bu obu mu to kpini ye, ba lu kewu. Nu Pita muja mu ayaa muuli su kole kabwaare-kole, nu o biliji mu ansi kaapu obuni mu, nu o towe ye, "Tabita, kusu." Nu o bugi mu ansi wu Pita, nu o kusu kyina. ⁴¹ Nu Pita kitaa mu kbaa to kusaa mu yile. Tuto nu o tu akoole-gyipu ye akulapu-kyii mu taa okyi mu nu o kyinji mu sa bamu. ⁴² Fale asin numu i yaase loo Gyopa kade to kpini. Nu asa gaalaagaa ba koole Onyiripe Yesu mu gyii. ⁴³ Nu Pita kyina Gyopa kade to, onyin mu nu bee tu mu Simon nu o gye gbansaba mu ase nke nnyo ku.

10

Ibwaare kaboo lee mu n-yu kaapu Koneliyo

¹ Obilisa ku bu to nu bee tu mu ye Koneliyo. Nu o te Kasariya kade to. O kyina o gye anaakopu obilisa sa Roma anaakopu kubu mu nu bee tu kumu ye Itali abi kubu mu. ² Maa mu kuupe ana ba taa bamu n-yu sa Ibwaare nu ba sile Ibwaare. O gye asa mu nu ee kee atiripu ato nu o bila o su sana sa kabwaare-kule. ³ Kanyin numu nye kuleekaapu kake ku kakyowape i waa fee kerefi asa sana to. O wu Ibwaare kaboo maa ba mu ase nu o tu mu ye, "Koneliyo!"

⁴ Nu o ku mu ye kufuu nu o taase mu ye, "Onyiripe mune nun?" Nu kaboo mu towe mu ye, "Ibwaare ansi i gyii fu kakee ye fu kabwaare-kule mu su, nu ee biti o kyula fu. ⁵ Nbuunbu, sun asa ku kpee Gyopa ba naa tu onyin mu nu be tu mu ye Simon Pita mu ba. ⁶ O bu Simon mu nu o gye gbansaba mu aye nun, nu ki bu ki maa opu mu."

⁷ Sana mu nu Ibwaare kaboo mu i kyun mu, nu Koneliyo tu mu ayaafole anyo ye mu anaakopu mu to okulun mu nu ee waa kuto kumaa ee sa mu, nu o taa mu n-yu sa Ibwaare mu. ⁸ Nu o towe bamu kuto kumaa mu nu o wu nu o sun bamu Gyopa.

Pita wu ansi su kuleekaapu

⁹ Luukaake mu Koneliyo nboo ba maa tiri Gyopa mu Pita moo dii kpee abansuru* susu o naa kule kabwaare-kule kakyowape mana. ¹⁰ Akun a kita mu, nu ee biti kuto ku o gyii. Sana mu nu bee waa agyito mu, nu o nye ansi su kuleekaapu. ¹¹ O wu susu maa bugi nu o wu kuto ku, maa lu susu fee kita lala ku kplige ku ba kase. Ki maa kumu anobi ana. ¹² Kita mu su mu, o wu atobwaaya kumaa ye nbwiibi ye atobwaaya mu nu bee kpu ito su kpini. ¹³ Nu o nu obule ku maa towe mu ye, "Pita! Kusu moo ke fu gyii."

¹⁴ Nu Pita towe ye, "Onyiripe ayee, n man puta gyii fale ineesi ato abee umu nu i gye ane Gyiwu abi ikisii."

¹⁵ Nu obule mu bila towe mu ye, "Man bila tu kuto mu nu Ibwaare loho kumu mu, ye ineesi kuto." ¹⁶ Inumu i waa kanin ilu isa, nu i taa kita mu ye ato mu bwii kyun susu.

¹⁷ Sana mu nu Pita san ee fe umu nfeere mu, nu asa mu nu Koneliyo sun mu ba bu Simon kikpaara mu, nu ba ba yile kumu kewusuno. ¹⁸ Nu ba tu oko taase mu ye, "Onyin ku bu nfu nu be tu mu ye Simon Pita?" ¹⁹ Sana mu nu Pita san ee fe mu kuleekaapu mu nfeere mu, nu Ibwaare Kayaayu towe mu ye, "Anyin asa aku bee biti fu. ²⁰ Imu su kplige kpee bamu ase, man kan kina katun kumaa mu nu faa bamu fen biti fan kpee, lu fee me i sun bamu fu ase." ²¹ Nu Pita kplige ba kase to nu o towe anyin mu ye, "Me i gye omu nu fen biti mu. Mune i waa?" ²² Nu anyin mu ba lee kono ye "Anaakopu obilisa mu nu bee tu mu ye Koneliyo mu i sun ane. O gye asa mu nu mu ukpa i kyiigi nu o sile Ibwaare, nu Gyiwu abi kpini be sa mu beere. Ibwaare kaboo mu i towe mu ye o tu fu ba mu kikpaara su, ke o nu kuto mu nu fu su sa mu." ²³ Nu Pita taa anyin mu loo kikpaara mu su, nu o koole bamu, kita bamu kifo.

Pita maa Koneliyo

* **10:9** 10:9 Sana mu didaa mu, fale nu Gyiwu abi bamu abansuru duu.

Lukaake mu, nu Pita maa Yesu abulapu aku mu nu ba lu Gyopa mu ba buu bamu. ²⁴ Imu lukaake nu ba fuu Kasariya. Yege Koneliyo maa mu kuuu ana ye mu kyemine ana ba sare bee gyoo mu. ²⁵ Pita maa biti o loo kikaara mu su mu, nu Koneliyo gyanja mu, nu o muja o sun mu. ²⁶ Amaa Pita kita mu kibaa to nu o towe mu ye “Kusu yile! Ngbaa me n dan n gye nyumisa nun fee fu fale!”

²⁷ Sanja mu nu maa Pita bee waa kiligyima bee loo kikaara mu su mu, o naa tu asa ba maa sare ba te. ²⁸ Nu Pita towe bamu ye, “Fane gbaa-gbaa fane fan dan fen nyi fee naafu i man de okpa fee Gyiwu nyumisa maa buga omu nu o mee sun lbwaare abee o boo mu su. Amaa lbwaare kaapu me fee n man towe oku ye o man du kyurekyure. ²⁹ Imu su fan maa sun tu me mu n man kina, kanu su fan towe me kuto mu su nu fan tu me.”

³⁰ Nu Koneliyo lee kono ye, “Ndaga nke nna numu n maa kole kabwaare-kole kerefi asa kakyuwape sanja mu. Opula to nu n wu onyin ku maa bun kaale fufuli ba yile mi ansi to.” ³¹ Nu o towe me ye, “Koneliyo lbwaare nu fu kabwaare-kole, nu o wu fu kakee mu nu fu kee atiripu mu. ³² Imu su sun asa kpee Gyopa ke ba naa tu onyin mu nu bee tu mu ye Simon Pita mu, nu o gye ofo o bu Simon mu nu o gye gbansaba mu kikaara bu mata opu mu. ³³ Imu su nu n sun tu fu bilen, nu i buron fee fu maa ba. Nbuubu an gyanje lbwaare ansi to an nu fu ase asin mu nu Onyirpe taa sa fu ye fu ba towe ane mu.”

Pita abwaaresin katowe

³⁴ Nu Pita towe ye, “Nbuubu bure n bu fee i gye kesintin lbwaare mee ku nyumisa ansi to poui nu ee waa kuto ku. ³⁵ lbwaare i koole okumaa mu nu o bu ndendemande o sile mu, nu ee waa umu nu i dagaa mu. ³⁶ Fane gbaa-gbaa fan nu asin mu nu lbwaare taa biya Gyiwu abi nu o bola Yesu Krisito mu nu o gye dulinjaa to ato kpini Onyirpe su taa kayi yuuli asin danburasa sa bamu. ³⁷ Nu fan nyi asin kpare mu nu i waa Gyiwu osuwole su nu i piili lu Galile mu. I waa sanja mu nu Gyon towe lbwaare kekyugyee asin mu kamaa. ³⁸ Fan nu Yesu Kanasareti-nyin mu asin, kanan mu nu lbwaare taa mu Kayaayu Kyurekyure ye olun bola mu to mu. Lu fee lbwaare tii mu su, nu katin kumaa mu nu o kpee mu ee waa adanburasa yege ee kye okumaa mu nu Sitaane bu mu to.

³⁹ “Kuto mu nu o waa Gyerusalem ye Isiray kpini-kpini mu, ane asunpu numu an gye umu kesintin agyipu. Ba da mu oyu laasa su mo mu. ⁴⁰ Amaa nke nsa kamaa to mu lbwaare kyini mu lu lewu to. Nu lbwaare yege nu o lee mu n-yu kaapu. ⁴¹ Man gye okumaa numu nu o lee mu n-yu kaapu amoo ane mu nu lbwaare wola lee ye an baa an gye mu kesintin agyipu mu maa wu kyini kamaa to mu ana mu a buga gyii nu an nu. ⁴² Nu Yesu sa ane kono ye a taa towe Abwaaresin mu sa Gyiwu kase su asa kpini. Ke a lee kesintin mu kaapu fee mu i gye asa kusa ye alewupu kpini otalepu. ⁴³ lbwaare atowepu mu kpini ba towe mu asin mu kaapu to ye okumaa mu nu o koole mu gyii mu, lu mu kitu to su mu lbwaare ii biti o taa mu alibi kee mu.”

Bamu nu ba man gye

*Gyiwu abi gbaa ba nye
Kayaayu Kyurekyure mu*

⁴⁴ Pita maa san ee towe mu, Kayaayu Kyurekyure mu ba loo bamu nu bee nu asin mu kpini to. ⁴⁵ I kyinkyin Gyiwu akoole-gyipu mu nu ba buu

Pita lu Gyopa ba mu gaa, fee lbwaare maa taa mu Kayaayu Kyirekyire mu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi. ⁴⁶ Lu fee ba nu ba maa towe ntowe pupwe yege bee yin lbwaare. Nu Pita taase ye, ⁴⁷ "Ba maa nye Kayaayu Kyirekyire fee kanan mu nu an nye fale mu, oku i taale tii okpa fee ba man gye bamu lbwaare kekyugyee?" ⁴⁸ Nu Pita sa kono ye ba gye bamu lbwaare kekyugyee lu Yesu Krisito kitu to. Nu ba kole Pita ye o kyina bamu ase nke nyo nku.

11

Pita Lee asin Kaapu Krisito asunpu bambam mu

¹ Krisito asunpu mu ye akoolle-gyipu mu mu nu ba bu Gyudeya mu kpini ba nu ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa ba koolle abwaaresin mu. ² Imu su sana mu nu Pita bwii kpee Gyerusalem mu, akoolle-gyipu mu nu ba yile to sa iduu kitin mu ³ ba towe mu ye, "Fu loo bamu nu ba man tin iduu mu akpaara su nu faa bamu fan buga gyii."

⁴ Nu Pita lee kase kutu kumaa mu nu ki waa kukulun-kukulun sa bamu towe ye, ⁵ "Kakaaku n bu Gyopa kade to n kole kabwaare kole. Nu n nye ansi su kileekaapu wu susu maa bugi. Nu n wu kutu ku maa lu susu fee kitaal lussa kilala, nu ba su kumu anobi ana mu to ba kase katun mu nu n bu. ⁶ N maa ki kumu to mu, n wu atobwaaya ye nbwiihi ye atobwaaya mu nu be kpu ito su. ⁷ Tuto nu n nu obule ku maa towe me ye, 'Pita kusu mo ke fu gyii.'

⁸ "Nu n lee kono ye, 'Onyiripe ayee, fale ineesi ato abee umu nu i gye ane Gyiwu abi ii kisi i man pita loo me kono to.'

⁹ "Nu obule mana bila towe me ye man bila tu kutu mu nu lbwaare lonjo kumu kyirekyire mu ye ineesi kutu. ¹⁰ Inumu i waa kanun lu isa, nu i taa kita mu ye ato mu bwii kyun susu.

¹¹ "Sana mana to anyin asa mu nu ba sun bamu lu Kasariya ba ba me ase mu, ba ba yile kikaara mu nu n bu kumu su mu. ¹² Nu Kayaayu Kyirekyire mu towe me ye man kan gyii umore, faa bamu fan kpee. Akoolle-gyipu asiye anumu mu nu ba lu Gyopa mu i sun me kpee naa loo, anyin mu kikaara su. ¹³ O towe ane kanan mu nu o wu lbwaare kaboo maa ba yile mu obu to, nu o towe mu ye, 'Sun asa aku kpee Gyopa ba naa tu Simon mu nu bee tu mu ye Pita mu. ¹⁴ Ee biti o towe fane kanan mu nu faa fu kikaara su abi kpini fan nye kamolige.'

¹⁵ "N maa piili n towe bamu abwaaresin mu, Kayaayu Kyirekyire ba bamu to fee kanan mu nu o loo ane to npiili ase mu. ¹⁶ Tuto nu n nyinji asin mu nu Onyiripe Yesu wula towe ye, 'Gyon taa nkyu nun gye asa lbwaare kekyugyee. Amaa fanee fane bure, lbwaare ii biti o taa mu Kayaayu Kyirekyire gye fane.' ¹⁷ Imu su fee nu lbwaare sa bamu kakee kulun mu nu o sa ane sana mu nu an koolle Onyiripe Yesu gyii mu, me i gye anumu ke n taale tii lbwaare okpa?"

¹⁸ Krisito abuupu mu maa nu kanin mu, ba man bila taale towe sehn, nu ba yin lbwaare. Nu ba towe ye lbwaare sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa okpa fee ba yege alibi kwaa ke ba nye nkpa.

Krisito abi kubu mu nu ki bu Antiyoki, Siriya osuwule su

19 Sanja mu nu ba twu abuu mo Sitefen mu, kanyanla ki ba Yesu akoolle-gyipu mu so, nu aku ba yaase to loo Fonesiya ye Sipuru ye Antiyoki kase su yege bee towe Yesu asin mu bee sa Gyiwu abi nkon. 20 Yesu akoolle-gyipu aku mu nu ba lu Sipuru ye Siren ba Antiyoki mu, ba towe asin danbirasa lu Yesu Krisito su sa Giriki abi gbaa. 21 Onyirpe kibaa kumaa gyan bamu su so mu, asa damante ba koolle mu gyii nu ba be buu Onyirpe mu.

22 Krisito abi kobu mu nu ba bu Gyerusalem mu ba maa nu kanun asin numu mu, nu ba sun Banabasi kpee Antiyoki. 23 Maa naa fuu toto mu, nu o wu kanan mu nu lbwaare bwaala bamu mu, mu ansi i gyii nu o waa bamu aniya to ye ba nye kokolo kolon Onyirpe kikoolle-gyii mu to. 24 Banabasi kyina o gye nyumisa danbirasa nu o so kikoolle-gyii kikyoo nu Kayaayu Kyurekyure bola mu to lu kanun so asa damante ba ba koolle Onyirpe mu gyii.

25 Toto nu Banabasi kpee Tasusi kade to o naa biti soolu. 26 Maa naa wu mu mu, o bwiiyaa mu ba Antiyoki. Nu maa mu kpini ba sii Yesu abulapu mu ase kesu laalaamuu yege be kaapu asa damante. Antiyoki toto nu ba piili kase bee ti Yesu abulapu mu ye Krisito abi.

27 Kanun sanja manja to mu lbwaare atowepu aku ba lu Gyerusalem kpee Antiyoki. 28 Bamu to oku mu nu bee ti ye Agabu mu, kusu yile lu Kayaayu Kyurekyure olon to so towe yila ye, akun lala a biti a te Roma Isuwule kpini so. (Kanun sanja manja mu nu Kuludi gye Roma Owura lala mu.) 29 Kanun so Yesu abulapu mu nu ba bu Antiyoki mu, ba taa nfere fe okumaa numu o taa kikyeto mu nu ee taale nye, ke ba taa naa sa Yesu abulapu mu nu ba bu Gyudeya mu. 30 Nu ba taa bamu nkyeto mu sa Banabasi maa soolu ye ba taa naa sa Krisito abulapu abilisa mu nu ba bu Gyerusalem mu.

12

Ba nyanla Krisito abi kobu

1 Sanja manja to nu Owura Herodi yege nu ba naa kitaa Krisito abulapu aku, nu ee biti fee o nyanla bamu. 2 O yege nu ba tun Gyon mu-daa Gyemisi kumu. 3 Maa wu fee imu nu o waa mu maa pire Gyiwu abi mu, o kyaga so naa kitaa Pita gbaa. Inumu kpini i waa sanja mu nu bee gyii Kesu kono kolonjo bodobodo mu nu ki man so kufe tinsa mu. 4 Maa kitaa mu mu, o taa mu tii obu nu o taa mu naa waa anaakopu mu nu ba yile ana ntun nna mu abaa to ye be ki obu tiisa mu so. Herodi waa mu nfere fe, nu ba kan gyii Kanyaje nbuno Kesu kono kolonjo kyun lwe mu, ee biti o lee Pita ifuli ke ba gyii mu asin.

5 Imu so Pita san o tii obu, amaa Krisito abi kobu mu ba payi kinsi bee kole kabwaare-kole be sa mu.

lbwaare kaboo ba lee Pita

lu obu tiisa mu to

6 Imu kagyanbwe poyi kayi ki ke, ke Owura Herodi lee mu o be gyii mu asin mu, ba da mu igbee yege o de anaakopu anyo nsana yege anaakopu aku ba bila ba yile kebuno. 7 Opula manja to nu lbwaare kaboo ba obu tiisa mu to nu i nmanje to, nu o da Pita kyini, nu o towe mu ye, "Kusu yile bilen." Nu agbeeleebi mu nu ba taa da mu igbee mu i sanje i lu tiye.

8 Nu kaboo mu towe mu ye, "Bun fu ato ke fu waa asibita, ke fu bun fu balumaasu ke fu buu me." 9 Nu Pita buu kaboo mu lu abu tiisa mu to, amaa Pita man nyi fee kuto mu nu kaboo mu i waa mu gye kesintin. I

waa mu nun fee i gye ansi su kuleekaapu nun. ¹⁰ Ba kyon nbuno akusupu gyankpaasa kinyosapu mu su naa fvu kebuno mu nu ba taa abilito waa mu, nu lu kumu to taa kpee kade mu to mu. Ba maa fvu tuto mu nu kebuno mu gbaa-gbaa tigi nu ba lu. Ba maa nate okpa mu su kpee ansi to gberEE mu, nu lbwaare kaboo mu ki nyaa mu ansi su.

¹¹ Tuto nu i nmanje Pita su nu o towe ye, "I gye kesintin nun fee lbwaare sun mu kaboo ye o ba koolE me lu Owura Herodi abaa to ye kanan mu nu Gyiwu abi ba da nmina ye ba waa me mu."

¹² Maa fe inumu kpini nfeere mu o kpee Maki Gyon mu-nyi Meeri kikaara su, opula mu nu asa kukyo, ba gyanje bee kole kabwaare-kole mu. ¹³ Nu Pita da kewusuno opunu, nu kibite mu nu bee tu mu ye Roda mu ba sunja ku omu nu ee daa. ¹⁴ Kebite mu maa bu ye i gye Pita obule mu, i maa waa mu okon gaa su o man tigi opunu mu. Nu o sile naa towe bamu ye Pita i yile kewusuno. ¹⁵ Roda maa towe kanin mu, nu ba taase mu ye, "Fu lo ubun nun?" Maa dan san o yile su ee towe ye i gye kesintin mu, nu ba ye, "Fale i gye lbwaare kaboo mu nu ee ku Pita su nu."

¹⁶ Amaa Pita dan san o yile kewusuno ee daa opunu mu. Ba maa tigi opunu mu, ba wu Pita, nu i waa bamu kiyan. ¹⁷ Nu Pita nyee bamu kibaa ye ba bun bamu nno su. Nu o towe bamu kanan mu nu Onyiripe lee mu lu obu tiisa mu to mu. Nu o ye, "Fan naa towe sa Gyon maa akoolE-gyipu mu nu ba san mu, koto mu nu ki waa." Pita maa towe lwe mu, nu o lu bamu ase kpee katinku.

¹⁸ Imu nyenyenuu mu, nfeere i kitaanaakopu mu, lu fee ba man nyi koto mu nu ki waa Pita. ¹⁹ Owura Herodi sa kono ye ba naa biti Pita ba. Amaa ba biti mu kpine nu ba man wu mu. Imu su Owura mu taase bamu kono to asin kpine, nu o sa kono ye ba moo bamu kpini. Nu Owura Herodi lu Gyudeya kpee Kasariya naa kyina tuto gyii nke gberEE.

Herodi kelewu

²⁰ Owura Herodi nye agbu lu Tayi ye Sidon abi su. Nu ba waa kono kulun sun kpee Herodi ase. Ba bola Owura Herodi kiyaafole bilisa mu nu bee tu mu ye Bilasitu mu su, sun imata Herodi ase lu fee mu osowule su nu bee nye bamu agyito bee lu.

²¹ Kake mu nu ba yila maa fvu mu, Owura Herodi bun mu awura to naa kyina mu kuwura-gya su, nu o lee asin mu towe sa bamu. ²² Nu asa mu ba kuusi nu ba gyaabii mu ye, "Inumu bire i man gye nyimisa obule nun, amaa lbwaare ku obule nun. ²³ Lu fee Owura Herodi maa man taa kanin bunyaa sa lbwaare mu. Opula manja to nu lbwaare kaboo yege nu kilo ki da mu, nu oto to asunswEE ba we mu moo.

²⁴ "Amaa abwaaresun mu i dan san i kyaga su i yelge i tii su i kpee ansi to."

²⁵ Sanja mu nu Banabasi maa Sooh ba lwe bamu kusun mu, ba lu Gyerusalem bwii kpee Antiyoki, nu ba taa Gyon mu nu ba bila bee tu mu ye Maki mu tii bamu n-yu su.

13

Kayaayu Kyirekyire mu

sun Banabasi maa Sooh

¹ Kanin sanja manja mu Krisito abi kubu mu nu ki bu Antiyoki mu, lbwaare atowepu ye akaapopu aku ba bu tuto. Nu bamu i gye Banabasi, ye Simeyon mu nu bee tu mu ye Nigya, ye Lusiyu mu nu o lu Siren, ye Sooh maa Maniya mu nu ba bila maa Herodi buga mu. ² Ba maa kyaga su

bee sun lbwaare nu bee nmina kono mu, Kayaayu Kyurekyure mu ba towe bamu ye, "Fan lee Banabasi maa Sooli ke ba naa waa kusun mu nu n tu bamu ye ba ba waa mu." ³ Nu ba bwii nmina kono kule kabwaare-kule taa bamu abaa gyaga bamu su sa bamu okpa.

*Banabasi maa Sooli
ba kpee Sipuru*

⁴ Nu Kayaayu Kyurekyure manja i kaapu bamu, nu o gyankpaa bamu, nu ba lu tuto kpee Selusiya, nu ba bola nkyu su kpee Sipuru kifintin su.

⁵ Ba maa fu Salami mu ba towe abwaaresin mu Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanekpa, nu Gyon Maki gbaa kye bamu to.

⁶ Imu kamaa ba nate kyaaboo kifintin mu su kpini naa fu Pafosi. Tuto nu ba tu Kagyiwu-nyin ko mu nu bee tu mu ye Baa-Yesu. O su nbwu libi ee waa adangana nu o waa mu n-nyu fee lbwaare otowepe. ⁷ Kifintin mu su owura mu nu bee tu ye Segusi Polusi kyina o gye Baa Yesu mu kyemune nin. Owura mu su kanyaasin gaa. O sun tu Banabasi maa Poolsi, lu fee ee biti o nu abwaaresin lu bamu ase.

⁸ Amaa nbwu libi wuya Baa-Yesu, nu mu Giriki katowe to i gye Elimasi mu, mee biti fee owura mu o nu ke o koolle gyii. ⁹ Nu Sooli mu nu be bila bee tu mu Poolsi, nu Kayaayu Kyurekyure mu bola mu to mu, ku Elimasi kyiiim nu o towe mu ye, ¹⁰ "Fu gye Sitaane obii nun nu fu gye odun sa kesintin kpini. Fu naa alibi okpa su fu pina asa, nu fii biti fu biliji Onyurpe asin mu ye i man waa kesintin. ¹¹ Ku, lbwaare lee mu kbaa fu su. Fii biti fu biliji gyaatanapu ke fu man bila wu kyowe naa fu saja ku." Opula manja to nu i waa mu ansi su kitentenbiri. Nu o sii ee kyaaboo ee biti omu nu o ktaaa mu kbaa to kaapu mu okpa. ¹² Owura mu maa wu kutu mu nu ki waa mu, ye abwaaresin kkaapu mu, i waa mu kyan nu o koolle Onyurpe asin mu gyii.

*Poolsi maa Banabasi
abwaaresin katowe
Antiyoki kade to*

¹³ Poolsi maa mu kubu ba lu Pafosi bola nkyu su ba Pega kade mu nu ki bu Panfiliya osuwule su mu. Tuto nu ba maa Gyon Maki ba barige abaa nu Gyon bwii kpee Gyerusalem. ¹⁴ Amaa Banabasi maa Poolsi ba lu Pega kpee Antiyoki mu nu ki bu Pisidiya osuwule su mu. Kake futesa ake mu, ba kpee Gyiwu abi kabwaare kule ogyanekpa to naa kyina. ¹⁵ Asa mu oku maa kale lu Mosesi nbara iwule ye lbwaare otowepe iwule lwe mu, tuto alubunpu ba taa tu Poolsi maa Banabasi ansi to ye, "Ane burisa ana, nu fan su asin towe waa asa mu, fan towe ane."

¹⁶ Nu Poolsi kusu yile nu o kusaa mu kbaa nu o towe ye, "Gyiwu abi ye fane mu nu fan man gye Gyiwu abi, nu fen sun lbwaare mu, fan nu me ase. ¹⁷ Ane Gyiwu abi ane lbwaare mu, lee ane naana ana nu o sa bamu kanye saja mu nu ba bu Egyipiti osuwule su, nu o taa mu olun lee bamu lu osuwule manja to. ¹⁸ Nu lbwaare ku bamu su nsu adina saja mu nu ba bu ofuli su mu. ¹⁹ Isuwule isuno mu nu i bu Kena kase su mu, lbwaare gya bamu lu tuto, nu o taa kase mu sa Israyi abi nu ki biliji bamu kapatyie. ²⁰ Imu kpini i waa nsu alifa ana ye adunuu.

"Kamaa mu, nu lbwaare sa bamu atalapu naa fu lbwaare otowepe Samuweli su. ²¹ Nu Israyi abi ba towe lbwaare ye o lee owura sa bamu. Nu o lee Kiisi mu-bii Sooli mu nu o lu Bengyamin kanaan to, nu o gyii kuwura nsu adina. ²² lbwaare maa kusaa Sooli mu, nu o taa Dawidi yii

Israyi kuwura. Nu Ibwaare ye, 'N wu Dawidi. Gyeese mu-bii mu nu me kokolo ki biti, nu mu ii biti o waa me kokolo biti.'

²³ "Dawidi kanaan to nu Gyiwu abi Omoligepu Yesu mu lu fee kanaan mu nu Ibwaare wola da mu kokolo so towe mu. ²⁴ Poyi Omoligepu Yesu o ba mu, Gyon wola gyankpaa ba towe Gyiwu abi ye ba yege alibi kiwaa, ke ba nye Ibwaare kekyugyee. ²⁵ Sanja mu nu Gyon ii biti o lowe mu kusun mu, nu o taase, 'Fen nyi fee me i gye Omoligepu mu? N man gye me i gye Omoligepu mu, mee mu o bu me kamaa ee ba. N man dagaa fee n sanje mu asbita gbaa.'

²⁶ "Me tomaa ana Abraham anaana abi ye fane mu nu fan man gye Gyiwu abi nu fen sun Ibwaare mu, ane so nu Ibwaare sa kamolige asin mu. ²⁷ Nu Gyerusalem abi ye bamu abulisa kpini ba man bu fee Yesu i gye Omoligepu mu. Yege bee nu mu asin mu lu Ibwaare atowepu owule to mu kake futesa kumaa, amaa ba man nu kase. Ba bun mu kupwe nu i yege asin mu nu Ibwaare atowepu mu ba wola towe yila mu i ba to. ²⁸ Yege ba man taale wu mu alibi mu nu o waa nu o dagaa lewu, nu ba yege nu Obulisa Paleti moo mu. ²⁹ Ba maa waa umu nu Ibwaare atowepu ba wola kyuroo yila lu mu so lowe mu, ba kpiligaa mu lu oyu laasa mu so naa waa kakyan to. ³⁰ Amaa Ibwaare kyini mu lu lewu to ba nkpa to. ³¹ Nu nke gaalaagaa mu to mu, o lee mu n-yu kaapu bamu nu maa bamu ba daa bee nate lu Galile bee kpee Gyerusalem mu. Bamu i gye mu kuwu kyini kesintin agyipu bee sa Gyiwu abi.

³² "Nu an towe fale asin danbirasa mu nu Ibwaare da mu kokolo so sa ane naana ana mu sa fane. ³³ Kanin asin manja nu Ibwaare yege nu i ba to sa ane, mu nu an gye bamu-bii ana mu, kpali fee Ibwaare kyini Yesu lu lewu to so. Fee kanaan mu nu ba kyuroo waa Dawidi olun nyosapu mu to ye,

'Ndaga n lee kaapu fee
fu i gye mi-bii.'

³⁴ Kikyini mu nu Ibwaare kyini Yesu lu kelewu to mu, nu o mee ye o gyoo kakaaku ku mu, Ibwaare towe umu asin gbaa ye,
'N biti n waa fane kusee sa fane ato kyurekyure fee kanaan mu nu n da me kokolo so towe Dawidi mu'.

³⁵ Nu Dawidi towe Ibwaare ye,
'Fu mee yege ke fu Okyurekyurepu mu o gyoo nyita'.

³⁶ "Asin numu man gye Dawidi asin, lu fee o nate Ibwaare kebiti so, mu sanja mu nu o kyina, nu o wu, nu ba pula mu naa tii mu naana ana so nu mu n-yu i gyoo. ³⁷ Amaa Omu nu Ibwaare kyini mu lu lewu to mu bire man gyoo.

³⁸ "Kanan so me birisa ana Gyiwu abi, lu Yesu kitu to so nu an towe alibi kitaa kee asin an sa fane fale. ³⁹ Nu oku man bu to o taale gyii lu Mosesi nbara mu kpini so, amaa okumaa mu nu o koolle Yesu gyii bire, ee biti o gyii lu. ⁴⁰ Imu so fan ku so danbirasa ke asin mu nu Ibwaare atowepu ba towe yila mu, i man ba fane so. Asin mu i gye ye,

⁴¹ 'Fane ahin-sun wuya ana,
ii biti i waa fane kyan fee kanaan mu nu n biti n moo fane.
Lu fee fane sanja numu to n biti n waa koto ko
nu oku kan ba towe gbaa, fan mee ye fan koolle mu gyii.'"

⁴² Poohi maa Banabasi ba maa lu Gyiwu abi kabwaare-kole ogyanekpa to mu, nu asa mu ba towe bamu ye ba bila bwii ba kake futesa ake, ke

ba ba towe bamu asin numu tii su. ⁴³ Saŋa mu nu asa mu ba lu ogyanekpa nu ba yaase to mu, Gyiwu abi mu gaalaagaa, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi, nu ba kyeege bamu nfeere ba Gyiwu abi kabwaare-sunkpa to mu, ba buu Pɔɔlɔ maa Banabasi. Nu ba waa asa mu olon to towe bamu ye ba kyina lbwaare kabwaala mu to.

⁴⁴ Nu kake fɔɔtesa pɔɔpwe mu maa fɔɔ mu, kade mu to asa kɔbaafɔn mu nu ba kpee mu i kyɔ gaa nu ba naa gyanɛ ba nu abwaaresin. ⁴⁵ Amaa Gyiwu abɔlisa ba maa wu asa damante ba maa nu Banabasi maa Pɔɔlɔ abwaaresin mu, ba nye bamu kayi basa yege bee towe nbusaa asin bee nyita asin mu nu bee towe mu.

⁴⁶ Pɔɔlɔ maa Banabasi ba yile kunyin to towe bamu ye, “Fane Gyiwu abi nu i dagaa fee a maa gyankpaa towe abwaaresin sa pɔɔyi. Amaa fan maa man kɔɔle umu gyii nu fan ku fane n-yi fee fan man dagaa sa nkpa kakpaa mu, an biti a taa asin mu naa sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi.

⁴⁷ Imumu nu Onyiripe lbwaare mu sa kɔnɔ towe ye, ‘N taa fane waa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu fitla.

Ke fan taa kamolige mu naa sa asa dulinyaa katn kumaa’.

⁴⁸ “Nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ba maa nu fale mu, i waa bamu okɔn gaa, nu ba taa bunyaa sa lbwaare asin mu. Nu bamu nu lbwaare lee bamu fee ba ba nye nkpa kakpaa mu ba kɔɔle gyii.”

⁴⁹ Imu su lbwaare asin mu i yelige kanin osuwɔle maŋa su kpini. ⁵⁰ Nu Gyiwu abi ba fun waa akyi mu nu ba sɔle lbwaare nu ba su beereɛ, ye anyin mu nu ba gye Antiyoki kade mu to agyankpaapu. Nu bamu kpini ba kusɔ yile Pɔɔlɔ maa Banabasi su bee nyanla bamu, nu ba gya bamu lu kanin ofuli maŋa su. ⁵¹ Nu Pɔɔlɔ maa Banabasi ba kɔkɔpaa bamu ayaa ise, nu ba waa bamu ahee. Nu ba lu tutɔ kpee Ikoniyum kade mu to. ⁵² Yesu abɔlɔpu mu nu ba bu Antiyoki tutɔ mu kpini ba nye kensi-gyii gaa. Nu Kayaayu Kyirekyire mu bɔla bamu.

14

Pɔɔlɔ maa Banabasi ba waa asin kyinkyinsa Ikoniyum kade to

¹ Fee kanan mu nu Pɔɔlɔ maa Banabasi ba wɔla bee waa mu, ba kpee Ikoniyum Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanekpa. Nu ba towe abwaaresin mu, nu i yege nu Gyiwu abi ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gaalaagaa ba kɔɔle gyii. ² Amaa Gyiwu abi mu nu ba man kɔɔle asin mu gyii mu, ba fun waa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, nyita bamu nfeere nu ba nye nfeere libi lu Pɔɔlɔ maa Banabasi su. ³ Pɔɔlɔ maa Banabasi ba gyii nke gberɛɛ tutɔ. Ba yile kunyin to bee towe Onyiripe mu kabwaala asin. Nu ngbaa mu yile bamu kamaa nu ba waa asin kyinkyinsa ye usinkaala. ⁴ Nu i yege nu kade mu to asa mu ba barige to ntun nnyɔ, aku ba buu Gyiwu abi nu aku mɔɔ ba buu Yesu asunpu mu. ⁵ Saŋa maŋa mu, bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu aku ye Gyiwu abi, taa tii bamu agyankpaapu su mu ba waa kɔnɔ kulɔn fee ba tɔɔɔɔ bamu ke ba tɔɔ bamu abuu mɔɔ. ⁶ Amaa Pɔɔlɔ maa Banabasi ba maa bu bamu nfeere mu, nu ba sɔle kpee Lisitira ye Debe nde ye nde-bii mu nu i bu Likoniya osuwɔle su kpini. ⁷ Tutɔ nu ba kyaga su towe asin danbirasa mu.

8 Ɔnyɔn kɔ tɛ Lisitira tutɔ nu ba kɔuge mu ayaa ye abaa wusa wuya ana, nu ɔ man nate kakaaku. 9 Ɔ tɛ tutɔ ee nu Pɔɔli maa tɔwe. Nu Pɔɔli ku mu kyimm wu fɛɛ ɔnyɔn mu sɔ kɔkɔle-gyii, nu ɔ taale nye alanfiya. 10 Nu Pɔɔli punte ye, “Kɔsu yile fu ayaa sɔ.” Tutɔ nu ɔnyɔn mu fugi yile mu ayaa sɔ nu ɔ piili ɔ naa.

11 Sakyɔ mu maa wu kutɔ mu nu Pɔɔli waa mu, ba kuusi Likoniya katɔwe to ye, “Ane idakpa mu ba bilinji asa ba ane ase.” 12 Nu ba sa Banabasi kitu ye Sewu, nu ba sa Pɔɔli gbaa kitu ye Hemesi lu fɛɛ mu ɪ gye asin mu ɔtɔwɛpu. 13 Nu ɔdakpa Sewu oseepu obu yile kade mu ɪkaa sɔ. Nu kɔmu oseepu taa ɪnaa-nyɔn ye ntɔtɔle ba kade mu kewusunɔ, lu fɛɛ maa sakyɔ mu bee biti ba waa kɔlɔŋɔ sa Krisito asunpu mu.

14 Amaa ba maa nu kanɔn mu, ba kitaɔ bamu atɔ bunsɔ kyate sile loo sakyɔ mu tɔ, bee kuusi ye, 15 “Anyɔn, mine nu fen waa fale? Ane gbaa ane an gye asa nun fɛɛ fane fale. An sɔ asin danbirasa mu an biya fane nun. An tɔwe fane ye fan lɛɛ fane n-yɪ lu atɔ gyaga sɔ, ke fan bwii ba lbwaare mu nu ɔ tɛ nkpa kakpaa tɔ mu ase. Mu ɪ tɔv sɔsɔ ye kase ye ɔpu ye atɔ mu nu ɪ bu ɪmu kpini tɔ mu. 16 Didaa mu, lbwaare lɛɛ mu ansi yege nu dulinyaa tɔ asa kpini ba nate waa bamu gbaa-gbaa bamu nkɔlɔ biti. 17 Amaa lbwaare waa adanbirasa kaapu asa fɛɛ maa bu tɔ, fɛɛ maa sa bulayɪ nu atɔ duusa a waa saŋa kyɛkyɛ tɔ. Nu ɛɛ sa fane agyitɔ kɪkyɔ nu ɛɛ yege fane ansi i gyii.” 18 Halu ba maa tɔwe ɪnumu kamaa gbaa mu, ɪ waa ɔlɔn pɔyɪ nu ba taale gya sakyɔ mu ye ba man waa kɔlɔŋɔ mu.

19 Tutɔ mu Gyiwu abi mu nu ba lu Antiyoki ye Ikoniyum mu ba ba tɔwe kyɛɛge sakyɔ mu nfɛɛɛɛ. Nu ba tɔv Pɔɔli abuu waa nfɛɛɛɛ fɛɛ ɔ wu nun, nu ba kpu mu lu kade mu tɔ. 20 Amaa saŋa mu nu akɔle-gyipu mu ba ba kyaabɔɔ Pɔɔli mu, ɔ kusu nu ɔ bwii kpee kade mu tɔ. ɪmu lɪkaake mu Pɔɔli maa Banabasi ba lu tutɔ kpee Debe.

*Banabasi maa Pɔɔli
kibwii kpee Antiyoki,
Siriya ɔsɔwɔle sɔ*

21 Nu ba tɔwe asin danbirasa mu Debe kade tɔ, nu ɪ yege asa kɪkyɔ ba be buu Yesu. Nu ba bwii kpee Lisitira ye Ikoniyum nde ye Antiyoki mu nu kɪ bu Pisidiya ɔsɔwɔle sɔ mu. 22 Ba tɔwe waa Yesu abɪlapu mu, waa bamu ɔlɔn tɔ fɛɛ ba yile kɔkɔle-gyii tɔ, nu ɔ bɪla tɔwe ye, pɔyɪ ke ba nye lbwaare kuwura-gyii mu tɔ loo mu, ɪ dagaa ba maa gyii awɔrɔfɔ. 23 Krisito abi kɔbu kumaa tɔ mu, ba lɛɛ abɪlsa sa bamu. Nu ba ɪmina kɔnɔ kɔle kabwaare kɔle taa bamu waa Ɔnyɔrɪpe mu nu ba kɔle mu gyii mu abaa tɔ. 24 ɪmu kamaa tɔ mu, ba bɔla lu Pisidiya ɔsɔwɔle sɔ taa ba fuɔ Panfiliya ɔsɔwɔle sɔ. 25 Nu ba tɔwe asin danbirasa mu Pega kade tɔ kyaga sɔ kpee Ataliya kade tɔ.

26 Ba lu Ataliya bɔla nkyu sɔ kpee Antiyoki mu nu kɪ bu Siriya. Antiyoki tutɔ nu Krisito abi kɔbu mu ba wɔla kɔle kabwaare-kɔle taa bamu waa lbwaare kibaa tɔ, fɛɛ ɔ bwaala bamu ke ba taale waa kusun mu nu ba waa lɔwe fale.

27 Saŋa mu nu ba fuɔ Antiyoki mu, ba tu Krisito abi kɔbu mu ba sare katɔn kɔlɔn. Nu ba tɔwe bamu kutɔ mu nu lbwaare bɔla bamu sɔ waa, ye kanan mu nu ɔ bugi ɔkpa sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi, nu ba kɔle Yesu asin danbirasa mu gyii mu. 28 Nu Pɔɔli maa Banabasi ba kyɔna Yesu abɪlapu mu ase kyɛɛɛɛ.

15

*Krisito akɔɔle-gyipu ye
Mosesi nbara mu kibuu*

¹ Amaa asa aku ba lu Gyudeya ba Antiyoki, nu ba ba bee kaapu akɔɔle-gyipu mu ye, nu ba kan man tin bamu iduu fee kanan mu nu Mosesi nbara i kaapu mu, ba mee ye ba nye kamolige. ² Nu unumu i yege nu bute ye kamɔɔre-gyii ki ba Pɔɔli maa Banabasi ye asa mu nsana. Imu su ba lee Pɔɔli maa Banabasi ye akɔɔle-gyipu mu aku fee ba kpee Gyerusalem naa wu Krisito asunpu ye abɔlsa lu kamɔɔre-gyii mu su. ³ Nu Krisito abi kubu mu ba lee bamu okpa. Ba maa kpee mu ba bola lu Fonesiya ye Samariya. Yege bee towe bamu kanan mu nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ba kɔɔle Krisito gyii mu. Nu i waa akɔɔle-gyipu mu nu ba bu tuto mu okon. ⁴ Sana mu nu ba fuu Gyerusalem mu, Krisito abi kubu ye Krisito asunpu ye kubu mu bamu abɔlsa mu ba waa bamu nsa-nsa. Nu Pɔɔli maa Banabasi ba lee towe bamu kuto kumaa mu nu lbwaare bola bamu su waa mu.

⁵ Amaa Farasii kubu mu to akɔɔle-gyipu mu aku ba kusu yile to ye, "I dagaa fee bamu nu ba man gye Gyiwu abi, nu ba kɔɔle Krisito gyii mu, ba maa tuje iduu fee kanan mu nu Mosesi nbara mu i kaapu to mu."

⁶ Kanin su Krisito asunpu mu ye abɔlsa mu ba gyanɛ ke ba taa umu nfeere. ⁷ Ba maa kyina asin mu su gyii abaa umɔɔre kyeere mu, Pita kusu yile towe bamu ye, "Me daa ana ye mi-supu ana, fan nyi fee nsu nku to mu, lbwaare maa lee me lu fane to ye n towe asin danbirasa mu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ba nu ke ba kɔɔle gyii. ⁸ Nu lbwaare mu nu o nyi nyumisa kokolo to asin mu, waa nu i kaapu fee o kɔɔle bamu, fee o maa sa bamu Kayaayu Kyurekyure fee kanan mu nu o sa ane gbaa ane mu. ⁹ Nu lbwaare man su nbarige to ye anaa bamu nsana to. Lu fee, lu bamu kɔkɔle-gyii su o loho bamu nkolo to. ¹⁰ Imu su mune i waa nu fen biti fan tu lbwaare to ku, nu fen taa usula budusa fen sula Yesu abuupu mu nu ane ye ane naana ana gbaa an man taale sula? ¹¹ An kɔɔle gyii fee, lu ane-Nyuripe Yesu kabwaala mu su nu lbwaare molige ane fee kanan mu nu bamu gbaa bamu ba nye mu."

¹² Nu asa mu nu ba sare tuto mu kpini ba laato bee nu Banabasi ye Pɔɔli ba maa towe usnkaala ye asin kyinkyinsa mu nu lbwaare bola bamu su waa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu to. ¹³ Ba maa towe lwe mu, Gyemisi kusu towe ye, "Me-daa ana ye mi-supu ana, fan nu me ase. ¹⁴ Simon Pita towe kanan mu nu lbwaare gyankpaa waa, nu o lee kaapu fee ee biti bamu nu ba man gye Gyiwu abi gbaa, nu o lee bamu to aku bilihi mu lee. ¹⁵ Imu su asin unumu ye lbwaare atowepu Asinkyany yɔlana mu i waa kukulun. ¹⁶ Asin mu i gye fee lbwaare ye, 'Inumu kamaa n biti n bwii ke n poyi Dawidi kɔkpaara mu nu ki lu tye mu. N biti n loho-loho umu ato nyitasa mu ke n bwii kusaa kumu yile.

¹⁷ Ke asa mu nu ba san mu ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi, nu me, Onyuripe lbwaare kitu ki gyan bamu su mu, ke ba ku biti me.

¹⁸ Me, Onyuripe lbwaare mu nu n wɔla lee unumu kaapu lu koo dɔdaa mu, i towe kanin.'

19 “Kanun su me asin mu nu n su n towe i gye fee, an man nyan bamu nu ba man gye Gyiwu abi nu ba kyeege ba lbwaare ase mu. 20 Amaa i dagaa a maa kyurɔɔ ɔwɔle naa towe bamu ye, ba lee idakpa agyito kigyii ye kagyii abee kanyin-biti. Ke ba man gyii atɔbwaaya mu nu ba man tun bamu amu nu ba wu abee nkalan. 21 Nu koo didaa mu, ba wula bee kaapu Mosesi nbara mu nde kɔmaa to, nu bee kale umu Gyiwu abi kabwaare-kole igyanekpa kake fɔutesa kɔmaa.”

ɔwɔle naa sa akɔɔle-gyipu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu

22 Tutɔ nu Krisito asunpu mu ye abɔlsa mu ye Krisito abi kubu mu kpini ba towe kyula ye, ba lee bamu to anyin aku, ke ba sun ba maa Pɔɔli ye Banabasi ke ba kpee Antiyoki. Nu ba lee Gyudasi mu nu bee tu mu Basabasi ye Silasi. Bamu anyɔ ba gye Krisito abi agyankpaapu mu aku. 23 Nu ba taa fale ɔwɔle numu waa bamu abaa to. Nu ba kyurɔɔ ɔwɔle mu fale.

“I gye ane Krisito asunpu ye abɔlsa ye Krisito abi mu kpini.

“An kyurɔɔ ɔwɔle numu an sa fane mu nu fan man gye Gyiwu abi mu.

“Nu fan kɔɔle Yesu gyii mu, nu fan bu Antiyoki ye Siriya ye Sisiliya mu kpini.

“Ane fane burisa ana an fwaala fane.

24 “An nu fee ane to asa aku ba ba fane ase, ba su asin aku ba nyan fane, yege bee nyita fane nfeere. Yege an man sa bamu ɔkpa fee ba waa kanun, nu an man nyi bamu su. 25 Imu su ane kpini a towe kyula fee a lee asa aku ke ba maa ane kyemune ana Banabasi maa Pɔɔli, an sun bamu ba fane ase. 26 Bamu i gye asa mu nu ba taga apu lu ɔnyirɔpe Yesu Krisito kitu to su. 27 Kanun su an bila sun Gyudasi maa Silasi fane ase an tii su. Ke ba naa taa bamu kɔɔɔ to towe asin mu nu an kyurɔɔ mu. 28 Nu umu nu i burɔn sa ane ye Kayaayu Kyurekyure mu i gye fee, a mee biti fee a taa kasula budusa ku sula fane tii su, lu umu nu an biti an towe fane fale. 29 Imu i gye ye fan lee fane n-yu lu agyito mu nu ba taa lonɔ sa idakpa ye atɔbwaaya nkalan ye atɔbwaaya mu nu ba man tun bamu amu nu ba wu mu, ke fan bila lee fane n-yu lu kagyii abee kanyin-biti to. Ii biti i waa ɔdan sa fane fee fan maa lee fane n-yu lu umu to.

“An kala fane.”

30 Nu ba lee bamu, nu ba sun bamu ɔkpa. Nu nbɔɔ mu ba maa naa fɔb Antiyoki mu, ba tu Krisito abi mu sare, nu ba lee ɔwɔle mu sa bamu. 31 Ba maa kale ɔwɔle mu, katowe waa nkyeto asin mu, i yege nu bamu ansi i gyii. 32 Gyudasi maa Silasi mu nu ba gye lbwaare atowepu mu ba towe waa Krisito abi kubu mu ɔlun to. 33 Nu ba maa gyii nke nku bamu ase mu, ba lee bamu ɔkpa kayu yuuli to. Nu ba bwii naa fɔb bamu nu ba sun bamu mu ase. 34 (Amaa Silasi waa mu nfeere fee o sii kyina tutɔ. Nu Gyudasi nkun bwii kpee Gyerusalem). 35 Amaa Pɔɔli maa Banabasi ba sii Antiyoki. Nu ba maa asa gaalaagaa bee towe bee kaapu ɔnyirɔpe asin mu.

Pɔɔli maa Banabasi ba barige abaa

36 Imu kamaa to mu, Pɔɔli towe Banabasi ye, “Yege a bwii kpee naa bɔɔ Krisito abi mu nu ba bu nde-nde su mu, katun mu nu an wula towe ɔnyirɔpe asin mu. Ke a kpee naa wu kanan mu nu ba du.” 37 Nu Banabasi ii biti fee ɔ taa Gyɔn mu nu bee tu ye Maki mu o tii bamu su. 38 Amaa

Pooli man kyula fee ba taa Maki buu bamu n-yu. Lu fee o lee mu n-yu lu bamu to sana mu nu ba bu Panfiliya bee waa kusun mu, nu o lu bamu ase. ³⁹ Inumu i yege nu bute tiye Pooli maa Banabasi nsana, nu ba barige to. Nu Banabasi taa Maki buu mu n-yu bola nkyu su kpee Sipuru. ⁴⁰ Amaa Pooli bure taa Silasi tii mu n-yu su, nu Krisito abi mu ba kole Onyuripe fee o bwaala bamu, nu ba kyon. ⁴¹ Nu ba bola lu Siriya ye Silisiya nu ba waa Krisito abi kubu-kubu mu olon to.

16

Pooli maa Silasi ba taa

Timoti tii bamu kanate su

¹ Nu Pooli maa Silasi ba ba Debe, nu ba lu tuto kpee Lisitira. Tuto maa nu ba wu Yesu obuupu ku mu nu bee tu mu ye Timoti. Nu mu-nyi gye Gyiwu obii mu nu o koolle Krisito gyii, amaa mu-se bure gye Giriki obii nin. ² Krisito akoolle-gyipu mu nu ba bu Lisitira ye Ikonyum mu, ba towe Timoti n-yu su asin danbirasa. ³ Imu su Pooli ii biti fee o taa Timoti buu mu n-yu kpee okpa. Nu Gyiwu abi mu nu ba bu tuto mu su mu, o tun Timoti oduu, lu fee bamu kpini be nyi fee Timoti mu-se maa gye Giriki obii nin. ⁴ Ba maa naa nde su mu, bee kaapu bamu konosa mu nu Krisito asunpu mu ye abulsa mu nu ba bu Gyerusalem ba sa bamu fee osa kumaa o buu imu. ⁵ Imu su Krisito abi ba nye olon kikoolle-gyii to, yege kake kumaa bee nye akyo bee tii su.

Pooli kileekaapu lu

onyin ku maa tu mu

lu Masedoniya ku su

⁶ Nu Pooli maa mu burisa ana ba bola Firigiya maa Galati ifuli su kyon, lu fee Kayaayu Kyirekyure mu man sa bamu okpa fee ba towe abwaaresin Asiya osuwale su. ⁷ Sana mu nu ba fuu Misiya ngyanje mu, ba kpan bamu n-yu fee ba faa loo Bitiniya, amaa Yesu Kayaayu mu man sa bamu okpa. ⁸ Imu su ba lu Misiya kpee Trowa kade to. ⁹ Imu kagyanbwe mu, Pooli nye ansi su kileekaapu. O wu Masedoniya onyin ku maa yile ee kole mu ye, "Faa ba Masedoniya, ba kye ane to." ¹⁰ Sana mu nu Pooli wu ansi su kileekaapu mu, opula manja to nu an koola ane n-yu an biti a kpee Masedoniya. Lu fee an koolle kyula fee Onyuripe lbwaare i tu ane ye a naa towe asin danbirasa mu sa bamu.

Lidiya i koolle Onyuripe

gyii Filipi kade to

¹¹ An lu Trowa kyina nkyu su yii su kpee Samotiri. Imu lukaake mu, nu an fuu Neyapoli. ¹² Nu an lu tuto kyaga su nate kpee Filipi mu nu ki gye Masedoniya kabaafun ku kade lala, nu tuto bu Roma abi kase. An gyii tuto nke nku.

¹³ Nu kake fuutesa ake mu an lu kade mu to kpee olukaa. An waa nfereere fee an biti an wu kabwaare-kole opula. A maa wu kuku mu, an kyina piili an towe an sa akyu mu nu ba ba gyanje tuto mu. ¹⁴ Akyu mu nu bee nu asin mu bee tu bamu to oku ye Lidiya, nu o gye ataa kiruman-kyu ofepu nu o lu Tatira kade lala to nu o sile lbwaare. Nu Onyuripe mu bugi mu kokolo to, nu o koolle Pooli asin mu gyii. ¹⁵ Sana mu nu an gye maa mu kupaara su abi kpini lbwaare kekyugyee mu, o tu ane ba mu aye. Nu o towe ane ye, "Nu fan ku me fee n koolle Onyuripe mu gyii bure, fan ba

kyuna me kikapara su." Nu o dan mata su halu an kyula naa kyuna mu ase.

Ba tii Pɔɔli maa Silasi obu

¹⁶ Kakaaku an maa kpee kabwaare-kule opula mu, an gyaŋa kɔnye kibite mu nu o su kabwɔ libi. Nu ee kpali ee wu asin mu nu ii biti i ba, yege ee nye afulee gaa ee sa mu wuya ana. ¹⁷ Nu kebii kyɔsa-bi numu buu anaa Pɔɔli, yege ee kuusi ee towe ye, "Asa anumɔ ba gye lbwaare lala mu nu o bu susu mu ayaafɔle. Nu bee towe fane okpa mu nu fen biti fan bɔla su nye kamɔlge." ¹⁸ O maa su ee towe asin numu kake kɔmaa. Amaa kamaa to mu kibite mu asin mu i fii Pɔɔli, nu o bilinji towe kabwɔ libi mu ye, "N towe fu ye, lu Yesu Krisito kitu to su mu, lu mu to." Nu opula to nu kabwɔ libi mu lu mu to.

¹⁹ Amaa saŋa mu nu kebii kyɔsa-bi mu wuya ana, ba wu fee ba man bɔla ba su tamaa mu nu ba nye afulee lu mu su mu, umu su ba kɔtaa Pɔɔli maa Silasi nu ba bute bamu kpee asin ogyikpa alɔnpu mu ansi to. ²⁰ Nu ba taa bamu ba asin agyipu abɔlisa ase nu ba towe ye, "Anyɔn anumɔ ba gye Gyiwu abi nun nu bee biti ba boyi ane kade, ²¹ yege bee kaapu ane ato pupwe mu nu i man dagaa ane Roma abi fee a buu abee a waa."

²² Nu sakyɔ mu nyanɛ to ba tii Pɔɔli maa Silasi waa to, nu asin agyipu mu ba sa okpa fee ba bugi bamu ikaale mu ke ba tɔŋe bamu. ²³ Saŋa mu nu ba tɔŋe bamu lɔwe mu, ba taa bamu naa tii obu. Nu ba sa omu nu ee kun obu mu su kɔnɔ ye, o ku bamu su danburasa. ²⁴ Ba maa sa mu kɔnɔ lɔwe mu, o taa bamu naa tii nsana to obu mu to, taa agbeeleebi ŋmina bamu aya a kyaga kighilin.

Obu okunpu mu kɔɔle

Ŋnyɔriɛ gyii

²⁵ Amaa kiyiridi nsana mu, Pɔɔli maa Silasi bee kule kabwaare-kule yege bee bu ulɔn bee yɔn lbwaare, yege bamu nu ba tii obu mu gbaa bee nu bamu ase. ²⁶ Nu opula maŋa to nu kase ki gyɔngyen nu obu mu gyɔngyen naa lu halu kumu kase. Nu saŋa maŋa to obu mu ipɔnɔ i tigi nu agbeeleebi mu nu ba taa ŋmina bamu okɔmaa mu i saŋe. ²⁷ Saŋa mu nu obu tiipu okunpu kyɔnɔ wu fee ipɔnɔ mu i tigi mu o bute deebi lee nu ee biti fee o mɔɔ mu n-yɔ, o nyi fee obu atiipu mu ba lu sile nun. ²⁸ Amaa Pɔɔli pɔnte mu su ye, "Man waa fu n-yɔ sehn, ane kpini a bu to."

²⁹ Nu okunpu mu biti fitila, sile taa kufuu ye kikyɔkya ba tɔŋe Pɔɔli maa Silasi aya to. ³⁰ Nu o lee bamu ba kewu taase bamu ye, "Anyɔn, mine i dagaa n waa ke n nye kamɔlge?"

³¹ Nu ba lee kɔnɔ ye, "Kɔɔle Ŋnyɔriɛ Yesu gyii ke faa fu kikapara su abi fan nye kamɔlge." ³² Nu ba towe Ŋnyɔriɛ mu asin sa mu ye bamu nu ba bu mu kikapara su kpini. ³³ Kanun kagyɔnbwe saŋa maŋa to nu okunpu mu taa Pɔɔli maa Silasi lu naa nyee bamu ulɔ. Nu kanun opula maŋa to nu ba gye maa mu kikapara su abi kpini lbwaare kekyugye. ³⁴ Tɔto nu obu atiipu okunpu mu taa bamu kpee mu kikapara su naa dɔŋa agyito sa bamu. Nu maa mu kikapara su abi kpini ansi i gyii lu ba maa kɔɔle lbwaare gyii mu su.

Ba yege Pɔɔli maa Silasi

lu obu tiisa mu to

³⁵ Amaa i maa ba ŋmanɛ to mu, asin agyipu mu ba sun Apurusi ye ba naa towe okunpu mu ye, "O tigi anyɔn mu ke ba nate." ³⁶ Nu okunpu mu

towe Pɔɔli ye, “Asin agyipu mu ba sa kɔnɔ ye, n tigi faa Silasi. Imu sɔ fen taale nate kayi yuuli tɔ.”

³⁷ Amaa nu Pɔɔli tɔwe Apurusi mu ye, “Ba kita aɛ ba man gyii aɛ asin nu ba dayi aɛ sakyɔ tɔ, yege an gye Roma abi nu ba kita aɛ tii. Nu bee biti ba lɛ aɛ nu nfi asiri tɔ? Ayee! Kanun sɔ yege bamu gbaa-gbaa bamu ba ba lɛ aɛ.”

³⁸ Nu Apurusi mu ba kpee naa tɔwe asin agyipu mu. Nu ba maa nu fɛɛ Pɔɔli maa Silasi ba gye Roma abi mu, kufuu ki kita aɛ bamu. ³⁹ Imu sɔ asin agyipu mu ba ba kita aɛ bamu ayaa tɔ. Nu ba lɛ bamu lu obu tiisa mu tɔ, kule bamu ye ba lu kade mu tɔ. ⁴⁰ Nu Pɔɔli maa Silasi ba maa lu obu tiisa mu tɔ mu, ba kpee Lidiya kɔkpaara sɔ. Tutɔ nu ba naa tu Krisito abi mu, nu ba tɔwe waa bamu. Nu ba lu tutɔ kyɔn.

17

Pɔɔli tɔwe abwaaresin

Tesalonika

¹ Sana mu nu Pɔɔli maa Silasi ba bɔla lu Amfipolisi ye Apoloniya nde tɔ mu, ba naa fuɔ Tesalonika kade tɔ, katun mu nu Gyiwu abi kabwaare-kule ɔgyanɛkpa bu mu. ² Fɛɛ kanan mu nu ɔ wɔla ɛɛ waa mu, Pɔɔli kpee ɔgyanɛkpa mu tɔ. Nu ɔ tɔwe abwaaresin sa bamu nke fɔutesa ake kanun lu isa. ³ Pɔɔli lɛ kaapu tɔ fɛɛ, “I dagaa fɛɛ ɔmu nu lbwaare Wɔla lɛɛ mu o gyii awɔrɔfɔ, ke o wu ke ɔ bɔla kyini.” Nu ɔ tɔwe bamu ye, “Yesu mu nu n tɔwe fane mu asin fale i gye ɔmu nu lbwaare Wɔla lɛɛ mu.” ⁴ Gyiwu abi mu aku ye Giriki abi mu nu ba sɛ lbwaare mu, ye akyi mu nu ba sɔ beereɛ kade mu tɔ mu kpini ba kɔɔle Pɔɔli asin mu kyula ye i gye kesintin nu ba buu bamu.

⁵ Amaa Gyiwu abi mu nu ba san mu ba nye kayi basa. Nu ba kpee kɔgya tɔ naa biti asa gyaga. Nu ba be tii bamu n-yi sɔ, nu ba piili bɛɛ waa ulawɔ kade mu tɔ. Nu ba kpala kpee Yasin aye ba naa biti Pɔɔli maa Silasi, ke ba kita aɛ bamu ba sakyɔ mu tɔ. ⁶ Amaa ba maa man wu bamu mu, ba kita aɛ Yasin maa Yesu akɔɔle-gyipu aku biya bamu kade mu abɔlsa ansi tɔ. Nu ba kuusi ye, “Ba numu i gye bamu nu ba bilinɔaa dulinyaa bee bun mu, ba ba nfi. ⁷ Nu Yasin kɔɔle bamu waa mu kɔkpaara sɔ. Bamu kpini ba fɔyi Owura lala Kasaro kɔnɔsa nbara, nu ba tɔwe ye Owura pupwe ku bu tɔ nu bɛɛ ti mu ye Yesu.” ⁸ Sakyɔ mu ye kade abɔlsa mu ba maa nu fale asin mu, i tɔɔrɔɔ bamu gaa. ⁹ Nu ba yege Yasin maa mu tɔmaa ana ba ka afulee mu nu i dagaa, nu ba yege bamu.

Ba kpiya Pɔɔli maa Silasi

Bereya kade tɔ

¹⁰ Kanun kake manɔa kagyanbwe, nu Yesu akɔɔle-gyipu ba sun Pɔɔli maa Silasi kpee Bereya kade tɔ. Ba maa fuɔ tutɔ mu ba kpee Gyiwu abi kabwaare-kule ɔgyanɛkpa. ¹¹ Asa mu nu ba bu Bereya mu nfeere i de kase i kyɔ bamu nu ba bu Tesalonika. Lu fɛɛ ba taa bamu nkɔɔle kpini kɔɔle asin mu yege bɛɛ bɔla bɛɛ ki lbwaare Asinkyan yɔlɔsa mu tɔ, kake kɔmaa bɛɛ ki ye kɔtɔ mu nu Pɔɔli tɔwe mu i bu tɔ kanun. ¹² Kanun sɔ Gyiwu abi damante ye Giriki akyi mu nu ba sɔ beereɛ ye anyin gaalaagaa ba kɔɔle asin mu gyii.

¹³ Sana mu nu Gyiwu abi mu nu ba bu Tesalonika ba nu ye Pɔɔli bu Bereya ɛɛ tɔwe abwaaresin mu, ba ba tutɔ, bee fun bɛɛ waa asa mu. ¹⁴ Nu Yesu akɔɔle-gyipu mu ba waa bilen taa Pɔɔli kpee kebunɔ, amaa Silasi maa

Timoti ba sii Bereya kade to. ¹⁵ Nu anyin mu nu ba sun Pɔɔl okpa mu, ba sun mu okpa kpee Antensi. Nu Pɔɔl kala bamu fee Silasi maa Timoti ba waa bilen ba tu mu Antensi.

Pɔɔl tɔwe abwaaresin Antensi ye Aropago

¹⁶ Saɗa mu nu Pɔɔl gyoo Silasi maa Timoti Antensi mu, maa wu fee idakpa i bola kade mu to mu, nu i toɔɔɔ mu gaa. ¹⁷ Imu su saɗa kumaa mu nu o kpee Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanjekpa mu, maa Gyiwu abi ye Giriki abi mu nu ba sile Ibwaare mu bee gyii abwaaresin mu umɔɔre. Kanin su nu ee kpee kɔgya to kake kumaa yege maa asa bee gyii umɔɔre. ¹⁸ Nu Epikuriyan iwule anyipu kubu ye Sitoki iwule anyipu kubu bee piili bee gyii Pɔɔl umɔɔre. Mu katowe mu to mu, Pɔɔl i tɔwe asin danbirasa lu Yesu maa mu kiwu kyinjɔ asin. Nu bamu aku ba taase ye, "Mune nu nyumisa gyaga numu ii biti o kaapu?" Nu aku ba lee kɔno ye, "I du fee ee kaapu aku idakpa asin nun." ¹⁹ Nu ba kitaa Pɔɔl taa mu kpee Aropago ogyanjekpa abulisa ansi to. Nu ba taase mu ye, "Fu taale tɔwe ane kikaapu pupwe mu nu fu biya mu?" ²⁰ Asin mu nu fu su fu biya ane mu i gye ane asu to asin pupwe. Imu su ba kaapu ane umu kase." ²¹ Antensi abi ye afu mu nu ba bu kade mu to mu gaalaagaa ba mee waa sehn tii asin pupwe mu kunu su ye umu katowe su.

²² Imu su nu Pɔɔl kusu yile Aropago ngyanje mu to, tɔwe ye, "Antensi anyin, n wu fee okpa kumaa su mu, koto kumaa mu nu fen sun mu, fen su kensi payi fen sun mu. ²³ Lu fee n maa naa kade mu to mu, n wu ato mu nu fen muja fen sun. Nu n wu saraga kaswu mu nu be kyɔɔɔ kumu su ye, IBWAARI MU NII AN MAN NYI MU MU LEE. Imu su omu nu fen sun, nu fen mee nyi mu mu, mu asin nu n biti n tɔwe fane.

²⁴ "Ibwaare mu nu o tɔw dulinyaa ye koto kumaa mu nu ki bu kumu to mu, mu i gye susu ye kase Onyiripe. O mee kyina koto mu nu ba taa abaa pɔyi mu to. ²⁵ Koto ku ki man bu to nu Ibwaare mee taale waa, nu i dagaa fee nyumisa o waa sa mu. Lu fee mu i sa nyumisa nkpa ye o fute ye koto kumaa numu. ²⁶ O tɔw nyumisa kolon nu o bola mu su nu o tɔw ndendemande kpini, nu o yege nu ba kyina dulinyaa isuwole mu su kpini. Ibwaare wula nmina yila opula mu nu asa ba kyina ye umu saɗa. ²⁷ Onyiripe Ibwaare waa unumu nun, lu fee ee biti fee asa ba ki biti mu ke ba wu mu. Amaa yege o man bu kata ye ane to oku. ²⁸ Nu mu su nu an su nkpa, nu an taale an naa yege an bu to fale, fee kanan mu nu fane olun-biɔpɔ koto tɔwe ye, 'Ane gbaa ane an gye mu-bii ana nun'.

²⁹ "Nu i gye kesintin fee ane i gye Ibwaare mu-bii ana bire mu, an man kan fe nfeere fee Ibwaare keduli du fee suwa abee gbiti abee kubuu nu nyumisa taale taa mu kanyaasin ye adawo pɔyi mu fee odakpa. ³⁰ Didaa mu Ibwaare man taa asa kimennyi waa sehn, amaa nbunbu o sa asa kpini kɔnɔsa katun kumaa mu nu ba bu fee ba yege alibi kiwaa. ³¹ Lu fee o lee kake yila mu nu ee biti o bola onyin mu nu o wala lee mu ke o tale okumaa numu kesintin okpa su. O kyinjɔ kanin nyumisa manja lu lewu to, waa kanin kaapu sa asa kpini ye unumu ii biti i waa."

³² Ba maa nu Pɔɔl ase lu kelewu kyinjɔ asin mu, aku ba waa mu ahin-sin, nu aku mɔɔ ba tɔwe mu ye, "An biti fee fu bwii tɔwe ane kanin asin numu." ³³ Nu Pɔɔl lu ogyanjekpa mu. ³⁴ Nu anyin aku ba buu mu nu ba kɔle Yesu gyii. Bamu aku atɔ i gye Diyonisi mu nu o gye Aropago kubu mu to oku, ye okyu mu nu bee tu mu ye Damarisi, ye asa mu aku.

18

Pɔɔli kpee Korinto kade to

1 Inimɔ kamaa mu Pɔɔli lu Antensi kpee Korinto kade to. 2 Tutɔ nu ɔ naa tu Gyiwu obii ku mu nu beɛ tu mu ye Akwila, nu ba kuɔge mu Pontu kade to, maa mu-ka Prisila. Ba lu Itali ba Korinto i man pu kyereɛ. Lu fɛɛ Owura lala Kiladiyo maa gya Gyiwu abi kpini lu Roma kade to mu su. Nu Pɔɔli kpee ɔ naa ku bamu. 3 Lu fɛɛ maa bamu kpini ba gye tantɔ awaapu su mu, ɔ kyina bamu ase nu maa bamu ba buga waa kusun. 4 Kake fɛɛtɛsa kumaa numu, Pɔɔli ii kpee Gyiwu abi kabwaare-kule ɔgyanɛkpa, ɛɛ towe asɔn danbirasa mu ɛɛ sa Gyiwu abi ye Giriki abi kanan mu nu ba kɔɔle gyii.

5 Saɲa mu nu Silasi maa Timoti ba lu Masedoniya ba mu ase Korinto mu, Pɔɔli nye saɲa sa abwaaresɔn kitowe, yegɛ ɛɛ lee asɔn mu kesintin ɛɛ kaapu to ɛɛ sa Gyiwu abi mu ye Yesu i gye ɔmu nu lbwaare wɔla lee mu. 6 Amaa Gyiwu abi ba maa kina asɔn mu, nu ba saale mu. Nu ɔ fwɔ mu abaa ye mu ayaa nu ɔ ye, "Fane lewu i bwii fane gbaa-gbaa fane amu su. Mɛɛ mɛ bire i man gye mɛ asɔn. Lu ndaga i su ii kpee mu, n biti n kpee bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ase." 7 Imu su Pɔɔli lu Gyiwu abi kabwaare-kule ɔgyanɛkpa mu, nu ɔ kpee ɔnyɔn mu nu beɛ tu mu ye Titusi Gyusitu mu ase. ɔ man gye Gyiwu obii, amaa ee sun lbwaare, nu mu kɔkpaara ki man bu kata ye ɔgyanɛkpa mu. 8 Kirisipu mu nu ɔ gye ɔgyanɛkpa obɔlisa mu ye mu kɔkpaara su abi kpini ba kɔɔle ɔnyɔrɛ Yesu gyii. Nu Korinto abi gaalaagaa mu nu ba nu abwaaresɔn mu ba kɔɔle gyii, nu ba gyeɛ bamu lbwaare kekyugyee.

9 Kakaaku kagyanbwe nu Pɔɔli nye ansi su kuleekaapu, nu ɔnyɔrɛ towe mu ye, "Man waa kufuu, man laato, kyaga su towe. 10 N tii fu su, nu ɔku mɛɛ taale mata fu abɛɛ ɔ waa fu kutɔ ku. Lu fɛɛ kade kunumu to asa gaalaagaa ba gye mɛ lee." 11 Imu su Pɔɔli kyina tutɔ kesu kulɔn ye kidiye, ɛɛ kaapu abwaaresɔn ɛɛ sa bamu.

12 Saɲa mu nu Galiyo gye Akiya kade ɔkɔsɔpu mu, Gyiwu abi aku ba buga kusɔ naa tii Pɔɔli, taa mu kpee asɔn ogyikpa. 13 Nu ba pwɔ mu fɛɛ, "ɔnyɔn numu u kaapu asa Kabwaare-sun ku mu nu u maa anɛ nbara mu i man gye kɔkɔlɔn."

14 Saɲa mu nu Pɔɔli piili ye ɔ towe mu, kade ɔkɔsɔpu Galiyo towe Gyiwu abi mu nu beɛ pwɔ Pɔɔli mu ye, "I daa i gye alibi aku abɛɛ kutɔ mu nu ki man de ɔkpa nun, naafɔɔ n daa nu fane ase. 15 Amaa i maa gye ntowe kitaase ye atɔ ye fane Gyiwu abi nbara fale bire, fane gbaa-gbaa fan naa gyii asɔn mu. Man gye mɛ i gye kanɔn asɔn numu ɔtalɛpu." 16 Nu ɔ gya bamu lu asɔn ogyikpa mu. 17 Nu ba kitaɔ Sotene mu nu ɔ gye Gyiwu abi kabwaare-kule ɔgyanɛkpa obɔlisa mu, dayi mu asɔn ogyikpa ɔkɔsɔpu Galiyo mu ansi to. Amaa ɔ man towe sehn.

Pɔɔli naa ɔ naa lu Korinto naa fɔv Antiyoki

18 Nu Pɔɔli kyina akɔɔle-gyipu mu nu ba bu Korinto mu ase nke nku, nu ɔ lu bamu ase kpee Siriya. Maa lu tutɔ ee kpee mu, Prisila maa Akwila ba buu mu kpee. Pɔyɔ ke ba faa mu, Pɔɔli siye mu inyino Kenkera kade to, fɛɛ kanan mu nu ɔ bo ntan mu. 19 Ba maa fɔv Efeso mu, Pɔɔli yegɛ Prisila maa Akwila, nu ɔ kpee Gyiwu abi kabwaare-kule ɔgyanɛkpa, ke maa Gyiwu abi ba naa gyii Yesu asɔn mu umɔɔɛ. 20 Ba maa kule mu ye ɔ kyina bamu ase nke nnyɔ ku mu, nu ɔ kina. 21 Amaa maa kpee mu, ɔ da

mu kokolo su towe ye, "Nu lbwaare kan kyula, n biti n bwii ba." Nu o lu Efeso bola nkyu su kyun.

²² Saŋa mu nu Pɔɔli naa dan Kasariya mu, o naa fwaala Krisito abi kubu mu nu ki bu Gyerusalem mu. Nu o kyaga su kpee Antiyoki. ²³ Pɔɔli maa gyii nke nku Antiyoki mu, o lu tutɔ o naa eε boɔ akɔɔle-gyipu mu su, nu o kpee Galati ye Firigiya yege eε towe eε waa bamu olun tɔ.

Apolosi kpee Efeso ye

Korinto naa towe abwaaresin

²⁴ Saŋa maa mu, Gyiwu onyin mu nu bee tu mu ye Apolosi nu ba kuge mu Alekisanda kade to mu ba Efeso. O gye onyin mu nu o su kinyi katowe tɔ, nu o nyi lbwaare Asinkyan yilasa mu danbirasa. ²⁵ Ba kaapu mu Onyiripe okpa mu, nu o yile kunyin to eε towe yege eε kaapu lu Yesu su kyeekyee su. Amaa Gyon kekyu gye nkon nu o nyi. ²⁶ Prisila maa Akwila ba maa nu Apolosi maa towe Yesu asin Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanekpa ye kunyin to mu, ba tu mu kpee bamu kikpaara su, nu ba naa lee lbwaare okpa mu kaapu mu kyeekyee su tii su.

²⁷ Saŋa mu nu Apolosi waa mu nfeere fee ee biti o kpee Akiya mu, akɔɔle-gyipu mu nu ba bu Efeso mu ba waa mu olun tɔ. Nu ba kyuroɔ owule naa sa akɔɔle-gyipu mu nu ba bu Akiya mu ye ba kɔɔle mu. Mu kikpe tutɔ mu, i kye bamu nu lu lbwaare kabwaala mu su nu ba kɔɔle gyii mu tɔ. ²⁸ Nu Apolosi yile kunyin to gyii biri Gyiwu abi mu sakyɔ tɔ. O taa lbwaare Asinkyan yilasa mu kaapu bamu fee Yesu i gye Omu nu lbwaare wala lee mu.

19

Pɔɔli abwaaresin katowe Efeso

¹ Saŋa mu nu Apolosi bu Korinto mu, Pɔɔli taa kase su halu o ba fuɔ Efeso. Tutɔ nu o naa wu akɔɔle-gyipu aku. ² Nu o taase bamu ye, "Fan maa kɔɔle gyii mu, fan nye Kayaayu Kyirekyire mu?" Nu ba ye, "Ayee, an man pɔta nu gbaa ye Kayaayu Kyirekyire ku bu tɔ."

³ Imu su Pɔɔli bila taase bamu ye, "Kanun bre, lbwaare kekyugyee momo nu fan nyɛ?" Nu ba lee kono ye, "Gyon kekyugyee mu nu an nyɛ."

⁴ Nu Pɔɔli towe bamu ye, "Gyon kekyugyee ki gye nfeere kikyeege lu alibi to ba lbwaare ase nun. Kanun su Gyon towe asa ye, ba kɔɔle omu nu o bu mu kamaa to eε ba mu gyii, mu i gye Yesu." ⁵ Ba maa nu kanun mu, Pɔɔli gye bamu lbwaare kekyugyee lu Onyiripe Yesu kitu to. ⁶ Pɔɔli maa taa mu abaa gyaga bamu su mu, Kayaayu Kyirekyire ki ba bola bamu to. Nu ba towe ntowe pupwe, nu lbwaare bola bamu su towe asin. ⁷ Asa mu ba gye anyin kudu-anyo nun.

⁸ lbwaayi isa mu to mu, Pɔɔli i kpee Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanekpa, o yile kunyin to eε towe bamu ke ba kɔɔle lbwaare kuwura-gyii mu asin gyii. ⁹ Amaa aku ba waa nkolo osu kina, ba man kɔɔle Yesu asin mu gyii. Nu ba towe asin libi yii Onyiripe Okpa mu sakyɔ manja tɔ. Nu Pɔɔli lu ogyanekpa mu, nu o taa akɔɔle-gyipu mu buu mu n-yu. Kake kumaa nimu maa akɔɔle-gyipu mu bee kpee Tiranu okaapokpa nu eε kaapu bamu. ¹⁰ O kaapu kanun nsu nnyo nu i yege nu Gyiwu abi ye Giriki abi mu nu ba bu Asiya osowule su kpini ba nu Onyiripe Yesu asin mu. ¹¹ Nu lbwaare bola Pɔɔli su waa asin kyinkyinsa gaa. ¹² Nu i yege nu asa ba taa ato fee boridiba-bi ye ntaa-bi mu nu i wala mata Pɔɔli n-yu

mu, ba taa naa mata alopu nu ba nye alanfitya, nu nbwu libi mo nu, ke ba lu. ¹³ Gyiwu abi aku mu nu ba naa bee gya nbwu libi mu, ba waa kakolo osu taa Onyiripe Yesu kitu fee ba taale gya nbwu libi lu okumaa mu nu o su mu to. Nu bee towe nbwu libi ye, "Lu Yesu kitu mu nu Pochi towe mu asin mu su mu, n sa fane kono ye fan lu." ¹⁴ I gye Gyiwu osepu bilisa ase mu nu bee tu mu ye Sikefa mu-bii anaa anyinsa asuno i waa kanin mu.

¹⁵ Kakaaku ba maa kpee ba naa waa kanin mu, nu kabwu libi mu lee kono ye, "N nyi Yesu, nu n bila n nyi Pochi, amaa anumu ana i gye fane?" ¹⁶ Nu onyin mu nu kabwu libi mu bu mu to mu, tye bamu su, taale bamu kpini. Nu o dayi bamu larige, nu ba taa kubolonkpan sile lu ikpaara mu su. ¹⁷ Gyiwu abi ye Giriki abi mu nu ba bu Efeso mu, ba maa nu koto mu nu ki waa mu, i kitaa bamu kufuu. Nu ba taa beeree taa sa Onyiripe Yesu kitu mu. ¹⁸ Nu asa damante mu nu ba koolle Yesu gyii mu, ba lee bamu nno to alibi mu nu ba waa towe saky to. ¹⁹ Bamu adamantu mu nu ba gye Sitaane adangana awaapu mu, ba taa bamu iwule mu nu i kaapu bamu afasin mu, ba buga to nu ba tuwa mu saky mu to. Ba maa waa iwule mu kpini afulee kono mu, i waa fee nderebi ngbin adunuu. ²⁰ Kanin su Onyiripe Yesu asin mu i yile nu i nye olon.

Olanba lala tye Efeso su

²¹ Inumu kpini kamaa mu, Pochi waa nfeere fee ee biti o bola lu Masedoniya ye Akiya ke o kpee Gyerusalem. Nu o towe ye, "Nu n kan kpee tuto kamaa mu, i dagaa maa boko Roma gbaa su." ²² Nu o sun mu akyetopu Timoti maa Erasitu kpee Masedoniya. Nu mee mu sii Asiya osuwle su gberae.

²³ Kanin sanja mana to mu, lu fee Onyiripe Okpa mu su mu, tooko damante tye Efeso kade to. ²⁴ Gbiti onalagepu ku bu Efeso tuto nu bee tu mu ye Demetirisu. O su gbiti ee bile ibu-pipi fee odakpa kyusa Atemisi obu. Nu mu ye abuupu mu kpini ba su kusun mu nu bee nye kumu afulee. ²⁵ Nu Demetirisu tu abuupu mu kpini ye bamu nu i maa bamu kusun ki gye kukulun mu gyanje. Nu o towe bamu ye, "Me toomaa ana fen nyi fee an nye ane kigyii an lu kusun numu su. ²⁶ Ye fane gbaa-gbaa fan wu nu fan nu, fee Pochi numu naa ee nyita asa damante nfeere. Nu i man gye Efeso nfu nkun, amaa Asiya osuwle su kpini. Nu o naa ee towe ye, 'Anyiripe mu nu ba taa abaa poyi mu, man gye Onyiripe gbaa kpini-kpini.' ²⁷ Man gye ane kusun wule nkun ii biti i nyita. Amaa ane odakpa kyusa obu ye mu kitu Atemisi mu, ee biti o wu. Nu asa mu nu ba bu Asiya osuwle ye dulinyaa to kpini, mu nu ba su beeree bee sa odakpa lala numu mu, ii biti i bilinji kyan."

²⁸ Ba maa nu fale mu, i nye bamu agbu. Nu ba piili bee kuusi ye, "Ane Efeso abi, ane odakpa Atemisi mu, i gye odakpa lala!" ²⁹ Opula to nu kade mu to kyanje olanba. Nu asa mu ba naa kitaa Gayusi maa Arisitako mu nu ba gye Masedoniya abi, nu bee buu Pochi mu. Nu ba buga bamu kpee asa ogyanjekpa. ³⁰ Nu Pochi daa ee biti fee o kpee saky mu to, amaa akoolle-gyipu mu ba man sa mu okpa. ³¹ Nu Pochi mu kyemune ana gbaa mu nu ba gye Asiya abilisa aku ba sa kono kole mu fee o man waa ke o kpee saky mu to.

³² Nu saky mu be mee nu abaa kase. Aku bee kuusi ye fale, nu banumu mo ba ye bamu lee ndee. Nu aku mo ba bu tuto yege ba man nyi koto mu nu kii kpee su tuto. ³³ Nu Gyiwu abi mu ba nin Alekisasi kyonje kubu

mu ansi to o yle bamu ayaa to towe sa bamu. Nu o nyee bamu kubaa ye ba laato ke o lee asa mu kono sa bamu. ³⁴ Amaa asa mu ba maa bu fee Alekisanda gye Gyiwu obii mu, ba kuusi kyeeere fee kerefi anyo bee towe ye, "Ane Efeso abi, ane odakpa Atemisi mu, i gye odakpa lala!"

³⁵ Nu kade mu to owole kyanpu yege nu sakyɔ mu yege olanba mu. Nu o ye, "Efeso abi, okumaa numu nyi fee ane odakpa lala Atemisi, ye umu kubuu mu nu ki lu susu ba tye mu, umu kumu i gye Efeso kade numu.

³⁶ Imu su unumu i man su kamooɔɔɔ-gyii, fan laato ke fan man kpala. ³⁷ Asa mu nu fan biya nfu fale, ba man yuuri odakpa kuto kuku, nu ba man towe da ane odakpa kyusa mu su. ³⁸ Imu su nu Demetirisu maa mu toomaa ana be nyi fee ba su asin aku ba pwu bamu bure, an su kake mu nu an gyii asin kubane abilisa ansi to. Kanun su bee taale ba pwu bamu asin ogyikpa toto.

³⁹ Nu fan san fan su asin aku mu, kanun bure fan naa gyii fane asin ogyikpa fee kanan mu nu nbara mu i kaapu mu. ⁴⁰ Nu an man bu mu, an biti an nye ndaga olanba numu kipwu. Lu fee nu ba naa taase ane umu asin mu, an man su asin aku nu an taale taa kaapu to lu kuto mu su nu olanba mu waa."

⁴¹ Nu kade mu to owole kyanpu mu maa towe unumu lwe mu, nu o yege sakyɔ mu yaase to.

20

Pooli kpee Masedoniya ye

Giriki isuwle su

¹ Olanba mu kamaa mu, Pooli sun tu Krisito akoolle-gyipu mu, nu o towe waa bamu, kala bamu, nu o lu toto kpee Masedoniya. ² O nate toto kyaaboo, ee towe abwaaresin yege ee towe ee waa asa, nu o lu toto kpee Akiya osuwle su. ³ Nu o kyina toto ibwaayi isa. Amaa saɲa mu nu o waa mu nfeere fee ee biti o kpee Siriya osuwle su, nu o bu fee Gyiwu abi ba nmina asin lu mu su. Imu su o kyeege mu nfeere bwii kamaa naa bɔla lu Masedoniya. ⁴ Asa mu nu ba buu mu kpee i gye Piru mu nu o lu Bereya mu-bii-nyinsa Sofata, maa Arisitako maa Sekundu mu nu ba lu Tesalonika, ye Gayusi mu nu o lu Debe, ye Timoti, taa tii Tikiku maa Tirofimu mu nu ba lu Asiya osuwle su mu. ⁵ Asa anumu i gyankpaa naa gyoo ane Trowa kade to. ⁶ Amaa Kesu kono kolonjo mu nu i bodobodo mu nu ki man su kufe tinsa kamaa to mu, an bɔla nkyu su lu Filipi. Lu nke nnuu kamaa mu, an naa tu bamu Trowa. Nu an gyii nke nsuno toto.

Pooli kyiji Yutiku ba

nkpa to

⁷ Nke nsuno to kake gyankpaasa mu, an ba gyanje ke an gyii Onyiripe agyito mu. Pooli maa biti fee lukaake o lu Krisito abi kubu mu ase su mu, o kyaga su towe abwaaresin mu naa fuvu halu kiyiridi nsana. ⁸ Ifitla i kyo abansuru obu mu nu an gyanje kumu to mu. ⁹ Nu kyaafole ku bu toto nu bee tu mu ye Yutiku. O te nfansire su ee nu asin mu yege ee gyooɔɔɔ. Kpali fee Pooli maa towe kyeeere su mu, o taa de nsure nu o lu abansuru mu nu ki gyan su kisasapu mu su ba tye kase, nu o wu. ¹⁰ Nu Pooli kpilge ba mu ase, ba bun mu su, taa mu abaa kyaaboo mu, nu o towe ye, "Fan man yege i toɔɔɔ fane, o san ee fute."

¹¹ Nu Pooli bwii dii kpee abansuru mu su, naa kpee bodobodo we. Nu o bwii kyaga mu katowe su naa fuvu kayike, nu o lu toto kyun. ¹² Nu asa mu ba taa kyaafole mu nu o san o te nkpa to mu kpee kewu. Nu asa mu nkolo i fuuli bamu.

Pɔɔli lu Trowa kpee Miletu

¹³ An gyankpaa naa taa okɔli lala fɛɛ pantuu bola nkyu su kpee Asosi. Tɔtɔ nu an kpee a naa taa Pɔɔli. Lu fɛɛ ɔ wɔla tɔwɛ ye ee biti ɔ taa ayaa tɔ naa fɔv tɔtɔ. ¹⁴ An naa mu a naa gyanɛ Asosi mu, an taa mu, nu an ba Mitilene. ¹⁵ Imu lukaake mu, an lu tɔtɔ bola nkyu su ba Kiyɔ. Nu imu kayi maa bila ke mu, an faa nkyu kpee Samosi, nu kake sasapu mu, an naa fɔv Miletu. ¹⁶ Pɔɔli waa mu nfeɛre fɛɛ ɔ mee ye ɔ yile Efeso, ke ɔ man nye ee nyita sanja Asiya ɔsɔwule su. Lu fɛɛ ee biti bilɛn, fɛɛ nu ɔ taale mu, o loo Gyerusalem Pentekosi kensi-gyii kake.

Pɔɔli kala Efeso Krisito abi kubu abihsa

¹⁷ Sanja mu nu an fɔv Miletu mu, Pɔɔli sun tu Efeso Krisito abi kubu abihsa mu. ¹⁸ Ba maa ba mu ase mu, ɔ tɔwɛ bamu ye, "Fane gbaa-gbaa fane fen nyi kanan mu nu n kyina ye fane, lu kake gyankpaasa mu nu n ba fane ase Asiya ofuli su nfi. ¹⁹ Nu n biya me n-yu kase taa ansi-kyu, ye awɔrɔfɔ mu nu n gyii lu ukpa libi mu nu Gyiwu abi ba biti me mu su kpini sun ɔnyirɛ kusun. ²⁰ Nu fan nyi fɛɛ n man taa kɔtɔ mu nu kii biti ki kye fane tɔ mu baala fane su. Amaa n tɔwɛ abwaaresin nu n kaapu fane alandɛ su ye akpaara su. ²¹ N lɛɛ asin mu kesintin tɔwɛ Gyiwu abi ye Giriki abi fɛɛ i dagaa fɛɛ ba kyɛɛge bamu nfeɛre, ke ba bwii ba lbwaare ase, ke ba kɔɔle ɔnyirɛ Yesu gyii.

²² "Nbiunbu bire, i fɔv fɛɛ n kpee Gyerusalem fɛɛ kanan mu nu Kayaayu Kyrekyire mu tɔwɛ waa me mu, amaa n mee nyi kɔtɔ mu nu ki biti ki waa me tɔtɔ. ²³ Kɔtɔ mu nu n nyi i gye fɛɛ, kade kumaa mu nu n kpee mu Kayaayu Kyrekyire mu i da mi kumu tɔ fɛɛ awɔrɔfɔ ye obu kitii i de i gyoo me. ²⁴ Amaa man taa me nkpa tu sehn, nu n mee ku me n-yu fɛɛ n gye kɔtɔ ku. Amɔɔ n kyaga me kinatɛ su, ke n waa kusun mu nu ɔnyirɛ Yesu taa sa me mu lbwɛ. Imu i gye fɛɛ n lɛɛ lbwaare kabwaala Asin danbirasa mu kesintin kaapu.

²⁵ "Nu nbiunbu n nyi fɛɛ fane tɔ bamu nu n nate tɔwɛ sɔsu kuwura-gyii asin sa mu, fane oku man bila ye o wu mi ansi tɔ. ²⁶ Imu su ndaga, n lɛɛ n tɔwɛ fane kesintin ye nu fane oku kan ɔ mee nye nkpa kakpaa mu, i man lu me ase. ²⁷ Lu fɛɛ n man taa lbwaare asin ku baala fane su, amaa n lɛɛ kɔtɔ kumaa tɔwɛ fane. ²⁸ Imu su fɛɛ kanan mu nu okusɔpu u ku mu nbulɔpu su mu, fan ku fane n-yu su ye asa mu nu Kayaayu Kyrekyire mu taa waa fane abaa tɔ, ye fan ku su mu danbirasa. Fan bila Krisito abi kubu mu nu ɔ taa mu gbaa-gbaa nkalan sɔɔ mu. ²⁹ Nu n nyi fɛɛ nu n kan kpee kamaa tɔ mu, akuntun bee biti ba be loo fane tɔ, nu ba mee ye ba yege nbulɔpu mu. ³⁰ Sanja ku ii biti ɔ ba nu fane tɔ aku bee biti ba kusɔ yile tin atintinsa bilinɔaa asin mu, ke ba bute akɔɔle-gyipu mu ba be buu bamu. ³¹ Imu su fan ku fane n-yu su danbirasa, ke fan nyinjɛ fɛɛ nsu nsa mu nu n maa fane an kyina mu, n su ansikyu n da fane okumaa numu kumu tɔ kakyɔwape ye kagyanbwe.

³² "Nbiunbu n su fane n waa lbwaare kɔbaa tɔ ye mu kabwaala asin tɔ. Mu i yege nu fan dan, ke ɔ sa fane mu kusee ye mu asa mu nu ɔ loɔɔ yila kpini. ³³ Nu mi ansi i man payi oku suwa abɛɛ mu gbityi abɛɛ mu kaale su. ³⁴ Fane gbaa-gbaa fane fan nyi fɛɛ me abaa numu nu n su n sun n nye maa me tɔɔmaa ana atɔ mu nu i tiri anɛ. ³⁵ Kɔtɔ kumaa tɔ mu, n kaapu

fanee fɛɛ ɪ dagaa fan waa kusun ɔlɔn sɔ kanɔn kye atiripu tɔ. Kɛ fan nyinji ɔnyiripe Yesu kɔnɔ tɔ asɩn mu ye, ‘Kakeɛ sɔ kusee ki kyɔ kɔkɔɔle.’ ”

³⁶ Maa tɔwe kanɔn luwe mu, maa bamu kpini ba muɔa amulii sɔ kule kabwaare-kule. ³⁷ Nu bamu kpini ba taa ansikyu biri mu tɔ fwaala mu.

³⁸ Kɔtɔ mu nu ku duɔi bamu ɪbuɔle tɔ gaa mu, ɪ gye maa tɔwe bamu ye, ba man bila ye ba wu abaa. Nu ba sun mu ɔkpa kpee ɔkuli lala mu nu ku du fɛɛ pantuu mu ase.

21

Pɔɔli kikpee Gyerusalem

¹ Saɔa mu nu an barige tɔ mu, an yii sɔ bɔla ɔpu sɔ kpee Kosi kade tɔ. Nu kumu luukaake mu, an kpee Rodo kade tɔ, nu an lu tɔtɔ kpee Patara kade tɔ. ² Tɔtɔ nu an nye ɔkuli lala mu nu kii kpee Fonesiya ofuli sɔ, nu an loo kumu tɔ naa kyɔn. ³ Ane ansi ɪ maa ki Kiporo kifintin mu, nu an bwii ane bɩna sɔ naa fɔv Siriya ɔsɔwɔle sɔ. Nu an yile Trowa kade tɔ, tɔtɔ maa nu bee biti be lee ɪsɔla ɔkuli maa tɔ. ⁴ An maa kpɩlɩge tɔtɔ mu, an wu akɔɔle-gyipu mu nu ba bu kade mu tɔ. Nu an kyina bamu ase nke nsunɔ. Nu Kayaayu Kyirekyire mu lee kaapu bamu, nu ba tɔwe Pɔɔli ye ɔ man kpee Gyerusalem. ⁵ Amaa ane saɔa maa fɔv mu, nu an bwii kyaga ane ɔkpa sɔ. Nu ba maa bamu-ka ana ye bamu-bii ana kpini ba sun ane ɔkpa lu kade mu tɔ ba kebunɔ. Tɔtɔ nu an muɔa kule kabwaare-kule.

⁶ Saɔa mu nu an kala abaa luwe mu, nu an loo ɔkuli lala mu tɔ, nu ba bwii kyɔn kewu.

⁷ An kyaga ane ɔkpa sɔ lu Tayi naa fɔv Polimesi. Tɔtɔ nu an fwaala akɔɔle-gyipu mu, nu an kyina bamu ase kake kulɔn. ⁸ Luukaake mu, an kpee Kasariya naa loo Filipu mu nu ɔ gye abwaaresɩn ɔtɔwɛpu mu aye. Nu ɔ bila ɔ gye asa asunɔ mu nu ba kyina lee bamu Gyerusalem ye ba barige agyito mu tɔ ɔku. ⁹ ɔ sɔ nbii-kyɩsa-bii ana mu nu ba man puɩta bu anyɩn, nu ɪbwaare ɪ bɔla bamu sɔ ee tɔwe mu asɩn. ¹⁰ Saɔa mu nu an san an bu tɔtɔ mu, ɪbwaare ɔtɔwɛpu mu nu bee tɩ mu ye Agabu lu Gyudeya ba. ¹¹ Maa ba ane ase mu, ɔ taa Pɔɔli kɩrisɩ mu ɩmina mu gbaa-gbaa mu abaa ye mu ayaa. Nu ɔ tɔwe ye, “Kayaayu Kyirekyire mu ye, ‘Fale maa nu Gyiwu abi mu nu ba bu Gyerusalem mu, bee biti ba ɩmina kɩrisɩ nɩmu wuya, ke ba taa mu waa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu abaa tɔ.’ ”

¹² Amaa an maa nu fale asɩn nɩmu mu, anaa bamu nu ba bu Kasariya kade mu tɔ mu, an kule Pɔɔli ye ɔ man kpee Gyerusalem. ¹³ Nu Pɔɔli tɔwe ye, “Mɩne ɪ waa nu fen su, nu fen yaage me kɔkɔɔlɔ kanɔn? Man gye kɩɩmina mu nkɔn, amaa n kɔɔla me n-yɩ fɛɛ n wu Gyerusalem lu ɔnyiripe Yesu kɩtu mu sɔ.” ¹⁴ A maa bu fɛɛ an puɔɔle mu kpɩne mu, nu an tɔwe ye, “ɔnyiripe kebiti nɩn ki waa.”

¹⁵ ɩnum kamaa mu an kɔsɔ kɔɔla kpee Gyerusalem. ¹⁶ Akɔɔle-gyipu mu nu ba bu Kasariya mu aku ba sun ane kpee Gyerusalem. Nu ba taa ane kpee Kasiporo-nyɩn mu nu bee tɩ mu ye Manson mu aye nu a naa kyina tɔtɔ. ɔ gye akɔɔle-gyipu agyankpaapu mu tɔ ɔku.

Pɔɔli kpee Gyemisi ase

¹⁷ “Saɔa mu nu an fɔv Gyerusalem mu, ane tɔɔmaa ana ba taa kensi-gyii kule ane. ¹⁸ Luukaake mu, anaa Pɔɔli an kpee a naa wu Gyemisi, nu Krisito abi kɔv abɩɩsa mu gbaa ba bu tɔtɔ. ¹⁹ Pɔɔli fwaala bamu nu ɔ kale atɔ mu nu ɪbwaare bɔla mu kusun sɔ waa sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu tɔ kaapu bamu kɔkɔɔlɔn-kɔkɔɔlɔn.”

20 Ba maa nu fale mu, nu ba taa bunyaa sa lbwaare. Nu ba towe Pɔɔli ye, "Ane birisa, ye fu gbaa-gbaa fu, fu wu kanan mu nu Gyiwu abi ngbin-ngbin ba kɔɔle gyii ba, nu ba bila ba su Mosesi nbara mu to kenken. 21 Gyiwu abi akɔɔle-gyipu mu nu ba bu Gyerusalem nfi mu, ba nu ye fu kaapu Gyiwu abi mu nu ba bu ndendemande su mu, ye ba man buu Mosesi nbara ke ba man tɔɔe bamu-bii ana iduu, ke ba yege Gyiwu abi anaana to mu kpini. 22 Mune nu an biti an waa? Lu fee i waa nene bee biti ba nu fee fu ba. 23 Imu su ane nfeere mu nu an su an sa fu ndee. Asa ana aku ba bu ane ase nfi nu ba bo ntan sa lbwaare. 24 Taa bamu ke faa bamu fan kpee, naa lee fane ineesi, ke fu ka bamu amu su ako sa bamu, ke ba siye bamu amu. Ke okumaa numu o bu fee asin mu nu ba towe lu fu su mu, i man gye kesintin. Lu fee fu gbaa-gbaa fu, fu buu Mosesi nbara mu kyekyee. 25 Amaa akɔɔle-gyipu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu birɛ, an towe kyula nu an kyuroɔ owule naa sa bamu ye, ba man gyii agyito kumaa mu nu ba dila sa odakpa abee nkalan kumaa, ke ba man gyii atɔɔbwaaya mu nu ba man tin bamu amu nu ba wu kibelinboni, ke ba lee bamu n-yu lu kakyu abee kanyin-biti to."

26 Imu su lukaake mu, Pɔɔli taa asa ana mu tii mu n-yu su nu ba naa fwu bamu amu to. Nu o kpee kabwaare-sunkpa aye mu to naa yila nke mu nu amu to kifwu mu ii biti i lɔwe, ye saraga mu nu bee biti be lee sa okumaa numu.

Ba kitaa Pɔɔli kabwaare-sun obu lala to

27 Nke nsuno mu i maa san gberɛe ke i lɔwe mu, Gyiwu abi aku mu nu ba lu Asiya kbaafun ku su mu, ba maa wu Pɔɔli kabwaare-sunkpa aye mu to mu. Nu ba fun waa sakyɔ mu lu Pɔɔli su nu ba kitaa mu. 28 Nu bee kuusi bee towe ye, "Israyi abi fan kye to. Onyin numu i gye omu nu o naa katn kumaa, ee kaapu asa kpini, yege ee towe ee yii ane Israyi abi ye ane nbara mu ye kabwaare-sunkpa aye mu. Nu umu nu i bila i tii su mu i gye ye, o taa bamu nu ba man gye Gyiwu abi ba ane obu kyrekyire lala nime to ba waa kumu ineesi." 29 Ba maa wola wu Efeso onyin mu nu bee tu mu ye Tirofimu maa Pɔɔli ba maa naa kade lala mu to mu, ba fe nfeere fee Pɔɔli taa mu kpee kabwaare-sunkpa aye mu to.

30 Nu kade mu kpini asa ba maa nu Pɔɔli asin mu, ba sile lu kade mu to abaafun kumaa ba. Ba kitaa mu bute lu kabwaare-sunkpa aye mu to, opula to nu ba tii nbuno mu. 31 Ba maa dayi Pɔɔli bee biti mu kumoo mu, asin mu a naa tu Roma abi anaakɔpu okusupu obilisa fee ulawu i kusu Gyerusalem kade mu kpini to. 32 Obilisa mu taa mu kamaa to abi ye anaakɔpu mu aku kpee sakyɔ mu to. Amaa asa mu ba maa wu obilisa mu ye anaakɔpu mu, nu ba yege Pɔɔli kidaye.

33 Nu obilisa mu kpee naa kitaa Pɔɔli, nu o yege nu ba taa agbeeleebi anyo nmina mu. Nu o taase asa mu ye, "Anumu non, nu mune nu o waa?" 34 Nu asa mu aku ba ye fale, nu banumu mɔɔ ba ye bamu lee ndee. Bamu nno i maa kwu-kwu su mu, i yege nu obilisa mu man nu asin mu kase. Nu o sa kɔɔɔ ye ba taa Pɔɔli kpee anaakɔpu opula. 35 Ba maa taa Pɔɔli naa fu anaakɔpu opula mu, nu bee biti ba dii loo toto mu, lu asa mu olanba su mu, anaakɔpu mu ba kukuri Pɔɔli ke asa mu ba man nye dayi mu. 36 Nu sakyɔ mu nu ba buu bamu mu, bee kuusi ye, "Fan mɔɔ mu."

37 Saŋa mu nu anaakɔpu ba su Pɔɔli bee loo tɔtɔ mu, ɔ tɔwe ɔbulisa mu ye, "Naafɔɔ n biti fɛɛ n tɔwe fu ase."

Nu ɔbulisa mu taase mu ye, "Fii nu Giriki katowe?" 38 Nu ɔ bila bwii taase mu ye, "Man gye fu i gye Egiyipti kanyin mu nu ɔ kusu yile ɛɛ ko ye ane, nu ɔ taa amɔɔpu ngbin nna kpee ofuli su mu?"

39 Nu Pɔɔli lee kɔno ye, "Ayeɛ, n gye Gyiwu obii nun, nu n lu Taasu kade kpare mu nu ki bu Silisiya ɔsuwɛle su mu, nu asa be nyi kumu mu. N kole fu nun, yege n tɔwe asa mu ase."

40 ɔbulisa mu maa sa mu ɔkpa mu, Pɔɔli kusu yile obu adenbi diisa su. Nu ɔ nyɛɛ bamu kɔbaa ye ba laato. Ba maa laato mu, nu ɔ tɔwe bamu Gyiwu abi katowe.

22

1 Nu ɔ tɔwe ye, "Nse ana ye mɛ-daa ana, fan nu mɛ asin mu nu n biti n lee kɔno fane ase fale!" 2 Nu ba maa nu fɛɛ Gyiwu abi katowe to nu ɔ su ɛɛ tɔwe bamu ase mu, bamu kpini ba laato diin.

Nu Pɔɔli tɔwe ye, 3 "N gye Gyiwu obii nun, nu ba kɔuge mɛ Taasu, Silisiya ɔsuwɛle su. Amaa ba bila mɛ Gyerusalem kade lala numu to. Nu Gamaliye i kaapu mɛ ane naana ana nbara mu nu ba buu mu. Nu n kpan mɛ n-yi n sun Ibwaare fɛɛ kanan mu nu fan su to fale. 4 Nu n nyanla bamu nu ba buu Yesu ɔkpa mu naa fuu bamu lewu to. Nu n kɔta anyin ye akyi gbaa naa tii obu. 5 Nu oseepu bulisa ase ye Gyiwu kɔbu abulisa mu gbaa bɛɛ taale gyii fale asin numu kesintin. Nu n bila n nye iwɛle n lu bamu ase fɛɛ n taa naa sa bamu burisa ana Gyiwu abi mu nu ba bu Damasiko kade to. Ke i sa mɛ ɔkpa n naa kɔta asa anumu, ŋmina bamu taa bamu ba Gyerusalem ke ba bitte bamu asu.

Pɔɔli tɔwe kanan mu nu ɔ kɔle ɔnyirpe gyii

6 "N maa naa n kpee nu n naa tiri Damasiko kakyɔwape ase mu, opula to nu i ŋalige mi ansi su fɛɛ bulayi maa wɛɛ isɛɛ mu lu susu ba kyaabɔɔ mɛ. 7 Nu n lu tiye kase nu ɔbɛle ku maa taase mɛ ye, 'Sɔɔli! Sɔɔli! Mine waa nu fu nyanla mɛ kanin?'

8 "Nu n taase ye, 'Fu anumu nun, ɔnyirpe?' Nu ɔ lee kɔno ye, 'Mɛ Yesu mu nu n gye Ganasareti-nyin nu fu nyanla mu nun.' 9 Tɔto nu bamu nu ba bu mɛ ase mu, ba wu ŋaligesa mu, amaa ba man bu ɔbɛle mu nu ki tɔwe mɛ ase mu.

10 "Nu n taase ye, 'ɔnyirpe, nɛnɛ nu n waa?'

"Nu ɔnyirpe mu tɔwe mɛ ye, 'Kusu, ke fu kpee Damasiko. Tɔto nu ɔku ii biti ɔ ba tɔwe fu kutɔ mu nu Ibwaare tɔwe yila ye fu waa.' 11 Lu kanan mu nu i ŋalige mi ansi su mu, i yege nu n bilinji gyaatanapu. Nu mɛ burisa ana mu nu ba bu mɛ ase mu ba kɔta mɛ kɔbaa to kpee Damasiko.

12 "Nu ɔnyin ku bu tɔto nu bɛɛ tu mu ye Ananiyasi. Nu ee sun Ibwaare ee buu Gyiwu abi nbara mu kyɛkyɛɛ su, nu Gyiwu abi mu nu ba te tɔto mu, ba su bɛɛɛɛ ba sa mu. 13 Nu ɔ ba mɛ ase ba yile tɔwe mɛ ye, 'Mɛ burisa Sɔɔli, fu ansi i bugi.' Nu opula to nu mi ansi a bugi nu n wu mu.

14 "Tɔto nu ɔ tɔwe mɛ ye, 'Ane naana ana Ibwaare i lee fu yila fɛɛ fu bu mu kebiti, ke fu wu mu kɔyaafɔle kyɛkyɛye Yesu mu, ke fu nu mu asin mu lu mu kɔno to. 15 Ke fu baa fu gye mu kesintin ogyipu sa asa kpini, lu kutɔ mu nu fu wu nu fu nu mu su. 16 Nu mine nu fu bila fu gyo? Kusu

yile ke fu yege ba gyeefu Ibwaare kekyugyee ke o taa fu alibi keefu, ke fu tu Onyiripe kitu.'

Yesu sun Pɔɔli kpee bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ase

17 "Sanja mu nu n bwii kpee Gyerusalem nu n kpee n kole kabwaare-kole kabwaare-sunkpa aye mu to mu, n nye ansi su kileekaapu. 18 Nu n wu Onyiripe Yesu nu o towe me ye, 'Waa bilen lu Gyerusalem, lu fee fu kesintin asin mu nu fii biti fu gyii lu me n-yu su mu, ba mee ye ba koolle gyii.'

19 "Nu n towe ye, 'Onyiripe, bamu gbaa-gbaa be nyi kanan mu nu n loo bamu kabwaare kolekpa ibu ana to, n dayi yege n kɔta bamu nu ba koolle fu gyii mu n kpee n tii obu. 20 Sanja mu nu bee mɔɔ fu kesintin ogyipu Sitefen mu, n yile toto kyula mu kelewu mu, nu me i ku bamu nu ba mɔɔ mu mu ikaale su. 21 Nu Onyiripe mu towe me ye, "nate, n biti n sun fu lu nfu kpee kata-kata bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ase". "

22 Nu asa mu ba nu Pɔɔli katowe naa fɔɔ mu asin mu nu o towe fale su. Tuto nu ba diyaa bamu ubole kuusi ye, "Fan lee onyin numu lu kase su, o man dagaa maa bila kyina nkpa to."

23 Sanja mu nu bee kuusi bee lee bamu ikaale bee fugiti, yege bee waa apurutiti mu, 24 nu anaakɔpu obilisa mu sa kɔno ye ba taa Pɔɔli loo bamu kikpaara su. Ke ba tɔje mu taase mu kuto mu nu o waa, nu bee kuusi bee wurige mu su kanin. 25 Amaa sanja mu nu ba nmina Pɔɔli ke ba bun mu tɔje mu mu, o taase obilisa mu nu ee ku anaakɔpu kilifa su mu ye, "I de okpa fee ba tɔje omu nu Roma obii ba koolle mu fee odibii, nu ba man pɔta gyii mu asin ke ba bun mu kupwe?"

26 Sanja mu nu obilisa mu nu ee ku anaakɔpu kilifa su mu nu kanin mu, o naa kase asin mu sa anaakɔpu kpini obilisa mu. Nu o towe mu ye, "Roma abi ba koolle onyin numu fee odibii nu, amaa ku kuto mu nu an biti an waa?"

27 Imu su anaakɔpu obilisa mu naa taase Pɔɔli ye, "Towe me, Roma abi ba koolle fu fee odibii?"

Nu Pɔɔli lee kɔno ye, "Eehn, n gye."

28 Nu anaakɔpu obilisa mu ye, "N nyita afulee gaa pɔyi nu Roma abi ba koolle me fee odibii."

Amaa Pɔɔli lee kɔno ye, "Mee me bure ba kubge me nun fee Roma odibii."

29 Imu su bamu nu ba daa bee biti fee ba taase Pɔɔli kɔno to asin mu, ba bwii kamaa bilen. Nu i waa anaakɔpu obilisa mu gbaa kufuu fee maa yege nu ba nmina Pɔɔli yege o gye Roma obii.

Pɔɔli yile Gyiwu abi kubu-kubu abilisa mu ansi to

30 Anaakɔpu obilisa mu maa biti o wu kuto kulɔn mu nu Pɔɔli dan waa su nu Gyiwu abi bee pɔwu mu mu, umu su lukaake mu, o yege nu ba sanje Pɔɔli. Nu o tu Gyiwu abi aseepu bilisa ye bamu kubu-kubu abilisa mu ba sare. Tuto nu o biya Pɔɔli ba yile bamu ansi to.

23

1 Nu Pɔɔli ku kubu-kubu abilisa mu kyimm, nu o towe ye, "Me tooma ana, n nyi me kokolo to fee lu mi kusun mu nu n sun sa Ibwaare ba fɔɔ ndaga, i burɔn Ibwaare ase." 2 Opula manja to nu oseepu bilisa ase

Ananiyasi mu, sa bamu nu ba yile tiri Pooɓɓi mu kono ye, ba da mu kono su. ³ Nu Pooɓɓi lee kono ye, "Kida nu lbwaare ii biti o da fu gbaa fu, fu kebunbun ansi wuya. Fu kyina tutu bola nbara su tale me, amaa yege fu gbaa-gbaa fu, fu foyi nbara, lu fee fu sa kono ye ba da me kono su."

⁴ Bamu nu ba yile tiri Pooɓɓi mu, ba taase mu ye, "lbwaare oseepu bilisa ase nu fu saale fale?" ⁵ Nu Pooɓɓi lee kono ye, "Me tomaa ana, n man nyi fee o gye lbwaare oseepu bilisa ase nun. Kpali fee ba kyuroo yila ye, 'Man towe asin libi gyaga obilisa mu nu ee ku fu asa su.' "

⁶ Pooɓɓi maa ba bu fee asa mu aku ba gye Sadusi nu aku moo ba gye Farasii abi mu, o towe ye, "Me tomaa ana, ngbaa me n gye Farasii nun, me-se gbaa gye Farasii obii nun. Kelewu kyini tamaa mu nu n su su, nu bee gyii me asin fale." ⁷ Maa towe kanin asin mu, nu umooɗe i tiye Sadusi ye Farasii abi mu nsana. Nu kubu mu ki barge to anyo. ⁸ (Sadusi abi mu ba man kooɓe gyii fee kiwu kyini abee lbwaare nbooo abee n-yaayu i bu to, amaa Farasii abi bure ba kooɓe umu kpini gyii.)

⁹ Nu olanba mu waa olon. Nu nbara akaapuru mu nu ba gye Farasii abi mu, ba kusu yile bee gyii umooɗe olon su ye, "An man wu alibi aku lu onyin numu su. Akuto fee lbwaare Kayaayu abee lbwaare kaboo ku i towe mu ase." ¹⁰ Sana mu nu olanba mu nye akyo gaa mu, kufuu ki kitaana anaakoru obilisa mu, fee be kan bite Pooɓɓi kyate to. Imu su o sa mu anaakoru kono fee, ba kpilige loo sakyu mu to naa gbebi Pooɓɓi kooɓe lu bamu ase, ke ba taa mu kpee anaakoru opula.

¹¹ Lukaake kagyanbwe mu, Onyuripe Yesu ba yile mu ase, towe mu ye, "Nye kookolo! Fee kanan mu nu fu lee me kesintin mu kaapu Gyerusalem mu, kanun maa nu i dagaa fee fu bula lee me asin mu kaapu Roma kade gbaa."

Ba nmina fee ba moo Pooɓɓi

¹² Kayi maa ke mu, Gyiwu abi aku ba waa kono bo ntan ye, ba man dan moo Pooɓɓi mu, ba mee ye be gyii nu ba mee ye be nuu. ¹³ Bamu nu ba waa kanin kono mu ba kyoo asa adina. ¹⁴ Nu ba kpee bamu aseepu bilisa ye abilisa mu ase naa towe bamu ye, "An bo ntan ye an man dan moo Pooɓɓi, an mee ye i gyii. ¹⁵ Imu su nbunbu fu ye kubu-kubu abilisa mu, fen sun naa towe anaakoru obilisa mu ye, o bwiiyaa Pooɓɓi ba fane ansi to. Ke fan waa fee fen biti fan lojo nu mu asin mu to danbirasa. Imu su an kuula ane n-yu fee, nu ba kan ba su mu bee ba mu, poyi ke o fuv nfu mu an biti a moo mu okpa to."

¹⁶ Amaa Pooɓɓi kawupa-bii maa nu kanan mu nu ba nmina mu, nu o kpee naa loo anaakoru mu aye, naa towe Pooɓɓi. ¹⁷ Nu Pooɓɓi tu anaakoru abilisa mu oku, nu o towe mu ye, "Taa kiyaafole numu kpee fane okusuru obilisa ase. O su asin kpare ku o towe mu." ¹⁸ Imu su o taa mu kpee okusuru obilisa mu ase. Nu o towe mu ye, "Pooɓɓi mu nu an taa ba tii obu mu, i tu me. Nu o ye n taa kiyaafole numu ba fu ase, lu fee o su asin aku o towe fu."

¹⁹ Nu Anaakoru okusuru obilisa mu, kitaana kiyaafole mu kibaa to lu ukaa su. Nu o taase mu ye, "Mune asin nu fu su fu towe me?"

²⁰ Nu Pooɓɓi kawupa-bii mu towe mu ye, "Gyiwu abi abilisa mu ba towe kyula ye, bee biti ba kule fu fee fu taa Pooɓɓi ba kubu-kubu abilisa mu ase oke. Ke ba pina fu ye bee biti ba lojo nu mu asin mu to danbirasa. ²¹ Amaa man kyula sa bamu. Lu fee asa mu to aku ba kyoo asa adina be bun afitiri

to bee gyoo mu. Nu ba bo ntan fee ba man dan moo mu mu, ba mee ye be gyii nu ba mee ye be nuu. Imu su ba koola bamu n-yu bee gyoo ba nu lu fu ase ke ba waa.”

22 Nu anaakoppo okusoppo obilisa da kyaafole mu kumu ye, “Man kan towe oku fee fu tee ba towe fale asin numu sa me.” Nu o lee mu okpa.

Ba taa Pooli kpee Kasariya

23 Tuto mu nu anaakoppo okusoppo obilisa mu, tu mu kamaa to abilisa anyo sa bamu kono ye, “Fan lee anaakoppo anyo, ye igbanje adiiyu adusuno, ye akpe atoppo alifa anyo. Ke fan koola fane n-yu ke fan lu nfu ndaga kagyanbwe kerefi akpano kpee Kasariya. 24 Fan sa Pooli gbaa igbanje aku, ke fan ku mu su naa fuw osuwle okusoppo Felisi ase.”

25 Nu o kyuroo owule naa sa Felisi. Ee towe ye,

26 “Me anaakoppo okusoppo obilisa Kilodiyo Lisiya i kyuroo fale owule numu n sa fuw osuwle okusoppo kpare Felisi.

“N fwaala fu.

27 “Gyiwu abi aku i kitaa onyin numu ye bee biti ba moo mu. N maa bu fee o gye Roma odibii mu, nu maa me ayaafole an koolle mu yege. 28 Nu n maa biti n bu kuto mu nu o waa nu bee pwu mu mu, n taa mu ba bamu kubu-kubu abilisa mu ansi to. 29 N bu fee asin mu nu ba su be pwu mu mu, i gye bamu Gyiwu abi nbara asin nun. Amaa n man wu alibi mu nu o waa nu i dagaa fee ba moo mu abee ba tii mu obu. 30 N maa nu fee Gyiwu abi aku ba imina fee ba moo mu mu, n waa bilen taa mu biya fu. Nu n towe mu apwuru mu ye ba ba pwu mu fu ansi to.”

31 Imu su anaakoppo mu ba waa kanan mu nu ba sa bamu kono mu. Kagyanbwe manja nu ba taa Pooli kpee naa loo Antipatirisi. 32 Luukaake mu anaakoppo mu nu ba naa ayaa to mu, ba bwii kpee bamu anaakoppo opula. Nu igbanje adiiyu mu ba taa mu kpee Kasariya. 33 Anaakoppo mu ba maa fuw Kasariya mu, ba taa owule mu sa osuwle okusoppo mu, nu ba taa Pooli waa mu abaa to. 34 Maa kale owule mu, nu o taase Pooli osuwle kulon mu nu o lu su. Maa bu fee Pooli lu Silisiya osuwle su mu, 35 nu o towe Pooli ye, “Nu fu apwuru ba kan ba mu, n biti n nu fu ase.” Nu o sa kono fee ba naa ku mu su Owura lala Herodi lenbu to.

24

Gyiwu abi ba pwu Pooli Felisi ansi to

1 Pooli maa fuw Kasariya nke nnuu kamaa to mu, osepu bilisa ase Ananiyasi ye abilisa aku ye loya mu nu bee tu mu ye Tetulu ba ba. Nu ba taa bamu asin pwusa ba pwu Pooli osuwle okusoppo Felisi ansi to. 2 Sanja mu nu ba tu Pooli ba loo tuto mu, nu Tetulu taa asin tuw okusoppo Felisi ansi to. Nu o ye, “Osuwle Okusoppo kpare, fu osuwle kikota danbirasa su mu, an nye kayu yuuli gaa, nu lu fu kanyaasin su mu, fu yege nu ato damante a lojo sa ane osuwle numu su. 3 Katun kumaa ye okpa kumaa numu su mu, an taa kensi-gyii koolle fu awaasa mu, nu an fwaala fu gaa. 4 Amaa kanan mu nu n man nyita fu sanja su mu, n kole fu fee fu nu ane ase gberae lu onyin numu asin su. 5 An wu onyin numu maa gye alibi wuya, nu o su kamoo-re-gyii ee kola Gyiwu abi dulinyaa to kpini. Nu o bila o gye kubu mu nu bee tu kumu ye Nasarene mu ogyankpaapu. 6 Nu naafoo o biti fee o taa ineesi waa kabwaare-sunkpa aye mu, nu an kitaa

mu. [Naafɔɔ an daa biti fɛɛ i gyii mu asin fɛɛ kanan mu nu ane nbara i kaapu mu. ⁷ Amaa anaakɔpu ɔkusupu ɔbilisa Lisiya ba bute kɔɔle mu ɔlon su lu ane abaa to. ⁸ Nu ɔ sa kɔnɔ ye mu apwupu ba ba fu ansi to.] Nu fu gbaa-gbaa fu tuɔ mu to ku mu, fii biti fu wu fɛɛ asin mu nu an taa an pwu mu mu, i gye kesintin.”

⁹ Nu Gyiwu abi mu ba yile kyula ye asin mu nu ba taa pwu mu mu, kpini i bu to kanin.

*Pɔɔli lɛɛ mu kɔnɔ Felisi
ansi to*

¹⁰ Ɔsɔwule ɔkusupu maa sa Pɔɔli ɔkpa ye ɔ towe mu, nu ɔ towe ye, “N nyi fɛɛ fu i gye asin ogyipu danbirasa lu Gyiwu ɔsɔwule numu su nsu damante. Imu su i waa me ɔkon fɛɛ fu ansi to nu n biti n towe me asin. ¹¹ Fu taale taase ke fu wu fɛɛ i waa fɛɛ nke kudu anyɔ numu nu n kpee Gyerusalem n naa sun lbwaare. ¹² Nu me apwupu banumu ba man wu n maa gyii umɔɔre kabwaare-sunkpa aye mu to, abee n maa fun n waa asa kabwaare-kule igyanekpa, kade mu to katun ku. ¹³ Nu ba mee taale kaapu to asin mu nu ba tin gyaga me su fale, fɛɛ i gye kesintin. ¹⁴ Amaa n kyula fɛɛ Yesu Ɔkpa mu nu ba ku fɛɛ i gye alibi ɔkpa mu, kumu kikaapu nu n su n sun ane naana ana lbwaare. Nu kuto kumaa mu nu ba kyurɔɔ waa Mosesi nbara iwule to, ye lbwaare Atɔwɛpu iwule to mu n kɔɔle umu kpini gyii. ¹⁵ Nu n su tamaa lbwaare ase fɛɛ kanan mu nu anyin banumu gbaa ba su mu, ye saɲa ku ii biti ɔ ba nu lbwaare ii biti o kyinji bamu nu bamu ɔkpa i kyiigi ye bamu nu bamu ɔkpa i man kyiigi lu lewu to. ¹⁶ Imu su n kpan me n-yu, n waa kuto mu nu ki burɔn lbwaare ye nyumisa ase.

¹⁷ “N maa lu Gyerusalem nsu damante kamaa mu, n bwii kpee tutɔ, taa afulee ba ye sa me asa, ke n taa kekee sa lbwaare. ¹⁸ N maa dan luwe me ineesi kifwu mu, nu n waa umumu mu, nu me apwupu mu ba wu me kabwaare-sunkpa aye mu to. Amaa ba man wu ɔku me ase, nu n man waa lawu ɔku. ¹⁹ Amaa Gyiwu abi aku mu nu ba lu Asiya kubaafun i kyina ba bu tutɔ. Nu naafɔɔ n waa alibi aku mu, bamu i dagaa fɛɛ ba ba pwu me fu ansi to. ²⁰ Abee yege asa anumu ba towe alibi mu nu ba wu lu me su saɲa mu nu n kpee naa yile kubu-kubu abilisa mu ase mu. ²¹ Amaa saɲa mu nu n yile bamu ansi to mu, kuto kulɔn nkun nu n kuusi towe bamu ye, ‘Kelewu kyinji asin mu nu n towe nu ndaga ba pwu me fu ansi to fale.’

²² Nu Ɔsɔwule ɔkusupu Felisi mu nu ɔ wɔla o nyi Yesu Ɔkpa asin mu su mu, o nin asin mu naa yila kake pupwe. Nu ɔ towe ye, “Anaakɔpu Ɔkusupu Lisiya kan ba mu, n biti n ku fu asin mu to.” ²³ Nu ɔ sa anaakɔpu mu ɔbilisa kɔnɔ ye, ɔ taa Pɔɔli naa ku mu su danbirasa. Ke ɔ man yege mu n-yu i nyan mu, ke ɔ sa ɔkpa ke mu asa ba ba boɔ mu su ke ba kye mu to.

²⁴ Nke kalisa nku kamaa mu, Felisi maa mu-ka Durusila mu nu ɔ gye Gyiwu-kyu mu ba ba. Nu o sun tu Pɔɔli, nu ɔ yege nu Pɔɔli towe Yesu Krisito kɔkɔle-gyii mu to asin sa mu. ²⁵ Pɔɔli maa maa su ee towe nbara kyigisa asin ye n-yu kɔkɔta ye lbwaare katala mu nu kii biti ki ba mu, i waa Felisi kufuu. Nu ɔ ye, “I kɔkwe kanin, nate. Nu n kan nye saɲa mu n biti n tu fu.” ²⁶ Tutɔ mu yege ee waa tamaa fɛɛ Pɔɔli ii biti ɔ sa mu afulee ke ɔ yege mu. Imu su saɲa kumaa mu, ee sun ee tu Pɔɔli nu bee biri aligyima.

27 Nsu nyɔ kamaa mu ba lee Felisi nu ba taa Pokiyu Fesitu ba yii mu ayaa to. Amaa Felisi maa biti fee o waa kutɔ ku bola Gyiwu abi ansi mu, o yege nu Pɔɔli san o tii obu.

25

Fesitu gbaa ba gyii Pɔɔli asin mu

1 Nu Fesitu maa ba Kasariya fee osuwɔle okusɔpu mu, umu nke nsa kamaa mu, o lu tutɔ kpee Gyerusalem. 2 Nu aseepu bilisa ye Gyiwu abi abulisa ba taa Pɔɔli asin mu naa tɔv mu ansi to. 3 Nu ba kole Fesitu gaa fee o waa bamu kokolo biti sa bamu. Imu i gye fee o yege Pɔɔli o lu Kasariya ba Gyerusalem. Kpali fee ba waa bamu nfeere ye ba naa bun okpa to, ke ba nye moɔ Pɔɔli. 4 Nu Fesitu lee konɔ ye, "Pɔɔli tii obu Kasariya, nu i mee ye i kyereee me gbaa-ghaa me n biti n kpee tutɔ. 5 Fan lee fane abulisa aku ke maa bamu a kpee Kasariya. Nu fan kan fan su onyin mu asin libi aku mu, ke fan naa mu fan towe."

6 Fesitu maa kyina bamu ase fee nke nburuwa abee nke kudu kamaa to mu, o lu tutɔ kpee Kasariya. Kayi ki maa ke mu, o naa kyina asin ogyikpa kagya su. Nu o sa konɔ ye ba taa Pɔɔli ba mu ansi to. 7 Saɲa mu nu Pɔɔli ba tutɔ mu, Gyiwu abi abulisa mu nu ba lu Gyerusalem ba tutɔ mu, ba yile kyaaboo mu. Nu bee tin atuntinsa bee gyaga mu su, amaa yege ba mee taale kaapu umu kase. 8 Nu Pɔɔli lee asin mu konɔ ye, "N man waa alibi aku lu Gyiwu abi nbara su, abee kabwaare-sunkpa aye mu to, abee Roma Owura lala Kayisa."

9 Amaa Fesitu maa biti fee o waa Gyiwu abi kokolo biti su mu, o taase Pɔɔli ye, "Fii biti fee n kpiya fu Gyerusalem, ke n naa gyii fu asin mu nu bee pwu fu fale su mi ansi to abee?"

10 Nu Pɔɔli lee konɔ ye, "Nbuunbu n yile opula mu nu Roma Owura lala Kayisa ee gyii asin mu, nu i dagaa be gyii me asin. Amaa Gyiwu abi bure n man waa bamu alibi aku, fee kanan mu nu fu gbaa-ghaa fu, fu nyi fale. 11 Fee nu me asin aku a bun me kupwe, nu i dagaa fee n wu bure, man kina kumu. Amaa asin mu nu ba tin gyaga me su fale, nu i man gye kesintin mu, oku mee taale lee me sa bamu. Imu su n biti n taa me asin mu naa tɔv Kayisa ansi to."

12 Nu Fesitu maa mu atowe kyatɔpu ba maa towe lowe kamaa mu, ba towe Pɔɔli ye, "Fu maa tee towe ye fu taa fu asin kpee Kayisa ansi to mu, Kayisa ansi to nu fii kpee."

Fesitu buu Pɔɔli asin mu sa Owura Agiripa

13 I maa gyii nke nku kamaa to mu, Owura Agiripa ye mu putkyu Benisi ba kpee Kasariya ba naa fwaala osuwɔle okusɔpu Fesitu. 14 Ba maa kyina tutɔ nke nku mu, Fesitu towe Pɔɔli n-yu su asin sa owura Agiripa ye, "Onyin ku bu to nu Felisi yege nu o tii obu. 15 Saɲa mu nu n kpee Gyerusalem mu, aseepu bilisa ye Gyiwu abi abulisa ba biya Pɔɔli asin pwusa mi ansi to, nu bee biti fee n bun mu kupwe.

16 "Nu n towe bamu ye, i man gye ane Roma abi adidaa-sin fee a bun oku kupwe, amoo maa bamu nu ba pwu mu mu, ba gyanje ke ba gyii asin mu pɔyi ke ba bun mu kupwe 17 Saɲa mu nu bamu abulisa ba buu me ba nfu mu, n man taa asin mu kpu kase. Amaa umu lukaake mu, n kpee naa

kyuna asin mu ogyikpa, nu n sa kono ye ba taa onyin mu ba tuto. ¹⁸ Amaa saja mu nu mu apwupu ba kusu yile mu, ba man taale kaapu to asin libi mu nu n da fe nfeere mu iku lu mu su. ¹⁹ Amaa asin mu nu ba nye lu mu su i gye maa bamu kabwaare-sunkpa kamore-gyii, ye onyin ku mu nu bee ti ye Yesu nu o wu mu, nu Pochi i towe fee o san o te nkpa to. ²⁰ Nu asin numu kumeege to i kitaa me nfeere. Imu su n taase mu ye, 'Fii biti fee fu kpee Gyerusalem ke ba naa gyii fu asin numu tuto abee? ²¹ Amaa Pochi maa kole fee ee biti o baa o tii obu mu, naa fuv saja mu nu Roma Owura lala Kayisa ii biti o gyii mu asin mu, kanun su n kitaa mu n yila naa fuv saja mu nu n biti n taa mu naa sa owura lala Kayisa.' "

²² Nu Owura Agiripa towe Fesitu ye, "Me gbaa-gbaa me n biti fee n nu lu onyin numu ase." Nu Fesitu lee kono ye, "Oke fii biti fu nu lu mu ase."

Pochi ba yile Agiripa maa

Benisi ansi to

²³ Imu su lukaake mu Owura Agiripa maa mu-pukyi Benisi ba suu-to, nu asa ba taa beeree sa bamu, nu anaakoru abilisa lala ye kade mu to abilisa ba naa gyanje asin ogyikpa mu. Nu Fesitu sa kono nu ba naa biya Pochi. ²⁴ Nu Fesitu kusu towe ye, "Owura Agiripa ye fane mu nu fan gyanje ane ase nfu kpini fan nu asin numu. Onyin numu nu Gyiwu abi kpini ba kole me lu Gyerusalem ye Kasariya nfu fee o man dagaa maa bila kyuna nkpa to. ²⁵ N wu fee o man waa alibi mu nu o dagaa lewu. Amaa lu fee o maa taa mu asin naa sa Owura lala Kayisa su mu, n waa me nfeere fee n kpiya mu Roma. ²⁶ Amaa n man nye asin kitii mu nu n kyuroo naa sa me Owura lala Kayisa. Imu su n taa mu ba fane ansi to, fonfon fu owura Agiripa, fee an kan ku mu asin mu to mu, n nye asin ku lu mu su ke n kyuroo. ²⁷ Lu fee i man su kase fee n lee obu tiipu kyase Owura Kayisa, yeg n man kaapu to asin mu nu bee su ba pwu mu."

26

Pochi bwii buu mu kono to

asin mu sa Agiripa

¹ Nu Owura Agiripa towe Pochi ye, "Nbuibu okpa de sa fu fee fu towe fu asin." Nu Pochi kusaa mu kibaa piili ee towe ye, ² "Owura Agiripa, i gye kumu okon sa me fee ndaga n maa yile fu ansi to n biti n lee kono lu asin mu nu Gyiwu abi ba tun gyaga me su fale kpini. ³ Fonfon fee fu bure fu nyi Gyiwu abi anaana to kpini ye bamu umore-libi. Imu su n kole fu fee fu nye kokolo ke fu nu me ase.

⁴ "Gyiwu abi kpini be nyi me kakyina to lu koo mi kibi to. Nu be nyi kanan mu nu n du me gbaa-gbaa me osuwole su ye Gyerusalem to. ⁵ Nu bee biti ba gyii kesintin mu, ba wola be nyi me koo didaa fee, n kyuna n gye Farasii kubu mu nu ki gye ane kabwaare-sun, nu ki su ane nbara kyeeke me oku. ⁶ Ndaga n yile nfu nu bee tale me, lu fee n su tamaa lu asin mu nu lbwaare da mu kokolo su sa ane naana ana mu su. ⁷ Fale kokolo mu nu lbwaare da mu su, nu Israyi abi nbuno kudu anyo ba su tamaa ye bee biti ba nye su, nu bee sun lbwaare kakyuwape ye kagyanbwe. Owura danbirasa, fale tamaa numu su nu Gyiwu abi mu bee pwu me. ⁸ Mune i waa nu i bulon sa fane Gyiwu abi nu fan mee kool fen gyii fee lbwaare i kyinj alewupu?"

9 “Me gbaa-gbaa me n daa koole gyii fee i dagaa fee n waa kutu kumaa mu nu n taale waa kun Yesu Kanasareti-nyin mu kitu. 10 Nu kanin gbaa nu n waa Gyerusalem kade to. N nye olun lu aseepu bilisa ase n naa n kitaab lwaare asa tii obu. Nu sana mu nu ba moo bamu mu, me kono ki tii su. 11 Sana kumaa n kpee Gyiwu abi kabwaare-kole igyanejka, nu n yeye nu bee nyanla bamu. Nu n nyan bamu ba towe nbusaa asin gyaga Yesu su. Lu fee kanan mu nu n kisi bamu su mu, n kpee asa nde su n naa nyanla bamu.

Pooli towe kanan mu nu o gyaje Yesu nu o koole mu gyii

12 “Kanin asin numu su nu n kyina naa koole owole ye olun lu aseepu bilisa mu ase, nu n kpee Damasiko. 13 Me Owura danbirasa, n maa kpee nu i naa fuu kakyowape ase mu, nu n wu fitila ku lu susu ki nhalge ki kyoo kyowe ba kyaaboo maa bamu nu anaa mu. 14 Nu ane kpini an tye kase, nu n nu owole ku maa towe Hibriwu katowe to ye, ‘Sooli, Sooli, mune i waa nu fu nyanla me kanin? I bulon sa fu fee fu maa koo ye mi kebiti’.

15 “Nu n taase ye, ‘Fu anumu nun, Onyiripe?’ Nu Onyiripe towe ye, ‘Me Yesu mu nu fu nyanla mu nin. 16 Amaa kusu yile fu ayaa su. N lee me n-yu kaapu fu, ke n taa fu waa me kyaafole ye mi kesintin ogyipu. Nu kutu mu nu fu wu lu me n-yu su, ye ato mu nu n biti n lee kaapu fu mu, ke fu taa towe asa. 17 N biti n sun fu kpee fu gbaa-gbaa fu asa ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ase, ke n molige fu lu bamu abaa to. 18 Ke fu naa bugi bamu ansi, ke fu lee bamu lu kitentenbiri to ba fitila to. Ke fu lee bamu lu Sitaane olun to ba lbwaare ase. Ke bamu nu bee biti ba koole gyii mu, ba nye alibi kitaakee, ke ba nye okynakpa mu nu lbwaare lonjo yila sa mu asa mu.’

Pooli towe mu kusun waasa sa Agiripa

19 “Imu su, Owura Agiripa, n man waa kusu to olun sa kileekaapu mu nu ki lu susu mu. 20 Kanin su n gyankpaa towe asin numu sa Damasiko abi, ye Gyerusalem abi. N bila towe sa bamu nu ba bu Gyudeya owobole su kpini, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi. N naa towe bamu ye ba kyeege bamu nfeere lu alibi to, ke ba ba lbwaare ase, ke ba waa umu nu i kaapu fee ba yeye libi kiwaa. 21 Lu unumu su nu Gyiwu abi ba kitaab me kabwaare-sunkpa aye mu to, nu bee biti ba moo me. 22 Amaa lbwaare i kye me to ba fu ndaga kake numu. Imu su nu n yile nfu n lee Yesu kesintin asin n kaapu asa kpini. Nu asin mu nu lbwaare atowepu ye Mosesi towe yila ye ii biti i ba mu, umu asin manja nu n towe fale. 23 Asin mu i gye ye, i dagaa fee Omu nu lbwaare wala lee mu maa gyii aworufu, ke o baa o gye kalewu kyinji to ogyankpaapu, ke o towe fitila mu asin sa Gyiwu abi ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi kpini.”

24 Pooli maa lee mu asin mu kase kanin mu, nu Fesitu tun mu su punte ye, “Pooli, fu loo ubun nun? Fu owole kinyi kibansa i yeye nu fu nfeere i nyita.”

25 Nu Pooli lee kono ye, “Owobole Okusupu Fesitu, n mee loo ubun nun, n towe kesintin asin mu nu kanyaasin bu umu to. 26 Owura Agiripa, n koole gyii fee fu gbaa fu nyi asin numu su. Imu su nu n yile kinyin to, n towe fale. Nu asin mu nu n towe fale umu iku i man baala fu su, lu fee ba man

waa ɪku asiiri tɔ. ²⁷ Owura Agiripa, fu kɔɔle Ibwaare atowepu mu asɪn gyii? N nyi fɛɛ fu maa kɔɔle gyii.”

²⁸ Tɔtɔ nu owura Agiripa taase Pɔɔli ye, “Fu nyi fɛɛ fu taale taa sanya dɛɛ numu tɔ kyeege me nfɛere, ke n ba biliŋi Krisito obii abeɛ?”

²⁹ Nu Pɔɔli lɛɛ kɔno ye, “I gye sanya dɛɛ numu tɔ nun o, ii biti ɪ kyereɛ nun o, umu nu n kule n lu Ibwaare ase ɪ gye ye, ɔ yege fu ye bamu nu ba sare bee nu me ase nfu mu kpini ba biliŋi fɛɛ me, amaa ba man taa agbeeleebi ŋmina bamu fɛɛ me.”

³⁰ Sanya maa tɔ nu Owura Agiripa maa mu pukeyu Benisi ye ɔsɔwɔle ɔkɪsɔpu Fesitu ye bamu nu ba te tɔtɔ mu kpini ba kɔsu lu. ³¹ Ba maa lu obu mu tɔ mu, bee biri asɪn mu kiligyima, nu ba towe abaa ye, “ɔnyɪn numu man waa kɔtɔ mu nu ɪ dagaa fɛɛ ba mɔɔ mu, abeɛ ba tii mu obu.”

³² Nu Agiripa towe Fesitu ye, “ɔnyɪn numu man dun towe, ye ee biti ɔ taa mu asɪn naa sa Owura lala Kayisa nun, naafɔɔ an taale yege mu.”

27

Pɔɔli bɔla nkyu su ee kpee

Roma

¹ Sanya mu nu ba taa nfɛere fɛɛ a kpee Roma kade tɔ mu, ba taa Pɔɔli maa bamu nu ba tii bamu obu mu aku, waa anaakɔpu kulifa ɔbilisa mu nu bee tii mu ye ɔbilisa Yuriyo abaa tɔ. Nu ɔ lu Owura lala Kayisa anaakɔpu kubu mu tɔ. ² Nu an taa ɔkɔli lala mu nu ki lu Adaramitiyo kade tɔ, nu kii biti ki kpee Asiya ɔsɔwɔle kabaafɔn kuku su kebunɔ. Nu Kamasedoniya-nyɪn Arisitako mu nu ɔ lu Tesalonika mu gbaa tii ane su.

³ Imu lu kaake mu, a naa dan Sidon kade tɔ. Nu anaakɔpu kulifa Yuriyo waa Pɔɔli adanburasa, sa mu ɔkpa fɛɛ ɔ naa wu mu kyemine ana, ke ɔ nye nkyeto lu bamu ase. ⁴ Nu an lu tɔtɔ bɔla ɔpu su, lu fɛɛ afuu mu imaa daa ɪ gyanɔ ane su mu, an bɔla kpee Sipuru kifintin mu ase katɪn mu nu afuu mu a man bulɔn. ⁵ A maa bɔla ɔpu su naa kara Kilikiya ye Panfiliya, nu a naa dan Mira mu nu ki bu Lisiya ɔsɔwɔle su mu. ⁶ Tɔtɔ nu anaakɔpu ɔbilisa mu wu ɔkɔli lala ku mu nu ki lu Alekisandiya kade tɔ kii kpee Itali. Nu ɔ taa ane naa waa kɪmu tɔ. ⁷ Nu an nate nkyu su bwahn-bwahn gyii nke nku nu ɪ waa ɔlon sa ane, ɔyɪ nu an naa fuɔ Kinido. Lu fɛɛ afuu mu ɪ maa man sa ane ɔkpa su mu, an bɔla naa tiri Kereti kefintin mu, nu an kara Salimone kade tɔ. ⁸ A maa naa an kara an kyɔn nbunɔ-nbunɔ su mu, an kpɪne ɔyɪ nu an ba fuɔ katɪn mu nu bee tu lkɔli lala ɔdankpa Danburasa, nu ki bu tiri Laseya kade.

⁹ Lu fɛɛ an maa kyereɛ ɔkpa tɔ gaa su mu, nu kɔno-ŋmina sanya maa kyɔn mu, nkyu su kibɔla waa kufuu. Imu su Pɔɔli da bamu amu tɔ towe bamu ye, ¹⁰ “Anyɪn, n wu fɛɛ ane ɔkpa mu nu an kpee fale, ii biti ɪ biya kumu libi, ye gyerebi lu ɔkɔli lala mu ye kɪmu ɪsɔla. Nu ane gbaa ane an man lu.” ¹¹ Amaa anaakɔpu ɔbilisa mu ɔ man nu Pɔɔli asɪn mu, ɔkɔli wuya mu ye kumu ɔkpa ɔkaapupu ase nu ee nu. ¹² Lu fɛɛ ɪkɔli ɔdankpa mana man burɔn sa awɔɔ sanya. Nu bamu gaalaagaa ba towe kyula ye ba kpan bamu n-yu ke ba fuɔ Fonike. Tɔtɔ ɪkɔli ɔdankpa mu ɪ burɔn sa awɔɔ sanya. Fonike gye ɔdankpa nu ki de Kereti kefintin, mu nu ki ku akpɪlge kitɪye ye adii kitɪye nsana tɔ.

Afuu lala a tigi waa bamu

ɔpu su

13 Saŋa mu nu afuu pii i daa i lu akpɔlɔge mu, asa mu be nyi fee ba nye afuu mu nu bee biti. Imu su ba lee kibilito mu nu ki kɔtaa okɔli lala ki yila, nu ba kyaga bamu okpa su ba naa Kereti ikaa su ikaa su. 14 Amaa i man kyereee nu afuu bulunsa aku, i daa apaa mu nu bee tu ye Adu ye Kyowe kilu afuu. Nu i daa lu kefintin mu su. 15 Saŋa mu nu ane okɔli i gyanja afuu mu, okɔli mu man bila ee taale ee kpee ansi to. Imu su an yege ane n-yu sa afuu mu, nu i sii i su ane i naa. 16 Nu i sola ane naa lu kifintin pii mu nu be tu ye Kuda, nu kii kun afuu mu gberee. Nu i waa olon sa ane pɔyi nu an taale kɔtaa okɔli pii mu nu kulala mu ki bute mu. 17 Anyin mu ba maa nye okɔli-pii mu, ba taa kumu waa kulala mu to, nu ba taa ife nmina kyaaboo okɔli lala mu kinkin. Nu i waa bamu kufuu fee afuu mu ii biti i sola bamu naa wote Libiya kikyafa. Imu su ba boo abaala mu, nu ba yege nu afuu mu i sii i su okɔli mu i naa. 18 Afuu mu i maa nyanla ane kanin mu, kayi ki maa ke mu, ba piili bee lee okɔli mu to isola bee tuw nkyu mu to. 19 Imu kake sasapu mu, ba taa bamu abaa bee lee okɔli mu gbaa-gbaa to ato bee tuw nkyu mu to. 20 An gyii nke gaalaagaa yege a mee wu kyowe abee akykpebi, yege afuu mu moo i san i daa kanin. Imu su ane okumaa numu man bila o su tamaa fee o su nkpa.

21 A maa kyina akun nke gaalaagaa numu yege a mee gyii sehn mu, nu Pɔoli kusɔ yile bamu nsana towe ye, "Anyin, fan daa nu me katowe ye an man lu Kereti mu, naafoo fale awurɔfo ye gyerebi numu man din ba ane su. 22 Amaa n towe fane fee fan nye kokolo, fane oku mee ye o sii to, amoo okɔli mu nkun ii biti o nyita. 23 Lu fee ndee kagyanbwe, lbwaare mu nu n gye mu lee, nu n sun me mu, mu kaboo ba yile me ase. 24 Nu o towe ye, 'Pɔoli, man waa kufuu. I dan i gye fee fu naa yile Owura lala Kayisa ansi to. Nu fu su mu, lbwaare taa bamu nu be tii fu su fale kpini nkpa sa bamu'. 25 Imu su anyin, fan nye kokolo. N koole lbwaare gyii fee kutu kumaa mu nu o towe me mu, kanin nu ee biti o waa. 26 Amaa i waa kanan kumaa afuu mu ii biti i sola ane naa dan kefintin ku su.

Awurɔfo kigyii opu mu su

27 "Nu a maa gyii nke kudu ana, yege i san i su ane u kyaa u boo Adiratiki opu mu su. Kiyiridi saŋa mu, okɔli mu to kusun awaapu mu, i waa bamu fee bee nin bee tiri kidenbi. 28 Nu ba lee ofe kalasa tuw katn mu nu ba gyan nkyu mu su mu, nu ba wu ye tutu onye bunkyin gye abaa nswu to adonyo. Ba maa bila nin ba ansi to gberee mu, ba bila tuw ofe mu wu fee tutu onye gye abaa nswu to kudu anu. 29 Nu i waa ane kufuu fee akuto an biti a naa wote afule-buu fee. Imu su nu ba lee abilito ana mu nu u kɔtaa okɔli u yile mu, tuw nkyu mu to, nu ba kole kabwaare-kole fee kayi ki ke bamu. 30 Nu okɔli mu to kusun awaapu mu ba maa paa fee ba sile lu okɔli lala mu to. Imu su ba lee okɔli-pii mu gyaga opu su, bee pina fee bee biti ba naa lee abilito mu aku okɔli mu ansi to. 31 Nu Pɔoli towe anaakopu obilisa mu maa anaakopu mu ye, fee nu anyin anumu ba man kyina okɔli lala mu to bure, fan mee ye fan nye nkpa.

32 "Imu su anaakopu mu ba kɔtaa ife mu nu i su okɔli-pii mu to mu tɔne to. Nu ba yege kumu to nu ki kyun."

33 Nu imu kibwayike ase mu, Pɔoli tutoo bamu ase ye be gyii agyito. Nu o towe bamu ye, "Fane nke kudu ana numu nu fan te ye kafun, yege sehn mee loo fane nno to, nu fan te ye akun. 34 Imu su n kole fane nun fan kusɔ gyii agyito, ke fan nye olon. Fane to okulon kinyinibi kulon gbaa

mee ye ki foyi.” ³⁵ Pɔɔli maa tɔwe unumu kamaa mu, ɔ taa bodobodo nu ɔ taa afwaala sa lbwaare bamu ansi to. Tutɔ nu ɔ gya bodobodo mu to piili ee we. ³⁶ Nu bamu kpini nkolo n tye bamu, nu okumaa numu gyii agyito. ³⁷ Nu ane mu nu an bu okuli lala mu to mu, an gye asa alafa anyo ye adusunɔ ye asiye (276). ³⁸ Sanja mu nu ba gyii nme mu, ba lee ibɔɔta to agyito mu tɔv ɔv to, ke okuli mu ɔ kusaa oduu.

Okuli lala mu kiboyi

³⁹ Kayi maa ke mu, ba man taale bu kebuno mu. Amaa ba wu kidenbi ku nu ki gye kikyafa. Nu ba waa bamu nfeere fee nu bee taale mu, ba taa okuli lala mu naa dan toto. ⁴⁰ Imu su ba tye ife mu nu i su abilito mu nu i kita okuli lala mu to i yile mu waa ɔv mu to. Nu opula manja to mu, nu ba sanje ife mu nu i su iyu mu nu be su be kaapu okpa. Tutɔ nu ba nmina kita lala mu nu bee tu kumu ye abaala okuli mu konɔ ase sa afuu, ke afuu mu a sola bamu i kpee kebuno. ⁴¹ Amaa okuli lala mu kase to naa wote kikyafa. Nu kumu ansi to mu ki man bila ki taale ki bilinji. Nu apaa a daa kumu kamaa to mu gye-gye to.

⁴² Nu anaakɔv mu ba waa bamu nfeere fee ba moɔ obu atii pu mu, ke ba man nye tye nkyu to sile. ⁴³ Amaa anaakɔv obulisa mu, biti fee ɔ molige Pɔɔli. Imu su ɔ man sa bamu okpa ke ba waa bamu nkolo biti. Nu ɔ tɔwe bamu nu be nyi nkyu kitye mu ye, ba gyankpaa fugi tye to ke ba tye lu kpee ofuli su. ⁴⁴ Nu bamu nu ba san mu, ba taa bamu n-yu bun-bun itaabo dtye-dtye su. Nu aku moɔ ba taa bamu n-yu bun okuli iyu boyisa mu su. Kanin nu i sola okumaa numu naa dan ye alanfiya.

28

A maa fɔv Malita kifintin sv

¹ A maa fɔv kifintin mu su ye alanfiya nu, an bu fee bee tu kumu ye Malita. ² Kifintin mu su nde abi ba waa ane nsa-nsa kɔɔle ane abaa anyo. Bulayi maa da nu awɔɔ a bu to su mu, ba deela fulɔn sa ane ye a wɔle. ³ Nu Pɔɔli naa kɔɔla ngya ɔ ba waa fulɔn mu to. Maa taa ngya mu ee waa fulɔn mu to mu, nu fulɔn mu awulawula i maa wiili kɔnase mu, nu o dun Pɔɔli kɔbaa yege ɔ kyɔle su. ⁴ Sanja mu nu kifintin mu su nde abi ba wu kɔnase mu maa kyɔle mu kɔbaa su mu, nu ba tɔwe abaa ase ye, “ɔnyin numu biti ɔ baa ɔ gye ɔmoɔvɔv nu. Lu fee maa nye nu ɔ lu ɔv mu to gbaa mu, ɔmɔv ee ka alibi ako mu mee ye ɔ yege ɔ nye nkpa.” ⁵ Amaa Pɔɔli maa nmanyan kɔnase mu tɔv fulɔn mu to mu, sehn man waa mu. ⁶ Nu asa mu ba fe nfeere fee Pɔɔli ii biti o punja abee ɔ tye opula manja to ke o wu. Amaa ba maa gyoo naa fɔv sanja ku nu ba wu fee sehn man waa Pɔɔli mu, ba kyeege bamu nfeere, nu ba tɔwe ye, ɔ gye ɔdakpa ku nu.

⁷ Kanin kifintin manja su okusɔv mu nu bee tu mu ye Pubilo su kase nu ki bu tiri katn mu nu an yile mu. ɔnyin mu waa ane nsa-nsa, nu ɔ kɔɔle ane mu kɔkpaara sv, kita ane kɔv nke nsa. ⁸ Sanja maa Pubilo mu-se de ee lo kibirima yege ee kyaale. Nu Pɔɔli naa loo taa mu abaa gyaga mu sv, kule kabwaare-kule, nu ɔ nye alanfiya. ⁹ Inumu i maa waa kanin mu, nu kifintin mu su alov mu kpini ba ba Pɔɔli ase nu ba nye alanfiya. ¹⁰ Lu kanin sv ba taa beere sa ane okpa kumaa numu sv. Nu sanja maa fɔv fee a lu toto mu, ba kee ane ato mu nu i tiri sa ane.

Pɔɔli naa fɔv Roma

11 A maa kyina tuto ubwaayi isa kamaa mu, a naa loo okoli lala mu nu ki lu Alekisanda nu ki ba sii tuto awoo sana mu. Ba kyan idakpa nbwaaara-bii mu gyaga kumu su. 12 A maa lu tuto mu, an naa yile Sirakusi kade to, nu an gyii tuto nke nsa. 13 Lu tuto mu, an naa fuu Regiyo kade to. Lukaake mu afuu a da lu akpilige, umu su kake nyosapu mu, an naa fuu Putoli kade to. 14 Tuto manja nu an wu akoole-gyipu aku, nu ba towe ane ye a ba kyina bamu ase nke nsuno. Fale nu an nate naa fuu Roma. 15 Akoole-gyipu mu nu ba bu Roma ba maa nu fee an ba mu, ba kusu ba gyanja ane. Aku ba nate kanin ba gyanja ane Apiya Kigya opula, nu aku moo ba ba gyanja ane ofutekpa asa opula mu to. Pooi maa wu bamu kanin mu, o fwaala lbwaaere, nu mu kokolo ki tiye mu. 16 An maa fuu Roma mu, ba sa Pooi okpa fee maa onakoope mu nu ee ku mu su mu ba naa kyina ntin mu nu mu Pooi ii biti.

*Pooi towe abwaaresin
Roma kade to*

17 Nke nsa kamaa mu, Pooi tu Gyiwu abulisa mu nu ba bu tuto mu ba sare. Nu o towe bamu ye, "Me toomaa ana Gyiwu abi, amaa n maa man waa ane asa alibi aku gbaa, nu man nyita ane naana ana nbara mu, ba kuta me naa tii Gyerusalem, nu ba taa me waa Roma abi abaa to. 18 Amaa Roma abi ba maa gyii me asin mu, ba waa nfeere fee ba yege me, lu fee ba man wu alibi mu nu n waa nu i dagaa ba moo me. 19 Sana mu nu Gyiwu abi ba kina fee ba man yege me mu, nu i nyan me, nu n taa asin mu ba Owura lala Kayisa ase. Amaa i man gye fee n biti n ba tu me asa ntale nin. 20 Fale asin numu su nu n tu fane, ke n lee asin mu kase sa fane. Lu Omu nu Israyi abi kpini ba su tamaa mu su mu, nu ndaga ba njina me agbeeleebi."

21 Nu ba lee kono ye, "An man nye owule lu Gyudeya lu fu su. Nu ane burisa ana mu nu ba lu tuto mu oku man ba waa adiboyi-sin, nu ba man towe asin libi ku lu fu su. 22 Amaa ane Gyiwu abi an biti an wu fu nfeere. Lu fee an nyi fee kubu mu nu fu bu kumu to fale, katun kumaa numu asa bee towe bee yii kumu."

23 Gyiwu abi mu ba yila kake ku, ke ba maa Pooi ba gyanje. Kanin kake manja maa fuu mu, bamu asa damante ba kpee katun mu nu Pooi te mu. Lu nyenyenfuu naa fuu kalaatipwe mu, o kpan mu n-yu towe bamu lbwaaere kuwura-gyii mu asin. O bola Mosesi nbara ye lbwaaere atowepu iwule mu su kaapu bamu lu Yesu su ye, ba koole mu gyii. 24 Nu aku ba koole asin mu gyii, amaa aku moo ba man koole gyii. 25 Sana mu nu Pooi towe asin mu laalaalowe mu, asa mu ba gyii abaa umooze, nu bamu kpini ba yaase to. Asin mu nu Pooi towe mu i gye fee, "Kayaayu Kyurekyure mu bola lbwaaere otowepu Isaya su towe kesintin sa fane naana ana ye,

26 'Kpe asa anumu ase naa towe bamu ye,
"Fen biti fan nu asin, amaa fan mee ye fan nu kase.
Fen biti fan ku ke fan ku, amaa fen mee ye fen wu."

27 Lu fee asa anumu nkolo i budu,
nu bamu asu a bulun,
nu ba kuta bamu ansi bun su.
Nu i man gye kanin su mu,
naafoo bamu ansi ii biti i wu, ke bamu asu a nu,
ke ba biya bamu nkolo kase,
ke ba bilinji ba me ase ke n kye bamu.' "

28 “Kanun su n biti fan bu fee, lbwaare taa mu kamolige mu naa sa bamu nu ba man gye gyiwu abi, nu bee biti be nu mu.” 29 Pɔɔli maa towe asin numo kamaa to mu, gyiwu abi mu ba kusu lu ba gyii abaa umooɔe.

30 Pɔɔli kyina kikpaara mu nu o kooɔe nu ee ka kumu su kuko nsu nnyo laalaamuu. Nu ee kooɔe okumaa mu nu ee ba ee boɔ mu su mu. 31 O yile kinyin to ee towe lbwaare kuwura-gyii mu asin, nu ee kaapu asin lu Yesu Krisito su, yege sehn man tii mu okpa.

Ɔwɔle mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Roma abi

Afwaala ye kabwaala asin

¹ Me, Pɔɔli i kyurɔɔ ɔwɔle numu n sa fane. N gye Yesu Krisito kɔyaafɔle mu nu ɔ ti me ye n ba waa mu osunpu, nu ɔ lee me yila ye n ba tɔwe lbwaare asin danbirasa mu. ² lbwaare wɔla da mu kɔkɔlo sɔ, bɔla mu atɔwepu sɔ nu ba kyurɔɔ asin danbirasa numu waa Asinkyan yilasa Kyɔrekyɔre mu tɔ. ³ Asin mu i tɔwe i lu ane-Nyirɔpe Yesu Krisito sɔ, nu ɔ gye lbwaare mu-bii, nu ba kɔɔge mu nyimisa lu Owura Dawidi kɔnaana tɔ. ⁴ Ane-Nyirɔpe Yesu Krisito mu nu lbwaare Kayaayu Kyɔrekyɔre ɔɔn mu kyinji mu lu lewu tɔ, lee mu kaapu fee mu i gye lbwaare mu-bii mu. ⁵ Lu mu ye mu kitu sɔ lbwaare sa ane kabwaala, nu ɔ waa ane Krisito kusun asunpu, ke a tɔwe kaapu bamu nu ba man gye Gyiwu abi, ke ba nu asin mu kase ke ba kɔɔle Krisito mu gyii. ⁶ Nu fane gbaa fane fan tii bamu nu lbwaare tu ye ba be bilinji Yesu Krisito lee mu sɔ.

⁷ Imu sɔ nu n kyurɔɔ ɔwɔle numu n sa fane mu nu fan bu Roma, nu lbwaare u sɔ kebiti sa, nu ɔ ti fane ye fan ba waa mu lee mu. N fwaala fane, nu n kɔle kabwaala ye kayi-yuuli mu nu ki lu ane-Se lbwaare ye ane-Nyirɔpe Yesu Krisito ase mu ki ba fane sɔ.

Pɔɔli ii biti Roma kikpe naa tɔwe Abwaaresin

⁸ Kɔtɔ mu nu ki gyankpaa mu i gye fee, fane kpini sɔ mu, n bɔla Yesu Krisito sɔ n sɔ afwaala n sa me lbwaare, lu fee asa beɛ tɔwe fane lbwaare kɔkɔle-gyii numu asin dulinyaa tɔ katɔn kɔmaa. ⁹ lbwaare mu nu n taa me kɔkɔlo kpini n sun mu, nu n tɔwe Mu-Bii asin danbirasa mu, i gye mi kesintin ogyipu fee saɔa kɔmaa n nyinji fane sɔ, me kabwaare-kɔle tɔ. ¹⁰ Nu n kɔle kabwaare-kɔle saɔa kɔmaa numu fee nu lbwaare kan kyula mu, o bugi ɔkpa sa me nbɔnbɔ ke n ba bɔɔ fane sɔ.

¹¹ Lu fee mi ansi i de fane sɔ fee n ba wu fane, ke n taa lbwaare Kayaayu tɔ kakɛɛ ba sa fane, ke i waa fane ɔɔn fane kɔkɔle-gyii tɔ. ¹² Imu i gye fee a kpan ane n-yi ke a taa kɔkɔle-gyii mu nu an bu kumu tɔ fale kye abaa tɔ. ¹³ Me burisa ana akɔɔle-gyipu, n biti fan bu fee n nmina lu fine kpini fee n ba fane ase. Amaa ba lu halu ndaga kɔtɔ kɔ kii tii me ɔkpa. N biti kanan mu nu n waa ke n nye aku lu fane ase tɔtɔ tɔ ba ba kɔɔle Yesu gyii, fee kanan mu nu n nye aku lu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu tɔ mu.

¹⁴ Nu i de sa me fee n tɔwe asin danbirasa mu sa bamu nu be nyi iwɔle ye bamu nu ba man nyi iwɔle, bamu nu ba gye anyaasɔnpu ye bamu nu ba gye amelensipu. ¹⁵ Kanun sɔ nu mi ansi i payi fee n ba tɔwe asin danbirasa mu sa fane mu nu fan bu Roma mu gbaa.

¹⁶ I man sɔ me ipeeli lu asin danbirasa mu sɔ, lu fee umu i gye lbwaare ɔɔn mu nu u sa ɔsa kɔmaa mu nu ɔ kɔɔle gyii mu kamɔlge. Gyiwu abi mu i gyankpaa kɔɔle gyii, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa. ¹⁷ Lu fee asin danbirasa mu tɔ mu, i lee kaapu kanan mu nu lbwaare i waa nu ane ɔkpa i kyiigi mu ansi tɔ. Ikpa kyiigisa numu npiili ye umu laalaalɔwe kpini i yile sa kɔkɔle-gyii, fee kanan mu nu ba kyurɔɔ yila ye,

“Kikoolɛ-gyii tɔ nu ukpa kyiigisa wuya ii biti ɔ nye nkpa.”

Ibwaare agbu lu alibi sv

¹⁸ Ibwaare lɛɛ mu agbu lu susu kaapu asa mu nu bamu ukpa i man kyiigi ye alibi awaapu mu nu ba taa bamu alibi tii kesintin mu ɔkpa. ¹⁹ Nu Ibwaare bute bamu asu, lu fɛɛ kutɔ mu nu ba taale bu lu Ibwaare sv mu, Ibwaare gbaa-gbaa i lɛɛ umu ifuli kaapu bamu. ²⁰ Lu koo saɗa mu nu Ibwaare tuv dulinyaa mu, ɔ bɔla mu ato tusa mu sv lɛɛ mu keduli mu nu a mɛɛ taale taa ansi wu mu kaapu nyimisa. Imu i gye mu ɔlun mu nu i man sv ɔkaa, ye mu keduli mu nu kumu sv nu ɔ gye Ibwaare kesintin mu. Imu sv ɔmu nu ɔ man koolɛ gyii mu, man sv kɔnɔ ɔ lɛɛ.

²¹ Ba nyi Ibwaare maa bu tɔ, amaa ba man sv bunyaa abɛɛ afwaala bɛɛ sa mu. Amaa nfɛɛre danbirasa ku i man bila i bu bamu tɔ, nu bamu nkɔlɔ tɔ i bilinjɪ kitententibiri. ²² Ba ye bamu i gye anyaaɗɗɗu, amaa ba gye amelensipu nin. ²³ Nu ba bilinjaa Ibwaare mu nu ɔ bu tɔ kakpaa mu bunyaa ba sv bɛɛ sa ato mu nu ba pɔyi umu fɛɛ anyimisa, nbwiibi ye atɔbwaaya ye atɔbwaaya kpɩsa.

²⁴ Imu sv Ibwaare lɛɛ mu ansi yege bamu, nu ba taa kigyagaa bɛɛ waa bamu nkɔlɔ biti, nu bɛɛ waa kigyagaa libi maɗa bɛɛ ŋaabaa abaa. ²⁵ Lu fɛɛ ba taa Ibwaare kesintin mu kyere antɗesa, nu bee sun ato mu nu Ibwaare tuv mu, lan yege mu Ibwaare mu nu ɔ tuv umu mu, nu i dagaa fɛɛ a yin mu saɗa kumaa mu. Amen!

²⁶ Lu umu sv Ibwaare lɛɛ mu ansi yege bamu sa ba maa bamu kigyagaa ipeeli, akyu ba yege anyin ase kade nu ba sii bɛɛ de ye bamu birisa ana akyu yege i man gye Ibwaare ɔkpa sv. ²⁷ Kanin ɔkpa maɗa sv nu anyin gbaa ba biti ba yege kade ye akyu, nu kide ye bamu birisa ana anyin i sv bamu ɔbule, nu bɛɛ waa apeeli-sin be de ye abaa, nu ba nye kigyagaa mu kusu bute lu bamu gbaa-gbaa bamu kayu-wule tɔ.

²⁸ Lu fɛɛ kanan mu nu ba kina Ibwaare kibɩ lu bamu nfɛɛre tɔ mu, umu sv nu Ibwaare yege bamu nfɛɛre borɔborɔ sa bamu, ke ba waa ato mu nu i man dagaa ye ba waa. ²⁹ Nu i yege nu ba kyaga sv bɛɛ waa asun libi, kensi payi libi, kikisi libi, kumɔɔ, kamɔore-gyii, npina, kiku ansi waa asun libi ye asa kukuli, ³⁰ kitin antɗesa gyaga asa sv, Ibwaare akisipu, asa kɩsaale, n-yu kikaapu, alala-sin, ɔkpa pupwe sv kɩtaa waa alibi, bɛɛ waa kusu tɔ ɔlun bɛɛ sa bamu-nyi ana ye bamu-sɛ ana. ³¹ Ba man sv nfɛɛre, ba man sv kesintin, ba man sv kebiti sa asa, be mee sv asa sv. ³² Yege be nyi fɛɛ Ibwaare nbara mu u tɔwe ye, ɔkumaa mu nu ɛɛ waa fale alibi mu, dagaa lewu gbaa mu, amaa man gye fale ato numu nkun nu bɛɛ waa, ba bila bɛɛ tɔwe bɛɛ yile bamu nu bɛɛ waa kanin mu kamaa.

2

Ibwaare kesintin katalɛ

¹ Imu sv fu kumaa mu nu fii bun fu birisa kupwe mu, fu man sv kɔnɔ fu lɛɛ. Nu fu kumaa mu nu fu bun fu birisa kupwe mu, fu bun fu n-yu gbaa kupwe numu, lu fɛɛ ngbaa fu fu waa alibi kulun maɗa. ² Amaa an nyi fɛɛ Ibwaare kupwe mu nu ɔ sv sa bamu nu bɛɛ waa kanin ato libi mu, i de kesintin ɔkpa sv. ³ Imu sv fɛɛ fu nyimisa, fu kan fii bun fu birisa ana kupwe, yege ngbaa fu fu waa alibi kulun maɗa mu, fu fe nfɛɛre fɛɛ fu taale sile lu Ibwaare kupwe kibun mu tɔ abɛɛ? ⁴ Abɛɛ fu bun ansi lu kidanbirasa mu nu Ibwaare i waa ɛɛ sa fu fɛɛ maa nye kɔkɔlɔ ɛɛ sa fu ye

maa su kenyiita sa fu? Fu man nyi fee lbwaare i waa adanbirasa anumu kpini ee sa fu ke i kye fu to ke fu yege alibi kiwaa?

⁵ Amaa lu fu kusu to olon ye alibi ki mee yege kiwaa su mu, fu koola kusu bute sa fu n-yu fu gyoo lbwaare agbu lala mu kake mu nu ee biti o lee kaapu alibi awaapu mu kesintin katale mu to. ⁶ lbwaare ii biti o ka osa kumaa numu kuko kanan mu nu i dagaa mu lu ato mu nu o waa mu su. ⁷ Nu bamu nu ba su kenyiita bee waa kidanbirasa, bee biti lbwaare bunyaa ye beeree ye nkpa mu nu i man su okaa mu, bamu ii biti ba nye nkpa kakpaa. ⁸ Nu asa mu nu bee ku bamu nkun lee, nu ba kina kesintin asin mu kunu nu bee waa asun libi mu, lbwaare agbu ii biti i ba bamu su ke o man su bamu kowee. ⁹ Nu aworubo ye kayiye ii biti i ba asa mu nu bee waa alibi mu kpini su. Ii biti i gyankpaa ba Gyiwu abi su, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa su. ¹⁰ Amaa bunyaa ye beeree ye kayi yuuli ii biti i ba sa asa mu nu bee waa adanbirasa mu kpini, nu Gyiwu abi mu ii biti ba gyankpaa ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa. ¹¹ Lu fee lbwaare man su nmeege to.

¹² Bamu nu ba man nyi Mosesi nbara, nu ba waa alibi mu, bee biti ba wu, nu i man gye ye ba maa kina Mosesi nbara mu kibuu su. Nu bamu nu be nyi Mosesi nbara mu, nu ba lu umu to waa alibi mu, kanun nbara manja nu bee biti ba taa bun bamu kupwe. ¹³ Lu fee man gye bamu nu be nyi Mosesi nbara mu, nu lbwaare u ku fee ba man gyii kupwe, amaa bamu nu bee waa nbara mu awaasa mu, bamu nu lbwaare ii wu fee bamu ikpa i kyigi. ¹⁴ Nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi nu ba man su Mosesi nbara, amaa bee waa ato mu nu i kyina nbara mu su mu, ba man su nbara mu bure, amaa nbara kesintin i bu bamu to. ¹⁵ I yege nu bamu awaasa i kaapu fee bamu nkolo to mu, be nyi nbara mu. Nu bamu nfeere to gbaa i gyii bamu kesintin, lu fee bamu nfeere to i kaapu ye umu i buron nu umu fale i man buron. ¹⁶ Nu kanun manja nu ii biti i ba waa kake mu nu lbwaare ii biti o bola Yesu Krisito su taa nyimsa asiiri to awaasa gyii bamu asin, fee kanan mu nu asin danbirasa mu nu n towe mu i kaapu mu.

Gyiwu abi ye Mosesi nbara

¹⁷ Nu fu towe ye fu gye Gyiwu nyimsa, nu fu taa fu n-yu tub Mosesi nbara mu su, nu fu kaapu fu n-yu fee fu gye lbwaare lee. ¹⁸ Nu fu towe ye fu nyi lbwaare kebiti, lu fee fu bu la Mosesi nbara mu, nu fu nyi ato mu nu i buron. ¹⁹ Nu fu towe ye fu i gye agyaatanapu ikpa okaapupu, nu fu i gye omu nu ee kaapu bamu nu ba bu kitentenbiri to mu fitila. ²⁰ Nu fu towe ye fu i gye amelensipu otowewaapu, ye nbii wuribi okaapupu. Nu fu nyi Mosesi nbara mu, nu umu to nu kinyi ye kesintin mu bu. ²¹ Nu fu towe ye fu kaapu fu burisa ana asansa, nu mune i waa nu fu mee kaapu fu n-yu? Fu towe abwaaresin ye, keyu man buron, yege foo fu fii yuuri. ²² Nu fu towe ye asa ba man lu bamu-ka ana abee bamu-kuli ana kamaa mu, nu foo fu fu mee lu fu lee kamaa? Fii kisi idakpa kusun, yege foo fu fii yuuri idakpa ato fu lu idakpa isunkpa ibu to. ²³ Fu mu nu fu kaapu fu n-yu ye fii nyi Mosesi nbara mu, man gye fu i gyila lbwaare ipeeli fee fu maa nyita nbara mu? ²⁴ Fee kanan mu nu Asunkyan yilasa mu i towe ye, "Lu fane Gyiwu abi su mu, bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu bee towe asin bee nyita lbwaare kitu."

25 FEE nu fen kan buu Mosesi nbara mu, kanun bire fu oduu katun mu su tonɔ. Amaa nu fu tun fu oduu nu fu mee buu nbara mu bire, i du nun fee fu maa man tun oduu mu. 26 Nu ɔmu nu ɔ man tun oduu nu ee waa kɔto kumaa kyeekeyee fee kanan mu nu Mosesi nbara mu i kaapu mu, mine i waa nu lbwaare mee ye ɔ taa mu fee ɔmu nu ɔ tun oduu? 27 Imu su ɔ man tun mu oduu, yege ee waa kɔto kumaa kyeekeyee fee kanan mu nu Mosesi nbara mu i kaapu mu, ee biti o bun fu mu nu fu gye Gyiwu obii, nu fu tun fu oduu, nu fu nyita nbara mu kupwe.

28 Lu fee i man gye kayu-wɔle to ato awaasa i waa ɔku Gyiwu obii gbaa-gbaa, nu oduu katun mu, man gye kayu-wɔle to ato waasa nun. 29 Amaa ɔmu nu ɔ gye Gyiwu obii kesintin mu, mu kɔkɔlo to i kaapu, nu oduu katun mu i gye kɔkɔlo awaasa mu nu Kayaayu mu i waa, man gye Mosesi nbara mu i waa. Kanun ɔsa manja i nye kiyun lu lbwaare ase man gye nyimisa ase.

3

Ibwaare i gye kesintin wuya

1 Imu su nu ɔku kan towe ye ɔ gye Gyiwu obii mu, mine tonɔ nu ɔ nye lu to? Abee mine tonɔ i bu oduu katun to? 2 ɔkpa kumaa su tonɔ bu to. Lu fee tonɔ mu nu ki gyankpaa i gye ye, Gyiwu abi mu abaa to nu lbwaare taa mu kɔnɔ to asin mu waa. 3 Nu i kan ba fee aku ba man su kɔkɔle-gyii mu, bamu kiman kɔole gyii mu, i taale yege nu lbwaare ɔ man waa kanan mu nu ɔ towe yila mu abee? 4 Ayeel! I mee ba kanun. Amaa nu nyimisa kumaa gye antɔsa wuya mu, lbwaare bire san ɔ gye mu kesintin wuya, fee kanan mu nu ba kyɔɔ waa Asɔnkyan yilasa mu to ye, "I dagaa fee fu lbwaare asin towea i maa lee fu kesintin kaapu, nu ba kan pɔu fu mu ke fu gyii asu."

5 A taa fee ane awaasa mu nu i man burɔn, nu i lee kaapu fee lbwaare awaasa i de ɔkpa mu, imee mu bire, nu ɔ bute ane kɔsu mu, an biti a towe ye lbwaare man waa asin mu kyeekeyee? (Kanan mu nu nyimisa i towe mu, nu n towe fale). 6 Ayeel! Nu i gye kanun mu, nene nu lbwaare ii biti ɔ waa ke ɔ tale dulinyaa? 7 ɔku ii biti o gyii imɔɔre ye, fee nu me antɔsa i yege nu lbwaare kesintin ki lonɔ lu ifuli mu, nu mu bɔnyaa mu tii su mu, mine i waa nu ee bun me kupwe fee n gye alibi ɔwaapu? 8 Lu fale asin su mu, aku bee biti ba towe ye, "Fan yege a waa alibi, ke asa ba wu lbwaare adanbirasa." Asa mu nu bee towe fale asin numu bee saale me ye me gbaa me n towe kanun mu, lbwaare ii biti o bun bamu kupwe fee kanan mu nu i dagaa.

ɔku man bu to ye

ɔ man gye alibi ɔwaapu

9 Nene nu an biti a towe numu? Ane Gyiwu abi an gye asa kpare an kyɔ bamu nu ba san mu abee? Ayeel! N te wɔla towe fee Gyiwu abi mu ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu kpini alibi i gyii bamu su ɔbn. 10 Fee kanan mu nu Asɔnkyan yilasa mu i towe katun ku ye, "ɔku man bu to nu mu ikpa i kyiigi, halu ɔkolɔn gbaa.

11 ɔku man bu to nu ee nu lbwaare asin kase, nu ɔku man bu to ɔ naa ee biti lbwaare.

12 Nu ɔkumaa numu kpeli mu ansi lu lbwaare su, nu bamu kpini ba man su kyaare, nu ɔku man bu to nu ee waa kidanbirasa

halu okulɔn gbaa.

¹³ Bamɔ nno tɔ asin tɔwesa i mɔɔ fɛe lewu.

Antɔjesa nkon i bola bamɔ nmandulɔ sɔ.

Bamɔ nno tɔ asin i du fɛe kɔnanse kɔbwe.

¹⁴ Bɛɛ tɔwe asa nno, nu bamɔ nno tɔ asin tɔwesa i bulɔlɔ.

¹⁵ Nyɔmɔsa kumɔɔ man bu bamɔ ɔsin.

¹⁶ Katin kumaa mu nu ba kpee mu ba yege nu asa bee gyii gyerebi nu bee wu awɔrɔfo.

¹⁷ Nu ba mee yege nu kayɔ yuuli ke ba asa tɔ.

¹⁸ Nu ba man sɔle lbwaare kpini-kpini.”

¹⁹ To, an nyi fɛe asin kumaa mu nu nbara mu u kaapu mu, u tɔwe u sa bamɔ nu bee buu nbara mu. Imɔ sɔ oku mee nye tɔwe sehn ye mee mu ɔ man waa alibi aku. Nu ɔkumaa mu nu ɔ bu dulinyaa tɔ mu, lbwaare ii biti o bun mu kupwe lu mu alibi sɔ. ²⁰ Lu fɛe oku mee taale buu nbara mu lbwe, ke lbwaare o wu fɛe mu awaasa i bɔrɔn mu, lbwaare ase. Nbara mu i de sa nin ke a wu ane alibi.

Kikɔɔle-gyii u biya ikpa

kikiyiigi

²¹ Amaa nbunbu bire lbwaare lee ɔkpa mu nu nyɔmɔsa ɔ bola sɔ ke mu ikpa i kyiiigi mu ase mu kaapu, nu i man gye nbara kibuu. Halu umɔ nu lbwaare atowepu ye nbara mu kpini i gyii umɔ kesintin Asɔnkyan yɔlɔsa mu tɔ. ²² ɔkpa mu nu lbwaare i bola sɔ, ke o wu fɛe asa ikpa ii kyiiigi mu ase mu, i gye ba maa kɔɔle Yesu Krisito gyii. Nu ɔkumaa numɔ lee man kwɔ. ²³ Lu fɛe ɔkumaa numɔ waa alibi nu ɔ pan lbwaare bɔnyaa mu.

²⁴ Lu lbwaare kabwaala kakeɛ sɔ mu, ɔ bola Yesu Krisito kikɔɔle asa yege mu sɔ, nu o kyula sa bamɔ fɛe bamɔ ikpa i kyiiigi mu ase. ²⁵ Nu lbwaare lee Yesu Krisito ye o be wu lu asa alibi sɔ. Mu nkalan kikyeege wɔrge sɔ mu, asa mu nu bee biti ba kɔɔle mu gyii mu, ke ba maa lbwaare nsana i lɔŋɔ. Nu kɔsɔ bite mu nu lbwaare ii biti ɔ bite ane mu, Yesu yile ane ayaa tɔ kɔɔle umɔ. ɔ waa inumɔ nin ke ɔ lee mu kesintin kaapu. Lu fɛe bamɔ nu ba waa alibi didaa mu, ɔ man bite bamɔ asɔ ²⁶ ɔ nye kenyiita gyoo ba fuɔ Yesu Krisito kelewu mu nu o wu sa alibi mu. ɔ bɔla lee kaapu fɛe mu awaasa i de ɔkpa, nu ee yege nu asa mu nu ba kɔɔle Yesu gyii mu bamɔ ikpa i kyiiigi mu ase.

²⁷ Mɔne kutɔ sɔ nu an kaapu ane n-yi? Sehn man bu tɔ. Mɔne i waa sɔ nu a mee taale kaapu ane n-yi? Lu fɛe man gye nbara mu kibuu i yege nu lbwaare i wu fɛe nyɔmɔsa ikpa i kyiiigi, amaa i lu ane kikɔɔle-gyii mu sɔ. ²⁸ Kutɔ mu nu an nu kase i gye ye nyɔmɔsa kikɔɔle Yesu Krisito gyii sɔ nu lbwaare i wu fɛe mu ikpa i kyiiigi mu ase, amaa man gye nbara mu kibuu sɔ. ²⁹ lbwaare mu gye Gyiwu abi nkon lbwaare nin? ɔ man gye bamɔ nu ba man gye Gyiwu abi gbaa lbwaare nin abee? Eehn! ɔ gye bamɔ nu ba man gye Gyiwu abi gbaa lbwaare nin. ³⁰ lbwaare gye okulɔn nin, umɔ sɔ lu kikɔɔle-gyii sɔ nu ee biti o wu Gyiwu abi mu fɛe bamɔ ikpa i kyiiigi, nu lu kikɔɔle-gyii sɔ nu ee biti o wu bamɔ nu ba man gye Gyiwu abi gbaa mu fɛe bamɔ ikpa i kyiiigi mu ase. ³¹ Kanɔn sɔ kikɔɔle-gyii kinumɔ ki yege nu nbara mu i biliŋi kɔyan abee? Ayee! I man de kanɔn. Amaa kikɔɔle-gyii i yege nu an buu nbara mu sɔ kyeekyee.

¹ Mune asin nu an biti a towe lu ane naana Abraham su? Mune i waa Abraham asin mu to? ² Nu i kan i gye Abraham awaasa su nu lbwaare wu mu fee mu ukpa i kyiiigi mu, naafoo o su koto mu nu o taa kaapu mu n-yii, amaa man gye lbwaare ansi to. ³ Mune nu Asunkyan yulasa mu i towe? "Abraham koole lbwaare gyii, lu mu kikoole-gyii manja su nu lbwaare kyula ye mu ukpa i kyiiigi." ⁴ Nu osa mu nu ee sun kusun mu bee ka mu kuko nin, mu kukoka mu ki man gye kakee nin sa mu, amaa i gye mu kusun mu kuko nu bee ka mu. ⁵ Nu i man gye oko kusun mu nu ee waa su, amaa maa koole gyii fee i gye lbwaare u yege nu alibi owaapu mu nu ba koole Yesu gyii mu bamu ukpa i kyiiigi mu, bamu kikoole-gyii mu i yege nu lbwaare i koole bamu kyula fee bamu ukpa i kyiiigi. ⁶ Inumu nu Dawidi gbaa wola towe ye kumu okon wuya i gye osa mu nu lbwaare kyula fee mu ukpa i kyiiigi nu i man gye mu awaasa su. Nu Dawidi towe ye,

⁷ "Kumu okon wuya ana i gye asa
mu nu lbwaare taa bamu alibi kee bamu,
nu o fwu bamu alibi lu bamu su.

⁸ Kumu okon wuya i gye osa
mu nu Onyiripe lbwaare man bila ye o nyinji mu alibi su."

⁹ Kumu okon mu nu Dawidi towe mu asin mu, i gye sa Gyiwu abi nkun nin, abee ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi gbaa? Nu an wola towe ye, Abraham koole lbwaare gyii, nu mu kikoole-gyii manja su nu lbwaare kyula ye mu ukpa i kyiiigi. ¹⁰ Sanja moo to nu inumu i waa sa mu? Sanja mu nu o tin oduu mu abee sanja mu nu o man pita tin oduu mu? I gye sanja mu nu o man pita tin. ¹¹ Abraham oduu katin mu gye sinkaala nin, nu i kaapu to fee mu kikoole-gyii su nu sanja mu nu o man pita tin mu oduu mu, nu lbwaare kyula ye mu ukpa i kyiiigi. Kanin su mu i gye asa kpini mu nu ba koole gyii nu ba man pita tin bamu iduu mu kpini bamu-se, nu i yege nu lbwaare kyula ye bamu ukpa i kyiiigi. ¹² Nu o bila o gye bamu nu ba tin iduu mu bamu-se, man gye ba maa tin iduu su, amaa lu fee bamu gbaa bamu, ba maa naa kikoole-gyii okpa kulon mu nu ane naana Abraham nate su poyi nu o tin oduu mu.

¹³ lbwaare da mu kokolo su sa Abraham maa mu anaana-bii ye bee biti ba baa ba gye dulinyaa to kapatiye agyipu. Fale kokolo su kida mu man gye nbara mu kibuu su, amaa lu mu kikoole-gyii su nu lbwaare kyula ye mu ukpa i kyiiigi mu ase. ¹⁴ Nu bamu nu ba kan bee buu nbara mu, i gye dulinyaa kapatiye agyipu bire, kanin bire kikoole-gyii mu ki gye kyan, nu kokolo su kida mu man su kyaare. ¹⁵ Lu fee bamu nu ba foyi nbara mu, bee nye lbwaare kusu bite. Amaa nu nbara i man bu to mu, nbara kifoyi gbaa man bu to.

¹⁶ Imu su lu kikoole-gyii su nu asa bee nye koto mu nu lbwaare da mu kokolo su sa bamu mu. I gye kabwaala kakee sa Abraham kunaana to. I man gye bamu nu bee buu nbara mu nkun, amaa ye bamu nu ba koole gyii gbaa fee kanan mu nu Abraham koole gyii mu. Lu fee mu i gye ane kpini ane-se. ¹⁷ Fee kanan mu nu ba kyuroo yila mu ye, "N waa fu ose sa ndendemande kpini." lbwaare ase mu Abraham i gye ose sa ane kpini. Abraham koole lbwaare mu nu ee kyinji alewupu ee ba nkpa to mu gyii, nu lbwaare ee sa alewupu nkpa. Nu koto mu nu ki man wola ki bu to mu, mu i yege nu ki ba.

¹⁸ I maa du fee tamaa man bu to gbaa mu, Abraham koole gyii nu o su tamaa. Nu o ba waa ose sa ndendemande gaalaagaa fee kanan mu nu lbwaare towe mu ye, "Kanin nu fu anaana-bii bee biti ba ba nye akyo

fɛɛ akyikpebi.” ¹⁹ Abraham gyii fɛɛ nsu kɔɔfa nu o nyi mu kayɔ-wɔle ki maa pɔɔ. Nu mu-ka Sara gbaa bile nu o man kɔɔge ku. Lu unumu kpini sɔ Abraham kɔkɔle-gyii ki man yɔɔ. ²⁰ Nu kɔto mu nu lbwaare da mu kɔkɔle sɔ sa mu mu, o man gyii umu umɔɔre, amaa o nye kɔkɔle-gyii to oɔn nu o taa bunyaa sa lbwaare. ²¹ Nu o kɔle kyula fɛɛ kɔto mu nu lbwaare da mu kɔkɔle sɔ ye ee biti o waa sa mu mu, ee biti o taale waa. ²² Fale sɔ nu, “lbwaare kyula ye mu ukpa i kyiiigi.” ²³ Imu nu ba kyɔɔɔ ye Abraham ukpa i kyiiigi lbwaare ase mu, man gye mu nkɔn sɔ nu ba kyɔɔɔ kan. ²⁴ Amaa ane kpini sɔ nu ba kyɔɔɔ kan. Kan sɔ ane gbaa ane mu nu an kɔle lbwaare mu nu o kyini ane-Nyirɔpe Yesu lu lewu to gyii mu, lbwaare ii biti o kɔle ane fɛɛ ane ukpa i kyiiigi. ²⁵ Kpali fɛɛ ane alibi sɔ lbwaare lee mu sa fɛɛ o wu, nu o kyini mu ba nkpa to nu lu mu sɔ mu lbwaare kɔle ane fɛɛ ane ukpa i kyiiigi.

5

Kɔkɔle-gyii i biya kayɔ-yuuli

ye kensi-gyii

¹ Kanun sɔ, lu ane kɔkɔle-gyii sɔ mu, lbwaare kyula ye ane ukpa i kyiiigi mu ase, nu lu Nyirɔpe Yesu Krisito sɔ mu, kayɔ yuuli ki bu anaa lbwaare nsana. ² Lu mu sɔ nu an taa ane kɔkɔle-gyii nye kabwaala mu nu nbunbu an yile kumu to fale. Nu ane ansi i gyii lu fɛɛ an sɔ tamaa fɛɛ an biti an nye bunyaa mu nu lbwaare ii biti o sa ane sɔsɔ mu. ³ Nu man gye kanun nkɔn sɔ, amaa awɔrɔfɔ mu nu an gyii fale gbaa mu, ane ansi i gyii, lu fɛɛ awɔrɔfɔ i yege nu asa ba nye aniya yile to. ⁴ Nu aniya kyile to mɔɔ i biya kibulabu, nu kibulabu ki biya tamaa. ⁵ Nu tamaa mee waa kyan, lu fɛɛ lbwaare bɔla Kayaayu Kyɔrekyire mu nu o taa sa ane mu sɔ kyeege mu kebiti mu bɔla ane nkolo to.

⁶ Saɲa mu nu ane anyimisa a mee bila taale waa sehn mu, kanun saɲa maɲa to kyeeke ye nu Krisito ba wu sa ane alibi awaapu. ⁷ Ii biti i waa oɔn sa nyimisa fɛɛ o wu sa oɔsa mu nu mu ukpa i kyiiigi gbaa. Amaa oɔmu nu o gye adanbirasa owaapu bire akɔto fɛɛ oɔku ii biti o waa kɔkɔle oɔtu ye ee biti o wu sa mu. ⁸ Amaa lbwaare lee mu kebiti mu nu o sɔ sa ane mu kaapu lu unumu sɔ. Lu fɛɛ a maa san an gye alibi awaapu gbaa mu, nu Krisito ba wu sa ane.

⁹ Lu Yesu Krisito nkalan sɔ nu lbwaare kɔle kyula fɛɛ ane ukpa i kyiiigi mu ase. Kanun maɲa sɔ lu Krisito sɔ mu, ee biti o mɔɔge ane lu mu kɔsu bite mu to. ¹⁰ Halu saɲa mu nu an gye lbwaare akisipu mu, nu o yege mu-bii Yesu ba wu nu i loɲo anaa mu nsana. Lu fɛɛ Yesu maa te nkpa to sɔ mu, ee biti o mɔɔge ane lu kɔsu bite kɔkpaa mu to. ¹¹ Nu i man gye unumu nkɔn, amaa umu nu i bila i tii sɔ i gye fɛɛ ane ansi i gyii lu kɔloɲo mu nu ane-Nyirɔpe Yesu Krisito ba loɲo anaa lbwaare nsana mu sɔ.

Lewu bɔla Adam sɔ ba,

nu nkpa i bɔla Yesu Krisito sɔ ba

¹² Nu lu nyimisa kulɔn awaasa sɔ nu alibi i ba dulinyaa, nu lu alibi sɔ nu lewu ba dulinyaa to. Nu fale sɔ nu lewu nye oɔpa asa kpini sɔ, lu fɛɛ oɔkumaa numu waa alibi. ¹³ Imu sɔ pɔyi ke lbwaare o biya nbara mu, alibi i wɔla i bu dulinyaa to. Amaa saɲa mu nu nbara mu i man bu to mu, ba mee taa alibi bee tu sehn. ¹⁴ Amaa lu alibi sɔ mu, lewu gyii nyimisa sɔ kuwura lu Adam sɔ ba fɔv Mosesi saɲa sɔ, halu ba maa man nyita

Ibwaare konosa mu fee Adam lee mu gbaa. Okpa ku su mu Adam i yule sa Yesu mu nu o ba ba kamaa to mu.

¹⁵ Amaa Ibwaare kabwaala kakee mu man du fee Adam alibi mu. Kpalí fee Adam kulon alibi mu su mu, okumaa numu wu. Amaa Ibwaare kabwaala mu nu o taa kee okumaa numu lu Yesu Krisito kulon su mu, ki gye kuto kpare. ¹⁶ Kanun manja gbaa nu Ibwaare kakee mu ki man du fee kanan mu nu Adam nyumisa kulon alibi i ba waa mu. Nyumisa kulon alibi katale su mu, i bun okumaa numu kupwe. Amaa lu asa alibi gaalaagaa kiwaa kamaa mu, omu nu ee yege nu Ibwaare u taale kyula fee nyumisa ukpa i kyiigi mu ase mu, i ba. ¹⁷ Nyumisa kulon alibi su nu lewu gyii asa su olon lu kanun nyumisa kulon manja su. Nu Yesu Krisito nyumisa kulon gbaa su mu, anyumisa ba nye kabwaala nu Ibwaare ii kyula fee bamu ukpa i kyiigi mu ase, nu ba nye Ibwaare ase kakyina kakpaa. Imu su kuto mu nu Yesu Krisito waa mu, ki kyo lewu olon mu nu ki da gyii ane su mu.

¹⁸ Imu su fee kanan mu nu nyumisa kulon alibi su nu asa kpini ba gyii kupwe mu, kanun manja su nu nyumisa kulon ukpa kikiyiigi su mu, nu Ibwaare ii kyula ye asa bamu ukpa i kyiigi, nu ba nye nkpa. ¹⁹ Fee kanan mu nu Adam kulon waa kusu to olon nu o man nu Ibwaare ase, nu asa kpini ba bilinji alibi awaapu mu, kanun manja su nu Yesu Krisito kulon biya mu asu kase nu Ibwaare ase nu i yege nu Ibwaare kyula asa gaalaagaa fee bamu ukpa i kyiigi mu ase.

²⁰ Mosesi nbara mu i ba nun, ke i yege asa ba wu alibi mu nu bee waa mu kukyo. Amaa alibi kiwaa ki maa nye akyo mu, yege Ibwaare kabwaala mu ki nye akyo ki tii su. ²¹ Fee kanan mu nu alibi nye olon nyumisa su nu o nye lewu mu, kanun manja su nu asa ba nye Ibwaare kabwaala fee maa kyula fee asa ukpa i kyiigi mu ase. Imu su lu ane-Nyirupe Yesu Krisito su mu, asa ba nye nkpa kakpaa.

6

Alibi man bila i su ane su olon

¹ Kanun su, mune nu an biti a towe? A kyaga su an waa alibi ke Ibwaare kabwaala mu ki nye akyo ki tii su abee? ² Ayee! Alibi i man bila su ane su olon, lu fee i du nun fee a maa wu mu, nene nu an bila taale kyina alibi mu to? ³ Abee fan man nyi fee ane kpini mu nu ba gye ane Ibwaare kekyugyee mu waa Yesu Krisito to mu, i waa fee anaa mu an waa kukulon mu lewu to abee? ⁴ Nu lu ane Ibwaare kekyugyee mu su mu, anaa mu an wu, nu ba pula anaa mu. Imu su fee kanan mu nu Ose Ibwaare taa mu bunyaa kyini mu lu lewu to mu, ane gbaa ane an biti a kyina kakyina pupwe to.

⁵ Fee anaa mu a maa gye kukulon lu mu kelewu mu su mu, kanun manja su nu anaa mu an biti a ba an gye kulon lu mu kikiyini bwii ba nkpa to mu. ⁶ Nu an nyi fee ba da ane alibi n-yu didaa mu ye mu mata oyu laasa su mo, nu i yege nu ane alibi n-yu didaa man bila ki su olon ane su, ke a man bila taa ane n-yu waa anye sa alibi. ⁷ Lu fee okumaa mu nu o wu mu, o nye mu n-yu lu alibi kiwaa su.

⁸ Fee anaa Krisito a maa wu fale mu, an koolle gyii fee anaa mu an biti a buga kyina. ⁹ Nu an nyi fee Krisito maa kyini lu lewu to fale mu, o mee bila ye o wu, nu lewu man bila o su mu su olon. ¹⁰ Nu kelewu mu nu o wu mu, o wu sa ane alibi kulu kulon kakpaa, amaa nkpa mu nu o te kumu to mu, o te sa Ibwaare.

¹¹ Kanɔn ɔkpa maɔa sɔ, fan ku fane n-yu fee fan wu, nu alibi kiwaa ki man bila ki sɔ fane sɔ ɔɔn, amaa fan te sa lbwaare, lu fee fan naa Yesu Krisito fan waa kukulun. ¹² Imu sɔ fan man yege alibi i gyii kuwura fane kayu-wole sɔ, ke fan man buu ato libi mu nu fane kayu-wole ii biti i waa mu. ¹³ Fan man taa fane n-yu katɔn ku sa alibi ke i taa waa asun libi, amaa fan taa fane n-yu sa lbwaare fee bamu nu lbwaare lee bamu lu lewu to ba nkpa to mu, ke fan taa fane kayu-wole kpini taa sa mu, ke o taa fane waa ukpa kyiigisa ato. ¹⁴ Nu fan man bila yege alibi i gyii fane sɔ ɔɔn, lu fee fan man bu Mosesi nbara mu kase, amaa lbwaare kabwaala mu to nu fan bu.

An gye anye sa lbwaare

¹⁵ Kanɔn sɔ mune nu an biti a towe? Fee a maa man bila an bu nbara mu kase, nu an nye lbwaare kabwaala mu, a kyaga sɔ an waa alibi? Ayee! ¹⁶ Fan man nyi fee nu fan kan taa fane n-yu sa ɔku nu fan nu mu ase mu, fan gye anye sa ɔsa maɔa. Imu sɔ nu fan kan buu alibi mu, fan gye anye sa imu, nu u sɔ fane i kpee lewu to, amaa nu fan kan buu lbwaare mu, imu i sɔ fane i kpee ukpa kyiigisa to. ¹⁷ Fan kyina fan gye anye sa alibi, amaa n fwaala lbwaare fee nbunbu bure fan taa fane nkolo kpini buu kesintin kikaapu mu nu ba taa kaapu fane mu. ¹⁸ lbwaare koole fane lu alibi to, nu fan ba bilinjɔ anye sa ukpa kyiigisa awaasa.

¹⁹ Fane kukole-gyii ki maa man puɔa waa ɔɔn sɔ, nu n taa kayu-wole to asun n kala n sa fane fale. Dɔdaa mu fan kyina taa fane n-yu bilinjɔ anye alibi to, nu fan waa alibi kikyɔ tii sɔ. Kanɔn sɔ nu i dagaa fee nbunbu fan taa fane n-yu kpini fee anye sa ukpa kyiigisa awaasa, ke fan ba bilinjɔ lbwaare lee. ²⁰ Saɔa mu nu fan gye anye sa alibi mu, lbwaare ukpa kyiigisa asun mu, fan man taa imu waa sehn. ²¹ Mune toɔo nu fan nye lu kanɔn saɔa maɔa, lu kanɔn ato maɔa mu nu ndaga i gye ipeeli-sɔn sa fane fale? Kanɔn ato maɔa i bya lewu. ²² Amaa nbunbu fan maa man bila fan gye anye sa alibi fale, nu fan bilinjɔ anye sa lbwaare mu, toɔo mu nu fen biti fan nye mu i gye fan maa bilinjɔ lbwaare asa, nu i bya fane nkpa kakpaa. ²³ Nu alibi kukoka i gye lewu, amaa lbwaare kakae mu nu o bola ane-Nyirɔpe Yesu Krisito sɔ sa ane i gye nkpa kakpaa.

7

Asɔn lu Mosesi nbara mu sɔ

¹ Me burisa ana akoole-gyipu, fane kpini fan nyi fee saɔa mu nu nyumisa san o te nkpa to mu, saɔa maa nkɔn nu nbara mu i sɔ ɔɔn mu sɔ. ² I du nu fee ɔkyu kilipu. Saɔa mu nu mu-kuli san o te nkpa to mu, kekili nbara mu i nmina mu sa mu-kuli. Amaa nu mu-kuli mu kan wu bure o nye mu n-yu lu kekili nbara mu to. ³ Kanɔn sɔ nu o kan kili ɔnyɔn puɔwe yege mu-kuli san o te nkpa to mu, o lu mu-kuli kamaa numu. Amaa nu mu-kuli mu kan wu bure o nye mu n-yu lu kekili nbara mu to, nu ee bila taale kili ɔnyɔn puɔwe nu i mee kaapu fee o lu mu-kuli kamaa nu.

⁴ Imu sɔ me-daa ana ye mi-supu ana, kanɔn maɔa nu fane gbaa fane fan maa koole Yesu Krisito gyii mu, fan bola mu kayu-wole sɔ wu nu. Imu sɔ Mosesi nbara mu i man bila i sɔ fane sɔ ɔɔn. Imu sɔ nbunbu bure fan gye sa Krisito mu nu o wu kyigi lu lewu to mu, ke a nye waa adanburasa sa lbwaare. ⁵ Fee saɔa mu nu an bu ane gbaa-gbaa kayu-wole kebiti to mu, nbara mu i yege nu kayu-wole kebiti mu nu i gye alibi mu, i waa kusun

ane n-yu to, nu an sun asun libi nu i su ane ii kpee lewu to. ⁶ Amaa nbunbu an nye ane n-yu lu nbara mu nu i daa kyina nmina ane mu to, lu fee i du nun fee anaa Krisito a maa wu. Imu su nu a man bila an sun nbara didaa mu nu ba kyuroo yila mu, amaa an sun lbwaare okpa pupwe mu nu i bola Kayaayu mu su.

Mosesi nbara ye alibi

⁷ Imu su mune nu an biti a towe? Nbara mu i gye alibi nun abee? Ayeel I man gye alibi nun. Nbara mu i yege nu n bu koto mu nu alibi i gye. Nu nbara mu i man dun towe ye, "Man yege fu ansi i payi oku ato su mu" naafoo n mee ye n bu koto mu nu onsi-payi gye. ⁸ Nu nbara umu su nu alibi a bola nye okpa me to, nu u su me obule nu n biti alibi kumaa kiwaa tii su. Lu fee nu nbara i man bu to mu, alibi mu kono ki wu. ⁹ Saŋa ku to mu n daa kyina yege n man nyi Mosesi nbara mu. Amaa saŋa mu nu n ba bu lbwaare konosa mu, nu n lan bu fee alibi to nu n te, nu n wu. ¹⁰ Nu n lan bu fee lbwaare konosa mu nu naafoo i biya me nkpa mu, i taa me kpee lewu to. ¹¹ Nu alibi i bola lbwaare konosa mu su nye okpa pina me, nu i bola umu su moo me. ¹² Mosesi nbara mu i du kyirekyire, nu lbwaare konosa mu gbaa i du kyirekyire, nu i du kyekyee nu i buron. ¹³ Imu su fale koto danbirasa numu i biya me lewu nun? Ayeel! Amaa alibi a bola koto danbirasa numu su nu i yege nu n wu lewu. Inumu i waa nun ke alibi i lu ifuli kaapu kanan mu nu i du. Nu konosa mu ki yege nu an taale wu kesintin fee alibi i gye alibi i man buron nun kpini-kpini.

¹⁴ An nyi fee nbara mu i gye lbwaare Kayaayu to ato nun, amaa mee me bure n gye kayi-wole nyumisa nun, nu alibi i gyii me su nu i waa me fee kinye. ¹⁵ N mee nu me awaasa mu kase. Lu fee ato mu nu n biti fee n waa mu, mee taale n waa, amaa umu nu n mee biti mu, umu nu n waa. ¹⁶ Nu fee nu n kan waa umu nu n mee biti fee n waa bure, n kyula fee nbara mu i buron. ¹⁷ Kanun bure kanan mu nu i du mu, man gye me gbaa-gbaa me i waa ato waasa libi numu, amaa alibi mu nu i bu me to mu i waa umu. ¹⁸ Nu n nyi fee me gbaa-gbaa me to nu i gye me kubaabuto didaa mu, koto danbirasa ku ki man bu me to. I gye me kpire fee n waa adanbirasa, amaa n mee taale n waa. ¹⁹ Adanbirasa mu nu n biti fee n waa mu, n mee waa umu, amaa alibi mu nu n mee biti fee n waa mu, umu nu n waa. ²⁰ Fee nu n kan waa koto mu nu ki man gye mi kebiti fee n waa mu, man gye me i waa umu kanun, amaa alibi mu nu i bu me to mu, umu i waa kanun.

²¹ N wu fee saŋa kumaa mu, kanun nu i waa me nun. Lu fee saŋa kumaa mu nu n biti fee n waa adanbirasa mu, alibi nu i sola me naa waa. ²² Nu me kokolo to mu, n koole lbwaare nbara mu kyula fee umu nu n biti n buu. ²³ Amaa n wu nbara ku maa bu me to u waa kusun, nu i ko ye lbwaare nbara mu nu n koole kyula me kokolo to mu. Nbara numu i yege nu alibi gyii mi kumu nu i loo me n-yu to kpini. ²⁴ Me aworufo wuya numu! Anumu ii biti o moltage me lu kayi-wole awaasa libi mu nu ku su me kii kpee lewu to fale? ²⁵ N afwaala lbwaare fee o bola ane-Nyiripe Yesu Krisito su moltage me.

Me gbaa-gbaa me kokolo to mu, n buu lbwaare nbara mu, amaa me kubaabuto didaa mu, kii biti alibi kiwaa.

8

*Ibwaare Kayaayu mu
yege nu an nye ane n-yu*

¹ Imu sv, nbunbu Ibwaare kupwe kubun man bu to sa ane mu nu anaa Yesu Krisito an waa kukulun mu. ² Lu fee a maa bola Yesu Krisito sv mu, Ibwaare Kayaayu nbara pupwe mu nu ku sa nyumisa nkpa mu, i yege nu n nye me n-yu lu nbara mu nu u towe ye, nu n kan waa mu alibi n biti n wu mu. ³ Kuto mu nu Mosesi nbara mu i man taale waa, kpali fee ane kayu-wule mu maa man bila ki bulun ki buu nbara mu, Ibwaare taale waa fee maa sun mu gbaa-gbaa mu-bii fee nyumisa alibi awaapu keduli. Nu o taa mu n-yu waa saraga sa ane alibi, ba bun alibi mu nu i gyii nyumisa kayu-wule sv mu kupwe. ⁴ Ibwaare waa fale nun ke a taale waa kesintin ikpa danbirasa mu nu nbara ii biti mu, lu fee an man bila an buu ane kayu-wule didaa mu, amaa an buu Ibwaare Kayaayu kebiti mu.

⁵ Nu bamu nu ba naa kayu-wule didaa to mu, bamu nfeere i de kayu-wule kebiti sv nun, amaa bamu nu ba naa Kayaayu to mu, bamu nfeere i de Kayaayu kebiti to nun. ⁶ Fee kayu-wule kebiti kan gyii oku nfeere sv mu, i biya mu lewu nun, amaa omu nu Ibwaare Kayaayu kebiti gyii mu nfeere sv mu, i biya mu nkpa ye keyuula. ⁷ Lu fee nu oku kan taa mu nfeere tvb kayu-wule kebiti sv mu, o gye Ibwaare okisipu. Nu o mee buu Ibwaare nbara, nu o mee taale buu sv gbaa. ⁸ Nu bamu nu bee waa bamu kayu-wule kebiti mu, ba mee bola Ibwaare ansi.

⁹ Amaa fane bure fen mee waa fane kayu-wule kebiti, amaa Ibwaare Kayaayu mu nu ki bu fane to mu kebiti nu fen waa. Nu osa kumaa mu nu o man sv Krisito Kayaayu mu, o man gye Krisito lee. ¹⁰ Amaa fane mu nu Krisito bu fane nkolo to mu bure, fane n-yaayu mu nu i bu fane to mu i sv nkpa. Lu fee Ibwaare towe ye fane ikpa i kyigi mu ase, amaa lu fane alibi sv mu fane kayu-wule kii biti ki wu. ¹¹ Nu i kan i gye fee Ibwaare mu nu o kyini Yesu lu lewu to mu Kayaayu bu fane to bure, kanun Ibwaare mu nu o kyini Yesu lu lewu to mu, ii biti o sa fane kayu-wule nkpa, lu mu Kayaayu mu nu ki bu fane to fale sv.

¹² Imu sv me-daa ana ye mi-supu ana, nbunbu kuto mu nu ki dagaa i gye fee a man taa ane kayu-wule kebiti waa ane kakyina to. ¹³ Nu fan kan taa kayu-wule asun libi waa fane kakyina to bure fen biti fen wu, amaa nu fan bola Kayaayu mu sv kina nu fan yege kayu-wule asun libi mu bure, fen biti fan nye nkpa. ¹⁴ Bamu nu ba buu Ibwaare Kayaayu okpa kaapusa bamu mu, bamu i gye Ibwaare mu-bii ana. ¹⁵ Lu fee Kayaayu mu nu Ibwaare sa fane mu, mee waa fane anye ke fan baa fan sv kufuu. Amaa fan nye Kayaayu mu nu ku waa fane Ibwaare mu-bii ana. Imu olon to nu an taale tu Ibwaare ye, "Abaa! Ane-Se." ¹⁶ Ibwaare Kayaayu mu gbaa-gbaa i lee i kaapu ane nkolo to kesintin fee an gye Ibwaare mu-bii ana. ¹⁷ Nu a maa gye mu-bii ana fale sv mu, an biti a nye kuto mu nu o da mu kokolo sv ye ee biti o sa ane mu. Nu anaa Krisito an biti a buga nye kanun kuto mana. Amoo ana mu an buga gyii mu aworofu mu, poyi ke ana mu a buga gyii mu bunyaa mu.

Kakaaku bunyaa ki nye

¹⁸ Nu n wu fee nbunbu aworofu mu nu an gyii fale mu, oku mee taale taa kaala bunyaa mu nu Ibwaare ii biti o lee kaapu ane mu. ¹⁹ Ibwaare ato tusa mu kpini bee gyogyoo ba gyoo Ibwaare o ba lee mu-bii ana mu

kaapu. ²⁰ Nii ato tɔɔsa mu kpini i ba waa ato kɔyan mu nu i man gye umu kebiti su, amaa lbwaare i waa umu kanun ke o sa umu tamaa. ²¹ Lii fee ato tɔɔsa mu kpini bee biti ba koolɛ bamu n-yii lu lewu ye kinyita to, ke ba ba nye bamu n-yii ye bunyaa mu nu i de sa lbwaare mu-bii ana mu.

²² Nii an nyi fee ato tɔɔsa mu kpini bee yiyee ba fuɔ halu ndaga, fee kanan mu nu okyuu ii duni mu. ²³ Nii i man gye umu nkun ii yiyee, amaa ane gbaa-gbaa mu nu an nye Kayaayu mu nu ki gye lbwaare kakee gyankpaasa mu gbaa an yiyee ane nkolo to. An yiyee an gyoo kake mu nu lbwaare ii biti o taa ane waa mu-bii ana, ke o koolɛ ane kayii-wule yege mu. ²⁴ Lii tamaa mu nu an su mu su mu, lbwaare molige ane. Amaa nu oku su tamaa lu koto mu nu o tee wula wu mu, man gye tamaa kpini-kpini. Nii anumɔ i su tamaa koto mu nu o tee wula o su mu su? ²⁵ Amaa koto mu nu an man pɔta nye nu an su umu su tamaa mu an nye kenyiita nin an gyoo kumu.

²⁶ Kanun okpa kulɔn su nu Kayaayu mu i kye ane to saɔa mu nu ane n-yii i yoo ane mu. Kpalɔ fee a maa man nyi koto mu nu a kule, nu a man nyi kanan mu nu a towe ane kabwaare-kule to mu, Kayaayu mu gbaa-gbaa ii muusi ee towe atowe-bi mu nu oku mee taale taa kono towe nu o yile to ee kule ee kye ane to. ²⁷ Nii lbwaare mu nu o nyi ane nkolo to mu, nyi nfeere mu nu i bu Kayaayu mu to, lii fee Kayaayu mu i yile to ee kule ee sa akoolɛ-gyipu mu li lbwaare kebiti su.

An kyɔ bamu nu

ba ko gyii lu mu

²⁸ Nii an nyi fee ato kumaa mu nu i ba mu, lbwaare su umu kpini ee waa kusun, ke i kpee naa lɔwe danbirasa sa bamu nu bee biti mu asɔn mu. Bamu i gye asa mu nu lbwaare wula ti, fee kanan mu nu o wula towe yila mu. ²⁹ Nii bamu nu lbwaare wula o nyi mu, nu o lee bamu yila ke ba ba waa fee mu-bii keduli mu, ke mu-bii mu o ba waa nbii damante mu to obii gyankpaasa. ³⁰ Nii bamu nu o lee yila mu, o ti bamu, nu bamu nu o ti mu, o towe ye bamu ikpa i kyiiigi mu ase, nu bamu nu bamu ikpa i kyiiigi mu ase mu, o taa mu bunyaa mu sa bamu.

³¹ Inumu kpini kamaa mu, mine nu an biti a towe? Fee nu lbwaare kan o yile ane kamaa mu, anumɔ i taale ko ye ane? ³² Nii lbwaare mu nu o man kina mu-bii kɔta sa, nu li ane alibi su mu, o yege nu o be wu sa ane mu, mine su nu o mee ye o taa ato kpini tii mu su bwaala ane?

³³ Nii lbwaare gbaa-gbaa maa towe ye an gyii asɔn mu, anumɔ ii biti o taale pɔwɔ ane mu nu lbwaare wula lee yila sa mu n-yii mu? ³⁴ Anumu i gye omɔn o bun ane kupwe? Yesu Krisito abee. Aye! Mu i wu sa ane nu o kyini li lewu to sa ane, nu o te lbwaare gyisa su o yile to ee kule ee kye ane to. ³⁵ Mine i taale barige ane li Krisito kebiti mu to? Kayiyee, abee kɔkpɔne, abee kanyanla, abee akun, abee kitiri, ato mu nu a su kufuu, abee kumomɔ? Inumu kpini i mee taale barige ane li Yesu kebiti mu to. ³⁶ Nii towe kanun lii fee Asɔnkyan yilasa mu i towe ye,

“O! lbwaare, kpalɔ fu su bee mɔɔ ane kake kumaa,

nu ba taa ane waa fee nbɔlɔpɔ mu nu bee biti ba naa mɔɔ bamu mu.”

³⁷ Amaa lii Yesu Krisito kebiti mu nu o su sa ane su mu, an ko an lii umu kpini-kpini to. ³⁸ Nii n nyi i maa gye kesintin fee lewu nun o, nkpa nun o, lbwaare nbɔɔ nun o, nbwɔ libi nun o, ato mu nu i bu to nbunbu nun o, kase to kase to ato nun o, kase to ato nun o, olɔn nun o, ³⁹ sɔsɔ nun o, kase to kase to ato nun o, ato mu nu lbwaare tuu mu, koku mee taale barige kebiti mu nu ki bu an naa mu nsana lii Onyɔrɔpe Yesu Krisito su.

9

*Ibwaare lee Isirayi abi
fee mu asa bitisa*

¹ Lu maa Krisito a maa gye kokolon su mu, asin mu nu n towe fale i gye kesintin, n mee tun antijesa. Kayaayu Kyurekyure mu ye me nfeere to ii gyii me kesintin, fee umu nu n towe fale i man gye antijesa. ² Me oto to i foyi me nu me kokolo to ki nyita sa me asa. ³ Naafoo nu ii biti i waa mu, n biti n taa me n-yu sa ke Ibwaare o towe me nno, ke i barige maa Yesu nsana, ke i yege me asa Isirayi abi ba nye nkpa. ⁴ Isirayi abi ba gye Ibwaare asa. Bamu nu Ibwaare lee nu o taa bamu waa mu asa, bamu nu o lee mu bunyaa kpare mu kaapu, nu maa bamu ba waa katowe kyula, nu o sa bamu mu Nbara mu, nu o kaapu bamu okpa mu nu ba taa su sun mu, nu bamu nu o da kokolo su sa. ⁵ Nu Isirayi abi banumu to nu Ibwaare asa kpare-kpare mu ba lu, nu Krisito maa ba fee nyimisa kayi-wule to mu, o lu kanin kinaana manja to. Ibwaare i gye omuni koto kumaa ki bu mu kase, nu ayin-bi a gye mu lee kakpaa. Amen!

⁶ Amaa i man gye ye Ibwaare man waa asin mu nu o da mu kokolo su towe yla mu to nin. Kpalu fee man gye bamu nu ba lu Isirayi kinaana mu to kpini i gye Isirayi abi kesintin. ⁷ Abee i man gye bamu nu ba lu Abraham kinaana mu to kpini i gye Abraham anaana-bii. Lu fee Ibwaare towe sa Abraham ye, "Lu Isaki kanan to nu fii biti fu nye anaana-bii. ⁸ Asin mu kase i gye ye, man gye nbii mu nu Abraham kuvge mu kpini i gye Ibwaare mu-bii ana. Amoo bamu nu Ibwaare da mu kokolo su sa Abraham mu nkun i gye mu anaana-bii. ⁹ Kpalu fee fale nu Ibwaare da mu kokolo su towe Abraham, 'Kesu kaku fale sanja ke n ba bwii ba mu, fu-ka Sara ii biti o kuvge kebii-nyinsa-bii.'

¹⁰ "Man gye umu nkun. Amaa okyu mu nu ba tu mu ye Rebeka mu o kuvge nbwaraa-bii mu nu bamu-se gye ane naana Isaki. ¹¹ Amaa ba maa man pita kuvge bamu gbaa ke ba waa asin danbirasa abee alibi mu, Ibwaare wula lee kaapu fee kanan mu nu ee lee oku nu ee tu mu mu, i man bola asa maa awaasa su. ¹² Lu fee poyi ba kuvge nbii mu Ibwaare towe Rebeka ye, 'Obulisa ase mu ii biti o be sun kebii ase mu.' ¹³ Kanin nu o wola towe Asinkyan yilasa mu to ye, 'N biti Gyekobu, amaa n kisi Esawu.'

¹⁴ "Imu su nene nu an biti a towe? A towe ye Ibwaare mee waa mu asin kyeekyee abee? Ayee, i man gye kanin. ¹⁵ Kpalu fee o towe Mosesi ye, 'Omu nu n biti n wu kuwee mu, mu nu n biti n wu kuwee,

nu omu nu me kokolo ku kyoo mu su mu, mu nu me kokolo kii biti ki kyoo mu su.'

¹⁶ Imu su i man gye nyimisa kipire su abee maa kpan mu n-yu su, amaa i gye Ibwaare kuwee kuwu nin. ¹⁷ Kpalu fee Asinkyan yilasa mu to mu Ibwaare towe Faro ye, 'Inumu su nu n bun fu kuwura ke n bola fu su lee me olon kaapu, ke asa mu nu ba bu dulinnya kpini to ba yin me ktu.'

¹⁸ Inumu kpini i kaapu fee bamu nu Ibwaare ii biti o wu kuwee mu, bamu nu ee wu kuwee, nu bamu nu ee biti ba waa mu kusu to olon mu, ee yege nu ba waa kusu to olon.

¹⁹ "Fane to oku ii biti o taase me ye, 'Nu i gye kanin bire, oku mee taale kina Ibwaare kebii mu, mine i waa su nu Ibwaare san ee pwi ane kusu to olon su?' ²⁰ Amaa nyimisa, fu i gye anumu, nu fu taale towe gyanja Ibwaare? Kuto poyisa i taale towe omu nu o poyi kumu mu ye, 'Mine i

waa nu fu poyi me fale?' 21 Lu fee opoyuru su okpa fee o barige kabole kuli to kinyo, ke o taa kuku poyi lape mu nu bee yege bee yila kensi-gyii ake, ke o taa kuku poyi lape mu nu bee gyii to kake kumaa.

22 "Kanin okpa kulun su nu lbwaare ii biti fee o lee mu agbu kaapu asa, ke ba wu mu olun mu, amaa bamu nu o nye agbu bamu su, nu i dagaa fee o nyita bamu mu, o nye kenyiita gaa sa bamu. 23 Nu o bila ee biti fee o lee mu bunyaa kpare mu kaapu mu asa mu nu ee wu bamu kuwee, nu ba gye bamu nu o lonjo bamu yila sa mu bunyaa mu. 24 Ane i gye bamu nu o tu mu, nu i man gye Gyiwu abi mu to nkun, amaa o tu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu to gbaa. 25 Fee kanan mu nu lbwaare towe otowepe Hoseya owule mu to mu ye,

'Asa mu nu naafoo ba man gye me asa mu, n biti n tu bamu me asa.

Nu osuwule mu nu n man su kebiti sa bamu mu, n biti n biti bamu.'

26 Nu ii biti i ba fee opula mu nu lbwaare towe bamu ye,

'Fan man gye me asa mu,

kanin opula manja to nu bee biti ba tu bamu, lbwaare nkpa wuya mu-bii ana.' "

27 lbwaare otowepe Isaya gbaa kuusi towe lu Israyi abi su ye,

"Halu Israyi abi ba maa kyoo fee opu konjo kikyafa fale gbaa mu, bamu to akalisa aku nu lbwaare ii biti o ba molhege.

28 Onyurupe lbwaare ii biti o gyii mu asin kase su bilen-bilen ke o lwee umu ke o tin umu kidiyee."

29 I du nin fee kanan mu nu Isaya wola towe yila mu ye,

"Fee nu lbwaare Olun kpini wuya

man din dan yege ane odu to sa aku yila mu,

naafoo an din muuri fee Sodom ye Gomora abi mu."

Israyi abi ba man koole

asin mu gyii

30 Imu su mine nu an biti a towe? An biti an towe ye, bamu nu ba man gye Gyiwu abi, nu bamu ansi an man payi bee biti ukpa kyiigisa mu, lu bamu kikoole Yesu gyii su mu, lbwaare koole bamu fee bamu ukpa i kyiigi mu ase. 31 Amaa Israyi abi mu bure, ba payi ansi bee buu nbara mu bee biti fee lbwaare i koole bamu ye bamu ukpa i kyiigi mu ase, yege ba man nye umu. 32 Mine maa waa su? Lu fee ba man taa kikoole-gyii su bee biti, amaa ba su ba naa ye awaasa su nun. Nu ba siti "Kubuu sitisa" mu lu tiye, 33 fee kanan mu nu lbwaare towe lu Yesu mu nu o yile sa kubuu numu asin Asinkyan yilasa mu to ye,

"Fan ku! N taa kubuu mu nu ki yege asa ba siti mu yila Siyon kade to.

Ke kanin kifule-buu manja ki yege asa ba lu bee tiye.

Amaa okumaa mu nu o koole mu gyii mu, mee ye o gyii ipeeli."

10

1 Me-daa ana ye mi-supu ana, me kokolo biti ye me kabwaare-kule i gye ye lbwaare o molhege Israyi abi. 2 Lu fee n taale gyii kesintin lu bamu su kaapu fee bee payi ansi bee buu lbwaare bure, amaa bamu kensi payi man yile kinyi su. 3 Nu ba man nyi kanan mu nu lbwaare u koole asa fee bamu ukpa i kyiigi mu ase. Imu su bee ku fee bamu gbaa-gbaa bamu awaasa i yege nu bamu ukpa i kyiigi. Imu su ba man biya bamu n-yi kase ba buu lbwaare ukpa mu nu i yege o kyula fee bamu ukpa i kyiigi mu ase.

4 Imu kesintin i gye ye Krisito i waa nbara mu kusun mu lwee, nu okumaa

mu nu o koolo mu gyii mu, lbwaare ii biti o towe ye mu ukpa i kyiiigi mu ase.

⁵ Mosesi kaapu asa kanan mu nu ba buu nbara mu, ke lbwaare o koolo bamu fee bamu ukpa i kyiiigi mu ase. Nu o kyuroo ye, "Osa kumaa mu nu o buu numu mu ee biti o nye nkpa lu umu su." ⁶ Amaa fee kanan mu nu Asinkyan yilasa mu i towe lu kikoolo-gyii mu nu i yege nu lbwaare i koolo asa ye bamu ukpa i kyiiigi mu ase mu i gye fee, "Man kan towe fu kokolo to ye, anumu ii biti o dii kpee susu? (umu i gye ye, ke o kpilgaa Yesu ba kase), ⁷ abee man towe ye, anumu ii biti o kpilge kpee kase-kase to? (umu i gye ye, ke o naa kusaa Yesu lu kamande to ba.)" ⁸ Amaa nene nu i kyaga su i towe? "lbwaare asin mu i tiri fu to, nu i bu fu kono to ye fu kokolo to." Inumu i gye kikoolo-gyii asin mu nu an towe mu. ⁹ Nu fu kan taa fu kono lee towe ye, Yesu i gye Onyiripe mu, nu fu koolo gyii fu kokolo to ye lbwaare kyini mu lu lewu to mu, fii biti fu nye kamolige.

¹⁰ Lu fee kokolo to nu nyimisa i koolo ee gyii, nu lbwaare koolo mu fee mu ukpa i kyiiigi. Nu o kan lee kono towe ye Yesu i gye Onyiripe mu, ee biti o nye kamolige. ¹¹ Fee kanan mu nu lbwaare Asinkyan yilasa mu i towe ye, "Okumaa mu nu o koolo mu gyii mu, o mee ye o gyii ipeeli kpa."

¹² Gyiwu abi ba man kwu ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu to. Lu fee Onyiripe kolon i gye Onyiripe sa asa kpini. Nu o su kusee kokyoo ee sa okumaa mu nu ee tu mu kitu mu, ¹³ fee kanan mu nu Asinkyan yilasa mu i towe ye, "Okumaa mu nu o tu Onyiripe mu kitu mu, ee biti o nye kamolige."

¹⁴ Nene nu bee biti ba waa ke bamu nu ba man putta koolo mu gyii mu, ba taale tu mu kitu? Nu ba man kan nu mu asin mu, nene nu bee biti ba waa ke ba koolo mu gyii? Nu oku man putta towe bamu abwaaresin mu, nene nu bee biti ba waa ke ba nu? ¹⁵ Nu oku man kan sun bamu ye ba naa towe asin danbirasa mu, nene nu bee biti ba waa ke ba naa towe asin mu? lbwaare Asinkyan yilasa mu i towe ye, "Bamu nu ba naa bee towe asin danbirasa mu, bamu kinate mu ki buron gaa."

¹⁶ Amaa man gye Israyi abi kpini i koolo asin danbirasa mu gyii. Lu fee lbwaare otowepu Isaya towe ye, "Onyiripe lbwaare, anumu i koolo ane asin towesa mu gyii?" ¹⁷ Kanun bire lu asin danbirasa mu kitowe lu Yesu Krisito su nu asa bee nu asin mu. Nu lu asin mu kinu su, nu asa bee koolo bee gyii. ¹⁸ Amaa n taase ye, Gyiwu abi mu nu ba man koolo gyii mu, ba man nu asin mu nun? Ba nu ye bamu asu. Asinkyan yilasa mu i towe ye,

"Asin danbirasa kitowe mu, ii kpee dulinyaa to kpini,
nu asin towesa numu i kpee isuwole kpini su."

¹⁹ N bila taase ye, "Israyi abi ba man nu kase nun? Ba nu kase, lu fee Mosesi wola gyankpaa towe bamu ye, lbwaare ye,

'N biti n taa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu,

nu ba man gye kubu fee fane mu, waa fane kensi payi.

N biti n taa asa mu nu ba man nyi me mu waa fane agbu.'

²⁰ Nu otowepu Isaya yle kinyinto kyaga su towe fee lbwaare ye,

'Bamu nu ba man ku biti me gbaa mu, bamu nu n yege nu ba wu me.

Nu bamu nu ba man taase me su mu, n lee me n-yu n kaapu bamu.'

²¹ Amaa lu Israyi abi mu su bire lbwaare towe ye,

'Halu Israyi abi ba maa bamu kusu to olon,

ye bamu kikina me su mu, n san n da kubaa n tu bamu kake kumaa ye ba ba me ase.' "

11

Ibwaare wu Isirayi abi mu kowee

¹ Nii n taase ye, Ibwaare kina mu asa Isirayi abi nun abee? Ayee! Ngbaa me n gye Isirayi obii nun. Nii n gye Abraham kanaana-bii nii n lu Bengyamin kebunoo. ² Ibwaare man kina mu asa mu nii o wola o nyi bamu mu. Nii fan man nyinji asun mu nii Eligya towe Asinkyan yilasa mu to mu? Eligya maa fabile ee sa Ibwaare lu Isirayi abi su ye, ³ “Onyiripe Ibwaare, ba moo fu atowepu kpini, nii ba boyi fu saraga nswu kpini. Nii me nkun i sii nii bee biti ba moo me.” ⁴ Amaa Ibwaare lee mu kono ye, “N lee anyin ngbin nsuno yila sa me n-yu, nii bamu oku gbaa man muja odakpa Baali.” ⁵ Kanun su ane sarja numu to gbaa, Ibwaare lee mu asa kalisa aku lu mu kabwaala su. ⁶ Nii Ibwaare kilee mu i gye kabwaala su bire, kanin bire i man bila i gye kusun mu nii nyimisa sun. Nii i kan i gye kusun su bire, kabwaala man bila ki gye kabwaala.

⁷ Imu su mine? Kuto mu nii Isirayi abi bee kpan bamu n-yu bee biti mu ba man nye kumu, amoo bamu mu nii Ibwaare lee bamu mu i nye. Amaa bamu mu nii ba san mu nkolo i bulon. ⁸ Fee kanan mu nii Isaya towe Asinkyan yilasa mu to ye,

“Ibwaare waa bamu nfeere to fee amelensipu,
nii ba mee taale taa bamu ansi wu,
nii ba mee taale taa bamu asu gbaa nu
ba fuu ndaga kake numu.”

⁹ Nii Dawidi gbaa towe lu llon iwole mu to ye,
“Ibwaare o yege bamu ansi ogyikpa i biliiji odoo da bamu,
ke i bila yege ba lu tiye, ke i baa i gye bamu kusu bute.

¹⁰ Ibwaare o yege bamu ansi i bun ke ba man bila wu,
ke o yege awurufo i nu bamu ke i yege ba nyon to kakpaa.”

Ibwaare kamolige mu ki

de sa asa kpini

¹¹ Nii n bila taase ye, “Isirayi abi ba maa siti tiye mu, ba mee bila taale kusu? Ayee!” Amaa lu bamu alibi su mu, bamu nii ba man gye Isirayi abi mu bee biti ba ba nye kamolige ke i yege Isirayi abi ba nye kayu basa.

¹² Nii fee Isirayi abi alibi umu i yege dulinyaa to asa kpini ba nye ato kpare, nii Isirayi abi kitiye kinumu ki yege ke bamu nii ba man gye Isirayi abi ba nye tonoo gaa mu, mine tonoo nii dulinyaa to asa ba mee ye ba nye nii fee Isirayi abi mu ba kan bwii koolo gyii mu?

¹³ Nibunbu n towe n sa fane mu nii fan man gye Gyiwu abi mu nun. Fee n maa gye Krisito osunpu mu nii o sun me fane ase mu, kusun mu ki gyii mi ansi. ¹⁴ N su tamaa fee akuto mi kusun mu kii biti ki taale yege me gbaa-gbaa me asa ba nye kayu basa ke bamu aku ba nye kamolige.

¹⁵ Sarja mu nii Ibwaare kina Isirayi abi mu, umu i yege nii dulinyaa abi ba bwii ba Ibwaare ase. Kanun su nii Ibwaare bwii koolo Isirayi abi mu, ii biti i baa i du nun fee alewupu ii bwii kyinji ba nkpa to. ¹⁶ Fee nii ba kan lee ato ku to iku waa saraga sa Ibwaare mu, umu nii i san mu gbaa i gye Ibwaare lee nun. Fee nii ba taa oyu ilin waa saraga sa Ibwaare mu, kanin bire n-yaabi mu kpini i gye Ibwaare lee.

¹⁷ Isirayi abi ba du nun fee olifu oyu mu nii ba duu kumu kewu to, nii bamu nii ba man gye Gyiwu abi mu, ba du fee olifu oyu mu nii ki koyi afitiri to mu. I du nun fee ba maa ne kewu to oyu duusa mu kiyaa-bi ku foyi, ke ba taa afitiri to lee mu kiyaa-bi ba nmina kyaga kuduusa mu su.

Nu ɪ kan ba kanun mu n-yaabi mu nu ba ηmina kyaga mu, ɪ nye nkyu danburasa ɪ lu oyu duusa mu ilin to. Nu fan ku unumu mu, fane mu nu fan man gye Gyiwu abi mu, fane ɪ gye n-yaabi mu nu ba taa lu afitiri to mu. ¹⁸ Imu su fan man kaapu fane n-yu fee fan kyɔ kewu to oyu duusa mu n-yaabi mu. Lu fee man gye fane ɪ sa ilin mu nkpa, amaa ilin mu ɪ sa fane nkpa. ¹⁹ Akoto fii biti fu towe ye, “Ba ηe n-yaabi foyi ke ba nye taa me ηmina kyaga su.” ²⁰ I bu to kanun. Lu fee ba maa man kɔole gyii su nu ba ηe bamu foyi. Nu fane kɔkɔle-gyii su nu fan ba yii bamu ayaa to. Kanun su fan man kan kusaa fane n-yu, amaa fan baa fan daa fane n-yu su. ²¹ Lu fee fan baa fen nyi fee lbwaare maa man yege Gyiwu abi mu nu ba yile sa oyu duusa mu kusu bute mu, kanun manja nu ɔ mee ye ɔ yege fane gbaa.

²² Imu su fan ku kanan mu nu lbwaare wu asa kɔwee ye mu katale ɔkpa su. Bamu nu ba waa mu kusu ɔlon mu, ee tale bamu ɔkpa su, amaa fane fane bire ee su fane kɔwee. Nu fan kan kyaga su kɔole mu kɔwee kuwu gyii mu, ee biti ɔ kyaga su ee wu fane kɔwee. Nu ɪ man gye kanun mu, ee biti ɔ ηe fane tuv. ²³ Nu Gyiwu abi bire, nu ba kan yege bamu kuman kɔole gyii mu bire, lbwaare ii biti o bwiiyaa bamu ba kyaga oyu duusa mu su. lbwaare su ɔlon ɔ taale waa kanun. ²⁴ Fan ku, fane gbaa-gbaa fane ɪ gye afitiri to olifu n-yaabi, nu lbwaare ηe fane lu tuto ba kyaga kewu to olifu oyu duusa mu su. Imu su ɪ mee ye ɪ ba ɪ bulun sa lbwaare fee o bwiiyaa kewu oyu duusa mu n-yaabi ba kyaga kumu gbaa-gbaa su.

lbwaare ɪ wu asa kpini kɔwee

²⁵ Me-daa ana ye mi-supu ana, n biti fee fan baa fen nyi fale asin baalasa numu su, ke fane to ɔku ɔ man kusaa mu n-yu. Gyiwu abi aku ba nye kɔkolo ɔsu naa fuu sana mu nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gaalaagaa ba ba kɔole Yesu gyii. ²⁶ Lu fale ɔkpa su nu Isirayt abi kpini bee biti ba nye kamolte. Kanun manja nu lbwaare towe Asunkyan yilasa mu to ye, “Siyon kade to nu ɔmoligeɔ mu ii biti ɔ lu.

Ee biti ɔ ba yege Isirayt abi kpini ba yege asin gyaga kiwaa.

²⁷ Nu n kan taa bamu alibi kee bamu mu, imu ii biti ɪ kaapu fee maa bamu katowe kyula mu ki ba to.”

²⁸ Lu Isirayt abi asin danburasa mu kekina su mu, ba bilinji lbwaare mu-dun ana. Amaa bamu kekina mu ɪ yege fane mu nu fan man gye Gyiwu abi fan nye tonɔ. Amaa lu lbwaare kilee to mu, ba gye mu asa bitisa lu bamu naana ana su. ²⁹ Nu lbwaare kan kee ɔku kakee abee nu ɔ kan tu ɔku mu, ɔ man bila ye ɔ kyeege mu nfeere. ³⁰ Fee kanan mu nu fane mu nu fan man gye Gyiwu abi fan kyina waa lbwaare ase kusu to ɔlon, nu nbunbu lbwaare wu fane kɔwee, kpali fee Gyiwu abi ba maa waa kusu to ɔlon su, ³¹ lu kanun manja su nu nbunbu ngbaa bamu bee waa kusu to ɔlon, ke ɪ ba fee ngbaa bamu lbwaare o wu bamu kɔwee fee kanan mu nu o wu fane gbaa fane kɔwee mu. ³² Nu lbwaare yege nu asa kpini kusu to ɔlon gyii bamu su, kanan mu nu ɪ waa ke o wu bamu kɔwee.

Ayin-bi ɪ gye lbwaare lee

³³ Fan ku lbwaare ato kpare mu nu ɔ su mu. lbwaare kanyaasin ye mu kinyi man su ɔkaa.

Anumu ɪ taale bu mu ntaale to kyeekeyee?

Nu anumu ɪ taale ku biti wu mu ukpa naa luwe?

³⁴ “Fee kanan mu nu ba kyurɔɔ yila Asunkyan yilasa mu to ye,

Nu anumu i nyi Onyuripe Ibwaare nfeere
abee anumu i gye mu otowewaapu?"

35 "Nu anumu i tee sa Ibwaare ato ku,
ke Ibwaare o ba ka umu kuko?"

36 Lu fee ato kpini i lu Ibwaare ase, nu mu olon su
nu umu kpini i bu to, nu umu kpini i gye mu lee.
Mu nu bunyaa gye mu lee kakpaa. I ba kanin.

12

Fan taa fane n-yu kpini sa Ibwaare

¹ Imu su me-daa ana ye mi-supu ana, n su Ibwaare kowee kuwu mu nu
o su sa ane mu, n kole fane fee fan taa fane n-yu kpini sa Ibwaare, ke i
waa fee saraga kolono ato mu nu i te nkpa to, nu i du kyirekyire, nu i
bola Ibwaare ansi. Inumu i gye fane kabwaare-sun mu nu i lu fane nkolo
to nu i dagaa. ² Fan man kase dulinyaa numu to asin waasa, amaa fan
kyeegge fane kibaabuto, ke fan nye nfeere pupwe mu nu i buron. Imu ii
biti i yege fan taale kaala bu Ibwaare kebiti ye kuto mu nu ki buron ye
umu nu i gyii mu ansi ye umu nu i de kyeekyee naa fu okaa.

³ N bola Ibwaare bwaala kekee mu nu o taa sa me mu su, n towe n
sa fane okumaa numu ye, o man ku mu n-yu o kyo kanan mu nu o du,
amaa o biya mu nfeere kase lu mu kikoolle-gyii mu nu Ibwaare kaala sa
mu su mu. ⁴ Fee kanan mu nu ane okumaa numu su kayu-wole kulon ye
ikyagakpa kukwu-kukwu, nu kukumaa numu su kumu kusun sunsa mu,
⁵ kanin manja nu a maa kyo gbaa mu, an buga waa kubu kulon Krisito to,
fee kanan mu nu kayu-wole su ikyagakpa kukwu-kukwu, nu i gye kayu
kulon mu. ⁶ Nu an su kabwaala kakee kukwu-kukwu mu nu Ibwaare taa
sa ane. Nu oku lee i gye Ibwaare maa bola mu su ee towe asin mu, o taa
waa Ibwaare otowepu kusun fee kanan mu nu mu kikoolle-gyii ki kaapu
mu. ⁷ Nu oku lee kan o gye o taa sun mu toomaa ana mu, o taa sun bamu.
Nu oku lee kan o gye kukaapu mu, o taa kaapu asa. ⁸ Nu oku lee kan o gye
kitowe waa mu, o towe waa. Nu oku lee kan o gye kekee sa asa mu nu ii
tiri bamu mu, o lee mu kokolo to sa. Nu oku lee kan o gye kubulsa mu, o
ku su kpan mu n-yu waa. Nu oku moo lee kan o gye kowee kuwu mu, o
bugi mu kokolo to su asa su.

Kebiti abaa

⁹ Fan biti abaa lu fane nkolo to. Fan yege alibi i waa fane kuto kisisa,
ke fan kitaa kidanburasa to kinkin. ¹⁰ Fan biti fane burisa ana Krisito abi
fee kinyi-bii. Ke fan taa beeree sa abaa fan kyo fane n-yu. ¹¹ Fan kpan
fane n-yu, ke fan man waa wulogyo, amaa fan taa fane olon kpini sun
Onyuripe. ¹² Fan yege fane ansi i gyii lu fane tamaa mu nu fan su mu su.
Nu fen kan fen gyii awurufo mu, fan nye kokolo yile to, ke fan kyaga su
fen kole kabwaare-kole sana kumaa. ¹³ Nu fane burisa ana Krisito abupu
mu nu ato ku i tiri bamu mu, fen kye bamu to, ke fan waa aniya kitaa afo
fane akpaara su.

¹⁴ Fan kole Ibwaare o waa bamu nu bee kisi fane gbaa mu kusee. Ehn!
Fan kole mu o waa bamu kusee, ke fan man towe bamu nno. ¹⁵ Bamu nu
bee gyii ansi mu, fan naa bamu fan buga gyii ansi, nu bamu nu bee bota
bee su mu, fan naa bamu fen bota to su. ¹⁶ Fan waa konu kulon towe kyula

abaa. Fan man kaapu fane n-yii, amaa fan taa fane n-yii buga asa mu nu ba man bu sehn to mu. Fan man fe nfeere fee fan nyi fan kyɔ okumaa numu.

¹⁷ Okumaa mu nu o waa fane alibi mu, fan man taa alibi ka mu kuko. Fan ku ye odan ke fan waa kuto mu nu okumaa ii biti o wu fee i buron.

¹⁸ Fan waa fane abaa okaa lee, ke fan naa okumaa numu fan kyina kayi yuuli to. ¹⁹ Me kyemine ana, fan man taa alibi ka okumaa mu nu o waa fane alibi mu kuko. Fan yege kuto kumaa sa lbwaare. Lu fee Asinkyan yilasa mu i towe ye Onyirpe lbwaare towe ye, “Me i gye omu nu n teela asa, nu n ka alibi kuko.” ²⁰ Nu Asinkyan yilasa i bila towe ye,

“Fee nu akon i kan i su fu okisipu mu, sa mu agyito ke o gyii, nu bulfo kan o su mu mu, sa mu nkyu ke o nuu.

Fu nye nu fu waa kanin mu, i du nin fee fu maa kubla afolon-gyi gyaga mu kumu nsana.”

²¹ Fan man yege alibi i gyii fane su, amaa fan taa fane adanbirasa gyii alibi su.

13

Fan biya fane n-yii kase sa Kibane abilisa

¹ I dagaa fee okumaa numu maa biya mu n-yii kase sa kibane alubnpu. Lu fee olonpu ku man bu to, amoo omu nu lbwaare yila mu. Nu alubnpu mu nu ba bu to mu, lbwaare i yii bamu. ² Kanin su okumaa mu nu ee kusu ee yile olonpu ku su mu, ee kusu ee yile kuto mu nu lbwaare yila mu su. Nu bamu nu bee waa kanin mu, bee biti ba biya kusu bite sa bamu n-yii.

³ Kpal fee bamu nu bee waa adanbirasa mu ba man sile isuwole akusupu, amoo bamu nu bee waa alibi nkon i sile bamu. Imu su nu fen mee biti fan baa fan sile alubnpu mu, kanin bire fan baa fen waa adanbirasa, ke i yege ba yin fane. ⁴ Kpal fee lbwaare i lee bamu waa akusupu ke i kye fane to ke i waa odan sa fane. Amaa nu fan waa alibi bire, fan sile bamu kpal fee man gye kiyen su nu ba su olon fane su. Lu fee ba gye lbwaare ayaafole mu nu ba yile mu ayaa to ba bite alibi awaapu asu. ⁵ Imu su i dagaa fee fan biya fane n-yii kase sa alubnpu mu. Man gye kusu bite nkon su, amaa fen nyi fane nfeere to fee umu i dagaa fee fan waa.

⁶ Inumu kpini su mu fan ka fane tuutu sa kibane, lu fee alubnpu mu ba gye lbwaare ayaafole nin, nu ba su bamu sana kpini bee waa bamu kusun. ⁷ Fan ka okumaa numu kuko mu nu i dagaa mu. Nu i kan i gye tuutu mu fan ka tuutu. Nu i kan i gye lenpoo mu, fan ka lenpoo. Nu i kan i gye n-yii kibiya kase mu, fan biya n-yii kase. Nu i kan i gye beeree moo mu, fan taa beeree sa.

Fan biti abaa

⁸ Fan man yege oku kuko ki sii fane su, amaa kuko mu nu ki dagaa ki de fane su mu, i gye fee fan biti abaa. Lu fee okumaa mu nu o su kebiti sa mu birisa mu, mu ii buu Mosesi nbara mu su kyekyee. ⁹ Mosesi nbara mu i towe ye, “Man lu fu-ka abee fu-kuli kamaa, man moo nyumisa, man kan yuuri, man kan yege fu ansi i payi oku ato su.” Nbara mu ye umu nu i bila i tii su mu, umu kpini kumu i gye nbara mu nu i towe ye, “Biti fu birisa fee fu n-yii.” ¹⁰ Okumaa mu nu o su kebiti sa mu birisa mu, mee waa mu alibi. Imu su nu fu kan fii biti fu birisa ana mu, fu buu nbara mu numu.

¹¹ Kanun sɔ fan buu nbara numu, lu fee fen nyi nbunbu saɗa mu nu an bu kumu to fale. Saɗa mu fuu fee fan kyinji lu fane nsure to, lu fee ane kamolige saɗa mu tiri to nbunbu i kyɔ kake mu nu an koolɛ Yesu gyii mu. ¹² Kaganbwe ki tee ku lɔwe, nu kayike moɔ kii tiri to. Imu sɔ fan yege a lee kitenbiri awaasa mu tub, ke a taa fitila ato mu nu an taa ko kitenbiri to awaasa mu taa bun. ¹³ Fan yege ane kibaabto ki baa ki buron yege ki ku to fee kakyɔwape, ke an man nyita saɗa iseeli libi abee kata-bub to, abee ane to oku o man lu mu-ka abee mu-kuli kamaa, an man waa ineesi ato, ke a man ko nluu ke a man waa kensi payi libi ye abaa. ¹⁴ Amaa fan taa Onyirpe Yesu Krisito waa fee fane ikaale bunsu. Ke fan man fe nfere kanan mu nu fane alibi kayi-wole mu ki taa waa kumu kebiti.

14

Man pwu fu birisa mu

kikoolɛ-gyii to

¹ Nu fane akoolɛ-gyipu mu to oku kikoolɛ-gyii ki man bulun mu, fan koolɛ mu, amaa fan man gyii mu umore. ² A taa fee oku kikoolɛ-gyii ki yege nu ee taale gyii koto kumaa, amaa oku mu nu mu kikoolɛ-gyii ki man bulun mu, ee gyii afatee ipu nkun. ³ Osa mu nu ee gyii koto kumaa numu mu, o man ku osa mu nu o mee gyii imu mu kyan. Nu osa mu nu o mee gyii kanun ato mu, o man pwu osa mu nu ee gyii kanun ato mu, lu fee lbwaare kyula sa mu. ⁴ Imu sɔ, fu i gye anumu nu fu pwu oku kyaafole? Mu-Nyirpe lbwaare mu gbaa-gbaa i taale wu fee o yile to abee o waa tye. Nu ee biti o taale yile, lu fee Onyirpe lbwaare ii biti o yege o taale yile.

⁵ Oku sɔ nfere fee kake ku ki tiri ki kyɔ nke nku, nu oku moɔ i ku fee nke mu kpini i gye kyekye. Fane okumaa numu nfere mu nu o fe ye i buron mu, o yile imu to. ⁶ Omu nu ee ku fee kake ku ki tiri mu, ee waa kanun ee sa Onyirpe lbwaare. Nu omu nu ee gyii kunun mu, ee gyii yege ee taa beeree ee sa Onyirpe lbwaare. Lu fee o sɔ afwaala ee sa lbwaare. Nu omu nu o mee gyii moɔ mu, ee waa kanun o sɔ beeree ee sa Onyirpe lbwaare, ke mu gbaa mu o taa afwaala sa lbwaare. ⁷ Nu ane oku man bu to nu o te sa mu n-yu, nu kanun gbaa nu fu wu mu, fu man wu sa fu n-yu.

⁸ Nu an kan a te nkpa to, an te sa Onyirpe mu nun. Nu an kan wu gbaa mu, an san an gye Onyirpe mu lee. Imu sɔ an te nkpa to nun oo, an wu nun oo, an gye Onyirpe mu lee.

⁹ Krisito wu nu o bwii kyinji ba nkpa to, lu fale sɔ nu o gye Onyirpe sa bamu nu ba te nkpa to ye alewupu. ¹⁰ Imu sɔ mune i waa nu fii bun fu birisa kupwe, abee nu fu ku fu birisa kyan? Lu fee ane kpini an biti an naa yile lbwaare ansi to, ke o gyii ane asin.

¹¹ Kpali fee Onyirpe lbwaare towe Isaya Asinkyan yilasa owule mu to ye,

“N maa dan n bu to fale,
okumaa numu ii biti o muja me,

ke nyumisa kumaa numu o bugi konɔ towe ye me i gye lbwaare.”

¹² Imu sɔ ane okumaa numu ii biti o ba lee konɔ lu koto mu nu o waa mu sa lbwaare.

¹³ Kanun sɔ, fan yege ke a yege abaa kupwe kubun. Amaa fan man waa ato mu nu ii biti i yege fane birisa ana ba siti abee ba waa alibi. ¹⁴ Onyirpe Yesu maa lee kaapu me, nu n koolɛ gyii fee koto ku ki man bu to nu ki

gye koto kisisa kumu kɔbaa sɔ. Amaa nu ɔku kan ku fɛe koto ku ki gye ikisii bire, ki gye ikisii sa mu. ¹⁵ Fɛe nu i kan i gye fu agyito gyisa sɔ, nu fu burisa kɔkolo ki nyita mu mu, kanun bire fu awaasa i mɛɛ kaapu kebiti. Man taa fu agyito gyisa nyita fu burisa mu nu Krisito wu sa mu mu ¹⁶ Man yege koto mu nu fii nyi fɛe ki gye koto danburasa mu, ki bilinji koto libi asa ase. ¹⁷ Lu fɛe lbwaare kuwura-gyii to kakyina mu to mu, i man gye kegyi ye kunuu asin nun, amaa i gye awaasa danburasa ye kayi yuuli ye kensi-gyii mu nu Kayaayu Kyirekyire mu ku sa mu. ¹⁸ Lu fɛe ɔkumaa mu nu ee sun Krisito fale ɔkpa sɔ mu, u bola lbwaare ansi, nu asa gbaa bee wu ye i burɔn.

¹⁹ Imu sɔ fan yege a kpan ane n-yu waa koto mu nu ku biya kayi yuuli, ke a kye abaa to ke a dan ane kɔkole-gyii to. ²⁰ Fan man kpali agyito sɔ nyita lbwaare kusun. Agyito kpini i burɔn, amaa i man de ɔkpa fɛe fu gyii agyito ku ke i yege fu burisa ɔ waa alibi. ²¹ I burɔn fɛe fu man gyii kunun ke fu man nuu nta abee koto kumaa mu nu kii biti ki yege fu burisa ɔ tiye.

²² Imu sɔ koto kumaa mu nu fu kɔkole gyii lu ato numu sɔ mu, yege i baa i bu faa lbwaare nsana. Kumu ɔkon wuya i gye ɔsa mu nu ɔ man bun mu n-yu kupwe lu koto mu nu ɔ ku fɛe ki burɔn sa mu mu sɔ. ²³ Amaa ɔsa mu nu mu nfeere i du sika-sika lu koto kigyii sɔ yege nu ee gyii kumu mu, lbwaare i wola bun mu kupwe. Lu fɛe mu kigyii mu man lu mu kɔkole-gyii to. Nu awaasa kumaa mu nu i man lu kɔkole-gyii to mu gye alibi nu.

15

¹ Ane mu nu an yile Yesu Krisito kɔkole-gyii to ye ɔlon mu, i dagaa fɛe an maa kye bamu nu bamu kɔkole-gyii ki man bulun mu to, ke a man taa waa ane nkolo biti. ² Fan yege ane ɔkumaa numu ɔ waa kidanburasa kye mu burisa to, ke ɔ nye ɔlon yile kɔkole-gyii to. ³ Kpali fɛe Krisito gbaa man waa koto mu nu ki bola mu nkon ansi, fɛe kanan mu nu Yesu towe lu Asunkya yilasa mu to ye, "Asebi kpini mu nu bee saale fu lbwaare mu, mɛ nu bee saale." ⁴ Lu fɛe koto kumaa mu nu ba kyurɔɔ yila Asunkyan yilasa mu to didaa mu, ba kyurɔɔ nun ye i ba kaapu ane asin. Inumu ii biti i yege i waa ane aniya to, ke i sa ane kenyiita, yege an sɔ tamaa.

⁵ N kole lbwaare mu nu ee sa asa kenyiita nu ee waa bamu aniya to mu, fɛe fan maa buu Yesu Krisito fale mu, ɔ sa fane kɔnɔ kulɔn. ⁶ Saamu lu fane kɔkolo kulɔn ye kɔnɔ kulɔn sɔ mu, fen biti fan buga yin ane-Nyurpe Yesu Krisito Mu-Se lbwaare.

⁷ Fan taa kɔkolo fuuli kɔkole abaa fɛe kanan mu nu Krisito kɔkole fane mu, ke i yege i biya ayin-bi sa lbwaare. ⁸ N towe fane fɛe Krisito i ba bilinji Gyiwu abi kyaafɔle, ke i kaapu fɛe lbwaare i gye kesintin wuya, nu ɔ yege asin mu nu ɔ da mu kɔkolo sɔ sa adidaapu mu i ba to. ⁹ Nu i bila yege nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, ba taa bunyaa sa lbwaare lu mu kuwɛ kuwu sɔ, fɛe kanan mu nu Asunkyan yilasa i towe ye, "Imu sɔ n biti n yin fu, bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu to, n biti n bu ubn yin fu kitu."

¹⁰ Nu i bila towe ye,

"Fane mu nu fan man gye Gyiwu abi mu fanaa lbwaare asa ansi i gyii."

¹¹ Nu Asunkyan yilasa mu i bila towe ye,

"Fane mu nu fan man gyii Gyiwu abi mu kpini fan yin Onyurpe lbwaare,

ke ndendemande kpini fan bu ayin-bi ulon sa mu.”

12 Nu lbwaare otowepu Isaya bila towe ye,

“Gyeese kanan to mu oku ii biti o kusu

be gyii kuwura bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu kpini su.

Mu to nu ba su tamaa.”

13 N kole fee lbwaare mu nu ee sa asa tamaa mu, fee fan maa kole mu gyii fale mu, o sa fane kensi-gyii ye keyuula. Ke mu Kayaayu Kyirekyire olon mu i yegge fane tamaa o nye akyo.

*Pɔɔli asin sa bamu nu
ba man gye Gyiwu abi*

14 Me-daa ana ye mi-supu ana, me gbaa-gbaa me n kole gyii fee kidanbirasa ki bu fane to, nu fan su kinyi gaa nu fan taale kaapu abaa.

15 Lu me owole mu nu n kyuroo fane fale su mu, n bugi me kokolo to n nyinji fane asin aku, lu fee lbwaare kabwaala mu nu o taa sa me mu su.

16 Lu fee lbwaare lee me waa Yesu Krisito osunpu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu. Nu n sun fee mu-seepu, ke n towe asin danbirasa mu, ke i yegge bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, nu Kayaayu Kyirekyire mu lonjo bamu yila mu, ba ba waa fee saraga mu nu i bola lbwaare ansi.

17 Imu su n taale kaapu me n-yu Yesu Krisito su lu kusun mu nu n sun sa lbwaare mu su. 18 N waa me nfere fee n mee ye n towe koto ku, amoo koto mu nu Krisito bola me atowesa ye me awaasa su biya bamu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu ba be buu lbwaare. 19 Lu olon mu nu lbwaare sa me i gye sinkaala ye adangana lu mu Kayaayu mu olon to su, kanu su nu n towe Krisito asin danbirasa mu kanan mu nu i dagaa lu Gyerusalem, kyaaboo nde-bii su naa fuu Ilirikum. 20 Mi kebiti i gye fee n towe asin danbirasa mu ntin mu nu ba man putu nu Krisito su, saamu ke n man kyaga oku kusun piilisa su. 21 Amaa fee kanan mu nu Asinkyan yilasa mu i towe ye,

“Asa mu nu ba man putu towe bamu mu asin mu, bee biti ba wu mu.

Ke bamu nu ba man putu nu mu, bee biti ba nu kase.”

22 Inumu su nu n kpan me n-yu sanja kumaa fee n ba booo fane su, amaa i tii me okpa fane ase kiba.

*Pɔɔli ii biti o naa booo
Roma akoole-gyipu mu*

23 Amaa nbunbu opula ku man bila o bu kibaafun kinumu katn ku mu nu n maa waa kusun, nu n bila n kpan me n-yu nsu damante fee n ba booo fane su 24 Imu su n waa nfere fee n kan kpee Sipen mu, n biti n bola fane ase. N su tamaa fee n ba booo fane su sanja mu nu n biti n bola kyon mu, ke maa fane an buga gyii ansi, ke fan kye me to ke n naa fuu tutu.

25 Amaa nbunbu bure n bu okpa su n kpee Gyerusalem n naa kye Krisito abuuu to. 26 Masedoniya ye Akyiya akoole-gyipu bure ba taa kensi-gyii waa tuntu sa Krisito abuuu mu to atiripu mu nu ba bu Gyerusalem mu.

27 Masedoniya ye Akyiya akoole-gyipu bamu ansi i gyii fee ba maa waa kanu sa Gyiwu abi akoole-gyipu mu. Nu i dagaa fee ba maa waa kanu ke ba taa ka bamu kuko. Lu fee bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, ba nye Gyiwu abi mu Kayaayu to nkyeto ato, imu su i dagaa fee ba baraga bamu kakyina to ato sa Gyiwu abi mu. 28 Nu n kan taa tuntu numu waa bamu abaa to lwe mu, n biti n bola fane ase kpee Sipen kade to. 29 N nyi

fɛɛ mɛ kɪba mʊ nʊ n ba fane ase mʊ, n sʊ Krisito kabwaala lala mʊ n biya fane.

³⁰ Mɛ-daa ana yɛ mi-supu ana, n sʊ ɔnyɪrɪpɛ Yesu Krisito yɛ kebiti mʊ nʊ kɪ lʊ lɔbwaare Kayaayu tɔ fɛɛ fan kʊlɛ kabwaare-kʊlɛ ɔlɔn kye mɛ tɔ. ³¹ Fan kʊlɛ fɛɛ lɔbwaare ɔ lɛɛ mɛ lʊ bamʊ nʊ ba man kʊɔlɛ gyii Gyudeya ifuli sʊ mʊ abaa tɔ. Kɛ fan bɪla kʊlɛ fɛɛ Krisito abuuɔ mʊ nʊ ba bʊ Gyerusalem mʊ ba kʊɔlɛ nkyɛtɔ mʊ abaa anyɔ. ³² Lʊ kanʊn sʊ nʊ lɔbwaare kan kyula mʊ n bitɪ n taa kensi-gyii lala ba fane ase, kɛ ɪ waa maa fane aniya tɔ. ³³ lɔbwaare keyuula wuya ɔ baa ɔ bʊ fane kpini ase. Amen!

16

Pɔɔh Afwaala

¹ N bitɪ n lɛɛ anɛ pɪkyɪ Fobe mʊ nʊ ɔ sʊ ɔwɔlɛ nʊmʊ ɛɛ biya fane fale n kaapɔ fane. Mʊ ɪ gye Krisito abuuɔ mʊ nʊ ba bʊ Kenkireya, nʊ ɛɛ kye bamʊ tɔ mʊ. ² N kʊlɛ fane, fan kʊɔlɛ mʊ ɔnyɪrɪpɛ mʊ kitɪ tɔ sʊ, fɛɛ kanan mʊ nʊ ɪ dagaa fɛɛ Krisito abuuɔ ba kɪtaa abaa mʊ, kɛ fan sa mʊ nkyɛtɔ kɔmaa mʊ nʊ ɪ tiri mʊ, lʊ fɛɛ ɔ kye asa gaalaagaa tɔ nʊ ngbaa mɛ n tii sʊ.

³ Fan fwaala Prisila maa Akwila, mʊ nʊ n maa bamʊ an waa Yesu Krisito kusun mʊ. ⁴ Nʊ ba taga apɔ lʊ mɛ sʊ. ɪ man gye mɛ nkʊn ɪ fwaala bamʊ, amaa yɛ Krisito abi kʊbʊ-kʊbʊ mʊ nʊ ba man gye Gyiwu abi mʊ kpini bɛɛ fwaala bamʊ nsa yɛ kusun.

⁵ Fan fwaala Krisito kʊbʊ mʊ nʊ kɪ gyanɛ Prisila ana kɪkpaara sʊ mʊ. Fan fwaala mɛ kyemɪnɛ danbɪrasa Epanetu. Mʊ ɪ gye ɔmʊ nʊ ɔ da kɪkʊɔlɛ Yesu Krisito gyii Asiya ɔsʊwɔlɛ sʊ kpini.

⁶ Fan fwaala Mɛɛrɪ mʊ nʊ ɔ sun kusun gaa sa fane mʊ.

⁷ Fan fwaala Androniko maa Gyuniya, mɛ kʊɔpɔ ana mʊ nʊ ba tii maa bamʊ obu mʊ. Nʊ asa gaalaagaa bɛ nyi bamʊ yɛ ɔdan Krisito asunpu mʊ tɔ, nʊ ba gyankpaa mɛ kʊɔlɛ Yesu Krisito gyii.

⁸ Fan fwaala Ampiliyatu mʊ nʊ n sʊ kebiti sa mʊ ɔnyɪrɪpɛ tɔ.

⁹ Fan fwaala Ubano, anɛ bɪrɪsa kusun ɔwaaɔpɔ Krisito tɔ, yɛ mɛ kyemɪnɛ danbɪrasa Sitakusi.

¹⁰ Fan fwaala Apelesi mʊ nʊ ɔ lɛɛ kaapɔ kesintin yɛ ɔ taa mʊ n-yɪ sa Krisito.

Fan fwaala bamʊ nʊ ba bʊ Arisitobulu kɪkpaara sʊ kpini.

¹¹ Fan fwaala mɛ kʊɔpɔ Herodiyon. Fan fwaala Nasiso kɪkpaara sʊ abi kpini mʊ nʊ ba gye ɔnyɪrɪpɛ lɛɛ mʊ.

¹² Fan fwaala akyɪ nʊmʊ, Trifina maa Trifosa mʊ nʊ ba kpan bamʊ n-yɪ sun ɔnyɪrɪpɛ kusun mʊ.

Fan fwaala mɛ kyemɪnɛ danbɪrasa Pesi, nʊ ngbaa mʊ ɔ gye ɔkyɪ mʊ nʊ ɔ kpan mʊ n-yɪ waa ɔnyɪrɪpɛ kusun mʊ.

¹³ Fan fwaala ɔnyɪrɪpɛ kɪyaafɔlɛ Rufusi, yɛ mu-nyi, mʊ nʊ ɔ taa mɛ waa mu-bii kʊɔgesa.

¹⁴ Fan fwaala Asinkrito, yɛ Felegon yɛ Hemesi yɛ Patrobasi yɛ Hemesi yɛ Krisito abuuɔ mʊ nʊ ba bʊ bamʊ ase mʊ.

¹⁵ Fan fwaala Filologo yɛ Gyuliya yɛ Neresu maa mʊ pɪkyɪ yɛ Olipasi yɛ Krisito abuuɔ mʊ nʊ ba bʊ bamʊ ase mʊ kpini.

¹⁶ Fan taa kinyi-bii afwaala fwaala abaa. Krisito kʊbʊ-kʊbʊ mʊ kpini bɛɛ fwaala fane.

¹⁷ Mɛ-daa ana yɛ mi-supu ana, n kɔlɛ fane nɔn, kɛ fan kɔ danbirasa lu bamu nu bee biti ba biya nbarige fane to, nu bee kpakyare kibula mu nu ba kaapu fane mu, nu i yege asa bee tutu bamu kikoolɛ-gyii to. Fan lɛɛ fane n-yu lu bamu to. ¹⁸ Kpalɛ fɛɛ bamu nu bee waa kanun mu, be mee sun anɛ-Nyirɛpe Yesu Krisito, amaa bamu kɔpɛrɛ lɛɛ nu bee biti. Lu bamu ntowe danbirasa ye kigyaa-bi sɔ mu, ba sɔ bee pɛna akoolɛ-gyipu mu nu ba man pu dan kikoolɛ-gyii to. ¹⁹ Okɔmaa numu nu kanan mu nu fan taa fane n-yu sa Krisito mu. Kanun sɔ mi ansi i gyii fane sɔ gaa. Amaa n biti fɛɛ fan baa fan gye anyaasɛnpu lu kidanbirasa kiwaa sɔ, kɛ fan lɛɛ fane n-yu lu alibi kiwaa to.

²⁰ I mee ye i kyɛrɛɛ nu lbwaare keyuula wuya mu, ii biti o yege kɛ fan gyii Sitaane sɔ. Anɛ-Nyirɛpe Yesu kabwaala mu ki baa ki bu fane sɔ.

²¹ Mɛ birisa osunsunpu Timoti i fwaala fane. Kanun maa nu mɛ kɔɔpu ana Lukiyo ye Gyason ye Sosipata gbaa bee fwaala fane.

²² Mɛ Tetiyo mu nu n kyɔɔɔ Pɔɔli ɔwɔlɛ numu, n fwaala fane Onyirɛpe kitu to sɔ.

²³ Gayusi mu nu o gye mɛ kɔkpaara wuya, nu Krisito abi gbaa bee gyanɛ mu kɔkpaara sɔ mu, i fwaala fane.

Erasitu mu nu o gye kadɛ mu to afuleɛ okɔsɔpu ye anɛ-supu Kwatu bee fwaala fane. ²⁴ (Anɛ-Nyirɛpe Yesu Krisito kabwaala mu ki baa ki bu fane ase. Amen.)

²⁵ Fan yege a taa bunyaa sa lbwaare, lu fɛɛ mu i taale yege fan nye ɔlon yile fane kikoolɛ-gyii mu to, fɛɛ kanan mu nu n towe Asɔn danbirasa mu lu Yesu Krisito sɔ mu. Kanun asɔn mu i gye kesintin asɔn mu nu i baala lu koo didaa mu. ²⁶ Nu nbunbu i bola lbwaare atɔwɛpu Asɔnkyan yilasa mu sɔ lɛɛ kaapu. Nu lbwaare mu nu o te kakpaa mu sɔ kɔɔ, ye ba towe kanun kesintin asɔn baalasa sa ndendemande kpini, kɛ ba koolɛ Yesu Krisito gyii kɛ ba nu mu ase. ²⁷ Lu Yesu Krisito sɔ mu, lbwaare kanyaasɔn wuya mu nkɔn nu bunyaa gye mu lɛɛ kakpaa. Amen!

1 Ɔwɔle gyankpaasa mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Korinto abi

Afwaala

¹ Ɔwɔle numu lu me, Pɔɔli mu nu lbwaare ɔla mu kebiti su tu me, fee n ba waa Yesu Krisito osunpu, ye ane birisa Sositini ase.

² An kyurɔɔ kumu an sa fane Krisito kɔbu mu nu fan bu Korinto kade to, fane mu nu Yesu tu ba waa mu lee, nu fan ba bilinji lbwaare asa, taa buga ye bamu nu ba bu katn kumaa numu bee sun ane-Nyiripe Yesu Krisito, mu nu ɔ gye anaa bamu kpini Ɔnyiripe mu.

³ Ane-Se lbwaare ye ane-Nyiripe Yesu Krisito ba bwaala fane ke ba sa fane kayi yuuli.

Pɔɔli ɪ fwaala lbwaare

⁴ Saɲa kumaa numu n fwaala lbwaare n sa fane lu kabwaala mu nu ɔ ɔla Yesu Krisito su taa sa fane mu. ⁵ Kpalɪ fee fan maa bu Yesu Krisito to su mu, fan dan kɔto kumaa numu to lu fane katowe ye fane kinyi to. ⁶ Lu fee Yesu Krisito asun mu nu an lee towe fane mu ɪ kyuna fane to danbirasa.

⁷ Imu su fan man pan lbwaare Kayaayu kakɛɛ mu kuku, fee fan maa te fan gyoo saɲa mu nu lbwaare ii biti ɔ ba lee ane-Nyiripe Yesu Krisito kaapu mu. ⁸ Mu ii biti ɔ waa fane ɔɔn to kanun naa fuɔ ɔkaa, ke fane n-yu su ɪ man nye alibi aku, kake mu nu ane-Nyiripe Yesu Krisito ii biti ɔ bwii ba mu. ⁹ lbwaare mu nu ɔ tu fane ye fan naa mu-bii Yesu Krisito mu fan ba waa kikyemine ɔkon mu, mu ɪ gye ɔmu nu ee towe nu ɔ mee lu umu kamaa.

Krisito kɔbu mu to nbarige to asin

¹⁰ Me-daa ana ye mi-supu ana, n su ane-Nyiripe Yesu Krisito kitu, n kole fane fee, fane kpini fan towe kyula abaa, ke nbarige to ku ɪ man ba fane to. Ke fan waa kɔnɔ kulɔn fane nfeere to ye kɔto kumaa numu to. ¹¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, Kilowe kɪkpaara su abi aku ba ba towe me ye, nluu ɪ bu fane nsana. ¹² Kɔto mu nu n towe mu ɪ gye ye fane to ɔku ɪ towe ye, “N buu Pɔɔli.” Nu ɔku mɔɔ ye, “Mee me n buu Apolosi”, nu ɔnumu mɔɔ ye, “Mee me n buu Pita.” Nu ɔku gbaa ye, “Mee me n buu Krisito nu.”

¹³ Ba barige Krisito to waa kɔbu-kɔbu nun abee? Pɔɔli nu ba da oyu laasa su sa fane abee? Abee Pɔɔli kitu to nu ba gye fane lbwaare kekyugyee?

¹⁴ N su afwaala n sa lbwaare fee n maa man gye fane ɔku lbwaare kekyugyee, amɔɔ Krisipu* maa Gayusi nkun nu n gye. ¹⁵ Imu su ɔku mee taale towe ye me kitu to nu ba gye mu lbwaare kekyugyee. ¹⁶ N bua n nyinji fee n maa gye Sitefen maa mu kɪkpaara su abi lbwaare kekyugyee. Inumu kamaa mu, n mee bua nyinji fee n gye ɔku. ¹⁷ Lu fee Krisito man sun me ye n ba gye asa lbwaare kekyugyee. Amaa o sun me nun ye n ba towe asin danbirasa mu sa asa, nu ɪ man gye nyimisa kanyaasin nu n su n towe, ke ɪ naa ba fee Krisito kelewu mu nu o wu oyu laasa su asin mu ɪ pan umu ɔɔn.

* **1:14** 1:14 Ba kyurɔɔ waa Asunpu 8:18 ye Krisipu numu kɔle Ɔnyiripe Yesu gyii, nu ba gye mu lbwaare kekyugyee Korinto kade to.

*Krisito ɪ gye Ibwaare ɔlɔn
ye kanyaasin*

¹⁸ Krisito oyu laasa mu su kelewu asin mu, ɪ gye amelensi-sin sa bamu nu ba bu kemuuri ɔkpa su mu. Amaa ane mu nu Ibwaare u mɔlige mu, asin manja ɪ gye Ibwaare ɔlɔn mu. ¹⁹ Lu fee Ibwaare tɔwe Asinkyan yilasa mu to ye,

“N biti n nyita anyaasɩnpɔ kanyaasin,
ke n yege anyipu kinyi ɪ waa kɩyan.”

²⁰ Nu ɪ gye kanan bire mu dulinyaa numu to ɔnyaasɩnpɔ bu fine? Nu ɔwɔle-nyipu bu fine? Abee ɔkaapɔbu bilisa ase mu bu fine? Ibwaare man kaapu fee dulinyaa numu to kanyaasin gye amelensi-sin mu ase nun abee?

²¹ Lu mu Ibwaare kanyaasin mu to mu, o nmina yila fee, dulinyaa asa ba mee taale bola bamu kanyaasin su bu mu. Amaa ɪ gye Ibwaare kɩpɩre su fee, ɔ bola asin mu nu asa bee kɩ fee ɪ gye amelensi-sin mu nu an tɔwe fale mu su mɔlige bamu nu bee kɔɔle bee gyii mu. ²² Asin mu ɪ gye amelensi-sin sa bamu, lu fee Gyiwu abi bee kɩ bee biti asin kyinkyinsa, nu Giriki abi mɔɔ bee kɩ bee biti kanyaasin. ²³ Amaa aneene bire an tɔwe Yesu Krisito kelewu oyu laasa mu su asin, nu umu ɪ gye asin mu nu ii tii Gyiwu abi ɔkpa, nu ba mee kɔɔle bee gyii, nu ɪ bila ɪ gye amelensi-sin sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu. ²⁴ Amaa bamu nu Ibwaare tu ba kamɔlige mu to bire, be gye Gyiwu abi nun oo, ba man gye Gyiwu abi[†] nun oo, asin mu nu ɪ bu to ɪ gye ye Krisito ɪ gye Ibwaare ɔlɔn ye Ibwaare kanyaasin. ²⁵ Lu fee Ibwaare amelensi-sin mu ɪ kyɔ nyimisa kanyaasin, nu Ibwaare kapɔɔse ɪ su ɔlɔn ɪ kyɔ nyimisa ɔlɔn.

²⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, fan nyinji kanan mu nu fan daa fan du pɔyi nu Ibwaare tu fane ba kamɔlige mu to mu. Kanan saja manja nyimisa ansi su mu, fane to gberɛe ku ɪ gye anyaasɩnpɔ, nu gberɛe ku ɪ gye alɔnpɔ, nu gberɛe ku ɪ lu kuwura-gyii kebunɔ. ²⁷ Amaa ato mu nu dulinyaa asa bee kɩ ye ɪ gye amelensi-sin mu, umu nu Ibwaare lee taa gyila dulinyaa to anyaasɩnpɔ ipeeli. Nu ato mu nu ɪ man bulɔn dulinyaa numu to mu, umu nu ɔ bila taa gyila umu nu ɪ bulɔn mu ipeeli. ²⁸ Nu ato mu nu dulinyaa asa bee kɩ kɩyan, nu ba man taa tu sehn, nu bee kɩ ye ɪ man su tɔnɔ mu, umu nu Ibwaare taa njaabaa ato mu nu dulinyaa asa bee kɩ fee ɪ gye ato kpare mu, ²⁹ ke nyimisa ku ɔ man nye kaapu mu n-yu Ibwaare ase. ³⁰ Lu fee Ibwaare ɪ yege nu anaa Yesu Krisito an waa kɔkɔlɔn, nu Ibwaare waa Krisito nu ɔ baa ɔ gye ane kanyaasin wuya. Nu mu su nu Ibwaare wu fee ane ɩkpa ɪ kyiiigi, nu ane ɪ gye mu asa kyɩrekyɩre, nu a nye kamɔlige. ³¹ Imu su fee kanan mu nu ba kyɩrɔɔ waa Asinkyan yilasa mu to mu ye,

“Ɔkɔmaa mu nu ee biti ɔ kaapu mu n-yu mu, ɔ kaapu mu n-yu lu kɔto mu nu Ɔnyirɩpe waa mu su.”

2

*Yesu Krisito kelewu
oyu laasa su mu asin*

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n maa ba fane ase ba lee Ibwaare kesintin asin mu tɔwe fane mu, n man taa kɔnɔ to ɔkɔn abee kanyaasin kbansa nun ba tɔwe fane. ² Lu fee n waa me nfɛere saja mu nu n bu fane ase mu fee, n mee biti n bila bu asin aku tɔwe tii Yesu Krisito, ye mu kelewu mu nu o

[†] **1:24** 1:24 Poolɩ tu bamu nu ba man gye Gyiwu abimu ye Giriki abi.

wu oyu laasa sɔ mu nkun. ³ N maa ba fane ase mu, n taa kɔpɔɔse ye kufuu ye kɔkɔle-gyii mu n ba. ⁴ Me asin tɔwesa ye me abwaaresin kitɔwe mu tɔ mu, n man taa nyimisa kanyaasin pɔpɔle fane, amaa lbwaare Kayaayu mu i lee mu ɔlun mu kaapu fane. ⁵ Saamu, fane kɔkɔle-gyii ki mee ye ki baa ki gyan nyimisa kanyaasin sɔ, amaa ki baa ki gyan lbwaare ɔlun sɔ.

lbwaare kanyaasin

⁶ Imu kpini gbaa mu, an tɔwe kanyaasin asin an sa bamu nu ba tee dan kɔkɔle-gyii mu tɔ mu, man gye dulinyaa numu tɔ kanyaasin, abee kumu alunpu kanyaasin mu nu bamu ɔlun mu ii biti i ba fuɔ ɔkaa mu. ⁷ Amaa kanyaasin asin mu nu an tɔwe fane fale i gye lbwaare kanyaasin baalasa, mu nu ɔ wɔla nmina yila ye ee biti ɔ taa kanyaasin manja bunyaa ane, pɔyi nu o piili dulinyaa mu. ⁸ Nu dulinyaa numu tɔ alunpu mu tɔ ɔku man taale bu kanin kanyaasin manja, nu ba daa bu nu, naafɔɔ ba man din da Onyiripe bunyaa wuya mu oyu laasa sɔ. ⁹ Amaa i du nin fee kanan mu nu ba kyurɔɔ waa Asunkyan yilasa mu tɔ mu ye, "Kuto mu nu ɔku ansi i man pu wu,

nu asu i man pu nu,

nu ɔku man pu fe umu nfeere mu,
i gye kuto mu nu lbwaare lonɔ yila sa bamu nu bee biti mu mu."

¹⁰ Amaa lbwaare bɔla mu Kayaayu sɔ lee mu kanyaasin baalasa mu kaapu ane. lbwaare Kayaayu mu u meege kuto kumaa numu tɔ ee ki, halu lbwaare asin mu nu i gye mu ɔto tɔ asin nu i baala mu gbaa. ¹¹ ɔku mee taale bu nfeere mu nu ɔku u fe, amɔɔ mu gbaa-gbaa mu. Kanin manja nu ɔku mee taale bu lbwaare nfeere, amɔɔ mu gbaa-gbaa mu Kayaayu mu nkun. ¹² Man gye dulinyaa numu tɔ kayaayu nu lbwaare taa sa ane, amaa Kayaayu mu nu ki lu lbwaare ase mu, nu an nye, ke a taale nu atɔ mu nu lbwaare taa kee ane mu kase. ¹³ Imu sɔ man gye nyimisa kanyaasin asin kaapusa nu an sɔ an tɔwe fane. Amaa i gye asin mu nu Kayaayu mu kaapu ane, fee kanan mu nu an lee Kayaayu tɔ asin mu kase an kaapu bamu nu ba sɔ Kayaayu mu. ¹⁴ Amaa ɔsa kumaa mu nu ɔ man sɔ lbwaare Kayaayu mu, mee ye ɔ taale kɔɔle atɔ mu nu u lu lbwaare Kayaayu mu ase mu kyula. Asin mu i gye amelensi-sin sa ɔsa mu, ɔ mee ye ɔ taale nu umu kase, lu fee lbwaare Kayaayu mu nkun u yege nu asa bee nu umu kase. ¹⁵ Nu ɔsa mu nu ɔ sɔ lbwaare Kayaayu mu bire, ee taale meege kuto kumaa tɔ wu umu tɔ, amaa mu gbaa-gbaa mu lee bire, ɔku mee taale meege umu tɔ wu sehn. ¹⁶ I du nin fee kanan mu nu ba kyurɔɔ waa Asunkyan yilasa mu tɔ mu ye,

"Anumu i taale bu Onyiripe lbwaare nfeere?

Nu anumu i taale tɔwe waa mu?"

Amaa aneene bire an fe nfeere kanan mu nu Krisito u fe mu.

3

Krisito i gye ɔmu nu ɔkumaa numu

o buu

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n man taale tɔwe fane ase fee bamu nu ba sɔ lbwaare Kayaayu mu. Amaa n tɔwe fane fee bamu nu bamu nfeere i gyan dulinyaa atɔ sɔ, abee bamu nu ba man pɔta dan Krisito kɔkɔle-gyii mu tɔ. ² Kanin sɔ man gye agyito budusa nu n taa sa fane, amaa kɔnyapu-kyu nu n taa sa fane. Lu fee kanin sanja manja mu, fan man pɔta dan fuɔ agyito manja kigyii, nu halu ba lu ndaga gbaa mu fan

man pɔta fɔv umɔ kigyii. ³ Lu fɛe fane nfeere ɪ san ɪ gyan dulinyaa atɔ sv. Kayu-basa ki maa bv fane tɔ, nu fen kɔ ye abaa mv, ɪ mee kaapu nun fɛe fane nfeere ɪ san ɪ gyan dulinyaa atɔ sv abee? Inumu ɪ kaapu nun fɛe fen san fen waa fɛe kanan mv nu dulinyaa asa bee waa mv. ⁴ Nu fane tɔ oku ɪ towe ye, “N buu Pɔɔli.” Nu oku mɔɔ ɪ towe ye, “N buu Apolosi nun.” Inumu ɪ mee kaapu nun fɛe fen san fen du fɛe dulinyaa asa nun abee?

⁵ Inumu kpini mv, anumɔ ɪ gye Apolosi? Nu me, Pɔɔli ɪ gye anumɔ? An gye lbwaare ayaafɔle nun, nu fan bɔla ane sv ba kɔɔle Yesu gyii. Ane okumaa numv waa mu kusun fɛe kanan mv nu Onyɔrɔpe Yesu taa sa mu ye ɔ waa mv. ⁶ Me i duu, nu Apolosi mɔɔ ɪ wɔrige sv nkyu, amaa lbwaare ɪ yege nu ki kɔyi dan. ⁷ Imv sv omv nu ee duu, ye omv nu ee wɔrige sv nkyu mv, bamv asɔn man tiri, amaa lbwaare asɔn ɪ tiri, lu fɛe mv ɪ yege nu atɔ duusa mv ɪ dan. ⁸ Osa mv nu ee duu ye omv nu ee wɔrige sv nkyu mv kpini bee waa kusun kulɔn nun. Nu bamv okumaa numv ii biti ɔ nye mv kɔkɔka, lu kanan mv nu ɔ waa mu kusun mv sv. ⁹ Lu fɛe ane kpini an bɔga nun an waa lbwaare kusun. Nu fen du nun fɛe lbwaare kɔdɔɔ, nu fen bila fen du fɛe lbwaare obu.

¹⁰ Lu lbwaare kabwaala mv nu ɔ taa bwaala me sv mv, n du nun fɛe ɔpɔyɔv onyipu mv nu ɔ yii obu kase, nu oku ɪ pɔyi ee gyaga kɔmv sv. Amaa okumaa ɔ baa ɔ da sv kanan mv nu ee pɔyi ee gyaga sv. ¹¹ Lu fɛe oku mee bila taale yii ɔpɔre gyankpaasa, tii kɔmv nu lbwaare wɔla yii mv sv, nu kɔmv ɪ gye Yesu Krisito. ¹² Aku bee biti ba taa suwa, abee gbɔti abee abuu mv nu ɪ sv ɔgyalɔn abee iyu abee afitiri abee afateɛ pɔyi gyaga ɔpɔre gyankpaasa mv sv. ¹³ Okumaa numv kusun mv nu ɔ sun sa lbwaare mv, ii biti ɪ lu ifuli. Lu fɛe Krisito kake lala mv nu ee biti ɔ bwii ba mv, ii biti ɪ lee okumaa numv kusun kudubi kaapu. Fulɔn ii biti ɔ ba lee okumaa numv kusun kaapu, ke ɪ kaala kusun mv nu okumaa numv waa sa lbwaare mv, ɔ dan ki. ¹⁴ Nu fulɔn mv man kan taale nyita oku kapɔyi mv nu ɔ pɔyi gyaga sv mv, mv ii biti ɔ nye kɔkɔka. ¹⁵ Amaa okumaa mv nu fulɔn mv dɛe mu kusun mv bire, ɔ sun fɔyi numv. Nu mv gbaa-gbaa mv bire ee biti ɔ nye kamɔlɔge, amaa ii biti ɪ baa i du nun fɛe maa sɔle lu fulɔn tɔ.

¹⁶ Abee fan man nyi ye fane gbaa-gbaa fane ɪ gye Kabwaare-sunkpa aye mv, nu lbwaare Kayaayu mv te fane tɔ abee? ¹⁷ Imv sv nu oku kan nyita Kabwaare-sunkpa aye mv, lbwaare gbaa ii biti ɔ nyita mv, lu fɛe Kabwaare-sunkpa aye mv nu ki gye lbwaare lee mv, ki gye kyɔrekyɔre nun, nu fane ɪ gye kanɔn Kabwaare-sunkpa aye manja.

¹⁸ Oku ɪ gye oku ɔ man pɔna mv n-yu. Nu fane tɔ oku kan ee fe nfeere fɛe ɔ gye onyaasɔnpv dulinyaa asa ansi sv mv, ɪ dagaa maa waa mv n-yu fɛe omelensipu, ke ɔ nye bilɔnɔ onyaasɔnpv gbaa-gbaa. ¹⁹ Lu fɛe dulinyaa numv tɔ kanyaasɔn gye amelensi-sɔn lbwaare ase. I du nun fɛe kanan mv nu ba kyɔrɔɔ waa Asɔnkyan yɔlasa mv tɔ ye, “Anyaasɔnpv mv, bamv kanyaasɔn awaasa mv tɔ nu lbwaare sv ee kɔtaa bamv.” ²⁰ Nu ba bila kyɔrɔɔ waa Asɔnkyan yɔlasa mv tɔ ntɔn kɔ ye, “Onyɔrɔpe nyi fɛe anyaasɔnpv mv nfeere ɪ maa gye kɔyan.” ²¹ Imv sv oku ɪ gye oku, ɔ man taa mv n-yu tvv nyimɔsa sv ke ɔ kaapu mv n-yu, lu fɛe kuto kumaa numv gye fane lee nun. ²² Nu me Pɔɔli nun-oo, abee Apolosi nun-oo, abee Pita nun-oo, abee dulinyaa numv nun-oo, abee nkpa nun-oo, abee lewu nun-oo, abee nbɔnbɔ nun-oo, abee ɔke asɔn nun-oo, umv kpini ɪ gye fane lee nun ²³ Nu fane gbaa fane fan gye Krisito lee nun, nu Krisito mɔɔ gye lbwaare lee.

4

Krisito asunpu mu kusun sunsa

¹ Kanin su i dagaa fan maa ku ane fee an gye Krisito ayaafole, nu lbwaare taa mu kesintin asin baalasa mu waa ane abaa to ye a lee umu kaapu. ² Nu kutu mu nu ki dagaa sa omu nu ba taa asin waa mu abaa mu i gye fee, o buu mu-nyiripe mu asin mu su. ³ Amaa meeme ase bure, nu fane abee asin ogyipu ku gyii me asin mu, i man tiri me, me gbaa-gbaa n mee gyii me n-yu su asin. ⁴ Me nfeere to mu, n man wu asin pwisa ku me n-yu su, amaa i mee kaapu fee n gyii asu. Amoo Onyiripe mu nkun i gye me asin ogyipu. ⁵ Imu su fan man kan gyii oku asin, bun mu kupwe, poyi ke kake mu o fvu. Fan gyoo Onyiripe mu o ba poyi. Ee biti o ba lee kutu mu nu ki baala kitentebiri to mu ba fitula to, ke o lee asa nkolo to asin baalasa ifuli. Kanin sana manja nu okumaa ii biti o nye kyin mu nu i dagaa mu lu lbwaare ase.

⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, lu fane su nu n taa n maa Apolosi waa sunkaala sa fane, ke fan bula asin towesa mu nu u towe ye, "Fan man waa asin mu nu ba kyuroo yila mu kyun su." Imu i gye ye, fan man kaapu fane n-yu naa yile oku kamaa ke fan kina oku. ⁷ Mune nu fan su nu u kaapu fee fan kyoo asansa? Mune nu fan su nu i man gye lbwaare i sa fane? Nu i kan i gye lbwaare i sa fane umu mu, mune i waa su nu fen kaapu fane n-yu, fee man gye lbwaare i sa fane?

⁸ Fan tee nye kutu kumaa mu nu fen biti nun abee? Fan tee ba waa afulee wuya ana nun abee? Fan tee ba bilinj awura yege a man gye nun abee? Nu fan daa fan gye awura kesintin to mu, naafoo i buron gaa ke anaa fane a ba buga gyii kuwura. ⁹ Me ase mu, i du nun fee lbwaare maa taa ane mu nu an gye Yesu asunpu mu, waa asii-amaapu fee bamu nu ba bun bamu kupwe, nu bee biti ba naa moo bamu asa nsana mu. Nu i du fee an bilinj sunku sa kase su asa ye lbwaare nboco ye dulinyaa kpini. ¹⁰ Krisito su an gye amelensipu, amaa fane fane fan gye anyaaasunpu lu Krisito su. Aneene bure a man bulon, amaa fane fane bure fan bulon. Asa bee sa fane beere, nu aneene bure ba man taa ane tu sehn. ¹¹ Taa ba fvu ndaga mu, an naa akun ye bulifo, nu an bun akyiibi, nu an nye kidaye libi-libi, nu an man su ane gbaa-gbaa kewu-kyunasa. ¹² Ane gbaa-gbaa ane abaa nu an su an sun kusun. Nu oku kan towe ane nno mu, an waa mu kusee. Nu ba kan nyanla ane mu, an nye kenyiita an yile to. ¹³ Nu ba maa saale ane mu, an nye kenyiita an lee bamu kono danbirasa. An bilinj dulinyaa kpini akpaa nu asa bee ku ane fee kygaakpa ba lu ndaga.

¹⁴ N man kyuroo unumu n sa fane n gyila fane ipeeli. Amaa fan maa gye me nbii bitisa su mu, nu n da fane amu to. ¹⁵ Halu nu fan kan fan su asa fee ngbin kudu nu bee kaapu fane Krisito asin mu gbaa mu, fane-se ana ba man gye adamante. Lu fee, lu Yesu Krisito su mu n ba bilinj fane-se, lu asin danbirasa mu nu n towe sa fane mu su. ¹⁶ Imu su n kole fane nun ye fan kase me to. ¹⁷ Lu fale su nu n sun Timoti fane ase. Nu mu i gye mi-bii mu nu n biti mu asin gaa, nu o gye kesintin ogyipu Onyiripe mu to. Nu mu ii biti o be nyinj fane me ikpa mu nu n taa n buu Krisito Yesu, nu umaa umu nu n kaapu Krisito kubu-kubu katun kumaa numu mu, i waa kukulun.

¹⁸ Fan aku fen kusaa fane n-yu fen fe nfeere fee, akuto n mee bula ye n ba boco fane su. ¹⁹ Amaa nu Onyiripe kan kyula bure, i mee ye i kyereere n biti n ba fane ase ke me gbaa-gbaa me n ba wu olon mu nu bamu nu

bɛɛ kaapu bamu n-yu mu ba su, man gye bamu ntowe nkun. ²⁰ Lu fɛɛ lbwaare kuwura-gyii mu man gye asin kitowe, amaa ki gye lbwaare olun mu to ato waasa nin. ²¹ Kimomo nu fen biti n taa ba fane ase? Fen biti fɛɛ n taa kukyukyubu nin n ba, abee n taa kebiti ye keyuula ba fane ase?

5

Fan gya okyu bitipu mu lu kubu mu to

¹ Kesintin to, n nu asin lu fane su fɛɛ, kakyu abee kanyin biti agyaga-sin kibansa i maa bu fane to. Nu halu bamu nu be mee sun lbwaare gbaa, ba mee waa kanun agyaga-sin manja. Imu i gye ye fane to oku u de ye mu-se mu-ka. ² Mine su nu umu i bu fane to, nu fen kusaa fane n-yu? I dagaa fan maa boota to, ke fan lee onyin mu nu o sun fale kusun mu lu fane kubu mu to. ³ Halu n maa man bu fane ase kayu-wole to gbaa mu, n bu fane ase kayaayu to. Nu n tee wula bun onyin manja kopwe fɛɛ n maa bu fane ase toto mu. ⁴ Nu fan kan gyanje Onyiripe Yesu Krisito kitu to, nu n bu fane ase kayaayu to, nu ane-Nyiripe Yesu Krisito olun mu bu fane ase mu, ⁵ fan lee fale onyin numu lu fane ase sa Sitaane, o nyita mu alibi kayu-wole mu, ke lbwaare o molige mu kala kake mu nu Onyiripe Yesu ii biti o ba mu.

⁶ Fane n-yu kikaapu ki man buron. Fan man nyi fɛɛ kife tinsa pii u yege nu bodobodo ii tin? ⁷ Fan lee kife tinsa mu nu ki gye alibi mu lu fane to, yege fan man su ineesi iku. Ke fan baa fan du fɛɛ bodobodo pupwe mu nu ki man su kife tinsa, fɛɛ kanan mu nu n nyi fan maa du mu. Lu fɛɛ Yesu Krisito mu nu o gye Kanyaje nbuno kabulupu mu, lbwaare tee taa mu waa kolono sa ane. ⁸ Imu su fan yege a gyii Kanyaje nbuno kesu kono, ke a lee alibi ye kumu to olun mu nu i du fɛɛ bodobodo mu nu ki su kife tinsa didaa mu. Amaa fan yege i gyii Kesu kono mu, fɛɛ asa mu nu ba su kidanbirasa ye kesintin mu fɛɛ bodobodo mu nu ki man su kife tinsa mu.

⁹ N wula kyuroo owole sa fane ye, fan man taa fane n-yu buga asa mu nu ba bu kakyu abee kanyin biti kigyagaa mu to. ¹⁰ N maa towe kanun mu, man gye bamu nu be mee sun lbwaare, nu bee waa kakyu abee kanyin biti kigyagaa, ye onsi-payi libi abee bamu nu bee yuuri abee bamu nu bee sun idakpa, nu n diyɛ. Naafoo nu i gye ye fan man taa fane n-yu buga ye kanun asa manja bure, amoo fan lu dulinyaa to kpini-kpini. ¹¹ Amaa kuto mu nu n kyuroo n sa fane mu i gye ye, fan man taa fane n-yu buga ye okumaa mu nu ee ti mu n-yu ye Krisito obuupu, yege o gye akyu abee anyin bitipu, ye onsi-payi libi wuya, abee odakpa osunpu, abee asa atu onyitapu, abee otabubu, abee oyu. Fan naa osa manja fan man buga gyii gbaa.

¹² I man gye mi kusun fɛɛ n gyii bamu nu ba man bu Krisito kubu mu to asin, amaa bamu nu ba bu Krisito kubu mu to mu, i dagaa n maa gyii bamu asin. ¹³ lbwaare ii biti o gyii bamu nu ba man tii Krisito kubu mu su asin. Amaa fɛɛ kanan mu nu ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to mu, "Fan gya alibi owaapu lu fane to."

6

Akwale-gyipu fan man kan samaa abaa

1 Nu fane to oku maa mu birisa, Krisito obuupu ba kan nye asin mu, mune i waa su nu ee kpee naa samaa mu asin agyipu mu nu ba man nyi lbwaare mu ase, nu o man taa mu kpee Krisito abuupu mu ase ke ba loho bamu? 2 Fan man nyi ye ane, lbwaare asa ii biti a tale dulinyaa abi? Nu i gye fee ane ii biti a tale dulinyaa abi asin bire, mune i waa su nu fen mee taale loho fane nsana to asin wuribi? 3 Fan man nyi fee ane, nu lbwaare ii biti o yege a tale mu nboco mu? Imu su mune i waa nu fen mee taale loho abaa ndaga kakyina numu to asin? 4 Imu su nu fan kan fan su fale asin fane nsana mu, mune i waa nu fan su fen kpiya asin agyipu mu nu Krisito kubu mu ba man su beeree sa bamu mu, ye ba gyii fane asin? 5 I man su fane ipeeli? Amoo fan man su onyaasunpu kulbn fane to, mu nu ee taale loho fane wule-wule nsana? 6 Amaa fane fane bire, Krisito obuupu i taa mu birisa Krisito obuupu asin ee kpee ee sa bamu nu ba man koole Yesu gyii mu ase.

7 Fan maa nye asin nu fen samaa abaa mu, i kaapu nun fee fan tee wula gyii tye fane kukoole-gyii to nun. Mune i waa nu odunwura mu mee kyula ye mu asin i man buron? Mune i waa nu o mee yege ke ba sisii mu? 8 Amaa fane wule-wule Krisito abi fen siisi abaa, nu fen waa fane birisa ana koto mu nu ki man buron.

9 Fan man nyi ye alibi awaapu mu, ba mee ye ba nye loo lbwaare kuwura-gyii mu to? Fan man yege oku o pina fane. Lu fee asa mu nu bee waa kakyi abee kanyin biti kigyagaa, ye idakpa asunpu, abee bamu nu bee lu bamu-kuli ana abee bamu-ka ana kamaa, ye anyin mu nu bee de ye bamu birisa ana anyin, 10 ye ayuu, ye onsi-payi libi wuya ana, ye atabubu, ye bamu nu bee nyita asa atii, ye bamu nu bee pina asa bee gyii mu, fale asa anumu oku mee ye o nye loo lbwaare kuwura-gyii mu to. 11 Fale nu fane aku fan kyina fan du, amaa nbunbu bire lbwaare fwu fane alibi, nu o loho fane yila sa mu n-yu, nu o koole fane kyula ye fane ikpa i kyigi mu ase lu Onyurpe Yesu Krisito ye ane lbwaare Kayaayu mu su.

Krisito abi kayi-wule i gye Kabwaare-sunkpa aye mu.

12 Fane to oku i towe ye, "N su okpa fee n waa koto kumaa numu." I gye kesintin, amaa man gye umu kpini i buron sa mu. Ngbaa me n taale towe ye, n su okpa fee n waa koto kumaa numu, amaa n mee ye n waa me n-yu kunye sa koto ku. 13 Fane to oku i towe ye, "Agyito i bu to sa oto, nu oto gbaa bu to sa agyito." I gye kesintin, amaa lbwaare ii biti o nyita umu kpini. Nyumisa kayi-wule ki man bu to sa kakyi ye kanyin biti kigyagaa, amaa ki gye sa Onyurpe nun, nu Onyurpe moco bu to sa kayi-wule. 14 lbwaare taa mu olbn kyini Yesu lu lewu to, kanun nu ee biti o kyini ane gbaa ane lu lewu to. 15 Fan man nyi ye fane n-yu i gye Yesu kayi-wule abaaafon mu abee? Imu su i dagaa fee n taa me n-yu mu nu ki gye Krisito kayi-wule kibaafon mu naa de ye oburokooone-kyu abee? Afuloo! I mee ye i ba kanun. 16 Fan man nyi fee okumaa mu nu o taa mu kayi-wule naa buga ye oburokooone-kyu mu, maa mu ba bilinj kayi-wule kulbn nun? Lu fee ba kyuroko waa Asunkyan yilasa mu to ye, "Bamu anyo ba bilinj kayi-wule kulbn nun." 17 Amaa omu nu o taa mu n-yu buga ye Onyurpe mu, maa mu ba bilinj kukulun nun kayaayu to.

18 Imu su fan sile lu kakyi abee kanyin biti kigyagaa to. Lu fee alibi kumaa mu nu nyumisa i waa mu, i mee waa mu kayi-wule ineesi, amaa

nyumisa kumaa mu nu o waa kanyin abee kakyi bita kigyagaa mu, o waa mu gbaa-gbaa kayi-wole alibi nun. ¹⁹ Fan man nyi ye fane kayi-wole i gye Kayaayu Kyurekyure mu kabwaare-sunkpa aye mu? Fan man nyi ye lbwaare i sa fane Kayaayu manja, nu o te fane to? Fan man te fane kubaas, ²⁰ lu fee lbwaare soo fane ogyalin. Imu so fan taa fane kayi-wole waa ato mu nu u sa lbwaare bunyaa.

7

Kekili asin

¹ Nu lu asin mu nu fan kyuroo owole biya me mu so mu, n bita n lee umu konoo. I buron fee onyin maa kyina yege o man mata okyuu. ² Amaa lu kakyi abee kanyin bita kigyagaa so mu, i dagaa onyin kumaa numu maa nye mu gbaa-gbaa mu-ka, ke okyuu kumaa gbaa o nye mu gbaa-gbaa mu-kuli. ³ Onyin kilipu o kyula maa mu-ka ba buga odekpa, ke okyuu kilipu gbaa o kyula maa mu-kuli ba buga odekpa. ⁴ Lu fee okyuu kilipu kayi-wole man bila ki gye mu gbaa-gbaa mu nkun lee nun, amaa ki gye mu-kuli gbaa lee nun. Kanun manja nu onyin kilipu gbaa kayi-wole man gye mu nkun lee, amaa ki gye mu-ka gbaa lee nun. ⁵ Imu so onyin maa mu-ka ba man kina abaa ase kide kunyin ye kikyuu. Amoo fan towe kyula abaa ye fan mee ye fan de ye abaa sanja gberee, ke fan nye-nye sanja sa kabwaare-kole. Amaa umu kamaa mu, fan bwii buga de kunyin ye kikyuu, saamu Sitaane mee nye tuu fane to ku, lu fan maa mee taale kita fane n-yu so. ⁶ N maa towe ye okumaa o nye mu gbaa-gbaa mu-ka abee mu gbaa-gbaa mu-kuli mu, man gye ye n nyan fane nun, nu i man gye nbara nun ye okumaa numu o kili. ⁷ Naafoo n bita fee onyin kumaa numu o baa o du fee kanan mu nu n du fale. Amaa nyumisa kumaa numu so mu gbaa-gbaa kakee mu nu lbwaare taa sa mu, onumu lee kwuu, nu onumu lee gbaa kwuu.

⁸ Nbuunbu lu bamu nu ba man pita kili ye akulapu-kyuu mu, n towe bamu fee i buron sa bamu fee ba maa man kili fee kanan mu nu n man kili mu. ⁹ Amaa nu ba mee ye ba kan taale kita bamu n-yu bure, i dagaa ba maa kili. Lu fee nu ba kili mu, i buron sa bamu i kyo kakyi abee kanyin bita kayalaga ki maa bu bamu to.

¹⁰ Lu bamu nu ba kili mu moo, n sa fane konoo, nu kanun konosa manja man lu me ase, i lu Onyurpe Yesu Krisito ase nun. Imu i gye ye okyuu kilipu o man kina mu-kuli. ¹¹ Amaa nu o kan kina mu-kuli mu, o man bila kili, amoo o bwii kpee, ke maa mu-kuli ba naa lonjo abaa. Nu okpa kulun manja so onyin gbaa o man kina mu-ka.

¹² Nu asansa mu moo me gbaa-gbaa me i towe unumu, man gye Onyurpe. Nu fane Krisito abuuu oku kan o so okyuu mu nu o man gye okoole-gyipu, nu okyuu mu kyula ye maa onyin mu ba kyina mu, onyin mu o man kina mu. ¹³ Nu fane Krisito obuuu okyuu kan o so onyin mu nu o man gye okoole-gyipu, nu onyin mu kyula ye maa okyuu mu ba kyina mu, okyuu mu o man kina onyin mu. ¹⁴ Lu fee okyuu mu maa gye okoole-gyipu so mu, lbwaare wu fee onyin mu nu o man gye okoole-gyipu mu, n-yu so i man bila i so ineesi. Kanun manja nu onyin mu nu o gye okoole-gyipu so mu, lbwaare wu fee okyuu mu nu o man gye okoole-gyipu mu, mu n-yu so i man bila i so ineesi. Nu man gye kanun mu bamu-bii ana bee bita ba baa ba gye ineesi nbii, amaa i maa ba fale so mu lbwaare wu fee ba man so ineesi.

¹⁵ Amaa Krisito obuupu mu nu mu-ka abee mu-kuli mu nu o man gye Krisito obuupu, nu ee biti fee o kina mu bire mu, o yege mu o nate. Nu i kan ba kanin mu, kekili nbara i man nmina mu, lu fee lbwaare tu ane nun ye a ba kyina kayu yuuli to. ¹⁶ Fu Krisito obuupu okyu, akoto fu su nu fu-kuli ii biti o bola nye kamolige? Nu fu Krisito obuupu onyin, akoto fee fu su nu fu-ka ii biti o bola nye kamolige?

Fan kyina kakyina mu nu fan wola fan mu.

¹⁷ Okumaa numu o kyaga su kyina kakyina mu nu Onyiripe taa sa mu, fee kanan mu nu o wola o du poyi nu lbwaare tu mu ye o be sun mu mu. Inumu i gye konosa mu nu n kaapu Krisito kubu-kubu mu kpini to. ¹⁸ Nu onyin mu nu o tin mu oduu poyi nu lbwaare tu mu mu, o man bun mu oduu kilopane su, nu onyin mu nu o man kan tin oduu, nu lbwaare tu mu mu, o man tin mu oduu. ¹⁹ Fu tin oduu oo, fu man tin oduu oo, man gye umu i gye koto mu nu ki tiri. Amaa koto mu nu ki tiri mu i gye ye fan buu lbwaare nbara mu su. ²⁰ Imu su okumaa numu o baa o du fee kanan mu nu o wola o du poyi nu lbwaare tu mu ye o be sun mu mu. ²¹ A taa fee nu fu kan fu gye kunye poyi nu lbwaare tu fu ye fu ba sun mu mu man yege i tooro fu. Amaa nu fu nye okpa mu nu fu taa koolo fu n-yu bire, waa kanin. ²² Lu fee fane okumaa mu nu o gye kunye nu Onyiripe tu mu, nu o be biliji Krisito obuupu mu, Krisito i yege nu o nye mu n-yu. Nu okpa kulon manja su, fane okumaa mu nu o nye mu n-yu nu Onyiripe tu mu ye o ba waa Krisito obuupu mu, gye Krisito kunye. ²³ Lu fee Krisito soo fane kpini ogyalin, umu su fan man gye anye sa asa. ²⁴ Me burisa ana Krisito abuupu, kanan mu nu okumaa numu wola o du poyi nu lbwaare tu mu mu, o kyina kanin ye lbwaare.

Bamu nu ba man pita kili mu ba kyina kanin

²⁵ Nbuunbu bamu nu ba man pita kili mu bire, n man nye nbara ku lu ane-Nyiripe Yesu ase lu bamu su. Amaa me Pooi gbaa-gbaa n towe n sa bamu lu me nfeere to, fee n maa gye omu nu Onyiripe wu kowee su mu, fen taale koolo me gyii fee asin mu nu n towe fane fale, n mee pina fane nun. ²⁶ Me ase mu, i buron fee bamu nu ba man pu kili mu, ba kyina kanin, lu fee nbuunbu kakyina kanumu to waa olon. ²⁷ Nu onyin mu nu o tee kili mu, o man kina mu-ka. Amaa onyin mu nu o man pita kili mu, o man mata okyu. ²⁸ Nu onyin kan kili mu, o man waa alibi. Nu okyu mu nu o man pita kili nu o kan kili mu, o man waa alibi. Amaa asa mu nu ba kili mu, aworofu mu nu bee biti be wu kakyina kanumu to mu, umu nu n mee biti fan maa wu.

²⁹ Me-daa ana ye mi-supu ana Krisito abuupu, koto mu nu n kaapu mu i gye ye, sana man bila o kyoo ke dulinyaa ku ba laalaalowe, umu su lu ndaga u su ii kpee mu, anyin mu nu ba kili mu ba kyina fee anyin mu nu ba man su akyu. ³⁰ Kanin manja nu bamu nu ba boota to mu, ba waa fee i maa man tiri bamu, nu bamu nu bamu ansi i gyii mu koo, ba waa fee bamu ansi ii mee gyii, nu bamu nu ba soo mu, ba waa fee ato mu nu ba soo mu, i man gye bamu lee. ³¹ Bamu nu ba taa dulinyaa ato waasa bee sun kusun mu, ba waa fee i man tiri bamu. Lu fee kanan mu nu dulinyaa du nbuunbu numu mu, ku kyon numu.

³² N biti fɛɛ fan lɛɛ fane n-yu lu nfeere kibansa to. Nu onyin mu nu o man so okyu mu, Onyuripe mu kusun i tiri mu, lu fɛɛ ɛɛ kpan mu n-yu ɛɛ waa kusun kanan mu nu i gyii Onyuripe ansi. ³³ Amaa onyin kilipu bire, mu nfeere i gyan dulinyaa asin so nun, kanan mu nu ee bito o gyii mu-ka ansi. ³⁴ Imu so nfeere nnyo-nnyo nu o so. Nu okyu mu nu o man kili mu moɔ Onyuripe mu kusun i tiri mu. Lu fɛɛ imu i gye fɛɛ o taa mu n-yu ye mu kala kpini sa Onyuripe. Amaa okyu-kilipu bire mu nfeere i gyan dulinyaa asin so nun, ye kanan mu nu ee bito o waa ke o gyii mu-kuli ansi. ³⁵ Fɛɛ kanan mu nu i kye fane to so, nu n towe fane unumu n man gye ye n nyan fane nun. Amaa n bito fan waa koto mu nu ki de okpa yege ki buron, ke fan nye taa fane n-yu kpini sa Onyuripe mu naa lɔwe.

³⁶ Nu i kan ba fɛɛ onyin maa okyu ba nmina fɛɛ ba kili, nu onyin mu mee taale kitaa mu n-yu mu, nu okyu mu moɔ dan fuɔ kekili mu, onyin mu o waa koto mu nu ki dagaa, ke ba kili abaa. I man gye alibi nun.

³⁷ Amaa nu onyin kan fe nfeere ye o mee ye o kili, nu o yile so kanun mu, oku o man nyan mu, nu o taale kitaa mu n-yu mu i buron. ³⁸ Imu so onyin mu nu o kili okyu mu i buron, nu onyin mu nu o man kili okyu moɔ mu i buron gaa.

³⁹ Okyu kilipu mu nu mu-kuli san o te nkpa to mu, o mee taale kina mu-kuli ke o naa kili onyin pɔpwe. Amaa nu mu-kuli mu wu bire, o so okpa o taale kili onyin mu nu mu kɔkɔlo kii bito, amaa o baa o gye Krisito obuupu. ⁴⁰ Me ase mu, okyu kyina mu nkun mu, ii bito i waa odan sa mu, i kyɔ maa kili. Nu n kɔɔle gyii fɛɛ lbwaare Kayaayu mu ki te me to.

8

Agyito mu nu ba taa

lonɔ sa idakpa

¹ Nbuɔnbu, taa lu agyito mu nu ba taa lonɔ sa idakpa mu, an nyi fɛɛ anɛ kpini an so kinyi fɛɛ kanan mu nu fen taale fen towe mu. Kinyi u biya n-yu kikusaa, amaa kebito ku kye asa to. ² Osa kumaa mu nu ɛɛ fe nfeere fɛɛ o nyi koto ku mu, o mee nyi naa fuɔ kanan mu nu i dagaa fɛɛ o baa o nyi mu. ³ Amaa omu nu ee bito lbwaare mu, mu nu lbwaare nyi.

⁴ Imu so lu agyito mu nu ba taa lonɔ sa idakpa mu kigyii mu, an nyi fɛɛ idakpa ku man bu to nu ki so nkpa, nu an nyi fɛɛ lbwaare kulun nkun i bu to. ⁵ Halu idakpa mu nu beɛ tu bamu ye anyuripe nu ba bu susu abee kase so, nu i gye kesintin fɛɛ idakpa ye anyuripe gaalaagaa ba bu to gbaa mu, ⁶ aneɛne bire, lbwaare kulun nu an nyi maa bu to, nu mu i gye Ose mu nu o twɔ koto kumaa numu, nu an bu to sa mu, nu Onyuripe kulun i bu to, mu i gye Yesu Krisito mu nu lbwaare bola mu so twɔ koto kumaa numu, nu mu so nu an bu to.

⁷ Amaa man gye okumaa numu i nyi fale asin numu. Idakpa asin mu i wula dun aku, imu so ba lu ndaga nu ba kan gyii kanun agyito mu, beɛ fe nfeere fɛɛ agyito mu i gye idakpa lɛɛ nun. Ba maa man pu bu abwaaresin mu to gaa so mu, nu ba kan gyii mu beɛ fe nfeere nun fɛɛ ba waa bamu n-yu ineesi. ⁸ Amaa agyito mee taale kye ane to ke a nin tiri lbwaare. Nu a man kan gyii mu, a mee ye a pan sehn, nu an kan gyii moɔ mu, a mee ye a nye sehn.

⁹ Amaa fan baa fan da so lu okpa mu nu fan nye mu so, ke bamu nu ba man pu bu abwaaresin mu to gaa mu, ba man tye kɔkɔle-gyii to. ¹⁰ Nu i kan ba fɛɛ oku mu nu o man pu bu abwaaresin mu to gaa, nu o wu fu mu

nu fu nyi abwaaresun mu to gaa, fu maa te odakpa to fii gyii mu, umu i mee yege, ke ngbaa mu o naa gyii agyito mu nu ba taa lonjo sa odakpa mu abee? ¹¹ Imu su fu burisa mu nu Krisito wu sa mu, nu o man pu bu abwaaresun mu to gaa mu, ee biti o nyita lu fu kinyi gaa mu su. ¹² Nu fu kan waa fu burisa alibi fale okpa su mu, fu yege nu mu kikoolo-gyii ki lee su, nu fu waa Krisito alibi. ¹³ Imu su nu agyito mu nu n gyii, ii biti i yege me burisa o tye alibi to bure, n mee bila ye n gyii kanun agyito manja, ke n yege o lu tye.

9

Ikpa mu nu i de sa Krisito asunpu

¹ N man bu me n-yu nin abee? N man gye Krisito osunpu nin abee? N man wu Yesu ane-Nyiripe nin abee? Man gye fane i gye kusun mu nu n waa sa Onyiripe mu tonjo? ² Halu nu aku ba man ku me fee n gye Krisito osunpu gbaa mu, fane fane bure n gye Krisito osunpu sa fane. Lu fee fane gbaa-gbaa fane kakyina Onyiripe mu to mu, umu ii duligi fee n gye Krisito osunpu nin.

³ Fale asin numu nu n su n lee bamu nu bee towe ye n man gye Krisito osunpu mu konjo. ⁴ N maa Banabasi a man su okpa fee i gyii ke anuu lu kusun mu nu an sun mu su abee? ⁵ A man su okpa fee a kili Krisito abuuu akui, ke a taa bamu buu ane n-yu fee kanan mu nu Krisito asunpu aku, ye Onyiripe Yesu mu-supu ana ye Pita bee waa mu abee? ⁶ Abee ane nkun i dagaa fee a taa ane abaa waa kusun biti ane agyito-gyisa?

⁷ Onaakoru moo ii sun kusun, nu ee ka mu gbaa-gbaa mu n-yu kuko? Odoo mu i bu to, nu o mee gyii mu ndoo to agyito? Atobwaayaa okpapu moo i bu to, nu o mee nuu mu atobwaaya mu kinyapu-kyu. ⁸ Man gye nyimisa nfere nu n su n towe fale asin numu, lu fee i bu lbwaare nbara mu to gbaa. ⁹ Ba kyuroo yila Mosesi Nbara mu to ye, "Man njina naate-nyinsa konjo, saja mu nu ee waa agyito to kusun mu." Amoo fu nyi fee unaate-nyinsa asin nkun nu lbwaare towe fale? ¹⁰ lbwaare maa towe kanun mu, man gye ane nu ee towe ee sa abee? Eehn! Kesintin, ane nu ba kyuroo umu sa. Lu fee omu nu ee banje ifole, ye omu nu ee tije ayu mu, bamu kpini bee waa kanun yege ba su tamaa fee bee nye bamu agyito-gyisa lu umu to. ¹¹ Nu an maa duu kayaayu to ato duusa fane to mu, nu a nye kakyina numu to ato tirisa lu fane ase mu, ii kisi nun? ¹² Nu aku ba su okpa fee ba koolo fale ato tirisa lu fane ase mu, a man su okpa an kyo bamu?

Halu a maa su kanun okpa gbaa mu, a man taa umu waa sehn. Amaa an nye kenyiita yile to, ke i man nye tii Asin danbirasa lu Krisito su mu ki yelige. ¹³ Fan man nyi fee bamu nu bee sun kusun kabwaare-sunkpa aye mu to mu, bee nye bamu agyito bee lu toto nun? Nu fan man nyi fee bamu nu bee lee saraga lbwaare kaswu mu su gbaa, bee nye bamu lee lu ato mu nu ba taa ba lee saraga sa lbwaare mu. ¹⁴ Kanun manja nu Onyiripe Yesu sa konjo yila ye, bamu nu bee towe asin danbirasa mu, bee biti ba nye bamu agyito gyisa lu bamu asin danbirasa kitowe mu to.

¹⁵ Amaa n man taa fale ikpa umu to oko waa kusun. Nu n man kyuroo umu nin ke i yege fan waa kanun ato sa me. Nu n kan wu gbaa mu, i bo fee oko o maa yege nu kutu mu nu kumu su n kaapu me n-yu mu i maa waa kyan. ¹⁶ Nu n kan towe asin danbirasa mu, n man su okpa fee n kaapu me n-yu. I dan i gye nin fee, n towe asin danbirasa mu. Imu su

nu n kan n man towe asin danbirasa mu, me laaku. ¹⁷ Nu n kan n waa kusun mu me kipiye to mu, n biti n nye kukoka lala. Nu n man kan sun kusun mu lu me kipiye to bire, n dan waa kusun mu nu lbwaare taa sa me ye n waa mu nin dee. ¹⁸ Nu mine i gye me kukoka? Imu i gye fee n towe asin danbirasa mu yege n man koole umu sehn, nu n mee taa ukpa mu nu n su lu asin danbirasa kitowe mu su taa nye me ato tirisa.

¹⁹ N bu me n-yu nin, n man gye oku kinye, amaa n waa me n-yu kinye sa okumaa numu, ke n nye-nye asa kukyo ba be bilinji Krisito lee. ²⁰ Nu n maa bu Gyiwu abi ase mu, n waa me n-yu nin fee Gyiwu obii, ke n nye-nye bamu ba be bilinji Krisito lee. Nu n maa bu bamu nu ba bu Mosesi nbara mu kase mu, yege mee me n man bu nbara mu kase mu, n waa me n-yu nin fee kanan mu nu ba du mu, ke n nye-nye bamu ba ba bilinji Krisito lee. ²¹ Kanin okpa kulon su nu n maa bu bamu nu ba man bu Mosesi nbara mu kase mu, n waa me n-yu fee asa mu nu o man bu nbara mu kase, ke n nye-nye bamu ke ba be buu Krisito. Inumu i mee kaapu nin fee n mee buu lbwaare nbara mu, n buu Krisito nbara mu nin. ²² Nu n maa bu bamu nu ba man pu bu abwaaresin mu to gaa ase mu, n waa me n-yu nin fee ngbaa me n man pu bu abwaaresin mu to gaa, ke n nye-nye bamu ba be buu Krisito. N taa me n-yu waa kuto kumaa numu sa asa kpini, ke n nye-nye okpa kumaa numu su yege bamu aku ba nye kamolige. ²³ Asin danbirasa mu su nu n waa inumu kpini, ke n nye-nye kusee mu nu i bu asin danbirasa mu to mu.

²⁴ Fan man nyi fee asilepu kukyo bee waa kadandan abaa kisile to mu, bamu to okulon ii biti o gyii su ke o nye kakae. Imu su fan payi ansi sile kanan mu nu fan nye gyii su, ke fan nye umu kakae.

²⁵ Osa kumaa mu nu o gye kadandan abaa osilepu mu, ee payi mu ansi ee kubla mu n-yu danbirasa. Bamee bamu bire, bee waa kanin bee biti kakae mu nu kii biti ki be nyita. Amaa aneene bire, an payi ansi an sun an biti kakae mu nu ki mee nyita kpini-kpini. ²⁶ Kanin su n mee sile fee asa mu nu ee sile ktyan, nu n mee ko kolu fee omu nu ee tw akotoo afuu to. ²⁷ N nyan me n-yu, nu n yege nu kii nu me ase, ke i man naa ba fee, nu n kan towe asin danbirasa sa asa mu, ke meeme n pan kakae mu.

10

Fan man waa alibi mu nu

Istrayi abi ba waa mu

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n biti fee fan nyini kuto mu nu ki kyina waa ane naana ana mu. Saja mu nu ba kusu lu Egyipiti ba buu Mosesi bee kpee mu, lbwaare i yege nu kabwaare-wole kun bamu kpini, nu opu banje to kinyo nu bamu kpini ba nate kumu to bole lu. ² Lu kabwaare-wole mu nu ki kun bamu ye opu mu to kinate faa mu su mu, ba nye lbwaare kekyugyee bilinji Mosesi abupu. ³ Bamu kpini ba gyii agyito mu nu i lu lbwaare ase mu. ⁴ Nu bamu kpini ba nuu nkyu mu nu lbwaare yege nu i lu kifule to mu. Ba nuu lu kifule mu nu kumaa bamu ba naa mu, nu kanin kifule manja i gye Krisito. ⁵ Amaa imaa umu kpini gbaa mu, lbwaare ansi i man gyii bamu gaalaagaa su, nu ba wu-wu yaase ba de ofuli mu su.

⁶ Nbuinbu asin numu kpini i waa nin kaapu i da ane amu to, ke i man yege ane nfeere i gyaga alibi kiwaa su, fee kanan mu nu adidaapu mu ba waa mu. ⁷ Fan man sun idakpa fee kanan mu nu bamu to aku ba kyina waa mu. Ba kyuroo Asinkyan yilasa mu to lu bamu su ye, "Asa mu ba

kyina nu ba gyii, nu ba nuu, nu ba kusv yile kyaa.” 8 A man waa kakyu abee kanyin biti kigyagaa fee kanan mu nu bamu to aku ba daa kyina waa mu, nu kake kolon to bamu asa ngbin adonyo ye asa ba wu mu. 9 Fan man yeye a tsv Onyiripe lbwaare to ku, fee kanan mu nu bamu aku ba daa kyina waa mu, nu ananse ba be dupi bamu mo mu. 10 Fan man kolite fee kanan mu nu bamu aku ba kyina kolite mu, nu lbwaare sun mu kaboo mu nu ee mo asa, nu o ba mo bamu mu.

11 Asin numu kpini i tu asa mu, nu i gye sinkaala sa asa. Ba kyuroo umu yila fee i da ane amu to. Lu fee saja mu nu an bu dulinyaa to fale mu, ii kpee laalaalwue numu. 12 Imu sv okumaa mu nu o nyi ye o yile mu ayaa sv kenken mu, o baa o da sv ke o man lu tye. 13 Kutsv to ku ku man ba fane sv yeye ki man pita ba nyimisa sv. lbwaare gye kesintin wuya, nu o mee ye o yeye kutsv to ku mu nu fen mee ye fan taale yile to mu ki ba fane sv. Amaa nu kutsv to ku kan ba fane sv mu, lbwaare ii biti o kaapu fane okpa ke fan taa lu to, ke fan taale yile to.

14 Imu sv me burisa ana danburasa, fan lee fane n-yu lu idakpa kusun to. 15 N towe fane ase fee anyaastnpu, umu sv fane gbaa-gbaa fane fan fe nfeere lu asin mu nu n towe fale to ku. 16 Ane Krisito abuupu a maa gyii Onyiripe agyito mu, kuspu ye nta mu nu an taa afwaala an sa lbwaare mu, an kan nuu koopu mu to mu, i kaapu nun fee anaa Krisito an buga waa kukolon lu nkalan mu sv. Nu an kpee bodobodo to mu, u waa nun fee anaa Krisito an buga waa kukolon mu kayi-wule to nun. 17 Lu fee bodobodo kolon i bu to, halu a maa ky falale gbaa mu, an gye kayi-wule kolon nun, lu fee ane kpini an gyii bodobodo kolon manja.

18 A taa Istrayi abi asin kaala ku. Bamu nu ba taa kutobwaaya loho sa lbwaare mu, nu ba gyii umu mu, i kaapu nun fee ba maa lbwaare ba waa kukolon mu kooriga kaswu mu sv. 19 Nbuunbu mune nu n biti n towe? I kaapu nun fee atobwaaya mu nu ba taa loho sa mu i gye kuto ku, abee idakpa mu i gye kutoku? 20 Aye, amaa n biti n kaapu nun fee, idakpa asunpu koloho mu nu bee loho mu, bee loho bee sa nbwu libi nun, man gye lbwaare. N mee biti fan naa nbwu libi fan maa buga. 21 Fan mee taale nuu Onyiripe Yesu koopu mu to, ke fan bila naa nuu nbwu libi koopu to. Fan mee taale gyii Onyiripe Yesu agyito, ke fan bila naa gyii nbwu libi agyito. 22 Nu an kan waa kanin mu, an biti lbwaare o nye agbu nun abee? An bulun an ky lbwaare nun abee?

*Fan waa ato mu nu u
biya lbwaare bonyaa*

23 Fane to oku i towe ye, “N sv okpa fee n waa kuto kumaa numu.” I gye kesintin, amaa man gye umu kpini i buron sa me. Fen towe ye, “N sv okpa fee n waa kuto kumaa numu.” Amaa man gye kuto kumaa numu u kye to. 24 Oku o man ku biti kuto mu nu ki buron sa mu wule nkun, amaa o ku biti kuto mu nu ki buron sa mu burisa ana.

25 Fen taale gyii kunun kumaa mu nu bee fe kunun ofekpa, amaa fan man taase katn mu nu ki lu, ke i wuliti oku nfeere to. 26 Lu fee ba kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to ye, “Kase ye kuto kumaa mu nu ki bu kimu sv mu kpini gye lbwaare lee nun.”

27 Nu bamu nu ba man gye Krisito abuupu mu to oku kan da kibaa tu fane ye, fan ba ke fan buga gyii, nu fan waa nfeere ye fen kpee mu, fen gyii agyito kumaa mu nu ba taa be yii fane ansi to, ke fan man taase sehn,

ke i wuliti oku nfeere to. ²⁸ Amaa nu oku kan towe fane ye, ba taa agyito numu sa odakpa mu, lu omu nu o towe fane ye asa nfeere su mu, fan man gyii. ²⁹ Man gye fane nfeere su nun n towe kanin, amaa omu nu o towe fane mu nfeere su. Fane oku ii biti o taase ye, "Nu n kan su okpa n gyii ato numu mu, mine u waa nu oku nfeere su mu, n mee taale gyii?" ³⁰ Nu n kan taa afwaala sa lbwaare poyi nu n gyii agyito mu, mine i waa nu oku i pwu me yege n taa afwaala sa lbwaare poyi nu n gyii?"

³¹ To! Kuto kumaa mu nu fen waa nun-oo, fen gyii nun-oo, fen nuu nun-oo, fan waa umu kpini kanan mu nu ii biti i taa bunyaa sa lbwaare. ³² Amaa fan man kan waa kuto mu nu kii biti ki yege asa ba siti tye bamu kukoole-gyii to, ba gye Gyiwu abi nun-oo, bamu nu ba man gye Gyiwu abi nun-oo, halu bamu nu ba gye Krisito akooole-gyipu gbaa. ³³ Kanin nu ngbaa me n waa. N waa kuto kumaa mu nu kii biti ki gyii okumaa numu ansi okpa kumaa numu su. Lu fee n mee waa kuto mu nu ki buron sa me wole nkun, amaa kuto mu nu ki buron sa asa gaalaagaa, ke ba nye kamolige.

11

¹ Imu su fan kase me to, fee kanan mu nu n kase Krisito to mu.

Kabwaare-sun to nbara lu

kumu su kubun

² N yin fane, lu fee fen nyinji me su lu kuto kumaa kinumu to, nu fen buu kikaapu mu nu n taa waa fane abaa to mu.

³ Amaa n biti fan bu fee onyin kumaa kumu i gye Krisito, nu okyu-kilipu kumu i gye mu-kuli, nu Krisito kumu i gye lbwaare. ⁴ Imu su onyin kumaa mu nu ee kule kabwaare-kule, abee lbwaare u bola mu su ee towe, yege o bun mu kumu su mu, ee gyila mu kumu mu nu ki gye Krisito mu ipeeli numu. ⁵ Nu okyu kumaa mu nu ee kule kabwaare-kule abee lbwaare u bola mu su ee towe, nu o man bun mu kumu su mu, ee gyila mu kumu mu nu ki gye mu-kuli ipeeli numu, i dan i du nun fee maa kpaate mu kumu mu. ⁶ Nu okyu mu nu o man kan bun mu kumu su bure, i dagaa maa kpaate mu kumu. Nu i gye ipeeli-sin sa okyu maa kpaate mu kumu, abee maa gyate mu inyini su mu, kanin bure o bun mu kumu su. ⁷ Onyin bure man dagaa maa bun mu kumu su, sarja mu nu ee kule kabwaare-kule, abee lbwaare u bola mu su ee towe mu. Lu fee onyin mu to nu lbwaare keduli ye mu bunyaa u lee u kaapu. Amaa okyu mu u lee onyin bunyaa u kaapu. ⁸ Lu fee lbwaare man tuu onyin lu okyu to, amaa o tuu okyu nun lu onyin to. ⁹ Nu lbwaare man tuu onyin nun sa okyu, amaa o tuu okyu nun sa onyin. ¹⁰ Lu utumu su ye lbwaare nboco su mu, i dagaa okyu maa bun mu kumu su, ke i kaapu fee o bu mu-kuli kase.

¹¹ Amaa utumu kpini, lu onyiripe ukpa su mu, okyu tiri sa onyin, nu onyin gbaa tiri sa okyu. ¹² Lu fee okyu lu onyin to nun, nu okyu moco i kubge onyin. Amaa kuto kumaa numu lu lbwaare ase nun. ¹³ Fane gbaa-gbaa fane fan ku, nu okyu maa kule kabwaare-kule, yege o man bun mu kumu su mu, i buron kanin abee? ¹⁴ I wola i de fee onyin kumaa mu nu mu inyini i waa nsuu i kyole mu, i gye ipeeli sa mu. ¹⁵ Amaa okyu bure, nu o kan o su inyini bunswusa mu, i gye bunyaa nun sa mu. Lu fee lbwaare sa okyu inyini bunswusa nun, ke i bun mu su. ¹⁶ Amaa okumaa mu nu ee biti o gyii utumu umocro mu, kuto mu nu n su n towe i gye ye, a man buu ato waasa ku Krisito to tii utumu su. Nu lbwaare kubu-kubu kumaa numu to gbaa kanin nu i du.

*Ɔnyiripe agyito ye
imu ɔkpa sɔ kigyii*

¹⁷ Nbuunbu asin mu nu n biti n ba towe fane fale bure n mee yin fane, lu fee fane kigyanje kumaa numu to mu, i mee buya adanburasa, amoo ii nyita nin ii tii su. ¹⁸ Imu nu i gyankpaa mu, n nu ye sanja kumaa nu fane kubu fen gyanje mu, nbarige i bu fane to, nu n koole imu iku gyii. ¹⁹ Kesintin to, i dagaa nbarige i maa bu fane to, saamu ke i yege okumaa numu o bu fane to bamu nu bee sun lbwaare kesintin to. ²⁰ Nu fan maa gyanje mu, man gye Ɔnyiripe agyito mu, nu fen gyii. ²¹ Lu fee fan maa gyii mu, okumaa numu ii gyii mu lee nin, nu fen mee gyoo abaa, kanin su akun u moo aku, yege aku moo bee buu. ²² Imu sɔ fan man sɔ akpaara mu nu fen gyii ke fen nu imu sɔ nin? Abee fen biti fan nbaaba lbwaare kubu mu nin, ke bamu nu ba man sɔ sehn mu ba gyii ipeeli? Mine nu fen biti n towe fane? N yin fane unumu sɔ abee? N mee ye n yin fane.

²³ Lu fee kuto mu nu n nye lu Ɔnyiripe Yesu ase mu nu n taa kaapu fane. Imu i gye fee, kagyanbwe, pɔyi ke ba lee ane-Nyiripe Yesu sa mu, o taa bodobodo, ²⁴ nu o fwaala lbwaare, nu o gya bodobodo mu to, nu o towe ye, "Inumu i gye me kayi-wule, mu nu n taa sa fane. Fan waa fale taa nyinji me." ²⁵ Ba maa gyii lɔwe mu, ɔkpa kulɔn manja sɔ o taa kooɔpɔ ye nta mu, nu o towe ye, "Kooɔpɔ numu i gye me nkanan mu nu lbwaare taa waa katowe kyula pɔpwe maa asa nsana. Fan waa fale, sanja kumaa mu nu fan nuu imu mu, taa nyinji mu." ²⁶ Kanin sɔ sanja kumaa mu nu fen gyii bodobodo numu, nu fen nuu lu kooɔpɔ numu to mu, i kaapu nin fee fen da Ɔnyiripe Yesu kelewu mu kibonbon naa fuu sanja mu nu ee biti o bwii ba mu.

²⁷ Imu sɔ okumaa mu nu ee gyii Ɔnyiripe Yesu bodobodo abee ee nuu lu kooɔpɔ mu to, ɔkpa mu nu i man dagaa sɔ mu, o gyii kɔpwe, lu fee o man buu Ɔnyiripe n-yu ye mu nkanan mu. ²⁸ Kanin sɔ, okumaa numu dagaa maa ku mu gbaa-gbaa mu kɔkɔlɔ to, pɔyi ke o lan gyii bodobodo mu, ke o nuu lu kooɔpɔ mu to. ²⁹ Lu fee okumaa mu nu ee gyii bodobodo mu, nu ee nuu lu kooɔpɔ mu to, nu o mee bu Ɔnyiripe n-yu mu kase mu, o gyii kɔpwe. ³⁰ Lu fale sɔ nu fane to gaalaagaa n-yu i yolage fane, nu fen lo, nu aku moo ba wu. ³¹ Amaa nu an kan gyankpaa ku ane gbaa-gbaa nkɔlɔ to pɔyi mu, naafoo lbwaare mee ye o bun ane kɔpwe. ³² Amaa nu lbwaare kan bun ane kɔpwe nu o bite ane kusɔ mu, ee waa kanin nin, ke o man taa ane tii dulinyaa asa mu nu ee biti o muuri mu sɔ.

³³ Imu sɔ me-daa ana ye mi-supu ana, nu fan kan gyanje ke fan gyii Ɔnyiripe agyito mu, fan gyoo abaa. ³⁴ Nu akun a kan a moo oku mu, o gyankpaa gyii mu kɔkpaara sɔ, saamu, nu fan gyanje mu i mee ye i buya lbwaare kɔpwe kubun.

Nu lu asin mu nu i san mu bure, n kan ba mu, n biti n loɔɔo imu sa fane.

12

Ibwaare Kayaayu to kakee

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, lu lbwaare kayaayu to nkee asin mu bure, n mee biti fee fan kyuna kitentenbiri to. ² Sutaane pɔna fane, nu fan foyi, nu fan naa sun idakpa mu nu i mee towe. ³ Imu sɔ n biti fan bu fee, okumaa mu nu lbwaare Kayaayu bu mu to mu, mee taale towe ye, "Nbusaa asin i

gyan Yesu su.” Nii oku mee taale lee towe ye, “Yesu i gye Onyuripe,” amoo Kayaayu Kyirekyire mu bu mu to.

⁴ Kayaayu to nkee mu i kwu i kwu, amaa lbwaare Kayaayu kulun manja u kee umu kpini. ⁵ Kusun kukwu-kukwu ki bu kabwaare-sun to, amaa Onyuripe kulun manja nu an sun. ⁶ Nii Kusun sunsa gbaa bu to kukwu-kukwu, amaa lbwaare kulun manja u sa okumaa numu olun, nu o su ee sun kusun kumaa numu.

⁷ Amaa Kayaayu mu lee mu n-yu kaapu okumaa numu to, nu o sa okumaa numu nkyeto mu nu i nye kye kubu mu to. ⁸ Kayaayu manja u sa oku kanyaasin katowe, nu ee sa oku moo kinyi katowe. ⁹ Nii Kayaayu kulun manja u sa oku kikole-gyii lala, nu ee sa oku moo olun mu nu o taa kye alo. ¹⁰ Kayaayu mu u sa oku olun mu nu o waa asin kyinkyinsa, nu oku moo lbwaare bola mu su ee towe, nu o sa oku moo o bu n-yaayu danbirasa ye alibi. Nii o sa oku moo katowe mu nu o mee nu kase, nu o sa oku katowe mu nu o mee nu mu kase kilae. ¹¹ Inumu kpini i gye Kayaayu kulun manja kusun sunsa, nu o su umu ee sa okumaa numu fee kanan mu nu ee biti.

Kayu-wole kulun ye kumu abaafun

¹² Nyumisa kayu-wole su abaafun-abaafun kokyoo, halu i maa kwu i kwu gbaa mu, i san i gye kayu-wole kulun. Kanun nu Krisito kubu gbaa ki du nun. ¹³ Kayaayu kulun manja i yege nu ba gye ane kpini lbwaare kekyugye, ba waa Krisito kayu-wole kulun. Halu bamu nu ba gye Gyiwu abi, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi, ye anye, ye bamu nu ba man gye anye gbaa mu, lbwaare sa Kayaayu kulun manja nu ku waa kusun ane nkolo to.

¹⁴ Nyumisa kayu-wole su abaafun kukwu-kukwu kokyoo, man gye kubaafun kulun. ¹⁵ Nii kyaa kan towe ye, “N man gye kibaa, umu su n man tii kayu-wole mu su” mu, halu nu ki kan towe kanun gbaa mu, ki san ki tii n-yu mu su. ¹⁶ Nii kusu kan towe ye, “N man gye kinsi, umu su n man tii kayu-wole mu su” mu, halu nu ki kan towe kanun gbaa mu, ki san ki tii n-yu mu su. ¹⁷ Nii kayu-wole kpini ki daa ki gye kinsi nkun nun, nene nu kii biti ki waa nu asin? Nu ki daa ki gye kusu nkun nun, nene nu kii biti ki waa nu oson? ¹⁸ Amaa lbwaare taa nyumisa abaafun mu kukumaa numu yii kayu-wole mu su opula mu nu ee biti. ¹⁹ Nii abaafun mu kpini i daa i gye kubaafun kulun mu, naafoo nene nu kayu-wole mu ii biti o baa o du? ²⁰ Amaa kanan mu nu i du mu, abaafun-abaafun mu i kyo, amaa i gye kayu-wole kulun nun.

²¹ Umu su kinsi ki mee taale towe kibaa ye, “Fu nkyeto man tiri me.” Nii kumu ki mee taale towe ayaa ye, “Fane nkyeto man tiri me.” ²² Nii fan ku mu, nyumisa kubaafun mu nu fan ku ye ki man bulun mu, kumu asin i tiri gaa. ²³ Kayu-wole abaafun-abaafun mu nu i man su beeree gaa mu, umu manja nu an munkura. Nii umu nu i man buron ansi su mu, umu nu an ku su danbirasa. ²⁴ Amaa ane abaafun mu nu i buron ansi su mu, i man tiri fee a ku umu su ye odan. lbwaare taa kayu-wole abaafun mu nun kyaga abaa su, nu o taa bunyaa sa umu nu i man su bunyaa umu gbaa-gbaa umu kibaa su mu, ²⁵ ke nbarige to ku i man ba kayu-wole mu to, amaa umu kpini u ku abaa su kyeekeye. ²⁶ Nii kubaafun kulun ii gyii aworufo mu abaafun mu kpini ii gyii aworufo, nu kubaafun kulun kan nye bunyaa mu, abaafun mu kpini ii gyii okon.

²⁷ Nbuunbu fane kpini i buga waa kayu-wole mu nu ki gye Krisito lee mu. Nii fane okumaa numu gye kumu kubaafun ku nun. ²⁸ Nii lu Krisito kubu

mu to mu, lbwaare lee aku, nu o sa bamu asunsunsa. Kigyankpaasa mu i gye Krisito asunpu, nu kinyosapu mu i gye lbwaare atowepu, nu kisasapu mu i gye abwaaresun akaapupu. Nu o bula lee adangana awaapu, ye bamu nu bee kye alo, ye asa akyetopu, ye bamu nu bee ku Krisito kubu mu asin to, ye bamu nu bee towe ntowe mu nu be mee nu umu kase. ²⁹ Bamu kpini ba gye Krisito asunpu nun abee? Bamu kpini ba gye lbwaare atowepu nun abee? Bamu kpini ba gye abwaaresun akaapupu nun abee? Bamu kpini ba gye adangana awaapu nun abee? ³⁰ Bamu kpini ba su kakee mu nu ku kye alo nun abee? Bamu kpini bee towe ntowe mu nu be mee nu umu kase abee? Bamu kpini ba su kakee mu nu ku lee katowe mu nu be mee nu kase mu nun abee? Ayee! ³¹ Amaa fan taa fane nkolo kpini biti Kayaayu nkee mu nu i tiri gaa mu.

Nu nbunbu n biti n kaapu fane okpa mu nu ki tiri ku kyoo umu kpini.

13

Kanan mu nu Kebiti ki du

¹ Nu n kan n taale n towe asa abee lbwaare nboo nde toweasa, nu n man su kebiti sa me birisa mu, i du nun fee agongon mu nu ki su olanba mu, abee kidulonbi mu nu ki su ulawo mu. ² Nu n kan n su kakee mu nu lbwaare u bola me su ee towe, nu n nyi lbwaare asin baalasa kpini, nu n su kinyi, nu n su kikoolo-gyii mu nu n taale kusaa abu gbaa, nu n man su kebiti bire, n man gye sehn. ³ Nu n kan taa me koto kumaa mu nu n su kee atiripu, nu n kan taa me n-yu sa ye ba tuwa gbaa,* nu n man su kebiti mu, n mee ye n nye tonoo ku.

⁴ Okumaa mu nu o su kebiti mu, o su kenyiita, nu ee waa kidanbirasa, nu o man su kayu-basa, nu o mee waa alala-sin, nu o mee kaapu mu n-yu. ⁵ O mee waa kumu nu ki man dagaa, nu o mee ku ee biti mu nkun lee, nu o mee nye agbu bilen-bilen, nu o mee taa oko asin ee waa mu oto to. ⁶ Okumaa mu nu o su kebiti mu, alibi kiwaa i mee waa mu okon, amaa mu ansi i gyii kesintin su. ⁷ Sanja kumaa ee yile to naa fuu okaa, nu o su kikoolo-gyii, ye kenyiita, ye tamaa koto kumaa numu to.

⁸ Kebiti ki man su okaa. Amaa lbwaare kubola su ee towe, ye katowe mu nu be mee nu kase, ye kinyi, umu kpini ii biti i ba fuu okaa. ⁹ Lu fee koto mu nu lbwaare yeye nu an nyi, ye umu nu ee bola ane su ee towe mu i gye gberee nun. ¹⁰ Amaa nu koto mu nu ki du kyeekyee lwe kan ba mu, kumu nu ki man du kyeekyee mu ii biti i kyun. ¹¹ Sanja mu nu n gye kebii mu, n towe fee kebii, nu n fe nfeere fee kebii, nu n gyii umooere fee kebii. Amaa n maa ba dan mu n yeye abii-sin mu. ¹² Nbuunbu bire, an wu ato nun fuu ane ansi su, fee a maa ku digi mu nu ki man ku to mu to, amaa sanja ku an biti a wu koto kumaa ane ansi su danbirasa. Nbuunbu asin mu nu n nyi mu i gye gberee, amaa sanja ku n biti n bu koto kumaa to lwe, fee kanan mu nu lbwaare nyi me mu.

¹³ Fee kanan mu nu i du mu, ato asa anumu i bu to. Imu i gye kikoolo-gyii, ye tamaa ye kebiti. Amaa kebiti i kyoo umu kpini.

14

Ntowe nkee asin

* 13:3 13:3 Tuwa: Giriki iwole ako u towe nfi ye "ke n nye kaapu me n-yu".

¹ Fan payi ansi buu kebiti ukpa, ke fan taa fane nkolo kpini biti Kayaayu to nkee mu, fonfon lbwaare kubola nyimisa su ee towe kakee mu. ² Nu oku u towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, o mee towe ee sa asa, amaa ee towe ee sa lbwaare nin, lu fee oku mee nu kutu mu nu ee towe mu kase. Lu lbwaare Kayaayu mu olon to mu, ee towe lbwaare asin baalasa. ³ Amaa osa mu nu lbwaare u bola mu su ee towe mu, ee towe ee waa asa olon to, ye aniya to, nu ee yuula bamu nkolo. ⁴ Osa mu nu ee towe katowe mu nu asa be mee nu kase mu, u kye mu wole nkun to nin, amaa omu nu lbwaare u bola mu su ee towe mu, u kye Krisito kubu mu kpini to nin. ⁵ Naafoo n biti fee fane kpini fan towe ntowe mu nu fen mee nu umu kase mu, amaa kumu nu n biti i gye ye fan lee lbwaare asin towe. Lu fee omu nu lbwaare u bola mu su ee towe mu, kyo omu nu ee towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, amoo oku bu to nu ee taale lee umu kase, ke i nye kye Krisito kubu mu to.

⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, nu n kan ba fane ase n towe katowe mu nu fen mee nu umu kase mu, mune tonu nu fen biti fan nye lu umu su? Amaa nu n bya fane lbwaare asin kuleekaapu, abee kanyaasin, abee asin mu nu lbwaare bola me su towe, abee asin kaapusa mu, inumu ii biti i kye fane to. ⁷ Fan yege a taa ato lansa fee nleebi ye adunle mu nu i man su nkpa waa sankaala. Nu oku kan ee fule keleebi abee ee lan kidunle, nu ii mee su kanan mu nu i dagaa mu, nene nu bee biti ba waa bu umu asubi mu okon? ⁸ Nu kinaa kabile ofulepu mu man kan fule kabile ti kyeekyee mu, nene nu bee biti ba waa bu fee ba kula kpee kinaa? ⁹ Kanin manja nu i de sa fane. Nu fan kan fen towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, nene nu oku ii biti o waa bu kutu mu nu fen towe? I du nin fee fen maa towe fen sa afuu mu. ¹⁰ Ntowe kukwu-kukwu gaalagaa i bu dulinyaa to, amaa umu kpini i su umu kase. ¹¹ Nu n mee kan n nu katowe mu nu oku u towe me ase mu, o gye ofo kyilim me ase, nu ngbaa me n gye ofo kyilim mu ase. ¹² Kanin nu fane gbaa fane mu nu fen taa fane nkolo kpini biti lbwaare Kayaayu to nkee mu, fan kpan fane n-yu biti nkee mu nu ii biti i yege Krisito kubu mu ki nye olon dan tii su mu.

¹³ Imu su osa mu nu ee towe katowe mu nu be mee nu umu kase mu, i dagaa maa kule lbwaare ke o sa mu kakee mu nu ee taale lee umu nu ee towe mu kase. ¹⁴ Lu fee nu n kule kabwaare kule katowe mu nu be mee nu umu kase mu, lbwaare Kayaayu mu nu o bu me to mu u kule, amaa me nfeere bire i man tii su. ¹⁵ Imu su mune nu n biti n waa? N biti n taa Kayaayu mu nu o bu me to mu kule kabwaare-kule, nu n biti n taa me nfeere gbaa kule kabwaare-kule. N biti n taa Kayaayu mu nu o bu me to mu bu olon, ke n taa me nfeere gbaa bu olon. ¹⁶ Nu oku kan taa Kayaayu mu nu ki bu mu to ee fwaala lbwaare katowe mu nu be mee nu umu kase mu to mu, nene nu asa pupwe mu nu ba bu bamu to mu bee waa kyula su ye, "I waa kanin", * yege be mee nu asin mu nu ee towe mu kase? ¹⁷ Halu nu fu afwaala mu nu fu su fu sa lbwaare mu i baa i buron nene, i mee ye i kye fu burisa ana mu to.

¹⁸ N fwaala lbwaare fee n maa towe ntowe mu nu asa be mee nu umu kase mu n kyo fane okomaa numu. ¹⁹ Amaa nu n biti n towe Krisito kubu to mu, n towe ntowe mu nu asa bee nu kase n su n kaapu bamu, i kyo fee n maa towe ntowe ngbin-du mu nu asa be mee nu umu kase.

* 14:16 14:16 "I waa kanin" kase i gye Amen.

²⁰ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, fan yege nfeere ki fe fee nbii. Lu alibi ukpa kukwu-kukwu su mu, fan baa fan du fee nbii, amaa fane nfeere to mu, fan kaapu fee fan dan. ²¹ Ibwaare Asinkyan yilasa mu to mu, Onyuripe Ibwaare towe ye,

“N biti n bola asa mu nu ba su ntowe kukwu-kukwu mu su,
ye afo kyilim ntowe su n towe sa me asa.

Halɔ umu kpini gbaa mu, ba mee ye be nu me ase.”

²² Imu su katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, i man gye sɔnkaala sa akɔle-gyipu, amaa asɔn mu nu Ibwaare bola nyimisa su towe mu, gye sa bamu nu ba gye akɔle-gyipu, man gye bamu nu ba man kɔle gyii.

²³ Imu su nu fane Krisito kubu mu kpini kan gyanje, nu okumaa numu u towe katowe mu nu asa be mee nu kase, nu asa pupwe ye bamu nu ba man kɔle gyii kan ba bu toto mu, ba mee ye ba towe ye fane kpini fen lo ubun nun? ²⁴ Amaa nu i kan ba fee Ibwaare u bola fane kpini su ee towe asɔn, nu bamu nu ba man kɔle gyii ye asa pupwe ba ba fane ngyanje mu to mu, ii biti i yege ba wu bamu alibi mu nu be waa. Ke fane asɔn towe mu ii biti i bun bamu kupwe. ²⁵ Inumu ii biti i yege bamu nkolo to asiri asɔn libi mu i lu ifuli, ke ba manja sun Ibwaare, bugi bamu nno towe ye, “Ibwaare bu fane ase kesintin.”

Krisito abi ngyanje nbara

²⁶ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, mune nu n biti n kaapu? Kuto mu nu n kaapu mu i gye ye, nu fan kan gyanje fen sun Ibwaare mu, fan waa kuto mu nu kii biti ki kye fane kpini to. Akuto fane to oku su kalunbu, oku mɔɔ su kɔkaapu, oku mɔɔ su kileekaapu, nu oku su katowe mu nu asa be mee nu umu kase, nu oku mɔɔ su katowe mu kase kile. I dagaa fan waa numu kpini ke i nye kye Krisito kubu mu to. ²⁷ Nu oku kan ee towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, i dagaa ba maa gye asa nyo abee asa asa, ke ba towe kukulun-kukulun, nu i tiri fee oku maa lee asɔn mu kase. ²⁸ Amaa nu oku kan o man bu to o lee umu kase bire, otowepu mu, o laato ngyanje mu to, ke o towe sa mu n-yu ye Ibwaare.

²⁹ Nu bamu nu Ibwaare bola bamu su ee towe mu, i dagaa ba maa gye asa anyo abee asa asa, ke asansa mu ba nu ke ba ku umu to ye dan.

³⁰ Amaa nu oku kan o te ngyanje mu to, nu o nye Ibwaare kileekaapu mu, omu nu o yile ee towe mu, o laato poyi. ³¹ Lu fee fane kpini fen taale towe asɔn mu nu Ibwaare u bola fane su ke fan towe mu, ke i yege fane kpini fan bula ke i kye fane to. ³² Osa kumaa mu nu Ibwaare bola mu su ee towe mu, ee taale kɔta mu n-yu lu mu katowe mu su. ³³ Ibwaare mee biti ato i suguti to, amaa ee biti kakyina to i baa i su kpee kyekye kayi-yuuli to.

Fee kanan mu nu i du Krisito kubu-kubu mu to mu, ³⁴ akyi ba bun bamu nno su kubu kumaa to. I man de okpa fee ba towe. Amaa ba biya bamu n-yu kase fee kanan mu nu nbara mu u kaapu mu. ³⁵ Nu ba kan ba su asɔn taasesa ku mu, ba tase bamu-kuli ana bamu akpaara su. Lu fee i gye ipeeli-sin fee okyɔ maa towe Krisito kubu to.

³⁶ Fane Korinto abi, fen nyi fee fane ase nu Ibwaare asɔn mu i piili abee? Abee fan nyi ye fane wole nkon ase nu i ba? ³⁷ Nu oku kan fe nfeere fee o gye osa mu nu Ibwaare u bola mu su ee towe, abee o su Ibwaare Kayaayu to kakee mu, i dagaa maa taale bu fee, umu nu n kyuroo n sa fane fale gye Onyuripe mu konosa. ³⁸ Amaa nu osa manja kan kina ye o mee nu fale asɔn mu, fane gbaa fan kina mu.

³⁹ Imu su me-daa ana ye mi-supu ana, fan taa fane nkolo kpini biti kakee mu nu lbwaare u bola fane su ee towe mu. Amaa fan man tii okpa ye oku o man nye towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu. ⁴⁰ Amaa fan waa kutu kumaa numu kyeekeye ye kumu okpa su.

15

Yesu kiyini lu lewu to

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, nbunbu n biti fee n nyini fane asin danbirasa lu Yesu mu nu n towe mu asin sa fane, nu fan koole kyula, nu fan san fan yile umu to mu. ² Nu fan kan ktaa asin danbirasa mu nu n towe sa fane mu to kenken mu, u biya fane kamolige. Nu u man gye kanin bire, fane kikoole-gyii ki gye kiyani.

³ Lu fee asin mu nu n nye, nu ngbaa me n su n sa fane nu i tiri u kyoo umu kpini mu, u gye ye Krisito ba wu lu ane alibi su, fee kanan mu nu ba kyoo waa Asunkyan yilasa mu to mu. ⁴ Nu ba pula mu, nu umu kake sasapu mu, lbwaare kiyini mu ba nkpa to fee kanan mu nu ba kyoo waa Asunkyan yilasa mu to mu. ⁵ Nu o lee mu n-yu kaapu Pita, nu o bwii lee mu n-yu kaapu asunpu kudu anyoo mu. ⁶ Imu kamaa mu o lee mu n-yu kaapu mu abuupu mu nu ba kyoo alifa anuu saja kolon to. Saja mu nu n kyoo umu mu bamu gaalaagaa ba san ba te nkpa to, nu bamu aku moo ba wu. ⁷ Imu kamaa mu o lee mu n-yu kaapu mu-supu Gyemisi, poyi nu o lee mu n-yu kaapu mu asunpu mu kpini. ⁸ Imu kpini laalaawe mu, o lee mu n-yu kaapu ngbaa me, mu nu n du fee omu nu o man fuu kikoole nu ba koo mu su.

⁹ Krisito asunpu mu kpini to mu, me u gye omu nu o man taa bamu to, nu n man dagaa gbaa ba tu me Krisito osunpu, lu fee n kyina nyanla Krisito abuupu mu. ¹⁰ Amaa lu lbwaare kabwaala mu su, nu n du fee kanan mu nu n du fale, nu mu kabwaala mu nu o su sa me mu, man gye kiyani. Nu n ba payi ansi waa kusun gaa n kyoo asunpu mu kpini, nu u man gye me kolon su nu n taale waa kusun mu, amaa lbwaare kolon mu nu ki bu me to mu u waa. ¹¹ Imu su, nu me ase nu fan nu asin danbirasa mu nun-oo, nu bamu ase nu fan nu nun-oo, umu kpini u gye asin kolon mu nu an towe sa fane, nu fan koole umu gyii mu.

Alewupu kiyini lu lewu to

¹² Nu a maa towe fane ye Krisito kiyini lu lewu to mu, mune u waa su nu fane aku bee gyii umooe, ye kelewu-kiyini man bu to? ¹³ Nu kelewu kiyini daa man bu to mu, kanin bire Krisito gbaa man kiyini ba nkpa to. ¹⁴ Nu Krisito man din kiyini ba nkpa to mu, kanin bire ane abwaaresin mu nu an towe mu, man su kyaare, nu fane kikoole-gyii mu gbaa man su kyaare. ¹⁵ Naafoo nu u gye kanin bire mu, ii biti u ba fee an tun antjesa gyaga lbwaare su, lu fee an towe kaapu to fee lbwaare kiyini Krisito lu lewu to. Amaa nu kelewu kiyini man bu to mu, kanin bire lbwaare man kiyini Yesu lu lewu to. ¹⁶ Lu fee nu kelewu kiyini man bu to mu, kanin bire Krisito gbaa man din kiyini ba nkpa to. ¹⁷ Nu lbwaare man din kiyini Krisito ba nkpa to mu, kanin bire fane kikoole-gyii ki gye kiyani, nu fan san fan bu fane alibi to. ¹⁸ Nu u gye kanin mu, u kaapu nun fee bamu nu ba koole Krisito gyii nu ba wu mu, ba wu muuri. ¹⁹ Nu u kan u gye kase

su nfi nkɔn nu an su tamaa Krisito to bire, ane asin i su kɔwɛɛ gaa i kyo okɔmaa numu dulinyaa numu to.

²⁰ Amaa umu kesintin i gye fɛɛ, lbwaare kyini Krisito lu lewu to ba nkpa to. Inumu i dan i gye kesintin nun fɛɛ, Krisito i gye ɔgyankpaapu sa alewupu mu nu lbwaare ii biti o kyini bamu lu lewu to ba nkpa to mu. ²¹ Lu fɛɛ kanan mu nu lewu bɔla nyumisa kulɔn su ba dulinyaa to mu, kanun manja nu kelewu kyini ba nkpa gbaa to mu bɔla nyumisa kulɔn su ba. ²² Fɛɛ kanan mu nu asa kpini ba lu Adam to, nu Adam alibi su asa ba wu mu, kanun nu asa kpini mu nu ba gye Krisito lɛɛ mu bee biti ba nye nkpa Krisito lewu mu su. ²³ Amaa fale nu kelewu kyini mu ii biti i waa. Krisito i wɔla gyankpaa kyini lu lewu to ba nkpa to. Nu o kan bwii ba mu, ee biti o kyini bamu nu ba gye mu lɛɛ mu. ²⁴ Inumu kamaa mu, ke laalaalɔwe mu i ba. Kanun saɗa mu, Krisito ii biti o nyita kubɔlsa-kigyii kɔmaa numu ye alɔɔnɔpu kɔmaa numu ye ɔɔn kɔmaa numu, ke o taa kuwura-gyii mu waa mu-Se lbwaare kɔbaa to. ²⁵ Lu fɛɛ i dagaa Krisito maa gyii kuwura naa fuɔ saɗa mu nu lbwaare ii biti o taa mu ɔn ana kpini waa mu ayaa kase. ²⁶ Laalaalɔwe ɔɔn mu nu lbwaare ii biti o nyita mu i gye lewu. ²⁷ Lu fɛɛ ba kyɔɔ waa Asinkyan yɔlasa mu to ye, "lbwaare taa kɔto kɔmaa numu waa mu kase." Nu maa towe kanun mu, i de ɔkpa fɛɛ asin mu nu o towe ye, kɔto kɔmaa numu mu, lbwaare gbaa-gbaa mu nu o taa kɔto kɔmaa numu waa Krisito kase mu man yii su. ²⁸ Nu saɗa mu nu lbwaare kan ba taa kɔto kɔmaa numu waa Krisito kase mu, Obii mu gbaa-gbaa ii biti o taa mu n-yu waa mu-Se lbwaare mu nu o taa kɔto kɔmaa waa mu kase mu, abaa to. Ke lbwaare o be gyii kuwura kɔto kɔmaa numu su.

²⁹ Nu kelewu kyini man bu to mu, mune i waa su nu aku bee biti fɛɛ be gyee bamu lbwaare kekyugyee sa bamu nu ba tee wu mu? Nu alewupu ba mee ye be kyini ba nkpa to mu, i waa nene su nu aku bee biti fɛɛ be gyee bamu lbwaare kekyugyee sa bamu nu ba wu mu? ³⁰ Nu aneene bire, mune i waa su nu an taga apu saɗa kɔmaa kanun? ³¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n towe fane kesintin to fɛɛ n gyanɛ lewu asin saɗa kɔmaa. Nu n kaapu me n-yu fane su, fɛɛ fan maa gye Onyirɔpe Yesu Krisito abupu mu su mu, umu su nu n towe kanun. ³² Nu n kan n ko ye asa mu nu ba du fɛɛ ndɔnɔwe Efeso ɔɔwɔle su, lu nyumisa nfɛere su mu, mune nu n biti n nye lu umu to? Nu alewupu ba mee ye be kyini ba nkpa to bire, fan yege a buu asin mu nu bee towe ye, "Fan yege i gyii ke a nuu, ke ɔke a wu."

³³ Fan man kan yege ba pina fane. "Asa libi to kubɔga, ii nyita nyumisa danburasa nfɛere." ³⁴ Fan bwii fe nfɛere danburasa, ke fan yege alibi kiwaa. N towe fane unumu nun n gyila fane ipeeli fɛɛ, aku ba bu fane to yege ba man nyi lbwaare.

Kelewu-kyini kayi-wɔle

³⁵ Amaa ɔku ii biti o taase ye, "Nene nu alewupu bee biti ba kyini ba nkpa to? Nu mune kayi-wɔle nu bee biti ba baa ba su?" ³⁶ Mune kimelensi asin taasesa ndee? Fu mee nyi fɛɛ kɔto mu nu fu duu kase to mu, ki mee ye ki kɔyi, amɔɔ ki wu pɔyi. ³⁷ Nu kɔto mu nu fii duu mu, man gye ki mu oyu mu nu ki tee dan lɔwe mu gbaa-gbaa nu fu su fii duu, amaa ki gye oyu mu kibii nun fɛɛ kuyu kibi abee kikyenbee kibi. ³⁸ Nu lbwaare i sa oyu kɔmaa numu ki mu n-yu kanan mu nu ee biti. Nu o sa kibi kɔmaa

nɔmɔ kɔmɔ gbɔa-gbɔa kɔmɔ n-yɔ kudubi. ³⁹ N-yɔ wɔlɛ kpini man gye kɔkɔlɔn. Nyɔmɔsa kayɔ-wɔlɛ kwɔ nɔ atɔbwaaya lɛɛ gbɔa kwɔ. Nbwɔibi lɛɛ kwɔ nɔ ukɔn lɛɛ gbɔa kwɔ. ⁴⁰ Nɔ sɔsɔ n-yɔ wɔlɛ atɔ ɪ bɔ tɔ, nɔ kase sɔ n-yɔ wɔlɛ atɔ gbɔa bɔ tɔ. Nɔ sɔsɔ n-yɔ wɔlɛ bɔnyaa mɔ kwɔ, nɔ kase sɔ n-yɔ wɔlɛ bɔnyaa gbɔa kwɔ. ⁴¹ Kyɔwɛ kɔkɔ tɔ kwɔ, nɔ ɔbwaayi kɔkɔ tɔ kwɔ, nɔ akyikpebi gbɔa kɔkɔ tɔ kwɔ. Nɔ kikyikpebi kɔmaa nɔmɔ sɔ kɔmɔ gbɔa-gbɔa kɔkɔ tɔ.

⁴² Kanɔn manɔ nɔ kelewu kyini mɔ ii biti ɪ ba waa. N-yɔ wɔlɛ mɔ nɔ bee pula mɔ ɪ gyɔɔ nɔn, amaa n-yɔ pɔpwe mɔ nɔ lbwaare ii biti ɔ kyini lɔ lewu tɔ mɔ birɛ mɛɛ yɛ ɪ gyɔɔ. ⁴³ Kayɔ-wɔlɛ kɔmaa mɔ nɔ bee pula mɔ, gye kɔtɔ bɔrɔbɔrɔ nɔ ki man sɔ ɔlɔn, amaa nɔ lbwaare kan kyini kɔmɔ birɛ mɔ, kii biti ki baa ki sɔ bɔnyaa yɛ ɔlɔn. ⁴⁴ Nɔ ba kan pula kɔmɔ mɔ, ki gye dulinyaa tɔ kayɔ-wɔlɛ nɔn, amaa nɔ lbwaare kyini kɔmɔ mɔ, ki gye kayaayu tɔ kayɔ-wɔlɛ nɔn.

Fɛɛ kanan mɔ nɔ dulinyaa tɔ kayɔ-wɔlɛ bɔ tɔ mɔ, kanɔn manɔ gbɔa nɔ kayaayu tɔ kayɔ-wɔlɛ bɔ tɔ. ⁴⁵ Fɛɛ kanan mɔ nɔ Asɔnkyan yɔlɔsa mɔ ɪ tɔwɛ yɛ, “Adam gyankpaasa mɔ nɔ lbwaare tɔb mɔ ba bilini nyɔmɔsa kɔsa.” Amaa Yesu Krisito mɔ nɔ bɛɛ tɔ yɛ Adam laalaalɔwɛ mɔ, gye lbwaare Kayaayu mɔ nɔ kɔ sa nkpa. ⁴⁶ Man gye kayaayu tɔ kayɔ-wɔlɛ ɪ gyankpa ba. Amaa dulinyaa nɔmɔ tɔ kayɔ-wɔlɛ ɪ gyankpa ba, pɔyɔ nɔ kayaayu tɔ kayɔ-wɔlɛ ba. ⁴⁷ Adam gyankpaasa mɔ lɔ kase sɔ nɔn, lɔ fɛɛ ɪsɛ nɔ lbwaare taa pɔyɔ mɔ. Amaa Adam nyɔsapɔ mɔ nɔ ɔ gye Krisito mɔ, lɔ sɔsɔ nɔn. ⁴⁸ Kanɔn sɔ fɛɛ kanan mɔ nɔ Adam mɔ nɔ ɔ lɔ kase sɔ du mɔ, kanɔn nɔ kase sɔ asa gbɔa ba du. Nɔ kanan mɔ nɔ Adam mɔ nɔ ɔ lɔ sɔsɔ du mɔ, kanɔn nɔ mɔ asa gbɔa ba du nɔn. ⁴⁹ Fɛɛ kanan mɔ nɔ an duli kase sɔ nyɔmɔsa mɔ, kanɔn sɔ an biti an baa an duli nyɔmɔsa mɔ nɔ ɔ lɔ sɔsɔ mɔ gbɔa.

⁵⁰ Mɛ-daa ana yɛ mi-supu ana asɔn mɔ nɔ n biti fen bɔ mɔ ɪ gye yɛ, kɔtɔ mɔ nɔ ki sɔ kayɔ-wɔlɛ yɛ nkalan mɔ, mɛɛ taale nyɛ loo lbwaare kuwura-gyii mɔ tɔ. Nɔ anɛ kayɔ-wɔlɛ mɔ nɔ kɔ gyɔɔ mɔ, mɛɛ taale kyina kakpaa. ⁵¹ Fan nɔ asɔn baalɔsa nɔmɔ danbirasa. Man gye anɛ kpini ii biti a wu. Amaa saɔa kɔ tɔ mɔ lbwaare ii biti ɔ kyɛɛɛ anɛ Krisito abuupu mɔ keduli yɛ kayɔ-wɔlɛ. ⁵² Nɔ ɔmɔm kpini ii biti ɪ waa opula tɔ fɛɛ ansi sɔ kɔnabɛɛ, saɔa mɔ nɔ kabɔlɛ laalaalɔwɛ mɔ kan fɔlɛ mɔ. Lɔ fɛɛ kabɔlɛ mɔ ii biti ɔ sɔ, nɔ bamɔ nɔ ba wu mɔ, bee biti ba kyini ba nkpa tɔ, nɔ ba mɛɛ yɛ ba bila wu. Nɔ anɛ mɔ nɔ an san an tɛ nkpa tɔ mɔ, an biti a kyɛɛɛ. ⁵³ Lɔ fɛɛ kayɔ-wɔlɛ mɔ nɔ kɔ gyɔɔ mɔ, dagaa ki maa kyɛɛɛ waa kɔmɔ nɔ ki mɛɛ gyɔɔ. Nɔ kayɔ-wɔlɛ mɔ nɔ kii wu mɔ, dagaa ki maa kyɛɛɛ waa kɔmɔ nɔ ki mɛɛ wu. ⁵⁴ Imɔ sɔ nɔ ɪ kan ba fɛɛ, kayɔ-wɔlɛ mɔ nɔ kɔ gyɔɔ mɔ, kyɛɛɛ waa kɔmɔ nɔ ki mɛɛ gyɔɔ, nɔ kayɔ-wɔlɛ mɔ nɔ kii wu mɔ, kyɛɛɛ waa kɔmɔ nɔ ki mɛɛ wu mɔ, tɔtɔ nɔ Asɔnkyan yɔlɔsa mɔ ii biti ɪ ba kesintin tɔ. Imɔ ɪ gye yɛ, “Ba kɔ gyii lewu sɔ muuri mɔ.”

⁵⁵ “Lewu, fɔ ɔlɔn mɔ nɔ fɔ sɔ fii gyii asa sɔ mɔ bɔ fine?”

Lewu, fɔ ɔgyɔbɔ nɔ fɔ sɔ fii yii asa mɔ bɔ fine?”

⁵⁶ ɔgyɔbɔ mɔ nɔ lewu sɔ ee yii mɔ ɪ gye alibi, nɔ alibi mɔɔ nyɛ imɔ ɔlɔn lɔ nbara tɔ. ⁵⁷ Amaa afwaala ɪ gye lbwaare lɛɛ, fɛɛ maa bɔla anɛ-Nyɔrɔpɛ Yesu Krisito sɔ nɔ ɔ yɛɛ nɔ an kɔ lɔ lewu ɔlɔn tɔ.

⁵⁸ Imɔ sɔ mɛ-daa ana yɛ mi-supu, fan yɔlɔ tɔ kenken, kɛ fan man yɛɛ kɔtɔ kɔ ki gyinyɛn fanɛ. Fan pɔyɔ ansi waa ɔnyɔrɔpɛ kusun mɔ saɔa kɔmaa. Lɔ fɛɛ fen nyi fɛɛ kusun mɔ nɔ fen sun ɔnyɔrɔpɛ tɔ mɔ, ɪ mɛɛ yɛ ɪ waa kɔyan.

16

Afulee kɔtɔv naa sa

Krisito abi

¹ Nbuɔnbu lu afulee mu nu fen tɔv fan naa sa Krisito abi mu nu ba bu Gyerusalem mu, fan waa fee kanan mu nu n tɔwe Krisito kɔbu-kɔbu mu nu i bu Galati ɔsɔwɔle sɔ mu. ² Imu i gye ye, Gyiwu abi kake gyankpaasa* kɔmaa mu, fane ɔkɔmaa numu ɔ lee mu afulee mu nu ɔ nye mu tɔ ɔku yila, fan man gyoo naa fɔv kake mu nu n biti n ba pɔyi ke fan lan lee. ³ Nu n ba mu, ke fan taa tɔtɔv mu sa asa mu nu fan lee mu, ke n kyurɔɔ ɔwɔle mu nu i kaapu asa mu nu ba gye, ke n sun bamu, ke ba taa fane tɔtɔv mu kpee Gyerusalem kade tɔ. ⁴ Amaa nu i kan ba fee ngbaa me n kpee mu, ke ba buu me ke a kpee.

Atɔ mu nu Pɔɔh

ii biti ɔ waa

⁵ N kan lu Masedoniya ɔsɔwɔle sɔ mu, ke n ba fane ase. Lu fee n waa nfeere fee n biti n bɔla tɔtɔ pɔyi ke n ba fane ase. ⁶ Akɔtɔ n biti n kyina fane ase gberɛɛ, abee gbangban ii biti o tu me fane ase, ke fen taale sun me ɔkpa kpee katɔn kɔmaa mu nu n biti n kpee. ⁷ Inumu bire, n mee biti fee n dan wu fane ke n nmayi sɔ kyɔn. Nu ɔnyurɔpe lbwaare kan kyula mu, n biti fee n gyii nke gberɛɛ kv fane ase. ⁸ Amaa n san n biti n baa n bu Efeso kade nfi, naa fɔv Pentekosi kesu kɔnɔ ngyanɛ mu saɔa. ⁹ Lu fee lbwaare bugi ɔkpa lala kv sa me, ke n nye waa kusun mu, amaa bamu nu bee kisi me mu ba kyɔ nfi.

¹⁰ Nu Timoti kan ba fane ase mu, fan kɔta mu danbirasa ke mu ansi i gyii. Lu fee ee sun ɔnyurɔpe Yesu kusun mu nu, fee kanan mu nu ngbaa me n sun fale. ¹¹ Imu sɔ fane tɔ ɔku ɔ man kan nmanyan mu, amaa fan sun mu ɔkpa kayi yuuli tɔ, ke o bwii ba tu me nfi. N ku mu ye ane birisa ana Krisito abuupu mu ɔkpa.

¹² Nbuɔnbu lu ane birisa Apolosi sɔ mu, n payi ansi waa mu aniya tɔ fee, o tii ane birisa ana Krisito abuupu mu sɔ, ke ba ba bɔɔ fane sɔ. ɔ man pu yile kyula ye ee biti ɔ ba nbuɔnbu, amaa nu ɔ kan nye ɔkpa mu, ee biti ɔ ba.

¹³ Fan baa fan da sɔ, ke fan yile fane kɔkɔle-gyii mu tɔ kenken, ke fan yile kɔnyɔn tɔ, ke fan nye ɔɔn. ¹⁴ Fan taa kebiti sun fane kusun kɔmaa numu.

¹⁵ Fen nyi fee Sitefana maa mu kɔkpaara sɔ abi, i gye asa mu nu ba gyankpaa kɔle Krisito gyii Akiya ɔsɔwɔle sɔ, nu ba taa bamu n-yi sa bee kye abuupu mu tɔ. ¹⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, n kɔle fane nu fee fan biya fane n-yi kase sa kanɔn asa maɔa, ye ɔsa kɔmaa mu nu ee waa kanɔn kusun maɔa mu. ¹⁷ Saɔa mu nu Sitefana maa Fotunatu ye Akayiku ba ba me ase mu, mi ansi i gyii. Lu fee fan maa man bu mi ase mu, bamu i gye bamu nu ba be yii fane ayaa tɔ waa umu nu fan daa ye fan waa mu. ¹⁸ Ba yege nu me kɔkɔle ki yuuli me, fee kanan mu nu ba waa sa fane gbaa fane mu. Fale asa i dagaa fan maa lee bamu kɔtu.

Laalaalɔwe fwaala

¹⁹ Krisito kɔbu-kɔbu mu nu i bu Asiya ɔsɔwɔle sɔ mu kpini bee fwaala fane. Akwila maa Prisila ye Krisito kɔbu mu nu bee gyanɛ bamu kɔkpaara

* 16:2 16:2 Gyiwu abi kake gyankpaasa i gye Kwasida.

su mu, bee fwaala fane gaa lu Nyiripe kitu to su. ²⁰ Ane burisa ana akoolle-gyipu mu nu ba bu nfu mu kpini, bee fwaala fane. Fan taa kibiri abaa to fwaala abaa lu fane nkolo to.

²¹ Me Pooi gbaa-gbaa i taa me kibaa kyuroo afwaala unumu n sa fane.

²² Okuma mu nu o mee biti ane-Nyiripe Yesu Krisito mu, Ibwaare o towe mu koo. "Maranata" kumu kase i gye ye, "Ane-Nyiripe, ba!"

²³ Ane-Nyiripe Yesu Krisito o bwaala fane. ²⁴ Lu Yesu Krisito kitu to su mu, mi kebiti ki baa ki bu fane kpini ase. Amen!

Ɔwɔle nyɔsapu mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Korinto abi

Afwaala 1

¹ Ɔwɔle numu lu me, Pɔɔli mu nu lu lbwaare kebiti su nu n ba waa Krisito Yesu Osunpu mu, ye ane burisa danburasa Timoti ase. An kyurɔɔ an su an sa fane lbwaare kubu mu nu fan bu Korinto kade to, ye lbwaare asa mu nu ɔ loɔɔ bamu yila sa mu n-yu, nu ba bu Akiya ɔsɔwɔle su mu kpini.

² Ane-Se lbwaare ye ane-Nyiripe Yesu Krisito ba bwaala fane, ke ba sa fane kayi yuuli.

lbwaare su kɔkɔlo yuuli sa ane

³ Fan yege a fwaala lbwaare, ane-Nyiripe Yesu Krisito mu-Se. Nu mu i gye kɔwee kuwu kumu ye kɔkɔlo yuuli wuya. ⁴ Nu ee yuula ane nkɔlo lu ane awɔrɔfo to, ke ane gbaa ane a taale taa kɔkɔlo yuuli mu nu an nye lu lbwaare ase mu yuula bamu nu ba bu awɔrɔfo kumaa to mu nkɔlo. ⁵ Lu kanan mu nu an gyii Yesu Krisito awɔrɔfo damante gbaa mu, kanin manja nu kɔkɔlo yuuli damante gbaa bɔla Krisito su ba ane su. ⁶ Nu an kan gyii awɔrɔfo mu, u yege nu fan nye nkɔlo yuuli ye kamɔlge. Nu an kan nye kɔkɔlo yuuli lu lbwaare ase mu, fane gbaa fane fen nye kɔkɔlo yuuli mu nu u biya fane ɔɔn, ye kenyiita ke fan taale yile to gyii awɔrɔfo kulɔn mu nu ane gbaa ane an gyii mu. ⁷ Ane tamaa mu nu an su fane su mu bulɔn, nu an nyi fee fan maa gyii awɔrɔfo mu nu an gyii mu, kanin manja nu fen biti fan nye kɔkɔlo yuuli fee kanan mu nu an nye mu.

⁸ Me-daa ana ye mi-supu ana, an mee ye a taa awɔrɔfo mu nu an gyii Asiya ɔsɔwɔle su baala fane su. Awɔrɔfo mu nu an wu mu i nyan ane naa ban su halu an man bɔla an su tamaa ane nkpa su. ⁹ Kesintin to, ane nkɔlo to mu, an nyi fee ba bun ane lewu kɔpwe. Amaa utumu i waa nin ke a man taa ane n-yu tɔb ane gbaa-gbaa ane n-yu su, amɔɔ lbwaare mu nu ee kyinji alewupu mu. ¹⁰ Mu i lee ane lu fale alewu-sin numu to, nu ɔ maa su ee lee ane, nu an su tamaa fee ee biti ɔ kyaga su lee ane, ¹¹ fee fan maa kule kabwaare-kule fen kye ane to fale. Ke i yege lbwaare o nu kabwaare-kule mu nu asa gaalaagaa bee kule bee sa ane mu, ke ɔ waa ane kusee, ke ba taa afwaala sa mu lu ane su.

Pɔɔli kyeege mu nfɛere mu nu o nmina yila mu

¹² Kɔto kulɔn mu su nu an kaapu ane n-yu i gye ye, ane nfɛere u kaapu ane ye, kesintin ye kɔkɔlo fufuli mu nu i lu lbwaare ase, nu an taa kyina dulinyaa numu to, fɔnfɔn lu anaa fane kakyina to. Man gye dulinyaa numu to kanyaasin nu an taa waa utumu, amaa lbwaare i taa bwaala ane. ¹³ Lu fee n mee kyurɔɔ kɔto mu nu fen mee taale karage abee kɔto mu nu fen mee taale nu kumu kase. Nu n su tamaa, ¹⁴ fee fan maa nu asin mu kase gbere lu ane ase fale mu, fen biti fan ba nu umu kase lɔwe, ke fan kaapu fane n-yu lu ane su, fee kanan mu nu an biti a kaapu ane n-yu lu fane su Onyiripe Yesu kake mu nu ee biti o bwii ba mu.

15 Lɩ fɛɛ n maa sʊ unumu kpini tamaa sʊ mu, n ŋmina yɩa fɛɛ n biti n daa kɩba bɔɔ fane sʊ, saamu ke fan nye tɔnɔ ɩɩ unyɔ. 16 N ŋmina yɩa ye n kan n kpee Masedoniya ɔsʊwɩle sʊ mu, n biti n bɔɔ fane sʊ, nu n kan bɩla lɩ tɔtɔ n ba kyɔn mu, ke n bɩla bɔɔ fane sʊ, ke fan kye me tɔ ke n taale naa fʊb Gyudeya ɔsʊwɩle sʊ. 17 N maa ŋmina yɩa ye n biti n ba fane ase, nu n man taale ba mu, ɩ kaapu nɩn fɛɛ n gye dulinɩyaa tɔ nɔ nnyɔ-nnyɔ wuya ana mu nɩ bee kyula ye “Eehn”, ke opula maɲa tɔ ba bwii kyɛɛge kɔnɔ tɔwe ye “ayee” abɛɛ?

18 Amaa fɛɛ kanan mu nu lbwaare gye kesintin wuya fale mu, kanɩn maɲa nu anɛ asɩn mu nu an tɔwe an sa fane mu, man gye nɔn nnyɔ-nnyɔ asɩn. 19 Lɩ fɛɛ lbwaare mu-Bii Yesu Krisito asɩn mu nu n maa Silasi* ye Timoti an tɔwe sa fane mu, asɩn mu ɩ man kyɩna ɩ gye “nɔn nnyɔ-nnyɔ,” amaa mu asɩn kpini ɩ gye “kukɔlɔn nɩn”. 20 Lɩ fɛɛ atɔ mu nu lbwaare da mu kɔkɔlɔ sʊ sa mu kpini ɩ ba tɔ lɩ Yesu Krisito sʊ. Imu sʊ nu an bɔnyaa lbwaare mu, an bɔla Yesu sʊ an kyula ye “Amen.” 21 lbwaare yege nu anaa fane kpini an nye ɔlɔn yɩle Krisito tɔ, nu ɔ lɛɛ anɛ yɩa sa mu n-yɩ, 22 nu ɔ taa mu keduligi gyaga anɛ sʊ fɛɛ mu ɩ bʊ anɛ, nu ɔ taa mu Kayaayu Kyɩɛkyɩɛ mu sa anɛ, mu nu ɔ taa yɩa kase sa atɔ mu nu ɔ waa yɩa sa anɛ mu.

23 lbwaare ɩ gye mi kesintin ogyipu fɛɛ, n maa mee biti fɛɛ n ba bɩte fane asʊ sʊ mu, kanɩn sʊ nu n man bɩla ba fane ase Korinto kade tɔ. 24 I man gye ye an tɔwe an nyan fane lɩ kanan mu nu fan kɔɔle gyii sʊ, fɛɛ a maa gye abɩɩsa sʊ. Lɩ fɛɛ an nyi fan maa yɩle kɩkɔɔle-gyii mu tɔ kenken. Amaa kanan mu nu a waa ke ɩ kye fane tɔ ke fan nye kɔkɔlɔ fuuli sʊ nu an waa kanɩn.

2

1 Imu sʊ n waa me nfɛɛɛ fɛɛ, n man bɩla ye n bwii ba fane ase, ke n nyita fane nkɔlɔ. 2 Nu n kan yege nu fane nkɔlɔ ɩ nyita fane mu, anumu ii biti ɔ yege mi ansi ɩ gyii? Amɔɔ man gye fane mu nu n nyita fane nkɔlɔ mu abɛɛ? 3 Kanɩn sʊ nu n daa kyɔrɔɔ ɔwɩle maɲa ba sa fane. N mee biti n maa ba fane ase, ke fane mu nu naafɔɔ fen biti fan yege mi ansi ɩ gyii mu, fan nyita me kɔkɔlɔ. Nu n kɔɔle fane kpini gyii me kɔkɔlɔ tɔ fɛɛ, nu mi ansi ɩ gyii mu, fane gbaa fane ansi ii biti ɩ gyii. 4 Saɲa maɲa, tɔɔrɔɔ lala ye kɔkɔlɔ nyita ye ansikyu nu n taa kyɔrɔɔ fane ɔwɩle mu. Man gye ye n biti fɛɛ n nyita fane nkɔlɔ nɩn. Amaa n biti ye fan bɩ mi kebiti lala mu nu n sʊ sa fane mu.

Alibi kɩtaakes

5 Nu ɔku kan nyita ɔsa ku kɔkɔlɔ mu, man gye me kɔkɔlɔ nu ɔ nyita, ɔkpa ku sʊ mu fane kpini nkɔlɔ. Nu n mee biti n maa tɔwe asɩn mu kyɔn sʊ. 6 Kusʊ bɩte mu nu kɩ lɩ fane gaalaagaa ase ba mu sʊ mu, kukwe mu. 7 Nbɩnɩbɩ mu, fan taa mu alibi keɛ mu, ke fan tɔwe yuula mu kɔkɔlɔ, ke mu kɔkɔlɔ ɔ man nyita mu kyɔn sʊ. 8 N kɔle fane nɩn, fan yege ɔ bɩ fɛɛ fan san fan sʊ kebiti sa mu. 9 Kɔtɔ mu sʊ nu n daa kyɔrɔɔ fane ɔwɩle maɲa ɩ gye ye, n waa fane nɩn kɩ, ke n wu kanan mu nu fen nu fen sa me kɔtɔ kɔmaa tɔ. 10 Nu ɔku kan waa alibi, nu fan taa keɛ mu sʊ, ngbaa me n taa keɛ mu. Nu kɔtɔ ku kɩ kyɩna kɩ bʊ tɔ nu ɩ tiri fɛɛ n taa keɛ gbaa mu,

* 1:19 1:19 Silasi nu ba bɩla bee tɩ ye Silifanu mu.

n waa kanun Krisito ansi to lu fane sv. ¹¹ Saamu Sutaane mee nye okpa taale ane to. Lu fee an nyi mu ikpa golon-golon mu nu o sv o naa mu.

*Katowe kyula pupwe
mu kusun awaapu*

¹² N maa kpee Trowa kade to, naa towe Krisito asin danbirasa mu, n wu fee Onyuripe bugi okpa sa me. ¹³ Amaa me nfeere i man de me. Lu fee n man wu me birisa Titusi toto.* Imu sv n kala bamu, nu n yii sv kpee Masedoniya osuwole sv.

¹⁴ Amaa an fwaala lbwaare. Lu a maa waa kokolon ye Krisito sv mu, lbwaare gyankpaa ane sana kumaa fee bamu nu ba ko nye sa Krisito. Nu o bola ane sv yaase Krisito kinyi mu kpee katun kumaa fee tuulaale liifensa.

¹⁵ An du nin fee ato liifensa mu nu Krisito taa lee saraga sa lbwaare. Nu u yaase loo bamu nu bee nye kamolige ye bamu nu bee foyi mu to. ¹⁶ Bamu nu bee foyi ase mu, Krisito kinyi mu gye onon mu nu ku biya lewu, nu bamu nu bee nye kamolige mu, ki gye ofen mu nu ku biya nkpa. Nu anumu i dagaa kusun numu kiwaa? ¹⁷ A man du fee asa gaalaagaa mu nu ba man sv beere sa asin danbirasa mu, nu bee sv bee gyii yawu bee biti toko. Amaa lu lbwaare maa sun ane sv mu, an taa kokolo fuuli towe asin danbirasa mu lbwaare ase fee Krisito ayaafole.

3

¹ An bila an biti a lee ane n-yi kaapu fane kanan mu nu an du nin abee? Abee i dagaa fee ane gbaa ane, a nye owole mu nu u lee ane u kaapu kanan mu nu an du biya fane, abee a nye lu fane ase, fee kanan mu nu asa aku bee waa mu? ² Fane gbaa-gbaa fane i du fee owole mu nu ku lee kanan mu nu an du mu ku kaapu, nu Kayaayu mu kyuroo gyaga fane nkolo sv, ke okumaa numu o wu ke o bu ane-daa. ³ Kesintin to mu, fane kibaabuto ku lee ku kaapu fee, lu ane kusun sv mu, fan gye owole mu nu Krisito kyuroo. Nu i man gye inki nu ba taa kyuroo owole mu, amaa lbwaare mu nu o gye nkpa wuya mu Kayaayu nu ba taa kyuroo kumu. Nu i man gye abuu patila-patila sv nu ba kyuroo gyaga, amaa nyimisa kokolo sv nu ba kyuroo gyaga.

⁴ A maa taale towe unumu bola Krisito sv mu, an taa ane n-yi to lbwaare sv. ⁵ A mee towe nin ye ane gbaa-gbaa ane onon nu an sv an waa kusun mu, amaa lbwaare i yegbe nu an taale waa kusun mu. ⁶ Mu lbwaare i yegbe nu an dagaa mu katowe kyula pupwe mu kusun asunpu. Nu ki man gye Nbara kyuroosa lee, amaa ki gye Kayaayu Kyurekyure mu lee. Nbara kyuroosa mu u biya lewu nin, amaa Kayaayu mu ku sa nkpa nin.

Katowe kyula pupwe mu bunyaa

⁷ Nbara mu, lbwaare kyuroo gyaga abuu patila-patila sv sa Mosesi. Sana maa mu, Nbara mu ba ye lbwaare bunyaa njaligesa, nu Isirayi abi ba man taale ku mu ansi to, lu fee mu ansi sv u njalige gaa, halu i maa kpa sv gbaa mu. Nu Nbara mu nu umu kusun biya lewu, nu ki sv fale bunyaa mu, ⁸ mine i waa sv nu Kayaayu mu kusun mee ye o baa o sv bunyaa kukyo? ⁹ Nu kusun mu nu kii bun nyimisa kupwe, ki kan ki sv bunyaa mu, mine i waa sv nu kusun mu nu ku biya ikpa kikiyiigi sa asa mu mee ye o biya bunyaa kukyo? ¹⁰ Nu an taa nbunbu bunyaa kpare mu kaala

* **2:13** 2:13 Pooh nyi fee ee biti o wu Titusi toto ke o nye nu koto mu nu kii kpee sv Korinto abi kubb mu to, ke i waa mu okon.

ye bunyaa gyankpaasa mu, bunyaa gyankpaasa mu man gye sehn. ¹¹ Nu kumu nu ki ba nu ki man kyereee mu ki ba ye bunyaa mu, mune i waa su nu kumu nu ki bu to kakpaa mee ye ki baa ki su bunyaa kikyoo?

¹² Kanu su, a maa su fale tamaa su mu, an yile kunyin to ane atowesa to. ¹³ A man du fee Mosesi mu nu o taa kitaabi bun mu ansi su, ke Isirayi abi ba man nye wu kanan mu nu bunyaa mu u kpa su mu ansi su mu.

¹⁴ Amaa bamu nfeere i man nu asin mu kase. Ba lu halu ndaga nu bee kale katowe kyula didaa iwole mu, i du nun fee koto ku ki san ki bun bamu nfeere su, amoo nyumisa waa kokolon ye Krisito, poyi nu kii bugi mu nfeere su.

¹⁵ Halu ba lu ndaga, saja kumaa mu nu bee kale Mosesi nbara owole mu, i du nun fee koto bunsu mu san o bun bamu nfeere su. ¹⁶ Amaa nu oku kan biliji ba Onyiripe mu ase mu, mu koto bunsu mu kii bugi. ¹⁷ Onyiripe mu i gye Kayaayu, nu katin mu nu Onyiripe Kayaayu mu bu mu, n-yu kunye bu tuto. ¹⁸ Nu ane kpini mu nu kitaabi man bun ane nfeere su mu, an fee Onyiripe bunyaa mu kaapu. Ane kibaaboto kii biliji waa fee mu keduli, nu saja kumaa an nye mu bunyaa mu an tii su, nu umu i lu Onyiripe Kayaayu mu ase.

4

An nye Abwaareyin mu fee kapatye ane nkolo to

¹ Imu su lbwaare maa wu ane kowee su mu, o taa asin danbrasa kitowe kusun numu waa ane abaa to, nu ane abaa mee ye i yoo. ² An kina ipeeli-sin ye ato baala waasa, nu a mee taa kono to kon an puna asa, nu a mee bilinjaa lbwaare asin mu. Amaa aneene bire, an towe kesintin asin mu sakyoo to, ke okumaa numu o bu mu nfeere to kanan mu nu an du lbwaare ansi to. ³ Nu koto ku kan ki bun ane asin danbrasa mu nu an towe fale gbaa mu, ii bun u sa bamu nu bee muuri mu nkun. ⁴ Bee mee kool bee gyii lu fee Sitaane mu nu ee gyii kuwura kase su mu, bun bamu nfeere su, ke ba man taale wu asin danbrasa mu fitila mu nu ki gye Krisito bunyaa mu, nu mu i gye lbwaare keduli gbaa-gbaa mu. ⁵ Man gye ane gbaa-gbaa ane n-yu su asin nu an towe, amaa Yesu Krisito n-yu su asin nu an towe, mu i gye Onyiripe, nu lu mu su mu an gye fane ayaafole. ⁶ lbwaare mu nu o towe Asinkyan yilasa mu to ye, "I nmanje kitenbiri to" mu, mu lbwaare kolon manja i yege nu i nmanje ane nkolo to, ke a nye bu lbwaare bunyaa mu nu ku nhalge Krisito ansi to mu.

⁷ Asin numu i gye kapatye kpare mu nu lbwaare taa waa ane to, amaa an du nun fee nlobi mu nu kapatye kpare mu i bu umu to mu, ke u kaapu fee olon kpare mu lu lbwaare ase, man gye ane ase. ⁸ Saja kumaa, ba nyan ane, amaa a man patye, i wuliti ane to, amaa ane abaa i man yoo, ⁹ ba nyanla ane, amaa lbwaare man yege nu ba da ane tuw lewu-lewu, amaa a man wu. ¹⁰ Saja kumaa an su Yesu kelewu mu ane n-yu to nun, ke Yesu nkpa mu nu o su mu ki nye lu ane kayi-wole to kaapu. ¹¹ Kpali fee ane mu nu an san an te nkpa to fale mu, lu Yesu su mu saja kumaa an te lewu kono, ke mu nkpa mu i nye lu ifuli ane kayi-wole mu nu kii biti ki wu mu to. ¹² Inumu u kaapu fee an gyanja alewu-sin, amaa umu su nu fen biti fen nye nkpa kakpaa.

¹³ Asinkyan yilasa mu to mu, oku towe ye, "N kool gyii, umu su nu n towe." Kanu kikoole-gyii kolon manja nu ane gbaa ane an su, umu su nu

an towe kanun. ¹⁴ Lu fee an nyi fee lbwaare mu nu o kyinji Onyuripe Yesu lu lewu to ba nkpa to mu, nu lu anaa Yesu kiwaa kokolon su mu ee biti o kyinji ane, ke o taa anaa fane buga kpee mu ase. ¹⁵ Fane su nu lbwaare waa umu kpini kanun, fee kanan mu nu mu kabwaala mu ki kyo, nu asa gaalaaga bee nye kumu mu, u yege nu bee fwaala lbwaare nu bee bunyaa mu.

Kakyina pupwe mu tamaa

¹⁶ Kpalu umu su mu, ane abaa i mee yoo. Halu ane kayi-wule ki maa poo kii tii su gbaa mu, ane kakyina pupwe mu u nye olon ii tii su kake kumaa. ¹⁷ Nu ane aworubo wuribi mu nu an gyii nu i mee kyereee fale mu, u buya ane bunyaa lala mu nu i man su okaa, nu i kyo aworubo mu nu an gyii fale gaa mu. ¹⁸ Imu su a man su ane ansi an gyaga ato mu nu nyimisa su mu ansi ee wu mu su, amaa umu nu nyimisa mee wu ye ansi mu. Lu fee ato mu nu nyimisa su mu ansi ee wu mu mee kyereee, amaa umu nu bee mee wu ye ansi mu bire i bu to nun kakpaa.

5

Nyimisa pupwe Krisito to

¹ Lu fee an dan an nyi fee ane kayi-wule mu nu ki du fee tenti abu mu nu ane kala ana ba te umu to kase su nfu i kan wu mu, an biti an nye ibu kyina to lu lbwaare ase, ibu mu nu i bu to kakpaa susu, nu i man gye nyimisa kibaa nu ba taa poyi. ² Lu fale su an yiee nu an kpaala, an biti fee naafoo lbwaare o bun ane kayi-wule mu su fee ikaale. ³ Lu fee nu i kan bun ane su mu, i mee bila i du fee an naa kibulunkpan. ⁴ A maa bu tenti kubuu mu to kase su nfu mu, an yiee fee kasula maa nyiye ane, man gye fee an biti nun fee a lu kase su kayi-wule mu to, amaa an biti fee lbwaare o bun ane kumu nu ki gye susu lee mu, ke umu nu ii wu mu i kyeege waa umu nu i su nkpa kakpaa.

⁵ Nu lbwaare i gye omu nu o lonj ane yila sa fale kakyeege numu, nu o taa mu Kayaayu mu sa ane mu nu o taa yila kase sa ato mu nu o waa yila ye ee biti o sa ane mu. ⁶ Imu su an nye nkolo yile to sanja kumaa. Nu an nyi fee a maa san an te kayi-wule to nfu mu, u kaapu nun fee an bu kata ye Onyuripe Yesu. ⁷ Ane kikoolu Yesu gyii mu nu an su an naa mu, man gye ato mu nu an wu ye ane ansi. ⁸ An yile to ye tamaa. Nu an biti ye an lu kayi-wule numu to ke a naa kyina ane-Nyuripe Yesu mu ase. ⁹ Imu su, nu an san an te kayi-wule to kase su nun-oo, abee an lu kayi-wule to nun-oo, kuto mu nu ane ansi i payi su i gye ye a waa kuto mu nu ki bola Yesu ansi. ¹⁰ Lu fee i dan i de nun ye, ane kpini an biti an naa yile Krisito kuwura-gyii asin ogyikpa, ke okumaa numu o nye katalu lu kuto kumaa mu nu o waa sanja mu nu o bu kayi-wule to mu. Alibi nun-oo, adanbirasa nun-oo, ee biti o nye kokoka mu nu i dagaa mu.

Lbwaare maa asa nsana kolohj

¹¹ Fee a maa nyi kuto mu nu bee tu ye Onyuripe lbwaare kasile mu, an kpan ane n-yu an towe an pupole asa ke baa koolu mu gyii. lbwaare i nyi ane danbirasa, asa mu nu an gye, nu n tamaa fee fane gbaa fane fen nyi ane fane nfeere to. ¹² Man gye ye an bila an biti a kaapu fane kanan mu nu an du, amaa kuto mu nu an waa mu i gye fee an sa fane okpa, ke fan nye kaapu fane n-yu lu ane su, ke fan taale lee bamu nu bee kaapu bamu n-yu mu konj, lu ato mu nu bee wu ye ansi mu su, nu i man gye umu

nu i lu asa nkolo to. ¹³ Nu ane katowe numu i kan i kaapu fee ane amu ii nyita mu, lbwaare su nu an du kanun. Amaa nu ane amu to i kan i du kyeekeye bure, fane su nu i du kanun. ¹⁴ Krisito kebiti mu nu o su sa ane mu, gyii ane amu. Lu fee an koolle gyii fee osa kulon wu sa okumaa numu, umu su i du nun fee ane gbaa ane an maa wu tii mu su mu. ¹⁵ O wu sa asa kpini, saamu bamu nu ba te nkpa to mu ba man bila ba te sa bamu n-yii, amaa ba te sa omu nu o wu, nu o bwii kyinji ba nkpa to sa bamu mu.

¹⁶ Imu su nbunbu man gye nyimisa ikpa su nu an su an kaala kanan mu nu nyimisa du. Saja ku to mu kanun nu an daa kaala Krisito nun, amaa nbunbu bure a man bila an kaala mu kanun. ¹⁷ Kanun su, nu oku kan ba o gye Krisito lee mu, o biliiji nyimisa pupwe. Kakyina didaa mu ki kyon, nu kakyina pupwe ki ba. ¹⁸ Inumu kpini i lu lbwaare ase nun, mu i bola Krisito su lonjo ana mu nsana, nu o taa maa asa nsana kolonjo kusun mu waa ane abaa to. ¹⁹ Imu i gye ye, lbwaare bola Krisito su ee lonjo maa dulinyaa asa nsana, yege o mee ku asa alibi mu nu ba waa su. Nu o taa maa asa nsana kolonjo asin mu waa ane abaa to ye an towe. ²⁰ Imu su an gye Krisito ayaa to ayilepu mu nu ba sun fane ase, nu i du fee lbwaare u bola ane su nun ee kole fane. Imu su an yile Krisito ayaa to an kole fane ye fanaa lbwaare nsana i lonjo. ²¹ lbwaare yege Krisito mu nu o man waa alibi ku mu, ba waa ane alibi osolapu, nu lu mu su mu ke ane ikpa i kyiiigi lbwaare ase.

6

¹ Fee kanan mu nu lbwaare maa ane an sun mu kusun mu, an kole fane fee lbwaare kabwaala mu nu fan nye mu, fan man yege i waa kiyen. ² Lu fee lbwaare towe ye,

“Me saja mu kyeekeye to maa fuu mu, n nu fane ase,
nu me kake molgesa maa fuu mu, n kye fane to.”

Nu me, Pɔɔli n towe fane ye, nbunbu saja numu i gye lbwaare saja kyeekeye to mu, nu ndaga kake kanumu ki gye kamolige kake mu.

*Pɔɔli maa mu birisa ana
awurufɔ mu nu ba gyii*

³ A maa mee biti oku o wu asin libi uku ane kusun mu to su mu, a mee biti a maa waa kutu mu nu kii biti ki tii oku okpa. ⁴ Amaa kutu kumaa mu nu an waa mu, an waa nun an kaapu fee an gye lbwaare ayaafole. An nye kenyiita yile awurufɔ to, ye kayu kutaa to, ye tooro to. ⁵ Asa ba dayi ane, nu ba taa ane tii ibu, nu ba bute nin ane sakyɔ to. Nu an waa kusun olon su, nu a mee nye an de nsure, nu an naa ye akun, ⁶ yege ane n-yii su i maa man su ineesi uku, nu an su kanyaasin, ye kenyiita, ye kidanbirasa kiwaa, ye Kayaayu Kyurekyure mu olon ye kebiti abaa gaa. ⁷ An towe kesintin asin mu, nu lbwaare olon mu waa kusun ane to. An su ikpa kyiiigisa fee adunto, ke a taa kun ke a taa ko. ⁸ Asa aku ba sa ane beeree, nu aku moɔ ba naabaa ane, aku ba saale ane, nu aku ba yin ane. Ba ku ane fee asa apunapu, yege aneene an gye kesintin wuya ana. ⁹ Ba waa fee ba man bu ane, yege katin kumaa asa be nyi ane, ba ku ane fee a maa ye a wu, amaa yege an san an te nkpa to, ba bute ane asu, yege a man wu. ¹⁰ Ba ku ane fee asa mu nu bamu asin i su kowee, yege saja kumaa ane ansi i gyii, ba ku ane atiripu, amaa yege an waa asa gaalaagaa ato wuya ana, ba ku fee a man su sehn yege ane i su kutu kumaa.

¹¹ Oo Korinto abi, an tɔwe tigi fane, nu an bugi ane nkɔlɔ tɔ sa fane. ¹² Anɛɛne bure, an man kɩtaa ane n-yu ye fane, amaa fane i kɩtaa fane n-yu ye ane. ¹³ Me Pɔɔli, n tɔwe n sa fane fɛe mi-bii ana. Fen bugi fane nkɔlɔ tɔ sa ane, fɛe kanan mu nu an bugi ane lɛe sa fane mu.

Fan man waa kɔkɔlɔn ye bamu nu ba man gye akɔɔle-gyipu mu

¹⁴ Fan man waa kɔkɔlɔn ye bamu nu ba man gye akɔɔle-gyipu mu. Kpali fɛe, mine i bu ukpa kikyigi ye nbara kikina nsana? Abɛe nene nu kitentebiri maa ŋmanɛsa i nye waa kɔlɔn? ¹⁵ Nene su nu Krisito maa Sitaane* ba taale waa kɔnɔ kɔlɔn? Mine i bu ɔmu nu ɔ kɔɔle gyii ye ɔmu nu ɔ man kɔɔle gyii nsana? ¹⁶ Mine kitɔwe kyula i bu kabwaare-sunkpa aye mu ye idakpa nsana? Lu fɛe ane i gye lbwaare mu nu ɔ te nkpa tɔ mu kabwaare-sunkpa aye mu. Mu i tɔwe ye, "N biti n kyina bamu tɔ, ke n nate bamu tɔ, n biti n baa n gye bamu lbwaare, ke ba baa ba gye me asa."

¹⁷ Inumu su ɔnyurɛ lbwaare bila tɔwe ye,

"Fan tin fane n-yu lu bamu ase,

ke fan barige fane n-yu lu bamu tɔ.

Fan man taa fane n-yu mata ineesi kɔtɔ kɔ,

saamu ke n kɔɔle fane.

¹⁸ N biti n baa n gye fane-Se,

nu fane ii biti fan baa fan gye mi-bii ana anyɩnsa ye akyɩsa, me, ɔlɔnpɔ lbwaare mu, i tɔwe kanɩn."

7

¹ Me-bɩrsa ana, lbwaare da mu kɔkɔlɔ su lu fale atɔ numu kpini su sa ane. Kanɩn su fan yege a fwɩ ane n-yu lu atɔ mu nu i waa kayɩ-wɔle ye kayaayu ineesi mu foyɩ. Fan yege a sile lbwaare ke a payɩ ansi waa ane n-yu kyɩrekyɩre yɩla sa mu.

Korinto kɔbɔ mu i yege nu Pɔɔli ansi i gyii

² Fan bugi fane nkɔlɔ tɔ sa ane. Nu an man waa ɔku kilibi, nu an man nyita ɔku, a man sisii ɔku. ³ N mɛe tɔwe inumu n bun fane kɔpwe, n wɩla tɔwe fane didaa ye fan bu ane nkɔlɔ tɔ, umu su an te nkpa tɔ nun oo, an wu nun oo, anaa fane nun. ⁴ N su kɩkɔɔle-gyii fane tɔ, nu fane su mu n kaapu me n-yu, nu i waa me aniya ane tɔɔɔɔ kpini tɔ, nu mi ansi i gyii naa kyɔn su.

⁵ Lu fɛe a maa ba Masedoniya ɔsɔwɔle su mu, ane kayɩ-wɔle kɩ man nye ɔfɔtɛ. Asa ba tɔɔɔɔ ane, nu ba gyii ane umɔɔre katɩn kɔmaa numu, nu kufuu kɩ kɩtaa ane. ⁶ Nu lbwaare mu nu ee yuula asa mu nu bamu abaa u yɔɔ nkɔlɔ mu, mu manja bɔla Titusi mu nu ɔ lu fane ase ba mu su yuula ane nkɔlɔ. ⁷ Nu i man gye mu kuba mu nkɔn su, amaa kanan mu nu fan yege nu mu kɔkɔlɔ ki yuuli mu mu. ɔ tɔwe ane kanan mu nu fen gyɔgyɔb fɛe fen nye wu me mu, ye kanan mu nu fan nu fane n-yu, ye fane kebiti kpare mu nu fan su sa me mu. Lu inumu kpini su mu, i waa me ɔkɔn naa kyɔn su.

⁸ Halɩ me ɔwɔle mu nu n kyɔɔɔ sa fane mu nyita fane nkɔlɔ gbaa mu, n man nu me n-yu. Nu n daa bu fɛe ii biti i kɔ fane halɩ i maa man

* 6:15 Sitaane ktɩ kɔ i gye Beeliya. Kimu nu ba daa kyɔɔɔ waa nftɩ.

kyeereɛ gbaa mu, naafɔɔ n de nu me n-yu. ⁹ Amaa nbunbu i waa me okon, nu i man gye ye asin mu nu i nyita fane nkolo su nu i waa me okon, amaa fane nkolo kinyita mu i yege nu fan nye nfeere kikyeege. Lu fee fane nkolo kinyita mu gye kuto mu nu lbwaare yila kumu kanin. Imu su an nyi fee a man waa fane alibi aku. ¹⁰ Lu fee kokolo nyita mu nu ki gye kuto mu nu lbwaare yila kumu mu, i biya nfeere kikyeege mu nu i molige asa, nu kunu n-yu man bu imu to, amaa dulinyaa to kokolo nyita bure i biya lewu nin. ¹¹ Fan ku kokolo nyita mu nu lbwaare yila mu, kuto mu nu ki biya fane. I yege nu fan yile to lee alibi mu lu fane to, nu fan waa bilen lee fane konɔ, nu fan nye agbu lala lu alibi owaapu mu su, nu fane nkolo i nmaa fane, nu fen biti fee fan wu me bilen, nu fane ansi i payi fee fan lonɔ fane nsana, nu fen biti fee fan bute alibi owaapu mu kusɔ. Okpa kumaa numu su mu, fan lee kaapu fee alibi aku i man maa fane lu asin numu to. ¹² Imu su halu n maa kyuroɔ owole mu sa fane gbaa mu, man gye omu nu o waa alibi mu su, abee omu nu ba waa mu alibi mu su, amaa n kyuroɔ owole maa nin, ke i yege ke fane gbaa-gbaa fen wu kanan mu nu fane nkolo i gyan ane su lbwaare ase. ¹³ Lu unumu su mu i waa ane aniya to.

Kuto mu nu ki bula ki tii su i gye ye, fan yege nu ane ansi i gyii, lu Titusi kensi-gyii mu su, lu fee fane kpini fan yege nu mu kokolo ki yuuli mu. ¹⁴ Pɔyi ke o ba fane ase mu, n kaapu me n-yu fane su sa mu, nu fan man gyila me ipeeli mu ase. Fee kuto kumaa mu nu an towe sa fane maa gye kesintin mu, kanin manja nu kanan mu nu an kaapu ane n-yu fane su sa Titusi mu, i waa kesintin. ¹⁵ Mu kebiti mu nu o su sa fane mu lonɔ tii su, fee maa nyinji kanan mu nu fane kpini fan nu mu ase, nu fan taa kuufuu ye kikyukya koolo mu mu. ¹⁶ Meeme bure, i waa me okon fee n maa taale taa me n-yu tub fane su kuto kumaa to.

8

Kebiti to afulee kekee

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, an biti fee fan bu kuto mu nu lbwaare kabwaala mu waa Krisito kubu-kubu mu nu i bu Masedoniya osuwle su mu to. ² Saja mu nu bee gyii awurɔfo, nu asin wuribi ii tu bamu, nu halu ba maa bamu kitiri gbaa mu, lu kensi-gyii lala mu nu ki bu bamu to su mu, bee bugi bamu nkolo to bee kee (afulee). ³ N towe fane kesintin ye ba kee kanan mu nu bee taale kee, halu naa kyon bamu olon su. Nu lu bamu gbaa-gbaa bamu kɔpɔre su mu, ⁴ ba payi ansi kole ane fee bamu gbaa bamu ba nye okpa mu nu ba taale taa kye lbwaare asa mu nu ba bu Gyudeya osuwle su mu to. ⁵ Nu ba waa kyon su kanan mu nu an waa tamaa ye be taale mu, amaa ba gyankpaa taa bamu n-yu naa sa Onyiripe Yesu, nu lu lbwaare kebiti to su mu, ba taa bamu n-yu sa ane gbaa ane. ⁶ Imu su an kole Titusi mu nu o wola piili kekee kusun kinumu kase mu, fee o kyaga su waa fane aniya to, ke fan tiisi waa fane kekee kusun mu naa lɔwe. ⁷ N man wu kuto mu nu fan man waa kyon su. Lu kikoolo-gyii to nin oo, katowe to nin oo, kinyi to nin oo, ki payi ansi kye to nin oo, kebiti mu nu fan su sa ane nin oo, fan waa umu kpini naa kyon su. Imu su an biti fee fan waa kyon su lu fane kekee kusun numu gbaa to.

⁸ Man gye ye n yila konɔsa ku n sa fane nin, amaa n biti fee n nye taa fane kebiti mu taa kaala ye aku mu nu bee payi ansi bee waa kanin

kɔdanbirasa mu lɛɛ, saamu n nye wu kanan mu nu fane kebiti mu gye kesintin. ⁹ Lu fɛɛ fen nyi anɛ-Nyɔrɔpɛ Yesu Krisito kabwaala mu, fɛɛ maa gye atɔ wuya gbaa mu, kpali fane sɔ mu o be bilinji otiripu, ke lu mu kitiri mu sɔ mu, fan ba bilinji atɔ wuya ana.

¹⁰ Mɛ nfɛɛrɛ lu asɔn numu sɔ sa fane i gye ye, i burɔn fɛɛ fan maa lɔwe kusun mu nu fan piili sun-tɔ mu. Fane i gye bamu nu ba gyankpaa ba sa nkɛɛ mu, nu fen bila fen sa lu fane kɔpɛrɛ tɔ. ¹¹ Imu sɔ kanan mu nu fen yii kusun mu kase mu, fan lɔwe kumu. Fan payi ansi waa kusun mu naa lɔwe, fɛɛ kanan mu nu fan payi ansi nmɔna yɔla mu, ke fan waa fane abaa okaa. ¹² Lu fɛɛ nu oku kan ɛ kɛɛ mu kɔpɛrɛ sɔ lu atɔ mu nu o sɔ mu sɔ mu, umu u bola lbwaare ansi, man gye lu atɔ mu nu o man sɔ mu sɔ.

¹³ Man gye ye an biti an taa aku kitiri ba sɔla fane ke fen kɛɛ kyɔn sɔ, amaa an biti fɛɛ fane kpini kakyɔna tɔ ki waa kyɛkyɛ. ¹⁴ Nbuɔnbu bire fane i sɔ gaa, nu i dagaa fɛɛ fen kye bamu nu ii tiri bamu mu tɔ. Saɔa mu nu i kan ii tiri fane mɔɔ mu, nu ba sɔ gaa mu, ke ba kye fane gbaa fane tɔ. Saamu fane kpini kakyɔna tɔ ki waa kyɛkyɛ. ¹⁵ Fɛɛ kanan mu nu ba kyɔrɔɔ waa Asɔnkyan yɔlasa mu tɔ ye, “Ɔsa mu nu o kɔbla kukyɔ mu, man nye naa ban sɔ, nu ɔsa mu nu o kɔbla pii mu gbaa, i kukwe mu kyɛkyɛ.”

Titusi maa bamu

*nu ba sun bamu Korinto
kade tɔ mu*

¹⁶ N fwaala lbwaare gaa fɛɛ maa yege nu Titusi payi ansi ɛɛ kye fane tɔ, fɛɛ kanan mu nu ngbaa mɛ n kye fane tɔ mu. ¹⁷ Man gye ye a maa tɔwe an kɔle mu sɔ nu ɛɛ ba fane ase, amaa lu kanan mu nu fane asɔn i tiri mu sɔ mu, o taa mu gbaa-gbaa mu kɔpɛrɛ tɔ nun ɛɛ ba fane ase. ¹⁸ An sun ane birisa kɔ fɛɛ o buu mu ba fane ase. Mu i gye ɔsa mu nu Krisito kɔbu-kɔbu mu kpini bɛɛ yɔn mu, lu asɔn danbirasa mu kitɔwe mu sɔ. ¹⁹ Kɔtɔ mu nu ki bila ki tii sɔ mu i gye ye, Krisito kɔbu-kɔbu mu i lɛɛ mu ye, a maa sɔ nkɛɛ numu kusun mu, o tii ane sɔ. Inumu i gye kusun mu nu an waa an sɔ beɛrɛ an sa Ɔnyɔrɔpɛ Yesu, ke i kaapu kanan mu nu an payi ansi an kye tɔ.

²⁰ An da ane n-yɔ sɔ ke oku o man pwu ane lu nkɛɛ damante mu nu ba taa waa ane abaa tɔ ye a ki sɔ mu. ²¹ Kɔtɔ mu nu an biti mu i gye ye, a waa umu nu i de okpa. Man gye Ɔnyɔrɔpɛ wɔle ansi tɔ nkɔn, amaa asa gbaa ansi tɔ.

²² Kanun maɔa nu an bila sun ane birisa kɔ tii bamu sɔ. Mu nu an wu fɛɛ ukpa gaalaagaa sɔ mu, o sɔ kensi payi ɛɛ kye tɔ. Nbuɔnbu mu maa sɔ kɔkɔle-gyii fane tɔ sɔ mu, o payi ansi gaa fɛɛ o ba kye tɔ. ²³ Titusi bire, o gye mɛ birisa kusun osunpu omu nu n maa mu an kye fane tɔ. Nu ane birisa ana asansa mu nu ba maa mu bee kpee mu bire, ba yɔle Krisito kɔbu-kɔbu mu ayaa tɔ nun ke i taa beɛrɛɛ biya Krisito. ²⁴ Imu sɔ fan lɛɛ fane kebiti mu kaapu bamu, ke Krisito kɔbu-kɔbu mu ba wu kumu kesintin, ke ba wu kɔtɔ mu sɔ nu an kaapu ane n-yɔ fane sɔ mu.

9

*Afulɛ nkyɛtɔ sa Krisito
kɔbu mu nu ki bu
Gyerusalem kade tɔ*

¹ Kesintin sɔ, ɪ man tiri fɛɛ n bɪla kyɔrɔɔ ɔwɔlɛ sa fane, lɪ afulee kɛkɛɛ kusun sa lbwaarɛ asa, mɔ nɪ ba bɔ Gyudeya ɔsɔwɔlɛ sɔ mɔ. ² Lɪ fɛɛ n nɪi kanan mɔ nɪ fen bitɪ fan kɛɛ bamɔ tɔ. Nɪ n kaapɔ mɛ n-yɪ fane sɔ n sa Masedoniya abi. N tɔwɛ bamɔ yɛ lɪ koo sun-tɔ nɪ fane Akiya ɔsɔwɔlɛ sɔ abi fan kɔɔla n-yɪ yɛ fan sa afulee. Inɪmɔ ɪ kɔsaa asa gaalaagaa nɪ bamɔ gbaa bɛɛ kɔɔla bamɔ n-yɪ kanɪn. ³ Amaa n sun anɛ bɪrsa ana banɪmɔ fane asɛ, saamɔ kanan mɔ nɪ n kaapɔ mɛ n-yɪ lɪ fane sɔ n sa Masedoniya abi mɔ, ɪ man ba waa kɪyan. Amaa fɛɛ kanan mɔ nɪ n tɔwɛ bamɔ mɔ, n nɪi fan maa kɔɔla fane n-yɪ fen waa kanɪn. ⁴ Lɪ fɛɛ nɪ Masedoniya asa kɔ ba kan buu mɛ ba, nɪ ba bɛ wu fɛɛ fan man kɔɔla fane n-yɪ mɔ, anɛ ipɛɛli ɪ gɛɛ kawɛ bɔla, kɛ fanɔɔ fane lɛɛ kɪlantɔn bɔla, fɛɛ a maa taa anɛ n-yɪ tɔɔ fane sɔ mɔ. ⁵ Imɔ sɔ n wu yɛ ɪ tiri fɛɛ n kɔlɛ mɛ bɪrsa ana yɛ ba gyankpaa mɛ ba fane asɛ, kɛ ba ba kɔɔla afulee tɔɔtɔɔ mɔ nɪ fan da fane kɔkɔlɔ sɔ fɛɛ fen bitɪ fen sa mɔ. Amaa ɪ baa ɪ gɛɛ tɔɔtɔɔ mɔ nɪ ɪ lɪ nkɔlɔ tɔ, man gɛɛ imɔ nɪ bɛɛ nyan fane.

⁶ Fan nyɪnɪ fɛɛ ɔkɔmaa mɔ nɪ ɔ duu atɔ duusa gbɛrɛɛ mɔ, ɛɛ nyɛ adɔɔ-gyɪtɔ gbɛrɛɛ, nɪ ɔmɔ nɪ ɔ duu atɔ duusa gaa mɔ, ɛɛ nyɛ adɔɔ-gyɪtɔ gaa. ⁷ Fane ɔkɔmaa nɪmɔ ɔ sa kanan mɔ nɪ ɔ fɛ nɛɛrɛ lɪ mɔ kɔkɔlɔ tɔ yɛ ɛɛ bitɪ ɔ sa mɔ, kɛ ɪ man ba waa fɛɛ ɪ kɔ mɔ, abɛɛ ɔkɔ ɪ nyan mɔ. Lɪ fɛɛ lbwaarɛ ɪ bitɪ ɔmɔ nɪ ɛɛ sa kɔkɔlɔ fuuli tɔ. ⁸ lbwaarɛ ɪ taalɛ yɛɛ kɛ fan nyɛ kabwaala kyɔn sɔ, saamɔ fen bitɪ fan nyɛ kɔtɔ kɔmaa mɔ nɪ kɪi tiri fane, kɛ fan nyɛ kyɔn sɔ, kɛ fan kɛɛ kusun danbɪrasa kɔmaa tɔ. ⁹ Fɛɛ kanan mɔ nɪ ba kyɔrɔɔ waa Asɪnkyan yɪlasa mɔ tɔ yɛ, “lbwaarɛ ɪ bugɪ mɔ kɔkɔlɔ tɔ, ɛɛ kɛɛ atɪrɪpu atɔ,

nɪ mɔ kɪdanbɪrasa kɪ man sɔ ɔkaa.”

¹⁰ lbwaarɛ mɔ nɪ ɛɛ sa oduupu atɔ duusa yɛ agyɪtɔ-gyɪsa mɔ, mɔ kɔlɔn manɔ ɪ bitɪ ɔ sa fane atɔ duusa mɔ, kɛ ɪ kɔyɪ, kɛ ɪ sɔyɪ, kɛ fan tɪɛ kɔkyɔ, kɪdanbɪrasa sɔ. ¹¹ ɛɛ bitɪ ɔ yɛɛ fan bilɪnɪ atɔ wuya ana ɔkpa kɔmaa nɪmɔ sɔ, kɛ fan taalɛ waa kɪdanbɪrasa saɲa kɔmaa nɪmɔ. Kɛ lɪ afulee mɔ nɪ fan bɔla anɛ sɔ kɛɛ mɔ, ɪ yɛɛ asa kpɪni ba taa afwaala sa lbwaarɛ.

¹² Kɛkɛɛ kusun mɔ nɪ fen waa fale, man gɛɛ lbwaarɛ asa wɔlɛ nkɔn tɔ nɪ ɪ kɛɛ, amaa ɪ yɛɛ nɪ asa gaalaagaa ba sɔ afwaala bɛɛ sa lbwaarɛ. ¹³ Lɪ fɛɛ, fane kusun danbɪrasa maa kaapɔ asa kanan mɔ nɪ fan du mɔ, bɛɛ bitɪ ba taa bɔnyaa sa lbwaarɛ, lɪ Krisito asɪn danbɪrasa mɔ nɪ fan kɔlɛ gyɪi, yɛ kɪlɛɛ tɔwɛ yɛ afulee kɛkɛɛ mɔ nɪ fen kɛɛ bamɔ tɔ yɛ ɔkɔmaa nɪmɔ mɔ. ¹⁴ Imɔ sɔ bamɔ gbaa bamɔ nkɔlɔ ɪ gyan fane sɔ, nɪ bɛɛ bitɪ ba baa bɛɛ kɔlɛ kabwaarɛ-kɔlɛ bɛɛ sa fane, lɪ lbwaarɛ kabwaala kɔkyɔ mɔ nɪ ɔ sa fane sɔ mɔ. ¹⁵ Fan yɛɛ a taa afwaala sa lbwaarɛ, lɪ kɛkɛɛ mɔ nɪ kɪ man sɔ kudubi mɔ sɔ.

10

Pɔɔli lɛɛ kɔnɔ kaapɔ mu kusun mɔ tɔ

¹ Lɪ Krisito n-yɪ kase kɪbiya yɛ mɔ kɪbwahn sɔ mɔ, n kɔlɛ fane. Mɛ, Pɔɔli mɔ nɪ fane tɔ akɔ bɛɛ tɔwɛ yɛ, n kan n bɔ fane asɛ mɔ, n bɪya mɛ n-yɪ kase katɔwɛ tɔ, amaa nɪ n man kan n bɔ fane asɛ mɔ, n yɪlɛ kɪnyɪn tɔ n tɔwɛ mɔ, ² n kɔlɛ fane fɛɛ n kan ba fane asɛ mɔ, fan man yɛɛ n ba yɪlɛ kɪnyɪn tɔ tɔwɛ sa fane. Amaa n kan ba mɔ, n bitɪ n ba yɪlɛ kɪnyɪn tɔ tɔwɛ sa bamɔ nɪ bɛɛ fɛ nɛɛrɛ yɛ dulɪnyaa atɔ danbɪrasa kɛbitɪ sɔ nɪ an waa lbwaarɛ kusun mɔ. ³ ɪ gɛɛ kesintin fɛɛ an bɔ dulɪnyaa nɪmɔ tɔ

bire, amaa man gye dulinyaa numu to kinaa nu an ko. ⁴ Aduntɔ mu nu an su an ko mu, man gye dulinyaa numu to aduntɔ kudubi, amaa ɛ gye lbwaare aduntɔ bulunsa mu nu ii nyita ɔɔn kumu kumaa numu. ⁵ An su umu an nyita nfeere kumaa, ye nfeere to alala-sɔn kumaa mu nu ii tii nyimisa kinye bu lbwaare, nu an ko gyii nfeere kumaa numu su fee ɔɔn, ke ɔ ba nye kusɔ-nu sa Krisito. ⁶ Nu fan kan nye kusɔ-nu naa lwe mu, an biti a ba bute bamu nu ba waa kusɔ to ɔɔn mu asu.

⁷ Fane fane bire susu-susu wule nkɔn nu fen ku atɔ. Nu fane to ɔku kan kɔɔle mu n-yu gyii fee ɔ gye Krisito lee mu, ɛ dagaa maa wu fee ane gbaa ane an gye Krisito lee nu, fee kanan mu nu mu gbaa mu gye mu.

⁸ Halu nu n kan n kaapu me n-yu kyɔn su gbaa lu ɔɔn mu nu ɔnyirpe sa ane ye a taa kye fane to ke i kpiya fane ansi to, nu ɛ man gye ye an bute fane tuɔ kase su mu, ipeeli ɛ mee ye i gyii me lu umu su. ⁹ Nu n mee biti ɛ naa ba fee, n kyɔɔɔ me iwule n su n ɲaala fane. ¹⁰ Lu fee aku bee towe ye, “Pɔɔli iwule mu nu ɔ kyɔɔɔ mu, su asɔn mu nu ɛ bulɔn nu i budu. Amaa nu ɔ bu ane ase bire, ɔ pɔɔ nu mu asɔn towea ɛ mee kaapu sehn.”

¹¹ Kanun asa mu ɛ dagaa ba maa bu fee, asɔn kumaa mu nu an man bu fane ase nu an kyɔɔɔ ane iwule to sa fane mu, umu manja nu an bu fane ase gbaa, an biti a towe fane.

¹² Kesintin to mu, ɛ su ane kufuu gbaa fee a taa ane n-yu an biri, abee an kaala ye bamu nu bee lee bamu n-yu bee kaapu fee ba gye asa kpare mu. Fee ba maa su bamu n-yu bee biri abaa abee bee kaala abaa mu, man gye amelensi-sɔn ndee abee? ¹³ Nu aneene bire, a mee ye a kaapu ane n-yu naa kyɔn ane ɛkaa su. Amaa an biti a kaapu ane n-yu lu kusun mu nu lbwaare taa waa ane abaa to, halu an waa kumu ba fuv fane ase mu. ¹⁴ Nu a mee kaapu ane n-yu lu fane su an kyɔn su, naafɔɔ a man dɔn fuv fane ase mu, amaa ane ɛ gyankpaa taa Krisito asɔn danbirasa mu kitowe ba fuv fane ase. ¹⁵ Imu su a mee kaapu ane n-yu lu kusun mu nu aku ba waa mu su, fee ane ɛ waa umu mu. Amaa ane tamaa ɛ gye fee fane kɔkɔɔle-gyii mu nu fan su mu, ki nye akyɔ tii su, ke ane kusun mu nu an sun fane ase mu, ki nye yelige tii su naa fuv katɔn mu nu lbwaare yila mu ɔkaa. ¹⁶ Ke a nye towe asɔn danbirasa mu sa isuwule mu nu ɛ bu fane ansi to mu. Lu fee an mee biti a maa kaapu ane n-yu lu kusun mu nu ɔku tee wula waa kase ku su. ¹⁷ Amaa ɛ dagaa fee a maa waa fee kanan mu nu ba kyɔɔɔ waa Asɔnkyan yilasa mu to mu. Imu ɛ gye ye, “ɔkumaa mu nu ee biti ɔ kaapu mu n-yu mu, ɔ kaapu mu n-yu lu kutɔ mu nu ɔnyirpe lbwaare waa mu su.” ¹⁸ Lu fee man gye ɔsa mu nu ɔ lee mu n-yu kaapu kanan mu nu o du mu, nu lbwaare ansi ii gyii mu su, amɔɔ ɔsa mu nu lbwaare lee kaapu kanan mu nu o du mu.

11

Pɔɔli maa antɔɲesa asunpu mu

¹ Nu fan kan nye kenyiita gberɛɛ sa me lu me amelensi-sɔn numu su mu, naafɔɔ ɛ burɔn. Nu n nyi fee fen biti fen waa kanun. ² Krisito ayaa to nu n yule n ko fane su kɔkɔɔɔɔ fale. Fen du nun fee mu nu ɔ man nyi ɔnyɔn nu ɔ man su ineesi ɛku, nu n su n sa ɔnyɔn kekili, nu ɔnyɔn manja ɛ gye Krisito. ³ Amaa n su kufuu fee ɔku ii biti o be nyita fane nfeere lu Krisito mu nu fan taa fane nkɔɔ kpinu buu mu mu, fee kanan mu nu kɔnase taa mu kɔɔɔ ɔkɔn pɔna Hawa mu. ⁴ Lu fee ɔkumaa mu nu ɔ ba towe asɔn lu

Yesu ku su, nu o kwu ye Yesu mu nu an towe mu asin mu, abee nu fan kan nye kayaayu ku, nu ki kwu ye kayaayu mu nu fan daa kinye mu, abee nu fan nu asin danbirasa ku, nu i kwu lu asin danbirasa mu nu fan koole gyii mu, u kaapu nun fee fen mee kere kanin ato kikoole kyula. ⁵ Amaa n mee fe nfeere ye n bu bamu nu bee waa bamu n-yu asunpu kpare mu kase pii fale gbaa. ⁶ Nu n kan n gye omu nu o man nyi katowe gbaa mu, n su kinyi lu asin danbirasa mu to. Nu an kaapu fane okpa kumaa su ye saja kumaa, nu kanin nu i gye.

⁷ N maa towe lbwaare asin danbirasa sa fane mu, n man koole fane sehn, nu biya me n-yu kase, ke i nye waa fane asa kpare mu, n waa alibi nun abee? ⁸ N taa kikapne twb Krisito kubu-kubu mu iku su, lu fee n koole nkyeto lu bamu ase, ke n nye ba kye fane to. ⁹ Saña mu nu n kyina n bu fane ase nu i tiri me mu, n man yege nu i waa kasula fane su. Lu fee me birisa ana mu nu ba lu Masedoniya mu ba biya me ato mu nu ii tiri me. N kitta me n-yu okpa kumaa numu su kanan mu nu n man ba waa kasula fane su, nu n biti n kyaga su waa kanin. ¹⁰ Fee Krisito kesintin mu maa bu me to fale mu, n towe ye oku man bu Akiya kbaafon numu su, nu oku mee taale tii me n-yu kikaapu numu su. ¹¹ N maa towe fale mu, i kaapu nun fee n mee biti fane asin abee? Ayee! lbwaare nyi fee n biti fane asin. ¹² Nu umu nu n waa mu n biti n kyaga su n waa, ke i nye tii bamu nu bee biti ukpa ba kusaa bamu n-yu mu okpa. Lu fee bee kaapu ye kanan mu nu bee waa kusun mu, anaa bamu lee gye kulon nun. ¹³ Kanin asa manja ba gye antjesa asunpu mu nu bee pina asa lu kanan mu nu bee sun kusun mu su, nu ba baala bamu daa bee waa fee ba gye Krisito asunpu. ¹⁴ Inumu i man gye asin kyinkyinsa, lu fee sitaane gbaa-gbaa u taale baala mu daa ee nalgie fee lbwaare kaboo. ¹⁵ Kanin gbaa nu i man gye asin kyinkyinsa fee sitaane ayaafole gbaa ba baala bamu daa, nu ba waa bamu n-yu fee nboo mu nu bamu ukpa ii kyii gi mu. Laalaalwe mu bee biti ba nye bamu asun libi kokoka.

Pooli aworofu kigyii fee maa gye Krisito osunpu mu su

¹⁶ N pula to n towe ye, oku o man fe nfeere fee n gye omelensipu. Amaa nu fen kan fe nfeere kanin mu, umu bire fen taa me kanan mu nu fen biti fan taa omelensipu mu, ke n nye kaapu me n-yu gberee. ¹⁷ Imu nu n towe fale, man gye kutu mu nu Onyuripe mu ii biti fee n towe, amaa n-yu kikaapu asin numu to mu, n towe nun fee omelensipu. ¹⁸ Fee asa gaalaagaa ba maa kaapu bamu n-yu fee kanan mu nu dulinyaa abi bee waa mu, ngbaa me n biti n kaapu me n-yu. ¹⁹ Fan maa ye fan su kanyaasin gaa su mu, fen nye kenyiita fen nu amelensipu ase. ²⁰ Kesintin to bamu nu bee waa fane fee anye, abee ba su fane bee biliji su, abee bee gyii fane, abee bee ku fane kyan, abee bee kpaale fane itan gbaa mu, fen taale fen nye kenyiita fen sa bamu. ²¹ I su me ipeeli nu n koole kyula fee, ato mu nu bee waa fale bire, an gye apooosipu umu to gaa.

Amaa nu oku kan o man su kufuu fee ee biti o kaapu mu n-yu kutu ku su mu, n maa towe fee omelensipu fale mu, ngbaa me n mee ye n waa kufuu fee n kaapu me n-yu umu su. ²² Asa manja ba gye Hibriwu abi nun abee? Kanin nu ngbaa me n gye. Ba gye Israyi abi nun abee? Kanin nu ngbaa me n gye. Ba gye Abraham anaana-bii nun abee? Kanin nu ngbaa me n gye. ²³ Ba gye Krisito ayaafole nun abee? N nyi me katowe numu maa duli

ibun bire, amaa n gye kyaafole kpare n kyo bamu. N sun kusun olon su n kyo bamu, nu ba tii me ibu sanya kumaa numu i kyo bamu, ba taa awulibi tuje me libi-libi i kyo bamu, nu n gyanja lewu sanya kukyo. ²⁴ Gyiwu abi ba taa awulibi tuje me adisa ye akpano kanin lu inuu. ²⁵ Nu Roma abi gbaa ba taa abulito kpekpesen da me lu isa, nu sanya ku asa ba twu me abuu, nu okoli lala taa me naa wate lu isa, nu kakaaku n de opu su kalayi tye kyowe. ²⁶ Me kinate to mu, n gyanja kinsi-payi gaalaagaa. N nye kinsi-payi lu ibun kibola su, ye ayu mu nu bee nyan bee koolo ato abaa to, ye me asa Gyiwu abi, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu abaa to. Nu n nye kinsi-payi nde lala to, ye isowole su, ye opu su. Nu n nye kinsi-payi lu bamu nu bee pina ye ba gye ane Krisito abuupu mu ase. ²⁷ N sun kusun kenken nu n kpine, halu nke damante n mee nye nsure n de. Akun ye bulifo nu n naa, nu sanya gaalaagaa sehn man loo me kono to. Nu n pan ato bunsu nu n de awoo. ²⁸ Inumu kpini i naa de, umu nu i nyan me kake kumaa mu i gye ye n fe Krisito kubu-kubu mu su. ²⁹ Anumu kikoolo-gyii i kooje su, nu n mee su n sa mu? Anumu nu ba pina mu ba waa alibi to, nu me oto to mee foyi me?

³⁰ Nu n kan i tiri fee n kaapu me n-yu mu, n biti n kaapu me n-yu lu me kipoose su nu. ³¹ Ane lbwaare mu nu o gye ane-Nyuripe Yesu Mu-Se, nu ayin-bi i gye mu lee kakpaa mu, i nyi ye umu nu n towe fale man gye antijesa. ³² Sanya mu nu n bu Damasiko kade to mu, Owura Aretasi mu osowole okusupu mu lee akunpu ye ba kun nbuno mu nu ii loo Damasiko kade mu nu kibandiye ki kyaaboo kumu mu, ke ba nye kntaa me. ³³ Amaa aku ba taa me waa kilantan to, bule kibandiye mu obo to, kpiligaa me yii, nu n nye sile lu mu abaa to.

12

Pooli kuwu ansi su fee idee

¹ I dagaa n maa kyaga su kaapu me n-yu. Halu i maa man su tonoo gbaa mu, nbunbu bire n biti n towe ato mu nu lbwaare yege nu n wu fee idee, ye asinlee kaapusa mu nu o taa sa me. ² Onyin ku kyuna o bu to, nu o gye Krisito obuupu. Nsu kudu ana ndee nu lbwaare taa mu kpee susu sasapu mu to. N man nyi ye umu i waa kanin nun kesintin, abee ansi su ato nu o wu fee idee, amoo lbwaare nkun i nyi. ³ N bwii n towe ye, onyin numu mu kayi-wole kpini nu i taa kpee susu nun o, mu kala nkun nu i taa kpee nun o, n man nyi, amoo lbwaare nkun i nyi. ⁴ Amaa lbwaare maa taa mu kpee paradise mu, o nu asin mu nu ba mee taale towe, ye umu nu nyimisa man su okpa ye o towe. ⁵ Imu su nu n biti n kaapu me n-yu mu, kutu mu nu ki ba onyin numu su nu n biti n kaapu n-yu. N mee ye n kaapu me n-yu lu me n-yu su, amoo me kapoose su nkun. ⁶ Halu nu n kan n kaapu me n-yu gbaa mu, n mee ye n waa omelensipu. Lu fee umu nu n towe mu i gye kesintin. Amaa n lee me n-yu lu n-yu kikaapu to, ke oku o man nye kaala me kyun kutu mu nu o wu me maa waa su, abee umu nu n towe su.

⁷ Kanan mu nu i waa ke n man taa lbwaare kileekaapu damante mu nu o taa sa me mu waa n-yu alala-sin su mu, o yege nu Sitaane sun kulo-libi to waa me n-yu to fee owii, nu kii yii me. Nu kulo ku nyanla me, nu kii tii me okpa, ke n man nye n waa me n-yu alala-sin to. ⁸ N kule Onyuripe Yesu lu isa fee o lee umu lu me su. ⁹ Amaa o lee me kono ye, "Me kabwaala mu nu n su sa fu mu, i kukwe fu. Lu fee fu kipoose mu to nu me olon mu

u lu ifuli." Imu so n biti n kaapu me n-yu kensi-gyii to gaa lu me kupoose to, ke Krisito olon mu ki ba bun me so. ¹⁰ Imu so lu Krisito so mu, mi ansi i gyii lu me kupoose to, ye asebi to, ye kayu kita to, ye kanyanla to, ye aworofa to. Lu fee saja mu nu n poo mu, saja maa nu n so olon.

Pooli kayiye sa Korinto abi

¹¹ N waa fee omelensipu, amaa fane i nin me nu n waa kanun. Naafoo fane i dagaa fan maa lee kanan mu nu n du mu kaapu. Lu fee halu n maa man gye sehn gbaa mu, bamu nu bee waa bamu n-yu ye ba gye "Krisito asunpu kpare" ba man kyoo me pii fale gbaa. ¹² Nu ato mu nu i lee i kaapu fee n gye Krisito osunpu mu i gye ye, n nye kokolo yile to, nu i yege nu lbwaare n waa usinkaala ye adangana ye asun kyinkyinsa fane ase. ¹³ Mune ato nu Krisito kobu-kobu asansa mu ba nye nu fane bire fan man nye? Amoo afulee asun nu n man taa ba sola fane. Nu i gye kanun bire fan taa me alibi kee me.

¹⁴ Nibunbu n koola lwee n ba booo fane so lu sasapu. Nu mee biti fee n maa bilinji kasola sa fane, lu fee man gye fane ato nu n biti, fane gbaa-gbaa nu n biti. Nu man gye nbii ii biti ato bee yula bamu akoogepu, amoo akoogepu ii biti bee yula bamu-bii ana. ¹⁵ Imu so n biti n kpune ke n nyita me koto kumaa fane so, ke n taa me n-yu gbaa tii so. Fee n maa so kebiti lala fale sa fane mu, fen biti fan nye kebiti pii sa me nun? ¹⁶ N nyi fan maa koole kyula fee n man bilinji kasola fane so. Amaa aku bee towe ye n taa me kanyaasin okpa so n nye fane. ¹⁷ Nene so? Asa mu nu n sun bamu fane ase mu, n bola bamu so gyii fane nun abee? ¹⁸ Me i kole Titusi ye o kpee fane ase, nu n sun ane birisa ku ye o buu mu kpee. Abee fen fe nfeere ye Titusi ba pina fane gyii nun? Man gye nfeere kolon ye okpa kolon so nu anaa mu an naa?

¹⁹ Akoto fen fe nfeere nun fee an towe an lee ane konoo nun. Ayee! Man gye kanun nun. Amaa an towe nun fee kanan mu nu Krisito ii biti fee a towe lbwaare ase mu. Me kyemune ana danbirasa, koto kumaa mu nu an waa mu, an waa nun kanan mu nu i kye fane to. ²⁰ I so me kufuu fee n kan ba fane ase mu, n mee ye n ba wu fane fee kanan mu nu n biti fee n ba wu fane mu, nu fane gbaa fen mee ye fen wu me kanan mu nu fen biti fan wu me mu. I so me kufuu fee n biti n ba wu nluu ye kayu-basa ye agbu lala ye kigyilee ye asa kisaale ye asa asun kitowe ye alala-sun ye nbarige to mu, i maa bu fane to. ²¹ I so me kufuu fee nu n kan bwii ba fane ase mu, me lbwaare ii biti o biya me kase fane ansi to, ke me kokolo ki nyita me lu asa gaalaagaa mu nu ba wula waa alibi, nu ba man kyeege bamu nfeere lu kayu-wale ineesi, ye kayu ye kanyun biti kigyagaa, ye agyaga-sun kumaa mu nu i tii so mu.

13

Kumu to kida laalaalowe

¹ Kuntu i gye me lu sasapu mu nu n biti n ba booo fane so. Ba kyurooo waa Asunkyan yilasa mu to ye, "Poyi ke ba koole asun ku kyula mu, i dagaa asa anyo abee asa asa ba maa gyii umu kesintin." ² Saja mu nu n ba booo fane so kunyosapu mu, n da bamu nu ba wula waa alibi ye asansa mu amu to. Nu nbunbu n maa man bu fane ase fale mu, n bila n nyinjii fane ye, nu n kan ba mu, n mee ye n yege bamu nu ba san bee waa alibi mu. ³ Lu fan maa biti fee n kaapu fane fee Krisito u bola me so ee towe mu, fen biti

fan wu. Lu fɛɛ man gye ye o yuuli ye fane nin, amaa o gye ɔlɔnpɔ mu nu o bu fane to. ⁴ Lu fɛɛ ɪ gye kesintin fɛɛ mu keyuuli sɔ nu ba da mu mata oyu laasa sɔ, amaa lu lbwaare ɔlɔn to sɔ mu o te nkpa to. Kanun nu ane gbaa ane an yuuli fɛɛ mu, amaa lu lbwaare ɔlɔn to sɔ mu, an tii Krisito sɔ ke a buga kyina sun fane.

⁵ Fan ku fane kakyina to ke fan ku ye ɪ kaapu fɛɛ fan sɔ kɪkɔle-gyii abɛɛ? Fan man nyi fɛɛ Krisito Yesu te fane to? O te fane to, amoo kanun bire fan tiye fane kakyina to nin. ⁶ Nu n sɔ tamaa fɛɛ fen biti fan bu ye anɛɛɛɛ bire a man tiye. ⁷ An kule lbwaare fɛɛ fan man kan waa alibi. I man gye ye asa ba wu ane ye an waa ato, amaa fan waa koto mu nu ki de okpa, halu nu i du fɛɛ an waa tiye gbaa. ⁸ Lu fɛɛ a mee taale waa koto mu nu kii tii Krisito kesintin mu okpa, amoo koto mu nu ku kye kesintin mu to nkɔn. ⁹ Nu fan kan fan bulɔn, nu anɛɛɛɛ an pɔɔ mu, ɪ waa ane okɔn. Nu ane kabwaare-kule ɪ gye fɛɛ fan dan fane kɪkɔle-gyii to naa lbwe kyɛkyɛɛ. ¹⁰ Imu sɔ nu fan wu fɛɛ n maa man bu fane ase fale mu, n kyurɔɔ fane ɪnum. Saamu nu n kan ba fane ase mu, n mee biti fɛɛ n taa ɔlɔn mu nu Onyurɩpe Yesu taa sa me mu towe nmanyanyan fane. ɔlɔn manja nu o taa sa me ye n kye fane to, ke fan dan fane kɪkɔle-gyii to, man gye ye a taa ɔlɔn mu nin fane tɔɔ.

Afwaala laalaalɔwe

¹¹ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, mɛ katowe mu laalaalɔwe mu ɪ gye ye, fan kyina danbirasa, fan payi fane ane ansi ke fane kakyina to ki waa ɔdan kyɛkyɛɛ, fan nu me ase, fan towe kyula abaa, ke fan kyina kayi-yuuli to. N kule fɛɛ lbwaare mu nu o gye kebiti wuya ye kayi yuuli wuya mu, o baa o bu fane ase.

¹² Fan taa kibiri abaa to fwaala abaa. ¹³ lbwaare asa mu kpini bɛɛ fwaala fane.

¹⁴ Anɛ-Nyurɩpe Yesu Krisito kabwaala, ye lbwaare kebiti, ye Kayaayu Kyurekyure mu kikyemune okɔn mu, ɪ baa ɪ bu fane kpini ase.

Ɔwɔle mu nu Pɔɔli kyɔrɔɔ naa sa Galati abi

Afwaala

¹ Mɛ Pɔɔli mu nu n gye Krisito osunpu, nu i man gye asa kubu ku, abɛɛ ɔsa ku i lɛɛ mɛ. Amaa Yesu Krisito ye Ɔsɛ Ibwaare mu nu o kyinji mu lu lewu to mu i lɛɛ mɛ waa osunpu. ² N kyɔrɔɔ ɔwɔle n kyɔnɛ fane Krisito kubu-kubu mu nu fan bu Galati ɔsɔwɔle sɔ, nu akɔɔle-gyipu mu nu ba bu nfu mu kpini ba tii mɛ sɔ nu an fwaala fane.

³ Anɛ-Sɛ Ibwaare maa anɛ-Nyɛrɛpɛ Yesu Krisito ba bwaala fane ke ba sa fane kayi-yuuli. ⁴ Lu anɛ alibi sɔ mu, Yesu kyula taa mu n-yu lɛɛ saraga wu sa anɛ, ke ɔ nye lɛɛ anɛ lu ndaga kakyina libi ɔɔn mu to. Anɛ-Sɛ Ibwaare kebiti to nu o kyula nu unumu kpini i waa kanɔn. ⁵ Bɔnyaa ɔ baa ɔ gye Ibwaare lɛɛ kakpaa! Amen.

Asin Danbirasa kulɔn

i bu to

⁶ I kyinkyin mɛ gaa fɛɛ fan maa tee biliɛi fane kamaa sa Ibwaare bilen, yege mu i bɔla Krisito kabwaala mu sɔ tu fane. Nu fan biliɛi kpee fan buu asin kukwu mu nu aku bɛɛ towe ye umu i gye asin danbirasa mu.

⁷ Kesintin yege asin danbirasa ku man bila i bu to. Amaa n towe fane unumu nun, lu fɛɛ asa aku bɛɛ wuliti fane to, bee biti fɛɛ ba kyeege Krisito asin danbirasa mu. ⁸ Amaa, halu anɛ abɛɛ Ibwaare kabɔɔ, kan lu sɔsɔ ba towe fane asin danbirasa ku, nu i kwu ye umu nu an towe sa fane mu, mu laaku, lu fɛɛ Ibwaare ii biti ɔ bute mu kusɔ kakpaa. ⁹ Fɛɛ kanan mu nu an wɔla towe mu, n bila n pɔla to ye, nu ɔsa ku kan ɛɛ towe fane asin danbirasa ku, nu i kwu ye umu nu fan kɔɔle waa fane lɛɛ mu, Ibwaare ii biti ɔ bute mu kusɔ kakpaa.

¹⁰ Nu umu nu n towe fale mu, i kaapu nun fɛɛ n biti nyumisa ɔ kɔɔle mɛ kyula nun abɛɛ? Ayee! N biti Ibwaare nkun ɔ kɔɔle mɛ kyula. N biti nyumisa ansi i gyii mɛ sɔ nun abɛɛ? Nu n kan n biti fɛɛ nyumisa ansi i gyii mɛ sɔ mu, naafɔɔ n mɛɛ ye n bila n gye Krisito kyaafɔle.

Kanan mu nu Ibwaare

tu Pɔɔli ba waa Krisito osunpu

¹¹ Mɛ birisa ana akɔɔle-gyipu, n biti fan bu fɛɛ, asin danbirasa mu nu n towe mu, i man gye asin mu nu i lu daadimaadi ase. ¹² Nu man gye nyumisa ku ase nu n nye umu, abɛɛ ɔsa ku i kaapu mɛ umu. Amaa Yesu Krisito i lɛɛ umu kaapu mɛ.

¹³ Lu fɛɛ fan daa nu mɛ kakyina mu nu n bu kumu to didaa sarja mu nu n daa n bu Gyiwu abi kabwaare-sun mu to mu. Nu fan nu kanan mu nu n daa taa kumu to ɔɔn nyanla Krisito abi mu nu Ibwaare lɛɛ mu, nu n kpan mɛ n-yu fɛɛ n nyita Krisito kabwaare-sun mu. ¹⁴ Nu mɛ sara sɔ Gyiwu abi adamante mu to mu, n gyankpaa bamu anɛ Gyiwu abi kabwaare-sun mu to. Nu anɛ anaana-to awaasa mu n yege nu i gyii mi kumu, nu n kpan mɛ n-yu ye i yile. ¹⁵ Amaa lu Ibwaare kabwaala sɔ mu, ɔ wɔla lɛɛ mɛ yla pɔyi nu ba buɛge mɛ, nu ɔ tu mɛ ye n ba sun mu. ¹⁶ Nu i bɔla Ibwaare ansi fɛɛ ɔ lɛɛ Mu-Bii mu kaapu mɛ, ke n towe asin danbirasa mu lu Mu-Bii mu sɔ, sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, nu n man taase

biti kukaapu lu ɔsa ku ase. ¹⁷ Nu n man kpee Gyerusalem naa wu bamu nu ba gye Krisito asunpu mu pɔyi nu ngbaa me n ba waa osunpu mu. Amaa n dan kubu opula mana to nun, kpee Arabiya ɔsɔwule su, nu kamaa to n lu toto bwii ba Damasiko kade to.

¹⁸ Nsu nsa kamaa to mu, nu n kpee Gyerusalem naa wu Pita.* Nu n kyina mu ase nke kudu anu. ¹⁹ N man wu Krisito asunpu mu ɔku tii su, amɔɔ ane-Nyiripe Krisito mu-supu Gyemisi nkun. ²⁰ Ibwaare su, kuto mu nu n kyurɔɔ n sa fane fale gye kesintin, n mee tin antɔjesa. ²¹ Imu kamaa to mu n kpee Siriya ye Kilisiya ɔsɔwule su. ²² Kanun saɔa mana to mu, Krisito abi kubu-kubu mu nu i bu Gyudeya ɔsɔwule su mu, ba man pu wu me ye ansi. ²³ Amaa kuto kulun mu nu ba nu lu asa ase mu i gye ye, “Ɔnyin mu nu ɔ daa ee nyanla ane mu, nbunbu bire ee towe kukɔle Yesu gyii asin mu nu naafɔɔ ɔ daa kpan mu n-yu fee o nyita mu.” ²⁴ Imu su ba yin Ibwaare lu kuto mu nu ba nu lu me su.

2

Krisito Asunpu mu ba kyula kɔle Pɔɔli

¹ Nsu kudu ana kamaa to mu, n bwii kpee Gyerusalem. N maa Banabasi i kpee nu n taa Titusi tii su kpee. ² N kpee toto nun, lu fee Ibwaare i lee kaapu me fee n kpee. N maa abɔlsa mu an gyanɛ ane nkun, nu n lee asin danburasa mu nu n towe n sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu kase kaapu bamu. N waa kanun nun ke i man naa ba fee kusun mu nu n waa ye umu nu n san n waa fale mu, i man ba bilinji kyan. ³ Amaa Titusi mu nu ɔ bu me ase, yege be nyi maa gye Giriki nyumisa gbaa mu, ɔku man nyan mu ye ɔ tin mu oduu. ⁴ Amaa fale asin numu i ba, lu fee asa ku mu nu bee pina ye ba gye akɔle-gyipu fee ane mu ba be loo ane to, ke ba ba ku ane n-yu kinye Krisito Yesu to, ke ba nye taa ane bilinji Gyiwu nbara mu anye. ⁵ Amaa a man daa yege ane n-yu sa bamu. An waa kanun nun ke kesintin asin danburasa mu i nye sii fane to kanun.

⁶ Nu bamu nu ba daa ba gye Krisito kubu mu agyankpaapu mu, ba man taa sehn tii me asin danburasa mu nu n kaapu mu su. Halu ba maa gye agyankpaapu gbaa mu, i man tiri me. Lee fee Ibwaare bire mee ku nyumisa ansi su. ⁷ Amaa kuto mu nu agyankpaapu banumu ba wu i gye fee, Ibwaare i taa asin danburasa mu waa me abaa to ye n towe umu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, fee kanan mu nu ɔ taa asin kulun mana waa Pita abaa to ye ɔ towe sa Gyiwu abi mu. ⁸ Lu fee Ibwaare mu nu mu ɔlun bɔla Pita, mu nu ɔ gye Krisito osunpu sa Gyiwu abi, nu ɔlun mu ii sun kusun bamu to mu, Ibwaare mana ɔlun i bɔla me, Pɔɔli gbaa, mu nu n gye Krisito osunpu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, nu ɔlun mana ii sun kusun bamu to. ⁹ Gyemisi maa Pita ye Gyɔn nu ɔkɔmaa numu nyi ba maa gye kubu mu abɔlsa gbaa-gbaa mu, ba bu fee Ibwaare bwaala ngbaa me. Imu su ba gyɔɔ n maa Banabasi abaa to kaapu fee anaa bamu kpini an sun kusun kulun. Nu an kyula ye n maa Banabasi a waa kusun bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu to, ke bamu mɔɔ ba waa kusun mu Gyiwu abi to. ¹⁰ Kuto kulun mu nu ba towe ane tii su i gye ye, a nyinji atiripu mu nu ba bu bamu to mu, nu umu i gye kuto mu nu n wola payi mi ansi n waa.

Pɔɔli towe tigi Pita ye kuto mu nu ɔ waa mu man burɔn

* 1:18 1:18 Pita gye Krisito osunpu nu ba bila ba ti mu ye Kefasi.

¹¹ Saŋa ku Pita maa kyɩna ba Antiyoki mu, n tɔwe tigi mu ye kutɔ mu nu ɔ waa mu man de ɔkpa. ¹² Asɩn mu ɩ gye ye, poyɩ ke Gyemisi o sun anyɩn aku kpee Antiyoki mu, naafɔɔ Pita maa Krisito abuu pu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu ɩ buga bee gyii lape kulɔn tɔ. Amaa saŋa mu nu anyɩn mu ba naa fuɔ tɔtɔ mu, Pita tɩn mu n-yɩ lɩ Krisito abuu pu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu ase kigyii, lɩ fɛe ɔ sɩle asa mu nu beɛ tɔwe ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi gbaa ba tɩn oduu mu. ¹³ Kanɩn gbaa nɩn, nu Gyiwu abi asansa mu nu ba bu tɔtɔ mu ba gye nno nnyɔ-nnyɔ wuya ana fɛe kanan mu nu Pita waa mu, halɩ ɩ yege Banabasi gbaa fɔyɩ ɔkpa o buu bamu.

¹⁴ N maa wu fɛe kutɔ mu nu beɛ waa mu, man buu asɩn danbirasa mu kesintin ɔkpa sɩ mu, n tɔwe Pita Krisito abuu pu mu kpini ansi tɔ ye, “Gyiwu obii ɩ gye fu, yege fu kakyɩna tɔ du fɛe bamu nu ba man gye Gyiwu abi. Mɩne sɩ nu fu nyan Krisito abuu pu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu ye ba kyɩna fɛe Gyiwu abi?”

¹⁵ Kakubge tɔ mu, maa fu an gye Gyiwu abi gbaa-gbaa, a man gye “bamu nu ba man gye Gyiwu abi, nu ba man buu Gyiwu nbara mu”. ¹⁶ Amaa an nyi fɛe ɩ man gye Mosesi nbara mu kibuu sɩ nu lbwaare ɩ taa nyɩmsa fɛe, mu ɩkpa ii kyii gi, amɔɔ ɔ kɔɔle Yesu Krisito gyii. Imu sɩ, amɔɔ ane gbaa ane an kɔɔle Krisito Yesu gyii, ke lbwaare o wu ane fɛe ane ɩkpa ii kyii gi lɩ kɩkɔle-gyii mu nu an sɩ Krisito tɔ, nu ɩ man gye nbara mu kibuu sɩ. Lɩ fɛe ɔku man bu tɔ, nu lbwaare ɩ wu fɛe maa buu nbara mu sɩ nu mu ɩkpa ii kyii gi.

¹⁷ Nu ɩ kan ɩ gye fɛe ane kibɔla Krisito sɩ mu, nu lbwaare ɩ wu fɛe ane ɩkpa ɩ kyii gi mu ase, nu utumu ɩ yege nu an wu fɛe ane gbaa ane an gye alibi awaapu fɛe bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, utumu ɩ kaapu nɩn fɛe Krisito sa alibi kiwaa ɔɔn tii sɩ nɩn abee? Ayee! I man gye kanɩn! ¹⁸ Nu ɩ kan kina nbara mu, nu ɩ bwii n kyinji mu mu, kanɩn bire n tye alibi tɔ. ¹⁹ Lɩ fɛe n maa buu nbara mu, n wu fɛe ɩ mee sa nkpa. Imu sɩ n wu sa nbara mu, ke n nye kyɩna sa lbwaare. ²⁰ Nu ɩ waa nɩn fɛe n maa Krisito nu ba daa mata oyu laasa sɩ. Nu n man bila n te sa me n-yɩ, amaa Krisito Kayaayu mu kɩ bu me tɔ. Nu kakyɩna mu nu n te kumu tɔ nbuɩnbu fale mu, kɩkɔle lbwaare mu-Bii gyii mu tɔ nu n te, mu ii biti me asɩn, nu ɔ taa mu nkpa yɩla sa me. ²¹ Nu n man taa lbwaare kabwaala mu yɩla ɩkaa sɩ, lɩ fɛe nu ɩ kan ɩ gye nbara mu kibɔla sɩ nu nyɩmsa ɩkpa ii biti ɩ kyii gi lbwaare ase mu, kanɩn bire ɩ kaapu nɩn fɛe Krisito kelewu mu man tiri.

3

Kɩkɔle Yesu gyii abee nbara kibuu

¹ Fane Galati abi nfeere ɩ man fuɔ fane! Animu ɩ waa fane biila* kanɩn? Fane gbaa-gbaa fane ansi tɔ nu n tɔwe bugi tɔ Yesu Krisito kelewu oyu laasa mu sɩ asɩn sa fane. ² Kutɔ kulɔn nu n biti n taase fane. Fan maa daa nye lbwaare Kayaayu mu, Mosesi nbara kibuu mu sɩ nu fan nye Kayaayu mu, abee fan maa nu asɩn danbirasa nu fan kɔɔle gyii mu sɩ nu fan nye kumu? ³ Mɩne nu nfeere ɩ man fuɔ fane kanɩn? lbwaare Kayaayu nu fan taa piili fane Krisito kusan mu, amaa nbuɩnbu mɩne sɩ nu fen biti fan taa fane gbaa-gbaa ɔɔn taa lɔwe? ⁴ Awɔrɔfo mu nu fan wu fale kpini mu ɩ

* 3:1 3:1 Biila nfu ɩ kaapu asa kapina.

waa kıyan nın abee? N koole gyii fee ı man waa kıyan. ⁵ Fan nyi fee fan maa buu Mosesi nbara mu su nu lbwaare sa fane mu Kayaayu nu ee waa ısnkaala ee sa fane mu, abee lu fan maa nu asın danbirasa mu, nu fan koole gyii su?

⁶ Ba kyurɔɔ waa Asınkyan yilasa mu to ye, “Abraham kıkoole lbwaare gyii su, nu lbwaare koole mu kyula fee mu ıkpa i kyiigi.” ⁷ Imu su fan bu fee bamu nu ba koole lbwaare gyii mu, ı gye Abraham anaana-bii gbaa-gbaa. ⁸ Ba gyankpaa kyurɔɔ waa Asınkyan yilasa mu to fee lu bamu nu ba man gye Gyiwu abi kıkoole-gyii su mu, lbwaare ii biti ɔ koole bamu kyula fee bamu ıkpa i kyiigi. Kanın su ɔ wola towe asın danbirasa mu sa Abraham ye, “Fu su nu n biti n bola waa dulinyaa asa kpini kusee.”

⁹ Abraham maa koole gyii su nu lbwaare waa mu kusee. Imu su bamu nu ba koole gyii mu kpini, lbwaare ii biti ɔ waa bamu kusee tii Abraham su.

¹⁰ Nu bamu nu ba taa bamu n-yu kpini gyaga nbara mu kibuu su ke ba bola lbwaare ansi mu, ba bu lbwaare nno kitowe mu to. Lu fee ba kyurɔɔ waa Asınkyan yilasa mu to ye, “Okumaa mu nu ɔ man kyaga su ee buu kuto kumaa mu nu ba kyurɔɔ waa Mosesi nbara ɔwole mu to mu, lbwaare nno kitowe mu gyan bamu su.” ¹¹ I bugi to kaapu kesintin fee, oku man bu to nu ee bola nbara kibuu mu su, ke lbwaare ɔ wu mu fee mu ıkpa i kyiigi mu ase. Lu fee, ba kyurɔɔ waa Asınkyan yilasa mu to ye, “Kıkoole-gyii to nu ıkpa kyiigisa wuya ii biti ɔ nye nkpa.” ¹² Nbara mu kibuu man gyan kıkoole-gyii su, fee kanan mu nu ba kyurɔɔ waa Asınkyan yilasa mu to ye, “Okumaa mu nu ee waa kuto kumaa mu nu nbara mu ı kaapu mu, ee biti ɔ nye nkpa lu imu kibuu su.” ¹³ Amaa nno kitowe mu nu ı gyan ane su fee a maa man buu nbara mu, Krisito ka imu kuko. Maa wu oyu laasa su mu, ɔ koole kono towe mu nu ki gyan ane su mu sola. Lu fee ba kyurɔɔ waa Asınkyan yilasa mu to ye, “lbwaare towe nno waa ɔsa kumaa mu nu ɔ saa oyu su mu.” ¹⁴ Krisito ka ane alibi kuko, ke kusee mu nu lbwaare waa Abraham mu, ı nye bola Krisito Yesu su taa ba sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa, taa lu kıkoole-gyii su mu, a nye Kayaayu mu nu lbwaare da mu kokolɔ su ye ee biti ɔ sa mu.

Mosesi Nbara mu ye lbwaare kokolɔ su kida sa Abraham

¹⁵ Me burisa ana Krisito abuupu, n biti n taa dulinyaa kakyina numu to asın kaala asın numu. Nu asa ku ba kan bu ntan yila bamu nsana mu, oku mee taale nyita umu abee ɔ taa kuto ku tii su. ¹⁶ lbwaare maa da mu kokolɔ su sa Abraham maa mu kanaana-bii mu, ba man kyurɔɔ waa Asınkyan yilasa mu to ye, “fu anaana-bii,” nu imu ii biti ı kaapu fee asa mu ba kyɔ. Amaa asın mu ı towe ye, “fu kanaana-bii,” nu imu kase ı kaapu fee mu kanaana-bii kulɔn, nu obii manja ı gye Krisito. ¹⁷ Kuto mu nu n kaapu mu ı gye ye lbwaare da mu kokolɔ su sa Abraham. Nu nsu ana ye adisa kamaa to poyi nu lbwaare sa nbara mu, amaa nbara mu ı man taale nyita abee kpayi katowe kyula mu nu lbwaare waa yila mu. ¹⁸ Imu su nu ı kan ı gye nbara mu kibuu su nu nyumisa ii biti ɔ nye lbwaare kusee mu, kanın bire, ı man gye lbwaare kokolɔ su kida mu su nu ı bila ı gyan. Amaa lu lbwaare kabwaala mu su mu, ɔ bola mu kokolɔ su kida mu su taa kusee sa Abraham.

¹⁹ Nu ı gye kanın bire, mine su nu lbwaare sa nbara mu? lbwaare daa taa nbara mu nın tii su ke ı kaapu kuto mu nu nı alibi ı gye. I dagaa nbara mu maa kyina naa fuɔ saja mu nu Abraham kanaana-bii mu nu lbwaare da mu kokolɔ su yila sa mu mu, ɔ ba. lbwaare taa nbara mu bola mu nɔɔɔ su taa sa Mosesi mu nu ɔ yile lbwaare maa asa nsana mu abaa to. ²⁰ Amaa

nu i dan i gye nyumisa kolon mu, nsana oyilepo man tiri. Ibwaare bire gye okolon nun.

²¹ Imu su u kaapo nun fee, nbara mu ye lbwaare kokolo su kida mu, mee kyina abaa su nun abee? Aye, man gye kanun nun kpini-kpini! Lu fee nu nyumisa daa nye nbara ku nu i taale yege nyumisa ikpa i kyiigi lbwaare ase. ²² Amaa Asunkyan ylasa mu u towe ye, dulinyaa asa kpini ba bu alibi kbaa to nun. Imu su koto mu nu lbwaare da mu kokolo su ye ee biti o sa mu, gyan Yesu Krisito kukole-gyii su, nu bamu nu ba kole gyii mu, nu ee biti o taa sa.

²³ Poyi ke kukole-gyii mu ki ba mu, nbara mu i dan nyan ane waa to nun fee bamu nu ba tii bamu obu hiri su, naa fuu saja mu nu kukole-gyii mu ki ba lu ifuli. ²⁴ Imu su nbara mu i kyina i gye ane okusupu naa fuu saja mu nu Krisito ba. Saamu, bola lu ane kukole-gyii su mu, lbwaare ii biti o wu fee ane ikpa i kyiigi mu ase. ²⁵ Nbunbu kukole Krisito gyii maa ba fale bire, a man bila an bu nbara mu nu i gye ane okusupu mu kase.

Ibwaare Mu-Bii ana

²⁶ Kpali fee fan maa kole Krisito Yesu gyii su mu, fane kpini fan gye lbwaare mu-bii ana. ²⁷ Nu fane kpini mu nu ba gye fane lbwaare kekyugye waa Krisito lee mu, i yege nu Krisito kudubi mu bu fane to. ²⁸ Imu su lbwaare ase bire, i man bila i bu to fee aku ba gye Gyiwu abi abee ba man gye Gyiwu abi, abee aku ba gye anye abee aku ba gye nde abi, abee aku ba gye anyin abee ba gye akyu, lu fee fane kpini fan gye kokolon Krisito Yesu to. ²⁹ Nu fan kan fan gye Krisito lee mu, kanun bire fan gye Abraham anaana-bii, nu fen biti fan nye koto mu nu lbwaare da mu kokolo su sa Abraham mu.

4

¹ Koto mu nu n towe i gye ye, kepii-pii mu nu ee biti o gyii mu-se kapatye nu o man pu dan, nu halu koto kumaa maa gye mu lee gbaa mu, o man kwu ye kinye mu nu o bu kupaara mu su mu. ² Maa san o gye kepii-pii mu, o su asa mu nu bee ku mu su, ye bamu nu bee ku mu ato mu su bee sa mu, naa fuu saja mu nu mu-se yila mu ye o gyii kapatye mu. ³ Kanun nu ane gbaa ane an daa an du fee nbii mu nu ane anaana-to ye dulinyaa numu to ato kaapusa, u nyan ane fee anye. ⁴ Amaa saja mu nu lbwaare yila kyeekye maa fuu mu, o sun mu gbaa-gbaa Mu-Bii dulinyaa numu to. Nu o yege nu okyu kuge mu Gyiwu obii waa nbara mu to, ⁵ ke o nye kole bamu nu ba bu nbara mu kase mu yege, ke ane kpini an nye ba biliji lbwaare mu-bii ana. ⁶ Lu fan maa gye lbwaare Mu-Bii ana su mu, o sun Mu-Bii Kayaayu mu o ba kyina fane nkolo to. Kayaayu mu u yege nu an taale tu lbwaare ye, "Aba* abee Jse." ⁷ Imu su fan man bila fan gye anye, amaa fan gye lbwaare mu-bii ana nun. Nu fan maa gye mu-bii ana fale bire, fan gye mu kapatye mu agyipu.

Pooli kayiye lu

Galati abi su

⁸ Saja mu nu fan man nyi lbwaare mu, fan gye anye sa idakpa mu nu i man gye anyiripe ku. ⁹ Amaa nbunbu fan maa bu lbwaare fale, abee n towe ye lbwaare bire i ba bu fane fale mu, nene su nu fen bila bwii naa buu kanun idakpa ato kaapusa mu nu i man su olon ku, nu i man su towo?

* 4:6 4:6 Aba i gye Arabiki katowe to. Imu kase i gye Jse.

Fen biti fan bila biliŋi anye sa umu nun abee? ¹⁰ Fan su kensi-gyii nke sa Gyiwu abi nke nku, ye lbwaaŋi ŋku, ye isanja ŋku, ye nsu nku. ¹¹ Fane asin i su me kufuu, nu n fe nfeere fee akoto me kikapine mu nu n kpine fane su fale ii biti i waa kyan.

¹² Me-daa ana ye mi-supu ana, n kole fane nun fee fan baa fan du fee me. Lu fee ngbaa n maa gye Gyiwu obii mu, n ba waa me n-yi fee fane. Nu fan man waa me alibi aku. ¹³ Fee kanan mu nu fan nyi mu, lu me kulo su nu n gyankpaa ba towe asin danbirasa mu sa fane. ¹⁴ Halu me kulo ki maa gye kasula sa fane gbaa mu, fan man lee fane ansi yege me, nu fan man kina me. Amaa fan koolo me abaa anyo fee n maa gye lbwaaŋe kaboo, abee n maa gye Krisito Yesu gbaa-gbaa mu. ¹⁵ Nu kanin sanya maa mu, kensi-gyii lala bu fane to lu me su. Nu n taale n towe gbaa ye, nu koto mu nu fen taale nun, naafoo fen kyole fane ansi gbaa fan sa me. Nu nbunbu, mune i waa? ¹⁶ N ba biliŋi fane dun lu kesintin mu nu n towe n sa fane mu su nun abee?

¹⁷ Nu kanin asa mu nu bee kaapu fane asin kukwu mu bire, bamu ansi i payi fane su, amaa bamu nfeere to man buron. Koto mu nu bee biti mu i gye fee, ba barige fane lu me ase, ke fane gbaa fane fan baa fen nu bamu ase. ¹⁸ I buron fee fane ansi i maa payi lu koto ku su, nu koto maa gye koto danbirasa, ke i man naa waa fee sanya mu nu n bu fane ase mu nkun, amaa sanya kumaa. ¹⁹ Mi-bii ana danbirasa, fee kanan mu nu kedunjidi u kirta okyu mu, kanin manja nu i bila u waa me sa fane, naa fu sanya mu nu Krisito kudubi mu ki loo bola fane to. ²⁰ N daa biti nun fee n san n bu fane ase nbunbu, naafoo n nye kyeege kanan mu nu n towe olon su n sa fane mu, lu fee me nfeere i toooo me fane su.

Kinye-kyu Haga mu-bii ye odibii Sara mu-bii

²¹ Fan yege n taase fane mu nu fen biti fan buu nbara mu. Fan man nu koto mu nu nbara mu i towe mu kase nun abee? ²² Asinkyan yilasa mu i towe ye, Abraham su nbii-nyinsa anyo, kinye Haga mu-bii i gye oku, nu odibii Sara moo mu-bii gye oku. ²³ Obii mu nu kinye-kyu kooŋe mu, mu kakooŋe du nun fee kanan mu nu daadimaadi kooŋe obii mu, amaa odibii mu-bii mu bire, ba kooŋe mu bola asin mu nu lbwaaŋe wola da mu kokolo su towe yila mu su nun.

²⁴ Fale ato numu i gye asin kaalasa mu nu i su kase. Akyu anyo mu ba yile sa ntowe-kyula anyo mu nu lbwaaŋe waa maa asa nsana mu. Kinye-kyu Haga i yile sa katowe kyula mu nu lbwaaŋe waa Sinayi kibii mu su mu, nu nbii mu nu Haga kooŋe mu gye anye nun. ²⁵ Nu Haga i yile sa Sinayi kibii mu nu ki bu Arabiya osowole su mu, nu ki bila yile sa ndaga Gyerusalem kade lala mu, nu kumaa kumu asa kpini ba gye anye nun.

²⁶ Amaa sasu Gyerusalem mu bire gye odibii-kyu, nu mu i gye ane-nyi. ²⁷ Lu fee ba kyoo waa Asinkyan yilasa mu to ye,

“O ogbentipu-kyu,
fu mu nu fu man kooŋe ku,
yeege i waa fu okon,

fu mu nu fu man pita dunji ku mu,
taa kensi-gyii lala kuusi waa ilawo.

Lu fee okyu mu nu mu-kuli sile yeege mu mu, ii biti o nye nbii
o kyoo okyu mu nu mu-kuli man sile yeege mu.”

28 Imu su me-daa ana ye mi-supu ana, fan gye fee kanan mu nu lbwaare da mu kokolo su yila poyi nu Sara ba kuge Isaki mu, kanin manja nu fane gbaa fane fan gye. 29 Kanin sanya manja mu, obii-nyinsa mu nu ba kuge mu daadimaadi kakuge ikpa su mu, nyanla obii-nyinsa mu nu ba kuge mu lbwaare kayaayu olon to mu. Nu kanin nu i du nbunbu gbaa. 30 Amaa mune asin nu ba kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to mu? Imu i gye ye, "Gya kinye-kyu mu maa mu-bii-nyinsa mu, lu fee kinye-kyu mu-bii maa odibii-kyu mu mu-bii ba mee buga bee gyii ose mu kapatye." 31 Imu su me-daa ana ye mi-supu ana, an man gye kinye-kyu mu mu-bii ana nun, amaa an gye odibii-kyu mu mu-bii ana nun.

5

Krisito yege nu a nye ane n-yu lu nbara mu to

1 Krisito koole ane yege nu an nye ane n-yu. Kanin su fan yile to kenken, ke fan man bila yege ba taa fane waa nbara mu kibuu anye.

2 Fan nu! Me Pooi n gyii fane kesintin fee nu fan kan yege nu ba tije fane iduu mu, i bola lbwaare ansi mu, kanin bure Krisito man bila o su kyaare sa fane kpini-kpini. 3 N bila n da fane amu to ye, okumaa mu nu o yege nu ba tin mu oduu mu, kanin bure i dagaa maa buu nbara mu kpini.

4 Fane mu nu fen biti fee fan buu nbara mu, ke lbwaare o wu fee fane ikpa i kyiigi mu ase mu, fan barige lu Krisito ase, nu fan lee fane n-yu lu lbwaare kabwaala mu to. 5 Amaa aneene bure, Kayaayu Kyurekyure mu yege nu an su tamaa an gyoo lbwaare o koole ane kyula fee, ane ikpa i kyiigi mu ase lu ane kikoole-gyii su. 6 Lu fee, a maa buu Krisito Yesu fale mu, an tije iduu-o, an man tije iduu-o, man gye imu i tiri. Kuto mu nu ki tiri i gye ye Krisito kikoole-gyii mu nu ku yege nu an nye kebiti sa abaa.

7 Naafoo fan kyina fan yile to danbura. Anumu i fun waa fane nu fan yege kesintin okpa mu kibuu? 8 N nyi fee man gye lbwaare mu nu o tu fane ye fan ba waa mu lee mu, i waa kanin. 9 Fan nyinji fee, "Bodobodo inyifo kifa-tinsa gberere u yege nu bodobodo inyifo mu kpini i tin." 10 N koole Onyurpe mu gyii fee, fan man ye fan kyeege naa buu okpa pupwe ku. Okumaa mu nu ee nyita fane nfeere manja mu, osa kumaa mu nu o gye mu, lbwaare ii biti o bute mu kusu. 11 Me-daa ana ye mi-supu ana, nu n kan n kaapu ye iduu kitin i gye asin tirisa nun, naafoo mune i waa su nu Gyiwu abi ba san bee nyanla me? Nu i daa i gye kanin nun, naafoo Krisito kiwu oyu laasa su asin mu, man din biya asin ku. 12 N biti fee bamu nu bee tooro fane lu iduu kitin su mu, naafoo ba lee bamu awee tii bamu iduu kitin su!

13 Me-daa ana ye mi-supu ana, fane bure, lbwaare koole fane yege nu fan nye fane n-yu lu kanin Mosesi nbara kibuu mu to. Amaa fan man kan yege fane n-yu kinye mu ki sa fane okpa, ke fane kayi-wole kayalaga mu ki gyii fane su. Amaa fan taa kebiti sun abaa. 14 Mosesi nbara mu kpini i lu kooosa kolon to mu nu ku towe ye, "Biti fu burisa fee fu n-yu." 15 Nu fan kan fan du fee ndonbwe nu fen durji nu fen larige abaa mu, fan baa fan da su, man gye kanin mu fen biti fan moo abaa.

Ibwaare Kayaayu mu ye ane kayi-wole

¹⁶ Imu sv n tɔwe fane ye, fan yege Kayaayu Kyirekyire mu ɔ kaapu fane ɔkpa, ke fan man nye buu fane kayi-wɔle kayalaga. ¹⁷ Lu fee kutɔ mu nu Kayaayu mu ii biti mu, mee kyina ye kutɔ mu nu kayi-wɔle u yalaga mu, nu kutɔ mu nu kayi-wɔle u yalaga mu gbaa mee kyina ye kutɔ mu nu Kayaayu mu ii biti mu. Bɛɛ kɔ ye abaa sanja kɔmaa, umu sv nu i bulɔn fee fan waa kutɔ mu nu fen biti mu. ¹⁸ Amaa nu fan yege nu Kayaayu mu kaapu fane ɔkpa mu, kanɔn bire fan man bu nbara mu kase.

¹⁹ Kayi-wɔle asun libi i mee baala. Imu iku i gye kilu okuli abee ɔkaa kamaa, ye kigyagaa ineesi, ye kaburukɔɔne, ²⁰ ye idakpa kusun, ye akpa-sɔn, ye kekisi, ye keluu, ye kayi-basa, ye kɔnye agbu, ye me nkɔn n nye, ye nbarige tɔ, ye nfeere kɔfe fee me nkɔn asun i burɔn. ²¹ Iku mɔɔ i gye ye kensi payi libi, ye kata-bɔb, ye kensi-gyii kibansa, ye alibi kɔmaa mu nu i tii sv. N da fane amu tɔ fee kanan mu nu n wɔla da fane amu tɔ mu ye, ɔkɔmaa mu nu ɔ te fale kakyina tɔ mu, mee ye ɔ nye loo lbwaare kwura-gyii mu tɔ.

²² Amaa atɔ mu nu lbwaare Kayaayu mu u yege nu asa bɛɛ waa mu i gye kebiti, ye kensi-gyii, ye keyuula, ye kenyiita, ye kuwɛ kuwu, ye kidanbirasa kiwaa, ye kesintin kigyii, ²³ ye kibwahn kiwaa, ye n-yu kɔkɔta. Nbara ku man bu tɔ nu u kɔ ii tii umu. ²⁴ Bamu nu ba gye Krisito Yesu asa mu bire, ba taa bamu alibi kayi-wɔle kayalaga ye kumu kɔkɔlo biti mu da mata oyu laasa mu sv mɔɔ umu kpini. ²⁵ Kayaayu Kyirekyire mu maa sa ane kakyina pupwe fale bire, fan yege ke ɔ gyankpaa ane kutɔ kɔmaa numu tɔ. ²⁶ Fan man yege ke a kaapu ane n-yu, ke a man waa ane birisa ana agbu-sɔn, ke fan man kɔ abaa kɔkurɔko.

6

Fan kye abaa tɔ

¹ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, nu fane tɔ ɔku kan tiye alibi tɔ mu, fane mu nu fan buu lbwaare Kayaayu mu ɔkpa kyɛkyɛ sv mu, fan taa kebiti kye mu tɔ, ke ɔ bwii ba ɔkpa danbirasa mu sv. Amaa fan ku fane n-yu sv danbirasa, ke Sitaane ɔ man nye ɔkpa tɔw fane gbaa fane tɔ ku. ² Fan yege fane birisa ana asun i baa i gye fane asun. Nu fan kan waa kanɔn mu, umu u kaapu fee fen gyii Krisito nbara numu sv. ³ Nu ɔku kan fe nfeere ye ɔ gye kutɔ ku, yege ɔ man gye sehn mu, ɛɛ pɔna mu n-yu nu. ⁴ ɔkɔmaa numu ɔ ku kanan mu nu mu gbaa-gbaa mu awaasa i du. Nu i kan i burɔn mu, kanɔn bire ɛɛ taale kaapu mu n-yu lu mu awaasa mu sv, yege ɔ man taa mu n-yu kaala ɔku lee. ⁵ Lu fee i dagaa ɔkɔmaa numu maa sɔla mu gbaa-gbaa mu kasɔla.

⁶ ɔkɔmaa mu nu bɛɛ kaapu mu abwaaresɔn mu, i dagaa maa kye mu ɔkaapɔpɔ mu tɔ, lu atɔ danbirasa mu nu ɔ sv mu.

⁷ Fan man pɔna fane n-yu. ɔku mee taale sɔsi lbwaare. Kutɔ kɔmaa mu nu nyumisa duu mu, kumu nu ɛɛ tiye. ⁸ ɔkɔmaa mu nu ee duu ke ɔ gyii mu alibi kayi-wɔle ansi mu, mu kayi-wɔle manja tɔ nu ee biti ɔ tiye lewu, nu ɔkɔmaa mu nu ee duu ke ɔ gyii Kayaayu mu ansi mu, Kayaayu manja tɔ nu ee biti ɔ nye nkpa kakpaa. ⁹ A man yege kidanbirasa kiwaa ɔ fii ane, lu fee nu an man kan yege umu kiwaa mu, kakaaku an biti a ba gyii umu tɔw. ¹⁰ Imu sv fee kanan mu nu an nye umu ɔkpa fale, fan yege ke a waa kidanbirasa sa asa kpini, fonfon bamu nu ba gye ane birisa ana akɔɔle-gyipu mu.

Laalaabwɛ kumu tɔ kɪda

¹¹ Yɛ fan wu akyɔrɔɔ-bi lala numɔ? Mɛ gbaa-gbaa mɛ kɪbaa nu n taa kyɔrɔɔ umɔ nftɪ biya fane!

¹² Bamɔ nu bee biti yɛ asa ba wu bamɔ ifuli sɔ kɪdanbirasa mɔ, ɪ nyan fane yɛ fan tɪjɛ fane iduu. Kɔtɔ mɔ sɔ nu bɛɛ waa kanɪn ɪ gye yɛ, be mee biti ba tɔwɛ Krisito kelewu oyu laasa mɔ sɔ asɪn, kɛ ɔkɔ nyanla bamɔ.

¹³ Halɪ Gyiwu abi ba maa buu iduu kɪtɪn gbaa mɔ, be mee buu Gyiwu abi nbara mɔ. Amaa bee biti yɛ fan tɪjɛ fane iduu, kɛ ba nyɛ kaapɔ bamɔ n-yɪ yɛ fan nu bamɔ katɔwɛ. ¹⁴ Amaa mɛ birɛ, n mɛɛ kaapɔ mɛ n-yɪ, amɔɔ anɛ-Nyɪrɪpɛ Yesu Krisito kelewu oyu laasa mɔ sɔ nkɔn, nu kumɔ sɔ nu dulinyaa atɔ man gye sehn mi ansi sɔ, nu ngbaa n man bila n gye sehn dulinyaa tɔ. ¹⁵ Nu nyɪmɪsa tɪn oduu oo, ɔ man tɪn oduu nɪn oo, man gye umɔ i tiri. Kɔtɔ mɔ nu ki tiri mɔ ɪ gye fɛɛ Krisito sa anɛ kɪbaabɔtɔ pɔpɔwɛ.

¹⁶ Nu bamɔ nu ba sɔ kɪbaabɔtɔ pɔpɔwɛ nu bee buu umɔ asɪn mɔ, Ibwaare keyuula yɛ mɔ kɔwɛɛ kuwu i bun bamɔ sɔ, yɛ bamɔ nu ba gye mɔ lɛɛ mɔ kpini sɔ.

¹⁷ Lu ndaga ɪ sɔ ii kpee mɔ, ɔkɔ ɪ gye ɔkɔ ɔ man bila sa mɛ tɔɔrɔɔ, lu fɛɛ alɔpane mɔ nu n nyɛ lu Yesu sɔ mɔ, ɪ kaapɔ fɛɛ n gye mɔ lɛɛ.

¹⁸ Mɛ-daa ana yɛ mi-supu ana, anɛ-Nyɪrɪpɛ Yesu Krisito kabwaala mɔ kɪ baa kɪ bɔ fane kpini ase. Amen.

Ɔwɔlɛ mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Efeso abi

Afwaala

¹ Mɛ, Pɔɔli mu nu lu lbwaare kebiti sɔ nu n ba waa Krisito Yesu osunpu mu, ɪ kyurɔɔ ɔwɔlɛ numu n biya fane mu nu fan gye lbwaare asa, nu fan kɔɔlɛ Krisito Yesu gyii kesintin tɔ, nu fan bu Efeso kade tɔ mu.

² Anɛ-Sɛ lbwaare ye anɛ-Nyirɛpe Yesu Krisito ba bwaala fane ke ba sa fane kayɪ-yuuli.

lbwaare bɔla Krisito sɔ waa anɛ kusee

³ Fan yege a fwaala lbwaare mu nu ɔ gye anɛ-Nyirɛpe Yesu Krisito Mu-Sɛ. Kpali fɛɛ a maa waa kɔkɔlɔn ye Krisito mu, lbwaare taa kusee kɔmaa mu nu ɪ bu mu aye sɔsu mu bwaala anɛ. ⁴ Pɔɔɪ ke lbwaare ɔ tɔb dulinyaa mu, ɔ bɔla anaa Krisito kiwaa kɔkɔlɔn mu sɔ lɛɛ anɛ waa mu lɛɛ, ke a ba waa asa mu nu a man sɔ alibi abɛɛ asɪn pɔwɪsa ku mu asɛ. Lu kebiti mu nu ɔ sɔ sa anɛ sɔ mu, ⁵ ɔ ɲmina yɪla ye, bɔla Yesu Krisito sɔ mu, ee biti ɔ taa anɛ bilinji mu-bii ana. Inumu ɪ gye mu kɔkɔlɔ biti. ⁶ Imu sɔ fan yege an yɪn lbwaare, lu fɛɛ mu kabwaala damante mu sɔ mu, ɔ bɔla mu-Bii bitisa mu sɔ bwaala anɛ atɔ kpini. ⁷ Lu mu-Bii Yesu nkanal mu nu ɔ kyɛɛge mu sɔ mu, an nye anɛ n-yɪ fɛɛ lbwaare maa taa anɛ alibi kɛɛ anɛ, nu lu mu kabwaala lala mu sɔ mu, ⁸ ɔ yege nu an nye kanyaasɪn ye kinyi. ⁹ Asɪn baalasa mu nu lbwaare ɲmina yɪla mu, nbunbu ɔ lɛɛ umu kaapu anɛ. Imu nu ɔ ɲmina kpini yɪlɛ Yesu Krisito sɔ lu koo didaa kanan mu nu ee biti. ¹⁰ Asɪn mu nu lbwaare ɲmina yɪla mu, nu umu saɲa kyɛkyɛ kan fuɔ mu, ee biti ɔ taa kɔtɔ kɔmaa mu nu ki bu sɔsu ye kase sɔ buga tɔ, ke Krisito ɔ waa umu kpini kumu. ¹¹ lbwaare ɪ yege nu kɔtɔ kɔmaa numu ɪ waa, fɛɛ kanan mu nu ɔ wɔla ɲmina yɪla, nu ɪ gye mu nfɛɛrɛ mu. Nu anaa Krisito kiwaa kɔkɔlɔn sɔ mu, ɔ wɔla lɛɛ anɛ lu koo npiili asɛ ye a ba waa mu asa lu mu kebiti mu nu ɔ wɔla ɲmina yɪla mu sɔ. ¹² Saamu, anɛ mu nu an gyankpaa an sɔ tamaa Krisito tɔ mu, a yɪn lbwaare bunyaa mu. ¹³ Kanun nu ɪ du sa fane. Saɲa mu nu fan nu kesintin asɪn mu nu ɪ gye asɪn danbirasa, nu ɪ biya fane kamɔhge mu, fan kɔɔlɛ Krisito gyii, nu lbwaare taa mu keduligi gyaga fane sɔ. Kimu ɪ gye Kayaayu Kyirekyire mu nu ɔ wɔla da mu kɔkɔlɔ sɔ yɪla ye ee biti ɔ sa fane mu. ¹⁴ Kayaayu Kyirekyire mu ɪ gye ɔmu nu lbwaare taa yɪla kase, fɛɛ an biti a nye kɔtɔ mu nu ɔ da mu kɔkɔlɔ sɔ ye ee biti ɔ sa mu asa mu. Inumu ɪ gye anɛ tamaa fɛɛ anɛ mu nu an gye mu lɛɛ mu, an biti an nye anɛ n-yɪ. Fan yege a yɪn lbwaare bunyaa mu.

Pɔɔli kabwaare-kɔlɛ

¹⁵ Falɛ sɔ, lu saɲa mu nu n nu fane kɔkɔlɛ Ɔnyirɛpe Yesu gyii, ye fane kebiti mu nu fan sɔ sa lbwaare asa mu, ¹⁶ n man yege afwaala kiɲaa sa lbwaare mɛ kabwaare-kɔlɛ tɔ lu fane sɔ. Nu n nyinji fane sɔ, ¹⁷ n kɔlɛ anɛ-Nyirɛpe Yesu Krisito lbwaare mu nu ɔ gye bunyaa wuya mu ye, ɔ sa fane mu Kayaayu mu nu kii biti ki sa fane kanyaasɪn, ke ɔ lɛɛ lbwaare kaapu fane, ke fan nye bu mu danbirasa. ¹⁸ N bɪla n kɔlɛ lbwaare fɛɛ ɔ bugi fane nfɛɛrɛ tɔ, ke fan nye bu tamaa mu nu ɔ tɪ fane kimu sɔ mu, ye

bunyaa kapatıye kpare mu nu o da mu kokolo su ye ee biti o sa mu asa mu. ¹⁹ N kule mu ye o yege fan bu mu olon kpare mu nu o taa waa ane mu nu an koolo mu gyii mu to. Olon lala numu man su burisa, ²⁰ nu olon mana nu lbwaare lee kaapu Krisito to fee maa kyinji mu lu lewu to, nu o taa mu kyina mu kubaa gyisa su susu. ²¹ Nu Krisito ii gyii kuwura awura ye alonpu ye kinyin kigyii ye anyiripe kpini su. Nu o su olon kpare o kyo kuto kumaa mu nu ki su kutu dulinyaa numu to ye kumu nu kii biti ki ba ba mu to. ²² Nu lbwaare taa kuto kumaa numu waa Krisito kase, nu o lee mu ba waa kumu sa mu kubu mu kuto kumaa to. ²³ Kubu mu kpini i gye Krisito kayi-wole, nu mu i gye kumu sa kayi-wole mu, nu mu u yege nu kuto kumaa numu u lwe kyeeke okpa kumaa numu su.

2

Yesu to nu an nye nkpa

¹ Fane fane naafoo fan kyina fan du nun fee asa mu nu ba wu mu,* lu fee fan waa lbwaare kusu to olon ye alibi. ² Kanun saja mana fane kakyina to mu, fan kyina fan buu dulinyaa numu awaasa, nu fan buu n-yaayu libi kpini owura mu nu o bu asa to ee sun kusun nbunbu, nu be mee nu bee sa lbwaare mu. ³ Ane kpini an kyina an du fee bamu saja ku to, yege an bu ane kayi-wole kipire to, nu an buu umu kayalaga ye kuto mu nu ane nkolo ii biti mu. Naafoo ane kpini an tii bamu nu lbwaare kusu bute de o gyoo bamu mu su. ⁴ Amaa lu lbwaare kebiti lala mu nu o su sa ane ye mu kwee kuwu kokyoo mu su mu, ⁵ ane mu nu an kyina an du fee asa mu nu ba waa lbwaare kusu to olon mu, o bola Krisito su sa ane nkpa. Lu lbwaare kabwaala mu su nu fan nye kamolige. ⁶ Anaa Krisito Yesu kiwaa kukulun su mu, i waa fee lbwaare buga kusaa anaa Yesu lu lewu to. Nu o sa ane okynakpa Yesu ase susu, ⁷ ke o taa lee kaapu saja kumaa numu to fee mu kabwaala ye kebiti mu nu o su sa ane mu, ba mee taale taa kaala sehn, lu kuto mu nu Yesu Krisito waa mu su. ⁸ Lu fee lbwaare kabwaala mu su nu o molige fane kpali fane kukoolo-gyii su, nu i man gye fane gbaa-gbaa fane awaasa su, i gye lbwaare kakee nin. ⁹ Nu i man gye oku kusun sunsa su nu o nye kamolige, ke oku o man nye kaapu mu n-yu. ¹⁰ Lu fee lbwaare waa ane asa pupwe, nu anaa Krisito Yesu kiwaa kukulun su mu, o tub ane ye a waa ato danbirasa, mu nu o wola lonjo yila ane ye an waa mu.

*Bamu nu ba koolo gyii mu
kpini ba waa kukulun
ye Krisito*

¹¹ Imu su fane mu nu fan man gye Gyiwu abi kakooge to mu, Gyiwu abi mu bee tu fane ye, "bamu nu ba man tije iduu," nu bee tu bamu n-yu ye, "iduu atirepu." (Amaa inumu i gye nyumisa awaasa mu nu ba waa umu kayi-wole su nin). ¹² Fan nyinji fee kanun saja mana mu, fan man tii Krisito su, fan kyina fan gye afo kyilim nu fan man tii Israyi abi mu su, nu fan man tii katowe kyula mu nu lbwaare da mu kokolo su yila mu su, fan man nyi lbwaare nu fan man su tamaa. ¹³ Amaa nbunbu fane mu nu naafoo fan kyina fan bu kata ye lbwaare mu, fanaa Krisito fan waa

* 2:1 2:1 Naafoo bamu alibi i barge ba maa lbwaare nkpa wuya mu nsana.

kukulɔn, nu lu mu nkalan kikyεεge mu su mu, lbwaare bute fane tiri mu to.

14 Lu fee Yesu gbaa-gbaa i biya anε keyuula nu mu i taa Gyiwu abi ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu buga waa asa kulɔn. Nu o lee kekisi mu nu ki barige bamu nsana fee kibandyε mu tuu. 15 O taa mu kayi-wule waa saraga tun Gyiwu abi nbara mu kibuu ye umu kikaapu, ke o nye taa asa yiri ntun nnyo mu buga waa asa kulɔn ye mu Krisito. O waa kanun nun biya keyuula. 16 Nu lu mu kelewu oyu laasa mu su mu, o nyita kekisi mu nu ki bu bamu nsana mu, nu o waa bamu kukulɔn. Nu lu mu kelewu mu su mu, o loɔo bamu ye lbwaare nsana. 17 Imu su Krisito ba, nu o ba towe keyuula asin danbirasa mu sa fane mu nu fan kyina fan bu kata ye lbwaare mu, ye Gyiwu abi mu nu ba bu tiri lbwaare mu. 18 Nbuɔnbu lu Krisito su mu, anε mu nu an gye Gyiwu abi ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu kpini, an taale bola Kayaayu kulɔn mu su ba Ose lbwaare ase.

19 Kanun su, fane mu nu fan man gye Gyiwu abi mu, fan man bila fan gye afo kyilim ye ndendemandε abi, amaa fanaa lbwaare asa fan gye nde-bii ye lbwaare kɔkpaara su asa nun, 20 nu fan du nun fee opore mu nu ba poyi gyaga kisibi mu nu ki gye Krisito asunpu ye lbwaare atowεpu mu su mu, nu Krisito Yesu gbaa-gbaa i gye kumu kibɔntɔnbulɔnto kubuu kpare mu. 21 Nu mu u su obu mu katn kumaa numu buga to, nu εε yege nu kii dii sɔsu ki ba waa kabwaare-sunkpa kyirekyire sa Onyirpe mu. 22 Fanaa Krisito kiwaa kukulɔn su mu, fane mu nu fan man gye Gyiwu abi nu fan koole gyii mu, lbwaare taa fane buga ye asansa mu, ke fan ba waa mu Kayaayu mu okynakpa.

3

Pɔɔli lee lbwaare asin baalasa mu sa Krisito abuuu

1 Lu fale su, me Pɔɔli, mu nu ba tii me obu Krisito Yesu su, lu Krisito asin mu nu n towe n sa fane mu nu fan man gye Gyiwu abi mu su mu, n kole lbwaare n sa fane.

2 Kesintin to fan nu ye lbwaare kabwaala mu su nu o taa kusun numu sa me lu fane su. 3 Imu i gye asin baalasa, nu lbwaare lee kaapu me fee kanan mu nu n wola kyuroo umu gberεε yila mu. 4 Nu fan kan kale umu mu, fen biti fan taale wu fee n nu asin baalasa lu Krisito su mu kase. 5 Saamu didaa mu, lbwaare man lee asin manja kaapu didaa asa mu, amaa nbuɔnbu bure o bola mu Kayaayu mu su lee kanun asin baalasa manja kaapu Krisito asunpu ye atowεpu mu nu o lee mu. 6 Asin baalasa mu i gye ye, lu asin danbirasa mu su mu, bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu bee biti ba ba nye kusee damante mu buga tii Gyiwu abi mu su, nu bamu kpini bee biti ba baa ba gye asa kulɔn, ke ba nye kusee ato mu nu lbwaare bola Krisito Yesu su da mu kokolo su yila mu.

7 lbwaare bwaala me, lu mu olɔn kusun mu su waa me asin danbirasa numu osunpu. 8 Hali n maa man fu lbwaare asa mu to kaluwe ase gbaa mu, lbwaare taa asin danbirasa mu kitowe bwaala me ye, n towe Krisito kusee mu nu oku mee taale taa kala sehn mu, sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu. 9 Nu lbwaare taa waa me kabaa to ye, n yege okumaa numu o wu kanan mu nu asin baalasa numu ii sun kusun. Saamu didaa mu, lbwaare mu nu o tuu kutu kumaa numu mu taa asin mu baala, 10 ke nbuɔnbu numu o nye bola Krisito kubu mu su lee mu kanyaasin damante

kukuru-kukuru mu kaapu nbooo ye awura ye alunpu mu nu ba bu susu mu. 11 O waa unumu fee kanan mu nu o wola nmina yila lu npiili ase mu, nu o bola ane-Nyuripe Krisito Yesu su waa kanun. 12 Lu a maa waa kukulun ye Krisito, nu an koole mu gyii su mu, an taale yile lbwaare ansi to kunyun to yege a man su kufuu. 13 Imu su n towe fane ye, fan man yege fane abaa i yoo, lu aworufo mu nu n wu fane su fale. Inumu ii biti i biya fane tonoo.

*Pooi kabwaare-kule sa
Krisito abi mu nu ba bu
Efeso*

14 Nu n kan fe nfeere lu ato mu nu lbwaare waa sa fane fale mu, n muna me amulii su n kule ane-Se lbwaare n sa fane. 15 Mu to nu yiri kumaa mu nu ki bu kase su ye umu nu i bu susu mu kpini i lu. 16 N kule lbwaare ye, lu mu bonyaa kpare mu to mu, o bola mu Kayaayu mu su, waa fane kala ana olun gaa. 17 Me kabwaare-kule i gye ye, lu fane kukoolo-gyii su mu, Krisito o ba kyina fane nkolo to. Nu n bila n kule ye, fan nye ilin ke fan yile fane kebiti to kenken, 18 ke fan naa lbwaare asa mu kpini fan nye olun nu Krisito kebiti mu nu ki man su okaa nu ki man su burisa mu kase. 19 Halu i maa bu to fee oku mee taale nu Krisito kebiti mu kase lowe gbaa mu, n kule lbwaare fee o yege fan nu kebiti mu kase, ke fane kibaabuto ki baa ki du fee mu lee mu gbaa-gbaa.

20 Fan yege a yin lbwaare, lu fee mu olun mu nu ii sun kusun ane to mu su mu, ee taale waa ato damante o kyo umu nu an kule mu, ye umu nu a mee fe umu nfeere gbaa mu. 21 Nu lu Krisito Yesu su mu, mu abupu mu kpini ba taa bonyaa bee sa lbwaare lu ndaga u su ii kpee naa fuo sana mu nu i man su okaa. Amen!

4

*Krisito kubu mu gye
kayii-wole kulun nin*

1 Kanun su, me mu nu ba tii me obu kpali kusun mu nu n sun n sa Onyuripe mu su mu, n kule fane ye, fan kyina kakyina mu nu ki dagaa ye kitu mu nu o tu fane ba waa mu lee mu. 2 Fan baa fen biya fane n-yu kase, ke fan baa fen du bohn, yege fan su kenyiita, nu lu kebiti su mu fan man taa abaa asun waa fane nkolo to. 3 Fan bola fane kayii yuuli mu nu ki buga fane mu su kpan fane n-yu kita kono kulun mu nu lbwaare Kayaayu mu sa fane mu to kenken. 4 Ane kpini an gye fee kayii-wole kulun nin, nu Kayaayu kulun kpen nu an su, fee kanan mu nu lbwaare tu ane ba tamaa kulun to mu. 5 An su Onyuripe kulun nin, ye kukoolo-gyii kulun, ye lbwaare kekyugye kulun. 6 An su lbwaare kulun mu nu o gye ane kpini Ose. Mu i gye ane kpini Onyuripe, ee bola ane kpini su ee sun kusun, nu o bu ane kpini nkolo to.

7 Amaa Krisito taa mu kabwaala nkee mu sa ane okumaa numu, fee kanan mu nu o barige to yila mu. 8 Fee kanan mu nu ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye,

“O maa dii kpee susu legelege mu,
o taa bamu nu o ko nye mu kpee
nu o kee asa ato damante.”

9 Maa towe ye, “O maa dii kpee susu legelege” mu, kumu kase i gye nene? Kumu kase i gye ye poyi ke o dii kpee susu mu, o wola lu susu nin ba kase su, kase to kase to. 10 Omu nu o kpilige ba kase su mu, i gye omu nu o

dii kpee sɔsɔ mu. O dii kpee sɔsɔ-sɔsɔ abwaare-wɔle kamaa, ke ɔ nye ɔ bu kase sɔ ye sɔsɔ katin kɔmaa. ¹¹ Mu ɪ gye ɔmu nu ɔ sa nkeɛ. ɔ lɛɛ aku waa mu asunpu, nu ɔ waa aku mu atɔwɛpu, ɔ waa aku asɩn danbirasa atɔwɛpu, nu ɔ waa aku mɔɔ agyankpaapu ye akaapupu. ¹² Krisito waa bamu kanin nin ke ba nye lonɔ lbwaare asa ba waa Krisito kusun mu, ke mu kubu mu nu ki gye mu kayi-wɔle mu ki nye ku dan kɔkɔle-gyii tɔ, ¹³ naa fuu fɛɛ anɛ kpini an nye kɔnɔ kulɔn kɔkɔle-gyii mu tɔ, ke a bu lbwaare mu-Bii mu, ke a dan danbirasa naa lɔwɛ fɛɛ Krisito kudubi mu.

¹⁴ Saamu an man bila an gye nbii ke asa ba nye taa antɔjesa kɔkaapu ye kigolngolon kɔnɔ tɔ kɔn pɩna anɛ ke anɛ nfɛɛɛ ɪ baa ɪ du fɛɛ afuu imaa da nu apaa ɪ kyenkpɛn tɔ mu. ¹⁵ Amaa a taa kebiti tɔwɛ kesintin asɩn mu, ke a dan ba waa fɛɛ Krisito ɔkpa kɔmaa numu sɔ, nu mu ɪ gye kumu mu. ¹⁶ Krisito sɔ nu kayi-wɔle abaafɔn-abaafɔn mu ɪ kyaa abaa sɔ, nu ɪkyagakpa mu ɪ kɩtaa abaafɔn mu buga abaa tɔ. Imu sɔ nu kɩbaafɔn kɔmaa numu waa kumu kusun ye ɔdan mu, kayi-wɔle mu kpini ɪ dan nu ɪ nye ɔlon kebiti tɔ.

*Fan lu fane ɪkpa didaa tɔ
ke fan biliji asa pupwe*

¹⁷ Imu sɔ n tɔwɛ fane unumu, nu n yile umu sɔ ɔnyɩrɩpe kitu tɔ ye, fan man kyina fɛɛ bamu nu be mee sun lbwaare mu. Fale asa nfɛɛɛ ɪ man sɔ kyaare. ¹⁸ Kitentenbiri ki bun bamu nfɛɛɛ sɔ, nu ba mee ye ba nye nkpa mu nu lbwaare sɔ ɛɛ sa mu, lu bamu kɩman nyi ye bamu nkɔlɔ ɔsu mu sɔ. ¹⁹ Lu kanan mu nu ipeeli ɪ man bila ɪ bu bamu ansi sɔ mu, ba taa bamu kayi-wɔle bɛɛ waa asɩn gyaga kɔmaa numu mu nu ɪ gyii bamu amu.

²⁰ Amaa fanɛɛ fane bire, man gye unumu nu fan bila lu Krisito sɔ. ²¹ N nyi fan maa nu mu sɔ, nu ba kaapu fane kesintin asɩn mu nu ɪ bu Yesu tɔ mu. ²² Imu sɔ fan yege fane kakyina didaa mu fɔyi. Kakyina didaa mu kayalaga daa kyina ɪ pɩna fane nin, nu ii nyita fane. ²³ Nu ɪ dagaa fane nkɔlɔ ye fane nfɛɛɛ kpini ɪ waa apupuɛ, ²⁴ ke fan kyina kakyina pupwe mu nu lbwaare tɔu kumu nu umu ɪkpa ɪ kyiigi, nu ɪ du kyirekyire, nu ɪ gye lbwaare keduli mu.

²⁵ Imu sɔ fane ɔkɔmaa numu ɔ yege atɔjesa, ke fan baa fen gyii kesintin fen sa fane birisa ana. Lu fɛɛ anɛ kpini an gye kayi-wɔle kulɔn asa nin. ²⁶ Nu ɔku kan nye agbu mu, ɔ man yege mu agbu mu ɪ yege ɔ waa alibi, nu ɔ man kyaga agbu mu sɔ naa tɩye kyɔwɛ. ²⁷ Ke ɔ man sa Sitaane ɔkpa kpini-kpini. ²⁸ ɔkɔmaa mu nu ɔ kyina ee yuuri mu, ɔ man bila yuuri, amaa ɔ taa mu abaa sun kusun mu nu ki sɔ tɔnɔ, ke ɔ nye ɔku kye atiripu tɔ.

²⁹ Fan man yege ntɔwɛ libi ku ɪ lu fane nno tɔ, amɔɔ nkyɛtɔ ntɔwɛ mu nu ii kpiya asa ansi tɔ, nu bɛɛ nye bamu atɔ tirisa mu. Saamu bamu nu bee nu mu, ba nye-nye fane katɔwɛ mu tɔnɔ. ³⁰ Fan man waa ke lbwaare Kayaayu Kyirekyire mu kɔkɔlɔ ɔ nyita mu. Lu fɛɛ Kayaayu maɩa nu lbwaare taa dulugi fane kaapu fɛɛ, mu asa ɪ gye fane sa Kake lala mu nu ee biti ɔ mɔlɩge fane mu. ³¹ Fan man bila yege asɩn ɪ kɔ fane, abɛɛ fan taa asɩn waa fane nkɔlɔ tɔ, abɛɛ fan nye agbu. Fan man punte abaa sɔ, abɛɛ fan saale abaa, abɛɛ fan kisi abaa ɪkpa kukwi-kukwi sɔ. ³² Amaa fan baa fen waa abaa kidanbirasa, ke fan baa fan sa asa kɔwɛɛ, ke fan baa fan sɔ alibi fen kɛɛ abaa fɛɛ kaman mu nu lbwaare bɔla Krisito sɔ taa fane alibi kɛɛ fane mu.

5

*Fan kyina kɔnmanɛsa**mu to*

¹ Kpalɔ fan maa gye lbwaare mu-bii ana mu nu ee biti fane gaa su mu, fan kase lbwaare to. ² Fan nye kebiti sa abaa fane kakyina to, fee kanan mu nu Krisito nye kebiti sa ane, nu o taa mu n-yu lee saraga nu o wu fwu ane alibi, nu kanin saraga mu ii lii fen femm* nu ku bola lbwaare ansi mu.

³ Lu fan maa gye lbwaare asa su mu, i man dagaa oku maa nu fee kanyin abee kakyu biti kɔgyagaa, abee ineesi uku, abee onsi-payi libi ku i baa i bu fane to. ⁴ Nu i man dagaa fan maa towe ineesi asin, abee amelensi-sin, abee agyaga-sin, amaa fan taa afwaala sa lbwaare. ⁵ Fan dan fen nyi kesintin to fee okumaa mu nu ee waa kakyu abee kanyin biti kɔgyagaa, abee ineesi asin, abee onsi-payi libi mu, o mee ye o nye loo Krisito maa lbwaare kuwura-gyii mu to. Onsi-payi libi du nu fee kusun idakpa mu.

⁶ Lu fee fale ato numu su nu lbwaare agbu ii biti i ba bamu nu ba waa mu kusu to olon mu su. Imu su fan man yege oku o taa ntowe kɔyan pina fane, ⁷ kanin su faa naa kanin asa manja fan man buga waa sehn.

⁸ Fane gbaa fane kitentenbiri ki kyina ki bu fane nkolo to nun, amaa nbunbu bure fan maa gye Onyirɛ asa su mu, kanmanɛ bu fane nkolo to nun. Imu su fan yege fane kakyina to i kaapu fee fan gye unmanɛsa mu to asa. ⁹ Lu fee unmanɛsa numu i biya kidanbirasa kiwaa ye ukpa kikiyiigi ye kesintin kigyii. ¹⁰ Ke fan waa anyia waa koto mu nu ku bola lbwaare ansi. ¹¹ Fan man taa fane n-yu naa tii kitentenbiri awaasa mu nu i mee kuɔge obii danbirasa mu su, amaa fan lee imu kaapu ye i gye alibi. ¹² I gye apeeli-sin gbaa fee fan towe ato mu nu asoto olon wuya ana bee baala bee waa mu asin. ¹³ Amaa koto kumaa mu nu unmanɛsa mu lee ifuli su mu, okumaa numu ii wu kanan mu nu ki du. ¹⁴ Lu fee nu unmanɛsa i ba koto kumaa su mu, kanin koto manja mee baala. Imu su nu ba towe yila ye,

“Fu, nsure odepɔ, kyini,
kusu lu lewu to,

ke Krisito unmanɛsa mu i ba fu su.”

¹⁵ Fan ku danbirasa ke fan man kyina fee amelensipu, amaa fan kyina fee anyaasɔnpu. ¹⁶ Nu fan kan nye okpa kumaa numu ye fan waa kidanbirasa mu, fan man yege i kyon fane su, lu fee saɔa numu to mu libi i nye akyo. ¹⁷ Fan man waa fee amelensipu, amaa fan kpan fane n-yu bu koto mu nu Onyirɛ Yesu ii biti fee fan waa. ¹⁸ Fan man kan nuu nta buu, ke i nye nyita fane amu. Amaa fan yege Kayaayu Kyurekyure mu o loo bola fane to gaa. ¹⁹ Fan taa Asunkyan yilasa mu ubn ye abwaaresin ubn ye Kayaayu kuleekaapu ubn fen towe fen waa abaa. Fan taa fane nkolo kpini bu ubn sa Onyirɛ. ²⁰ Saɔa kumaa numu fan taa afwaala sa Ose lbwaare koto kumaa numu to, lu ane-Nyirɛ Yesu Krisito kitu to su.

*Akyu-kilipu ba maa**bamu-kuli ana asin*

²¹ Fan biya fane n-yu kase sa fane birisa ana ke i sa Krisito beereɛ.

* 5:2 5:2 Dɔdaa mu asa bee tuwa ato liifensa bee waa saraga bee sa lbwaare.

²² Akyu-kilipu, fan biya fane n-yu kase sa fane-kuli ana fee Onyuripe nu fen waa fen sa mu. ²³ Lu fee okuli mu i gye kumu sa mu-ka, fee kanan mu nu Krisito gye kumu sa mu abuuu kubb, mu nu ki gye mu kayu-wule, nu mu i gye kumu omolhepu mu. ²⁴ Imu su fee kanan mu nu Krisito abuuu mu be biya bamu n-yu kase bee sa Krisito mu, kanu manja nu i dagaa fee akyu-kilipu gbaa ba biya bamu n-yu kase sa bamu-kuli ana kutu kumaa to.

²⁵ Anyu-kilipu, fan nye kebiti sa fane-ka ana fee kanan mu nu Krisito nye kebiti sa mu kubb mu, nu o taa mu n-yu waa saraga wu sa bamu mu. ²⁶ Ke o nye bola nkyu ye mu asin mu su gyee bamu waa kyurekyure sa mu n-yu. ²⁷ O waa kanu nu ke mu kubb mu ba baa ba gye asa mu nu ba su beere, yege ba man su ineesi, abee alibi aku, abee awaasa libi, yege ba du kyurekyure, nu ba man su asin pwusa aku bamu n-yu su. ²⁸ Okpa kulon manja su, i dagaa fee anyu-kilipu ba maa nye kebiti sa bamu-ka ana, fee kanan mu nu ba su kebiti sa bamu gbaa-gbaa n-yu mu. Okumaa mu nu ee biti mu-ka mu, ii biti mu gbaa-gbaa mu n-yu nu. ²⁹ Osa ku man bu to nu ee kisi mu gbaa-gbaa mu n-yu, amaa ee bila kumu, yege ee ku kumu su, fee kanan mu nu Krisito u ku mu kubb mu su mu. ³⁰ Lu fee ane i gye Krisito kayu-wule ye umu abaafo ku kwu-ku kwu mu. ³¹ Ba kyuroo waa Asynkan yilasa mu to ye, "Lu fale su onyu ii biti o lu mu-nyi ye mu-se ase, ke o taa mu n-yu naa buga mu-ka to, ke bamu asa anyo mu ba ba waa kayu-wule kulon." ³² Inumu i gye asin baalasa mu nu i budu, amaa mee me asin mu nu n towe fale mu i yile sa Krisito maa mu kubb mu nu. ³³ Amaa n towe fane ye, onyu kumaa numu o nye kebiti sa mu-ka, fee kanan mu nu o su kebiti sa mu gbaa-gbaa mu n-yu mu, nu i dagaa okyu-kilipu kumaa numu moo maa biya mu n-yu kase sa mu-kuli.

6

Nbii ye bamu akugepu

¹ Nbii, lu fan maa gye Onyuripe lee su mu, fan nu fane akugepu ase, lu fee umu i dagaa fee fan waa. ² Ibwaare nbara mu nu u towe ye, "Nu sa fu-se ye fu-nyi," mu, umu i gye nbara gyankpaasa mu nu kokoloko su kida tii su. ³ Kokoloko su kida mu i gye ye, nu fu kan nu sa fu-se ye fu-nyi mu, "ii biti i waa odan sa fu, ke fu kyina kase su kyere." ⁴ Akugepu, fan man waa kutu mu nu kii biti ki yege fane nbii ba nye agbu, amaa fan ku bamu su, ke fan taa Onyuripe kikaapu mu bila bamu.

Anye ye bamu-nyuripe ana

⁵ Anye, fan nu sa fane kase su anyuripe ana, ke fan sile bamu lu fane nkolo kpini to, fee kanan mu nu fen biti fan waa sa Krisito mu. ⁶ Fan man nu sa bamu ansi su wole ke fan nye gyii bamu amu, amaa fan maa gye Krisito anye su mu, fan waa kutu kumaa numu lu fane nkolo to Ibwaare kypire su. ⁷ Fan sun bamu lu fane nkolo to fee fan maa sun Onyuripe mu, nu man gye asa nu fen sun mu. ⁸ Lu fee fan nyi fee, Onyuripe mu ii biti o ka okumaa numu kuko lu kusun danbrasa mu nu o waa mu su. I man tiri fee o gye kyne abee ee gyii mu kibaa su.

⁹ Anyuripe moo, kanu manja su nu i dagaa fee fan waa fane anye. Fan man jaala bamu, lu fee fu nyi fee omu nu o gye fanaa bamu kpini Onyuripe mu bu susu nu, nu o mee meege to.

*Nyımisa maa n-yaayu**libi u ko*

¹⁰ Me asin laalaalwɛ mu gye ye, fan nye ɔlon lu ɔnyiripe ye mu ɔlon lala mu to. ¹¹ Fan taa adɔn to mu nu lbwaare sa fane mu kpini bun, ke fan nye taale ko ye Sitaane kanyaasin ukpa libi mu. ¹² Lu fee man gye anaa anyımisa u ko. Amaa an ko ye awuragyipu ye alɔlonpu mu nu ba bu afuu to. An ko ye n-yaayu libi mu nu ii gyii kuwura dulinyaa kitenenbiri numu to. ¹³ Imu su fan taa adɔnto mu nu lbwaare sa fane mu kpini bun. Saamu nu nke libi kan ba mu, fen taale nye ɔlon ko tii Sitaane ukpa libi mu. Nu fan kan ko lɔwe gbaa mu, fan yile fane ayaa su. ¹⁴ Fan yile to kenken, ke fan taa kesintin waa kirisu ɲmina fane nse to. Ke fan taa ukpa kigyigi waa fee kɔble to panpasan kun fane nkolo su. ¹⁵ Fan kɔla fane n-yu biti asin danbirasa mu nu u biya keyuula mu kitowe fee fane ayaa su asubita. ¹⁶ Saɲa kumaa fan taa kikɔle-gyii kitaa fee kɔbaa to koto kunsu. Kimu nu fen taale taa dunla Olilibili* fɔlon anyenbi mu nu ee toɔ fane mu kɔko. ¹⁷ Fan taa kamolige fee abilito kuwɔru bun, ke fan taa abwaaresin mu nu i gye kɔnaa to sakunde, mu nu Kayaayu mu u sa mu kitaa. ¹⁸ Ke fan taa Kayaayu mu ɔlon kole kabwaare-kole koto kumaa to, ke lbwaare o kye fane to. Lu umu su mu, fan baa fan da su, ke fan waa aniya kole kabwaare-kole saɲa kumaa fen sa lbwaare asa mu kpini.

¹⁹ Fan kole kabwaare-kole sa ngbaa me fee saɲa kumaa nu n kan bugi me kɔko mu, lbwaare o sa me asin toɔwesa, ke n nye yile kɔnyin to lee asin danbirasa mu nu naafɔo i baala mu kaapu. ²⁰ Asin danbirasa numu su nu Krisito sun me, nu ba tii me obu fale. Fan kole lbwaare fee n taale towe asin danbirasa mu kɔnyin to fee kanan mu nu i dagaa.

Laalaalwɛ afwaala

²¹ Ane birisa bitisa Tikiku, o gye ɔnyiripe kɔyaafɔle mu nu o taa kɔkolo kɔlon ee sun mu, mu ii biti o ba towe fane koto kumaa, ke fane gbaa fane fan nye bu kanan mu nu n du ye koto mu nu n waa. ²² Fale su nu n sun mu fane ase, ke fan nye bu kanan mu nu an du ke o towe waa fane aniya to.

²³ ɔse lbwaare ye ɔnyiripe Yesu Krisito ba sa fane, ane-daa ana ye ane-supu ana keyuula ye kebiti ye kikɔle-gyii. ²⁴ lbwaare o bwaala bamu nu ba su kebiti mu nu ki man su okaa sa ane-Nyiripe Yesu Krisito mu.

* **6:16** 6:16 Olilibili mu gye Sitaane nu.

Ɔwɔle mu nu Pɔɔli kyɔrɔɔ naa sa Filipi abi

Afwaala 1

¹ Ɔwɔle numu lu me Pɔɔli ye Timoti, mu nu an gye Krisito Yesu ayaafɔle mu ase. Nu an kyɔrɔɔ an sa fane lbwaare asa kpini mu nu fanaa Krisito Yesu fan waa kɔkɔlɔn, ye fane abɔlisa ye akyetɔpu mu nu fan bu Filipi kade tɔ mu. ² Ane-Se lbwaare ye ane-Nyirɔpe Yesu Krisito ba bwaala fane ke ba sa fane kayi yuuli.

*Pɔɔli kabwaare-kɔle
sa Krisito abuuu mu nu
ba bu Filipi*

³ N fwaala me lbwaare saɔa kumaa mu nu n nyinji fane su mu. ⁴ Nu saɔa kumaa n maa kɔle lbwaare n sa fane kpini mu, n kɔle ye kɔkɔlo fuuli tɔ, ⁵ lu kanan mu nu fan ba tii me su nu an waa asɔn danbirasa kɔtɔwe kusun saɔa mu nu fan kɔle gyii ba fɔb halu nbɔnɔbɔ. ⁶ Imu su n dan n nyi fee lbwaare mu nu o piili kusun danbirasa fane tɔ mu, ee biti ɔ ku su ke ii kpee su naa lɔwe kyeeke kake mu nu Krisito Yesu ii biti o bwii ba mu. ⁷ Kpalɔ fee saɔa kumaa fan maa bu me kɔkɔlo tɔ su mu, umu ɔkpa nɔn fee n fe fale nfeere numu lu fane su. Halu n maa bu obu tiisa tɔ gbaa mu, abee n maa kɔ n kun asɔn danbirasa mu ye i yile mu, fane kpini fan taa fane n-yu tii lbwaare kusun mu nu ɔ taa bwaala me mu su. ⁸ N su Krisito Yesu kebiti mu n sa fane kpini, nu lbwaare nyi kanan mu nu i yile me su fee n wu fane.

⁹ Me kabwaare-kɔle sa fane mu i gye ye, fane kebiti mu nu fan su mu ki nye akyɔ tii su, ke fan dan fane kinyi ye kase kunu kɔtɔ kumaa tɔ, ¹⁰ saamu fen nye taale bu kɔtɔ mu nu ki bɔrɔn kyun su yege ineesi ye asɔn pwɔsa ku man bu fane n-yu su naa fɔb Krisito kɔba mu. ¹¹ Ke fane kakyina tɔ awaasa kpini i kyigi lu Yesu Krisito su waa ɔdan, ke i taa bunyaa ye ayɔn-bi sa lbwaare.

*Pɔɔli kitii obu mu i yege nu
Asɔn danbirasa mu i yelge*

¹² Me-daa ana ye mi-supu ana, n biti fan bu fee, kɔtɔ mu nu ki tu me mu, i yege nu asɔn danbirasa mu yelge kpee ansi tɔ. ¹³ Lu kanɔn su mu, owura-kpa akunpu mu kpini ye ɔkumaa mu nu ɔ bu nfi mu, ba bu fee ba maa tii me obu lu n maa gye Krisito kɔnye mu su. ¹⁴ Kpalɔ ba maa tii me obu su mu, i yege Krisito akɔle-gyipu gaalaagaa ba yile kɔnyɔn tɔ bee tɔwe asɔn danbirasa mu, yege ba man su kufuu.

¹⁵ Nu i gye kesintin nɔn fee aku lu kayi basa ye kolu biti mu nu ba su me su, nu ba su bee tɔwe asɔn lu Krisito su, amaa aku bire ba taa nfeere danbirasa nɔn bee tɔwe Krisito asɔn mu. ¹⁶ Ba mee bamu bire, kebiti su nu bee waa kanɔn, lu fee be nyi lbwaare maa taa asɔn danbirasa mu kukun waa me abaa tɔ. ¹⁷ Amaa aku bire, bee ku bee biti bamu nkɔn lee su nu bee tɔwe, man gye nfeere danbirasa su, be nyi fee bee waa kanɔn nɔn ke me awɔrɔfo i lɔɔɔ tii su yege n tii obu. ¹⁸ Imu su mine i tiri? Kɔtɔ mu nu ki tiri i gye fee, nu nfeere libi nu ba su oo, abee kesintin tɔ nɔn oo, ɔkpa

kumaa anumu su mu, ba towe Krisito asin mu. Nu lu unumu su nu mi ansi i gyii.

Nu n biti n kyaga su gyii mi ansi, ¹⁹ lu fee n nyi lu fane kabwaare-kole to ye Yesu Krisito Kayaayu Kyurekyure mu nkyeto su mu, asin mu nu i tu me mu, ii biti i yege n nye me n-yu lu umu to. ²⁰ Me kure ye tamaa mu nu n su i gye fee, n mee ye n waa koto mu nu kii gyila me ipeeli, amaa n yule kunyin to, saamu, lewu to nun oo, nkpa to nun oo, lu nbunbu ye saja kumaa, asa ba bunyaa Krisito lu me su. ²¹ Lu fee mee me bure, n maa te nkpa to fale mu, n te sa Krisito, nu n kan wu mow nun, u gye tonw sa me. ²² Amaa nu n kan n san n te nkpa to mu, n taale waa kusun danbirasa. Imu su nkpa nun oo, lewu nun oo, n man n nyi kumu nu n lee. ²³ N sii n kyole umu anyw nsana. Me kure to n gye fee n lu kase su nfu, ke n naa kyuna Krisito ase, umu i bo. ²⁴ Amaa n maa san n te kase su fale mu, umu buron sa fane. ²⁵ N maa kcole unumu gyii mu, n nyi fee n biti n baa n bu to, ke n kyaga su kyuna ye fane kpini, ke i kpiya fane ansi to, ke fane nkolo i fuuli fane kikole-gyii to. ²⁶ Saamu, me kabila ba kyuna fane ase mu, bola me su mu, fane ansi ii biti i gyii Krisito Yesu to tii su.

²⁷ Nu koto mu nu ki tiri i gye fee, fan yege fane kakyuna to awaasa umaa asin danbirasa lu Yesu Krisito su kanan mu nu i kaapu mu, i waa kukulun. Saamu n kan bu fane ase oo, n man bu fane ase oo, n biti n nu fee fan yule to kenken konw kulun to, nu fan su nfeere kulun fen payi ansi lu asin danbirasa mu kikole-gyii su. ²⁸ Nu n biti n bua nu ye fan man sile fane dun ana okpa kumaa su. Nu unumu ii biti u kaapu bamu fee bee biti ba wu muuri, ke fane bure fan nye kamolige, lu fee lbwaare u yege nu unumu i ba kanun. ²⁹ Lu fee man gye ye lbwaare sa fane okpa ye fan ba kcole Krisito gyii nkun, amaa aworufw kigyii lu mu su gbaa tii su. ³⁰ Nibunbu fan ba tii me su kolu mu to, fee kanan mu nu fan daa kyuna wu n maa ko mu, kanun kolu kulun manja nu n san n ko fale.

2

Fan biya n-yu kase fee Krisito

¹ Fee nu fane abaa i man yow lu fan maa bu Krisito to su mu, nu kebiti mu nu w sa fane su nu fane nkolo ii fuuli fane mu, nu fan naa lbwaare Kayaayu mu fan su konw kulun mu, nu fan su kebiti ye kowe kuwu sa abaa mu, ² kanun bure fan yege nu mi ansi i gyii naa lwee kyekyee, fee fan maa su nfeere kulun ye kebiti kulun ye nu fan yule koto kulun su. ³ Fan man waa koto ku biti fane nkun lee abee fan waa fane n-yu alala-sun to, amaa fan biya fane n-yu kase, ke fan fe nfeere fee fane burisa ana ba kyw fane. ⁴ Fane okumaa numu w man ku biti koto mu nu ku kye mu nkun to, amaa koto mu nu ku kye okumaa numu to.

⁵ I dagaa fane nfeere u baa i du fee Krisito Yesu lee mu.

⁶ Krisito maa gye lbwaare kedubi fale gbaa mu,
w man yule kumu su ktaa to fee maa lbwaare ba gye kyekyee.

⁷ Amaa w waa mu n-yu fee w man gye sehn,
nu w waa mu n-yu kinye,
nu o be bilinj nyumisa, nu ba wu mu maa gye nyumisa,

⁸ w biya mu n-yu kase nye kusw-nu sa lbwaare naa fuv lewu to,
halu oyu laasa su lewu.

⁹ Lu unumu su mu lbwaare kusaa mu naa kyuna susw opula kpare,

- nɔ ɔ sa mɔ kitɔ mɔ nu ki kyɔ atɔ kpini,
¹⁰ ke nyimisa ye kɔtɔ kɔmaa mɔ nu ki bu sɔsɔ ye kase sɔ ye kamande tɔ
 kpini,
 ba munja sun Yesu kitɔ,
¹¹ ke ɔkɔmaa nɔmɔ o bugi kɔnɔ lɛɛ tɔwe ye, Yesu Krisito ɔ gye ɔnyirɛpe
 mɔ,
 ke bunyaa ɔ baa ɔ gye ɔse lbwaare lɛɛ.

*Fan nhalige fɛɛ akyikpebi
 dulinyaa tɔ*

¹² Imɔ sɔ me kyemɔne ana danbirasa, fɛɛ kanan mɔ nu n bu fane ase
 nu fan nu sa me saɔa kɔmaa mɔ, halɔ nu n man bu fane ase gbaa mɔ,
 fan waa kanɔn tii sɔ gaa. Fan taa beɛɛɛ sa lbwaare ke fan sɔle mɔ ke fan
 sun kamolige mɔ nu fan nye mɔ kusun naa lbwe. ¹³ Lu fɛɛ lbwaare ɔ gye
 ɔmɔ nu ɛɛ waa kusun fane tɔ saɔa kɔmaa, nu ɛɛ yege nu fen waa mɔ
 kɔkɔlo biti ye kɔtɔ mɔ nu ɔ yile sɔ.

¹⁴ Kɔtɔ kɔmaa mɔ nu fen waa mɔ, fan man kɔlɛtɛ abɛɛ fan gyii abaa
 ɔmɔɛ. ¹⁵ Saamɔ fane n-yɔ ɔ mɛɛ nye asɔn pwɔsa ye ineesi ɔku, yege fan
 gye lbwaare mu-bii ana mɔ nu fan man sɔ alibi ku, nu fan sɔ fan tɛ ye
 nfeɛɛ libi wuya ana ye asun libi awaapu. Nu ɔ dagaa fan maa nhalige sɔ
 bamɔ tɔ fɛɛ akyikpebi mɔ nu ɔ bu sɔsɔ ɔ nhalige mɔ, ¹⁶ fɛɛ fan maa sɔ
 asun mɔ nu ɔ sa nkpa fen sa bamɔ fale. Nu fan kan waa kanɔn mɔ, ii biti
 ɔ yege ke n nye kaapu me n-yɔ kake mɔ nu Krisito ii biti o bwii ba mɔ, ke
 ɔ kaapu fɛɛ me kɔkpan n-yɔ ye kɔpaya ansi waa kusun fane tɔ mɔ, ɔ man
 waa kɔyan. ¹⁷ Fane kɔkɔle ɔnyirɛpe mɔ gyii ye kusun sa mɔ mɔ, du nu
 fɛɛ saraga sa mɔ, halɔ nu bee biti ba kyɛɛɛ me nkalan wɔrige tii waa
 saraga mɔ sɔ, ii biti ɔ waa me ɔkɔn gaa ke n maa fane ansi ɔ gyii. ¹⁸ Imɔ
 sɔ ɔ dagaa fane gbaa fane ɔ waa fane ɔkɔn, ke maa fane ansi ɔ gyii.

*Pɔɔli sun Timoti maa
 Epafuroditu kpee Filipi
 abi ase*

¹⁹ Nu ɔ gye ɔnyirɛpe Yesu kebiti tɔ mɔ, n sɔ tamaa fɛɛ ɔ mɛɛ ye ɔ kyɛɛɛɛ
 n biti n sun Timoti fane ase, ke n nye nu fane sɔ ke me kɔkɔlo ɔ nye de me.
²⁰ N man bɔla n sɔ ɔku fɛɛ mɔ, nu fane kɔbaabɔtɔ asɔn ɔ tiri mɔ. ²¹ Lu fɛɛ
 asansa mɔ kpini bamɔ lɛɛ nkɔn nu bee biti, man gye ɔmɔ nu ɔ gye Yesu
 Krisito lɛɛ. ²² Amaa fane gbaa-gbaa fan nyi kanan mɔ nu Timoti lɛɛ mɔ
 daa kaapu, lu fɛɛ o tii me sɔ nu an sun asɔn danbirasa kusun mɔ, fɛɛ ɔse
 ye obii. ²³ Imɔ sɔ, n sɔ tamaa fɛɛ nu n dan nye wu kanan mɔ nu ii kpee
 sɔ ɔ sa me mɔ, n biti n sun mɔ fane ase. ²⁴ Nu n sɔ tamaa ɔnyirɛpe tɔ fɛɛ,
 ɔ mɛɛ ye ɔ kyɛɛɛɛ n gbaa-gbaa me n biti n ba fane ase.

²⁵ Amaa n fe nfeɛɛ fɛɛ ii tiri fɛɛ, n bwii sun ane birisa Epafuroditu fane
 ase. N maa mɔ an buga an waa kusun, nu an kɔ an kun asɔn danbirasa
 fane ase. Nu mɔ ɔ bɔla ɔ gye fane kabɔɔ mɔ nu fan sun, nu ɔ ba kye me
 tɔ ɔmɔ nu ɔ tiri me mɔ. ²⁶ I gyɔgyɔɔ mɔ ye o wu fane kpini, nu mɔ kɔkɔlo
 ki nyita mɔ, lu fɛɛ fan maa nu ye ɛɛ lo sɔ mɔ. ²⁷ I gye kesintin fɛɛ ɔ lo,
 halɔ ɔ san gbɛɛɛ o wu. Amaa lbwaare wu mɔ kowɛɛ nu man gye mɔ
 nkɔn, amaa ye n gbaa me, nu ɔ yege nu n man bɔɔta tɔ tii sɔ. ²⁸ Imɔ sɔ
 ɔ gyɔgyɔɔ me gaa fɛɛ n sun mɔ fane ase. Saamɔ, nu fan kan bɔla wu mɔ
 mɔ, ke ɔ waa fane ɔkɔn tii sɔ, ke me kɔbɔɔta tɔ mɔ ɔ lbwe. ²⁹ Imɔ sɔ fan
 taa kensi-gyii kɔle mɔ abaa anyɔ fɛɛ maa gye fane birisa ɔkɔle-gyipu

Onyuripe Yesu to mu. Fan taa beere sa asa fee mu kudubi,³⁰ lu fee i san gberere o wu kpali Krisito kusun mu so, nu o taa mu nkpa taga apu, kye me to lu nkyeto mu nu fan man taale kye me to mu.

3

Kibu Krisito i bya ikpa kigyigi lbwaare ase

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, umu nu i san mu i gye ye, fane ansi i gyii lu fan maa waa kukulun ye Onyuripe Yesu so mu! Nu i man gye asin tooroosa sa me fee n maa bila n kyuroo ato kulun manja n sa fane, amaa i gye nkyeto sa fane nun.

² Fan ku ye odan lu asa mu nu be du fee igyoono nu ba gye alibi awaapu, nu ba yile kayu-wole* kitin so. ³ Lu fee ane mu nu an bola lbwaare Kayaayu mu so an sun mu, nu an kaapu ane n-yu lu ane kiwaa kukulun ye Krisito Yesu so mu, ane nu ba tije iduu kesintin to mu. Nu a man taa ane n-yu twu kayu-wole kitin so. ⁴ Naafoo ngbaa me n so okpa n taa me n-yu twu kanin awaasa so.

Nu oku kan ee fe nfeere fee o so okpa o taa mu n-yu twu kayu-wole kitin so mu, naafoo me i so okpa n kyoo mu. ⁵ Ba tun me oduu kake buruwasapu, nu n gye Israyi obii nun, nu n lu Bengyamin kebuno, nu n gye Hibriwu obii gbaa-gbaa, nu taa lu nbara mu kibuu so mu, n kyuna n gye Farasii nun, ⁶ nu lu me n-yu kukpan Gyiwu kabwaare-sun to mu, n nyanla Krisito kubu-kubu mu, nu lu oku kinye ikpa kigyigi lu Gyiwu nbara mu kibuu so mu, n man so kilibi umu to.

⁷ Amaa kuto kumaa mu nu n daa ku fee i gye tooo sa me mu, nbunbu bure lu Yesu Krisito so mu, i man bila i gye sehn me ase. ⁸ Man gye umu nkun, kuto kumaa numu gye me ase fee ato foyisa, lu fee umu nu i gye ato kpare sa me mu, i gye n ba bi Me-Nyuripe Yesu Krisito. Lu Krisito so mu n pan kuto kumaa, nu n ku umu fee kigyaakpa so ato, ke n nye-nye Krisito. ⁹ Saamu, n waa kukulun ye mu kappaa, yeye n man bila n so n gbaa-gbaa me ikpa kigyigi lu nbara mu kibuu so, amaa ikpa kigyigi mu nu i bola kikoole Krisito gyii so. Nu ikpa kigyigi numu, mu nu i lu lbwaare ase mu, gyan kikoole-gyii so nun. ¹⁰ Nu kuto mu nu n biti i gye fee, n baa n nyi Krisito ye mu kelewu kyini olun mu, ke n gyii mu awurofo mu iku, ke n ba waa fee n wu buga ye mu, ¹¹ saamu i waa nene lbwaare i nye kyini ngbaa me lu alewupu to, ba nkpa to.

Pooli kikan n-yu kabwaare-sun to

¹² N mee kaapu nun fee n tee nye umu abee n tee wola waa kyekyee naa lowe. Amaa n kpan me n-yu ke n kitaa kuto mu nu Krisito Yesu tu me waa mu lee mu to. ¹³ Me-daa ana ye mi-supu ana, n mee fe nfeere fee me kuba tee kitaa umu. Amaa kuto kulun mu nu n waa mu i gye fee, kuto kumaa mu nu ki wola kyun me kumaa mu, n tan kumu so, ke n waa aniya fuw koto mu nu ki de mi ansi to mu. ¹⁴ Umu so n kpan me n-yu nun n sile ntintin naa lowe, ke n nye-nye nkpa kakee mu nu lbwaare bola Krisito Yesu so tu asa mu.

¹⁵ Nu ane mu nu an dan kikoole-gyii mu to mu kpini, i dagaa a maa so nfeere kulun numu. Amaa nu fane aku bee kan bee fe nfeere mu nu i kwu

* 3:2 3:2 Kayu-wole kitin i yile sa iduu kitin.

mɔ, lbwaare ii biti ɔ lee umɔ gbaa kase sa fane. ¹⁶ Nu kutɔ mɔ nu ki tiri ɪ gye fee, fan yege a kɪtaa kɪkaapu mɔ nu an wɔla nye mɔ nkɔn.

¹⁷ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, fan kase me awaasa tɔ, ke fan pɛese bamɔ nu ba tɛ kakyina mɔ nu an kaapu tɔ yila sa fane mɔ. ¹⁸ Lu fee kanan mɔ nu n wɔla tɔwe fane, nu nbunbu n bɪla n tɔwe umɔ ye ansikyu gbaa, ye asa gaalaagaa bamɔ kakyina tɔ du nɪn fee ba maa kisi Krisito kelewu oyulaasa mɔ sɔ asɪn. ¹⁹ Asa anumu bire, bamɔ kala ana bee biti ba muuri, nu bamɔ itɔ nu bee sun, nu bamɔ ipeeli-sɪn tɔ nu bee kusaa bamɔ n-yu. Nu bamɔ nfeere ɪ gyan dulinyaa atɔ wɔle nkɔn sɔ nɪn. ²⁰ Amaa aneene bire, ane aye bɔ sɔsɔ nɪn. Nu ɪ gyɔgyɔ ane an gyoo ane ɔmɔlgepu, ɔnyiripe Yesu Krisito mɔ nu ee biti ɔ lu tɔtɔ ba mɔ. ²¹ Nu ɔ kan ba mɔ, ee biti ɔ kyeege ane n-yu-wɔle mɔ nu ii wu fale, ke ɔ waa umɔ fee mɔ gbaa-gbaa kayu-wɔle mɔ nu ki sɔ bunyaa mɔ. ɔlɔn mɔ nu ɔ sɔ nu ee taale ee yege kutɔ kumaa ki baa ki bɔ mɔ kase mɔ, nu ee biti ɔ taa waa kanɪn.

4

¹ Umɔ sɔ mɛ-daa ana ye mi-supu ana mɔ nu n biti fane asɪn gaa mɔ, n biti kuwu fane. Fane sɔ nu mi ansi ɪ gyii nu n nye kutu. Mɛ kyemɪne ana danbirasa, fan yile ɔnyiripe mɔ tɔ kenken kanɪn.

Asɪn kaapɔsa laalaalɔwe

² N kulɛ Yuwodiya maa Sintike fee ba maa gye ɔnyiripe asa fale sɔ mɔ, ba tɔwe kyula abaa. ³ Nu n kulɛ ngbaa fɔ mɛ birisa kusun ɔwaaapu kesintin tɔ,* fee fɔ kye kanɪn akyu anyɔ mɔ tɔ. Lu fee ba kye mɛ tɔ asɪn danbirasa kusun mɔ ki yelge tɔ. Akyu numɔ maa Kelementi ye mɛ tɔmaa ana asunpu kpini mɔ nu bamɔ atɪ ɪ bɔ lbwaare nkpa ɔwɔle mɔ tɔ mɔ, ba kyɔ mɛ tɔ gaa.

⁴ Fan yege fane ansi ɪ gyii sanja kumaa, fee fan maa gye ɔnyiripe lee mɔ, n bɪla n pɪla tɔ ye, fan yege fane ansi ɪ gyii! ⁵ Fan yege ɔkumaa ɔ wu fane kanan mɔ nu fen du bwahn. Lu fee ɔnyiripe kɪba mɔ ki tiri tɔ. ⁶ Fan man yɛye lu kutɔ kɔ sɔ, amaa kutɔ kumaa tɔ mɔ, fen kulɛ kabwaare kulɛ fwaala lbwaare ke fen taa fane asɪn tirisaa kpini tɔv mɔ ansi tɔ. ⁷ Saamɔ, lbwaare ii biti ɔ sa fane mɔ kayu yuuli gaa mɔ nu nyumisa mee taale nu kase, ke ki kun fane nkɔlɔ ye fane nfeere fee fan maa kɔole Krisito Yesu gyii mɔ.

⁸ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, mɛ asɪn laalaalɔwe ɪ gye ye, fan yege fane nfeere ɪ baa ɪ gyan kutɔ mɔ nu ki gye kesintin sɔ, ye kutɔ mɔ nu ki sɔ beere, ye kutɔ mɔ nu ki de ɔkpa, ye kutɔ mɔ nu ki man sɔ ineesi, ye kutɔ mɔ nu ki sɔ kebiti, ye kutɔ mɔ nu ansi ii gyii sɔ. Nu kutɔ kɔ ki kan ki bɔrɔn gaa abee ki sɔ kɪyɪn mɔ, fale atɔ inumu nu fen fe umɔ nfeere. ⁹ Fan waa kutɔ kumaa mɔ nu fan bɪla abee fan nye lu mɛ ase, abee fan nu abee fan wu n maa waa, ke lbwaare kayu yuuli wuya mɔ ɔ baa ɔ bɔ fane ase.

Pɔɔli afwaala lu nkee mɔ sɔ

¹⁰ Lu n maa gye ɔnyiripe lee sɔ mɔ, mi ansi ɪ gyii gaa, fee nbunbu numɔ bire fan bɪla kaapu fee mɛ asɪn ɪ tiri fane. Nu kesintin tɔ n nyi mɛ asɪn ɪ maa tiri fane, amaa ɔkpa nu fan man nye ke fan kaapu fee mɛ asɪn ɪ tiri fane. ¹¹ Man gye ye mɛ n-yu ɪ kɪtaa mɛ sɔ nu n tɔwe kanɪn, lu fee n bɪla

* 4:3 4:3 “Kusun ɔwaaapu kensintin tɔ” yila sa ɔkɔ kutu mɔ nu ki gye Sisigu.

ɔkpa kumaa sɔ fɛɛ umu nu n sɔ mu i kukwe me. ¹² Nu n nyi kuto mu nu ki tiri kakyina to, nu n bila n nyi kuto mu nu kanye kukyo to gbaa du. N bila umu ɔkpa kumaa sɔ, umu sɔ sanja kumaa ye katin kumaa umu nu n sɔ mu i kukwe me. Halu n nye gyii nme abee n naa akon, halu n sɔ naa bansu abee n man sɔ gbaa mu i kukwe me. ¹³ N taale waa kuto kumaa numu lu ɔlon mu nu Krisito u sa me mu sɔ.

¹⁴ Amaa fan waa kusun gaa fɛɛ fan maa kye me to sanja mu nu n bu awɔrɔfo to mu. ¹⁵ Fane Filipi abi gbaa fan nyi danbirasa fɛɛ, sanja mu nu n piili asin danbirasa katowe Masedoniya ɔsɔwɔle sɔ, nu n lu fane ase tɔto mu, Krisito kubu ku man kee me afulee lu kusee mu nu ba nye mu sɔ, amɔɔ fane nkɔn. ¹⁶ Halu sanja mu nu n bu Tesalonika kade to nu i tiri me mu, fan kye me to afulee lu kanankɔ. ¹⁷ Man gye fɛɛ nkee nu n dan n ku n biti lu fane ase sɔ nu n towe kanin, amaa n biti fɛɛ lbwaare ɔ taa agyaga tii fane awaasa danbirasa kukoka mu sɔ. ¹⁸ Nu n tee nye kuto kumaa mu nu ii tiri me mu, halu naa ban kanan mu nu n biti mu gbaa sɔ, lu fɛɛ ato mu nu fan taa sa Epafuroditu ye ɔ biya me mu i loo me abaa to. Ato mu i du fɛɛ saraga ato liifensa mu nu ba taa lee saraga sa lbwaare, nu ɔ kɔɔle umu, nu i bɔla mu ansi. ¹⁹ Me lbwaare, lu mu ato kpare damante mu to mu, ee biti ɔ sa fane kuto kumaa mu nu kii tiri fane lu fan maa gye Krisito Yesu lee sɔ.

²⁰ Bunyaa ɔ baa ɔ gye ane-Se lbwaare lee kakpaa-kakpaa. Amen.

Afwaala laalaalɔwe

²¹ N fwaala lbwaare ɔsa kumaa mu nu ɔ gye Krisito Yesu lee mu. Krisito abi mu nu ba bu me ase nfu gbaa bee fwaala fane. ²² lbwaare asa kpini mu nu ba bu nfu mu bee fwaala fane, fonfon bamu nu ba bu Roma abi Owura lala kɔkpaara sɔ mu.

²³ Onyirɛpe Yesu Krisito kabwaala ki baa ki bu fane kpini ase. Amen!

Ɔwɔle mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Kolose abi

Afwaala

¹ Mɛ, Pɔɔli mu nu lu lbwaare kebiti sɔ nu n ba waa Krisito Yesu osunpu, ye ane burisa Timoti i kyurɔɔ ɔwɔle numu. ² An kyurɔɔ an sa fane lbwaare asa, mu nu fan gye ane burisa ana nu fan kɔɔle Krisito gyii, nu fan bu Kolose kade to mu.

An kole ane-Se lbwaare fee mu kabwaala ye keyuula i baa i bu fane ase.

Pɔɔli afwaala ye kabwaare-kɔle

³ Saɲa kumaa nu an kole kabwaare kole an sa fane mu, an fwaala lbwaare, ane-Nyuripe Yesu Krisito Mu-Se. ⁴ Lu fee an nu kanan mu nu fan kɔɔle Krisito Yesu gyii, ye kebiti mu nu fan sɔ sa lbwaare asa kpini mu.

⁵ Saɲa mu nu kesintin asin mu nu i gye asin danburasa mu gyankpaa ba fane ase mu, fan nu tamaa mu nu i sɔ. Imu sɔ fane kɔkɔle-gyii ye kebiti mu gyan kanin tamaa, mu nu lbwaare taa yila sa fane susu. ⁶ Dulinya numu kpini to mu, asin danburasa mu u sɔyi abi, yege u yelige fee kanan mu nu i waa fane to, lu kake mu nu fan nu asin danburasa mu, nu fan nu lbwaare kabwaala mu kase kesintin to. ⁷ Epafarasi, ane burisa Krisito kyaafɔle kesintin to mu, i ba yile ane ayaa to towe fane lbwaare kabwaala mu asin, ⁸ nu mu i towe ane kebiti mu nu lbwaare Kayaayu mu sa fane.

⁹ Lu inumu sɔ, lu kake mu nu an nu fane sɔ mu, a man yege kɔkɔle lbwaare sa fane. An kole lbwaare ye ɔ sa fane kanyaasin ye kase kunu bola Kayaayu mu sɔ, ke i yege fan taale bu mu kebiti mu. ¹⁰ Nu an kole lbwaare kanin nin ke i yege fan kyina kakyina mu nu Ɔnyuripe mu ii biti, nu ii gyii mu ansi ɔkpa kumaa numu sɔ, ke fane kɔbaabɔto i biya adanburasa ke fan dan lbwaare kinyi to. ¹¹ An kole lbwaare ye ɔ sa fane ɔlon kpare lu mu bunyaa ɔlon mu to, saamu fen nye-nye kenyiita ye nkolo yile to. Fan yege fane ansi i gyii, ¹² ke fan taa afwaala sa lbwaare mu nu ɔ yege nu fan dagaa mu kuwura-gyii kujmanesa mu to npatye mu nu ɔ sɔ ee sa mu asa mu. ¹³ Lu fee mu i molige ane lu kitenenbiri ɔlon mu to, nu ɔ taa ane ba mu-Bii bitisa mu kuwura-gyii to. ¹⁴ Mu i molige ane, nu lbwaare taa ane alibi kee ane.

Krisito kyɔ kɔto kumaa numu

¹⁵ lbwaare mu nu ɔku man pɔta wu mu mu, mu kudubi i gye Krisito Yesu, lbwaare mu-bii mu, nu ɔ bu to pɔyi nu lbwaare tuu kɔto kumaa.

¹⁶ Lu fee lbwaare bola mu sɔ nun tuu kɔto kumaa, susu ato ye kase sɔ ato, umu nu an wu ye ansi ye umu nu a mee wu ye ansi, awuragya, ye n-yaayu libi, ye awuragyipu ye alɔlonpu. Mu sɔ nu lbwaare bola tuu kɔto kumaa, nu ɔ taa umu kpini waa mu abaa to. ¹⁷ Ɔ bu to pɔyi nu lbwaare tuu kɔto kumaa numu, nu mu kɔpɔre sɔ nu kɔto kumaa ki bu to kyɛkyɛe.

¹⁸ Nu mu i gye kumu sa mu kubu mu kpini, fee kanan mu nu kumu gye sa kayi-wɔle mu. Nu mu i yege nu kayi-wɔle mu sɔ nkpa, ye ɔgyankpaapu mu nu ɔ kyinjɔ lu lewu to, ke ɔ baa ɔ gye ɔgyankpaapu kɔto kumaa numu to. ¹⁹ Lu fee i gye lbwaare kɔpɔre nin fee mu kedubi mu kpini i baa i bu

mu-bii mu to. ²⁰ Mu-Bii Yesu kelewu oyu laasa mu su, ye nkalan mu nu o kyeege mu su, nu lbwaare bola su taa loho susu ye kase su ato mu kpini ye mu nsana.

²¹ Saŋa ku to mu, naafoo fane kamaa nu fan taa kaapu lbwaare, nu lu fane alibi su mu fan kisi mu fane nkolo to. ²² Amaa nbunbu bure, lbwaare bola Krisito mu nu o be biliŋi nyumisa nu o wu mu su, loho fanaa mu nsana. O waa unumu ke fan ba waa asa kyurekyure, yege fan man su ineesi ye asin pwusa ku lbwaare ase, ²³ nu fan kan kyaga su koole Krisito gyii, nu fan yile to kenken nu fan man kyeege lu tamaa mu nu fan su lu asin danbirasa mu to mu. Asin danbirasa manja nu fan nu, nu ba towe sa osa kumaa unumu kase su, nu me, Pooi n baa n gye kusun mu osunpu fale.

Pooi kusun sa Krisito kubu mu

²⁴ Nbuunbu mi ansi i gyii fee n man gyii aworubo sa fane. Lu fee me aworubo to mu, ngbaa me n wu Krisito aworubo mu nu i san mu sa mu asa, mu nu ba gye mu kubu kpini mu. ²⁵ lbwaare waa me Krisito kubu mu kyaafole, nu o sun me ye n ba waa mu kusun. Kusun mu i gye ye n lee mu asin mu kpini kase sa fane. ²⁶ Asin baalasa mu nu lbwaare man lee umu ifuli sa didaa abi, amaa nbunbu bure o lee umu kaapu mu asa. ²⁷ I gye lbwaare kypure to fee o lee asin baalasa mu nu i gye bunyaa asin mu kaapu ndendemande asa kpini. Asin baalasa mu i gye ye Krisito maa bu fane to mu, fan su tamaa ye bunyaa lu lbwaare ase.

²⁸ An taa kanyaasin mu nu lbwaare sa ane mu an towe abwaaresin, nu an da okumaa unumu kumu to, yege an kaapu okumaa unumu ke a taa mu waa lbwaare abaa to fee o nye dan kikoole Krisito gyii mu to kyeekyee. ²⁹ Inumu su nu n taa olon mu nu Krisito sa me nu ii sun kusun me to mu, n kpan me n-yu n sun mu.

2

¹ N biti fan wu kanan mu nu n moo me n-yu gaa n sa fane, ye bamu nu ba bu Lawodisiya kade to ye bamu nu ba man pita wu me ye ansi mu. ² N waa unumu ke i waa fane kpini olon to, ke fan taa kebiti waa konu kolon. Fale su mu, fen biti fan nu asin kumaa unumu kyeekyee naa lwe, ke i yege fan bu lbwaare asin baalasa mu, umu i gye Krisito gbaa-gbaa mu. ³ Mu nkun to nu kanyaasin ye kinyi lu lbwaare su kpini baala. ⁴ N towe fane unumu nun ke oku o man nye taa konu to kon asin pupwe ku ba pina fane. ⁵ Halu n maa man bu fane ase fale gbaa mu, me nfere i gyan fane su, nu i waa me okon n maa nu fee fen waa umu nu i dagaa, nu fen su kikoole Krisito gyii mu to kenken.

Krisito to nu an nye ane n-yu

⁶ Imu su, fee fan maa tee koole Krisito Yesu fee mu i gye fane-Nyiripe mu, fan kyina ye mu kanu. ⁷ Ke fan nye ilin yile mu to ke fan dan, ke fane kikoole-gyii Krisito to mu i waa olon tii su fee kanan mu nu ba kaapu fane mu. Ke fan taa afwaala sa lbwaare gaa.

⁸ Fan baa fan da su ke fan man yege aku ba taa nyumisa kanyaasin ye antjesa pina fane biliŋi bamu anye. Lu fee bamu kikaapu mu gye anaana-to ye dulinyaa unumu to n-yaayu libi lee nun, nu i man lu Krisito ase.

⁹ Lu fee Krisito Yesu to nu lbwaare laalaamuu mu kpini bu, ¹⁰ nu fan naa Krisito kiwaa kukolon su mu, fan nye mu nkpa unumu lwe kyeekyee.

Mu ɪ gye kumu sa awura ye alɔnpu kpini. ¹¹ Fan naa Krisito kiwaa kɔkɔlɔn sɔ mu, ɪ waa nɔn fɛɛ Krisito maa tɔnɛ fane iduu mu, nu man gye nyumisa ɪ taa abaa tɔnɛ fane. Krisito kitɔnɛ fane iduu mu, ɪ kaapu nɔn fɛɛ ɔ lɛɛ fane lu alibi ɔlɔn mu nu ɪ bu fane nkɔlɔ tɔ mu. ¹² Ba maa gye fane lbwaare kekyugyee mu, i du nɔn fɛɛ ba maa pula fane tii Krisito sɔ, nu ba bila kyinjɪ fane tii mu sɔ ba nkpa tɔ mu. Lu fɛɛ fan kɔɔlɛ lbwaare ɔlɔn mu nu ɔ taa kyinjɪ mu ba nkpa tɔ mu gyii.

¹³ Fan kyina fan du nɔn fɛɛ alewupu mu lbwaare ase lu fane alibi, ye fane kɔman buu lbwaare nbara sɔ. Amaa lbwaare kyinjɪ fane tii Krisito sɔ ba nkpa tɔ. Nu lbwaare taa anɛ alibi kpini kɛɛ anɛ, ¹⁴ nu ɔ kpayɪ kɔpwe mu nu ba kyurɔɔ yɪla lu anɛ kɔman buu nbara mu sɔ mu. ɔ lɛɛ umu nu i du nɔn fɛɛ ba da umu tii Krisito sɔ mata oyu laasa mu sɔ. ¹⁵ Nu lbwaare bɔla Krisito kelewu oyu laasa mu kɔɔlɛ n-yaayu libi ye alɔnpu mu ɔlɔn kpini, nu ɔ njaabaa bamu sakyɔ tɔ kaapu fɛɛ o gyii bamu sɔ.

¹⁶ Imu sɔ fan man yege ɔkɔ o bun fane kɔpwe lu atɔ mu nu fen gyii abɛɛ fen nuu mu sɔ, abɛɛ fan maa mee gyii kesu kɔnɔ ku ye ɔbwaayɪ pɔpwe kake gyankpaasa abɛɛ Gyiwu abi kake fɔvtesa ake kensi-gyii. ¹⁷ Imumu ɪ gye sinkaala sa atɔ gbaa-gbaa mu nu ii biti ɪ ba mu. Nu atɔ gbaa-gbaa manɔ ɪ gye Krisito nɔn. ¹⁸ Imu sɔ fan man kan yege ɔkɔ o bun fane kɔpwe tɔwɛ ye fan man dagaa kɔkɔka mu, lu fan maa man biya fane n-yu kase nu fan mee sun lbwaare nbɔɔ fɛɛ mu mu. Kanun ɔsa manɔ u tɔwɛ ye ɔ nye ansi sɔ kilɛɛkaapu mu, amaa nyumisa nfeɛɛɛ nu ɔ sɔ ɛɛ waa alala-sɔn kanun. ¹⁹ Nu ɔ man bila taa mu n-yu tii Krisito mu nu ɔ gye kumu mu sa kayɪ-wɔlɛ mu kpini. Nu Krisito u yege nu kayɪ-wɔlɛ mu kpini ku nye ɔlɔn, ikyini ye ɪkyagakpa mu kpini bɔga kitaa abaa, nu u dan kanan mu nu lbwaare ii biti.

²⁰ Lu fan maa wu tii Krisito sɔ nu fan barige fane n-yu lu dulinyaa num atɔ kaapusa tɔ fale mu, mune ɪ waa sɔ nu fan san fan bu kakyina didaa mu tɔ nu fan buu umu ɪkpa? ²¹ Kanun akaapusa mu aku ɪ gye ye, "Fan man kitaa kinumu tɔ! Fan man gyii unumu! Fan man mata unumu!"

²² Atɔ kisisa mu kpini ii biti ɪ ba kyɔn. Lu fɛɛ ɪ gye dulinyaa numu tɔ asa kɪkaapu nɔn. ²³ Kanun nbara mu du nɔn fɛɛ kanyaasɔn maa bu umu tɔ mu, fɛɛ kanan mu nu bɛɛ kpan bamu n-yu bɛɛ waa fɛɛ ba maa sun lbwaare nbɔɔ gaa mu, nu bɛɛ pɪna ye bɛɛ biya bamu n-yu kase, nu bɛɛ waa bamu kayɪ-wɔlɛ awɔrɔfɔ. Amaa unumu kpini mee kye bamu tɔ kɛ ba yege alibi kiwaa.

3

Krisito abuuu kakyina tɔ nbara

¹ Lu lbwaare maa kyinjɪ fane tii Krisito sɔ ba nkpa tɔ sɔ mu, fan taa fane nkɔlɔ gyaga sɔsɔ atɔ sɔ, katɔn mu nu Krisito tɛ kuwura-gya sɔ lbwaare gyisa* sɔ mu. ² Fan taa fane nfeɛɛɛ gyaga sɔsɔ atɔ sɔ, man gye kase sɔ atɔ sɔ. ³ Lu fɛɛ fan wu sa fane kakyina didaa mu, nu nbunbu fane nkpa ɪ baala tii Krisito sɔ lbwaare ase. ⁴ Nu Krisito mu nu ɔ gye fane nkpa kan lu ifuli mu, fane gbaa fane fen biti fan lu ifuli ye mu bunyaa mu.

⁵ Imu sɔ fan lɛɛ fane n-yu lu kase sɔ kɔbaabɔtɔ libi kɔmaa numu tɔ, fɛɛ abawɔlɛ kebiti, ye agyaga-sɔn, ye kanyɔn ye kakyɪ biti kayɛlɛge, ye

* 3:1 3:1 lbwaare gyisa sɔ u kaapu mu bunyaa ye mu ɔlɔn opula.

onsi-payɪ libi, ye me nkɔn n nye mu nu ɪ gye kusun ɪdakpa mu. ⁶ Lu unumu su mu lbwaare agbu lala mu ɪ bu okpa ɪ ba.[†] ⁷ Naafɔɔ kanɔn nu fan kyina fen waa, nu alibi mu ii gyii fane su. ⁸ Amaa nbunbu bire, n towe fane ye fan lee fane n-yu lu fale ato numu kpini to, fee agbu ye agbu libi, ye kekisi ye nyumisa kitu-nyita ye ntowe gyaga mu nu ɪ lu fane nno to. ⁹ Fan man tin antɔnesa sa abaa, lu fan maa lee fane kɔbaabɔto didaa ye um awaasa libi too mu. ¹⁰ Nbuɔnbu ane okumaa numu bilinɔ nyumisa pupwe nin, nu fan baa fan du fee fane otɔɔpu lbwaare mu, ke fan ba bu mu danbirasa. ¹¹ Lu kɔbaabɔto pupwe numu su mu, ɪ man bila ɪ tiri fee oku gye Giriki obii[‡] abee Gyiwu obii, abee bamu nu ba tin iduu abee bamu nu ba man tin iduu. ɪ man tiri fee oku gye ofo kyilim abee oku ansi ɪ man bugi, abee oku gye kanye abee oku man gye kanye, amaa umu nu ɪ tiri mu ɪ gye ye Krisito ɪ gye koto kumaa, nu mu ɪ bu akooɔe-gyipu kpini to.

¹² Kanɔn su fee lbwaare maa tu fane ba waa mu asa kyirekyire, nu o su kebiti sa fane mu, fan taa kowee kuwu, ye kidanbirasa kiwaa, ye n-yu kase kibiya, ye bwahn kiwaa ye kenyiita bun fee kaale. ¹³ Nu fane burisa kan waa fane alibi mu, fan kpala umu su, ke fan taa alibi kee abaa. Fan taa kee fee kanan mu nu Onyirɔpe taa kee fane mu. ¹⁴ Nu unumu kpini kumu ɪ gye kanye kebiti sa abaa, kimu ɪ bute umu kpini buga waa kono kulon kyeekeye.

¹⁵ Lu fan maa gye kayi-wole kulon abi su mu, lbwaare tu fane ba waa Krisito keyuula mu to. Um su fan yege keyuula mu ki gyii kuwura fane nkolo to. Fan taa afwaala sa lbwaare. ¹⁶ Fan yege Krisito asin mu ɪ kyina fane to gaa. Fan taa kanyaasin kaapu abaa ke fan da abaa amu to. Fan taa Asunyan yilasa mu ubn ye abwaaresin ubn ye Kayaayu kileekaapu ubn fwaala lbwaare lu fane nkolo to. ¹⁷ Nu koto kumaa mu nu fen waa abee fen towe mu, fan waa umu kpini Onyirɔpe Yesu kitu to su, ke fan bola mu su taa afwaala sa Ose lbwaare.

Krisito abuuɔpu kɔkpaara su nbara

¹⁸ Akyi-kilipu, fan biya fane n-yu kase sa fane-kuli ana, kanɔn ɪ dagaa Krisito okyu maa waa.

¹⁹ Anyin-kilipu, fan nye kebiti sa fane-ka ana ke fan man nmanyan bamu.

²⁰ Nbi, fan nu sa fane akooɔepu koto kumaa numu to, lu fee unumu ii gyii Onyirɔpe Yesu mu ansi.

²¹ Akooɔepu fan man waa fane-bii ana agbu, man gye kanɔn bamu abaa ii biti ɪ yoo.

²² Anye, fan nu sa fane-nyirɔpe ana mu nu ba bu kase su nfu mu koto kumaa numu to. Man gye sanya mu nu bamu ansi ɪ gyan fane su mu nkɔn nu fan waa, ke fan nye kowee kuwu lu bamu ase. Amaa fan nu sa bamu kesintin to lu fane nkolo to, lu Onyirɔpe mu beere su. ²³ Koto kumaa mu nu fen waa mu, fan taa fane nkolo kpini waa umu fee fan maa waa umu fen sa Onyirɔpe mu, nu man gye asa, ²⁴ fee fan nyi fan maa biti fan nye kɔkoka mu nu Onyirɔpe taa yila mu asa mu. Lu fee Krisito ɪ gye Onyirɔpe gbaa-gbaa mu nu fen sun mu. ²⁵ Okumaa mu nu o waa alibi mu alibi kɔkoka nu ee biti o nye, lu fee lbwaare man su nmeege to.

[†] **3:6** 3:6 Agbu lala mu ɪ ba bamu nu be mee nu lbwaare ase mu su. [‡] **3:11** 3:11 Giriki obii ɪ gye okumaa mu nu o man gye Gyiwu obii mu.

4

¹ Kase sɔ anyɛrɛpɛ, fan kɛ fane anyɛ sɔ kanan mɔ nu ɪ dagaa nu ɪ bɔrɔn, lu fɛɛ fane gbaa fane fan nyi fan maa sɔ ɔnyɛrɛpɛ sɔsɔ.

Asɛn kaapɔsa mɔ nu ɪ tii sɔ

² Fan nyɛ saɲa sa kabwaare-kule saɲa kɔmaa, ke fan baa fan da sɔ kabwaare-kule tɔ, ke fan taa afwaala sa lbwaare. ³ Ke fan kule kabwaare-kule sa anɛ gbaa-gbaa anɛ fɛɛ, lbwaare ɔ bugi ɔkpa sa mɔ asɛn mɔ kitɔwe, ke a nyɛ ɔkpa tɔwe asɛn baalasa lu Krisito sɔ, umɔ sɔ nu n tii obu fale. ⁴ Fan kule kabwaare-kule fɛɛ n taale n bugi tɔ n tɔwe asɛn mɔ kyɛkyɛ fɛɛ kanan mɔ nu ɪ dagaa fɛɛ n tɔwe mɔ. ⁵ Fan bu kanyaasɛn lu kanan mɔ nu fan kyɛna ye bamɔ nu ba man gye Krisito abupu mɔ, nu ɔkpa kɔ kan bugi sa fane ye fan tɔwe bamɔ Krisito asɛn mɔ, fan tɔwe umɔ sa bamɔ. ⁶ Fan yege fane ntɔwe ɪ baa ɪ bukɔn fɛɛ nfole, ke fan bu kanan mɔ nu fan lɛɛ kɔnɔ sa ɔkɔmaa mɔ nu ɔ taase fane asɛn mɔ.

Afwaala laalaabwe

⁷ Anɛ bɛrisa Tikiku danbɛrasa mɔ nu ɔ gye kesintin obuupu ye kyaafole ɔnyɛrɛpɛ kusun tɔ mɔ, ii biti ɔ ba tɔwe fane kanan mɔ nu n du nfu. ⁸ Inumɔ sɔ nu n sun mɔ fane ase, ke fan nyɛ bu kanan mɔ nu an du nfu, ke ɔ be tɔwe saɲɛ fane nkɔlɔ tɔ. ⁹ Maa anɛ bɛrisa danbɛrasa Krisito ɔkɔle-gyipu Onesimu mɔ nu ɔ gye fane aye obii mɔ, nu n sun mɔ fane ase. Bamɔ ii biti ba tɔwe fane asɛn mɔ nu ii kpee sɔ nfu kpini.

¹⁰ Mɛ bɛrisa Arisitako mɔ nu ɔ bu mɛ ase obu tiisa tɔ mɔ ɪ fwaala fane. Kanun nu Banabasi mu-supu Maki gbaa ɪ fwaala fane. N wɔla tɔwe fane ye nu ɔ kan ba fane ase mɔ, fan kɛ mɔ sɔ danbɛrasa. ¹¹ Gyosuwa mɔ nu ba bɪla bɛɛ tɪ mɔ ye Gyusitisi mɔ gbaa ɪ fwaala fane. Bamɔ nkɔn ɪ gye Gyiwu abi mɔ nu ba tii mɛ bɛrisa ana sɔ, nu ba gye lbwaare kuwura-gyii mɔ tɔ asunsunpu, nu ba kye mɛ tɔ ye ɔdan. ¹² Epafarasi mɔ nu ɔ gye fane aye abi nu ɔ gye Yesu Krisito kyaafole mɔ ɪ fwaala fane. Saɲa kɔmaa numɔ ɛɛ kule lbwaare gaa ɛɛ sa fane fɛɛ, ɔ waa fane ke fan yɛle tɔ kenken, ke fan dan ke fane Krisito kɔkɔle-gyii ɪ nyɛ ilin gaa, ke fan waa lbwaare kebiti sɔ. ¹³ Ngbaagbaa mɛ n nyi kanan mɔ nu Epafarasi taa fane asɛn ye Lawodisiya abi ye Hirapoli abi asɛn waa mɔ asɛn tirisa, nu ee wu fane lewu. ¹⁴ Anɛ kyemɛne danbɛrasa Luka mɔ nu ɔ gye ɔkyɛpɔ* mɔ, ye Demasi bɛɛ fwaala fane. ¹⁵ Ngbaa mɛ n fwaala anɛ bɛrisa ana mɔ nu ba bu Lawodisiya mɔ, ye ɔkyɛ Nimfa ye Krisito kɔbɔ mɔ nu bɛɛ gyanɛ mɔ aye mɔ.

¹⁶ Nu ba kan kale ɔwɔle numɔ sa fane lɔwe mɔ, fan kɛ sɔ ke ba kale ɔwɔle manja sa Krisito kɔbɔ mɔ nu kɪ bu Lawodisiya kade tɔ mɔ gbaa, ke fane gbaa fane fan kale ɔwɔle mɔ nu n kyɔrɔɔ naa sa Lawodisiya abi mɔ.

¹⁷ Fan tɔwe Akipusi ye, “Ku sɔ ke fɔ lɔwe kusun mɔ nu fɔ nyɛ lu ɔnyɛrɛpɛ ase mɔ.”

¹⁸ Mɛ Pɔɔl ɪ taa mɛ gbaa-gbaa mɛ kɪbaa kyɔrɔɔ afwaala numɔ n sa fane. Fan man tan sɔ fɛɛ n san n bu obu kitii tɔ. lbwaare ɔ bwaala fane.

* 4:14 4:14 ɔkyɛpɔ nfu ɪ kaapɔ ye ɔsa manja gye ɔkɪta nun.

Ɔwɔlɛ gyankpaasa mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Tesalonika abi

¹ Mɛ Pɔɔli maa Silasi ye Timoti ɪ kyurɔɔ ɔwɔlɛ numu an sa fane Krisito abi kɔbu mu nu fan bu Tesalonika mu, nu fan gye Ɔse Ibwaare ye Ɔnyiripe Yesu Krisito asa mu. Ibwaare kabwaala ye kayi-yuuli ki baa ki bu fane ase.

*Tesalonika abi kɔkɔle-gyii
ye bamu kusun danbirasa*

² Saɲa kɔmaa an fwaala Ibwaare lu fane su, nu an nyiɲi fane kpini su ane kabwaare-kule to. ³ Ane kabwaare-kule sa Ibwaare mu nu ɔ gye ane-Se mu, an nyiɲi fane su kanan mu nu fan sun kusun lu fane kɔkɔle-gyii to, ye kebiti mu nu fan taa waa kusun bɔbɔnsa, ye kanan mu nu fan nye kɔkɔle yile to lu tamaa mu nu fan su ane-Nyiripe Yesu Krisito to mu.

⁴ Ane-daa ana ye ane-supu ana, an nyi fɛɛ Ibwaare kebiti su nu ɔ lɛɛ fane waa mu lɛɛ. ⁵ Lu fɛɛ an man taa asin danbirasa mu ba towe sa fane kɔnɔ to nkɔn nu. Amaa an ba towe fane asin mu ye Kayaayu Kyirekyire mu ɔbɔn to, nu ɪ yege nu fan kɔɔle asin mu gyii ye ɪ gye kesintin. Nu fan wu kakyina danbirasa mu nu an kyina ye fane, ke ɪ kye fane to. ⁶ Fan kase ane ye Ɔnyiripe mu awaasa to, umu su halu awɔrɔfo mu nu fan bu umu to gbaa mu, fan kɔɔle asin mu ye kensi-gyii mu nu Kayaayu Kyirekyire mu sa fane mu. ⁷ Imu su akɔɔle-gyipu mu nu ba bu Masedoniya ye Akiya mu kpini bɛɛ ki fane awaasa nu bɛɛ bula umu. ⁸ Nu Ɔnyiripe asin mu ɪ man yalage lu fane ase kpee Masedoniya ye Akiya nkɔn, amaa fane Ibwaare kɔkɔle-gyii asin mu, ɪ yalage kpee katin kɔmaa numu. Kanin su ɪ man daaga fɛɛ a bila towe kuto ku lu umu su. ⁹ Lu fɛɛ bamu gbaa-gbaa bamu bɛɛ towe kifo kitaa mu nu fan kitaa ane. Bɛɛ towe asa kanan mu nu fan kyeege lu idakpa kusun to, ba sun Ibwaare mu nu ɔ su nkpa ye kesintin mu.

¹⁰ Nu bɛɛ towe kanan mu nu fan gyoo Ibwaare Mu-Bii Yesu mu nu ɔ kusaa mu lu lewu to, mu kibwii lu susu ba mu asin. Nu mu ɪ kɔɔle ane lu Ibwaare agbu lala mu nu kii biti ki ba asa su mu.

2

*Pɔɔli kusun sunsa
Tesalonika kade to*

¹ Ane-daa ana ye ane-supu ana Krisito abuupu, fane gbaa-gbaa fane fen nyi fɛɛ ane kɔba mu nu an ba fane ase mu man waa kɪyan. ² Pɔyi ke a ba fane ase mu, fen nyi kanan mu Filipi abi ba saale ane nu ba yege nu an gyii awɔrɔfo. Amaa halu ba maa kɔsu yile ane su gbaa mu, Ibwaare kye ane to nu an nye kɔkɔle yile to, nu an taale towe fane mu asin danbirasa mu. ³ Asin mu nu an towe an kule fane fale mu, an man fɔyi ɔkpa, nu ɪ man gye nfeere libi ku su, nu ɪ man gye npina asin. ⁴ Amaa Ibwaare ɪ ki wu ane nu ɔ taa Asin danbirasa katowe waa ane abaa to. Imu su man gye nyumisa kebiti su nu an waa, amaa kanan mu nu ɪ bɔla Ibwaare ansi mu. Mu ii nyi ane nkɔle to ye ane nfeere. ⁵ Fane gbaa-gbaa fen nyi fɛɛ an man taa kɔnɔ to kɔn asin towe fane. Nu an man taa sehn baala fane su

ke a nye koto ku lu fane ase. Ibwaare i gye ane kesintin ogyipu. ⁶ An man kyina an biti ayin-bi lu asa ase abee fane ase abee oku ase.

Fee kanan mu nu an gye Krisito Asunpu fale mu, naafoo an su okpa fee a biliji kasula fane su, ⁷ amaa an yoo ane n-yu kyina fane ase fee kanan mu nu talapo u yoo mu n-yu ee ku mu-bii ana su mu. ⁸ A maa biti fane asin gaa su mu, man gye Ibwaare Asin danbirasa mu nkun nu an taa biya fane. Amaa an taa ane n-yu gbaa sa fane tii su, lu fee fan biliji ane abitipu. ⁹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n koole gyii fee fen nyinji kanan mu nu an waa kusun gaa saja mu nu an bu fane ase mu. An waa kusun kakyowape ye kagyanbwe an ku ane n-yu su, saja mu nu an towe fane asin danbirasa mu, kanan mu nu a man biliji kasula fane oku su.

¹⁰ Fane mu nu fan koole Yesu gyii mu, fan naa Ibwaare i gye ane kesintin agyipu lu kanan mu nu an kyina fane to, nu an man su ineesi ku, nu ane ukpa i kyiigi, nu alibi ku man bu ane n-yu su. ¹¹ Lu fee fan nyi kanan mu nu an bila fane okumaa num, fee kanan mu nu ose u bila mu gbaa-gbaa mu-bii ana mu. ¹² An waa fane aniya to, nu an towe yuula fane nkolo, nu an towe waa fane kanan mu nu fan kyina kakyina danbirasa mu nu i bola Ibwaare ansi. Mu i tu fane ba mu kuwura-gyii ye mu bunyaa mu to.

Tesalonika abi mu kikoole-gyii ye kenyiita

¹³ Nu ane gbaa ane an bila an kyaga su an fwaala Ibwaare, lu fee fan maa koole Ibwaare asin mu nu fan nu lu ane ase mu, fan man koole asin mu fee asa asin, amaa fan koole umu gyii fee i gye Ibwaare asin mu gbaa-gbaa, fee kanan mu nu i gye kesintin mu. Kanun Ibwaare asin manja ii sun kusun fane mu nu fan koole gyii mu to. ¹⁴ Fane, me-daa ana ye mi-supu ana, an wu fee asin libi mu nu i ba tu Ibwaare kobo-kobo mu nu i gye Krisito lee, nu i bu Gyudeya mu, kanun asin libi kolun manja i ba tu fane gbaa. Lu fee kanan mu nu fane gbaa fane fan wu aworfo fane gbaa-gbaa asa abaa to mu, kanun nu ba wu aworfo Gyiwu abi abaa to. ¹⁵ Bamu i gye bamu nu ba moo Onyurpe Yesu, nu didaa mu bamu i moo Ibwaare atowepu mu, nu bamu akulun manja i gya ane kyuje mu. Bamu asin i mee gyii Ibwaare ansi, nu ba kusu yile asa kpini su. ¹⁶ Nu ba kpan bamu n-yu fee naafoo bee tii ane okpa, ke a man nye towe Asin danbirasa mu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, ke Ibwaare o molge bamu. Lu fale okpa su mu, ba koola bamu alibi gyaga abaa su naa fuu umu laalaaluwe. Nbuunbu mu Ibwaare nye agbu waa bamu, nu ee biti o bite bamu asu.

Pooli ii biti fee o bila naa boo Tesalonika abi su

¹⁷ Amaa me-daa ana ye mi-supu ana, saja dee ku mu nu ba barige anaa fane nsana mu, an lu fane ansi su bure, amaa fane asin i san i bu ane nfeere to. Imu su i yile ane ansi su gaa fee okpa kumaa num su mu a bwii ba wu fane. ¹⁸ An biti gaa fee a ba fane ase. Me Pooli, n kpan me n-yu saja gaalaagaa su fee a ba fane ase, amaa Sitaane tii ane okpa. ¹⁹ Ane-Nyurpe Yesu Krisito kibwii ba mu, mune i gye ane tamaa ye ane kensi-gyii ye ane bunyaa kanye mu ansi to? Man gye fane? ²⁰ Kesintin mu, fane i gye ane bunyaa ye kensi-gyii.

3

*Ba sun Timoti kpee**Tesalonika*

¹ Imu sv a maa wu ye a man bila ye a taale waa kutɔ ku lu imu sv mu, an waa ane nfeere fee ane nkɔn an sii Antensi kade tɔ nfu. ² Nu an sun ane-supu Timoti mu nu ɔ gye ane birisa lbwaare kusun obuupu mu nu anaa mu an tɔwe asin danbirasa lu Krisito sv. An sun mu ye ɔ ba waa fane ɔɔn tɔ ye aniya tɔ fane kikɔɔle-gyii sv. ³ Ke kanyanla mu nu u ba fane sv fale, i man yege fane tɔ ɔku o bwii kamaa. Fane gbaa-gbaa fane fen nyi fee i gye lbwaare kebiti nu kanyanla numu i ba ane sv. ⁴ Kesintin tɔ, saɲa mu nu an bu fane ase mu, an taale an tɔwe fane fee an biti an nye kanyanla. Nu i ba kanin kesintin fee kanan mu nu fan nyi mu. ⁵ Lu unumu sv n maa man bila ye n taale kyina yege n man wu fane mu, n sun Timoti ye ɔ ba ku kanan mu nu fan yile fane kikɔɔle-gyii tɔ. Lu fee i sv me kufuu fee fale ɔtɔtɔkuru mu ba tɔv fane tɔ ku, ke i yege ane kikipine mu i waa kyan.

*Timoti ba tɔwe asin**bukɔnsa lu**Tesalonika abi sv*

⁶ Amaa Timoti dan lu fane ase ba nbunbu numu nu ɔ biya asin bukɔnsa lu fane kikɔɔle-gyii ye fane kebiti mu nu fan sv. Nu ɔ tɔwe ane ye ane asin a bu fane nkɔɔ tɔ nu fen nyinji ane sv gaa saɲa kɔmaa numu, nu fen biti fee anaa fane an wu abaa, fee kanan mu nu ane gbaa ane an biti mu. ⁷ Imu sv, me-daa ana ye mi-supu ana, anaa ane awɔrɔfɔ mu nu an gyii ye kanyanla mu nu a wu mu kpini mu, lu fane kikɔɔle-gyii sv mu i waa ane ɔɔn tɔ. ⁸ Nbuɔnbu bire, ane nkɔɔ i tiye ane lu kanan mu nu fan yile ɔnyiripe mu tɔ kenken mu. ⁹ Afwaala mɔɔ nu an biti a taa sa lbwaare lu fane sv, lu kensi-gyii mu nu lbwaare yege nu an nye lu fane sv fale? ¹⁰ Kakyɔwape ye kagyanbwe kpini an kule kabwaare-kule gaa lu ane nkɔɔ tɔ fee a bila nye wu fane, ke a sa fane kutɔ mu nu ki tiri fane kikɔɔle-gyii mu tɔ.

¹¹ Nu ane kabwaare-kule i gye ye ane-Se lbwaare gbaa-gbaa ye ane-Nyiripe Yesu ba bugi ɔkpa sa ane ke a ba fane ase. ¹² An kule ane-Nyiripe Yesu ye, ɔ yege fane kebiti ku nye akyɔ tii sv, ke fan biti abaa ye ɔkɔmaa numu gaa, fee kanan mu nu ane gbaa an sv kebiti sa fane mu. ¹³ An kule fee ɔ sa fane kɔkɔɔ ɔsu, ke alibi ye ineesi iku i man bu fane n-yu sv ane-Se lbwaare ansi tɔ, saɲa mu nu ane-Nyiripe Yesu ii biti ɔ ba maa lbwaare asa mu.

4

Kakyina mu nu i bɔla lbwaare ansi

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, an sa fane kɔnɔ ye fan kyina kakyina mu nu i gyii lbwaare ansi, nu fan nu sa ane. Ane laalaalɔwe asin mu i gye ye an sv ɔnyiripe Yesu an kule fane ye, fan kɔtaa tɔ ke fan waa imu nu i kyɔ fale tii sv. ² Lu fee fen nyi kikaapu mu nu an kaapu fane lu ɔnyiripe Yesu ɔɔn tɔ.

³ I gye lbwaare kebiti nun fee fan man waa fane n-yu ineesi, ke fan lee fane n-yu lu abawɔle-sin tɔ. ⁴ Ke fane ɔkɔmaa numu o kun mu n-yu lu kakyi abee kanyin biti sv, kanan mu nu ɔ baa o du kyirekyire ke ɔ nye

beereɛ. ⁵ Kε mu awaasa ɪ man ba ɪ gye kayalaga ɔkpa sɔ fεε bamu nu ba man nyi lbwaare maa mu ɔkpa mu. ⁶ Nu ɔku ɔ man taa fale awaasa libi numu waa mu burisa, abεε o sisii mu kayalaga asin ku tɔ. Lu fεε ɔnyirpe ii biti ɔ bute bamu nu beε waa fale alibi asu, fεε kanan mu nu an wula tɔwe fane nu an da fane amu tɔ mu. ⁷ lbwaare man tu ane ye an ba waa agyaga-sin nin, amaa a ba kyina kakyina kyirekyire tɔ. ⁸ Imu sɔ ɔkumaa mu nu ee kina kikaapu numu mu, man gye nyumisa nu ee kina, amaa lbwaare mu nu εε sa ane mu Kayaayu Kyirekyire mu, nu ee kina.

⁹ Nu lu kinyi-bii kebiti bure sɔ mu, ɪ man bila i tiri fεε a kyuroɔ ɔwɔle sa fane. Lu fεε lbwaare kaapu fane gbaa-gbaa fane kanan mu nu fan biti abaa. ¹⁰ Nu kesintin tɔ mu, fen biti fane burisa ana mu nu ba bu Masedoniya kase sɔ kpini. Amaa ane burisa ana, an tɔwe an waa fane aniya tɔ fεε fan kyaga sɔ waa kanun tii sɔ.

¹¹ Fan kpan fane n-yu ke fan kyina kayu yuuli tɔ, ke ɔkumaa numu ɔ man taa mu n-yu waa asa asin tɔ, ke fan taa fane abaa sun kusun. An wula tɔwe fane unumu kpini. ¹² Lu kanun sɔ mu, fen biti fan nye beereɛ lu asa mu nu ba man tii fane sɔ mu ase, ke ɪ yege ke fan man taa fane n-yu tuu ɔku sɔ.

ɔnyirpe Yesu kibwii ba mu

¹³ Me-daa ana ye mi-supu ana, a mee biti fεε fan baa fan bu kitentenbiri tɔ lu alewupu sɔ, abεε fane nkolo i nyita fane fεε asansa mu nu ba man sɔ tamaa mu. ¹⁴ An kɔɔle gyii fεε Yesu wu nu o bwii kyinji ba nkpa tɔ, kanun manja nu an bila kɔɔle gyii fεε bamu nu ba kɔɔle Yesu gyii nu ba wu mu, lbwaare ii biti ɔ bwii kyinji bamu ba nkpa tɔ, ke ba maa Yesu ba bwii ba. ¹⁵ Lu ɔnyirpe mu gbaa-gbaa kɔɔtɔ asin mu, nu an tɔwe fane ye ane mu nu an san an te nkpa tɔ naa fuɔ kake mu nu ɔnyirpe ii biti ɔ ba mu, a mee ye a gyankpaa alewupu mu. ¹⁶ Lu fεε ɔnyirpe mu gbaa-gbaa ii biti ɔ kpɔlɔge lu susu εε ba kase, ye ulawu lala kɔɔsa ye lbwaare kabɔɔ bilisa ɔbule ye lbwaare kabɔle, ke bamu nu ba wu Krisito tɔ mu ba gyankpaa kyinji. ¹⁷ Imu kamaa mu, ane mu nu an sii nu an san an bu nkpa tɔ mu, ee biti ɔ kita a ane buga bamu tɔ abwaare-wɔle tɔ, ke a naa gyanja ɔnyirpe mu susu. Ke a naa kyina ye ɔnyirpe mu kakpaa. ¹⁸ Imu sɔ fan taa fale asin numu tɔwe waa abaa ɔɔn tɔ.

5

Fan kɔvɔla fane n-yu gyoo Yesu kibwii ba mu

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, ɪ man bila i tiri fεε a kyuroɔ asin ku lu sanja ye kake mu nu unumu ii biti i ba mu sa fane. ² Lu fεε fane gbaa-gbaa fen nyi kesintin tɔ fεε ɔnyirpe Yesu Kake Lala mu nu ee biti ɔ ba mu, ii biti ɪ baa i du nun fεε oyu maa ba kagyanbwe mu. ³ Sanja mu nu asa beε tɔwe ye, "An sɔ kayu yuuli nu sehn man bila ye ɔ waa ane" mu, tuto nu kenyiita kii biti kɪ ba bamu sɔ opula tɔ fεε kanan mu nu kedunjidi ku kita ɔtɔ wuya mu. Nu bamu ɔku mee ye ɔ taale leε mu n-yu lu kanun awurofo mu tɔ.

⁴ Amaa fane akɔɔle-gyipu bure, fan man bu kitentenbiri tɔ, ke kanun kake manja kɪ ba purigi fane fεε oyu mu. ⁵ Fane kpini fen gye fitla tɔ asa nu fen naa kayike tɔ. Amaa a man gye kagyanbwe asa mu nu an naa kitentenbiri tɔ. ⁶ Imu sɔ fan man yege an baa an du fεε bamu nu ba de tan sɔ mu,

amaa fan yege an koola ane n-yu ke an baa an da su. ⁷ Lu fee bamu nu bee de mu, bee de kagyanbwe nin, nu bamu nu bee buu nta mu, bee buu kagyanbwe nin. ⁸ Amaa fee a maa gye kayike to asa mu, fan yege an koola ane n-yu, ke a taa ane kikoolé-gyii ye kebiti waa kutó kunsá kun ane nkolo su fee kanan mu nu anaakóru bee waa mu. Ke a taa kamolige mu nu an su tamaa mu waa kowóru bun ane amu su fee anaakóru awóru. ⁹ Lu fee lbwaare man tu ane ye a ba gyii awórufo lu mu agbu lala mu su. Amaa o tu ane ye lu Onyiripe Yesu Krisito su ke a ba nye kamolige. ¹⁰ Yesu Krisito wu sa ane nin, umu su an kan an te nkpa to nin oo, abee an wu nin oo, anaa mu a buga kyina. ¹¹ Imu su fan towe waa abaa olon to, ke fan kye abaa to fee kanan mu nu fen wola fen waa fale.

Laalaabwé asin ye afwaala

¹² Ane-daa ana ye ane-supu ana, an kole fane fee fan taa beere sa fane agyankpaapu mu nu fanaa bamu fen sun Onyiripe Yesu Krisito mu. Bee kpan bamu n-yu bee waa kusun nu bee kaapu fane kanan mu nu fan kyina kakyina danbirasa to. ¹³ Lu kusun mu nu bee sun su mu, fan taa beere lala sa bamu ke fan biti bamu asin gaa. Ke fan taa kayi-yuuli kyina ye abaa. ¹⁴ Ane-daa ana ye ane-supu ana, an towe fane ye, fan da awolegyóru mu nu ba bu fane to mu amu to, ke fan towe waa bamu nu ba man su nkolo mu, ke fan kye apóósi ru mu to, ke fan nye kenyiita sa okumaa numu. ¹⁵ Fan ki su ye odan ke fane to oku o man taa alibi ka alibi kuko. Amaa saja kumaa fan kpan fane n-yu fan waa kidanbirasa fen sa abaa ye okumaa numu.

¹⁶ Fan yege fane ansi i gyii saja kumaa. ¹⁷ Fan kyaga su fen kole kabwaare-kole saja kumaa. ¹⁸ Fan taa afwaala sa lbwaare kutó kumaa to. Lu fee umu nu lbwaare ii biti fee fan waa lu Yesu Krisito olon to su. ¹⁹ Fan man dun Kayaayu Kyirekyire fulon mu kusun. ²⁰ Nu lbwaare Kayaayu kan lee asin sa mu atowepu nu bee towe fane mu, fan man mirigi asin mu nno. ²¹ Amaa fan bu bamu asin towea ye kutó kumaa to ki, ke fan kítáa umu nu i buron. ²² Ke fan lee fane n-yu lu alibi kumaa numu to.

²³ lbwaare mu nu o gye keyuula wuya mu, o lonjo fane kutó kumaa numu to yla sa mu n-yu. Ke o ki fane kayaayu ye fane kala ye fane kayi-wole kpini su, ke alibi aku i man ba i bu fane su kake mu nu ane-Nyiripe Yesu Krisito ii biti o bwii ba mu. ²⁴ lbwaare mu nu o tu fane waa mu lee mu, mu i gye kesintin wuya nu ee biti o waa kanin. ²⁵ Ane-daa ana ye ane-supu ana, fan kole kabwaare-kole sa ane. ²⁶ Fan fwaala Krisito abi mu kpini ke fan taa kebiti baari abaa. ²⁷ Lu ane-Nyiripe Yesu Krisito kitu to su, n towe fan ye fan kale owole numu sa akoolé-gyipu mu kpini.

²⁸ Ane-Nyiripe Yesu Krisito kabwaala ki baa ki bu fane ase.

Ɔwɔle nyɔsɔpɔ mu nu Pɔɔli kyɔrɔɔ naa sa Tesalonika abi

Afwaala

¹ Me Pɔɔli maa Silasi ye Timoti ɪ kyɔrɔɔ ɔwɔle numɔ an sa fane Krisito abi kɔbɔ mu nu fan bɔ Tesalonika, nu fan gye ane-Se lbwaare ye Ɔnyirɔpe Yesu Krisito asa mu.

² Ane-Se lbwaare ye ane-Nyirɔpe Yesu Krisito ba bwaala fane ke ba sa fane kayi yuuli.

Yesu Krisito kibwii ba

mu asin

³ Ane-daa ye ane-supu ana, i tiri fee an fwaala lbwaare saɲa kɔmaa numɔ lu fane sɔ. Nu ɪ dagaa fee a maa waa kanun. Lu fee fane kɔkɔle-gyii ku dan kii tii sɔ, nu fane kebiti mu nu fan sɔ sa abaa mu kii tii sɔ. ⁴ Imu sɔ nu ane gbaa-gbaa ane an taale da ane nkɔɔ sɔ, an tɔwe fane n-yu sɔ asin an sa lbwaare kɔbɔ-kɔbɔ mu tɔ kpini, lu kanan mu nu fen nye nkɔɔ yile fane kɔkɔle-gyii tɔ, lu fane kanyanla ye awɔrɔfɔ mu nu fen gyii mu tɔ.

⁵ Imumu kpini ɪ kaapu fee lbwaare katale mu ki du kyɛkyɛ. Imu ii biti ɪ yege ke fan baa fan dagaa sa lbwaare kuwura-gyii mu nu fen gyii kumu sɔ awɔrɔfɔ mu. ⁶ lbwaare gye kesintin ogyipu nun. Mu ii biti ɔ taa awɔrɔfɔ tɛla bamu nu bee nyanla fane mu. ⁷ Ee biti ɔ sa fane mu nu fen gyii awɔrɔfɔ mu ye ane kpini ɔfɔute, saɲa mu nu ane-Nyirɔpe Yesu ee biti ɔ lu susɔ ba maa mu nbɔɔ lɔlɔnpɔ ye fɔlɔn mu. ⁸ Nu fɔlɔn nu lbwaare ii biti ɔ taa bite bamu nu bee kina mu mu, ye bamu nu ba waa kusɔ tɔ ɔlɔn sa Ɔnyirɔpe Yesu Krisito Asin danbirasa mu. ⁹ lbwaare ii biti ɔ bite bamu kusɔ mu nu ki gye kenyiita kakpaa, ke ɔ gya bamu lu mu ansi ye mu bunyaa mu ɔlɔn tɔ. ¹⁰ Kanun kake mu nu Yesu ii biti ɔ ba mu, mu asa mu nu ɔ lɔɲɔ yila mu, bee biti ba kusaa mu kitu susɔ, ke bamu nu ba kɔɔle gyii mu ba yin mu. Fane gbaa fane fan tii sɔ, lu fee fan kɔɔle mu asin mu nu an tɔwe fane mu gyii.

¹¹ Imumu kpini ɪ maa bɔ ane nfeere tɔ sɔ mu, an kule kabwaare kule an sa fane saɲa kɔmaa numɔ fee lbwaare ɔ lɔɲɔ fane, ke fan dagaa kitu mu nu ɔ tu fane mu. Ke lu mu ɔlɔn tɔ sɔ mu ɔ yege kutɔ danbirasa kɔmaa mu nu fan fe nfeere ye fen biti fan waa mu, ɪ waa ɔdan sa fane, ke fane kɔkɔle-gyii kusun mu nu fen waa mu fan taale waa kumu naa lɔwe. ¹² An kule imumu kabwaare kule fee ane-Nyirɔpe Yesu Krisito kitu ki dii susɔ, ke asa ba wu mu bunyaa fane tɔ, ke lu Yesu Krisito sɔ mu, fane kitu ki dii susɔ fee kanan mu nu lbwaare maa ane-Nyirɔpe Yesu Krisito ba bwaala fane mu.

2

Ɔmu nu o mee buu sehn

mu asin libi

¹ Ane-daa ana ye ane-supu ana, lu ane-Nyirɔpe Yesu Krisito kɔba mu sɔ ye kanan mu nu a bɔga naa gyanja mu sɔ mu, an kule fane ye, ² nu ɔku kan ba fane ase ye lbwaare lee mu asin sa mu ye ɔ tɔwe fane mu, abee ɔ nye ɔkala ku abee ɔ nye ɔwɔle lu ane ase mu nu ku tɔwe ye Ɔnyirɔpe Yesu

kake lala mu ki tee ba mu, fan man yee fane nfeere i wuliti fane to abee i nmaa fane nkolo. ³ Okpa kumaa numu su mu fan man yee oku o pina fane. Lu fee kanun kake mu mee ye o ba, amoo omu nu ee biti o ba kusu yile kina lbwaare mu, o ba poyi. Nu nyumisa mu nu o mee buu sehn, nu ee biti o wu foyi kakpaa mu, ii biti i lee mu ifuli poyi ke kake mu ki fu. ⁴ Ee biti o kusu yile kuto kumaa mu nu nyumisa ii sun fee idakpa ye umu to ato ye lbwaare gbaa. Imu su ee biti o kusaa mu n-yu umu kpini su, ke o naa kyina kabwaare-sunkpa aye mu to, ee towe ye mu i gye lbwaare.

⁵ Fen mee nyinji fee saja mu nu n kyina n bu fane ase mu n towe fane umu kpini? ⁶ Nu nbunbu fan nyi kuto mu nu kii tii omu nu o mee buu sehn mu okpa, lu fee saja mu nu ii biti i ba lee mu ifuli mu i man pu fu. ⁷ Lu fee omu nu o mee buu sehn mu olun mu i wola ii sun kusun asiri to, nu i yee asa bee waa kusu to alun. Amaa omu nu ee kun kumu nbunbu mu, ii biti o kyaga su ee kun kanun naa fu saja mu nu lbwaare ii biti o lee mu lu okpa mu su. ⁸ Tuto nu lbwaare ii biti o lee omu nu o mee buu sehn mu ifuli, nu Onyiripe Yesu kan bwii ba mu, ke o taa nu mu kono to afuu mu moo mu, ke o taa mu bunyaa nyita mu kakpaa. ⁹ Omu nu o mee buu sehn mu kiba mu, ee biti o sun Sitaane kusun. Ee biti o taa Sitaane olun waa adangana ye sunkaala ye asin kyinkyinsa pina asa. ¹⁰ Nu ee biti o bola okpa kumaa su taa asin libi pina bamu nu bee biti ba nyita mu. Bee nyita, lu fee ba kina kesintin mu nu kii biti ki molge bamu mu. ¹¹ Lu umu su lbwaare u yee nu antjesa lala ba bamu nfeere to, ke ba lan bee kole antjesa mu bee gyii, ¹² ke bamu nu ba kina kesintin kikole-gyii mu, nu bamu ansi i gyii alibi kwaa su mu kpini bee biti ba gyii kupwe.

Fan yile fane kikole-gyii to kenken

¹³ Ane-daa ana ye ane-supu ana mu nu Onyiripe ii biti fane asin, i dagaa saja kumaa numu a maa fwaala lbwaare sa fane. Lu fee lbwaare wola lee fane lu npiili ase mu ye ee biti o molge fane. O waa umu nun lu Kayaayu Kyurekyure mu olun to ye fane kikole kesintin mu gyii, ke fan baa fan gye bamu nu o lonjo yile sa mu n-yu. ¹⁴ lbwaare bola mu asin danbirasa mu nu an towe mu su tu fane ye fan ba nye ane-Nyiripe Yesu Krisito bunyaa mu. ¹⁵ Kanun su, ane-daa ana ye ane-supu ana, ane asin mu nu an kaapu fane ye umu nu an kyuroo sa fane mu, fan yile to ke fan kitaa umu to kenken.

¹⁶ Ane-Nyiripe Yesu Krisito gbaa-gbaa ye ane-Se lbwaare mu nu bee biti ane asin gaa mu, ba bola kabwaala mu su towe waa ane olun to kakpaa, nu ba sa ane tamaa danbirasa. ¹⁷ An kole fee lbwaare o towe kitaa fane nkolo, ke o waa fane olun to lu fane kuto danbirasa kumaa mu nu fen waa ye umu nu fen towe.

3

Fan kole kabwaare kole sa ane

¹ Ane-daa ana ye ane-supu ana, ane laalaalowe asin mu i gye ye, fan kole kabwaare kole sa ane ke Onyiripe asin mu i nye yalage bilen-bilen, ke i nye beere lala fee kanan mu nu i nye fane ase mu. ² Ke fan kole kabwaare kole ye lbwaare o lee ane lu amu to olun wuya ana ye asin libi wuya ana abaa to, lu fee man gye okumaa numu u kole Yesu gyii. ³ Amaa

Ɔnyirɛ mɔ gye kesintin wuya nɔn, nɔ mɔ ii biti ɔ sa fane ɔɔn ke o kun fane lu Sitaane kɔbaa tɔ. ⁴ An sɔ kɔkɔɔle-gyii Ɔnyirɛ mɔ tɔ fɛɛ ɛɛ yege nɔ fen waa, nɔ fen biti fan kyaga sɔ waa atɔ mɔ nɔ an sa fane kɔnɔ ye fan waa mɔ. ⁵ An kɔle kabwaare kɔle ye, Ɔnyirɛ o bilinɔa fane nɛɛɛre kpee lbwaare kebiti mɔ tɔ ye Yesu Krisito kɔkɔɔ kɔnye yɛle tɔ mɔ tɔ.

Ɔku ɔ man waa ɔwɔɔɔgyɔɔ

⁶ Anɛ-daa ana ye anɛ-supu ana, lu Ɔnyirɛ Yesu Krisito kitu tɔ sɔ mɔ, an sa fane kɔnɔ ye fane birisa mɔ nɔ o mee biti kusun kɔwaa, nɔ mɔ kɔbaabɔtɔ kɔ man naa ye kɔkaapɔ mɔ nɔ fan nye lu anɛ ase mɔ, fan kɔtaa fane n-yɔ lu mɔ sɔ. ⁷ Fane gbaa-gbaa fane fen nyi kanan mɔ nɔ i dagaa fɛɛ fan buu anɛ ayaa natɛsa. Lu fɛɛ saɔa mɔ nɔ an bɔ fane ase mɔ a man kyina waa wɔɔɔgyɔ, ⁸ nɔ an man gyii ɔku agyito yege a man ka umɔ kɔkɔ. Amaa an payi ansi waa kusun ye kɔkpɛnɛ kakyɔwape ye kagyambwe kanan mɔ nɔ anɛ kɔkyina fane ase mɔ i man waa kasula sa fane tɔ ɔku. ⁹ A maa waa umɔ mɔ, i man gye nɔn ye a man sɔ ɔkpa ke a taa anɛ n-yɔ tɔb fane nkyɛtɔ sɔ, amaa an waa yɛla nɔn ke fan nye buu anɛ ayaa natɛsa sɔ. ¹⁰ Halɔ saɔa mɔ nɔ an bɔ fane ase mɔ an sa fane kɔnɔ ye, “Ɔkɔmaa mɔ nɔ o mee biti kusun kɔwaa mɔ, ɔ man gyii.”

¹¹ An nɔ ye akɔ ba bɔ fane tɔ ba sɔ wɔɔɔgyɔ. Be mee sun kusun kɔ, amɔɔ asa asɔn tɔ kɔnate loo. ¹² Bamɔ nɔ be du kanɔn mɔ, an sa bamɔ kɔnɔ nɔ an tɔwe an sa bamɔ Ɔnyirɛ Yesu Krisito kitu tɔ sɔ ye ba biti kusun waa biti bamɔ agyito gyisa. ¹³ Amaa fane, anɛ-daa ana ye anɛ-supu ana bɛɛ, fan man yege kɔdanburasa kɔwaa i fii fane.

¹⁴ Nɔ fane tɔ ɔku kan kina anɛ asɔn mɔ nɔ an kyɔɔɔ waa ɔwɔɔle numɔ tɔ fale mɔ, fan baa fan da mɔ sɔ. Fanaa mɔ fan man bɔla bɔga waa sehn, ke ipeeli i kɔtaa mɔ. ¹⁵ Fan man taa mɔ waa fɛɛ fane dɔn, amaa fan tɔwe waa mɔ fɛɛ fane-nyi mu-bii ana tɔ ɔku.

Laalaalɔwe afwaala

¹⁶ Anɛ kabwaare kɔle i gye ye anɛ-Nyirɛ Yesu Krisito gbaa-gbaa mɔ nɔ ɔ gye kayɔ-yuuli wuya mɔ, ɔ sa fane kayɔ-yuuli saɔa kɔmaa ye ɔkpa kɔmaa sɔ. Anɛ-Nyirɛ Yesu ɔ baa ɔ bɔ fane kpini ase.

¹⁷ Mɛ Pɔɔɔlɔ mɛ gbaa-gbaa mɛ i taa mɛ kɔbaa kyɔɔɔ afwaala numɔ. Kanɔn mɔ n duligi mɛ tɔwɔle kpini. Fale nɔ n kyɔɔɔ.

¹⁸ Anɛ-Nyirɛ Yesu Krisito kabwaala kɔ baa kɔ bɔ fane kpini ase.

Ɔwɔlɛ gyankpaasa mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Timoti

Afwaala

¹ Mɛ, Pɔɔli ɪ kyurɔɔ ɔwɔlɛ numu. Lu lbwaare anɛ Ɔmɔhgɛpu yɛ Krisito Yesu mu nu ɔ gye anɛ tamaa kɪpɪrɛ sɔ nu n ba waa Krisito Yesu Osunpu. ² N kyurɔɔ n sa fu Timoti mu nu lu Yesu kɪkɔɔlɛ-gyii sɔ nu fu gye mɛ kesintin tɔ kebii. Kabwaala yɛ kɔwɛɛ kuwu yɛ kayi yuuli mu nu ɪ lu Ɔsɛ lbwaare yɛ anɛ-Nyɪrɪpɛ Krisito Yesu ase mu kɪ ba fu sɔ.

Kumu tɔ kɪda lu antɪɛsa

kɪkaapu sɔ

³ Fɛɛ kanan mu nu n tɔwɛ waa fu saɲa mu nu n kpee Masedoniya mu, sii kyɪna Efeso tutɔ kɛ fu nyɛ tii antɪɛsa akaapupu mu kɪkaapu ɔkpa. ⁴ Tɔwɛ sa bamu yɛ ba yɛgɛ asɪrɪkpan ikisii-sun yɛ kakubgɛ tɔ nkyaga sɔ asɪn. Lu fɛɛ fale atɔ numu ɪ buya umɔɔrɛ-libi nun, nu ɪ mɛɛ kye asa kabwaare-sun mu nu kɪ bɔla kɪkɔɔlɛ-gyii sɔ mu tɔ. ⁵ Kɔtɔ mu nu mɛ kɔnɔsa numu yɛlɛ sɔ mu ɪ gye yɛ, asa ba nyɛ kebiti mu nu kɪ lu kɔkɔlɔ fuuli tɔ, yɛ nɛfɛrɛ mu nu ɪ bɔrɔn, yɛ kɪkɔɔlɛ-gyii kesintin tɔ. ⁶ Aku ba man bɪla ba buu umu, amaa ba buu ntɔwɛ mu nu ɪ man sɔ kase. ⁷ Bee biti ba baa ba gye lbwaare nbara akaapupu mu, amaa ba man nyi nu be mee nu asɪn mu nu bɛɛ yɛlɛ umu sɔ bɛɛ tɔwɛ mu kase.

⁸ An nyi fɛɛ nbara mu ɪ bɔrɔn, nu ɔkɔmaa numu kan buu umu ɔkpa sɔ mu, ɪ bɔrɔn sa mu. ⁹ Nu an bɪla an nyi yɛ nbara mu ɪ man dɛ sa ɪkpa kyiiigisa wuya ana, amaa ɪ dɛ sa nbara anyitapu yɛ kɔsɔ tɔ ɔlɔn wuya ana, yɛ bamu nu ba mɛɛ bɔnyaa lbwaare yɛ alibi awaapu, yɛ bamu nu ba man du kyurɛkyurɛ yɛ bamu nu be mee sun lbwaare, yɛ bamu nu bɛɛ mɔɔ bamu-sɛ ana abɛɛ bamu-nyi ana, yɛ asa amɔɔpu. ¹⁰ Nbara mu ɪ bu tɔ sa bamu nu bɛɛ lu bamu-kuli ana abɛɛ bamu-ka ana kamaa, yɛ bamu nu bɛɛ waa agyaga-sun, yɛ bamu nu ba kɪtaa asa bɛɛ fɛ kɛ ba nyɛ afulee, yɛ antɪɛsa wuya ana, yɛ bamu nu bɛɛ tɪn antɪɛsa bɛɛ bɔ ntan, yɛ bamu nu bɛɛ waa asɪn kɔmaa mu nu ɪ mee buu kesintin kɪkaapu mu. ¹¹ Kɪkaapu numu kɪ lu bɔnyaa asɪn danbɪrasa mu nu lbwaare mu nu ayenbi ɪ gye mu lɛɛ mu taa waa mɛ abaa tɔ yɛ n tɔwɛ n sa asa.

Pɔɔli afwaala sa lbwaare

fɛɛ maa bwaala mu

¹² N sɔ afwaala n sa anɛ-Nyɪrɪpɛ Krisito Yesu, mu nu ɔ sa mɛ ɔlɔn yɛ n waa kusun, nu ɔ wu mɛ fɛɛ kesintin-gyipu, nu ɔ lɛɛ mɛ yɛ n ba waa mu kusun mu. ¹³ Naafɔɔ saɲa kɔ tɔ mu, n kyɪna n tɔwɛ n nyita Krisito mu, yɛgɛ n nyanla mu abuupu, nu n biti bamu keluu. Amaa lbwaare wu mɛ kɔwɛɛ, lu fɛɛ n man kyɪna n nyi nun, nu n man kyɪna kɔɔlɛ mu gyii. ¹⁴ Anɛ-Nyɪrɪpɛ Krisito bwaala mɛ gaa, nu ɔ yɛgɛ nu n kɔɔlɛ mu gyii, nu n nyɛ mu kebiti mu.

¹⁵ Katɔwɛ numu gye kesintin nun, nu ɪ tiri fɛɛ ɔkɔmaa ɔ kɔɔlɛ umu gyii. Asɪn mu ɪ gye yɛ, Krisito Yesu ba dulinyaa tɔ nun yɛ ɔ ba mɔhgɛ alibi awaapu, nu bamu tɔ kpini mu, mɛ ɪ gye olibilibi mu. ¹⁶ Amaa lbwaare wu mɛ kɔwɛɛ, saamu Krisito Yesu ɪ nyɛ lɛɛ mu kɛnyiita lala mu kaapu, kɛ ɪ ba waa sinkaala sa asa mu nu bee biti ba ba kɔɔlɛ mu gyii mu kpini, kɛ

ba nye nkpa kakpaa. ¹⁷ Imu sɔ fan yege a taa beereɛ ye bunyaa sa Owura mu nu ɔ te kakpaa naa fuɔ saɲa mu nu i man sɔ ɔkaa. Nu mu nkun i gye lbwaare, nu o mee wu, nu a mee wu mu ye ansi. Amen!

¹⁸ Mi-bii Timoti, n sa fu fale konɔsa mu nu ii buu asin mu nu lbwaare ɔtɔwɛpu wula tɔwe yila lu fu sɔ mu. Nu fu kan taa umu waa kusun mu, fii biti fu ko ɔnyurɛ asin mu ɔko, ¹⁹ yege fu sɔ kikɔɔle-gyii mu tɔ nu fu bu fu kɔkɔlɔ tɔ ye atɔ mu nu fu waa mu i burɔn. Aku ba kina inumu nu bamu kikɔɔle-gyii i muuri fee afuu maa muuri ɔkɔli mu. ²⁰ Bamu tɔ aku i gye Himenasu ye Alekisanda. N yege bamu waa Sitaane abaa tɔ, ke i kaapu bamu ye ba man bila tɔwe yii lbwaare.

2

Krisito kɔbu mu tɔ kabwaare-sunkpa

¹ Kanun sɔ, kɔtɔ mu nu ki tiri nu n kule ye fan waa mu i gye ye, fan taa asa asin tirisa tuɔ lbwaare ansi tɔ, ke fan kule kabwaare kule, ke fan yile bamu ayaa tɔ kule lbwaare sa bamu, ke fan taa afwaala sa lbwaare.

² Fan kule kabwaare kule sa awura ye alɔlɔnpɔ kpini, ke a kyina keyuula ye kayi-yuuli tɔ, ke a sun lbwaare danbirasa, ke a kyina kakyina mu nu i dagaa. ³ Inumu i burɔn, nu umu ii gyii lbwaare anɛ ɔmoligeɔpu mu ansi,

⁴ nu mu ii biti fee asa kpini ba nye kamolige ke ba ba bu kesintin mu. ⁵ Lu fee lbwaare kulɔn i bu tɔ, nu ɔsa kulɔn i yile lbwaare maa asa nsana, nu Krisito Yesu i gye kanun nyumisa maɲa, ⁶ nu mu i taa mu nkpa lee saraga wu kɔɔle asa kpini, inumu i gye adanse asin mu nu lbwaare lee kaapu saɲa mu nu i dagaa. ⁷ Kanun maɲa sɔ nu lbwaare lee me waa asin mu kabɔɔ ye Krisito osunpu. Nu n gye kesintin ye kikɔɔle-gyii mu ɔkaapɔpu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu. N tɔwe kesintin nu, n mee tin antɔjesa.

⁸ N biti fee Krisito kɔbu kumaa inumu tɔ mu, anyin ba kusaa bamu abaa kyirekyire* kule kabwaare kule yege agbu ye kamɔɔre-gyii man bu bamu tɔ.

⁹ N bila n biti fee akyi mu ba bun atɔ mu nu i kukwe bamu, nu i dagaa, nu i man sɔ agyaga-sɔn. Ba man waa bamu inyini adawɔ-adawɔ, nu ba man taa suwa atɔ abee agyibi ye ataa mu nu i sɔ ɔgyalin mu bun.†

¹⁰ Amaa ba taa kɔbaabɔtɔ danbirasa mu nu ki dagaa fee akyi mu nu bee sun lbwaare.

¹¹ Akyi ba bun bamu nno sɔ biya bamu n-yi kase bila atɔ. ¹² N man sa ɔkpa ye ɔkyi ɔ kaapu abee ɔ baa ɔ sɔ ɔlɔn ɔnyin sɔ, i tiri fee ɔ waa surum.

¹³ Lu fee Adam nu lbwaare gyankpaa tuɔ pɔyi nu ɔ tuɔ Hawa. ¹⁴ Nu man gye Adam nu Sitaane pɔna, amaa ɔkyi mu, nu Sitaane pɔna nu o bilinji alibi ɔwaaɔpu. ¹⁵ Amaa nu akyi ba kan kyaga sɔ yile kikɔɔle-gyii mu tɔ ye kebiti ye kyirekyire tɔ, nu ba waa umu nu i dagaa mu, lbwaare ii biti ɔ molige bamu lu nbii kikuɔge sɔ.

3

Krisito kɔbu abɔlsa ye akyetɔpu kilɛɛ

* **2:8** 2:8 Abaa kyirekyire kase i gye ye asa mu nu be du kyirekyire lbwaare ase. † **2:9** 2:9 Saamu didaa mu akyi mu nu bee taa fale atɔ waa bamu n-yi sɔ mu, kaapu nun fee ba gye aburɔkɔne-kyi.

¹ Katowe numu gye kesintin nun, ye oku kan ee biti Krisito kubu obulsa kusun mu, ee biti kusun kpare nun. ² Imu su i dagaa fee Krisito kubu obulsa maa gye nyumisa mu nu mu n-yu su man su asin, nu o kili okyu kulun kpen, nu mu nfeere i de, nu ee ktaa mu n-yu, nu o su beeree, nu ee koolo afu, nu ee taale kaapu, ³ nu o man gye otabubu, abee o du kirikiri, amaa o du bwahn, yege o man gye oluu bitipu abee omu nu mu ansi i payi afulee su. ⁴ I dagaa maa taale ku mu gbaa-gbaa kikaara su danbirasa, ke o ku fee mu-bii ana bee nu mu ase nu bee buu mu danbirasa. ⁵ (Nu oku kan o man nyi kanan mu nu o ku mu gbaa-gbaa mu kikaara su mu, nene nu ee taale ku lbwaare kubu mu su?) ⁶ I man dagaa maa gye nyumisa pupwe Krisito kubu mu to, ke o ba kaapu mu n-yu ke o lu tiye, fee kanan mu nu Sitaane lu tiye nu o nye kusu bite mu. ⁷ I dagaa maa gye asa mu nu bamu nu ba man gye Krisito akoolo-gyipu gbaa ba tu mu kitu danbirasa, ke o man nye tiye Sitaane odoo to ke o gyii ipeeli.

⁸ Kanun manja gbaa nu i dagaa Krisito kubu mu akyetopu mu ba maa gye asa mu nu ba su beeree, nu ba man gye nno nyo-nyo wuya ana, yege be mee nuu nta gaa, nu ba man su onsi-payi libi lu afulee su. ⁹ I dagaa ba maa bu bamu nkolo to fee ato mu nu bee waa mu i buron Krisito to kikaale-gyii, mu nu i gye kesintin asin mu nu lbwaare lee kaapu mu. ¹⁰ I tiri fee Krisito kubu mu o gyankpaa waa bamu ku, amaa nu bamu n-yu su kan man su asin ku mu, ba nye waa akyetopu kusun mu.

¹¹ Kanun okpa manja su, i tiri fee bamu akyu* ana gbaa ba baa ba su beeree, nu ba man gye akyu mu nu bee nyita asa atii, amaa bamu nfeere i de, nu asa ba koolo bamu gyii koto kumaa numu to.

¹² Krisito kubu okyetopu o baa o gye onyin mu nu o kili okyu kulun kpen, nu ee taale ku mu-bii ana ye mu kikaara su danbirasa. ¹³ Bamu nu ba waa akyetopu kusun danbirasa mu, bee nye beeree, nu bee taale yile kunyin to towe bamu kikaale Krisito Yesu gyii mu.

¹⁴ Halu n maa su tamaa ye n biti n ba fu ase nke nnyo numu to gbaa mu, n kyuroo asin numu n biya fu, ¹⁵ saamu, nu n kan n man ba bilen mu, fii biti fu bu kanan mu nu i dagaa fee asa ba kyina lbwaare kikaara su, nu kumu i gye lbwaare mu nu o te kakpaa mu kubu mu. Kubu mu i su kesintin kenken fee kanan mu nu sabare su lenbu to mu. ¹⁶ Nu i man su kamoo-re-gyii fee ane Krisito kikaale-gyii mu, i gye asin baalasa kpare. Imu i gye ye,

O lee mu n-yu kaapu fee nyumisa,
 nu lbwaare Kayaayu mu koolo mu kyula koto kumaa numu to,
 nu lbwaare nboo ba wu mu,
 nu ba towe mu asin sa dulinyaa asa kpini,
 nu asa ba koolo mu gyii dulinyaa numu to,
 nu lbwaare taa mu kyon susu.

4

Kumu to kida lu antjesa akaapupu su

¹ Kayaayu Kyirekyire mu bugi to towe ye nke laalaalowe mu to mu, aku bee biti ba ba yege bamu kikaale-gyii mu, ke ba buu n-yaayu libi antjesa mu ye nbwu libi kikaapu mu. ² Fale kikaapu mu lu antjesa nno nnyo-nyo wuya ana mu ase nun. Bee ku ansi bee tije antjesa yege bamu

* **3:11** 3:11 Akyu nfu mu gbaa i taale i yula sa bamu-ka ana.

nkolo mee nmaa bamu. ³ Ba bula bee tii asa okpa fee ba man kili, ke ba man gyii agyito ku. Amaa lbwaare i tuv fale agyito numu sa fee, mu asa mu nu ba koolle mu gyii, nu be nyi kesintin mu, ba koolle umu abaa anyo ke ba taa afwaala sa lbwaare. ⁴ Lu fee koto kumaa mu nu lbwaare tuv mu buron, nu i man dagaa fee a kina umu to iku, i dagaa fee a koolle umu ke a taa afwaala sa lbwaare. ⁵ Kpalu fee lbwaare asin ye kabwaare-kole mu lonjo umu sa kigyii.

Krisito Yesu kyyaafole danbirasa

⁶ Nu fu kan fu kaapu fu-daa ana ye fu-supu ana fale asin numu mu, fii biti fu baa fu gye Krisito Yesu kyyaafole danbirasa, fee fu maa dan kesintin asin danbirasa kikoolle-gyii ye kikaapu danbirasa mu nu fii buu mu. ⁷ Lee fu n-yu lu asurikpan ikisii-sin ye adidaasin mu nu i man su tonoo, ke fu yege kabwaare-sun danbirasa i dun fu. ⁸ Nyumisa n-yu kiteenje to mu, u sa mu tonoo gberee ku, amaa kabwaare-sun danbirasa u biya mu tonoo koto kumaa numu to, lu fee u sa mu nkpa nbunbu kakyina numu to ye nkpa kakpaa kakyina mu nu kii biti ki ba mu. ⁹ Katowe numu gye kesintin nu, nu i tiri fee okumaa numu o koolle umu gyii. ¹⁰ Inumu su an payi ansi an sun kusun gaa, lu fee an taa ane tamaa gyaga lbwaare mu nu o te kakpaa, nu o gye Omolhepu sa asa kpini mu, fonfon bamu nu ba koolle mu gyii mu.

¹¹ Kaapu bamu ato numu, ke fu yile bamu su fee ba buu umu. ¹² Man yege oku o ku fu feere fee fu maa gye kebii su. Amaa yege fu katowe, ye fu kubaaboto, ye fu kebiti, ye fu kikoolle-gyii, ye fu kyurekyure kakyina mu i waa asin kaalasa sa akoolle-gyipu mu. ¹³ Poyi ke n ba mu, taa fu n-yu sa Asunkyan yilasa mu kitarage sakyi to, ke fu towe abwaaresin, ke fu kaapu umu. ¹⁴ Man kan kina fu kakee mu nu lbwaare bola kuleekaapu asin mu su sa fu, saja mu nu Krisito kubu abulisa ba taa abaa gyaga fu su kole kabwaare-kole sa fu mu.

¹⁵ Kita umu to ke fu taa fu n-yu kpini sa umu kiwaa to, ke okumaa numu o wu kanan mu nu fii kpee ansi to fu kikoolle-gyii to. ¹⁶ Baa fu da fu n-yu su ye fu Abwaaresin kikaapu mu su. Baa fu maa su, lu fee nu fu kan waa kanin mu, fii biti fu molige fu n-yu ye bamu nu bee nu fu ase mu.

5

Akulapu-kyu kikita

¹ Man kan towe yii kinyin-bulisa, amaa towe waa mu fee maa gye fu-se. Towe waa ayaafole mu fee ba maa gye fu-daa ana ye fu-supu ana. ² Ke fu towe waa akyyi-nyi mu fee fu-nyi ana, ke fu towe waa nbitebii mu fee fu-pukyuu ana yege agyaga-sin nfeere ku man tii su.

³ Taa beeree sa akulapu-kyu mu nu ba te bamu abaa su, ke fu ku bamu su. ⁴ Amaa nu okulapu-kyu kan o su nbii abee anaana-bii mu, i tiri fee nbii mu ba kaapu bamu kabwaare-sun mu nu u towe ye ba ku bamu gbaa-gbaa akpaara su asa su mu. Saamu, bamu awaasa mu, u teela bamu akubgepu ye bamu naana ana mu. Inumu u bola lbwaare ansi. ⁵ Okulapu-kyu mu nu o te mu kibaa su, nu o man su okusupu mu, ee taa mu tamaa gyaga lbwaare su nu, nu ee kole kabwaare-kole kakyuwape ye kagyambwe, ee kole lbwaare ye o kye mu to. ⁶ Amaa Okulapu-kyu mu nu o taa mu n-yu sa kensi kigyii mu, o te nkpa to bire, yege o du fee maa wu nu. ⁷ Towe

fale asin numu sa Krisito kubu mu, ke asa ba man nye towe asin aku yii bamu. ⁸ Imu su okumaa mu nu o man kan ku mu kuburu ana su, fonfon mu kikapara su asa su mu, o kina kikole-gyii mu, nu mu alibi i kyɔ asa mu nu ba man kɔle Yesu Krisito gyii mu gbaa.

⁹ Okulapu-kyu mu nu o man pu fu nsu adisiye mu, i man dagaa fee ba taa mu kitu tii akulapu-kyu atu mu su. I dagaa okulapu-kyu mu maa gye okyu mu nu o man lu mu-kuli kamaa, ¹⁰ nu asa be nyi mu adanbirasa mu nu ee waa, fee ee bila mu-bii ana danbirasa, nu ee kitaafɔ, nu ee biya mu n-yu kase ee kye lbwaare asa to, nu ee kye bamu nu bee wu awurɔfo mu to, nu ee taa mu n-yu sa adanbirasa kumaa numu kiwaa.

¹¹ Man kan taa akulapu-kyu mu nu ba man pu bile mu atu tii akulapu atu mu su, lu fee nu i kan ba fee bamu kayalaga gyan kekili su i kyɔ kiyegɛ bamu n-yu sa Krisito mu, ¹² bee biti ba gyii kupwe lu bamu kokolo su kida gyankpaasa sa Krisito mu to. ¹³ Imu kamaa mu bee biti ba bilinji awulegyɔɔɔ, yegɛ ba naa ba naa asa akpaara su. Nu man gye umu nkun, ba naa bee kuli asa, yegɛ bee loo asa asin to, nu asin mu nu i man dagaa nu bee towe. ¹⁴ Imu su n biti fee akulapu-kyu mu nu ba man pu bile mu ba kili, ke ba kubge nbii ke ba ku bamu akpaara su, saamu, ɔɔɔn mu mee nye-nye okpa towe asin libi ku lu ane su. ¹⁵ Lu fee akulapu-kyu mu nu ba man pu bile mu, aku be tee bee buu Sitaane ukpa.

¹⁶ Nu okyu-kole-gyipu ku kan o su akulapu-kyu mu nu ba gye mu kuburu ana mu, i dagaa maa kye bamu to ke i man waa kasula sa Krisito kubu mu, saamu Krisito kubu mu i nye kye akulapu-kyu mu nu i tiri bamu mu to.

Kitowe waa Krisito kubu abilisa mu

¹⁷ Krisito kubu abilisa mu nu bee ku kubu mu asin kyeekeye su mu, beereɛ ye kukoka dagaa sa bamu lu unyo, fonfon bamu nu bee sun abwaaresun katowe ye umu kukaapu mu. ¹⁸ Lu fee ba kyurɔɔ waa Asinkyan yilasa mu towe ye, "I man dagaa ba nmina naate kɔɔɔ saɲa mu nu ee waa kusun agyito opula mu." Nu ba bila kyurɔɔ katun ku ye, "Kusun owaapu mu dagaa mu kukoka." ¹⁹ Man kan kɔle alibi mu nu oku ba towe fu lu Krisito kubu mu ɔbilisa ku su gyii, amɔɔ ba waa asa anyɔ abee asa. ²⁰ Bamu nu bee waa alibi mu, towe yii bamu Krisito kubu mu ansi to ke i waa asansa mu kufuu.

²¹ N yile lbwaare ye Krisito Yesu, ye lbwaare nbɔɔ mu nu o lee mu ansi to, n towe fu ye, fu buu nnɔsa unumu, yegɛ fu man yile oku kamaa abee fu su nmeɛɛ to lu kuto ku to.

²² Man kan kpaala taa fu abaa gyaga asa su waa bamu abilisa kabwaare-sun mu to, ke fu man kan taa fu n-yu loo aku alibi to. Kita fu n-yu lu ineesi su.

²³ Man bila nuu nkyu nkun, baa fii nuu nta gberɛɛ, kpali fee fu ɔto to maa taale u ko fu ye fu alo wuribi mu su.

²⁴ Asa aku alibi i dan lu ifuli nun, nu u gyankpaa bamu ii kpee lbwaare kusɔ bute mu to. Aku lee mɔɔ kamaa to nu ii biti i ba lu ifuli. ²⁵ Okpa kulun manja su, nu aku kudanbirasa kiwaa ii biti i lu ifuli. Nu halu umu nu i mee lu ifuli gbaa mu i mee taale baala.

6

¹ Anye mu nu ba bu bamu-nyiripe ana kase mu kpini, i tiri fee ba maa taa beereɛ sa bamu-nyiripe ana, ke asa ba man nye okpa towe asin libi

ku yii lbwaare kitu abee ane asin mu nu an kaapu mu. ² Anye mu nu bamu-nyiripe ana ba gye akoolle-gyipu mu, ba man kooqe beere mu nu ba su sa bamu mu su, fee ba maa bamu ba maa gye kukulun Krisito to mu su. Amaa i dagaa fee ba sun bamu kokolo fuuli to, lu fee anyiripe mu nu bee nye tonɔ bee lu anye mu kusun to mu, ba gye akoolle-gyipu nu anye mu ba su kebiti sa bamu. Fale asin numu i tiri fee fu kaapu bamu, ke fu waa bamu aniya to ke ba buu umu.

Kefulee biti bansa

³ Okumaa mu nu ee kaapu asin pupwe, nu o mee koolle ane-Nyiripe Yesu Krisito kesintin asin mu, ye ane kabwaare-sun kikaapu ee gyii mu, ⁴ o gye osa mu nu ee kusaa mu n-yu susu yege o man nyi sehn. Kanun osa manja su umoo-re-libi ye nluu koko lu asin su, nu umu u biya kayu basa ye nbarige to ye asebi ye nfeere libi kife. ⁵ Osa manja ii gyii umoo-re nun fee bamu nu bamu nfeere i nyita, nu ba man bila ba su kesintin asin mu, bamu nfeere i gye fee kabwaare-sun i gye okpa mu nu bee bola su nye afulee.

⁶ Amaa kabwaare-sun danbirasa su tonɔ gaa, nu ato mu nu an su mu i kan kukwe ane mu. ⁷ Lu fee a man biya sehn dulinyaa numu to, nu a mee taale taa sehn lu kumu to. ⁸ Amaa nu an kan an su agyito ye ato bunsu na, a yege i kukwe ane. ⁹ Asa mu nu bee biti ba waa ato wuya ana mu, bee tiye kutuu to ku to ye oduu to, ke be loo kimelensi ye kayalaga libi-libi gaalaagaa to, ke i bute bamu muuri ke ba wu nyita. ¹⁰ Lu fee kefullee biti gaa gye alibi kumaa numu olukpa nun. Aku ba maa biti afulee kibansa su mu, ba foyi lu bamu koolle-gyii to, nu i yii bamu nkolo to fee deebi.

Pɔɔli katowe laalaalowe

sa Timoti

¹¹ Amaa fu gye lbwaare nyumisa nun, umu su lee fu n-yu lu fale ato numu kpini to, ke fu ko biti ukpa kikiyiigi ye kabwaare-sun danbirasa ye koolle-gyii ye kebiti ye kenyiita ye bwahn kiwaa. ¹² Ko koolle-gyii keluu danbirasa mu, ke fu nye nkpa kakpaa mu nu lbwaare tu fu ba waa kumu to, sanja mu nu fu bugi fu konɔ towe fu koolle-gyii sakyɔ to, nu ba nu mu. ¹³ N yile lbwaare mu nu u sa koto kumaa nkpa mu, maa Yesu Krisito mu nu o bugi mu konɔ towe kesintin asin mu sa Pontu Paleti mu ansi to mu, n towe fu ye, ¹⁴ fu buu nnɔsa numu, ke fu kita a umu kyeekye, naa fuu kake mu nu ane-Nyiripe Yesu Krisito ii biti o ba mu. ¹⁵ lbwaare mu nu ayenbi i gye mu lee, nu mu nkun i gye Olulɔnpɔ, ye awura to Owura, ye anyiripe mu Onyiripe, mu ii biti o yege Krisito Yesu kibwii ba mu ki ba to mu gbaa-gbaa mu sanja mu. ¹⁶ Mu nkun i gye Omu nu o bu to kakpaa, nu o man bu to o wu kakaaku, nu mu o te unmanesa mu nu u nalige nu nyumisa ku mee taale tiri mu to, nu oku man pɔta wu mu, nu oku mee taale wu mu. Bunyaa ye olon i gye mu lee kakpaa Amen.

¹⁷ Towe bamu nu ba su dulinyaa numu to ato mu fee, ba man ba bee ku bamu n-yu abee ba taa bamu tamaa gyaga bamu ato mu nu u taale foyi mu su. Amaa ba taa bamu n-yu tu lbwaare mu nu ee sa ane koto kumaa mu nu an nye fale, nu u waa ane okon mu su. ¹⁸ Towe bamu fee ba waa kidanbirasa ke bamu awaasa i baa i burɔn gaa, ke ba lee bamu ato mu nu ba su mu to kye abaa to. ¹⁹ Nu ba kan waa kanun mu, ii biti i waa fee bee koola ato bee yila bee sa bamu n-yu susu nun. Saamu, bee biti ba nye nkpa mu nu i gye kesintin nkpa mu.

²⁰ Timoti ku koto mu nu lbwaare taa waa fu kibaa to mu su danbirasa. Lee fu n-yu lu ntowe kyan ye umoo-re-gyaga mu nu aku bee tu ye kinyi

mυ τω. 21 Ιμυ νυ ακυ βεε καρυ φεε βα συ, νυ ι γεγε νυ βα φογυ bamυ
kikoolē-gyii mυ.

lbwaare kabwaala ky baa ky by fane ase.

Ɔwɔle nyɔsapu mu nu Pɔɔli kyɔrɔɔ naa sa Timoti

Afwaala

¹ Me, Pɔɔli mu nu lu lbwaare kebiti su nu n ba waa Krisito Yesu osunpu, nu o sun me ye n tɔwe Nkpa asin mu nu lbwaare da mu kɔkɔlɔ su yila, nu an nye lu kokulɔn kiwaa ye Krisito Yesu mu.

² N kyɔrɔɔ ɔwɔle numu n sa fu, mi-bii bitisa Timoti. Anɛ-Sɛ lbwaare ye anɛ-Nyirɛpe Krisito Yesu kabwaala ye kɔwɛɛ kuwu ye keyuula i baa i bu faɛ.

Pɔɔli tɔwe waa Timoti

³ N fwaala lbwaare mu nu n sun mu yege n man su alibi aku fɛɛ kanan mu nu me naana ana ba daa sun mu mu. Saɲa kɔmaa n nyinji fu su me kabwaare-kɔle tɔ kagyanbwe ye kakyɔwape. ⁴ N nyinji fu ansikyu mu su, nu i bu me tɔ gaa fɛɛ n wu fu, saamu me kɔkɔlɔ i nye fuuli me. ⁵ N nyinji fu kɔkɔle-gyii kesintin mu nu fu su, nu fu naana-kyɔsa Lowisi ye fu-nyi Yunisi gbaa ba nye mu. Nu n nyi kesintin fɛɛ kanɔn nu ngbaa fu su. ⁶ Lu fale su mu, n nyinji fu fɛɛ, nin fulɔn waa lbwaare kakɛɛ, mu nu n kyɔna taa me abaa gyaga fu su, nu fu nye mu tɔ. ⁷ Lu fɛɛ lbwaare man sa anɛ Kayaayu mu nu ki waa anɛ afuupu, amaa ɔ sa anɛ Kayaayu mu nu ki sa anɛ ɔlɔn, ye kebiti ke a bu kanan mu nu an kiɔaa anɛ n-yi.

⁸ Imu su i man waa fu ipeeli fɛɛ, fu maa tɔwe kesintin asin lu anɛ-Nyirɛpe mu su, abɛɛ i waa fu ipeeli lu me su fɛɛ ba maa tii me obu. Amaa fu gbaa fu gyii awɔrɔfɔ sa asin danbirasa mu, lu ɔlɔn mu nu lbwaare taa sa fu mu su. ⁹ Mu i mɔlɛge anɛ, nu ɔ tu anɛ ba waa mu gbaa-gbaa asa, nu i man gye ye an waa kɔto mu nu ki burɔn su, amaa lu mu gbaa-gbaa mu kinjmina yila ye mu kabwaala su. Nu Krisito Yesu su nu ɔ bola taa kabwaala numu bwaala anɛ pɔyɔ nu ɔ tu kɔto kɔmaa numu. ¹⁰ Amaa nbɔnbɔ ɔ bola anɛ Ɔmɔlɛgepu Krisito Yesu kɔba mu su ba lɛɛ kabwaala numu kaapu anɛ, nu ɔ bola asin danbirasa mu su nyita lewu ɔlɔn mu, nu ɔ lɛɛ nkpa mu nu ki man su ɔkaa mu ifuli. ¹¹ Nu lbwaare lɛɛ me waa Krisito osunpu ye ɔkaapɔpɔ ye asin danbirasa numu ɔtɔwɛpɔ. ¹² Kanɔn su nu n gyii unumu awɔrɔfɔ fale. Amaa i man su me ipeeli, lu fɛɛ n nyi ɔmu nu n kɔle mu gyii, nu n nyi kesintin tɔ fɛɛ ɛɛ taale kun kɔto mu nu n taa waa mu abaa tɔ naa fu mu kake laalaalɔwe mu.

¹³ Timoti, kiɔaa kesintin asin kaapɔsa mu nu fu nye lu me ase mu kenken, ke fu buu umu, yege fu su kɔkɔle-gyii ye kebiti mu nu lu Krisito Yesu su an nye mu. ¹⁴ Bola Kayaayu Kyirekyire ɔlɔn mu nu ki bu anɛ tɔ mu su, kun asin kpare mu nu lbwaare taa waa fu abaa tɔ mu.

¹⁵ Fu nyi fɛɛ anɛ birisa mu nu ɔ bu Asiya ɔsɔwɔle su mu kpini, ba sile yege me, nu Figelusi maa Hemogene gbaa ba tii su.

¹⁶ N kɔle Ɔnyirɛpe fɛɛ o wu Onesiforu kɔkpaara su abi kpini kɔwɛɛ, lu fɛɛ saɲa kɔmaa ɛɛ yege me kɔkɔlɔ kii fuuli me. Nu i man su mu ipeeli fɛɛ ba tii me obu gbaa. ¹⁷ Kɔto mu nu ki tii su i gye ye, saɲa mu nu ɔ ba Roma mu, ɔ nate biti me halu naa fu saɲa mu nu o wu me. ¹⁸ Ɔnyirɛpe o wu mu kɔwɛɛ mu kake laalaalɔwe mu. Fu nyi danbirasa kanan mu nu ɔ kye me tɔ ikpa gaalaagaa su saɲa mu nu n bu Efeso kade tɔ mu.

2

Krisito ɔnaakɔpu mu nu ee gyii kesintin

¹ Imu su mi-bii, bola kabwaala mu nu ki bu Krisito Yesu to mu nye ɔɔn.
² Nu asin kaapɔsa mu nu fu nu lu me ase sakyɔ ansi to mu, taa umu waa asa mu nu fu kɔɔle bamu gyii mu abaa to, ke ngbaa bamu be taale taa kaapu aku gbaa. ³ Yile to gyii awurɔfo ye ane, fee Krisito Yesu ɔnaakɔpu danbirasa. ⁴ ɔnaakɔpu i payi ansi lu mu kusun sunsa su, ke i nye bola mu ɔbilisa ansi, umu su ɔ mee taa mu n-yu ee waa asa mu nu ba man gye anaakɔpu mu awaasa to. ⁵ Kanin manja nu asilepu ba kan bee sile, nu ɔmu nu o gyii su kan ɔ man buu kisile nbara mu, ɔ mee ye ɔ nye kigyii su kakee mu. ⁶ Nu onsi-payi ɔɔɔpu mu nu ee waa kusun mu, i dagaa maa gyankpaa gyii lu kɔɔɔ mu to. ⁷ Fe nfeere lu koto mu nu n towe fale su, lu fee ɔnyiripe mu ii biti ɔ yege fu taale nu ato numu kpini kase.

⁸ Nyinji Yesu Krisito mu nu ɔ lu owura Dawidi kanan to nu lbwaare kyinji mu lu lewu to mu. Inumu i gye asin danbirasa mu nu n towe mu, ⁹ nu n gyii umu awurɔfo fale, halu ba taa agbeeleebi nmina me fee maa gye alibi ɔwaapu. Amaa lbwaare asin mu bire, ɔku mee taale taa agbeeleebi nmina umu. ¹⁰ Imu su nu n yile to gyii awurɔfo kumaa numu, lu asa mu nu lbwaare lee yila mu su, ke ngbaa bamu ba bola Krisito Yesu su nye kamolige ye bunyaa mu nu ki man su ɔkaa mu.

¹¹ Katwe numu gye kesintin nun,
 nu an kan wu ye mu bire,
 an biti a kyina nkpa to ye mu.

¹² Nu an kan yile to gyii awurɔfo bire,
 an biti i gyii kuwura ye mu.
 Nu an kan kina mu bire,
 ngbaa mu ii biti o kina ane.

¹³ Nu an man kan kɔɔle gyii mu,
 mee mu bire ɔ san ee gyii mu asin su,
 lu fee ɔ mee towe asin, nu ee lu umu kamaa.

Osunsunpu mu nu ɔ bola lbwaare ansi

¹⁴ Kyaga su nyinji bamu fale ato numu su. Yile lbwaare kitu to da bamu amu to lu ntowe su kamɔɔre-gyii, lu fee i man su kyaare, amɔɔ ii nyita bamu nu bee nu umu mu nun. ¹⁵ Kpan fu n-yu ke lbwaare o wu fu fee fu dagaa, nu fu gye kusun osunpu mu nu i man dagaa maa su ipeeli mu kusun mu su, nu o nyi lbwaare kesintin asin mu kikaapu kyekyee. ¹⁶ Lee fu n-yu lu aligyima mu nu i mee bunyaa lbwaare, lu fee bamu nu bee waa umu mu, u bite bamu u lu lbwaare ase gaa. ¹⁷ Nu kanin asa mu kikaapu u yelge fee kitamee. Anyin anyo mu nu ba tii bamu su i gye Himenasu maa Filetusi. ¹⁸ Ba foyi kesintin asin mu ɔkpa, nu bee kaapu ye, asa kikyinji lu lewu to mu tee wola ba kyon, nu kikaapu numu ii nyita akɔɔle-gyipu mu aku kɔkɔle-gyii. ¹⁹ Amaa lbwaare asin du nun fee ɔɔɔre gyankpaasa mu nu o yii mu, nu i yile gin, nu ba kyɔɔɔ asin numu ba gyaga kumu su ye, “ɔnyiripe lbwaare nyi bamu nu ba gye mu lee,” nu ba bala kyɔɔɔ ye, “ɔkumaa mu nu ɔ lee towe ye ɔ gye ɔnyiripe mu lee mu, dagaa maa yege alibi kiwaa.”

²⁰ Kikpaara lala su mu, ato mu nu bee gyii bee nu umu to kukwu-kukwu i bu to. Ba taa suwa abee gbiti waa uku, nu ba taa iyu abee kabole waa

umu uku moƆ. Umu uku i de sa nke kpare kigyii, nu uku moƆ i man de sa nke kpare ku. ²¹ Nu oku kan lee mu n-yu lu alibi kiwaa to mu, ee biti o baa o de sa nke kpare kigyii mu, lu fee o ba waa kyurekyure, nu o su kyaare sa mu onyurpe mu, nu o koola mu n-yu yila sa kusun danbirasa kumaa numu.

²² Amaa lee fu n-yu lu ayaafole-sun kayalaga libi to, ke fu taa fu ansi gyaga ukpa kikiyiigi ye kikoolle-gyii ye kebiti ye kayu yuuli su, buga ye bamu nu ba taa kokolo fuuli su bee sun Onyurpe mu su. ²³ Umu su lee fu n-yu lu kimelensi umoore mu nu i man su kase mu to, lu fee fu nyi i maa biya nluu. ²⁴ Onyurpe kyaafole man dagaa maa ko keluu, amaa o dagaa maa waa kidanbirasa ee sa okumaa numu, ke o taale kaapu, ke o nye kenyiita kuto kumaa numu to. ²⁵ Bamu nu bee gyii mu umoore mu, i dagaa maa lee asin mu kaapu bamu laakale su, akuto fee Ibwaare ii biti o bugi okpa sa bamu, ke ba yege alibi kiwaa, ke ba ba bu kesintin asin mu. ²⁶ Ke ba nye nfeere danbirasa, ke ba sile lu odus mu nu Sitaane suu kitaa bamu, nu bee nu mu ase bee waa ato mu nu ee biti mu to.

3

Atu mu nu ii biti i ba waa nke laalaalwue to mu

¹ Amaa baa fu nyi inumu fee, nke laalaalwue mu to mu, awurufo damante ii biti i ba asa su. ² Lu fee, asa bee biti ba ku biti bamu nkun lee, ye kefulee biti bansa, ye n-yu kikaapu, ye alala-sin, ye asa kisaale, ye kusu to olon sa bamu akugere, nu oku waa kidanbirasa sa bamu gbaa ba mee lee mu kitu, nu ba mee taa Ibwaare bee tu sehn, ³ nu ba mee ye be nye kebiti sa oku, nu be mee wu oku kowee, nu bee biti ba nyita asa kitu, nu ba mee taale kitaa bamu n-yu, nu asa bee biti ba sile bamu, nu bee biti ba kisi kidanbirasa, ⁴ nu bee biti ba waa adiboyipu, nu ba mee fe nfeere poyi nu bee waa kuto ku, nu bee kaapu bamu n-yu, nu bee biti dulinyaa to okon ba ky Ibwaare. ⁵ Bee biti ba sun Ibwaare ansi su, amaa ba kina mu olon mu. Man buga ye kanun asa.

⁶ Bamu to aku bee taa kanyaasin libi bee loo akpaara su, nu bee taa kono to kon bee pina akyu mu nu ba mee taale kitaa bamu n-yu, nu bamu alibi i du fee kasula i gyan bamu su, nu kayalaga libi kukwu-kukwu bu bamu to. ⁷ Kanun akyu mu bee kpan n-yu saha kumaa bee bula, amaa ba mee taale ba bu kesintin mu. ⁸ Fee kanan mu nu Gyanise maa Gyanberesi ba daa kyina kusu yile Mosesi su mu, kanun nu fale anyin anumu gbaa bee ko bee tii kesintin mu okpa. Bamu amu i nyita, nu ba man su oyulekpa kikoolle-gyii mu to. ⁹ Bamu awaasa numu mee kpiya bamu ansi to, lu fee okumaa numu ii biti o wu kanan mu nu ba melensi, fee kanan mu nu Gyanise maa Gyanberesi kimelensi i daa lu ifuli mu.

Pooli kansasa sa Timoti

¹⁰ Amaa fee fu bure, fu nyi asin mu nu n kaapu mu kpini, ye me kakyina to, ye kuto mu nu mi ansi i gyan su, ye me kikoolle-gyii, ye me kenyiita, ye mi kebiti, ye me kyule to gyii awurufo. ¹¹ Fu nyi kanan mu nu asa ba nyanla me, ye awurufo mu nu n gyii Antiyoki ye Ikoniyum ye Lisitira nde to, nu n nye kenyiita yile kyananla mu kpini to, nu Onyurpe Yesu Krisito lee me lu umu kpini to. ¹² I gye kesintin fee, okumaa mu nu ee biti o buu Krisito Yesu, ke o waa Ibwaare kebiti mu, ee biti o nye kyananla. ¹³ Alibi awaapu ye apinapu bure bamu alibi ii biti i lonjo tii su nu, kanan

mu nu bee pina asa mu, kanin gbaa nu ii biti i pina bamu. ¹⁴ Amaa fee fu bure, kyaga su kitaa kuto mu nu fu bula nu fu koolle gyii mu to, lu fee fu nyi bamu nu fu bula lu bamu ase, ¹⁵ nu lu fu kibii to mu, fu nyi Asinkyan yilasa kyurekyure mu, nu umu i taale sa fu kanyaasin mu nu i biya kamolige bola kikoolle Krisito Yesu gyii su. ¹⁶ Asinkyan yilasa mu kpini i lu lbwaare ase nun, nu i buron sa kikaapu, ye katowe yii, ye kitowe kyigi, ye kibila ukpa kikiyiigi to, ¹⁷ saamu lbwaare asa i nye dan to sa kusun danbirasa kumaa kiwaa.

4

¹ Krisito Yesu ii biti o ba ye mu kuwura-gyii ba tale asa mu nu ba te nkpa to, ye alewupu. N yile lbwaare maa Yesu Krisito ansi to n sa fu konon ye, ² towe asin danbirasa mu. Koola fu n-yu saja mu nu i dagaa ye saja mu nu i man dagaa, taa kenyiita kpini towe kyigi asa ukpa, ke fu towe yii asa, ke fu towe waa asa olon to. ³ Lu fee saja ku ii biti o ba nu asa ba mee ye be buu kesintin kikaapu mu. Amoo be buu bamu kayalaga to asin. Bee biti ba ku biti akaapupu damante kyaaboo bamu n-yu, ke be kaapu bamu asin mu nu i bukun bamu asu to ke be nu. ⁴ Ba man bila ye be nu kesintin mu, bee biti ba bilinji ba buu asirukan ikisii-sin. ⁵ Amaa fee fu bure, baa fu da fu kumu su asin kumaa numu to, nye kokolo yile aworubo to, waa asin danbirasa kusun mu otowepu, sun fu kusun kanan mu nu i dagaa naa luwe.

⁶ Mee me bure me saja fu fee n wu, nu i du nun fee me nkpa u kyeege u worige fee saraga sa lbwaare. ⁷ N ko keluu danbirasa mu, nu n sile kisile mu naa fu okaa, nu n kitaa kikoolle-gyii mu to. ⁸ Nbuunbu kuto mu nu kii gyoo me mu i gye kigyii su kakee, mu nu Onyiripe, ukpa kyigisa otalepu mu ii biti o taa sa me kanin kake manja, nu man gye me nkon, amaa ye bamu nu u gyugyuu bamu ye be wu Onyiripe Yesu kiba mu.

Pochi laalaalowe asin

⁹ Kpan fu n-yu ke fu ba me ase bilin, ¹⁰ lu fee Demasi su kebiti sa dulinyaa numu to ato, nu o sile yege me kpee Tesalonika kade to. Kresensi kyon Galati kade to, nu Titusi moo kyon Dalimatiya kade to. ¹¹ Luka nkon i bu me ase. Biti Maki ke fu taa mu biya me, lu fee mu i taale kye me to, mi kusun mu to. ¹² N sun Takikusi ye o kpee Efeso kade to. ¹³ Nu fu kan fu ba mu, fu taa me balmaasu mu nu n yege yila Kapusi ase Trowa kade to, ye me iwule, fonfon umu nu ba taa atobwaaya iwule waa mu biya me.

¹⁴ Alekisaanda mu nu o gye bayipu mu waa me alibi gaa. Kuto mu nu o waa me mu, Onyiripe ii biti o ka mu kuko. ¹⁵ Fu gbaa fu, baa fu da mu su, lu fee o yile su kenken ee tii ane asin towesa mu okpa.

¹⁶ Kake gyankpaasa mu nu n yile n lee konon me asin kigyii to mu, oku man ba yile me kamaa, okumaa numu pale mu kamaa sa me. N kole lbwaare fee o man ka bamu kuko lu umu su. ¹⁷ Amaa lbwaare yile me kamaa nu o sa me olon, nu n nye towe asin mu luwe, nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa ba nu umu. Nu lbwaare lee me lu birane konon to. ¹⁸ Onyiripe Yesu mu ii biti o lee me lu alibi kumaa mu to, ke o biya me susu kuwura-gyii mu to ye alanfiya. Mu nu bunyaa gye me lee kakkpa. Amen.

Afwaala laalaalowe

¹⁹ Fwaala Prisila maa Akwila ye Onesiforu kikaapara su asa kpini. ²⁰ Erasitu sii o te Korinto kade to, nu n yege Trofimu mu nu ee loo mu,

Miletu kade to. ²¹ Kpan fu n-yu ke fu fuo nfu poyi ke gbangban o fuo. Ebulusi ye Pudensi ye Linusi ye Kilodiya ye bamu birisa ana kpini bee fwaala fu.

²² Onyuripe ye fu kayaayu fan kyina. Ibwaare o bwaala fane.

Ɖwɔlɛ mɔ nu Pɔɔli kyɔrɔɔ naa sa Titusi

Afwaala

¹ Ɖwɔlɛ nɔmɔ lu mɛ Pɔɔli, lbwaare kɔyaafɔlɛ yɛ Yesu Krisito osunpu mɔ ase. O sun mɛ yɛ n ba kye mɔ asa mɔ nu ɔ lɛɛ mɔ kɔkɔlɛ-gyɔii tɔ, kɛ n kaapu bamɔ kɛ ba bu kesintin mɔ nu ku yege nu asa beɛ buu kabwaare-sun danbirasa, ² mɔ nu kɔkɔlɛ-gyɔii yɛ kinyi i gyan nkpa kakpaa tamaa mɔ sɔ. lbwaare mɔ nu ɔ mɛɛ tin antɔjesa mɔ, da mɔ kɔkɔlɔ sɔ sa anɛ nkpa nɔmɔ lu koo npiili ase, ³ nu saɲa kyɛkyɛɛ mɔ tɔ mɔ, lbwaare anɛ Ɖmɔligɛpu mɔ lɛɛ mɔ asɔn kaapu, fɛɛ maa taa waa mɛ abaa tɔ, nu ɔ sa mɛ kɔnɔ yɛ n tɔwɛ asɔn mɔ sa asa.

⁴ N kyɔrɔɔ n sa fɔ Titusi, mɔ nu n taa fɔ fɛɛ mi-bii gbɔa-gbɔa anɛ kɔkɔlɛ-gyɔii kɔlɔn mɔ tɔ mɔ.

Kabwaala yɛ kayɔ yuuli mɔ nu ku lu anɛ-Sɛ lbwaare yɛ anɛ Ɖmɔligɛpu, Ɖnyɔrɔpɛ Yesu Krisito ase mɔ yɛ fɔ fan kyɔna.

Titusi kusun Kereti ɔsɔwɔlɛ sɔ

⁵ Kɔtɔ mɔ sɔ nu n yege fɔ Kereti ɔsɔwɔlɛ sɔ mɔ i gye fɛɛ, fɔ nye lɔŋɔ umɔ nu u san mɔ lɔwɛ, kɛ fɔ yii abɔlɔsa kadɛ kumaa nɔmɔ Krisito kɔbɔ mɔ tɔ, fɛɛ kanan mɔ nu n kaapu fɔ mɔ. ⁶ I dagaa ɔbɔlɔsa maa gye ɔsa mɔ nu mɔ n-yɔ sɔ man sɔ asɔn pɔwɔsa, nu ɔ kili ɔkyɔ kɔlɔn kpen, nu mu-bii ana bɛ gye akɔɔlɛ-gyɔpu, mɔ nu ba man sɔ kɔsɔ tɔ ɔlɔn abɛɛ kibii libi.

⁷ Fɛɛ ɔbɔlɔsa maa gye Krisito kɔbɔ ɔkɔsɔpɔ mɔ, i dagaa maa gye ɔsa mɔ nu mɔ n-yɔ sɔ man sɔ asɔn pɔwɔsa, nu ɔ mɛɛ kusaa mɔ n-yɔ, nu ɔ mɛɛ nye agbɔ benbilen, nu ɔ mɛɛ bɔbɔ nta, nu ɔ man gye oluu bitɔpu, nu ɔ man sɔ onsi-payɔ libi afulee sɔ. ⁸ Amaa ɔ dagaa maa gye ɔsa mɔ nu ɛɛ kɔɔlɛ afɔ, nu ɔ sɔ kebɔti sa umɔ nu i bɔrɔn, nu ɛɛ kɔtaa mɔ n-yɔ, nu mɔ ukpa i kyiiigi, nu ɔ sɔlɛ lbwaare nu mɔ awaasa du kyɛkyɛɛ. ⁹ Ɖ dagaa maa taalɛ kɔtaa kesintin asɔn danbirasa mɔ kenken, fɛɛ kanan mɔ nu ba kaapu umɔ mɔ, kɛ ngbɔa mɔ ɔ taalɛ taa kesintin kɔkaapu mɔ tɔwɛ waa asa, kɛ ɔ taa umɔ tii bamɔ nu beɛ gyɔii umɔ umɔɔrɛ mɔ ukpa.

¹⁰ Lu fɛɛ asa gaalaagaa bɛɛ kɔsɔ bɛɛ yɔlɛ asɔn mɔ sɔ, nu bɛ sɔ bamɔ ntɔwɛ kɔyan bɛɛ pɔna asa, fɔnfɔn Gyiwu abi akɔɔlɛ-gyɔpu. ¹¹ I dagaa fɔ tii bamɔ ntɔwɛ mɔ ukpa, lu fɛɛ bɛ sɔ bamɔ npuna kɔkaapu mɔ beɛ nyita akpaara sɔ abi lu kɔkaapu danbirasa mɔ sɔ. Bɛɛ waa ipɛɛli-sɔn nɔmɔ beɛ bitɔ afulee. ¹² Halɔ Kereti abi atɔwɛpɔ mɔ tɔ ɔkɔ tɔwɛ yɛ, “Kereti abi bɛ gye antɔjesa wuya ana nɔn saɲa kumaa, nu bɛ du fɛɛ ndɔnbwɛ libi, nu bɛ gye awɔlɛgyɔpɔ agyɔpu lala.” ¹³ Asɔn mɔ nu ɔ tɔwɛ mɔ i gye kesintin. Imɔ sɔ taa kensi payɔ tɔwɛ yii bamɔ, kɛ bamɔ kɔkɔlɛ-gyɔii i nye yɔlɛ kinkin, ¹⁴ kɛ ba man nu Gyiwu abi asɔrɔkpan ikisii-sɔn mɔ, abɛɛ bɛ nu sa bamɔ nu beɛ kina kesintin asɔn mɔ. ¹⁵ Bamɔ nu ba man sɔ ineesi mɔ, kɔtɔ ku man gye ineesi bamɔ ase, amaa bamɔ nu ba sɔ ineesi nu ba mɛɛ kɔɔlɛ beɛ gyɔii mɔ, sehɔn man gye kyɔrɛkyɔrɛ bamɔ ase, amaa alibi i bɔla bamɔ nfɛɛrɛ yɛ bamɔ nkɔlɔ tɔ kpini. ¹⁶ Bɛɛ tɔwɛ yɛ bɛ nyi lbwaare, amaa bamɔ awaasa tɔ mɔ beɛ kina mɔ. lbwaare ii kisi bamɔ awaasa kpini, nu bɛ gye kɔsɔ tɔ ɔlɔn wuya ana, nu ba mɛɛ taalɛ waa kɔdanbirasa kakaaku.

2

Kwɔtɔ mu nu i dagaa

Krisito abi ba waa

¹ Amaa fɛɛ fu bɛrɛ, i dagaa fu kaapu asin mu nu ii buu kesintin kɔkaapu mu. ² Towe anyin abɔlɔsa fɛɛ bamu nfɛrɛ i baa i dɛ, kɛ ba baa bɛ sɔ bɛɛrɛɛ, kɛ ba kɔtaa bamu n-yu, kɛ ba kɔtaa kesintin kɔkɔlɛ-gyii mu tɔ, kɛ ba nyɛ kebiti sa abaa, kɛ ba nyɛ nkɔlɔ yilɛ tɔ.

³ Kanun maa nu fu tɔwɛ akɔyɔ-nyi mu fɛɛ ba kyuna kakyuna mu nu i dagaa fɛɛ Krisito abuu pu ba kyuna mu. Ba man natɛ nyita asa atɔ abɛɛ ba baa bɛ gye atabɔɔpu, amaa ba kaapu umu nu i burɔn. ⁴ Kanun gbaa nu ba kaapu abite mu kanan mu nu bee biti bamu-kuli ana ye bamu-bii ana, ⁵ kɛ ba kɔtaa bamu n-yu kɛ ba man waa kɔgyagaa, kɛ ba waa bamu akpaara sɔ asun, kɛ ba waa adanburasa, kɛ ba bɔya bamu n-yu kase sa bamu-kuli ana, kɛ ɔku ɔ man nyɛ tɔwɛ asin libi nyita lbwaarɛ asin mu.

⁶ Kanun maa nu fu tɔwɛ waa ayaafɔlɛ gbaa fɛɛ ba kɔtaa bamu n-yu. ⁷ Lu kɔtɔ kumaa tɔ mu, i dagaa fu maa waa kɔtɔ mu nu kɔ burɔn kɛ asa bɛ kase fu tɔ. Lu fu kɔkaapu tɔ mu taa kensi payɔ ye kɔkɔlɔ fuuli kaapu. ⁸ Yɛgɛ fu katɔwɛ kɔ baa kɔ dɛ ɔkpa, yɛgɛ i man sɔ asin pwɔsa ku, kɛ bamu nu bɛ kusɔ yilɛ fu sɔ mu bɛ gyii ipeeli, lu fɛɛ ba mɛɛ ye bɛ nyɛ alibi kɔ tɔwɛ lu anɛ sɔ.

⁹ Kaapu anyɛ mu fɛɛ bɛ bɔya bamu n-yu kase sa bamu-nyurɛ ana kɔtɔ kumaa tɔ, kɛ i bɔla bamu ansi. Amaa ba man kan tɔwɛ gyanja bamu-nyurɛ ana, ¹⁰ abɛɛ ba yuuri bamu. Amaa ba waa umu nu i burɔn kɛ bamu-nyurɛ ana bɛ kɔlɛ bamu gyii, kɛ bamu awaasa i yɛgɛ lbwaarɛ, anɛ ɔmɔlɛgɛpu asin kaapusa mu, i baa i bu ɔbulɛ.

¹¹ Lu fɛɛ lbwaarɛ lɛɛ mu kabwaala mu nu ku bɔya kamɔlɛgɛ ifuli sa asa kpini. ¹² Kabwaala mu kaapu anɛ kanan mu nu a lɛɛ anɛ n-yu lu ukpa libi ye dulinyaa tɔ atɔ kayalaga sɔ, kɛ a taalɛ kɔtaa anɛ n-yu, kɛ a waa umu nu i dɛ ɔkpa, ye kabwaarɛ-sun danburasa kakyuna numu tɔ, ¹³ fɛɛ a maa gyoo tamaa kpare kake mu nu anɛ lbwaarɛ lala, ye ɔmɔlɛgɛpu Yesu Krisito ii biti ɔ bwii ba ye mu bunyaa mu. ¹⁴ Mu gbaa-gbaa mu kyula wu ka anɛ kɔkɔ, lɛɛ anɛ lu alibi kpini tɔ, nu ɔ waa anɛ mu gbaa-gbaa mu asa mu nu ba man sɔ ineesi, nu u gyugyub bamu fɛɛ ba waa umu nu i burɔn.

¹⁵ Inumu i gye atɔ mu nu i dagaa fu kaapu. Tɔwɛ waa bamu kɛ fu tɔwɛ yii bamu ɔlɔn tɔ. Man yɛgɛ ɔku ɔ fɛrɛ fu.

3

Krisito abuu pu kakyuna tɔ

¹ Nyinji Krisito abuu pu mu fɛɛ ba bɔya bamu n-yu kase sa awuragyipu ye kibane alɔnpɔ kɛ ba nu sa bamu, kɛ ba baa bee biti kidanburasa kumaa kɔwaa, ² kɛ ba man tɔwɛ asin libi gyaga ɔku sɔ, amaa ba nyɛ keyuula ye abaa, kɛ ba baa bee sɔ bɛɛ sa abaa, kɛ ba bɔya bamu n-yu kase sa ɔkumaa numu.

³ Saɲa ku tɔ mu, anɛ gbaa anɛ an daa melensi, nu an waa kusɔ tɔ ɔlɔn, an foyi ɔkpa, nu an gye anyɛ sa kɔgyagaa ye kayalaga kumaa numu. Nu an sɔ kumu tɔ ɔlɔn ye kayi basa, nu bee kisi anɛ nu anɛ gbaa anɛ an kisi bamu. ⁴ Amaa saɲa mu nu anɛ ɔmɔlɛgɛpu lbwaarɛ mu kebiti ye mu kɔwɛɛ kuwu lu ifuli mu, ⁵ ɔ mɔlɛgɛ anɛ. Man gye anɛ adanburasa kɔwaa sɔ nu ɔ mɔlɛgɛ anɛ, amaa lu mu kɔwɛɛ kuwu sɔ nu ɔ bɔla mu Kayaayu mu nu ku fwu anɛ mu sɔ, sa anɛ kakubɛgɛ pupwɛ ye nkpa pupwɛ mɔlɛgɛ

ane. ⁶ Ibwaare bola ane Omoligeṛu Yesu Krisito sɔ sa ane mu Kayaayu Kyirekyire mu gaa. ⁷ Saamu, lu mu kabwaala mu sɔ mu, ane ukpa i kyiiigi mu ansi tɔ, ke a ba waa mu nkpa kakpaa mu nu an sɔ umu famaa mu agyipu. ⁸ Katowe numu gye kesintin nu. Nu n biti fee fu bwii pɔla asin numu tɔ, ke bamu nu ba kɔɔle lbwaare gyii mu, ba taa bamu n-yu sa kidanbirasa kwaa. Fale ato numu i burɔn gaa nu i sɔ tɔnɔ sa okumaa numu.

⁹ Amaa lee fu n-yu lu kimelensi umɔɔre-libi tɔ ye kakɔɔge tɔ nkyaga sɔ ye kamɔɔre-gyii ye nluu kɔkɔ lu nbara sɔ, lu fee unumu i gye kɔyan nu i man sɔ tɔnɔ kpini-kpini. ¹⁰ Osa mu nu ɔ bu fane tɔ nu ɔ sɔ asa amu ee wote abaa mu, tɔwe yii mu kɔlu kɔlɔn abee ulu unyɔ. Nu ɔ man kan yege mu, barige fu n-yu yege mu. ¹¹ Baa fii nyi fee kanun osa manja alibi i gyii mu nfeere ye mu kumu, yege mu gbaa-gbaa nyi fee umu nu ee waa mu gye alibi.

Laalaabwe asin

¹² N dan kan sun Atemasi abee Tikiku fu ase mu, waa aniya ke fu ba gyanja me Nikopoli kade tɔ, lu fee n waa me nfeere fee n kpee tɔtɔ awɔɔ saja. ¹³ Waa kɔtɔ kɔmaa mu nu fu taale, ke fu kye Senasi mu nu ɔ gye loya mu ye Apolosi tɔ, ke ba nye kɔtɔ kɔmaa mu nu ki tiri bamu lu okpa mu nu bee biti ba kpee mu. ¹⁴ I dagaa ane birisa ana Krisito abupu mu, ba bu kanan mu nu ba nye saja sa kusun kwaa, ke i kye asa tɔ ke ba nye bamu ato tirisa, ke ba man kyina kakyina mu nu ki man sɔ tɔnɔ.

¹⁵ Bamu nu ba bu me ase nfu mu kpini bee fwaala fu. Fwaala okumaa mu nu ee biti ane asin, nu ana bamu an bu kɔkɔle-gyii mu tɔ mu kpini. lbwaare kabwaala ki baa ki bu fane ase.

Ɔwɔle mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Filemon

Afwaala

¹ Ɔwɔle numu lu me Pɔɔli mu nu lu Krisito Yesu kusun su nu ba tii me obu mu, ye ane birisa Timoti ase.

An kyurɔɔ an sa fu Filemon, ane kyemune danbirasa ye ane birisa osunpu, ² ye ane-pɔkyu Afiya ye ane birisa Krisito to onaaƙɔpu Akyipusi, ye Krisito kɔbu mu nu beɛ gyanɛ fu kɔkpaara su mu.

³ Ane-Se lbwaare ye ane-Nyiripe Yesu Krisito kabwaala ye keyuula ki baa ki bu fane ase.

Pɔɔli kabwaare kɔle

⁴ Mi-supu Filemon, saɲa kumaa mu nu n kɔle kabwaare-kɔle mu, n nyinɔi fu su nu n fwaala lbwaare lu fu su. ⁵ Lu fɛɛ, n nu kanan mu nu fu kɔle Ɔnyiripe Yesu gyii ye kebiti mu nu fu su sa lbwaare asa mu kpini. ⁶ Me kabwaare-kɔle i gye fɛɛ, payi ansi kyaga su towe fu kɔkɔle-gyii mu kaapu asa. Saamu, fu i nye bu ato danbirasa mu nu an su lu Yesu Krisito su mu kpini lbwe. ⁷ Mi-supu Filemon, fu kebiti mu nu fu su mu yege nu mi ansi i gyii gaa nu i waa me aniya to, lu fɛɛ fu yege nu lbwaare asa nkɔlo i de bamu nu ba nye ɔɔn.

Pɔɔli kɔkɔle sa Onesimu

⁸ Imu su, lu Yesu Krisito su mu, naafɔɔ n su ɔkpa n taale nyan fu lu koto mu nu i dagaa fɛɛ fu waa mu su, ⁹ amaa n kɔle fu lu kebiti ukpa su. Nu me, Pɔɔli mu nu n bile, nu lu Yesu Krisito kusun su mu, nbunbu n tii obu fale mu, ¹⁰ n kɔle fu lu mi-bii Onesimu, * mu nu ɔ ba bilinɔi mi-bii Krisito to saɲa mu nu n bu obu kitii to fale. ¹¹ Naafɔɔ saamu, ɔ daa ɔ man su kyaare sa fu, amaa nbunbu bure ɔ su kyaare sa n maa fu kpini.

¹² Imu su, n bwiiyaa mu n bɔya fu, nu n biti mu asɔn gaa, kɔle mu sa me. ¹³ Naafɔɔ n daa n biti fɛɛ ɔ baa ɔ bu me ase, ke o yii fu ayaa to ɛɛ kye me to saɲa mu nu n tii obu fale lu asɔn danbirasa mu katɔwe su. ¹⁴ Amaa n mee biti fɛɛ n waa koto kɔ yege n man nyi fu nɛɛɛ, ke i man naa ba fɛɛ n nyan fu nun, amaa i baa i gye fu kebiti. ¹⁵ Akoto Onesimu barige mu n-yu lu fu ase nke gberɛɛ kɔ nun, saamu nu ɔ kan bwii ba mu fii biti fu nye mu kakpaa, ¹⁶ yege ɔ man bila ɔ gye kunye nkun, amaa ɔ kyɔ kunye lu fɛɛ ɔ gye fu birisa bitisa Krisito to. Nu n biti mu me kɔkɔlo to gaa, kanun manɔ n ngbaa fu fii biti fu ba biti mu fu kyɔ me, lu fɛɛ ɔ gye fu kunye, nu ɔ bila ɔ gye fu birisa Ɔnyiripe mu to.

¹⁷ Imu su fu kan fu nyi fɛɛ fu birisa i gye me mu, fu bwii kɔle mu ye ɔdan fɛɛ kanan mu nu fii biti fu kɔle me mu. ¹⁸ Nu ɔ kan waa fu alibi aku abɛɛ ɔ su fu kɔkɔ mu, taa umu kpini sula me. ¹⁹ Me Pɔɔli, n su me gbaa-gbaa me kɔbaa n kyurɔɔ unumu ye n biti n ka fu kɔkɔ manɔ. Ngbaagbaa fu, fu su me fu n-yu su kɔkɔ lu nkpa mu nu n yege nu fu nye mu su. ²⁰ Imu su mi-supu Filemon, n biti fɛɛ fu ku Krisito Ɔnyiripe mu su ke fu waa unumu sa me, ke me kɔkɔlo ki de me. ²¹ N maa kyurɔɔ fu fale n kɔle fu gyii fɛɛ

* **1:10** 1:10 Onesimu kase i gye 'ɔmu nu ɔ su kyaare'.

fii biti fɔ waa sa mɛ, nu n nyi fɛɛ fii biti fɔ waa fɔ kyɔ umu nu n tɔwɛ fale gbaa.

²² Amaa kɔtɔ kɔlɔn mu nu ke bɔla ke tii sɔ ɪ gye ye, lɔŋɔ afɔ obu yɔla mɛ, lu fɛɛ n sɔ tamaa fɛɛ lbwaare ii bitɔ o kyula fane kabwaare-kule, ke ɔ yege ba tigi mɛ ke n ba fane ase.

Laalaabwɛ afwaala

²³ Mɛ bɔrɔsa Epafarasi mu nu maa mu an tii obu lu Krisito Yesu sɔ mu, ɪ fwaala fɔ. ²⁴ Kanun nu Maki maa Arisitako ye Demasi ye Luka mu nu be gye mɛ bɔrɔsa ana asunpu mu beɛ fwaala fɔ.

²⁵ Anɛ-Nyɪrɪpɛ Yesu Krisito kabwaala kɪ baa kɪ bɔ fane ase.

Ɔwɔɛ mu nu ba kyɔɔ naa sa Hibriwu abi

Ibwaare bola mu-bii su

tɔwe mu asin sa ane

¹ Saɲa mu didaa mu Ibwaare bola mu atɔwɛpɔ su nun tɔwe mu asin sa ane naana ana saɲa gaalaagaa ye ukpa kukwɛ-kukwɛ su. ² Amaa nke laalaalɔwe numɔ tɔ mu, ɔ bola Mu-Bii Yesu su nun tɔwe mu asin sa ane. Mu ɛ gye ɔmu nu Ibwaare bola mu su tɔwɛ sɔsɔ ye kase ye umɔ kɔtɔ kɔmaa numɔ, nu ɔ wɔla lɛɛ mu fɛɛ kɔtɔ kɔmaa ii biti ɛ baa ɛ gye mu lɛɛ. ³ Nu mu ɛ lɛɛ Ibwaare bunyaa ɲaligesa kpare mu ifuli kaapu, nu mu tɔ nu an wu kanan mu nu Ibwaare gbaa-gbaa du. Nu mu kɔnɔ tɔ asin mu nu ɛ buɲya nu ɔ sɔ ɛɛ ki kɔtɔ kɔmaa numɔ su. Nu maa fwɛ nyimisa alibi kamaa mu, ɔ naa kyɔna Ɔɔnɔpɔ Owura lala Ibwaare gyisa su sɔsɔ. ⁴ Imu su ɔ kyɔ Ibwaare nbɔɔ mu kɔkyɔ, nu kitu mu nu Ibwaare sa mu mu, bila ki kyɔ bamu lɛɛ gaa.

⁵ Lu fɛɛ Ibwaare nbɔɔ tɔ ɔmɔmɔ nu Ibwaare tɔwe mu kakaaku ye,
"Fu gye Mi-Bii,
Lu ndaga n gye Fu-Se?"

Abɛɛ,
"N biti n baa n gye Mu-Se,
ke mɔɔ mu ɔ baa ɔ gye Mi-Bii?"

⁶ Saɲa mu nu Ibwaare buya Mu-Bii gyankpaasa dulinyaa tɔ mu, ɔ bila tɔwe mu nbɔɔ mu nu ba bu sɔsɔ mu ye,
"Fane me nbɔɔ kpini fan muɲa sun mu."

⁷ Nu Ibwaare maa tɔwe lu mu nbɔɔ mu su mu, ɔ tɔwe ye,
"N waa me nbɔɔ fɛɛ afuu,*
nu n bila waa bamu fɛɛ fulɔn anobi."

⁸ Amaa Ibwaare tɔwe sa mu-Bii mu bure ye,
"Fu gye Ibwaare, nu fu kuwura-gyii kii biti ki baa ki bu tɔ kakpaa,
nu fii biti fu taa kesintin gyii fu kuwura mu kumu ɔkpa su."

⁹ Nu kesintin kigyii nu fii biti, nu fii kisi alibi.
Imu su nu me, Ibwaare n diyaa fu n kyɔ fu tɔmaa ana ɔkɔmaa numu,
nu n yege fu kɔkɔlo ki fuuli fu."

¹⁰ Nu Ibwaare bila tɔwe mu-Bii mu nu ɔ tu mu Ɔnyirɛpe mu ye,
"Lu npiili ase mu fu ii yii dulinyaa kase,
nu fu ɛ waa atɔ mu nu ɛ bu sɔsɔ mu."

¹¹ Inumu kpini ii biti ɛ nyita, amaa fɛɛ fu bure fu bu tɔ kakpaa.
Inumu ii biti ɛ kyate fɛɛ atɔ bunsu.

¹² Fii biti fu bɔɔ umu fɛɛ ɛkaale bunsu,
ke fu kyɛɛge umu fɛɛ atɔ bunsu.
Amaa fɛɛ fu, fu mɛɛ ye fu kyɛɛge nu kanan mu nu fu du mu,
kanun nu fii biti fu baa fu du, nu fu nsu ɛ man su ɔkaa."

¹³ Ibwaare tɔwe mu-Bii ye,
"Kyɔna me kibaa gyisa su

naa fuɔ saɲa mu nu n biti n taa fu akisipu

* 1:7 1:7 Afuu gbaa bila ɛ gye kayaayu, Hibriwu katɔwe tɔ.

waa fu ayaa kase.”

Amaa o man towe fale asin numu sa mu kaboo kuku.

¹⁴Imu su lbwaare nboo mu kpini ba gye bamu nuu bee sun lbwaare, nuu o sun bamu ye ba ba kye bamu nuu bee biti ba ba nye kamolige mu to.

2

Kamolige mu asin

¹Luu umu su mu i dagaa a maa biya asu kase, ke a kitaas asin danbirasa mu nuu an nu mu to ye odan, ke a man kyeege gberere-gberere lu umu to.

²Fee nuu nbara asin mu nuu lbwaare bola mu nboo mu su towe ane naana ana mu i sun kusun, nuu an nyi ye lu koo didaa mu, okumaa mu nuu o waa kusu to olon nuu o man buu lbwaare nbara umu mu, o nye kusu bute mu nuu i dagaa. ³Kanin bire, fee nuu an kan kina kamolige lala asin numu mu, nene nuu an taale sile lu kusu bute mu to? Fale asin numu nuu Onyiripe Yesu gyankpaa towe mu, nuu bamu nuu ba nu umu mu, ba gyii umu kesintin sa ane. ⁴Nuu lbwaare gbaa gyii umu kesintin lu mu usinkaala ye adangana ye asin kyinkyinsa ye mu Kayaayu Kyirekyire mu kakae mu nuu o taa sa mu asa lu mu kokolo biti su.

Yesu bilinji daadimaadi fee ane

⁵Imu su man gye lbwaare nboo mu i gye akusupu sa dulinyaa pupwe mu nuu ee biti o waa, nuu an towe umu asin fale. ⁶Amaa i su opula ku nuu o sa ku gyii umu kesintin lee towe ye,

“Mune nuu anyumisa ba dan ba gye nuu fu fe bamu su nfeere,
nuu mune nuu daadimaadi nbii-nyinsa ba dan ba gye nuu fii wu bamu su kanu?”

⁷Fu waa bamu pii fu nboo mu ase saja gberere,
amaa fu taa bunyaa ye beere sa bamu,

⁸nuu fu taa kuto kumaa numu waa bamu kase.”

Nuu lbwaare maa towe ye o taa kuto kumaa numu waa nyumisa kase mu, nuu sehn man bu to ye o man taa waa mu kase. Nu halu ndaga gbaa, a man putta wu fee kuto kumaa numu ki bu nyumisa kase. ⁹Amaa an wu Yesu mu nuu lbwaare waa mu pii mu nboo ase saja gberere ku, nuu nbunbu bire, o taa bunyaa ye beere sa mu, lu fee o gyii lewu awurufu, nuu lu lbwaare kabwaala mu su mu, o wu sa okumaa numu.

¹⁰Lbwaare mu nuu o tub kuto kumaa, nuu kuto kumaa numu ki bu to sa mu mu, i dagaa sa mu fee o biya mu-bii ana gaalaagaa mu bunyaa mu to. Ke umu i taale waa mu, o nmina ye Yesu o gyii awurufu, ke o ba waa ogyankpaapu danbirasa mu nuu ee taale molige bamu naa lwe. ¹¹Mu i lee bamu lu bamu alibi to. Imu su mu ye bamu nuu o lee bamu lu alibi to mu kpini ba gye Ose kulon. Imu su nuu i man su mu ipeeli fee maa tu bamu mu-supu ana. ¹²Nuu o towe lbwaare ye,

“N biti n tu fu kitu sa mi-supu ana,
ke n bu ubn yin fu asa nsana to.”

¹³Nuu o bila towe ye,
“lbwaare, n biti n taa me n-yu tub fu su.”

Nuu o bwii kyaga su ye,
“Ku me ndee ye nbii mu nuu fu, lbwaare fu taa sa me mu.”

¹⁴Luu fee nbii mu ba maa gye anyumisa nuu ba su kayu-wole ye nkalan mu, kanin su nuu Yesu gbaa ba bilinji nyumisa fee bamu, ke o taale wu. Luu mu kelewu mu su mu, o nyita Sitaane olon mu nuu o su lu lewu su. ¹⁵Ke o

koolle bamu nu ba sile lewu, nu lewu kufuu ki gyii bamu amu kakyina to mu, lu Sitaane abaa to. ¹⁶ I gye kesintin fee, Abraham kinaana nu o kye to, amaa i man gye lbwaare nbooo nu o kye to. ¹⁷ Imu su i tiri sa mu fee maa waa mu n-yu fee mu-supu ana okpa kumaa su, ke o baa o gye kowee owupu ye kesintin lbwaare oseepu bilisa ase sa bamu, mu kusun mu nu ee sun ee sa lbwaare mu to. Nu mu ii biti o yile to sa asa kpini ke lbwaare o taa bamu alibi kee bamu. ¹⁸ Lu fee mu gbaa-gbaa mu wu awurufo nu o nye kutuu to ku mu, imu su ee taale kye bamu nu ba nye kutuu to ku mu to.

3

Yesu kyo Mosesi

¹ Imu su me-daa ana ye mi-supu ana, lbwaare asa mu nu o tu fane mu, fan yege fane nfeere i baa i gyan Yesu su. Mu i gye lbwaare osunpu ye oseepu bilisa ase mu nu an koolle mu gyii nu an lee an towe mu. ² Nu ee nu lbwaare mu nu o lee mu mu ase, fee kanan mu nu Mosesi nu lbwaare ase kuto kumaa to lu lbwaare aye asa kiku su mu. ³ Yesu gye nyumisa kpare nu o su beere lala o kyo Mosesi, fee kanan mu nu kikpaara opoyipu su beere lala o kyo kikpaara mu gbaa-gbaa. ⁴ Lu fee kikpaara kumaa mu nu ba poyi mu, oku i poyi kumu, amaa lbwaare i gye kuto kumaa numu opoyipu. ⁵ Nu Mosesi gye kyaafole mu nu ee ku lbwaare kikpaara mu su, nu ee gyii kesintin kuto kumaa to. Nu ee towe kuto mu nu lbwaare ii biti o towe kakaaku. ⁶ Amaa Krisito i gye lbwaare Mu-Bii nu ee ku lbwaare kikpaara asa su ye kesintin. Nu an kan taa kokolo osu, yile tamma mu to kinyin to mu, imu u kaapu fee ane i gye lbwaare kikpaara mu su asa.

Fan man waa kusv to

obn sa lbwaare

⁷ Kanin su fee kanan mu nu Kayaayu Kyirekyire mu towe ye, "Nu fan kan nu mu kono to asin ndaga mu, ⁸ fan man waa nkolo osu fee kanan mu nu ane naana ana ba daa waa, nu ba kusv yile lbwaare su mu, nu ba tuu mu to ku sanja mu nu ba bu ofuli su mu. ⁹ Tuto nu fane naana ana ba waa mu, nu ba tuu mu to ku, nu ba wu ato mu nu o waa nsu aduna mu to mu. ¹⁰ Kanin su nu i waa mu agbu sa kanin kanaana manja asa, nu o towe ye, 'Sanja kumaa bamu nkolo i man gyan mi kebiti su, nu ii be kina me nbara kibuu. ¹¹ Imu su n nye agbu bo ntan ye, N mee ye n bila sa bamu opula foutekpa mu nu n daa n biti n sa bamu mu.' " ¹² Kanin su me-daa ana ye mi-supu ana lbwaare asa, fan baa fan da su ke fane to oku o man fe nfeere libi, yege mu kikoolle-gyii to, ke i man lee mu lu lbwaare mu nu o te nkpa to karpaa mu ase. ¹³ Amaa kake kumaa fan waa abaa aniya to fee kanan mu nu fan san fan te nkpa to ndaga fale, ke alibi i man pina fane to oku ke o waa kokolo osu. ¹⁴ Nu an kan yile to kinkin naa fvu laalaalwfe fee kanan mu nu an koolle gyii npiili ase mu, anaa Krisito an biti a buga barige imu nu i gye mu lee mu to. ¹⁵ Fee kanan mu nu lbwaare Asinkyan yilasa mu i wola towe mu ye, "Nu fan kan nu mu obule ndaga mu,

fan man waa nkolo osu fee kanan mu nu fane naana ana ba daa kusu yile mu su saja mu didaa mu.”

¹⁶ Anumu ana i gye bamu nu ba nu lbwaare asin nu ba kusu yile to mu? Man gye bamu nu Mosesi lee lu Egyipiti mu kpini? ¹⁷ Nu anumu ana nu o nye agbu waa nsu adina mu? Man gye bamu nu ba waa alibi nu ba wu ba de-de ofuli su mu? ¹⁸ Anumu ana nu lbwaare bo ntan ye, ba mee ye ba nye loo mu opula futekpa to mu? Man gye bamu nu ba waa kusu to olon mu? ¹⁹ Imu su an wu fee, lu bamu kiman-kool-gyi su mu, ba man taale loo mu opula futekpa mu to.

4

Ibwaare asa ba su ofute Yesu to

¹ Imu su fee lbwaare maa da mu kokolo su lu mu opula futekpa kuloo mu, nu ki maa san ki de sa ane su mu, fan yege a baa an da su ye odan, ke i man ba fee fane to oku o foyi ke o man nye opula futekpa mu to loo.

² Lu fee ane gbaa ane an nye nu ba towe asin danbirasa mu sa ane fee kanan mu nu ba towe sa ngbaa bamu mu. Amaa ba man nye asin mu nu ba nu mu tonu, lu fee ba maa nu waa bamu asu to mu, ba man kool gyii bamu nkolo to. ³ Kanun su nbunbu ane mu nu an kool gyii mu, ane ii biti a loo mu opula futekpa mu to, fee kanan mu nu lbwaare towe ye, “N nye agbu bo ntan ye,

‘Ba mee ye ba nye loo mi opula futekpa mu to.’ ”

Halu saja mu nu o towe kanun mu, o tee wula lwe dulinyaa mu nu o tub mu kusun. ⁴ Lu fee Asinkyan yilasa mu i towe katn ku lu kake futesa mu su ye, “Kake sunsapu mu to mu, lbwaare fute lu kusun mu nu o waa mu kpini to.” ⁵ Nu i bila towe lu asin numu su ye, “Ba mee ye ba nye loo mi opula futekpa mu to.”

⁶ Imu su mu ki san ki de fee aku bee biti ba nye loo opula futekpa mu to. Amaa bamu nu ba gyankpaa nu asin danbirasa mu, ba waa kusu to olon, nu ba man nye loo kumu to. ⁷ Imu su lbwaare bila yila kake ku, nu ee ti kumu ye, “Ndaga.” Nu i maa kyeere kamaa to mu, lbwaare bola Dawidi su towe, fee kanan mu nu o wula towe asin manja mu ye, “Ndaga, nu fan kan nu mu konu to asin mu,

fan man kan waa kokolo osu ye fen mee ye fan nu.”

⁸ Fee nu Gyosuwa dun sa bamu ofute nin, naafu kamaa to lbwaare man dun bila towe kake pupwe ku asin. ⁹ Kanun bire ofute fee kake futesa mu ki san ki de sa lbwaare asa, fee kanan mu nu lbwaare fute kake futesa ake mu. ¹⁰ Lu fee okumaa mu nu o nye loo lbwaare opula futekpa mu to mu, i kaapu fee o fute lu mu gbaa-gbaa kusun waasa su, fee kanan mu nu lbwaare gbaa fute lu mu kusun su mu. ¹¹ Imu su fan yege a kpan ane n-yu okpa kumaa su, ke a loo kanun opula futekpa mu to, ke i man nye ba fee fane to oku o waa kusu to olon, ke o foyi okpa naa lu tiye fee bamu mu.

¹² Lu fee lbwaare asin mu i su nkpa, nu ii sun kusun. Nu asin mu i buye i kyoo sakunde gymba anyoo, nu i taale nye loo nyumisa kokolo to ye mu nfeere to, nu u barige nyumisa ikyagakpa ye awiya to npu. Nu ki bila ki tale nyumisa kokolo ye mu nfeere to. ¹³ Nu kutu kumaa mu nu lbwaare tub mu kuku man bu to, nu ki baala mu ansi su. Amaa kutu kumaa numu ki de tengilen mu ansi su. Nu ane okumaa numu ii biti o yile lee mu konu mu ansi to.

Krisito ɪ gye ane Ibwaare Oseepu bilisa ase

14 Lu kanin su fan yege a yile ane kikɔɔle-gyii mu nu an su mu to kenken, lu fee an su lbwaare oseepu bilisa ase kpare. Mu ɪ gye Yesu, lbwaare mu-bii mu nu ɔ kyɔn susu lbwaare ase mu. 15 Lu fee ane oseepu bilisa ase man gye omu nu ɔ mee taale wu ane kowee lu ntin mu nu a mee taale an kitaa ane n-yu mu. Amaa an su omu nu ɔ nye kutuu to ku ato kpini to fee ane, nu mee mu man waa alibi ku. 16 Imu su fan yege a nye kokolo yile to, ba lbwaare ansi to mu kuwura-gya mu ase katn mu nu kabwaala ki bu, ke o wu ane kowee ke a nye kabwaala mu nkyeto sanja mu nu i tiri san ane mu.

5

1 lbwaare Oseepu bilisa ase kumaa numu, bee lee mu lu mu asa to nun, ke ɔ yile bamu ayaa to sun lbwaare. Nu ɔ bila ɔ su bamu nkee ye saraga ee sa lbwaare, ke ɔ fwu bamu alibi. 2 Kanin ɔsa manja u nye kenyiita ee wu asa mu nu ba man nyi nu ba fɔyi lbwaare ɔkpa mu kowee. Lu fee ngbaa mu gye nyumisa nun, nu ee taale waa alibi. 3 Lu unumu su nu ɪ dagaa maa lee mu gbaa-gbaa n-yu su alibi saraga fee kanan mu nu ee lee asa mu alibi saraga mu.

4 Nu ɔku mee taale taa beeree sa mu n-yu fee mu ɪ gye oseepu bilisa ase, amɔɔ lbwaare ɪ gye omu nu ee lee mu, fee kanan mu nu ɔ kyina lee Aron mu. 5 Kanin ɔkpa manja su nu Krisito gbaa man sa mu n-yu beeree fee ɔ gye lbwaare oseepu bilisa ase. Amaa lbwaare lee mu nun towe mu ye,

“Fɔ ɪ gye Mi-bii,

Lu ndaga n gye Fɔ-Se.”

6 Nu ɔ bila towe katn ku Asɔnkyan yilasa mu to ye,

“Fɔ gye oseepu kakpaa

fee ɔkpa kulun mu nu Mekisedeki kyina ɔ gye mu.”

7 Sanja mu nu Yesu te nkpa to kase su mu, ɔ sawu kenken ye ansikyu kule lbwaare mu nu ee taale lee mu lu lewu to. Lu fee maa biya mu n-yu kase sa lbwaare mu, o nu Yesu ase. 8 Halu maa gye lbwaare mu-Bii gbaa mu, ɔ bila fee kunu lbwaare kade ɪ biya awɔrufɔ kigyii. 9 Maa taale waa lbwaare kokolo biti lɔwe kyekyee su mu, mu o be bilinji nkpa kamolige mu kumu, nu ee sa bamu nu bee nu mu ase mu nkpa kakpaa. 10 Nu lbwaare ɪ lee mu waa mu oseepu bilisa ase fee kanan mu nu Mekisedeki kyina ɔ gye mu.

Fan man kan bwii kamaa

11 Naafɔɔ n su asin damante n towe fane lu unumu su, amaa fan maa mee nu asin kase bilen su mu, ɪ bulun gaa sa fee n lee umu kase sa fane. 12 Naafɔɔ halu nbunbu numu gbaa, ɪ dagaa fee fan maa tee fan gye lbwaare asin mu akaapupu. Amaa ɪ maa san i tiri sa fane fee fan nye ɔsa ku, ke ɔ bila lee lbwaare asin gyankpaasa mu kaapu fane mu, fan du nun fee nbii pupwe mu nu kinyapu tiri sa bamu, nu ɪ man gye agyito budusa. 13 Lu fee okumaa mu nu ɔ san ee nyapu kinyapu mu, ɔ man pita dan. ɔ san ɔ gye kebii nu o mee nu lbwaare asin mu nu u yege nu nyumisa ikpa i kyiigi mu kase. 14 Amaa agyito budusa ɪ gye sa bamu nu ba bila nu ba dan nu ba nu lbwaare asin, nu ba bu adanbirasa ye alibi mu.

6

¹ Imu sɔ fan yege a yege Krisito kusun asɔn gyankpaasa mu nu an bɔla mu kanun, ke a dan kɔkɔle-gyii mu tɔ kpee ane ansi tɔ. I man dagaa a maa bɔla bwii naa bɔla npiili ase asɔn mu, fɛe nfeere kɔkyeɛge lu atɔ gyaga tɔ, ye kɔkɔle lbwaare gyii, ² ye kɔkaapu lu lbwaare kekyugyee sɔ, ye abaa kɔtaa gyaga asa sɔ kole kabwaare kole, ye alewupu kikiyi, ye lbwaare katale mu nu ki de kakpaa. ³ Nu lbwaare kan kyula mu, fale nu an biti a waa ke a dan.

⁴ Ii biti i baa i bɔlɔn sa bamu nu ba yege bamu kɔkɔle-gyii tɔ, fɛe ba bɔla taale kyeege bamu nfeere lu bamu alibi tɔ bwii ba lbwaare ase. Lu fɛe lbwaare wɔla nmanɛ bamu nfeere tɔ sɔna ku, nu ba daa nye lbwaare kakɛe ki, nu ba maa akɔle-gyipu mu ba bɔga nye Kayaayu Kyirekyire mu. ⁵ Nu ba nu lbwaare asɔn mu, nu ba wu fɛe i bɔrɔn, nu ba bu kakyina pɔpwe mu nu kii biti ki ba mu ɔlɔn. ⁶ Imu sɔ nu ba kan fɔyi lu lbwaare ɔkpa mu sɔ mu, ii biti i baa i bɔlɔn sa bamu ye ba bɔla bwii kyeege bamu nfeere lu bamu ɔkpa tɔ ba lbwaare ase. Lu fɛe i du nu fɛe ba maa bɔla be da lbwaare mu-Bii mu oyu laasa sɔ bee gyila mu ipeeli sakyɔ tɔ.

⁷ Lu fɛe kase mu nu bɔlayi i da kɔmu sɔ sɔna kumaa, nu ki sɔ kii nuu mu, i waa adɔɔ-gyito mu nu i bɔrɔn i sa bamu nu bee dɔɔ kɔmu sɔ mu, kase mu i nye kusee lbwaare ase. ⁸ Amaa kase mu nu ki kɔyi iwii ye afitiri mu bire man sɔ kyaare, nu ki man bɔ kata ye lbwaare ɔ tɔwe kɔmu nɔ. Nu umu laalaalɔwe mu fɔlɔn ii biti ɔ deɛ kɔmu.

⁹ Me tɔmaa ana kinyi-bii ɔkɔn, halu a maa tɔwe fale gbaa mu, fane bire a man sɔ kufuu sa fane, an nyi fan maa sɔ atɔ danbrasa mu nu i lu fane kamɔlɛge mu sɔ. ¹⁰ lbwaare gye kesintin ogyipu. ɔ mee ye ɔ tan fane kusun mu nu fan waa ye kebiti mu nu fan sɔ sa mu sɔ mu. Imu sɔ nu fan kye mu asa tɔ, nu fen san kyaga sɔ fen kye bamu tɔ. ¹¹ Atɔ mu nu i tiri ane lu fane ase i gye ye, ɔkɔmaa numu ɔ kpan mu n-yi waa kanun adanbrasa naa fɔɔ ɔkaa, kanan mu nu i waa ke fane tɔmaa mu nu fan sɔ mu i ba tɔ kesintin. ¹² Imu sɔ a mee biti fɛe fan ba bilinj awɔlegyɔpɔ kabwaare-sun tɔ, amaa fan kase bamu nu ba sɔ kɔkɔle-gyii ye kenyiita mu tɔ, nu bee biti ba nye kɔtɔ mu nu lbwaare da mu kɔkɔlɔ sɔ sa bamu mu.

*An sɔ tɔmaa sa lbwaare
asɔn mu nu ɔ da mu
kɔkɔlɔ sɔ tɔwe mu*

¹³ Sɔna mu nu lbwaare da mu kɔkɔlɔ sɔ sa Abraham mu, ɔ taa mu gbaa-gbaa kitu bɔ ntan, lu fɛe ɔku man bɔ tɔ ɔ kyɔ mu, ¹⁴ nu ɔ tɔwe ye, “N tɔwe fu kesintin tɔ ye, n biti n waa fu kusee, ke n yege fu kɔnaana ba nye akɔ.” ¹⁵ Imu sɔ Abraham nye kenyiita gyoo nu ɔ nye kɔtɔ mu nu lbwaare da mu kɔkɔlɔ sɔ sa mu mu.

¹⁶ Nu asa be kan bee biti ba bɔ ntan mu, bee taa ɔsa mu nu ɔ kyɔ bamu gbaa-gbaa bamu kitu bɔ ntan. Ntan kɔbɔ mu u kaapu kesintin, nu i yege ntan mu nu ba bɔ mu i tin kamɔre-gyii mu tɔ. ¹⁷ Lu kanun manɔ sɔ, lbwaare maa biti fɛe bamu nu ɔ da mu kɔkɔlɔ sɔ sa bamu ba wu fɛe ɔ mee ye ɔ kyeege mu nfeere mu, ɔ yile imu sɔ bɔ ntan. ¹⁸ Imu sɔ nu lbwaare waa fale atɔ anyɔ anumu. Imu i gye mu kɔkɔlɔ sɔ kɔda ye mu ntan kɔbɔ, mu nu i kaapu fɛe lbwaare mee kyeege, abee ɔ mee taale tin antɔjesa. Kanun sɔ ane mu nu an sɔle naa loo mu mu, a kpan ane n-yi gaa ke a kɔtaa tɔmaa mu nu ki de ane ansi tɔ mu kenken. ¹⁹ Fɛe kanan mu nu kɔbɔlɔ kpare mu nu ki budu nu kɔtaa ɔkɔlɔ lala ki yile katun kɔlɔn mu,

kanin nu ane tamaa i kɔtaa ane yile katun kulɔn ane kɔkɔle-gyii tɔ. Kanin tamaa numɔ i bɔla loo lbwaare osunkpa opula kyrekyirekpa kikyirekyire susɔ mu tɔ. ²⁰ Tɔtɔ i gye katun mu nu Yesu yile ane ayaa tɔ gyankpaa ane naa loo. Mu i ba waa lbwaare oseepu bilisa ase kakpaa fee ɔkpa kulɔn mu nu Mekisedeki kyina ɔ gye mu.

7

Ibwaare Oseepu bilisa Mekisedeki

¹ Mekisedeki numɔ kyina gyii Salem kadε kuwura, nu ɔ bila ɔ gye ɔlɔnpɔ lbwaare Owura lala mu Oseepu bilisa ase. Saɲa mu nu Abraham naa kɔ taale awura aku, nu ɔ bwii εε ba mu, Mekisedeki gyaɲa mu, nu ɔ waa Abraham kusee. ² Nu atɔ mu nu Abraham naa nyε iko mu tɔ mu, ɔ bariɲe umɔ tɔ ntun kudu, nu ɔ taa ketun kulɔn sa Mekisedeki. Mekisedeki kitu mu kase i gye ye, "lkpa-kyiigisa Owura." Nu ɔ bila ɔ gye Salem owura, nu Salem kase i gye ye "Kayu yuuli." ³ Nu ɔku man nyi sehn lu mu-se abee mu-nyi sɔ, nu ɔ man lu kɔnaana ku tɔ. Nu ɔku man nyi mu kɔkɔle abee mu lewu asɔn. Nu ɔ gye lbwaare Oseepu bilisa ase kakpaa fee lbwaare mu-Bii mu.

⁴ Fan ku kanan mu nu Mekisedeki gye nyumisa kpare. Halu Abraham mu nu ɔ gye ane naana ana tɔ ɔgyankpaasa mu, atɔ mu nu ɔ naa kɔ iko nyε mu, ɔ bariɲe umɔ tɔ ntun kudu nu ɔ taa ketun kulɔn sa mu. ⁵ Nu Mosesi nbara mu i kaapu fee bamu mu nu ba gye Lewi kɔnaana mu, nu bee gyii lbwaare kiseepu mu i sɔ ɔkpa ba kɔle atɔ mu nu ba bariɲe tɔ ntun kudu tɔ mu ketun kulɔn bamu asa ase, yege bamu asa gbaa ba gye Abraham kɔnaana tɔ. ⁶ Mekisedeki man gye Lewi kanan tɔ mu nu bee gyii lbwaare kiseepu mu tɔ ɔku, amaa ɔ kɔle nbariɲe tɔ ntun kudu mu tɔ ketun kulɔn lu Abraham ase nu ɔ waa mu kusee, nu Abraham mɔɔ i gye ɔsa mu nu lbwaare wula da mu kɔkɔle sɔ sa mu. ⁷ Nu i man sɔ kamɔɔre-gyii fee ɔmu nu εε waa kusee mu, mu i gye ɔbilisa ɔ kyɔ ɔmu nu εε kɔle kusee mu. ⁸ Lu lbwaare kiseepu mu asɔn tɔ mu, aseepu mu nu bee kɔle nbariɲe tɔ atɔ ntun kudu tɔ ketun kulɔn mu bee wu. Amaa lu Mekisedeki mu nu ɔ kɔle ntun kudu tɔ ketun kulɔn mu bire, ba lee tɔwe ye ɔ te nkpa tɔ. ⁹ Nu ɔku gbaa i taale tɔwe ye, Lewi kebunɔ abii tɔ bamu nu bee kɔle ntun kudu tɔ ketun kulɔn gbaa mu ba gye Abraham anaana-bii nun. Imu i kaapu fee Abraham maa ka ntun kudu tɔ ketun kulɔn mu, bamu gbaa ba ka kanin. ¹⁰ Lu fee saɲa mu nu Mekisedeki gyaɲa Abraham mu, ba man pɔta kɔle Lewi kebunɔ abii mu.

Yesu du nun fee Mekisedeki

¹¹ Nu Lewi kɔnaana kiseepu kigyii mu nu ki buu Mosesi Nbara mu, ki daa taale waa nyumisa kyεkyεε nun, naafɔɔ munε waa sɔ nu i san i tiri fee lbwaare oseepu pɔpwe ku ɔ bila be gyii kiseepu fee ɔkpa kulɔn mu nu Mekisedeki kyina ɔ gye mu, nu i man gye Lewi kɔnaana-bii Aron lee mu? ¹² Fee nu lbwaare kiseepu kigyii i maa kyεεge mu, kanin gbaa nu i dagaa fee Nbara mu gbaa i maa kyεεge. ¹³ Nu Yesu mu nu asɔn numɔ i tɔwe i lu mu sɔ fale mu, lu kebunɔ ku tɔ nun. Nu kebunɔ manɲa tɔ ɔku man pɔta gyii lbwaare kiseepu ke ɔ sun kiseepu kusun. ¹⁴ Lu fee i gye kesintin fee anε-Nyirɔpe Yesu mu lu Gyuda kebunɔ tɔ nun, amaa kanin kebunɔ manɲa bire, Mosesi man tɔwe ye bee biti ba be gyii lbwaare kiseepu. ¹⁵ Nu asɔn mu i lee kaapu tɔ danbirasa. lbwaare oseepu pɔpwe ku ba, nu ɔ du fee Mekisedeki. ¹⁶ Nu ɔ ba waa lbwaare oseepu yege ɔ man lu Lewi kɔnaana

mu to, amaa lbwaare waa mu oseepu bola mu nkpa mu nu i su olon nu i man su okaa. ¹⁷ Lu fee Asinkyan yilesa mu i towe lu mu su ye, “Fu i gye lbwaare oseepu kakpaa, fee okpa kulon mu nu Mekisedeki kyina o gye mu.”

¹⁸ Kanin su didaa nbara mu nu ba buu mu bire, ba yege imo yila ikaa su, lu fee i man bulon nu i man su tonoo. ¹⁹ Lu fee Mosesi nbara man taale waa kuto kumaa lwe lbwaare kebiti su kyeekeye. Amaa nbunbu an su tamaa danbirasa mu nu an bola su an nin an tiri lbwaare.

²⁰ Kuto mu nu ki bila ki tii su i gye ye, lbwaare bo ntan kiseepu pupwe numu su. Yege bamu nu ba ba waa lbwaare aseepu mu kpini, lbwaare man bo ntan sa bamu.

²¹ Amaa Yesu bire maa ba waa lbwaare oseepu mu, lbwaare bo ntan tii su, nu o towe mu ye,

“Me Onyirpe lbwaare n bo ntan,

nu n mee ye n kyeege me nfeere,

fu i gye oseepu kakpaa.”

²² Lu lbwaare ntan numu su mu, Yesu i ba waa omu nu o yile katowe kyula mu nu lbwaare waa anaa mu nsana mu to, nu ki buron ki kyo kididaa mu.

²³ Kumu nu ki bila ki tii su i gye ye, bamu nu ba gyankpaa gyii lbwaare kiseepu mu ba kyo gaa. Lu fee nu oku kan wu yege mu kusun mu, o pupwe u ba ee yii mu ayaa to. ²⁴ Amaa lu kanan mu nu Yesu maa te nkpa to kakpaa su mu, ee gyii lbwaare kiseepu mu nu ki man su okaa. ²⁵ Imo su Yesu i taale molige bamu nu ba bola mu su ba lbwaare ase mu kakpaa, lu fee o te nkpa to kakpaa nu o yile to ee kole lbwaare ee sa bamu.

²⁶ Nu Yesu i gye lbwaare Oseepu bilisa ase mu nu o dagaa sa ane a maa nye. Nu mu i bola lbwaare ansi, nu mu n-yu su man su alibi ku, nu o man su ineesi ku, nu o man du fee alibi awaapu, nu lbwaare diyaa mu susu o kyo okumaa numu mu aye. ²⁷ Nu Yesu man du fee lbwaare Aseepu abilisa banban mu nu bee gyankpaa bee lee bamu n-yu su alibi saraga kake kumaa, poyi nu bee lee asa n-yu su alibi saraga mu. Amaa Yesu bire man waa kanin, o taa mu mu n-yu lee saraga sa alibi awaapu kulu kolon.

²⁸ Mosesi nbara kikaapu mu su mu, asa mu nu ba be gyii lbwaare kiseepu bilisa mu kpini ba gye bamu nu ba man taale ktaa bamu n-yu kyeekeye. Amaa Mosesi nbara mu kumaa mu, lbwaare bo ntan lee mu-Bii ba waa Oseepu bilisa ase mu nu o du kyeekeye naa fuu okaa.

8

Oseepu bilisa Yesu Krisito i biya katowe kyula pupwe

¹ Nbuunbu asin mu nu an towe fale kpini mu i gye ye, an su lbwaare oseepu bilisa ase mu nu o te lbwaare kuwura-gya lala mu gyisa su susu.

² Nu ee sun kiseepu kusun opula kyirekyirekpa kikyirekyire mu to, nu ki gye tanti kubuu gbaa-gbaa mu nu ki bu susu mu. Nu Onyirpe lbwaare gbaa-gbaa i yii kumu, man gye nyumisa.

³ Bee lee lbwaare oseepu bilisa ase kumaa numu ye o baa o su nkee ye atobwaaya kolon ee sa lbwaare. Imo su i dagaa fee ane oseepu bilisa ase Krisito numu gbaa maa nye kuto ku taa lonjo sa lbwaare. ⁴ Nu o dun o bu kase su nun, naafoo o mee ye o baa o gye lbwaare oseepu kpini-kpini. Lu fee bamu nu bee gyii lbwaare aseepu mu, ba wula ba bu to bee lee saraga fee kanan mu nu Mosesi nbara mu i kaapu mu. ⁵ Nu kase su lbwaare aseepu kusun mu gye susu lee mu keduli nun, man gye kumu gbaa-gbaa nun.

Kanun su saŋa mu nu Mosesi ii biti o yii lbwaare tantu kubuu mu, lbwaare da mu kumu to tawe mu ye, “Ku su, ke fu yii mi osunkpa tantu kubuu mu kyeekeye fee kanan mu nu n kaapu fu kubu mu su mu.” ⁶ Amaa Yesu gyii kiseepu kusun mu nu ki burɔn gaa ki kyɔ lbwaare aseepu banban mu lee. Nu katowe kyula pupwe mu nu Yesu waa yila anaa lbwaare nsana mu gbaa, ki burɔn ki kyɔ kididaa mu, nu ki bila ki su kokolo kida danbirasa ki kyɔ kididaa mu.

⁷ Fee nu katowe kyula didaa mu nu lbwaare waa maa asa nsana, nu ki daa ki du kyeekeye nun, naafɔɔ ɪ man tiri sa lbwaare fee ɔ bila waa kinyɔsapu mu. ⁸ Amaa ɔnyirpe lbwaare wu alibi lu asa mu su, nu ɔ tawe ye,

“Saŋa ku ii biti ɔ ba ke me, ɔnyirpe lbwaare
n biti n waa katowe kyula pupwe
maa Israyi abi
ye Gyiwu abi nsana.

⁹ Nu ki mee ye ki baa ki du fee katowe kyula
mu nu n maa bamu naana ana a kyina waa mu,
saŋa mu nu n kitaa bamu abaa to,
gyankpaa bamu lee bamu lu Egyipiti mu.

Lu fee ba maa man gyii kesintin lu me katowe kyula mu to su mu,
n pale me kamaa sa bamu.

¹⁰ Nke mu nu ii biti ɪ ba fale to mu, inumu ɪ gye
katowe kyula mu nu n biti n waa maa Israyi abi nsana.

N biti n taa me nbara waa bamu nfeere to,
ke n kyurɔɔ umu waa bamu nkɔ to.

N biti n baa n gye bamu lbwaare,
ke ba baa ba gye me asa.

¹¹ Nu ɔku ɪ gye ɔku man bila ye ɔ kaapu mu tomaa
abee mu-nyi mu-bii tawe mu ye, ‘Bu ɔnyirpe lbwaare.’

Lu fee ɔkumaa numu ii biti ɔ ba bu me
lu nbii su naa fu abulisa su.

¹² N biti n taa bamu alibi kee bamu,
ke n man bila nyinji bamu alibi kake aku.

Me, ɔnyirpe lbwaare n tawe kanu.”

¹³ Nu lbwaare maa tawe lu katowe kyula pupwe mu su mu, ɪ kaapu fee katowe kyula gyankpaasa mu ki waa kididaa. Nu kuto kumaa mu nu ki ba waa kididaa, nu ki man su kyaare mu, kii biti ki ba fɔyɪ.

9

Kabwaare-sun kase su

¹ Kanun su katowe kyula gyankpaasa mu nu lbwaare waa maa asa nsana mu, ki su umu kabwaare-sun nbara ye tantu kubuu opula kyirekyirekpa mu nu ki bu kase su mu. ² Nu ba taa kitaa lala sutasa barige kumu to ipula inyo. Opula gyankpaasa mu to nu bee tu ye Opula Kyirekyire nu kumu to nu fitila ɔgyagakpa ye teeburi ye bodobodo mu nu ba taa sa lbwaare mu bu. ³ Nu kitaa mu kamaa ɪ gye opula nyɔsapu mu nu bee tu ye Opula Kyirekyirekpa Kikyirekyire. ⁴ Nu tɔto nu suwa kaswu mu nu bee tuwa ato liifensa kumu su, ye katowe kyula kidakaa mu nu ba taa suwa nyale kumu mu bu. Kidakaa manja to nu suwa bonburon mu nu ki su “Mana” agyito mu nu lbwaare sa bamu naana ana ofuli su mu bu. Nu Aron kikpebi mu nu ki porɔge afatee bunboli, ye abuu panpasan anyɔ mu

nɔ Mosesi kyurɔɔ lbwaare nbara kudu mu gyaga su mu bu. ⁵ Nɔ ba waa ato anyo* aku mu nɔ ba su atee ba gyan kidakaa mu su, nɔ u kaapu fee lbwaare bu tutɔ. Ba yaase bamu atee bun kidakaa mu obunkpa nɔ bee tu tutɔ ye Opula mu nɔ lbwaare su alibi ee kee. Amaa an mee taale lee asin numu kpini kase sa fane nbunbu numu kokolon-kolon.

⁶ Fale nɔ ba waa kuto kumaa numu yila, ke lbwaare asepu mu bee loo tanti opula kyirekyirekpa mu to kake kumaa bee waa bamu kiseepu kusun awaasa. ⁷ Amaa, amɔɔ lbwaare Oseepu bilisa ase mu nkun ii loo Opula Kyirekyirekpa Kikyirekyire mu to. Nɔ kesu kumaa to mu, ee loo tuto kulu kolon nɔ. Nɔ atɔbwaaya nkalan nɔ ɔ su ee loo tuto, nɔ ee taa kole mu gbaa-gbaa kumu su alibi ye alibi mu nɔ mu asa ba waa yege ba man nyi ye i gye alibi mu. ⁸ Bola inumu su mu, Kayaayu Kyirekyire mu i lee kaapu fee sana mu nɔ tanti kubuu lala gyankpaasa mu maa san ɔ yile fale bire, okpa mu man pɔta bugi kpee Opula kyirekyirekpa Kikyirekyire mu to. ⁹ Inumu i gye asin kaapusa sa ane mu nɔ an te ndaga kakyina numu to. I kaapu fee nkee mu nɔ ba taa biya lbwaare, ye atɔbwaaya mu nɔ ba taa lonɔ sa lbwaare gbaa mu, i mee taale yege asa mu nɔ bee sun mu mu, bamu nfeere i bu fee lbwaare taa bamu alibi kee bamu. ¹⁰ Imu nɔ bee waa mu kpini mu i gye ikisii lu agyito kigyii ye ato nuusa su ye ato kifwu ye n-yu su kigye. Inumu i gye ansi su awaasa nbara mu nɔ bee waa naa fu sana mu nɔ lbwaare biya kabwaare-sun pupwe katowe kyula pupwe mu to.

Krisito abi kpini i gye kayi-wɔle kolon

¹¹ Amaa Krisito ba fee lbwaare Oseepu bilisa ase sa ato danbirasa mu nɔ i bu to nbunbu fale. Nɔ o loo tanti kubuu lala mu nɔ ki dagaa, nɔ ki gye kɔkpare, nɔ i man gye nyimisa i yii kumu, nɔ ki man gye dulinjaa numu to lee mu. ¹² Krisito maa loo tanti kubuu Opula Kyirekyirekpa Kikyirekyire mu to mu kulu kolon kakpaa mu, ɔ man taa nbwe ye unaate nkalan loo naa waa kolonɔ. Amaa ɔ taa mu gbaa-gbaa mu nkalan loo nɔ naa ka alibi kuko ke a nye kamolige mu nɔ ki su nkpa kakpaa. ¹³ Didaa lee mu bire nbwe ye unaate nkalan, ye naate kadanba mu nɔ ba tuwa mu nso nɔ ba su bee nmate bamu nɔ ba waa ineesi mu su, ke i kaapu fee ba nye bamu n-yu su kifwu. Nɔ inumu i kan taale fwu bamu n-yu su ineesi mu, ¹⁴ kanin bire, Krisito nkalan mu nɔ i bola Kayaayu mu nɔ ki su nkpa kakpaa su mu, nɔ ɔ taa mu gbaa-gbaa n-yu waa kolonɔ kpare sa lbwaare mu, nene su nɔ mu nkalan mana i mee taale fwu ane nfeere lu awaasa libi mu nɔ i su ane ii kpee lewu to mu? Inumu ii biti i yege ke a nye sun lbwaare mu nɔ te nkpa to mu kakpaa.

¹⁵ Kpali inumu su mu, Krisito i gye omu nɔ ɔ yile asa ye lbwaare nsana sa katowe kyula pupwe mu nɔ lbwaare waa mu, ke i yege bamu nɔ lbwaare tu bamu mu, ba ba nye mu kusee mu nɔ ɔ da mu kokolo su sa bamu mu kakpaa. Inumu ii biti i waa nɔ, lu fee Krisito taa mu n-yu sa lewu nɔ ɔ ka bamu mu nɔ ba waa alibi katowe kyula gyankpaasa mu to mu kuko.

¹⁶ Fee nɔ ɔsa ku kan waa katowe yila lu mu kapatyiye su mu, i tiri fee ɔsa mana maa wu nɔn pɔyi ke i sun kusun. ¹⁷ Lu fee katowe yilasa mee taale waa kusun yege ɔsa mu nɔ ɔ waa kumu mu, san ɔ te nkpa to, amɔɔ o wu nɔn pɔyi ke i waa kusun. ¹⁸ Inumu su nɔ halu katowe kyula gyankpaasa mu gbaa nɔ nkalan i man kyeege wurige mu, i mee sun kusun. ¹⁹ Lu fee

* 9:5 9:5 Bee tu ato numu ye Kyerabim.

saŋa mu nu Mosesi lee lbwaare nbara mu kpini towe asa mu, koto mu nu i dagaa ba waa mu, o taa unaate ye nbwe nkalan buga ye nkyu. Nu o taa kebula pipee taa nmina ye afatee,[†] nu o taa nyo nkalan ye nkyu mu to taa nmate-nmate nbara owole mu ye asa mu kpini su. ²⁰ Nu o towe ye, “Nkalan numu u kaapu katowe kyula mu nu lbwaare waa fane mu nsana, nu o sa fane kono ye fan buu.” ²¹ Kanin okpa kulon manja su nu Mosesi taa nkalan mu nmate-nmate lbwaare tanti kubuu lala ye kabwaare-sun ato waasa mu nu ba su bee sun lbwaare mu kpini su. ²² Imu su fu ku mu, Mosesi Nbara saŋa mu, atobwaaya nkalan nu ba su bee fwu ineesi. Nu nkalan i man kyeege mu, lbwaare mee ye o taa alibi kee.

²³ Imu su nu kase su tanti kubuu mu, ye ato kumaa mu nu i bu imu to mu, nu i yile sa susu gbaa-gbaa lee mu, i tiri fee ba maa taa nkalan fwu imu. Amaa susu gbaa-gbaa lee mu, i dagaa ba maa taa nkalan mu nu i kyoo atobwaaya lee mu fwu imu. ²⁴ Imu su Krisito man loo kabwaare-sunkpa opula kyurekyure mu nu asa ba taa bamu abaa waa mu to, nu ki gye susu lee kigbaa-gbaa mu keduli. Amaa o loo susu lee kigbaa-gbaa mu to naa yile ane ayaa to lbwaare ansi to nbunbu. ²⁵ Nu Krisito man taa mu n-yu ee loo susu Opula Kyurekyurekpa Kikyurekyure kesu kumaa, fee kanan mu nu lbwaare Osepu bulsa ase u taa atobwaaya nkalan ee loo Opula Kyurekyurekpa Kikyurekyure mu to kilu kulon kesu kumaa numu mu. ²⁶ Kanin bire, naafoo Krisito ii biti o ba ee gyii aworufo kesu kumaa lu koo saŋa mu nu lbwaare two dulinyaa mu. Amaa nbunbu dulinyaa maa kpee kumu laalaalowe mu, o ba taa mu gbaa-gbaa n-yu waa kolonjo kilu kulon lee alibi kappaa. ²⁷ Fee kanan mu nu i de sa daadimaadi kumaa numu ye o wu kilu kulon, ke mu lewu kamaa mu, lbwaare o gyii mu asin. ²⁸ Okpa kulon manja su nu Krisito ba wu kilu kulon kappaa, ke o lee asa gaalaagaa alibi. Nu ee biti o bwii ba kinyosapu, yege i man gye alibi kulee su nu ee ba. Amaa ee biti o ba molige bamu nu ba kusla bee gyoo mu mu.

10

Krisito taa mu n-yu lee saraga kilu kulon kappaa

¹ Mosesi nbara mu man gye kesintin ato mu nu i bu kamaa u ba mu gbaa-gbaa, amaa i gye imu keduli nun. Lu fale su mu atobwaaya saraga kolonjo kulon mu nu bee waa kesu-kesu kanan mu nu nbara mu u kaapu mu, mee taale waa asa mu nu bee sun lbwaare mu kyeekyee naa lwe.

² Fee nu atobwaaya saraga kolonjo i din taale fwu asa mu nu bee sun lbwaare, lu bamu alibi to kilu kulon mu, naafoo ba din yege saraga kulee, yege ba man bila fe nfeere fee ba gyii alibi kupwe. ³ Amaa kanin atobwaaya saraga kolonjo manja ii nyinji asa mu kesu kumaa bamu alibi mu nu bee waa. ⁴ Lu fee anaa-nyin ye nbwe nkalan i mee taale lee alibi.

⁵ Imu su saŋa mu nu Krisito u ba dulinyaa to mu o towe lbwaare ye, “Fu mee biti atobwaaya saraga kulee ye ato kekee, amaa fu sa me nyimisa kayu-wole ye n ba taa lee saraga.

⁶ Nu atobwaaya mu nu bee tuwa fu kaswu su bee lee saraga, ye alibi kitaale kee saraga kulee mu bire, i mee bola fu ansi.”

[†] 9:19 9:19 Bee tu kanin afatee numu ye hisopi.

7 Tuto nu n towe ye, “Ibwaare, me ndee! N ba nin ke n ba waa fu kebiti fee kanan mu nu ba kyuroo me n-yu su asin waa Asinkyan yilasa mu to mu.”

8 Nu o daa ki towe Ibwaare ye, “Fu mee biti atobwaaya saraga kulee ye ato kekee, umaa atobwaaya mu nu bee tuwa fu kaswu su bee lee saraga, ye alibi kntaa kee saraga kulee mu, i mee bola fu ansi” (umee mu gbaa mu, umu nu Mosesi nbara mu i kaapu fee ba waa). 9 Tuto nu Krisito bila bwii towe ye, “Ibwaare me ndee! N ba nin ke n ba waa fu kebiti.” Imu su Ibwaare yege atobwaaya saraga kulee mu tub, nu o taa Krisito saraga kulee mu ba yii ayaa to. 10 Lu fee Yesu Krisito maa waa kuto mu nu ki gye Ibwaare kebiti su mu, fee maa taa mu gbaa-gbaa n-yu lee saraga kilu kulon kakpaa su mu, o lonjo ane kpini yila sa Ibwaare.

11 Ibwaare Oseepu kumaa numu yile ee waa mu kabwaare-sun asun kake kumaa, nu sara kumaa ee lee isaraga kulon manja, yege i mee taale lee asa alibi. 12 Amaa Krisito bure, taa mu n-yu lee saraga kilu kulon sa alibi kakpaa, nu o naa kyina Ibwaare kntaa gyisa su. 13 Taa lu kanun sara manja mu, o sii o te o gyoo fee Ibwaare o taa mu don ana waa mu ayaa kase. 14 Lu fee saraga kulon mu nu o taa mu n-yu lee su mu, o lonjo bamu nu o fwu bamu lu alibi to mu yila sa Ibwaare kyeekyee kakpaa.

15 Nu Kayaayu Kyirekyure mu gbaa ii gyii asin numu kesintin kaapu ane, fee kanan mu nu Ibwaare gyankpaa towe ane ye,

16 “Nke mu nu ii biti i ba mu,
katowe kyula numu nu n biti n waa maa bamu nsana.
Me, Ibwaare i towe kanun.

N biti n taa me nbara waa bamu nkolo to
ke n kyuroo umu waa bamu nfeere to.”

17 Nu o bwii kyaga su ye,
“N mee bila ye n nyinji bamu alibi mu nu ba waa
ye kanan mu nu ba foyi okpa nbara mu to mu kakaaku.”

18 Imu su Ibwaare maa taa asa alibi kee bamu fale bure, i man bila i tiri fee ba kpah alibi su lee saraga. Fan yege an nye nkolo yile Ibwaare ansi to. 19 Imu su mi-nyi mu-bii ana akoolé-gyipu, lu Yesu nkalan mu nu o kyeege worige mu su mu, an su okpa fee an taale loo opula Kyirekyurekpa Kikyirekyure mu to Ibwaare ansi to. 20 An taale faa kntaa kunsu mu su, lu fee Yesu i taa mu gbaa-gbaa kayi-wule bugi okpa pupwe mu nu ki sa nkpa mu, sa ane. 21 Nu a maa su Ibwaare Oseepu kpare mu nu ee ki Ibwaare kkpaaara asa su mu, 22 fan yege a nin tiri Ibwaare. Fan yege a taa kokolo fuuli ye koolé-gyii mu nu ki man su kamoolé-gyii, ye nfeere mu nu i kaapu ye Ibwaare taa ane alibi kee ane, ye ane kayi-wule mu nu ba taa nkyu kyirekyure fwu mu, ba Ibwaare ase. 23 Fan yege a kntaa tamaa asin mu nu an yile su an towe mu to kenken, lu fee Ibwaare mu nu o da mu kokolo su mu, i waa kuto mu nu o towe ye ee biti o waa mu. 24 Fan yege a fe nfeere lu kanan mu nu a towe an waa abaa, ke a kye abaa to, ke a waa adanburasa sa abaa. 25 Fan man yege ke a yege kityanje buga, fee kanan mu nu aku ba mee gyanje bee buga mu, amaa fan yege a waa abaa aniya to, fee fan maa ki wu fee Onyiripe Yesu Kake lala mu kii biti ki ba mu ki tiri to.

26 Fee a maa wola bu kesintin asin numu, nu a ki ansi an san an waa alibi bure, saraga kulee sa alibi ku man bila ki bu to. 27 Amaa kuto mu nu ki san i gye ye, kokolo nmaa mu nu ki de kii gyoo Ibwaare kupwe

kubun ye fɔlɔn yen-yen mu nu kii biti ki ba dɔye lbwaare mu don ana mu. ²⁸ Okumaa mu nu o kina Mosesi nbara mu, nu asa anyɔ abee asa asá be gyii kesintin ye ɔsa mu kina kanun nbara mu bire, be mee wu mu kuwee bee moɔ mu nun. ²⁹ Nu kanun bire, bamu nu ba tɔv kɔyaa saale lbwaare mu-bii moɔ de? Kusɔ bute lala ku de sa bamu, fee ba maa man taa lbwaare katowe kyula nkalan mu nu u fwu bamu lu alibi to mu tu sehn, nu ba bila bwii saale Kayaayu Kyirekyire mu nu ku bwaala asa mu? ³⁰ Lu fee an nyi lbwaare maa towe ye, “Me i teela alibi awaapu, Nu me ii biti n bute bamu asu.” Nu o bila bwii towe ye, “Me Onyiripe lbwaare n biti n gyii me asa asu.” ³¹ Kanun su ii biti i baa i gye kufuu fee oku maa tye lbwaare mu nu o bu to kakpa mu kusɔ bute to.

³² Fan nyinji fane nke gyankpaasa mu nu lbwaare bugi fane ansi, nu fan wu mu okpa, nu fan yile to gyii awurɔfo, yege fane abaa i man yoo mu. ³³ Saja ku to moɔ mu, fan nye asebi ye kanyanla asa nsana to, ku moɔ mu, fan kye bamu nu ba nye kanun awurɔfo mu to. ³⁴ Fan su, nu fan yiyee, nu fan sa bamu nu ba kɔtaa bamu tii obu mu su, nu ba maa koole fane npatye gbaa mu, i man ko fane, amaa fane ansi i gyii nun. Lu fee fane gbaa-gbaa fane fen nyi fee fan maa su npatye danburasa mu nu i bu to kakpa susu.

³⁵ Imu su fan man yege fane abaa i yoo, fan yile kɔnyin to kenken. Lu fee lbwaare ii biti o ka fane kuko lala. ³⁶ Fan nye kenyiita yile to ke fan taale waa kutɔ mu nu lbwaare ii biti, ke i yege fan nye kutɔ mu nu o da mu kokolo su ye ee biti o sa fane mu. ³⁷ Fee kanan mu nu Asɔnkyan yilasa mu i towe ye, “I san gberee ke Omɔ nu ee ba mu, o ba. I man bila ye i kyereee.

³⁸ Nu me asa mu nu bamu ukpa i kyiigi lu bamu kikoole-gyii su mu, bee biti ba nye nkpa.
 Amaa omɔ nu o kan bwii kamaa bire,
 o mee ye o bola mi ansi.”

³⁹ Nu an man gye bamu nu bee bwii kamaa nu ba mee nye kamolige mu, amaa an gye bamu nu an koole lbwaare gyii, nu an nye kamolige mu.

11

Adidaapu kikoole lbwaare gyii mu asu

¹ Mne i gye kikoole-gyii? Kikoole-gyii i gye ye an nyi fee an biti a nye ato mu nu an su imu tamaa, nu a mee wu imu ye ane ansi yege i bu to kesintin moɔ. ² Kikoole-gyii numɔ su nu lbwaare ansi i gyii adidaapu mu su.

³ Lu kikoole-gyii su nu an nu kase fee lbwaare mu konɔsa nu o taa tɔv dulinyaa. Imu su ato mu nu a mee wu ye ansi mu, imu nu lbwaare taa waa ato mu nu an wu fale. ⁴ Lu kikoole-gyii su, nu Abeli lee saraga danburasa sa lbwaare, nu i burɔn i kyɔ mu-daa Ken lee mu nu o waa mu. Nu lu mu kikoole-gyii su, nu lbwaare wu mu fee mu ukpa i kyiigi, lu fee lbwaare gbaa-gbaa mu ansi i gyii mu saraga mu su. Lu mu kikoole-gyii numɔ su mu, halu maa wu gbaa mu, mu kikoole-gyii mu ki san ku towe ane ye ane gbaa ane a koole gyii kanun.

⁵ Enoki kikoole lbwaare gyii su mu, nu lbwaare taa mu kpee susu yege o man wu. Nu asa ba man bila wu mu, lu fee lbwaare taa mu lu bamu ansi su kyun. Asɔnkyan yilasa mu i towe ye, pɔyi ke lbwaare o taa Enoki kpee susu mu, o bola lbwaare ansi. ⁶ Amaa okumaa mu nu o mee koole

lbwaare ee gyii mu, o mee taale bola mu ansi. Lu fee okumaa mu nu ee ba lbwaare ase mu, i dagaa o koolle gyii fee lbwaare bu to, nu mu i gye omu nu ee ka bamu nu bee payi ansi bee ku bee biti mu mu koko.

⁷ Nowa koolle lbwaare gyii su mu, sanja mu nu lbwaare da mu kumu to lu ato mu nu i man pita waa mu su mu, o nu sa lbwaare. Nu o sale okuli lala mu nu ki molge maa mu kupaara su abi kpini. Lu mu koolle-gyii numu su mu, o bun dulinyaa kpini kupwe, nu lu mu koolle-gyii su mu, lbwaare tu mu ye ikpa kyiigisa wuya ana mu to oku.

⁸ Abraham koolle lbwaare gyii su mu, sanja mu nu lbwaare tu mu ye o kusu lu katun mu nu o bu mu kpee kase mu nu kii biti ki ba bilini mu kapatye kakaaku mu, o nu sa lbwaare. Nu o kusu ee kpee, yegge o man nyi katun mu ee kpee. ⁹ Lu mu koolle-gyii su mu, maa fuu kase mu nu lbwaare da mu kokolo su sa mu mu, o yii utanti abu kyina to fee ofo. Nu kanin manja su nu mu-bii Isaki, ye mu kanaana-bii Gyekobu mu nu lbwaare da mu kokolo su sa bamu mu, gbaa ba kyina. ¹⁰ Abraham waa kanin lu fee mu ansi u gyan kade lala mu nu lbwaare gbaa-gbaa i kyuroo kumu, nu o yii kumu kase, nu o payi kumu yla kakpaa mu.

¹¹ Sara koolle lbwaare gyii taa tii mu-kuli Abraham lee su, nu ba kuvge kebii. Bamu kpini ba bile, nu Sara gye ogbentipu. Amaa ba koolle gyii fee lbwaare mu nu o da mu kokolo su sa bamu fee ee biti o sa bamu kebii mu, gye kesintin wuya. ¹² Imu su Abraham mu nu o bile kyun su, halu nu o mee bila taale kuvge gbaa mu, kuvge obii-nyinsa, nu mu kunaana ki nye akyo fee susu akyikpebi abee opu kono kikyafa, nu oku mee taale kale bamu.

¹³ Asa numu kpini ba su koolle-gyii sanja mu nu ba te nkpa to halu naa fuu bamu lewu. Nu ba man nye ato mu nu lbwaare da mu kokolo su ye ee biti o sa bamu mu. Ba wu imu kata-kata, nu i waa bamu okon. Nu ba koolle kyula nu ba towe ye, ba gye afo nu ba man gye kase kanumu su asa.

¹⁴ Nu asa mu nu bee towe kanin asin mu, i kaapu nun fee bee ku bee biti bamu gbaa-gbaa bamu aye. ¹⁵ Nu bee daa bee fe nfeere lu osuwale mu nu ba kusu kumu su mu, naafoo ba din nye okpa bwii kpee tuto.

¹⁶ Amaa bee ku bee biti kade lala mu nu ki buron ki kyoo kase su lee numu. Kumu i gye kumu nu ki bu lbwaare ase susu mu. Imu su i man su lbwaare ipeeli sa bamu fee ba maa tu mu ye bamu lbwaare, lu fee o lonjo susu kade lala yila sa bamu.

¹⁷ Lu Abraham koolle-gyii su mu, sanja mu nu lbwaare tubu mu to ku mu, o taa mu-bii Isaki ye o naa lee saraga sa lbwaare. Abraham i gye osa mu nu lbwaare da mu kokolo su sa lu Isaki su mu, amaa nu o kyula fee ee biti o taa mu-bii kulon kpen numu naa lee saraga. ¹⁸ Amaa lbwaare wula towe Abraham ye, "Taa bola fu-bii Isaki su nu fii biti fu nye anaana-bii mu nu n da me kokolo su sa fu mu." ¹⁹ Abraham dan o nyi fee lbwaare i bila taale kyini Isaki lu lewu to. Nu fu ku mu, i du nun fee o wu nun, nu Abraham bwii nye mu, mu abaa to.

²⁰ Lu Isaki koolle-gyii su mu, o waa Gyekobu maa Esawu kusee lu bamu kakaaku kakyina to su.

²¹ Lu Gyekobu koolle-gyii su mu, sanja mu nu ee biti o wu mu, o waa Gyosefu mu-bii ana anyo kusee. O taa mu n-yu kpasa mu kikpebi nu o yu lbwaare.

²² Lu Gyosefu koolle-gyii su mu, sanja mu nu mu lewu tiri to mu, o towe mu asa tsuray abi ye sanja ku i ba bee biti ba lu Egiyipti to. Nu o sa bamu kono ye, bee kan bee lu mu, ba nyini mu awiya su ke ba taa.

23 LU Mosesi akubgepu kikoolo-gyii su mu, saja mu nu ba kubge Mosesi mu, ba taa mu baala lbwaayi isa, lu fee ba wu Mosesi maa poyi odan, yege ba man buu Owura konosa mu gbaa mu i man su bamu kufuu.

24 LU Mosesi kikoolo-gyii su mu, saja mu nu o kusu dan mu o mee biti ba tu mu ye o gye Egiyiti Owura Faro mu-bii kyusa mu-bii. 25 NU o waa mu nfeere fee maa lbwaare asa ba buga gyii awurufo mu, i kyo fee o gyii okon kakyina libi to saja gberere to. 26 Mosesi wu fee i dagaa maa gyii ipeeli lu Omu nu lbwaare lee mu su, i kyo Egiyiti npatye kpare kpini. LU fee mu ansi i gyan kukoka mu nu lbwaare ii biti o ka mu kake kaku mu su. 27 LU kikoolo-gyii su o kusu lu Egiyiti to, yege o man su owura agbu mu nu o su mu kufuu. O kpan mu n-yu yile to lu fee o wu lbwaare mu nu oku mee wu mu mu. 28 LU mu kikoolo-gyii su mu, o yii Kanyane Nbuno kigyii kake mu. Kanin kake manja to nu o yege nu Israyi abi ba taa atobwaaya nkalan nmate-nmate bamu nbuno mu, nu i yege nbii gyankpaasa omooapu mu man nye mata bamu.

29 LU Israyi abi kikoolo-gyii su nu ba nate Opu Pipere mu to faa fee kase wlesa su. Amaa Egiyiti abi ba maa kpan bamu n-yu ye ba waa kanin mu, nkyu mu i gyii bamu.

30 LU Israyi abi kikoolo-gyii su nu ba nate kyaaboo Gyeriko kade nke nsuno nu kumu ipore lala mu nu i kyaaboo kade mu i lu tiye.

31 LU okyu gyaga Rahabu kikoolo-gyii su mu, Israyi abi mu nu ba sun bamu ba naa baala ku Gyeriko kade mu, o kitaa bamu kifo. Imu su mee mu bure ba man kyina moo mu buga bamu nu ba waa kusu to olon sa lbwaare mu.

32 MINE asin nu n bila ye n towe tii su? N mee ye n nye saja towe adidaapu asa fee Gideyon maa Baraki ye Samson ye Gyefeta ye Dawidi ye Samuweli ye lbwaare atowepu mu asin tii su. 33 LU bamu kikoolo-gyii su mu, bamu aku ba ko gyii awuragyi lala su, nu bamu aku ba gyii kesintin nate kumu okpa su, nu bamu aku ba nye ato mu nu lbwaare da mu kokolo su sa bamu mu, nu bamu aku moo ba tii birane nno yege ba man taale waa sehn. 34 LU bamu kikoolo-gyii su mu, bamu aku ba dunla fulon yen-yen, nu bamu aku ba lu isakunde lewu to. Bamu aku kapooe ki bilini olon, nu ba waa alubunpu oko to gyii bamu dun ana ndendemande anaakapu su. 35 LU kikoolo-gyii su mu, akyu aku ba nye bamu-nyi mu-bii ana mu nu ba wu, nu ba bwii kyini ba nkpa to. Aku ba nye kanyanla nu ba yile to kina, fee ba mee lu bamu kikoolo-gyii kamaa ke ba nye sile lu lewu to, amaa ba kyula fee bee biti ba wu, ke ba nye kelewu kyini ye nkpa mu nu i buron. 36 LU kikoolo-gyii su mu, asa ba yooli aku nu ba tuje aku, nu ba da aku moo igbee taa bamu naa tii ibu to. 37 LU kikoolo-gyii su mu, asa ba twu aku abuu moo bamu, nu aku moo ba banj bamu to anyo-anyo, nu aku moo ba taa isakunde moo bamu. Aku ba taa nbulupu ye nbwe iwule ba bun, yege ba naa ba naa kitiri to ye awurufo ye kanyanla to. 38 Dulinya numu to asa libi ba man bila dagaa fee ba maa kanin asa manja ba kyina buga. Bamu kikoolo-gyii ki yege nu ba su ba naa bee yaale ifuli su ye abu su, nu bee baala afule ibo to ye kase ibo lala to.

39 Asa banumu kpini ba nye kyin lu bamu lbwaare kikoolo-gyii su, yege bamu oku man nye kutu mu nu lbwaare da mu kokolo su sa bamu mu.

40 lbwaare njmina ato danbirasa mu nu i kyo yila ane, nu ngbaa bamu bee biti ba nye, amaa ba man nye bamu kusun danbirasa mu kukoka, amoo naa fuu saja mu nu an biti a lwe ane kusun poyi ke anaa bamu kpini a naa buga nye kukoka mu kyeekeye.

12

Yesu Krisito nu i dagaa a maa buu

¹ Imu su fee asa damante mu nu ba lee bamu kikoolle-gyii ifuli kaapu, nu ba lee bamu ansi bee ku ane fale su mu, fan yege a lee koto kumaa mu nu kii tii ane okpa, ye ato mu nu u yege nu an tiye alibi to bilen-bilen mu foyi, ke a payi ansi sile kistsile mu nu ki de ane ansi to mu naa fuu okaa.

² Fan yege an baa an ku Yesu. Mu i gye omu nu ane kikoolle-gyii mu ki gyan mu su lu npiili ase, nu mu ii biti o yege a taale yile to naa fuu okaa. Nu o nyi okon mu nu ki de kii gyoo mu su mu, o man taa oyu laasa lewu ye umu ipeeli mu tu sehn. Nu nbunbu o te lbwaare kuwura-gya mu gyisa su. ³ Imu su fan ku kanan mu nu Yesu yile to gyii aworufo alibi awaapu mu nu ba gye mu akisipu mu abaa to, fee kanan mu nu i waa ke fane n-yu i man yoo fane ke fane nkolo i man nyita fane.

⁴ Halu fan maa nyanje ansi fen ko fen tii alibi kuwaa fale gbaa mu, fan man puta ko naa fuu katn mu nu ii biti i sula fane kpee lewu to. ⁵ Fen tan asin mu nu lbwaare towe waa fane fee mu-bii ana mu su? Ba kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to ye,

“Mi-bii, nu Onyiripe lbwaare kan ee bila fu mu, man taa umu waa iwogya asin.

Nu ee kan ee bute fu kosu mu, man yege fu abaa to i yoo.

⁶ Lu fee bamu nu Onyiripe lbwaare ii biti bamu asin mu, bamu nu ee bila,

nu okumaa mu nu o koolle mu fee mu-bii mu, ee bute mu kosu.”

⁷ Fan nye nkolo yile aworufo to fee kibila, lbwaare u waa fane kanin fee mu-bii ana. Lu fee kebii moo nu mu-se mee bila mu? ⁸ Amaa nu fan man kan nye kibila fee kanan mu nu mu-bii kumaa numu u nye mu, kanin bire fan man gye mu gbaa-gbaa mu-bii ana, oko mu-bii ana i gye fane. ⁹ Inumu kpini gbaa mu, an su kase su nfu ase mu nu bee bila ane, yege an su beeree an sa bamu. Nu mine su nu a mee biya ane n-yu kase gaa sa lbwaare Ane-Se, mu nu o bu susu, ke a nye nkpa? ¹⁰ Nu ane kase su ase bee bila ane sana gberese fee kanan mu nu bee ku fee i buron sa bamu mu. Amaa ane kidanbirasa su nu lbwaare u bila ane, ke a nye-nye mu kubaabuto kyirekyire mu. ¹¹ Kibila ku man bu to nu ki bukon. Opula mana to mu u koo nin. Amaa bamu nu ba nu sa kibila mu, u yege nu bamu kakyina to ikpa i kyigi, nu u sa bamu kayu yuuli.

¹² Imu su fan man yege fane abaa a yoo fane, amaa fan kosu yile kirtaa to kinkin. ¹³ Fan yege fane ikpa mu nu fen naa su mu i waa ntintin, ke ayaa ye abaa wusa wuya ana ba man foyi okpa, amaa ba nye olon.

Fan ku su ke a man bwii kamaa

¹⁴ Fan kpan fane n-yu okpa kumaa su, ke fanaa asa kpini fan taale kyina kayu yuuli to, ke fan kyina kakyina mu nu ki man su ineesi. Nu okumaa mu nu o su ineesi mu, o mee ye o wu Onyiripe lbwaare. ¹⁵ Fan baa fan da su ke fane to oko o man pan lbwaare bwaala, ke oko o man ba waa fee oyu bulhisa mu nu ku dan nu ku biya asin nu kii nyita ana gaalaagaa mu. ¹⁶ Fan ku fane n-yu su ye odan, ke fane to oko o man taa kanyin abee kakyu biti kigyagaa waa mu n-yu to. Fan man yege fane to oko o taa lbwaare asin mu tu kyan fee Esawu mu nu lu agyito kulon su, o fe mu kibulisa mu nu o gye kumu kapataye ogyipu mu sa mu-supu. ¹⁷ Imu

kamaa tɔ, fɛɛ kanan mu nu fen nyi mu, saɲa mu nu ee biti fɛɛ mu-se ɔ waa mu kusee mu, ɔ pan kumu ɔ man nye kusee mu. O sii taa ansikyu nu ee biti fɛɛ naafɔɔ umu nu ɔ wula waa yila mu i kyɛge, amaa ɔ man nye umu kanu.

18 Fan nyinji fɛɛ fan man ba Sinayi kibɔ mu ase fɛɛ kanan mu nu Isirayi adidaapu mu ba nin tiri kumu, umaa kumu fulon mu nu u deɛ yen-yen, yege u waa kitentenbiri tumm, nu afuu lala i maa da mu. 19 Nu ba nu kabile lala ku kusu ye obile ku ilawu maa tɔwe bamu asu, nu kufuu ki kɔtaɔ bamu, nu ba kule lbwaare fɛɛ ɔ yege katowe. 20 Lu fɛɛ asa mu ba man taale yile kɔnɔsa mu nu lbwaare sa bamu mu. Kɔnɔsa mu i gye ye, "Halɔ nu kutɔbwaaya gbaa kan mata kibɔ mu, ba tɔu abuu mɔɔ mu." 21 Kesintin tɔ mu, asu mu nu i waa tɔtu mu i waa kufuu gaa, halɔ Mosesi gbaa tɔwe ye, "I waa me kufuu nu me n-yu i kyikyaa me."

22 Amaa fanɛɛ fane bire fan nye ɔkpa ba Siyon kibɔ mu ase nu ki gye susu Gyerusalem, lbwaare mu nu ɔ bu tɔ kɔkpa mu kaɛ lala. Fan ba opula mu nu lbwaare nbɔɔ ngbu-ngbu kensi-gyii ngyanɛ mu tɔ. 23 Nu fan ba lbwaare nbii gyankpaasa mu nu ba kyurɔɔ bamu atu susu. Nu fan ba lbwaare mu nu ɔ gye asa kpini asu ogyipu mu ase. Nu fan ba asa mu nu bamu ikpa i kyiigi nu lbwaare yege nu bamu kala ana ba ba waa kyɛkyɛ mu ase. 24 Nu fan ba Yesu ase, mu i gye ɔmu nu ɔ yile asa ye lbwaare nsana sa katowe kyula pupwe mu nu lbwaare waa mu, nu mu i taa mu nkalan nmate, nu mu nkalan mu u tɔwe asu danbirasa i kyɔ Abeli lɛɛ mu.

25 Fan ku ye ɔdan ke fan man kina lbwaare mu nu ee tɔwe fane mu asu mu. Lu fɛɛ bamu nu ba kina ɔmu nu ɔ tɔwe bamu abwaaresu kase su nfu gbaa mu, ba man taale sile lu kusu bute mu tɔ. Kanu bire, nu an kan kina ɔmu nu ee tɔwe ee lu susu ee sa ane ase kumu mɔɔ de, nene nu an taale sile lu kusu bute mu tɔ? 26 Kanu saɲa maɲa tɔ lbwaare maa tɔwe mu, kase ki gyinyen. Amaa nbunbu bire lbwaare tɔwe yila ye, "Man gye kase nkun nu n biti n bila gyinyen, amaa susu gbaa tii su." 27 Asu mu nu ɔ tɔwe ye "N biti n bila mu," I kaapu fɛɛ atɔ tɔusa mu ii biti i gyinyen ke i lu kyɔn, ke umu nu i mee taale gyinyen mu i sii.

28 Imu su fan yege a taa afwaala lala sa lbwaare fɛɛ a maa nye mu lbwaare kuwura-gyii mu nu ki mee taale gyinyen. Ke a taa kabwaare sile ye beereɛ sun lbwaare, ɔkpa mu nu i bola mu ansi. 29 Lu fɛɛ ane lbwaare gye fulon mu nu ee deɛ kutɔ kumaa ee lbwe.

13

Fan waa atɔ mu nu ii biti i bola lbwaare ansi

1 Fan kyaga su fen biti abaa fɛɛ kinyi-bii Krisito tɔ. 2 Fan nyinji ke fan kɔtaɔ afɔ fane akpaara su, lu fɛɛ aku ba maa waa kanu mu, ba kɔtaɔ lbwaare nbɔɔ kɔfɔ yege ba man da su. 3 Fan nyinji Krisito abii mu nu ba tii bamu obu mu, fɛɛ fan maa tii bamu su obu otiikpa mu. Ke fan nyinji bamu nu bee gyii awurɔfo mu, fɛɛ fane ii gyii kanu awurɔfo maɲa.

4 ɔkumaa numu daga maa taa beereɛ ye kesintin sa kekili, ke ɔku ɔ man lu mu-ka abee mu-kuli kamaa naa de ɔku ase. Lu fɛɛ ɔkumaa mu nu ee waa kanyin ye kakyu biti kigyagaa, ye bamu nu bee lu mu-ka ana abee bamu-kuli ana kamaa mu, lbwaare ii biti ɔ tale bamu. 5 Fan man yege

kufulee biti bansa ki baa ki bu fane kakyina to, nu umu nu fan su mu i kukwe fane. Lu fee lbwaare towe ye,

“Kakaaku n mee ye n yege fane,
nu kakaaku n mee ye n kina fan.”

⁶ Imu su nu an taale a towe ye,
“Nyiripe lbwaare i gye me okyetopu,
n mee ye n baa n su kufuu.

Mune nu nyumisa i taale waa me?”

⁷ Fan nyinji fane agyankpaapu didaa mu nu ba da towe fane abwaaresin mu. Fan yege fane nfeere i baa i gyan kanan mu nu ba kyina kakyina danbirasa mu, ke fan kase bamu kokole-gyii mu to. ⁸ Kanan mu nu Yesu Krisito du ndee mb, kanin nu o du ndaga, nu kanin nu ee biti o baa o du kakpaa.

⁹ Fan man yege akaapu-bi kukwu-kukwu iku i lee fane lu kesintin okpa mu su. Lu fee i buron sa ane fee ane lbwaare kayaayu mu ki sa ane nkolo to obon, nu i man waa fee nbara mu nu i de sa agyito kigyii, fee kanan mu nu aku ba gyii umu nu i man su tonc sa bamu mu. ¹⁰ Saja mu didaa mu, ane Isirayi abi an su lbwaare kaswu mu nu bee lee saraga kumu su, yege lbwaare aseepu mu nu ba bu tanti kubuu lala mu to bee lee saraga mu, ba man su okpa be gyii umu ato.

¹¹ Nu lbwaare oseepu bilisa ase u taa atobwaaya nkalan ee loo Opula Kyirekyirekpa Kikyirekyire mu to ee lee alibi kitaake saraga, amaa atobwaaya mu inun bire bee tuwa umu kanan kade mu nbwama nun. ¹² Imu su Yesu gbaa gyii awurufu kade nbwama, nu o taa mu gbaa-gbaa nkalan fwu asa lu bamu alibi to. ¹³ Kanin su fan yege a lu kpee mu ase kade mu nbwama naa gyii ipeeli mu nu o gyii mu. ¹⁴ Lu fee dulinyaa numu to mu, a man su kade mu nu a biti a kyina kumu to kakpaa, amaa an ku kade mu nu kii biti ki ba mu okpa nun.

¹⁵ Imu su fan yege a bola Yesu su lee saraga yin lbwaare saja kumaa, nu kanin saraga manja i gye umu nu an su ane asin towea an lee lbwaare kitu. ¹⁶ Amaa fan man tan adanbirasa kiwaa su, ke fan baa fen kye abaa to, lu fee fale isaraga umu i bola lbwaare ansi.

¹⁷ Fan nu bamu nu ba gyankpaa fane kabwaare-sun mu to ase, ke fan biya fane n-yu kase sa bamu. Lu fee bamu u ku fane kala ana su kake kumaa, nu lbwaare ii biti o taase bamu lu fane ana su. Nu fan kan nu bamu ase mu, u yege ba sun kusun mu ye kensi-gyii, nu i man gye kanin, bee biti ba taa kokolo nyita waa kusun mu, umee mu i mee ye i kye fane to.

¹⁸ Fan kule kabwaare kule fen sa ane. Nu an koke gyii fee an su nfeere danbirasa, lu fee an biti fee an waa ato mu nu i buron saja kumaa sa lbwaare. ¹⁹ N kule fane gaa fee fan kule kabwaare kule fonfon sa me, ke n nye okpa bwii ba fane ase bilen.

²⁰ lbwaare i gye kayu-yuuli wuya, mu i bola katowe kyula mu nu ki man su okaa mu nkalan su kyinji ane-Nyiripe Yesu Krisito lu lewu to. Yesu i gye nbulupu Okpapu kpare mu. ²¹ Nu nbunbu bire n kule fee lbwaare o sa fane ato danbirasa mu nu ii tiri fane, ke fen taale waa mu kebiti. Ke o bola Yesu Krisito su taa ane waa kutu mu nu u bola mu ansi. Yesu Krisito nu bunyaa gye mu lee kakpaa. Amen.

²² Me tomaa ana Krisito abuuu, n kule fane gaa fee fen nu me asin towe waasa anumu, lu fee owole mu nu n kyuroo n sa fane fale man bunswu.

²³ N biti fεε fen bu fεε ba tigi anε burisa Timoti mu nu ba daa kita a tii obu mu. Nu o kan ba bilen mu, maa mu an biti a ba fane ase.

²⁴ Fan fwaala fane agyankpaapu mu ye Ibwaare asa mu kpini. Krisito abi mu nu ba bu Itali mu gbaa beε fwaala fane.

²⁵ Ibwaare kabwaala ki baa ki bu fane kpini ase. Amen.

Ɔwɔlɛ mɔ nu Gyemisi kyɔrɔɔ naa sa Krisito abuuu

¹ Ɔwɔlɛ numu lu mɛ, Gyemisi mɔ nu n gye Ibwaare maa Ɔnyiripe Yesu Krisito kɔyaaɔlɛ mɔ ase. N sɔ n sa fane Krisito abuuu mɔ nu fan lu Israyi nbuno kudu anyɔ mɔ tɔ mɔ, nu fan yaase tɔ fan bɔ dulinɔyaa tɔ kpini mɔ. N fwaala fane kpini.

*Kɔtɔ tɔ ku ye kɔnye
kɔkɔlɔ yile tɔ*

² Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, kɔtɔ tɔ ku kɔmaa mɔ nu ki kan tu fane mɔ, fan yege fane ansi i gyii. ³ Lu fɛe fan nyi fɛe nu kɔtɔ tɔ ku ki kan tu fane lu fane kɔkɔlɛ-gyii sɔ mɔ, ku yege nu fan taale yile tɔ. ⁴ Fan kɔtaa kanin kɔkɔlɔ ɔsu mɔ kpee ansi tɔ. Nu fan kan waa kanin mɔ, u yege nu fan dan naa fɔv ɔkaa, ke kɔtɔ danbirasa ku ɔ man pan fane. ⁵ Nu fane tɔ ɔku kan ee biti kanyaasin de, ɔ kɔlɛ Ibwaare, ee biti ɔ sa mɔ, lu fɛe Ibwaare u sa asa atɔ kɔkɔlɔ fuuli sɔ yege ɔ man taase kɔnɔ nkyu. ⁶ Amaa fɔ kɔmaa mɔ nu fɔ kan kɔlɛ Ibwaare mɔ, u dagaa fɛe fɔ maa kɔlɛ gyii fɛe ee biti ɔ waa sa fɔ. Man kan waa sika-sika kpini-kpini, lu fɛe ɔkɔmaa mɔ nu ɛe waa sika-sika mɔ, ɔ du nin fɛe ɔpɔ apaa mɔ nu afuu u sɔ umu ii kyenken mɔ. ⁷ Kanin ɔsa maɲa ɔ man fe nfeere fɛe ee biti ɔ nye kɔtɔ ku lu Ɔnyiripe Ibwaare mɔ ase. ⁸ Lu fɛe nfeere nnyɔ-nnyɔ wuya kpini asin a mɛe bɔla Ibwaare ansi.

⁹ Nu Krisito obuupu otiripu ɔ yege u waa mɔ ɔkɔn gaa fɛe Ibwaare maa diyaa mɔ sɔsɔ. Nu ɔkɔmaa mɔ nu ɔ biya mɔ n-yi kase nu asa ba man taa mɔ tu sehn mɔ, ɔ yege mu ansi i gyii kpali fɛe Ibwaare bire ɔ diyaa mɔ kitu sɔsɔ. ¹⁰ Amaa obuupu atɔ wuya ɔ yege mu ansi i gyii fɛe Ibwaare maa biya mɔ kase, lu fɛe ee biti ɔ wu kyɔn fɛe kanan mɔ nu iyu ntɔtɔle danbirasa u mɛe kyɛɛɛɛ nu u kptkpaa mɔ. ¹¹ Kpali fɛe kyɔwe u lu umu sɔ, ke umu afateɛ mɔ u bwu ke ntɔtɔle danbirasa mɔ i nyita. Kanin ɔkpa kulɔn sɔ nu atɔ wuya gbaa ii biti i nyita yege ɔ san ɛe fe umu nfeere kulɔn maɲa.

¹² Ɔkɔmaa mɔ nu ɔ taa kɔkɔlɛ-gyii gyii Sitaane sɔ mɔ, u waa mɔ ɔkɔn. Kpali fɛe ɔkɔmaa mɔ nu ɔ taale gyii Sitaane kɔtɔ tɔ ku sɔ mɔ, ee biti ɔ nye nkpa kakpaa mɔ nu Ibwaare tɔwe yila ye ee biti ɔ taa sa bamu nu bee biti mɔ mɔ.

¹³ Fɔ kɔmaa mɔ nu Sitaane tɔv fɔ tɔ ku de, Man kan tɔwe ye “Ibwaare u tɔv fɔ tɔ ɛɛ ku.” Lu fɛe ɔku mɛe taale tɔv Ibwaare tɔ ku ke ɔ waa alibi, nu mɔɔ mɔ ɔ mɛe tɔv ɔku tɔ ɛɛ ku. ¹⁴ Amaa nu ɔkɔmaa kan nye kɔtɔ tɔ ku mɔ, u lu mɔ kɔkɔlɔ biti libi sɔ, nu u pɔna mɔ ii kpee kɔtɔ tɔ ku tɔ. ¹⁵ Nu kɔkɔlɔ biti libi mɔ kan dan mɔ, ki nye ɔtɔ ke ku kɔuge alibi, nu alibi mɔɔ u kan dan lbwe mɔ, a kɔuge lewu nin.

¹⁶ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana danbirasa, fan man yege ɔku ɔ pɔna fane. ¹⁷ Kɔtɔ danbirasa ye kakeɛ mɔ nu ki bɔrɔn kyɛekyɛe mɔ u lu sɔsɔ nin. Atɔ numu kpini ɛɛ lu Ibwaare mɔ nu ɔ gye fitila kpini mɔ ase. Mɛe mɔ ɔ mɛe kyɛɛge kakaaku, nu kitenenbiri man bɔ mɔ tɔ. ¹⁸ Nu u lu mɔ kɔpɔre

su nin, nu o bola mu kesintin asin mu su nu o sa ane nkpa pupwe, nu o waa ane mu ato tusa to kpini agyankpaapu.

Fan nu ke fan waa

¹⁹ Me-daa ana ye mi-supu ana, fan baa fan nyi unumu. Okumaa numu o nye kokolo ke o nu asin, amaa o man kpaala towe asin, nu o man nye agbu bilen-bilen. ²⁰ Kpalu fee nyumisa agbu i mee yege nu mu ikpa i kyigi fee kanan mu nu lbwaare ii biti mu. ²¹ Imu su fan kntaa fane n-yu lu ineesi kpini to, ye alibi kumaa su ke fan biya fane n-yu kase, koolo abwaaresin mu nu ba duu fane nkolo to mu, ke i moliye fane. ²² Fan man waa asin mu anupu nkun, amaa fan waa umu awaasa, nu man gye kanun mu fan pina fane n-yu nin. ²³ Okumaa mu nu o nu asin mu, nu o man waa umu awaasa mu, o du nin fee osa mu nu o taa digi ku mu ansi to mu. ²⁴ E ku wu mu n-yu ke o kyun, opula mana to mu o tan kanan mu nu o du mu su. ²⁵ Amaa osa kumaa mu nu o taa mu nfeere gyaga okpa mu nu ku man su alibi kpini-kpini, ni ku taale lee asa lu alibi to, nu o man tan su, amaa nu ee buu nu ee waa umu nu ee nu mu, lbwaare ii biti o waa mu kusee.

²⁶ Osa kumaa mu nu o ye o gye obwaare-sunpu danbirasa, yege o mee kntaa mu kanandulu lu mu asin towe sa mu, ee pina mu n-yu nin, nu mu kabwaare-sun ki gye kyan. ²⁷ Kuto mu nu Ose lbwaare ii biti lu kabwaare-sun kyirekyire ye kesintin okpa mu nu ii gyii lbwaare ansi i gye ye, fan ku akulapu ye anmangyi su ye odan, lu bamu aworofu su, ke fan kntaa fane n-yu lu dulinyaa ato karan-karan mu nu ii biti ee waa fane n-yu ineesi to mu.

2

Fan man waa nmege to

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana. Fee fan maa gye Onyiripe Yesu Krisito bunyaa wuya akoolo-gyipu su mu, fan man kan ku daadimaadi ansi to ke fan waa nmege to. ² Fee nu afulee wuya bun ikaale danbirasa nu o waa suwa kepini ba fane nsare to. Nu otiripu gbaa bun ikaale mu nu i man gye danbirasa ba tuto. ³ Nu fan taa beere sa afulee wuya towe mu ye, "Kyina kagya danbirasa numu su," ke fan towe otiripu mo ye, "Yile tuto" abee "Kyina kase tuto." ⁴ Tuto mu, man gye nmege to nu fan biya fane nsana to fale? Nu fan kan waa kanun mu, u kaapu fee fan su nfeere libi fen tale ye oku dagaa o ky o oku.

⁵ Me-daa ana ye mi-supu ana danbirasa, fan nu me ase. Bamu nu dulinyaa numu to bee ku bamu ye ba gye atiripu mu, nu lbwaare u lee bamu ke ba be bilini koolo-gyii ato wuya ana. Lu fee bee biti ba be nye lbwaare kuwura-gyii mu nu o towe yila ye ee biti o taa sa bamu nu ba su kebiti sa mu mu? ⁶ Amaa fen ku atiripu mu kyan. Man gye afulee wuya ana u nyanla fane, nu bee bute fane bee kpee asin igyikpa mu? ⁷ Man gye bamu akulun mana u towe asin boroboro bee gyaga Yesu Krisito kitu mu nu ke su bunyaa nu ku gyan fane su mu?

⁸ Onyiripe nbara mu to kilala mu nu ku bu lbwaare Asinkyan yilasa mu to mu i gye ye, "Biti fu toomaa fee fu n-yu." Nu fan kan buu nbara numu mu, fan waa kuto mu nu ku dagaa numu. ⁹ Amaa nu fan ku asa to waa nmege to bure fan waa alibi numu. lbwaare nbara su mu i bun fane kupwe fee fan gye nbara mu anyitapu. ¹⁰ Osa kumaa mu nu o buu nbara mu kpini, amaa nu ee foyi umu to kukulun gbaa mu, o gyii kupwe umu

kpini-kpini tɔ. ¹¹ Lu fɛɛ lbwaare kɔlɔn mu nu ɔ tɔwe ye, “Man lu fu-ka abɛɛ fu-kuli kamaa” mu, bɔla tɔwe ye, “Man mɔɔ nyumisa.” Nu fu kan fu man lu fu-ka abɛɛ fu kuli kamaa, amaa nu fu mɔɔ nyumisa bire, fu gyii kɔpwɛ nbara mu kpini-kpini tɔ.

¹² Imu sɔ fane atɔwɛsa ye fane awaasa tɔ mu, fan baa fan nyi fɛɛ lbwaare nbara mu nu fan taa sɔ nyɛ fane n-nyu mu, nu bee biti ba taa gyii fane asin. ¹³ Ɔsa kɔmaa mu nu o mee wu asa kɔwɛɛ mu, lbwaare gbaa mɛɛ ye o wu mu kɔwɛɛ. lbwaare kɔwɛɛ kuwu ki nyɛ akɔɔ mu lbwaare katale tɔ.

Kikɔɔle-gyii ye awaasa

¹⁴ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana Krisito abuuu! Mɛnɛ kyaare nu i sɔ fɛɛ ɔku maa tɔwe ye, ɔ sɔ kikɔɔle-gyii, yege ɔ man sɔ kimu awaasa mu, kanɔn kikɔɔle-gyii manja ki taale mɔlɔge mu? ¹⁵ Taa fɛɛ fu wu ɔpɔnyɔn abɛɛ ɔpɔkyu Krisito abuuu mu nu ba man sɔ atɔ bunsɔ ye agyito gyisa. ¹⁶ Kɛ fane tɔ ɔku ɔ tɔwe mu ye, “Nate kɔkɔlo yuuli sɔ kɛ lbwaare ɔ yege fu nɛmɛ.” Amaa fu man sa mu atɔ bunsɔ ye agyito kɛ o gyii. Man gye kikɔɔle-gyii kɔyan numu? ¹⁷ Kanɔn nu i du sa kikɔɔle-gyii. Kikɔɔle-gyii mu nu ki man sɔ awaasa bire ki wu numu.

¹⁸ Amaa ɔku ii biti ɔ tɔwe ye, “Fu sɔ kikɔɔle-gyii, nu mɛɛ mɛ n sɔ awaasa.”

Amaa mɛɛ mɛ n tɔwe ye, “Kaapu mɛ fu kikɔɔle-gyii yege ki man sɔ awaasa.” Kɛ mɛɛ mɛ n taa mɛ awaasa lɛɛ mɛ kikɔɔle-gyii kaapu fu. ¹⁹ Fu kɔɔle gyii fɛɛ lbwaare kɔlɔn ɛɛ bu tɔ. Kesintin nɔn! Nbwu libi gbaa ba kɔɔle gyii kanɔn, yege ba sɔ kufuu bɛɛ kykyaa.

²⁰ Fu, omelensipu numu! Fii biti fɛɛ ba bɔla kaapu fu fɛɛ kikɔɔle-gyii mu nu ki man sɔ awaasa mu ki man sɔ kyaare? ²¹ Mɛnɛ i ba sɔ nu naana Abraham awaasa i bɔla lbwaare ansi? Lu fɛɛ mu awaasa maa de ɔkpa, lu sanja mu nu ɔ taa mu-bii Isaki ɔ naa lɛɛ saraga kaswu kyɛrekyɛre mu sɔ mu. ²² Fu wu fɛɛ mu kikɔɔle-gyii ye mu awaasa kpini i gye kɔkɔlɔn nɔn. Mu awaasa mu ɛɛ yege nu mu kikɔɔle-gyii mu ki naa fuɔ ɔkaa. ²³ lbwaare Asɔnkyan yɔlɔsa mu i ba tɔ kesintin ye, “Abraham kɔɔle lbwaare gyii, kpali mu kikɔɔle-gyii manja sɔ nu lbwaare kɔɔle mu fɛɛ mu ukpa i kyiiigi.” Imu sɔ nu bɛɛ tɔ Abraham ye, “lbwaare mu kyemɛnɛ.” ²⁴ Imu i kaapu fɛɛ lu awaasa sɔ nu lbwaare ii wu fɛɛ nyumisa ukpa kpini i kyiiigi, amaa man gye mu kikɔɔle-gyii nkɔn.

²⁵ Kanɔn nɔn nu ɔkyu Rahabu awaasa i yege nu lbwaare wu fɛɛ mu ukpa i kyiiigi. Lu fɛɛ ɔ kɔta Israyɔl abi mu nu ba sun bamu mu kɔfɔ, nu ɔ kye bamu tɔ nu ba nyɛ ɔkpa pɔpwɛ sɔ sɛle lu Gyeriko kade mu tɔ. ²⁶ Kanan mu nu ɔkala kan man bu n-nyu tɔ, nu ki wu mu, kanɔn nu i du nɔn fɛɛ kikɔɔle-gyii mu nu awaasa gbaa i man tii kimu sɔ mu i wu nɔn.

3

Ɔku mɛɛ ye ɔ taale pɔɔla kanandɔlɔ

¹ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, fan man yege fane gaalaagaa ansi i payi fɛɛ fan ba bilinɔ akaapɔpu. Lu fɛɛ fan nyi fɛɛ anɛ mu nu an kaapu mu, lbwaare katale anɛ sɔ ii biti i baa i bɔlɔn i kyɔ ɔkɔmaa numu lɛɛ. ² Anɛ kpini an taale an fɔyi ukpa, nu ɔsa ku bu tɔ mu nu ɔ mɛɛ fɔyi ɔkpa lu mu atɔwɛsa tɔ mu, o du kyɛkyɛnɛ nɔn, nu ɛɛ taale kun mu n-nyu danbirasa.

³ An sɔ nburiga an waa igbanɛ nɔɔ tɔ nɔn, kanɔn mu nu i waa kɛ ba nu anɛ asɛ kɛ a taale bilinɔa bamu n-nyu kpee katɔn mu nu an biti. ⁴ Fan

yege a bila taa ukoh lala mu nu i kyo gaa, nu afuu bolonsa ii nin umu waa sunkaala. Imu abanye i du pii-pii, nkee apalpu mu bee taale bilinjaa ukoh mu kpee katn kumaa mu nu bee biti. ⁵ Kanun nu kanandulo gbaa gye koto pii nyumisa n-yu to, amaa ki su alala-sin gaa. Bila ku kanan mu nu kifolon-gyi pii ku taale yege nu kpu lala ku dee mu. ⁶ Kanun nu kanandulo gbaa du fee fulon. I du fee kade mu nu alibi i gyii kumu kpini. Nu ki bu nyumisa n-yu to ku waa ato mu nu ee man dagaa. Nu kumu alibi mu akyanjaa nyumisa n-yu kpini nu i nyita mu kakyina to. Nu ku deela fulon lu awurufo fulon yen-yen to sa kumu gbaa-gbaa kumu n-yu.

⁷ Nyumisa u taale poola atobwaaya libi kukwu-kukwu, nu be poola atobwaaya fee nbwiibi ye atobwaaya kpisa ye atobwaaya mu nu ba bu nkyu to kpini. ⁸ Amaa nyumisa ku mee taale poola kanandulo. Ki gye koto libi mu nu nyumisa mee taale kun kumu, nu ki su kubwe.

⁹ Kanandulo manja nu an su an yin Onyiripe ye ane-Se, nu an bila an su an da ane toomaa ana, mu nu lbwaare tsv bamu fee mu keduli su mu oyu. ¹⁰ Kono kulon mu nu ba su bee yin mu, kanun kono kulon manja nu ba su bee da nyumisa oyu. Me-daa ana ye mi-supu ane, i man dagaa i maa ba kanun. ¹¹ Nkyu danbirasa ye nkyu mu nu i du memee kpini i taale lu kitiribo kulon to? ¹² Me-daa ana ye mi-supu ana, figi oyu i taale soyi olifu abi, abee kimango oyu ki taale soyi akutu abee? Kanun okpa kulon manja su nu nkyu danbirasa ye nkyu memee o mee taale lu kitiribo kulon to.

Kanyaasin yiri anyo

¹³ Nu fane to oku su kanyaasin nu ee nu asin kase mu, kanun osa manja o taa mu kakyina danbirasa ye mu awaasa danbirasa ke o biya mu n-yu kase kaapu fee o su kanyaasin. ¹⁴ Amaa nu fan kan fan su kayi basa ye kensi payi libi fane nkolo to, fan man kaapu fane n-yu umu su. Nu i kan ba kanun mu, fan tun antjesa gyaga kesintin mu su. ¹⁵ Kanun kanyaasin manja ki man lu susu nun, amaa ki lu nyumisa to, nu ki gye Sitaane lee, nu ki man gye kyirekyire. ¹⁶ Lu fee katn mu nu kayi basa ye kensi payi libi bu mu, tuto nu sugure-sugure ye alibi kiwaa kpini bu.

¹⁷ Amaa kanyaasin mu nu ki lu susu mu, koto mu nu ki gyankpaa mu i gye fee ki man su ineesi, amaa ku yege nu asa be nye kayi yuuli, ye n-yu kase ki biya, ye kikyemine okon, ye kuwu asa kuwee, ke u soyi abi danbirasa. Kanun kanyaasin manja mu ki man su kimeege to ye antjesa.

¹⁸ Kayi yuuli wuya ana mu nu bee duu kayi yuuli to mu, bamu u kpa adanbirasa bee lu umu to.

4

Fan biya fane n-yu kase sa lbwaare

¹ Mine u biya fane iko ye nluu mu nu fen koo ye abaa fale? Man gye fane nkolo biti libi mu nu u lu fane n-yu to u koo ye fane fale abee? ² Fen biti ato aku, amaa fen mee nye. Imu su fen moo abaa. Fen taa olon su fen biti ato, amaa fen mee nye umu, umu su nu fen koo nluu. Fan maa mee nye, lu fee fen mee kole lbwaare. ³ Fan maa taase nu fen mee nye mu, lu fee fen taase ye nfeere libi, ke fan nye taa waa fane nkolo biti.

⁴ Fane asa gyaga ba numu, fan man nyi fee omu nu o yege dulinyaa to ato ii gyii mu kumu mu, o gye lbwaare okisipu nun. Osa kumaa mu nu o yege dulinyaa to ato ii gyii mu kumu mu, ee bilinji lbwaare okisipu. ⁵ lbwaare Asinkyan yilasa maa towe ye, "Kayaayu Kyirekyire mu nu lbwaare taa

waa ane tɔ mu, ee koo kɔkɔrɔko” mu, fan nyi ye ɔ tɔwe umu kɔyan nin abee? ⁶ Amaa lbwaare kabwaala mu nu ɔ su sa ane mu bulɔn gaa. Fɛe kanan mu nu lbwaare Asunkyan yɔlasa mu ɔ tɔwe ye,

“lbwaare ii tii bamu nu bee kusaa bamu n-yu susu mu okpa,

amaa nu ee taa kabwaala ee sa bamu nu bee biya bamu n-yu kase.”

⁷ Imu su fan taa fane n-yu sa lbwaare ke fan nu mu ase. Fan tii Sitaane okpa ke ɔ sɔle lu fane ase. ⁸ Fan nin tiri lbwaare, ke ngbaa mu o nin tiri fane. Fane alibi awaapu, fan lee fane n-yu lu alibi tɔ. Nfɛere nnyo-nnyo wuya ana, fan lee nfɛere libi lu fane nkolo tɔ. ⁹ Fan bota tɔ, ke fan su, ke fan saawu. Fan kyeege fane umase bilinji kusu, ke fan kyeege fane kensi-gyii bilinji kowee. ¹⁰ Ke fan biya fane n-yu kase sa Onyiripe lbwaare, ke ɔ kusaa fane susu.

¹¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, fan man tɔwe alibi aku lu fane birisa ana su. Lu fɛe, ɔsa kumaa mu nu ee tɔwe alibi lu mu birisa su nu o bun mu kopwe mu, ee kaapu fɛe lbwaare nbara mu ɔ man bɔɔn, nu o bun nbara mu kopwe. Fɛe nu fu bun nbara mu kopwe mu, fu man bila fu gye nbara mu obuupu. Fu bilinji umu kopwe obunpu nin. ¹² lbwaare nkun ɔ gye nbara mu ɔsapu, ye umu ɔtalepu. Mu nkun ee taale mɔhge ke ɔ bila taale nyita asa. Imu su fu ɔ gye anumu nu fu tale fu birisa ana?

Man kaapu fu kayi

lu ɔke su

¹³ Nbunbu, fan nu me ase, fane mu nu fen tɔwe ye, “Ndaga abee ɔke an biti a kpee kade lala ku tɔ naa kyina kesu kulɔn sun kusun ke a bilinji afulele wuya ana.” ¹⁴ Amaa fan man tɔwe kanun, yege fan man nyi ɔke asin ye fane. Lu fɛe fan du nin fɛe ife-kyu. I ba ɔ mee kyeeere nu ɔ nyaa.

¹⁵ Kɔto mu nu ɔ dagaa fan tɔwe mu ɔ gye ye, “Nu lbwaare kan kyula, nu an su nkpa mu an biti n waa fale abee umu.” ¹⁶ Amaa fan dan fen kaapu fane n-yu, yege fen gyeere. N-yu kikaapu ye kikyeeere manja kpini ɔ gye alibi nin. ¹⁷ Imu su ɔsa kumaa mu nu o nyi adanbirasa mu, nu ɔ dagaa maa waa, nu ɔ mee waa umu mu, ɔ waa alibi numu.

5

Kumu tɔ kida sa kumu tɔ

ɔlɔn atɔ wuya ana

¹ Fane atɔ wuya ana, fan nu me ase nbunbu numu. Fan su ke fan saawu kenken lu awɔrɔfo mu nu ii biti ɔ ba fane su mu. ² Fane atɔ mu ɔ gyoo muuri, ke atɔ wesa ba we fane atɔ bunsu kpini. ³ Fane isuwa ye igbiti kpini-kpini ɔ waa nkandira, ke kanun nkandira manja ɔ lee fane alibi kaapu, ke ɔ diyɛ fane kayi-wɔle fɛe fɔlɔn mu. Fan kɔula atɔ gyaga abaa su nke lala lɔwe numu. ⁴ Fan ku, kusun awaapu mu nu ba sun fane asun lu fane ndɔɔ ana tɔ mu, nu fan kina bamu ako kika mu, bee fabule bee sa fane. Bamu nu ba kpa fane adɔɔ-gyito sa fane nu fan kina bamu ako kika mu, bamu kusu manja kpini ɔ loo lbwaare Owura lala mu asu tɔ. ⁵ Fan taa kunye kyina danbirasa ye kensi-gyii kyina dulinyaa tɔ. Nu fan kure waa nfo gyoo fɛe kitɔbwaaya mu nu ɔ dan waa nfo ɔ gyoo kake mɔɔsa mu. ⁶ Fan bun bamu nu bamu ukpa ii kyiiigi kopwe, mɔɔ bamu yege ba man kusɔ yile fane su.

Fan nye kenyiita yile

awɔrɔfo tɔ

⁷ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, fan waa kenyaata yile naa fuɔ ɔnyirɛpe Yesu kɩba saɲa mu. Fan kɩ kanan mu nu ɔɔɔɔɔɔ sɔ kenyaata o gyoo bulayɩ gyankpaasa ye kɩkye bulayɩ ɔ ba da mu ndɔɔ tɔ. Yege ɔ sɔ kenyaata o gyoo mu atɔ-gyisa mu u soyi danbirasa. ⁸ Imu sɔ fane gbaa fane fan nye kenyaata ke fan kɩtaa fane nkɔɔ. Lu fɛɛ ɔnyirɛpe Yesu kibwii ba saɲa mu ki tee tiri tɔ. ⁹ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, fan man pɔwɩ abaa, ke lbwaare ɔ man tale fane. ɔtaleɔɔ mu man bɩla ɔ bu kata, o tee tiri tɔ ye kɩba.

¹⁰ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, fan nyinji lbwaare atɔwɛɔɔ mu nu ba tɔwɛ asɩn ɔnyirɛpe Yesu kɩtu tɔ mu. Fan bɩla kanɩn mu nu ba wu awɔrɔfɔ nu ba nye kenyaata. ¹¹ Bamu nu ba gyii awɔrɔfɔ nu ba nye kɔkɔɔ yile tɔ mu, bamu nu lbwaare u waa kusee. Nu fan nu ɔnyin mu nu bɛɛ tɩ mu ye Gyobu kenyaata mu nu ɔ nye mu awɔrɔfɔ kigyii tɔ, ye kanan mu nu lbwaare waa adanbirasa sa mu kamaa tɔ mu. Inumu u kaapu fɛɛ lbwaare ii su asa sɔ nu ee wu kɔwɛɛ. ¹² Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, mɛ asɩn mu kpini u gye ye, fan man bɔ ntan tɩ susɔ abɛɛ kase abɛɛ kutɔ kɔmaa numu. Fan yege fane kekyula kɩ baa kɩ gye “Eehn,” ke fane kekina kɩ waa “ayee.” Nu fan waa kanɩn mu, lbwaare mɛɛ ye o bun fane kɔɔwɛ.

Kɩkɔɔle-gyii tɔ kabwaare kɔle

¹³ Fane tɔ ɔku kan ee wu awɔrɔfɔ mu, ɔ kɔle lbwaare ke ɔ kye mu tɔ. Fane ɔku bu kensi-gyii tɔ mu, ɔ bu ulɔn yɩn lbwaare. ¹⁴ Nu fane tɔ ɔku kan ɛɛ lɔ mu, ɔ tɩ Krisito abi kɔbu mu abɩsa ke ba ba kɔle kabwaare-kɔle sa mu, ke ba sɔswa mu nɔ ɔnyirɛpe Yesu kɩtu tɔ. ¹⁵ Kabwaare kɔle mu nu kɩ lu kɩkɔɔle-gyii tɔ fale ii biti u yege ɔɔɔɔ mu ɔ nye alanfiya. ɔnyirɛpe mu ii biti ɔ kye mu ke ɔ kɔsaa mu. Nu ɔ kan waa alibi aku gbaa mu, lbwaare ii biti ɔ taa mu alibi kɛɛ mu. ¹⁶ Imu sɔ fan lɛɛ fane alibi tɔwɛ abaa, ke fan kɔle kabwaare-kɔle sa abaa, ke lbwaare ɔ kye fane alo sa fane. ɔsa mu nu mu ukpa i kyiiigi mu, mu kabwaare-kɔle u bugya nu i sun kusun.

¹⁷ ɔnyin mu nu bɛɛ tɩ mu ye Eligya gbaa gye nyimisa nɩn fɛɛ anɛ fale. ɔ kɔle kabwaare-kɔle ye bulayɩ ɔ man da kase sɔ. Nu bulayɩ yile nsu isa ye lbwaayɩ isiye. ¹⁸ Imu kamaa mu, nu ɔ bɩla bwii kɔle kabwaare-kɔle ye bulayɩ ɔ da, nu bulayɩ tigi, nu atɔ duusa u kɔyɩ, nu u soyi abi kɔkyɔ. ¹⁹ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, fɛɛ fane tɔ ɔku kan kina lu kesintin ɔkpa mu sɔ, nu fane tɔ ɔku bwiiyaa mu ba mu, ²⁰ fan nyinji fɛɛ, ɔsa kɔmaa mu nu u bwiiyaa alibi ɔwaaɔɔ lu mu alibi ɔkpa mu sɔ mu, ɔ mɔlɩge alibi ɔwaaɔɔ maɲa mu kala lu lewu tɔ ba nkpa tɔ, ke lbwaare ɔ taa mu alibi mu nu ɔ waa kpini mu kɛɛ mu.

Ɔwɔlɛ gyankpaasa mu nu Pita kyɔrɔɔ naa sa lbwaare asa

Afwaala

¹ Ɔwɔlɛ numu lu me Pita, mu nu n gye Yesu Krisito osunpu mu ase.

N kyɔrɔɔ kumu n sa fane mu nu fan gye lbwaare asa, nu fan yaase to, nu fan gye afo Pontiyu ye Galati ye Kapadosiya ye Asiya ye Bitaniya usɔwɔle su mu. ² Fane nu Ɔse lbwaare wula o nyi kuto kumaa mu nu ɔ waa mu nfeere lu didaa, nu ɔ bola mu Kayaayu su lee fane waa mu gbaa-gbaa mu asa, ke fan ba buu Yesu ke ɔ taa mu nkalan kpayi fane.

N kule lbwaare fee ɔ bwaala fane kukyɔ, ke ɔ sa fane kayi-yuuli.

N yin lbwaare fee maa sa ane tamaa danbirasa

³ An yin ane-Nyiripe Yesu Krisito mu-se lbwaare. Lu fee ee su ane kɔwee gaa, umu su ɔ bola Yesu Krisito kelewu kyini mu su, nu ɔ sa ane nkpa pupwe mu nu i su tamaa mu nu i man su ɔkaa. ⁴ Kanun su an biti an nye lbwaare kapatye mu nu ki mee nyita nu ki mee gyɔɔ nu ki mee kpa su nu i de i gyoo fane susu mu. ⁵ Nu lu fane kukɔle-gyii su mu, lbwaare ɔlon ii kun fane naa fuɔ saɲa mu nu ee biti ɔ lee kamolige mu kaapu kake laalaalɔwe mu. ⁶ Nu halu inumu gbaa mu, fan yege fane ansi i gyii, amaa nbunbu numu bire akoto fen biti fan wu awɔrɔfo gaalaagaa lu asin wuribi kutuɔ to ku to. Fane awɔrɔfo mu nu fan gyii fale mu, i kaala fane kukɔle-gyii to u ku. ⁷ Nu fane awɔrɔfo maɲa i lee fane kukɔle-gyii mu kedubi mu nu ki kyɔ suwa mu kaapu. Halu suwa maa gye kuto nyitasa gbaa mu, ba su fulon bee kaala kumu bee ku kumu kedubi. Inumu su mu i dagaa fee ba kaala fane kukɔle-gyii mu nu ki kyɔ suwa mu ku. Nu fan kan taale yile to bre, fen biti fan nye kiyin ye bunyaa ye beere saɲa mu nu Yesu Krisito ii biti ɔ lee mu n-yi kaapu mu. ⁸ Halu fan maa man wu Yesu gbaa mu, fen biti mu, yege nbunbu gbaa fen mee wu mu, amaa fen kɔle mu fen gyii nu fan nye kensi-gyii mu nu ɔku mee taale kaala, ⁹ lu fee fane kukɔle-gyii i yege nu fen nye tamaa mu nu i gye kamolige sa fane kala ana.

¹⁰ Fale kamolige numu nu lbwaare atɔwepu mu ba ku to taase biti to, nu ba wula towe yila ye lbwaare kabwaala mu gye fane lee. ¹¹ Krisito Kayaayu mu nu i gye lbwaare Kayaayu, nu ki bu lbwaare atɔwepu mu to mu, lee kaapu bamu kanan mu nu i dagaa Krisito awɔrɔfo kigyii ye bunyaa mu nu kii biti ki ba kamaa to. Imu su ba ku to taase biti to saɲa ye kanan mu nu ii biti i ba to. ¹² Nu lbwaare lee kaapu bamu fee asin mu nu ba towe mu i man gye bamu gbaa-gbaa bamu lee, amaa asa mu nu bee biti ba ba kamaa to mu lee. Fane i gye kamaa to abi mu nu fan nu asin numu lu ndaga atɔwepu mu nu ba towe asin danbirasa ba sa fane lu lbwaare Kayaayu mu nu ki lu susu ɔlon to mu. Halu lbwaare nbɔɔ gbaa bee biti ba nu asin mu kase.

Fan baa fan du kyirekyire

¹³ Imu sɔ fan yege fane nfɛere ɪ baa ɪ de ke fan taa sun kusun, ke fan baa fan da sɔ. Fan nye tamaa lu lbwaare kabwaala mu nu ee biti ɔ taa sa fane saɲa mu nu Yesu Krisito ii biti ɔ lee mu n-yu kaapu mu. ¹⁴ Fan waa nbii mu nu bee nu lbwaare ase, ke fan man taa fane n-yu waa ato gyaga mu nu fan daa kyina fan man nyi nu fan waa mu. ¹⁵ Lu fee ɔmu nu ɔ tu fane mu maa du kyirekyire sɔ mu, fane gbaa fane fan baa fan du kyirekyire fane awaasa kpini to. ¹⁶ Lu fee lbwaare ɪ towe mu Asunkyan yilasa mu to ye, “Fan baa fan du kyirekyire, kpali fee n du kyirekyire nu.”

¹⁷ ɪ gye kesintin fee fan tu lbwaare ye ane-se. Mu ɪ gye ɔmu nu ɔ mee ku ansi to pɔyi nu ee tale ɔkumaa numu maa mu awaasa. Kanan sɔ fan taa kakyina mu nu ki sɔ beere kyina dulinyaa to fee afo. ¹⁸ Ye fen nyi fee man gye ato nyitasa fee gbiti abee suwa, nu lbwaare taa ka fane kuko lu fane kakyina gyaga mu nu fan bula lu fane naana ana ase mu. ¹⁹ Amaa ɪ gye Yesu Krisito nkalan kpare mu nu ɪ sɔ ɔgyalin mu, nu ɔ taa ka fane kuko. Krisito du nun fee kabulupu mu nu ɔ man sɔ kulopane abee ineesi ku mu nyu sɔ. ²⁰ Pɔyi ke lbwaare ɪ tɔɔ dulinyaa mu, ɔ wɔla lee Yesu yila fee ɔ be wu mɔlge fane, nu fane sɔ nu ɔ lee mu kaapu saɲa laalaalɔwe numu to. ²¹ Fan bola Yesu sɔ nu fan kɔɔle lbwaare mu nu ɔ kyiɲi mu lu lewu to, nu ɔ bunyaa mu mu gyii. Imu sɔ fane kukɔle-gyii ye fane tamaa ɪ bu lbwaare to.

²² Nu nbunbu fan maa biya fane asɔ kase sa kesintin asin mu nu ɪ fwu fane sɔ, nu ɪ yege nu fan nye kebiti sa fane burisa ana akɔɔle-gyipu mu, fan taa kebiti mu nu ki lu fane nkolo to mu biti abaa. ²³ lbwaare man bola koto mu nu ki mee taale kyina kakpaa mu sɔ kɔɔge fane, amaa ɔ bola mu asin mu nu ɪ bu to kakpaa nu ɪ mee kyeege mu sɔ kɔɔge fane ²⁴ Lu fee asin kyanyilasa mu ɪ towe ye,

Asa kpini be du nun fee afitiri,

nu bamu bunyaa kpini du nun fee afitiri ntɔtɔle.

Afitiri ii wu ke imu ntɔtɔle mu gbaa ɪ kɔkɔpaa tiye,

²⁵ amaa ɔnyirɔpe asin mu bire ɪ bu to kakpaa.

Kanun asin maɲa ɪ gye asin danburasa mu nu ba towe sa fane mu.

2

¹ Imu sɔ fan lee fane n-yu lu alibi ɪkpa kumaa numu sɔ ye npina ye kebunbun ansi ye kayu basa ye kitu kinyita to. ² Fan biti asin danburasa mu fee nbii pupwe mu nu bee ku bee biti kunyapu-kyu mu, ke ɪ yege fan dan fane kamolge mu to naa lɔwe. ³ Lu fee fan maa daa ku nu fen wu fee ɔnyirɔpe adanburasa ɪ burɔn.

lbwaare asa ba

gya abuu mu

nu ɪ sɔ nkpa

⁴ Fan ba ɔnyirɔpe Yesu mu ase. Mu ɪ gye kubuu mu nu ki sɔ nkpa, nu asa ba kina mu, amaa lbwaare lee mu fee mu ɪ bola mu ansi. ⁵ Fane gbaa fane fan gye abuu mu nu ɪ sɔ nkpa, ke fan yege ɔ taa fane pɔyi kabwaare-sunkpa aye. Ke fan bola Yesu Krisito sɔ fan ba waa lbwaare asepu kyirekyire, ke fan lee kayaayu to saraga mu nu ki gyii lbwaare ansi mu sa mu. ⁶ Lu fee lbwaare towe mu Asunkyan yilasa mu to ye, “Fan ku, n sɔ kibɔntɔnbulɔntɔ kubuu kpare mu nu n lee n yii Siyon kibɔ sɔ Gyerusalem kaɔe to.

Nii okumaa mu nu o koolle mu gyii mu, man bu to o gyii ipeeli.”

7 Nii kubuu mu ki dagaa sa fane mu nu fan koolle mu gyii mu, amaa ki man dagaa sa bamu nu ba man koolle mu gyii mu.

“Kubuu mu nu apoyip ba kina mu,
kumu i ba bilini kibontombulonto kubuu tirisa.”

8 Nii o bila towe ye

“Kubuu manja ki yege bamu nu ba man koolle gyii mu bee siti,
nu ki bila ki gye kifole-buu mu nu ki yege nu bee lu tiye.”

Bee siti lu fee ba maa man nu abwaaresin mu, nu kanin nu lbwaare wola nmina yila sa bamu.

9 Amaa fane fane bire fan gye asa mu nu lbwaare lee, nu fan gye mu asepu mu nu bee gyii kuwura, nu fan gye lbwaare osuwole su asa, nu fan bila fan gye mu lbwaare gbaa-gbaa asa. Mu i lee fane lu kitentenbiri to ba mu fitila kpare mu to fee fan ba lee mu awaasa lala mu kaapu. 10 Saja ku to mu fan man gye lbwaare asa, amaa nbunbu bire fan gye lbwaare asa. Saja ku to mu lbwaare man kyina ee wu fane kwee, amaa nbunbu bire o wu fane kwee.

11 Mi-nyi mu-bii ana Krisito to, fan gye afo mu nu fan yaase to loo ndendemande to, n towe n waa fane fee fan lee fane n-yu lu kayi-wole kebiti to mu nu ku ko ye okala mu. 12 Fan taa kakyina danbirasa kyina ye bamu nu ba man koolle Yesu gyii mu, halu nu bee puu fane ye fan gye alibi awaapu gbaa mu, bee biti ba baa bee wu fane awaasa danbirasa, ke ba bunyaa lbwaare kake mu nu ee biti o ba tale asa awaasa mu.

*Fan biya fane n-yu kase
sa alubnpv ye
fane-nyiripe ana*

13 Onyiripe su mu, fan biya fane n-yu kase sa anyimisa alubnpv kumaa numu. Fan biya fane n-yu kase sa owura lala mu nu o gye kumu wuya, 14 ye bamu nu o sun fee ba ba bute bamu nu ba waa alibi mu asu, ke ba yin bamu nu ba waa adanbirasa mu. 15 Inumu nu lbwaare ii biti fee fan taa adanbirasa kiwaa tii asa mu nu ba man nyi sehn okpa yege ba man nye towe amelensi-sin. 16 Fan kyina fee asa mu nu ba gyii bamu n-yu, amaa fan man taa fane n-yu kigyii mu baala waa alibi. Amaa fan kyina fee lbwaare ayaafole. 17 Fan taa beeree sa okumaa numu. Fen biti abaa, fane akoolle-gyipu. Fan stile lbwaare. Fan taa beeree sa Owura lala mu.

18 Kikpaara su ayaafole, fan biya fane n-yu kase sa fane-nyiripe ana ke fan nu bamu ase. Nii i man gye bamu nu ba buron nu ba buroo mu nkun, amaa ye bamu nu bamu amu to i bulun mu gbaa. 19 Fane mu nu fane ansi i de lbwaare kebiti su, nu fan kan yile to gyii ibasa wu aworof yege fan man waa sehn mu, lbwaare ii biti o waa fane kusee. 20 Nii fane to oku kan waa alibi, nu o nye umu kusu bute lu kidaye su nu o taale yile to mu, mine kumu okon nu o nye? Amaa nu fan nye kusu bute lu adanbirasa su nu fan kan yile to gyii aworof lu umu su mu, umu nu lbwaare ii biti o waa fane kusee. 21 Nii inumu su nu lbwaare tu fane, lu fee Krisito gbaa gyii aworof sa fane ke fan waa fee kanan mu nu o waa yila ane mu, kanin su mu fan buu mu ayaa to.

22 “O man waa kilibi ku,
nu npina i man bu mu kon to.”

²³ Saɗa mu nu ba saale mu mu, o man bwiiyaa asebi mu sa. Nu saɗa mu nu o gyii awɔrɔfo mu, o man ɗaala bamu amaa o taa mu n-yu waa omu nu e tale kesintin okpa su mu abaa to. ²⁴ Krisito gbaa-gbaa e kɔle ane alibi sula nu ba mo mu oyu laasa mu su, ke i waa fee ane n-yu i wu sa alibi kiwaa, ke a kyina kakyina mu nu ane ukpa i kyii. Lu Krisito akuyukyuu ilo mu su mu fan nye kkye. ²⁵ Lu fee fan daa fen du fee nbɔɔpɔ foyisa, amaa nbunbu bure fan bwii ba fane Okparɔ mu nu e kun fane kala ana su mu ase.

3

Kekili to asin

¹ Kanun okpa kulɔn maɗa su mu, akyu-kilipu fan biya fane n-yu kase sa fane-kuli ana. Nu fan waa kanun mu fane kibaabɔto danbirasa mu kii biti yege bamu to aku mu nu ba man kɔle lbwaare asin mu gyii mu, ba kyege bamu nfeere ke ba kɔle asin mu gyii. Nu i man bua i tiri fee fan towe asin mu sa bamu. ² Lu fee fane-kuli ana mu, bee biti ba wu fane kakyina danbirasa mu ye beere mu nu fan su sa abwaaresin mu. ³ Nu i man gye n-yu su kulɔɔ fee inyini kinmina ye suwa ato suusa fee uyalagasu ye agbeeleebi abee ataa danbirasa nu fen biti fan taa waa fane n-yu su odan. ⁴ Amaa fan yege fane kibaabɔto mu gbaa-gbaa mu nu ki gye n-yu kibiya kase, ye nfeere kase kide mu, o lee fane odan mu nu i mee nyita kakaaku mu kaapu. Kanun odan numu i bɔla lbwaare ansi. ⁵ Lu fee didaa akyu mu nu bee sun lbwaare nu ba su tamaa mu to mu, kanun okpa numu su nu ba taa waa bamu n-yu odan. Imu i gye fee ba maa biya bamu n-yu kase sa bamu-kuli ana. ⁶ Kanan nu ane naana-kyusa Sara gbaa waa. O nu mu-kuli Abraham ase nu o tu mu ye, "me-nyiripe!" Nu fan kan waa kutɔ mu nu ki burɔn nu fan man su kufuu mu, fan gye Sara anaana-bii.

⁷ Kanun okpa kulɔn maɗa su nu fane anyin gbaa, fan su fane-ka ana su fane kekili to, yege fan da su fee akyu mu ba man bulɔn fee fane anyin. Kanun su fan taa beere sa bamu, lu fee fanaa akyu mu kpini fen biti fan nye lbwaare kabwaala nkpa ato mu kpini kyekyee. Nu fan waa kanun mu, sehn mee ye o tii fane kabwaare-kule okpa.

Kidanbirasa kiwaa ye

Kumu Awɔrɔfo kigyii

⁸ Me asin mu kpini i gye ye, fane akɔle-gyipu mu kpini fan waa kɔno kulɔn ke fan wu abaa kɔwee, ke fan biti abaa fee kenyibi, ke fan waa kidanbirasa sa abaa ke fan biya fane n-yu kase sa abaa. ⁹ Fan man taa alibi ka alibi kuko, ke fan man taa asebi ka teela asebi kuko. Amaa fan kule lbwaare fee o taa kusee ka bamu kuko, lu fee inumu su nu lbwaare tu fane ye fan ba waa, ke fan ba nye mu kusee mu. ¹⁰ Imu su nu Asunkyan yilasa mu i towe ye,

"Okumaa mu nu ee biti kakyina danbirasa ye kensi-gyii,
ke o kyina nkpa to kyere mu,

o man yege ntowe libi ye atintinsa i ba i lu mu kɔno to.

¹¹ Kanun osa maɗa o yege alibi kiwaa ke o waa umu nu i burɔn.

O kpan mu n-yu waa kutɔ mu nu ii biti i biya kayu yuuli, ke o kitaa to danbirasa.

¹² Lu fee lbwaare e ki bamu nu bamu ukpa i kyii mu su,
nu ee nu bamu kɔkole saɗa kumaa.

Amaa bamu nu be waa alibi mu bure, lbwaare bilinjaa mu kamaa sa bamu.”

¹³ FEE nu fane ansi i payi adanbirasa kiwaa su mu, anumu ii biti o waa fane alibi abee? ¹⁴ Halu nu fan kan gyii aworfo gbaa lu kidanbirasa mu nu fan waa su mu, fanaa kumu okon. Fan man sile bamu ke fan man yege fane nkolo n nyita fane. ¹⁵ Amaa fane fane bure fan taa beere lala sa Krisito lu fane nkolo to, ke fan bu fee mu nkun i gye Onyurpe. Saja kumaa numu fan lonjo fane n-yu, ke nu oku ba taase fane tamaa mu nu fan su lu lbwaare to mu, ke fan nye konjo sa mu. ¹⁶ Amaa fan taa bwahn kiwaa ye beere lee bamu nno, ke i yege fane amu to ee saanje fane. Inumu ii biti i yege bamu nu bee towe bee pwu fane lu Krisito to kakyina danbirasa mu nu fan bu kumu to mu, be gyii ipeeli. ¹⁷ FEE nu i gye lbwaare kebiti fee fen gyii aworfo kidanbirasa su mu, i buron i kyo fan maa gyii aworfo alibi su. ¹⁸ Lu fee Krisito gbaa mu nu o maa waa alibi ku mu, wu sa alibi wuya ana. O wu kulu kulun kakpaa sa alibi, ke i lonjo anaa lbwaare nsana. Ba moo mu kayi-wule to, amaa o bwii kyinj kayaayu to ba nkpa to. ¹⁹ Nu o kpee kayaayu to naa towe asin sa n-yaayu mu nu lbwaare ktaa bamu tii yla mu. ²⁰ Nu fale n-yaayu numu i gye bamu nu didaa ba kyina waa kusu to olun sa lbwaare mu. Amaa lbwaare nye kenyiita kyere sa bamu saja mu nu Nowa sale okul lala mu. Inumu kpini to mu, asa kalsa fee asa aburuwa nkun i loo okul mu to nu ba nye kamolige lu nkyu mu to. ²¹ Nowa saja nkyu mu i yle sa lbwaare kekyugye mu nu i molige fane. Inumu i man gye kekyugye mu nu u fwi nyimisa n-yu su ineesi. Amaa lbwaare kekyugye i gye nfeere mu nu u yege nu an nye kokolo su kida sa lbwaare. Nu u molige ane lu Yesu Krisito kelewu kyinj mu su. ²² Yesu bwii kyun susu naa kyina lbwaare gyisa su, nu lbwaare nboo ye susu awuragy ye alulunpu kpini ba bu mu kase.

4

lbwaare mu nu o su nkpa

¹ Lu fee Yesu maa gyii aworfo mu n-yu to su mu, umu su fane gbaa fane fan taa kanun nfeere mu waa fane n-yu olun. Lu fee okumaa mu nu o taa mu n-yu sa aworfo mu, alibi i man bila i su olun mu su. ² Imu su lu ndaga u su ii kpee mu, fan man bila taa fane n-yu waa fane kayi-wule kebiti, amaa fan waa kutu mu nu lbwaare ii biti. ³ Didaa mu fan nyita saja waa ato mu nu bamu nu ba man nyi lbwaare ba waa mu. Fan taa ineesi waa fane n-yu, fan waa kiburkone, ye kata-bu, ye kigyan-gyii ye kibuu libi, ye kibaabuto gyaga ye idakpa kusun. ⁴ Imu su i kyinkyin bamu nu ba man nyi lbwaare mu fee fan man bila fan tii bamu su fen waa kanun kibaabuto gyaga mu. Kanan su ba saale fane. ⁵ Amaa bee biti ba ba lee bamu konjo lu ato libi mu nu ba waa fale sa lbwaare mu nu o tee wula kubla ee gyoo, ke o gyii asa kusa ye alewupu mu asin. ⁶ Kpalu inumu su nu Yesu Krisito naa towe asin danbirasa mu sa alewupu mu. Lewu mu nu ba wu mu, i gye kupwe mu nu lbwaare bun bamu kayi-wule, amaa Yesu asin mu ii biti i yege bamu kala ana ba kyina nkpa to fee kanan mu nu lbwaare bu to mu.

⁷ Ato kumaa numu laalaalwe i tiri to. Imu su fan baa fan da su, ke fan ktaa fane n-yu, ke fan taale kole kabwaare-kule. ⁸ Inumu kpini to mu, fan biti abaa fane nkolo to, lu fee kebiti ku yege nu bee bun ansi bee lu alibi kpini su. ⁹ Ke fan taa kokolo fuuli kool abaa kifo fane akpaara

su, yege fan man kolte. ¹⁰ Ibwaare sa okumaa numu kabwaare-sun to kakee kukwu-kukwu. Nu i dagaa fee okumaa numu maa ku kakee mu nu lbwaare taa sa mu mu su, ke o taa kye mu birisa ana to. ¹¹ Fee nu oku lee i gye asin kitowe mu, o towe umu nu i gye lbwaare asin. Fee nu oku lee i gye o sun asa mu, i dagaa fee o taa olon mu nu lbwaare taa sa mu mu kpini kye to, ke i yege asa ba bola Yesu Krisito su yin lbwaare ato kpini to. Mu lbwaare manja nkun i dagaa ayin-bi ye olon lu nbunbu numu naa fuu sana mu nu i man su okaa. Amen!

Aworɔfo kigyii lu Krisito kibuu su

¹² Mi-nyi mu-bii ana Krisito to, fan man yege i kyinkyin fane fee aworɔfo kutuu to ku mu nu fen wu fale mu, i gye kutu pupwe mu nu ku ba fane su. ¹³ Amaa fan yege fane ansi i gyii fee fan maa gyii Yesu Krisito aworɔfo mu ku. Inumu ii biti i yege fan nye kensi-gyii tii su sana mu nu Yesu ii biti o ba ye mu bunyaa mu. ¹⁴ Nu asa be kan bee saale fane fee fan maa gye Krisito abuuu su mu, kumu okon i gye fane lee. Lu fee lbwaare Kayaayu ye mu bunyaa mu i gyan fane su. ¹⁵ Amaa fan man yege fane to oku o gyii aworɔfo fee o gye asa omooɔɔ abee oyu abee asin libi owaapu abee omu nu ee taa mu konɔ ee waa asa asin to. ¹⁶ Amaa nu fan kan gyii aworɔfo fee fan maa gye Krisito abi su mu, fan man yege i waa fan ipeeli. Amaa fan taa afwaala nkun sa lbwaare fee Krisito kitu ki maa gyan fane su. ¹⁷ Sana mu nu lbwaare ii biti o gyii asa asin mu u fuu. Nu lbwaare ii biti o piili katale mu lu mu asa su. Nu o kan ee biti o piili lu mu asa su fale mu, bamu nu bee kina abwaaresin mu kunu mu, nene nu ii biti i baa i du sa bamu? ¹⁸ Fee kanan mu nu Asinkyan yilasa mu i towe ye, "Fee nu i kan i bulon sa bamu nu bamu ikpa i kyii gi gbaa ba nye kamolge mu,

nene nu ii biti i baa i du sa bamu nu ba man silɛ lbwaare nu bee waa alibi mu?"

¹⁹ Imu su bamu nu bee gyii aworɔfo lbwaare kebiti su mu, ba kyaga su bee waa umu nu i buron, ke ba taa bamu n-yu waa lbwaare mu nu o tuu bamu mu abaa to, lu fee mu u towe asin nu o mee laanje.

5

Kikaapu sa Krisito akoolɛ-gyipu abilisa

¹ Nbuunbu mu, fee kanan mu nu me, Pita gbaa n gye Krisito akoolɛ-gyipu obilisa mu, nu mi ansi i wu kanan mu nu Yesu Krisito wu aworɔfo, nu n biti n nye mu bunyaa mu nu ki biti ki ba lee kaapu mu, n towe n sa fane abilisa mu nu ba bu fane to mu ye, ² n kole fane gaa fee, fan ku lbwaare asa mu nu o taa waa fane abaa to mu su, fee kanan mu nu atobwaaya okpapu u ku atobwaaya su mu. Nu i man gye ye ba nyan fane, amaa fan ku bamu su lu fane nkolo to fee kanan mu nu lbwaare ii biti mu. Fan man waa fee fan su fen biti afulee, amaa fan waa kanu taa su lbwaare. ³ Fan man gyii kuwura bamu nu lbwaare taa ba waa fane abaa to mu su, amaa fan yege fane awaasa i baa i gye bamu ato bulasa. ⁴ Nu fee Okpapu Obilisa mu nu o gye Yesu Krisito mu kan paate lu ba mu, fen biti fan nye mu bunyaa kuwura-woru mu nu ki mee nyita mu.

Kikaapu sa ayaafɔle

⁵ Ɖoo fane ayaafɔle ye abite, kanun maɲa sɔ nu ɪ dagaa fɛɛ fan biya fane n-yu kase sa abɩsa mu. Ke fane kpini fan biya fan n-yu kase sa abaa, lu fɛɛ Asinkyan yɩlɩsa mu ɪ tɔwe ye,

“Ibwaare ii tii bamu nu beɛ kaapu bamu n-yu mu okpa,

amaa ɛɛ taa beɛɛɛ ɛɛ sa bamu nu beɛ biya bamu n-yu kase mu.”

⁶ Imu sɔ fan biya fane n-yu kase sa Olunpu Ibwaare, ke ɔ kusaa fane susu saɲa mu nu ɪ dagaa mu tɔ. ⁷ Fan taa fane asɩn tirisa kpini naa tɔu mu ansi tɔ, lu fɛɛ fane asɩn i tiri mu.

⁸ Fan kɩtaa fane n-yu, yege fan da sɔ. Fane okisipu, Sitaane mu, ɔ naa ɛɛ kyaabɔɔ fɛɛ kuntun mu nu ee biti ɔku ɔ kɩtaa we. ⁹ Fan tii mu okpa, ke fan yɩle fane kɩkɔle-gyii tɔ kenken. Lu fɛɛ fen nyi fɛɛ fane birisa ana akɔle-gyipu mu nu ba bu dulinyaa tɔ katɩn kɔmaa mu gbaa bee wu awɔrɔfɔ kɔlɔn mu nu fen wu fale. ¹⁰ Amaa fan kan gyii awɔrɔfɔ saɲa gberɛɛ kamaa mu, nu fan naa Yesu Krisito fan maa gye kɔkɔlɔn sɔ mu, Ibwaare kabwaala wuya mu nu ɔ tu fane fɛɛ fan ba nye mu bunyaa mu nu ki bu tɔ kakpaa mu, ee biti ɔ kusaa fane yɩle, ke ɔ waa fane gin, ke ɔ waa fane ɔlɔn tɔ, ke fan nye ɔyɩlekpa. ¹¹ Mu Ibwaare ɪ gye ɔlɔn tɔ kpini ɔlɔn wuya lu nbɩnbɩ naa fɔv saɲa mu nu ɪ man sɔ okaa. Amen!

Laalaabwe asɩn

¹² Anɛ birisa Silifanu ɪ kye me tɔ nu n kyɔrɔɔ fane ɔwɔle deɛ nu mu. ɔ gye kesintin ɔkɔle-gyipu. N kyɔrɔɔ n waa fane aniya tɔ, nu n tɔwe n kaapu tɔ fɛɛ unumu ɪ gye Ibwaare kabwaala mu kesintin. Kanun sɔ fan yɩle tɔ kenken.

¹³ Akɔle-gyipu mu nu Ibwaare lɛɛ Babilon fɛɛ kanan mu nu ɔ lɛɛ fane mu, beɛ fwaala fane. Nu me kɩyaafɔle Maki gbaa ɪ fwaala fane. ¹⁴ Fan taa kebiti lala fwaala abaa.

Fane kpini mu nu fan naa Krisito fan gye kɔkɔlɔn mu, fan kyuna ye kayɩ yuuli tɔ.

Ɔwɔlɛ nyɔsapɔ mu nu Pita kyɔrɔɔ naa sa lbwaare asa

Afwaala

¹ Ɔwɔlɛ numɔ lu mɛ Simon Pita, mu nu n gye Yesu Krisito kɔyaafɔlɛ ye osunpu mu ase. N kyɔrɔɔ ɔwɔlɛ numɔ n sɔ n sa fane mu nu fan kɔɔlɛ Yesu Krisito gyii, nu fan nye kɔkɔlɛ-gyii kpare fɛɛ anɛ lɛɛ mu. Kɔkɔlɛ-gyii kɔnumɔ ki lu anɛ lbwaare ye Ɔmɔlɛgɛpɔ Yesu Krisito mu nu mu ukpa i kyiigi.

² Lu fɛɛ fan maa nyi lbwaare ye anɛ-Nyɔrɔpɛ Yesu sɔ mu, n kule fɛɛ fan nye kakyina danbirasa ye kɔkɔlɛ yuuli kɔkyɔ tii sɔ.

Fan dan fane kabwaare-sun tɔ

³ lbwaare ɔlɔn kpare sɔ mu, ɔ sa anɛ kɔtɔ kumaa mu nu ki tiri anɛ ke a taale kyina kakyina danbirasa mu nu i gyii lbwaare ansi lu anɛ kinyi mu nu an nyi lbwaare mu sɔ. Mu i gye ɔmɔ nu ɔ bɔla mu bɔnyaa ye mu keduli danbirasa sɔ tu anɛ. ⁴ Lu fale sɔ mu ɔ sa anɛ kakɛɛ kpare mu nu ɔ da mu kɔkɔlɛ sɔ fɛɛ eɛ biti ɔ sa anɛ mu. Lu kakɛɛ numɔ sɔ mu, an nye taa anɛ n-yu waa mu lbwaare keduli mu tɔ, ke a lɛɛ anɛ n-yu lu nkɔlɛ biti mu nu i gye atɔ gyɔɔsa dulinyaa numɔ tɔ. ⁵ Lu unumɔ sɔ mu fan kpan fane n-yu nye kidanbirasa tii fane kɔkɔlɛ-gyii sɔ, ke fan taa kinyi tii kidanbirasa mu sɔ, ⁶ nu kinyi mu nu fan sɔ mɔɔ mu, fan taa n-yu kɔkɔta tii sɔ, nu n-yu kɔkɔta mɔɔ mu, fan nye kenyiita yilɛ tɔ nu fan nye kenyiita yilɛ tɔ mu, fan nye kabwaare-sun danbirasa. ⁷ Lu kabwaare-sun danbirasa sɔ mu, fan taa kinyi-bii kyina ye abaa, nu kinyi-bii mɔɔ mu, fan biti abaa. ⁸ Fɛɛ nu atɔ numɔ kpini i bɔ fane kakyina tɔ kɔkyɔ mu, u kye fane tɔ. Nu lu fane kinyi anɛ-Nyɔrɔpɛ Yesu Krisito sɔ mu, u yege fan baa fan gye asa mu nu fan sɔ kyaare yege fen waa atɔ mu nu i dagaa. ⁹ Amaa ɔkumaa mu nu ɔ man nye fale atɔ numɔ mu gye gyaatanapɔ nu mu ansi i man ku kata-kata. Nu ɔ tan sɔ fɛɛ Yesu Krisito fwu mu didaa alibi mu nu ɔ kyina waa mu.

¹⁰ Kanɔn sɔ mu, mɛ birisa ana akɔɔlɛ-gyipu fan kpan fane n-yu waa atɔ mu nu u kaapɔ fɛɛ fane nu lbwaare tu nu ɔ lɛɛ. Nu fan kan waa kanɔn mu, fan mɛɛ ye fan siti ke fan lu tiye. ¹¹ Nu fale ɔkpa numɔ sɔ mu, lbwaare ii biti ɔ kɔɔlɛ fane abaa anyɔ anɛ-Nyɔrɔpɛ ye anɛ Ɔmɔlɛgɛpɔ Yesu Krisito sɔsɔ kuwura-gyii mu nu ki man sɔ ɔkaa mu tɔ.

Pita tɔwɛ mu kelewu asɔn

¹² N nyi fɛɛ fan wɔla fan nyi umɔ kpini, nu fan yilɛ kesintin asɔn mu nu fan kɔɔlɛ gyii mu tɔ kenken. Amaa i tiri fɛɛ n bɔla nyinji fane fale atɔ numɔ saɲa kumaa. ¹³ N maa san n tɛ nkpa tɔ fale mu, i dagaa n maa nyinji fane asɔn numɔ n sɔ n da fane n kyinji. ¹⁴ Lu fɛɛ n nyi mɛ nke i man bɔla ɛɛ kyɔ kase sɔ nfu fɛɛ kanaan mu nu anɛ-Nyɔrɔpɛ Yesu Krisito lɛɛ kaapɔ mɛ mu. ¹⁵ Nu n biti n kpan mɛ n-yu ɔkpa kumaa sɔ ke mi lewu kamaa mu, fan taale nyinji atɔ numɔ saɲa kumaa.

¹⁶ Nii a maa tōwe ane-Nyiripe Yesu Krisito olon ye mu kibwii-ba mu asin mu, i man gye atintinsa asirikpan nu an taa tōwe fane asin mu. Amaa ane gbaa-gbaa ane ansi i wu mu bunyaa kpare mu. ¹⁷ Nii sanja mu nu o nye beere ye bunyaa lu Jse lbwaare ase mu an bu toto. Sanja maa nu an nu olonpu lbwaare obule maa tōwe ye “Onim nkon i gye me kokolo to obii bitisa, mu nu o bola mi ansi.” ¹⁸ Ane gbaa-gbaa ane a nu fale obule manja maa lu susu, sanja mu nu an bu Onyiripe Yesu ase, lbwaare kibii mu su mu.

¹⁹ Imu su ane akole-gyipu mu an wu fee asin mu nu lbwaare atowepu ba tōwe yla mu, an kōole imu gyii kesintin. Ke fan kpan fane n-yu kita a imu to ye odan. Lu fee ki du nin fee fitula mu nu ki ki kitentenbiri to, taa naa fuu fee kibwayike ase, sanja mu nu nyenyenuu kikyikpebi (sanbunyu) kii biti ki nhalge fane nkolo to mu. ²⁰ Inumu kpini kamaa mu, i dagaa fan maa nu kase fee, lbwaare asin tōwe yla sa mu, i man gye lbwaare atowepu mu gbaa-gbaa nfeere to asin. ²¹ Lu fee lbwaare asinlee towesa mu, i man lu nyimisa kebitti to nin, amaa Kayaayu Kyirekyire mu i sa bamu, nu ba tōwe abwaaresin mu lu lbwaare ase.

2

Atintinsa abwaaresin akaapupu

¹ Amaa didaa mu antjesa wuya ana ba kyina ba bu Isirayi asa to, nu kanin gbaa nu atintinsa akaapupu bee biti ba baa ba bu fane to. Nu bee biti ba ba kaapu asin mu nu i man gye kesintin yege ii nyita asa mu nu bee buu kanin kikaapu mu. Ke ba kina Onyiripe mu nu o molige bamu, ke bamu kinyita mu ki bwii ba bamu su opula to. ² Lu umu su mu, akole-gyipu mu gaalaagaa bee biti ba buu bamu kibaabuto gyaga numu su. Lu bamu kibaabuto gyaga manja su mu, asa mu nu ba man kōole gyii mu bee biti ba tōwe asin libi gyaga kesintin okpa mu su. ³ Lu kensi payi libi atintinsa akaapupu numu bee biti ba taa kanyaasin okpa su pina fane biti afulee. Amaa bamu otalepu wula waa siriyi lu koo didaa o gyoo bamu. Nu ba mee taale lu lbwaare mu nu o gye bamu onyitapu mu abaa to.

⁴ Fee nu lbwaare maa man yege nboco mu nu ba waa alibi mu kusu kibute, amaa nu o taa bamu tuw waa aworsfo kamande, katn mu nu o njmina bamu waa kitentenbiri obo bunkyinsa to, ba de ba gyoo Kake talesa lala mu. ⁵ Fee nu lbwaare maa man yege didaa abi mu nu ba waa alibi mu kusu kibute, amaa nu o yege nu nkyu n bola gyii kase ye bamu nu ba man nu lbwaare ase mu. Asa mu nu o molige mu i gye Nowa mu nu o tōwe ikpa kyiigisa mu asin, ye asa asuno aku. ⁶ Fee nu lbwaare maa man yege alibi awaapu mu nu ba bu Sodom ye Gomora nde lala mu to kusu bute, amaa o yege fulon dee bamu bilinji ndaara, ke i waa sinkaala sa kamaa to alibi awaapu. ⁷ Nu lbwaare molige Loti mu nu mu ikpa i kyiigi, nu mu kokolo ki nyita mu lu asa mu kibaabuto gyaga ye kumu to olon mu su. ⁸ (Nu Loti gye nyimisa danbirasa mu nu o te alibi awaapu mu to kake kumaa ee wu yege ee nu asin libi mu nu bee waa, nu i yege mu kokolo ki nyita mu nu mu kala sile mu ase.) ⁹ Inumu kpini u kaapu fee lbwaare nyi kanan mu nu ee biti o molige asa mu nu bee nu mu ase lu bamu kutuu to ku to, ke o yege alibi awaapu mu kusu bute yla naa fuu Kake talesa mu ake. ¹⁰ Fonfon bamu nu ba taa bamu n-yu sa kyagagaa abee kokolo biti nu ba man taa lbwaare olon tu sehn mu.

Fale atintinsa akaapupu banumu ba man su kufuu, nu ba yile to bee saale bamu nu lbwaare sa bamu bunyaa mu. ¹¹ Nu halu lbwaare nboco

mu nu ba su olun gaa ba kyo atuntinsa akaapupu anumu gbaa ba mee pwu bunyaa wuya ana mu lbwaare ansi to. ¹² Amaa fale atuntinsa akaapupu anumu awaasa a du nun fee atobwaaya kpensa mu nu ba kouge bamu fee asa ba kntaa ke ba mwo. Ba su asebi bee sa kuto kumaa mu nu be mee nu kase. lbwaare ii biti o mwo bamu fee kanan mu nu asa bee mwo atobwaaya kpensa mu.

¹³ lbwaare ii biti o taa bamu alibi bwii ka bamu ako. Bamu ase mu kilande su alibi kiwaa i gye bamu kayu-wole kensi-gyii. Halu ba maa san ba bu bamu npina ye kigyagaa kigyii ukpa su mu, i gye ipeeli ye naabaa sa bamu fee ba maa ba tii fane su bee gyii mu. ¹⁴ Nu be mee wu okyu bee kyun, nu kiburukoonne kiwaa ii gyii bamu ansi. Be yege bamu nu bamu kikole-gyii ki man bulun mu bee waa alibi. Kuto mu nu ki bola bamu nkolo to i gye kensi payi libi. Inumu su mu, lbwaare ii biti o bute bamu asu. ¹⁵ Nu ba yege okpa kyigisa mu, nu ba foyi naa taa Bewo mu-bii Balaam okpa su. Balaam kyina o gye lbwaare otowepu, nu mu kebiti i gye fee o nye afulee lu alibi kiwaa to. ¹⁶ Amaa mu kuruma mu gya mu. Mu kuruma mu towe mu ase fee nyumisa, nu i tii lbwaare otowepu Balaam abunpu-sin mu okpa.

¹⁷ Fale atuntinsa akaapupu anumu ba du nun fee atiribo mu nu i man su nkyu ye abwaare-wole mu nu afuu a su umu a naa. Bamu nu lbwaare lojokitentenbiri obo bunkyinsa yula. ¹⁸ Ba su alala-sin ntowe mu nu sehn man bu umu to bee kaapu bamu n-yu. Nu ba su kayu-wole kebiti mu nu ki gye kigyagaa bee tuv bamu to bee ku, ke ba nye waa alibi mu nu ba daa kyina bee waa nu ba sile lu umu to mu. ¹⁹ Atuntinsa akaapupu mu ba daa bamu nkolo su sa asa mu ye bee biti ba yege ba nye bamu n-yu, yege bamu gbaa-gbaa bamu ba gye anye sa bamu asun libi. Lu fee nyumisa gye kinye sa kuto kumaa mu nu i gyii mu kumu. ²⁰ Fee ba maa ba bu ane-Nyirpe ye Omolgepu Yesu Krisito, nu ba yege ato mu nu u yege nu nyumisa ee waa alibi kiwaa dulinyaa numu to, nu ba kan bila bwii naa loo umu to mu, u nye bamu su olun i kyo kakyina didaa mu nu ba daa ba bu kumu to mu. ²¹ Naafoo ii biti i baa i buron sa bamu gaa fee ba maa man bu okpa kyigisa mu, i kyo fee ba maa bu kumu, nu ba bila bwii kamaa lu lbwaare nbara kyirekyire mu nu ba taa sa bamu mu su. ²² Imu su i ba kanin sa bamu fee kanan mu nu anasan mu i towe ye, "Gyoono bwii naa taa mu ukpalage gyii" nu "Kuuri mu nu ba gyee mu mu, bwii naa de bilinj kidipoo to" mu, i gye kesintin.

3

Nyirpe Yesu kibwii-ba

Kake mu

¹ Mi-nyi mu-bii ana Krisito to, owole numu i gye me Pita owole nyosapu mu nu n kyuroo n su n sa fane. Nu me iwole mu kpini to mu, n su n nyini fane n da fane n kyini lu fale ato kpini su. ² N biti fee fan nyini asun mu nu lbwaare atowepu kyirekyire mu ba towe yula lu koo didaa, ye ane-Nyirpe ye Omolgepu mu konosa mu nu o taa bola asunpu mu su sa fane mu. ³ Imu nu i gyankpaa umu kpini to mu i gye ye, fan baa fan nyi fee nke laalaalwe mu to mu anmasepu mu nu ba buu bamu kayu-wole kebiti mu bee biti ba ba nmase fane. ⁴ Bee biti ba taase ye, "Ye fan towe ye ee biti o bwii ba, o bu fine? Lu koo saja mu nu ane naana ana ba wu mu, ato kpini i dan san i du nun fee kanan mu nu i du lu saja mu nu lbwaare tuv dulinyaa mu." ⁵ Amaa ba ku ansi nun kina kesintin mana lu

fɛɛ lbwaare kɔnɔ tɔ asin sɔ nu sɔsɔ ye kase ba, nu lbwaare yege kase lu nkyu tɔ, nu nkyu sɔ nu ɔ bola waa kase. ⁶ Nu kanɔn nkyu kulɔn maɲa nu lbwaare taa muuri nyita dɔdaa dulinyaa mu. ⁷ Amaa kanɔn lbwaare kɔnɔ tɔ asin kulɔn maɲa nu ɔ taa kuula nbunbu sɔsɔ ye kase yɩla, nu ɩ de i gyoo fulɔn mu nu lbwaare deela sa kake talesa ɔ taa nyita asa mu nu be mee nu mu ase mu.

⁸ Amaa mi-nyi mu-bii ana Krisito tɔ, fan man tan kutɔ kulɔn numu sɔ. Lu fɛɛ ɔnyurɩpe lbwaare ase bire, kake kulɔn gye mu ase fɛɛ nsu kagbin, nu nsu kagbin mɔɔ gye mu ase fɛɛ kake kulɔn. ⁹ Nu ɔnyurɩpe man sɔ mu asin mu nu ɔ da mu kɔkɔlɔ sɔ tɔwe yɩla mu ɛɛ kpɩ kase fɛɛ kanan mu nu aku be fe mu nfeere mu. Amaa ɔ sɔ kenyiita sa fane, nu ee biti fɛɛ ɔkɔmaa numu ɔ kyɛge mu nfeere lu mu alibi tɔ, lu fɛɛ o mee biti ɔkɔ maa nyita.

¹⁰ Amaa ɔnyurɩpe lbwaare kake mu nu Yesu Krisito ii biti ɔ ba mu ii biti i purigi asa fɛɛ oyu maa ba mu. Ke sɔsɔ ɔ nyaa ye ɔlanba, ke fulɔn ɔ deɛ kutɔ kɔmaa mu nu ki bu sɔsɔ kpini, ke kase ye kutɔ kɔmaa mu nu ki bu kumu sɔ mu ɩ ba ɩ de kɩkpan yege sehn man bu kumu sɔ. ¹¹ Nu fale ɔkpa numu sɔ nu atɔ kpini ii biti i nyita mu, nene asa nu ɩ dagaa fan bila fan du? ɩ dagaa fan kyina kakyina kyirekyire ye kabwaare-sun tɔ. ¹² Lu fɛɛ fan maa ki ɔnyurɩpe lbwaare kɩba mu ɔkpa ye ki ba bilen fale. Kanɔn kake maɲa nu fulɔn ii biti o nyita sɔsɔ atɔ, ke fulɔn mu awulawula ɩ nɔhge kanɔn atɔ maɲa. ¹³ Amaa fɛɛ kanan mu nu lbwaare da mu kɔkɔlɔ sɔ nu ɔ yɩle tɔ mu an ki sɔsɔ pɔpwe ye kase pɔpwe mu nu ɩkpa i kyiigi mu ɔkpa.

¹⁴ Imu sɔ mi-nyi mu-bii ana Krisito tɔ, fɛɛ kanan mu nu fan ki unumu ɔkpa mu, fan kpan fane n-yɩ ke lbwaare ɔ man pwɩ abee o wu alibi aku fane tɔ, ke keyuula ki baa ki bu faa naa mu ase. ¹⁵ Fan baa fan nyi fɛɛ ane-Nyurɩpe lbwaare kenyiita mu nu ɔ sɔ mu, ɩ gye ɔkpa mu nu ɔ sa fane ke fan nye kamɔlɩge, fɛɛ kanan mu nu ane burɩsa ɔkɔɔle-gyipu Pɔɔli kyɔrɔɔ sa fane, fɛɛ kanan mu nu lbwaare sa mu kanyaasin mu. ¹⁶ Nu ɔkpa kulɔn maɲa sɔ nu Pɔɔli kyɔrɔɔ waa mu iwɔle kpini tɔ, ɩ tɔwe asin kulɔn maɲa. Asin aku ɩ bu mu iwɔle mu tɔ nu ɛɛ bulɔn sa kase kunu. Nu ɛɛ yege bamu nu ba man nyi abwaaresin ye bamu nu ba man yɩle kiyaa kulɔn sɔ bee biliɲaa Pɔɔli asin mu, nu kanɔn nu bee biliɲaa lbwaare Asunkyan yɩlasa mu gbaa. Nu bee waa kanɔn mu, bee biti kɔsɔ bute ba sa bamu n-yɩ.

Laalaabwe asin

¹⁷ Imu sɔ mi-nyi mu-bii ana Krisito tɔ, fan maa wɔla fan nyi fale sɔ mu, fan baa fan da sɔ, ke fan man yege bamu nu ba man buu lbwaare nbara mu ba pɩna fane ke fan lu tiye lu fane kɩkɔɔle-gyii mu tɔ. ¹⁸ Amaa fan kyaga sɔ fen dan ane-Nyurɩpe ye ɔmɔlɩgepu Yesu Krisito kabwaala mu tɔ ke fan bu mu danburasa. Mu nu bunyaa gye mu lee ndaga ye sanja kɔmaa numu. Amen!

Ɔwɔle gyankpaasa mu nu Gyɔn kyɔrɔɔ naa sa Krisito abuuɔ

Nkpa Asɔn

¹ An kyɔrɔɔ ɔwɔle numu lu Yesu Krisito mu nu ɔ wɔla ɔ bu to lu npiili ase mu asɔn, an sa fane. An nu mu asɔn toɔwesa, nu an wu mu, nu an taa ane ansi ku mu, nu an taa ane abaa mata mu. Mu ɔ gye asɔn mu nu u sa nkpa mu. ² Yesu mu nu ɔ gye nkpa mu, lee mu n-yɔ ifuli nu an wu mu. Imu su nu an gyii umu kesintin, nu an towe fane lu nkpa kakpaa mu nu ɔ wɔla ɔ bu Ɔse Ibwaare mu ase, nu ɔ ba lee mu n-yɔ ifuli kaapu ane. ³ Asɔn mu nu ane ansi i wu nu an taa ane asu nu mu, umu kibonbon nu an da an sa fane, ke fan ba tii ane su lu kikyemune ɔkon mu nu an su anaa Ɔse Ibwaare ye Mu-Bii Yesu Krisito mu su. ⁴ An kyɔrɔɔ umumu an sa fane nun, ke ane ansi i gyii gaa.

Ibwaare ɔ gye fitila

⁵ Asɔn mu nu an nu lu Yesu ase mu, umu nu an su an towe fane fale, Ibwaare ɔ gye fitila nu kitenenbiri ku man bu mu to kpini-kpini. ⁶ Nu an kan towe ye anaa mu an su kikyemune ɔkon, yege an san an naa kitenenbiri to bire, an pɔna nun lu ane atɔwesa ye ane awaasa su. ⁷ Amaa nu an kan an naa fitila mu to, fee kanan mu nu ɔ bu fitila mu to bire, umee umu an su kikyemune ɔkon ye abaa, ke Mu-Bii Yesu Krisito nkalan mu ee fwu ane lu alibi kumaa numu to.

⁸ Nu an kan towe ye a man su alibi bire, an pɔna ane n-yɔ nun, nu kesintin ku man bu ane to. ⁹ Nu an kan lee ane alibi towe Ibwaare bire, ee biti ɔ taa ane alibi kee ane ke ɔ lonɔ ane lu ukpa libi kumaa numu su, lu fee ɔ su kesintin, nu mu asɔn ii du kyeekeyee. ¹⁰ Nu an kan towe ye an man waa alibi mu, u kaapu fee an tu Ibwaare atɔjesa wuya, nu mu asɔn ɔ man bu ane to.

2

Yesu ane Ɔmoligeɔ

¹ Mi-bii ana danbirasa, n kyɔrɔɔ umumu n sa fane ke fan man nye waa alibi. Amaa nu ane to ɔku kan waa alibi mu, an su ɔmaatapu mu nu ee kule Ɔse mu ee sa ane. Nu mu ɔ gye Yesu Krisito, nu mu ukpa i kyii. ² Mu ɔ gye ɔmu nu ɔ taa mu n-yɔ waa kolonɔ ka ane alibi kukɔ, nu ɔ man gye ane nkun alibi, amaa ɔsa kumaa mu nu ɔ bu dulinyaa to kpini.

³ Nu an kan buu Ibwaare nbara mu nu ɔ sa ane mu, umu ɔ yege a taale da ane nkolo su fee an nyi mu. ⁴ Nu ɔku kan towe ye, "N nyi mu," yege ɔ man buu mu nbara mu, ɔ gye antɔjesa wuya, nu kesintin ku man bu mu to. ⁵ Amaa ɔkumaa mu nu ɔ buu mu asɔn toɔwesa mu, mu ɔ gye ɔsa mu nu ee biti Ibwaare kesintin to kyeekeyee. Inumu fale u yege nu an bu fee an bu Ibwaare ase. ⁶ Ɔkumaa mu nu ee towe ye ɔ gye Ibwaare nyumisa mu, dagaa maa kyina fee kanan mu nu Yesu kyina mu.

Nbara pupwe

⁷ Mɛ kyɛmɛnɛ ana danbirasa, man gye nbara pɔpɔwɛ nu n kyɔrɔɔ n sɔ n biya fanɛ, amaa ɪ gye nbara didaa mu nu fan wɔla nye lu npiili ase saɲa mu nu fan kɔlɛ gyii mu. Nbara didaa numu ɪ gye asun mu nu fan wɔla nu mu. ⁸ Amaa ɔkpa ku sɔ mu, nbara mu nu n kyɔrɔɔ n sa fanɛ fale birɛ gye kɔpɔpɔwɛ nun, nu fanaa Krisito fan lɛɛ kaapu fɛɛ ɪ gye nbara pɔpɔwɛ kesintin. Lu fɛɛ kitenbiri mu ki tɛɛ ku kyɔn, nu kesintin fitila mu tɛɛ wɔla ku ŋalɛ tɔ.

⁹ Nu ɔsa kumaa mu nu ɛɛ tɔwɛ ye, ɔ bu fitila tɔ, yeɛ ee kisi mu tɔmaa Krisito osunpu birɛ, ɔ san ɔ bu kitenbiri tɔ, ba fɔb halu saɲa numu. ¹⁰ Nu ɔsa kumaa mu nu ee biti mu tɔmaa Krisito osunpu mu bu fitila mu tɔ. Nu sehn man bu mu tɔ nu ii biti ɪ yeɛ o siti tiye alibi tɔ. ¹¹ Amaa ɔsa kumaa mu nu ee kisi mu tɔmaa Krisito osunpu mu bu kitenbiri tɔ. Nu ɔ naa kitenbiri tɔ yeɛ o mee nyi katun mu nu ee kpee, lu fɛɛ kitenbiri mu ki waa mu gyaatanapu.

N kyɔrɔɔ n sa Ase

ye Ayaafɔlɛ ye Nbi

¹² Mi-bii ana danbirasa, n kyɔrɔɔ numu n sɔ n sa fanɛ,
lu fɛɛ lbwaare taa fanɛ alibi kɛɛ fanɛ lu Yesu sɔ.

¹³ Ase ana, n kyɔrɔɔ numu n sa fanɛ,

lu fɛɛ fan wɔla fan nyi Yesu Krisito mu nu ɔ wɔla ɔ bu tɔ lu npiili ase mu.

Ayaafɔlɛ, n kyɔrɔɔ numu n sa fanɛ,

lu fɛɛ fan taale gyii Sitaane alibi wuya mu sɔ.

Nbi, n kyɔrɔɔ n sa fanɛ,

lu fɛɛ fan bu ɔsɛ lbwaare mu.

¹⁴ Ase ana, n kyɔrɔɔ numu n sa fanɛ,

lu fɛɛ fan wɔla fan nyi Yesu Krisito mu nu ɔ wɔla ɔ bu tɔ lu npiili ase mu.

Ayaafɔlɛ, n kyɔrɔɔ numu n sa fanɛ,

lu fɛɛ fan bulɔn

nu lbwaare asun mu a bu fanɛ tɔ

nu fan gyii Sitaane alibi wuya mu sɔ.

Fan man biti Dulinya tɔ atɔ

¹⁵ Imu sɔ fan man biti dulinyaa abɛɛ atɔ mu nu a bu dulinyaa tɔ. Nu ɔku kan ee biti dulinyaa mu, ɔ man sɔ kebiti sa ɔsɛ lbwaare. ¹⁶ Kanun sɔ kɔtɔ kumaa mu nu ki bu dulinyaa tɔ fɛɛ kayi-wɔlɛ kɔkɔlɔ biti, atɔ mu nu ansi i wu nu ɛɛ yalaga, ye n-yi kikaapu lu kase sɔ atɔ. Inumu kpini ɪ man lu ɔsɛ mu ase amaa ɪ lu dulinyaa tɔ nun. ¹⁷ Dulinya ye kumaa kumu atɔ mu nu i gyii asa amu kpini ii biti ɛɛ kyɔn, amaa ɔsa mu nu ɛɛ waa lbwaare kɔkɔlɔ biti birɛ ee biti ɔ kyina kakpaa.

Krisito Okisipu

¹⁸ Mi-bii ana, anɛ dulinyaa tɔ kakyina laalaalɔwɛ mu ki fɔb, fɛɛ kanan mu nu fan wɔla nu ye Krisito okisipu mu ii biti ɔ ba mu. Halu nbunbu gbaa Krisito akisipu gaalaagaa ba tɛɛ ba. Inumu ɪ yeɛ nu an bu fɛɛ saɲa mu laalaalɔwɛ ndee. ¹⁹ Krisito akisipu banumu ba lu anɛ tɔ kyɔn, lu fɛɛ ba man gye anɛ asa gbaa-gbaa. Nu ɪ gye fɛɛ ba daa ba gye anɛ asa mu, naafɔɔ ba san ba bu anɛ tɔ. Amaa ba lu anɛ tɔ nun kɛ ɪ nye lɛɛ kaapu fɛɛ bamu ɔku man tii anɛ sɔ.

²⁰ Amaa fanɛ fanɛ bure Krisito sa fanɛ Kayaayu Kyirekyire mu, nu fanɛ kpini fan nyi lbwaare kesintin asɔn mu. ²¹ Man gye ye fan maa man nyi kesintin mu sɔ nu n kyurɔɔ ɔwɔle numu n sa fanɛ, amaa fan nyi kɔmu, lu fɛɛ antɔnɛsa aku a man bu kesintin mu tɔ. ²² Anumu i gye antɔnɛsa wuya mu? Mu i gye ɔmu nu ee kina ye Yesu man gye Krisito (abɛɛ ɔmu nu lbwaare wɔla lɛɛ) mu. Kanun nyumisa manja i gye Krisito okisipu, nu mu ii kina ɔsɛ ye Obii mu. ²³ ɔkɔmaa mu nu ee kina lbwaare mu-bii mu, ee kina ɔsɛ lbwaare mu gbaa, amaa ɔkɔmaa mu nu ɛɛ kɔɔle lbwaare mu-bii mu gyii mu, ɛɛ kɔɔle ɔsɛ lbwaare mu gbaa ee gyii.

²⁴ Kanun sɔ fan yege asɔn mu nu fan wɔla nu lu npiili ase mu i kyina fanɛ tɔ. Nu i kan i tɛ fanɛ tɔ mu, kanun bure fanɛ gbaa fanɛ fen bu ɔsɛ ye Obii mu tɔ. ²⁵ Nu kutɔ mu nu Yesu da mu kɔkɔlɔ sɔ fɛɛ ee biti ɔ sa anɛ i gye nkpa kakpaa mu.

²⁶ N kyurɔɔ umu n sɔ n sa fanɛ lu bamu nu bee biti ba pɔna fanɛ mu sɔ. ²⁷ Amaa fanɛ fanɛ bure Kayaayu Kyirekyire mu nu fan nye lu Krisito ase mu ku bu fanɛ tɔ, nu i man tiri fɛɛ ɔku ɔ bila ba kaapu fanɛ. Kanun Kayaayu Kyirekyire mu nu fan nye mu u kaapu fanɛ kutɔ kɔmaa, nu kanun kutɔ mu nu u kaapu fanɛ mu i gye kesintin, nu npɔna man bu kɔmu tɔ. Nu kanan mu nu ɛɛ kaapu fanɛ mu, fanaa Krisito fan kyina kanun.

An gye lbwaare Mu-Bii ana

²⁸ Kanun sɔ mi-bii ana, fanaa Krisito fan kyina. Ke saɔa mu nu ee biti o bwii ba mu, ke a taale yile tɔ, yege a man sɔ ipeeli mu ansi tɔ.

²⁹ Kanan mu nu fan nyi fɛɛ mu ikpa i kyii gi mu, fan bu fɛɛ ɔkɔmaa mu nu ɛɛ waa atɔ kyii gisa mu, mu i gye lbwaare mu-bii.

3

lbwaare mu-bii ana

¹ Fan ku kanan mu nu lbwaare sɔ kebiti lala sa anɛ, fɛɛ ba tu anɛ ye lbwaare Mu-Bii ana. Nu kanun nu an gye fale. Kanun sɔ nu dulinyaa tɔ abi ba man nyi anɛ, lu fɛɛ ba man nyi lbwaare. ² Mɛ kyemɔne ana danbirasa, nbuɔnbu an gye lbwaare Mu-Bii ana nun. Nu kutɔ mu nu an biti an baa an gye mu i man pɔta lu ifuli. Amaa an nyi fɛɛ nu ɔ kan ba lu ofuli mu, an biti an baa an du fɛɛ mu, lu fɛɛ an biti an wu mu fɛɛ kanan mu nu o du mu. ³ ɔkɔmaa mu nu ɔ sɔ fale tamaa fɛɛ ee biti o wu Yesu mu, ɛɛ waa mu n-yu kyirekyire fɛɛ kanan mu nu Yesu du kyirekyire mu.

⁴ ɔkɔmaa mu nu ɛɛ waa alibi mu, o mee man buu nbara mu, lu fɛɛ alibi kiwaa i gye fɛɛ ɔku maa mee buu nbara mu. ⁵ Amaa fan nyi fɛɛ ɔ ba nun ye ɔ ba lɛɛ anɛ alibi lu anɛ sɔ, nu mu tɔ nu alibi aku i man bu. ⁶ ɔku man bu Yesu tɔ nu ɛɛ kyaga sɔ ɛɛ waa alibi, nu ɔku kan kyaga sɔ ɛɛ waa alibi mu, ɔ man pɔta wu mu, nu ɔ man nyi mu.

⁷ Mi-bii ana danbirasa, fan man yege ɔku ɔ pɔna fanɛ. ɔkɔmaa mu nu ɛɛ waa kutɔ mu nu ku de ɔkpa mu, ɔ gye ɔkpa kyii gisa wuya, fɛɛ kanan mu nu Krisito ikpa i kyii gi mu. ⁸ ɔkɔmaa mu nu ɛɛ waa alibi mu, gye Sitaane lɛɛ nun. Lu fɛɛ Sitaane wɔla ɛɛ waa alibi lu koo npiili ase. Kutɔ mu sɔ nu lbwaare Mu-Bii mu ba mu i gye ye, ɔ baa o be nyita Sitaane kusun nun. ⁹ ɔkɔmaa mu nu lbwaare waa mu Mu-Bii mu, mee kyaga sɔ ɛɛ waa alibi, lu fɛɛ lbwaare awaasa i bu mu tɔ. Imu sɔ ɔ mee taale kyaga sɔ ɛɛ waa alibi, lu fɛɛ lbwaare taa mu waa Mu-bii. ¹⁰ Fale nu an sɔ an bu lbwaare Mu-bii ana ye Sitaane mu-bii ana. ɔkɔmaa mu nu mu ikpa

ɪ man kyiiɪ abɛɛ ɔkɔmaa mu nu o mee biti mu tɔɔmaa mu, ɔ man gye lbwaare Mu-bii.

Fan biti abaa

¹¹ Asɩn mu nu fan nu lu npiili ase mu, ɪ gye fɛɛ a biti abaa. ¹² A man waa fɛɛ Ken mu nu ɔ gye Sitaane lɛɛ nu ɔ moɔ mu-supu mu. Mune ɪ waa su nu ɔ moɔ mu-supu? Lu fɛɛ mu gbaa-gbaa mu awaasa ɪ gye alibi, nu mu-supu ukpa i kyiiɪ.

¹³ Mɛ birisa ana, nu dulinyaa asa ba kan bee kisi fane mu, fan man yege i kyinkyin fane. ¹⁴ An nyi fɛɛ an lu lewu to ba nkpa to, lu fɛɛ an biti ane tɔɔmaa ana. ɔkɔmaa mu nu o mee biti mu birisa mu, ɔ san ɔ bu lewu to. ¹⁵ ɔkɔmaa mu nu ee kisi mu birisa mu gye ɔmoɔɔɔ nu, nu fan nyi ye amɔɔɔɔ maa man su nkpa kakpaa.

¹⁶ Lewu mu nu Krisito wu sa ane mu kaapu ane kanan mu nu lbwaare kebiti ki du. Imu su ɪ dagaa fɛɛ a maa wu sa ane birisa ana. ¹⁷ Nu ɔku kan ɔ su ato gaa nu o wu fɛɛ i tiri mu tɔɔmaa, amaa nu ɔ man wu mu kɔwɛɛ mu, mune ɪ kaapu fɛɛ ɔ su lbwaare kebiti mu kɔkɔlo to? ¹⁸ Mi-bii ana danbirasa, an man taa ntɔwe abɛɛ kɔno to kyan biti abaa, amaa a taa ane awaasa kaapu fɛɛ an biti abaa kesintin to. ¹⁹ Imu nu an biti a bu fɛɛ an bu kesintin ɔkpa mu su. Imu ii biti ɪ yege ke a taale taa kɔkɔlo fuuli a yile lbwaare ansi to. ²⁰ Nu ane nkɔlo ɪ kan bun ane kupwe mu, an nyi fɛɛ lbwaare ɪ kyɔ ane nkɔlo, nu o nyi ane nkɔlo to ɔ kyɔ ane gbaa-gbaa, nu mu i nyi kutɔ kɔmaa numu.

²¹ Mɛ kyemune ana danbirasa, nu ane nkɔlo ɪ man kan bun ane kupwe mu, kanun bure an taale yile to lbwaare ansi to. ²² Ke a nye kutɔ kɔmaa mu nu an taase mu, lu fɛɛ an bu mu nbara, nu an waa umu nu ɪ bɔla mu ansi. ²³ Nu umu ɪ gye mu nbara mu, fɛɛ a kɔle Mu-Bii Yesu Krisito kitu mu gyii, ke a biti abaa fɛɛ kanan mu nu ɔ sa ane kɔno mu. ²⁴ Bamu nu bee nu mu nbara mu, ba maa lbwaare ɪ su kɔno kulɔn, nu lbwaare bu bamu nkɔlo to. Mu Kayaayu Kyurekyure mu nu ɔ taa sa ane mu ɪ kaapu fɛɛ, ɔ bu ane nkɔlo to.

4

Fan tuv n-yaayu to ku

¹ Mɛ kyemune ana, fan man kɔle ɔkɔmaa mu nu ɔ ye ɔ su Kayaayu mu gyii, amaa fan tuv n-yaayu mu to ku fɛɛ ba lu lbwaare ase nun, abɛɛ ba man lu mu ase. Lu fɛɛ antjesa atɔwɛɔ gaalaagaa ba ba dulinyaa to katn kɔmaa. ² Fale nu fen biti fan bu kayaayu mu nu ki gye lbwaare lɛɛ mu. Kayaayu kɔmaa mu nu ku tɔwe ye Yesu Krisito ba bilinji nyumisa ba dulinyaa to mu, ki lu lbwaare ase. ³ Amaa kayaayu kɔmaa mu nu kii kina ye Yesu Krisito man ba bilinji nyumisa mu, ki man lu lbwaare ase. Kanun kayaayu numu ɪ gye Krisito okisipu mu nu fan nu ye ɛɛ ba mu, nu halu ɔ tɛɛ wɔla ɔ bu dulinyaa numu to gbaa.

⁴ Amaa fane, mi-bii ana bure fan gye lbwaare asa, nu fan tee gyii bamu su. Lu fɛɛ lbwaare mu nu ɔ bu fane to mu, kyɔ Sitaane mu nu ɔ bu dulinyaa numu to mu ⁵ Nu kanun asa manja ba gye dulinyaa numu lɛɛ nun, umu su bɛɛ tɔwe umu nu ɪ gye dulinyaa to asɩn mu nun, kanun su dulinyaa asa bee nu bamu ase. ⁶ Aneɛne bure, an gye lbwaare asa nun, nu ɔkɔmaa mu nu o nyi lbwaare mu, ee nu ane ase. Amaa ɔkɔmaa mu nu ɔ man gye lbwaare nyumisa mu, o mee nu ane ase. Imu su fale asɩn numu nu an su an bu kesintin Kayaayu ye antjesa kayaayu. ⁷ Mɛ kyemune ana

danburasa, fan yege a biti abaa, kpali fee kebiti ki hi lbwaare ase nun. Nu okumaa mu nu o su kebiti mu, o gye lbwaare Mu-bii, nu o nyi lbwaare. ⁸ Nu okumaa mu nu o man su kebiti bire, o man nyi lbwaare kpini-kpini, hi fee lbwaare i gye obitipu. ⁹ Fale nu lbwaare lee mu kebiti mu kaapu ane to, fee maa sun Mu-Bii kulon kpen ba dulinyaa to, ke a ba bola mu su nye nkpa. ¹⁰ Inumu i gye kebiti mu, man gye ane ii biti lbwaare, amaa lbwaare bire i su kebiti sa ane, nu o sun Mu-Bii kulon ye, o ba taa mu n-yu waa imata saraga sa ane alibi. ¹¹ Me kyemune ana, fan ki kebiti lala mu nu lbwaare su sa ane, kanin su i dagaa ane gbaa a maa biti abaa. ¹² Oko i gye oko man pu wu lbwaare, amaa nu an kan an biti abaa bire, lbwaare bu ane to, nu mu kebiti mu ki bu ane ase kyekyee.

¹³ lbwaare maa sa ane mu Kayaayu Kyurekyure su, nu an nyi fee an bu mu to nu ngbaa mu bu ane to. ¹⁴ Nu an wu ye ane ansi, nu ana gyii umu kesintin fee ose lbwaare sun Mu-Bii Yesu Krisito ye o ba waa dulinyaa to Omolhepu. ¹⁵ Nu okumaa mu nu o kan bu nu o lee towe ye, Yesu i gye lbwaare Mu-bii mu, lbwaare bu mu to nu ngbaa mu bu lbwaare to. ¹⁶ Nu ane bire an nyi lbwaare kebiti mu nu o su sa ane, nu an taa ane n-yu tuw kumu su mu. lbwaare i gye kebiti. Nu okumaa mu nu o su kebiti mu, o bu lbwaare to, nu lbwaare gbaa bu mu to. ¹⁷ Nu okpa numu su nu kebiti ki lee kaapu ane to kyekyee, nu umu su nu an su tamaa fee kake mu nu lbwaare ii biti o ba tale asa mu, an taale yile to, hi fee dulinyaa numu to mu an du fee mu. ¹⁸ Kufuu ki man bu kebiti to, amaa kebiti mu nu ki du kyekyee, ki gya kufuu ki hi to, hi fee kufuu maa kusu bite ee naa, amaa osa kumaa mu nu o su kufuu mu man du kyekyee kebiti mu to.

¹⁹ An su kebiti sa lbwaare ye asa, hi fee lbwaare i gyankpaa ee biti ane. ²⁰ Nu oko kan towe ye, ee biti lbwaare yege ee kisi mu toomaa bire, o gye antjesa wuya. Nu okumaa mu nu o mee biti mu toomaa mu nu ee wu mu, o mee taale biti lbwaare mu nu o mee wu mu mu. ²¹ Nu nbara numu nu o taa sa ane ye, Okumaa mu nu ee biti lbwaare mu, i dagaa maa biti mu toomaa gbaa.

5

Koole lbwaare mu-bii mu gyii

¹ Okumaa mu nu o koole gyii fee Yesu i gye Krisito (Omu nu lbwaare wola lee) mu, i gye lbwaare Mu-bii nun. Nu okumaa mu nu o su kebiti sa ose mu, su kebiti sa kebii mu gbaa. ² Fale nu an bu fee an biti lbwaare mu-bii ana, fee a maa biti lbwaare nu an buu mu nnosa mu su. ³ Mu nnosa kibuu su, i gye nyumisa maa biti lbwaare, nu mu nnosa mu i man busin. ⁴ Lu fee okumaa mu nu o gye lbwaare Mu-bii mu, i gyii dulinyaa su. Lu ane kikoole-gyii numu su mu, an gyii dulinyaa su. ⁵ Anumu i gyii dulinyaa su? Amoo bamu nu ba kole lbwaare Mu-Bii Yesu gyii mu.

⁶ Yesu i gye omu nu o ba, nu o gyee lbwaare kekyugyee nu o kyeege mu nkalan wurige, man gye lbwaare kekyugyee mu nkon su nu o ba, amaa lbwaare kekyugyee mu ye nkalan kikyeege wurige mu su. Nu Kayaayu mu i lee kaapu, hi fee Kayaayu mu gye kesintin. ⁷ I su ato asa mu nu ee lee Yesu keduli u kaapu ane. ⁸ Imu i gye Kayaayu Kyurekyure mu, ye nkyu, ye nkalan. Fale ato asa anumu u waa ato kulon ⁹ An koole nyumisa asin towea an gyii, amaa lbwaare lee mu gye kikipare, hi fee i gye adanse mu nu o gyii hi Mu-Bii mu su. ¹⁰ Okumaa mu nu o koole Obii mu gyii mu,

kɔɔle asin nɔmɔ waa mɔ kɔkɔɔ tɔ. Amaa ɔkɔmaa mɔ nu ɔ man kɔɔle lbwaare gyii mɔ, kanɔn nyimisa maɲa kaapu fɛe lbwaare gye antɔjesa wuya, lu fɛe ɔ man kɔɔle asin mɔ nu lbwaare tɔwe lu Mu-Bii mɔ sɔ mɔ gyii. ¹¹ Inumɔ ɪ gye asin mɔ ye, lbwaare sa ane nkpa kakpaa, nu kanɔn nkpa kakpaa nɔmɔ bɔ Mu-Bii tɔ nɔn. ¹² ɔkɔmaa mɔ nu ɔ kɔɔle Obii mɔ gyii mɔ sɔ nkpa, amaa ɔkɔmaa mɔ nu ɔ man kɔɔle lbwaare Mu-Bii mɔ gyii mɔ man sɔ nkpa kakpaa nɔmɔ.

Laalaabwe asin

kaapɔsa

¹³ N kyɔrɔɔ ɔwɔle nɔmɔ sa fane mɔ nu fan kɔɔle Yesu gyii fɛe ɔ gye lbwaare Mu-Bii mɔ, ke fan nye bu fɛe fan sɔ nkpa kakpaa ¹⁴ Ato mɔ nu an nyi ane nkɔɔ tɔ ɪ yege nu an bugi ane nkɔɔ tɔ an sa lbwaare mɔ ɪ gye ye, kɔtɔ kɔmaa mɔ nu an kɔle mɔ mɔ, ee nu ane ase ¹⁵ Nu an nye nu an nyi fɛe lbwaare ɪ nu kɔtɔ kɔmaa mɔ nu an kɔle mɔ mɔ, kanɔn birɛ kɔtɔ kɔmaa mɔ nu an kɔle mɔ mɔ, ɛɛ waa ɛɛ sa ane.

¹⁶ Nu fane tɔ ɔkɔ kan wu fɛe mɔ birisa ɪ waa alibi mɔ nu ɪ mee ye ɪ barige maa lbwaare nsana kakpaa mɔ, ɔ kɔle lbwaare sa mɔ. lbwaare ii biri ɔ sa ɔsa mɔ nkpa. Alibi mɔ nu ɪ mee ye ɪ barige nyimisa maa lbwaare nsana mɔ, asin nu n tɔwe. Amaa alibi aku ɪ biya lewu abee ɪ barige nyimisa maa lbwaare nsana, maa gye umɔ kabwaare-kɔle nu n de.

¹⁷ Asin kɔmaa mɔ nu ɪ man bɔrɔn sa lbwaare mɔ gye alibi nɔn. Amaa alibi aku ɪ barige nyimisa maa lbwaare nsana kakpaa nɔn.

¹⁸ An nyi fɛe ɔkɔmaa mɔ nu ba kɔuge mɔ lbwaare tɔ mɔ, mee kyaga sɔ ɛɛ waa alibi. Lu fɛe Krisito mɔ nu ɔ kɔuge mɔ lbwaare tɔ mɔ ii kun kanɔn ɔsa mɔ, nu nyimisa mɔ nu ɔ gye Sitaane lɛɛ mɔ mee taale waa mɔ alibi aku ¹⁹ An nyi fɛe an gye lbwaare Mu-bii ana, nu asa mɔ nu ba bɔ dulinyaa nɔmɔ tɔ kpini ba bɔ alibi awaapu mɔ abaa tɔ. ²⁰ Nu an bila an nyi fɛe lbwaare Mu-Bii mɔ ba kase sɔ, nu ɔ yege nu an nu kɔtɔ kɔmaa nɔmɔ kase, ke ɪ yege a bu ɔmɔ nu ɔ gye lbwaare kesintin mɔ. Aana lbwaare kesintin wuya mɔ an waa kɔkɔɔn, lu fɛe an waa kɔkɔɔn maa Mu-Bii Yesu Krisito mɔ. Mɔ ɪ gye Kesintin lbwaare mɔ nu ɔ gye nkpa kakpaa mɔ.

²¹ Mi-bii ana, fan kɔta fane n-yu lu idakpa mɔ sɔ.

Ɔwɔlɛ nyɔsapɔ mu nu Gyɔn kyɔrɔɔ naa sa danbirasa maa mu-bii ana

¹Ɔwɔlɛ nɔmɔ ɪ lu mɛ, ɔbilisa ase. N kyɔrɔɔ naa sa kibite danbirasa maa mu-bii ana, mu nu n sɔ kebiti kesintin tɔ n sa bamɔ. Nu ɪ man gye mɛ wɔlɛ nkɔn, amaa buga ye bamɔ nu be nyi kesintin mu kpini, ba sɔ kebiti sa faa fu-bii ana. ²Kpalɪ fɛɛ kesintin mu kɪ maa bu anɛ ase mu, kii biti ki sii anɛ ase kakpaa.

³Ɔsɛ lbwaare maa Yesu Krisito, Ɔsɛ mu Mu-Bii mu ba bwaala anɛ, kɛ ba wu anɛ kɔwɛɛ, kɛ ba sa anɛ kayɪ yuuli lu kesintin ye kebiti mu nu kɪ bu anɛ tɔ mu sɔ.

Kesintin ye kebiti asɪn

⁴ɪ waa mɛ ɔkɔn gaa fɛɛ n maa wu fu-bii ana mu tɔ akɔ ba maa naa kesintin ɔkpa sɔ fɛɛ kanan mu nu Ɔsɛ lbwaare mu sa anɛ nnɔsa mu. ⁵ɪmɔ sɔ kibite danbirasa, n tɔwɛ fu fɛɛ fan biti abaa. ɪnɔmɔ ɪ man gye kɔnɔsa pɔpɔwɛ mu nu n kyɔrɔɔ n kyɔnɛ n sa fane, amaa ɪ gye kɔnɔsa mu nu an wɔla nu lu koo asɪn mu npiili ase ye, an biti anɛ abaa. ⁶ɪnɔmɔ ɪ gye kebiti mu fɛɛ, an maa buu lbwaare kɔnɔsa mu. Fɛɛ kanan mu nu fan wɔla nu lii npiili ase mu, ɔ sa anɛ kɔnɔ ye an biti abaa anɛ kakyɪna tɔ.

⁷Asa pɪnapɔ damante akɔ ba wɔla nate dulinyaa tɔ katɪn kɔmaa nɔmɔ, nu ba man kɔɔlɛ gyii fɛɛ Yesu Krisito ba dulinyaa tɔ fɛɛ nyɪmɪsa kayɪ-wɔlɛ tɔ. Kanɪn asa nɔmɔ tɔ ɔkɔmaa gye ɔpɪnapɔ ye Krisito okisipu nɪn. ⁸ɪmɔ sɔ fan baa fan da sɔ kɛ fan man pan kɔtɔ mu nu fan sun nye mu, kɛ fan nye fane kukɔka bɔla abaa. ⁹Ɔkɔmaa mu nu ɔ kan taa ɔ mu gbaa-gbaa mu nfeere tii kɔtɔ mu nu Yesu kaapɔ mu sɔ mu, nu ɔ man kɔɔlɛ kɔtɔ mu nu Krisito kaapɔ mu gyii mu, ɔ man nyi lbwaare. Amaa ɔkɔmaa mu nu ɔ kan kɔɔlɛ kɔtɔ mu nu Krisito kaapɔ mu gyii mu, ɔ nyi Ɔsɛ lbwaare ye Mu-Bii Yesu Krisito mu. ¹⁰ɪmɔ sɔ nu ɔkɔ kan ba fane ase mu, nu ɔ man sɔ fale akaapɔ-bi anɔmɔ mu, fan man kɔɔlɛ mu ba fan akpaara sɔ abɛɛ fan waa mu nsa-nsa. ¹¹Lu fɛɛ ɔsa kɔmaa mu nu ɔ kɔɔlɛ kanɪn nyɪmɪsa manɔ mu, ngbaa mu tii mu asun libi mu sɔ.

Laalaalɔwɛ asɪn

¹²N sɔ asɪn gaalaagaa mu nu n biti n tɔwɛ fane, amaa n mɛɛ ye n kyɔrɔɔ umɔ gyaga ɔwɔlɛ sɔ. Lu fɛɛ n sɔ tamaa fɛɛ n biti n ba fane ase kɛ a tɔwɛ, kɛ maa fane a kyɪna biri aligiyima kɛ anɛ kpini ansi i gyii. ¹³Fane pɪkyɪ danbirasa mu-bii ana bɛɛ fwaala fane.

Ɔwɔlɛ sasapɔ mu nu Gyɔn kyɔrɔɔ naa sa Gayusi

¹ Mɛ ɔbulsa, n kyɔrɔɔ ɔwɔlɛ numu n sa mɛ kyɛmɛnɛ danburasa Gayusi mu nu n sɔ kebiti kesintin tɔ sa mu. ² Mɛ kyɛmɛnɛ danburasa, mɛ kabwaarɛ-kɔlɛ ɪ gye ye kinsigyɪ, ye alanfiya, ye kɔtɔ kɔmaa numu i kpee sɔ kyɛekyɛɛ sa fɔ, fɛɛ kanan mu nu fɔ kala sɔ alanfiya mu. ³ Fɛɛ kanan mu nu anɛ-nyi mu-bii ana akɔ ba be gyii fu kesintin, tɔwɛ mɛ kanan mu nu fɔ taa kɔkɔlɛ-gyii fɔ yilɛ kesintin mu tɔ mu, ɪ yɛgɛ nu mi ansi i gyii gaa. ⁴ N man sɔ kinsigyɪ lala kɔ n kyɔ n maa nu ye mi-nyi mu-bii ana ba yilɛ kesintin mu tɔ.

Gyɔn yɪn Gayusi

⁵ Mɛ kyɛmɛnɛ danburasa, kɔtɔ mu nu fɔ waa fɔ sa fɔ burisa ana Krisito abi afɔ mu, ɪ kaapɔ fɛɛ fɔ gye kesintin wuya. ⁶ Ba tɔwɛ fu kebiti mu nu fu sɔ sa asa, sa Krisito abi kɔbɔ mu nu kɪ bɔ nfi mu. Fɔ ku kɛ fɔ lɛɛ bamu ɔkpa kanan mu nu ɪ dagaa nu ii gyii lbwaarɛ ansi. ⁷ Lu Ɔnyirɛpɛ Yesu kɪtu mu sɔ nu ba naa beɛ kpee yɛgɛ ba man kɔlɛ nkyɛtɔ kɔ lu bamu nu ba man kɔlɛ Yesu Krisito gyii mu ase. ⁸ I gye kɔtɔ mu nu kɪ dɛ sa anɛ ye a lɛɛ anɛ kesintin kaapɔ asa banumɔ, kɛ ana bamu a buga sun kesintin kusun mu.

Diyotrefesi ye mu awaasa libi

⁹ N wɔla kyɔrɔɔ ɔwɔlɛ naa sa Krisito abi kɔbɔ mu, amaa Diyotrefesi mu nu mu ansi ɪ payɪ kɔbɔ mu kɔbulsa kigyii sɔ mu, ɔ man taa anɛ waa sɛhn. ¹⁰ Imu sɔ nu n kan ba fanɛ asɛ mu, n biti n tu fanɛ gyanɛ kɛ n tɔwɛ kɔtɔ kɔmaa mu nu ɔ waa mu ye asɪn libi mu nu ɔ tun ɛɛ gyaga anɛ sɔ. Ɛɛ bɪla ɛɛ kina mu burisa ana Krisito abi kɪfɔ kɔkɔlɛ, nu bamu nu beɛ biti ba kɔlɛ bamu kɪfɔ mu, ɛɛ tii bamu ɔkpa, nu ɛɛ gya bamu ɛɛ lu Krisito abi kɔbɔ mu tɔ. ¹¹ Mɛ kyɛmɛnɛ danburasa, man bɪla alibi kɪwaa amɔɔ adanburasa. Ɔkɔmaa mu nu ɛɛ waa adanburasa mu gye lbwaarɛ lɛɛ nu. Nu ɔkɔmaa mu nu ɛɛ waa alibi mu ɔ man putɔ bu lbwaarɛ. ¹² Demetirisu birɛ ɔkɔmaa numu ɪ tɔwɛ mu n-yɪ sɔ asɪn danburasa lu mu kesintin kigyii sɔ. Anɛ gbaa anɛ a tɔwɛ mu n-yɪ sɔ asɪn danburasa, nu fan nyi fɛɛ anɛ asɪn ɪ gye kesintin.

Laalaabwɛ asɪn

¹³ N sɔ asɪn kɪkyɔ n kyɔrɔɔ sa fɔ, amaa n mee biti n kyɔrɔɔ imu waa ɔwɔlɛ tɔ. ¹⁴ N sɔ tamaa fɛɛ ɪ mɛɛ ye ɪ kyɛrɛɛ n biti n wu fɔ kɛ a tɔwɛ abaa ase. ¹⁵ lbwaarɛ keyuula kɪ baa kɪ bu fɔ ase. Fɔ kyɛmɛnɛ ana mu nu ba bu nfi kpini bɛɛ fwaala fɔ. Fwaala anɛ kyɛmɛnɛ ana kpini kɔkɔlɔn kɔlun.

Ɔwɔlɛ mu nu Gyudi kyɔrɔɔ naa sa Krisito abuuɔpu

1 Ɔwɔlɛ numu lu me Gyudi ase, n gye Yesu Krisito kyaafole, nu n bila n gye Gyemisi mu-supu.

N kyɔrɔɔ n sa bamu nu Ɔse Ibwaare tu bamu, nu ɔ su kebiti sa bamu, nu Yesu Krisito u ku bamu su mu. ² N kule fee Ibwaare o wu fane kɔwɛɛ, ke mu kɔkɔlo yuuli ye kebiti ki baa ki bu fane to gaa.

*Asa mu nu ba man sile
Ibwaare mu,
bee biti ba muuri*

³ Me kyemune ana, naafɔɔ i bu me nfeere to fee n kyɔrɔɔ fane lu kamolige mu nu ane kpini an nye mu asin, amaa n bila wu fee i dagaa n kyɔrɔɔ waa fane ɔlon to fee fan ko kun kɔkɔle-gyii mu nu Ibwaare taa waa mu asa abaa to kɔlu kɔlon kakpaa mu keluu. ⁴ Kɔto mu su nu n towe kanun mu i gye fee, asa ku mu nu ba man sile Ibwaare mu ba baala loo fane to, bee kyɛge Ibwaare kabwaala asin mu kase, ke ba nye-nye ɔkpa waa kakyi ye kanyin biti kigyagaa. Kanun asa manja ba kina Yesu Krisito mu nu ɔ gye ane-Nyiripe ye ane Owura mu. Lu koo didaa mu, nu ba kyɔrɔɔ waa Asinkyen yilasa mu to kusu bute mu nu bee biti ba nye.

⁵ Fan tee wɔla fan nyi unumu kpini, amaa n biti n nyinji fane fee Ɔnyiripe Ibwaare daa molige mu asa Israyi abi lu Egiyiti ɔsɔwɔle su. Amaa umu kamaa to mu, nu o muuri bamu to bamu nu ba man kɔle gyii mu. ⁶ Fan nyinji fee Ibwaare nbɔɔ mu nu ba man kɔtaa bamu kɔbilisa kigyii ye bamu iyilekpa, amaa ba kina bamu ikynakpa mu nu Ibwaare sa bamu mu, Ibwaare nmina bamu agbeeleebi kakpaa yila kitenenbiri naa fuɔ katala Kake lala mu. ⁷ Kanun manja nu fan nyinji Sodom ye Gomora nde, ye nde mu nu i kyaabɔɔ umu mu. Ba daa kyina waa kakyi ye kanyin biti kigyagaa ye agyaga-sin kɔbansa,* nu Ibwaare taa fulon muuri bamu. Nde manja to asa gbaa be du nun fee Ibwaare nbɔɔ mu nu ba taa bamu n-yi waa agyaga-sin kayalaga. Inumu i gye sinkaala sa alibi awaapu kpini fee bee biti ba loo awurɔfo fulon yen-yen mu nu i mee dun kakpaa mu to.

⁸ Kanun ɔkpa manja su nu bamu nu ba ba baala loo fane to mu gbaa be du. Bee kɔyi idee nu bee yile umu su bee waa bamu gbaa-gbaa bamu n-yi agyaga-sin, nu bee kina Ɔnyiripe ɔlon, nu bee towe nbusaa asin bee gyaga sɔsu nbɔɔ mu nu ba su bunyaa mu. ⁹ Amaa Ibwaare kabɔɔ bilisa Maakeli gbaa man saale Sitaane. Sana mu nu maa mu bee bute ɔdidapu Mosesi kibuni su mu, ɔ man towe Sitaane nno, amaa ɔ towe mu ye, "Ɔnyiripe Ibwaare ɔ bute fu kusu." ¹⁰ Amaa fale asa banumu bure bee saale kuto kɔmaa mu nu be mee nu kumu kase mu nun. Nu be du nun fee atɔbwaaya, lu fee ba man su nfeere, ke ba fe lu ato mu nu bee waa mu su, nu kanun ato manja ii muuri bamu.

¹¹ Kanun asa manja bamu laaku! Lu fee ɔkpa libi mu nu Ken kyina bola su mu, nu ba buu fale. Be du nun fee Baalam mu nu ɔ kpali afulee su waa alibi mu. Nu ba kusu yile Ibwaare su fee kanan mu nu Kora gbaa kusu

* 1:7 1:7 Agyaga-sin kɔbansa numu i gye ye anyin bee de ye bamu tomaa ana anyin.

yile mu. Imu su bamu gbaa bamu bee biti ba muuri fee kanan mu nu Kora muuri mu.

¹² Fale asa numu ba kan naa loo fane to ke fan buga gyii mu, be du nun fee ato kpensa fane to, nu ba man su ipeeli fee bamu nkun lee nu bee biti. Nu be du nun fee abwaare-wole mu nu i mee biya bulayi, nu afuu i da umu i kyaa i booo. Ba bila be du nun fee iyu mu nu i man soyi abi umu kisoyi saja kyeekeyee mu, nu ba kyiiigi uma umu ilin nu i wu kpini-kpini mu. ¹³ Be du nun fee opu apaa nu bamu ipeeli awaasa mu ii fuu fee afufuu u su akpa i naa. Nu ba bila ba du nun fee akyikpebi mu nu u naa u naa mu. Bamu opula kyinasa i gye kitentenbiri kyilim mu nu lbwaare lonjo yila bamu kakpaa mu.

¹⁴ Enoki mu nu o gyan Adam su kakube to nkyaga su sunosapu mu, towe fale asa banumu asin koo didaa yla ye, "Fan ku, Onyiripe u ba maa mu nbooo kyurekyure ngbin-ngbin mu, ¹⁵ ke o be gyii asa kpini asin. Ee biti o be bun bamu nu ba man sile lbwaare mu kupwe lu bamu alibi kiwaa su, ye kanan mu nu ba towe asin libi yii lbwaare mu. ¹⁶ Fale asa banumu ba te nun bee kolite, yege bee pwu bamu asa. Ba buu bamu kayu-wole kayalaga su, nu bee kbsaa bamu n-yu yege ba su konoo to kon bee pina asa ke i waa odan sa bamu.

Fan kita Krisito kikoolle-gyii mu to

¹⁷ "Amaa me kyemune ana danbirasa, fan nyi ato mu nu Onyiripe Yesu Krisito asunpu ba daa towe fane. ¹⁸ Ba daa towe fane ye, kake laalaalwe mu to mu, asa bee biti ba taa lbwaare asin bee waa ahin-sin, ke ba buu bamu kayu-wole alibi kayalaga." ¹⁹ Fale asa banumu u biya nbarige to fane to, bamu kayu-wole kayalaga i gyii bamu amu, nu ba man su lbwaare Kayaayu mu.

²⁰ Amaa me kyemune ana danbirasa, fanee fane bure, fan waa fane n-yu olun to lu fane kikoolle-gyii danbirasa mu to, yege fen kole lbwaare, Kayaayu Kyurekyure mu olun mu to. ²¹ Fan kyina lbwaare kebiti mu to, yege fan gyoo ane Onyiripe Yesu Krisito o be wu fane kuwee ke o sa fane nkpa kakpaa mu.

²² Fan wu bamu nu bamu kikoolle-gyii du sika-sika mu kuwee. ²³ Fan molige bamu nu u su bamu ii kpee aworubo fulon yen-yen to mu, ke fan wu aku moo kuwee yege fan su kufuu, ke fan kisi bamu alibi awaasa mu nu i du fee ataa kpensa mu.

Kyin kabwaare kole

²⁴ Fan yege a yin lbwaare, mu i gye omu nu ee taale yege fan man lu tyee, ke o taa fane yile mu bunyaa mu ansi to ye kokolo fuuli, yege fane n-yu su man su asin pwusa ku. ²⁵ Mu nkun i gye lbwaare ye Omoligepe. Nu mu i dagaa bunyaa, ye kikapare, ye olun, ye kibulisa bola ane-Nyiripe Yesu Krisito lu koo didaa ye nbunbu naa fuu saja mu nu i man su okaa. Amen.

Asinlee kaapusa mu nu Gyon kyuroo yila sa Krisito abuuu

Asinlee Kaapusa mu nu Gyon nye

¹ Owule numu to asin i gye asinlee kaapusa mu nu lbwaare taa sa Yesu Krisito fee, o lee kaapu mu ayaafole ato mu nu ii biti i ba waa saja mu nu i mee ye i kyereee. Nu Yesu mo sun mu kaboo ku nu o ba lee asin mu kaapu me Gyon, Krisito kyaafole. ² Nu me Gyon, i towe koto kumaa mu nu lbwaare maa Yesu Krisito towe nu o lee kaapu me mu. ³ Kumu okon wuya i gye oosa mu nu ee kale lbwaare asinlee kaapusa numu, nu kumu okon wuya ana i bila ba gye bamu nu bee nu asin mu, nu bee buu umu, lu fee saja mu nu ato numu kpini ii biti i waa mu i tiri to.

Okala mu nu Yesu su ee sa mu kubu-kubu asuno mu

⁴ Me Gyon i kyuroo owule numu n su n sa Krisito kubu-kubu asuno, mu nu i bu Asiya osowole kibaafon ku mu su. lbwaare mu nu o bu to, nu o wola o bu to poyi nu ato i piili, nu ee biti o baa o bu to kakpaa mu, ye mu n-yaayu nsuno mu nu ba bu mu kuwura-gya mu ase mu, bamu kabwaala ye kayi yuuli ki gye fane lee. ⁵ Yesu Krisito gbaa kabwaala ye kayi yuuli ki ba fane ase. Mu ii gyii kesintin nu ee lee koto kumaa numu ee kaapu to, mu i gye omu nu o gyankpaa kyinjii lu lewu to, nu o gye kase su awura to Owura.

Nu mu ii biti ane asin gaa, nu o wu taa mu nkalan lee ane lu alibi olun to, ⁶ nu o waa ane mu kuwura-gyii to asa ye mu asepu, ke a sun Mu-Se lbwaare mu. Yesu Krisito nu bunyaa ye olun gye mu lee kakpaa. Amen!

⁷ Fan ku! Yesu bu abwaare-wule to ee ba.

Nu okumaa numu ii biti o wu mu,
halu bamu nu ba yii mu kupa mu gbaa,

lu mu su kase su asa kpini bee biti ba su.

Kanin nu ii biti i ba. Amen!

⁸ Onyiripe lbwaare towe ye, "Me i gye Alfa ye Omega.* Me i bu to, nu n wola n bu to poyi nu ato i piili, nu n biti n baa n bu to kakpaa mu. Me i gye Olulunpu."

Gyon Kilee kaapu mu nu o wu lu Yesu su

⁹ Me, Gyon mu nu n gye fane birisa, lu Yesu su mu n gyii awurofo fee kanan mu nu fen gyii mu, lu an maa gye mu kuwura-gyii mu to asa su mu. Amaa an nye kenyiita yile to. Lu lbwaare asin kitowe ye Yesu asin kilee towe su mu, ba ktaa me naa tu Patimose kifintin mu su. ¹⁰ Onyiripe Yesu kake sunsa mu, lbwaare Kayaayu mu ki ba me su, nu n nu obule lala ku me kamaa, ki maa su fee kabule. ¹¹ Nu obule mu towe me ye, "Kyuroo ato mu nu fii wu fale waa owule to, ke fu taa kyufe Krisito kubu-kubu asuno mu. Imu i gye Efeso ye Simirina ye Pegamum ye Tatira ye Sadisi ye Filadefiya maa Lawodisiya."

¹² N maa bilinjii n ku obule mu nu ki towe me ase mu, n wu ifittla igyagakpa isuno mu nu ba taa isuwa waa umu. ¹³ Imu nsana to mu, n

* 1:8 1.8 Imu kase u kaapu ye, lbwaare i gye kagyankpaa ye laalaaluwe.

wu ɔku fɛɛ Daadimaadi Obii-nyɩnsa mu. O bun kaale bɔnswɩsa ba yii kase, nu ɔ taa suwa kirɩsu ɩmina mu kɔkɔlɔ su. ¹⁴ Nu mu kumu inyini i fuuli parepare fɛɛ ateebi abɛɛ bwanbwan, nu mu ansi abi i du fɛɛ fulɔn anobi. ¹⁵ Nu mu ayaa i du fɛɛ kubɩto pɩpɛɛ mu nu ba taa tuɔ fulɔn tɔ, nu ku ɩalige, nu mu ɔbulɛ mu i du fɛɛ nkyu i maa bɔla i kyɔn akɩh tɔ. ¹⁶ Nu ɔ su akyikpebi asunɔ mu gyisa kɩbaa tɔ, nu sakunde gyimba anyɔ i lu mu kɔnɔ tɔ. Nu mu ansi tɔ mɔɔ i ɩalige fɛɛ kakyɔwape kyɔwe.

¹⁷ Nu n maa wu mu mu, n tiye mu ayaa tɔ fɛɛ nyumisa wusa, nu ɔ taa mu gyisa kɩbaa gyaga me su, nu ɔ towe ye, “Man waa kufuu. Me i gye kagyankpaa ye laalaalwe. ¹⁸ Me i gye ɔmu nu n bu tɔ. Nu n kyina wu, amaa ku, n te nkpa tɔ kakpaa. Nu lewu ye Kamande ɩsafwu i bu me kɩbaa tɔ.

¹⁹ “Imu su, kyɔrɔɔ atɔ mu nu fu wu i maa waa nbunbu numu ye atɔ mu nu ii biti i ba kamaa tɔ mu kpini yɩla. ²⁰ Akyikpebi asunɔ mu nu fu wu me gyisa kɩbaa tɔ mu, ye ifitɩla ɩgyagakpa asunɔ mu nu ba taa suwa waa umu mu kase i gye ye, Akyikpebi asunɔ mu i yɩle sa ɩbwaare nbɔɔ asunɔ mu nu bɛɛ ku Krisito kubu-kubu asunɔ mu su, nu ifitɩla ɩgyagakpa asunɔ mu i yɩle sa Krisito kubu-kubu asunɔ mu.”

2

*ɔkala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Efeso kade tɔ mu*

¹ Nu ɔ bila towe me ye,

“Kyɔrɔɔ asɩn numu naa sa ɩbwaare kabɔɔ mu nu ɛɛ ku Krisito kubu mu nu ki bu Efeso kade tɔ mu su. Asɩn numu i lu me, mu nu n su akyikpebi asunɔ me gyisa kɩbaa tɔ, nu n naa ifitɩla ɩgyagakpa asunɔ mu nu ba taa suwa waa mu nsana. ² N towe fane ye, N nyi fane asɩn waasa ye kanan mu nu fan kpan fane n-yu waa kusun ye kanan mu nu fan nye kenyiita yɩle tɔ. Nu n nyi fan maa mee biti alibi awaapu fane tɔ, nu fan kaala bamu nu ba ye ba gye Krisito asunpu yege ba man gye mu ku, nu fan wu fɛɛ ba gye antɩɩesa wuya ana. ³ Nu n nyi fan maa nye kenyiita yɩle tɔ, nu fen gyii awɔrɔfɔ lu me kitu su, nu fane abaa a man yɔɔ. ⁴ Amaa n su fane n-yu su asɩn aku, umu i gye ye nbunbu fan man bila fen su kebiti fɛɛ kanan mu nu fan gyankpaa fen su mu. ⁵ Fan nyinji katɩn mu nu naafɔɔ fan fuɔ, nu fan bwii lu tiye mu. Fan kyɛɛge fane nfeere lu alibi tɔ, ke fan waa adanbrasa mu nu fan kyina fen waa mu. Nu fan man kan kyɛɛge fane nfeere lu alibi tɔ mu, n biti n ba fane ase ba lee fane fitɩla ɔgyagakpa mu lu katɩn mu nu ki bu mu. ⁶ Amaa fane kutɔ kulɔn mu nu fen waa nu i burɔn mu i gye ye, fen kisi Nikolatan abi awaasa mu nu ngbaa me n kisi mu. ⁷ ɔmu nu ɔ su asu mu, o nu asɩn mu nu ɩbwaare Kayaayu mu u towe Krisito kubu-kubu mu. ɔsa kumaa mu nu ɔ ko lu mu, n biti n sa mu ɔkpa, ke o gyii oyu mu nu ku sa nkpa mu abi nu ki yɩle ɩbwaare aye susu, mu nu be bila bɛɛ tu ye Paradise mu.”

*ɔkala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Simirina kade tɔ mu*

⁸ Nu ɔ bila towe me ye,

“Kyɔrɔɔ asɔn numu naa sa lbwaare kabɔɔ mu nu ɛɛ ku Krisito kubu mu nu ki bu Simirina mu su. Asɔn numu i lu me mu nu n gye Kagyankpaa ye Laalaalɔwe mu, nu n da wu nu n kyiɔnɔ bɔla n te nkpa to mu. ⁹ N nyi awɔrɔfɔ mu nu fen gyii ye fane kitiri, amaa kesintin to fane kɔkɔle-gyii su mu fen gye ato wuya ana. N nyi bamu nu ba ye ba gye Gyiwu abi yege ba man gye, nu beɛ tin antɔjesa beɛ gyaga fane su mu. Ba gye Sitaane kubu mu to asa. ¹⁰ Fan man waa kufuu lu awɔrɔfɔ mu nu fen biti fan gyii mu su. N towe fane ye, fen biti fen nye kutɔɔ to ku, mu nu ki gye fee Sitaane ii biti o taa fane asa mu to aku naa tii obu. Fen biti fen nye kanyanla nke kudu. Halu lewu to gbaa, fan yile fane kɔkɔle-gyii to kenken, ke n sa fane kɔkɔka mu nu ki gye nkpa kakpaa.

¹¹ “ɔmu nu o su asu mu, o nu kutɔ mu nu lbwaare Kayaayu mu u towe Krisito kubu-kubu mu. ɔsa kɔmaa mu nu o ko lu mu, lewu nyɔsapu mu man bɔla ye o gyii mu.”

*ɔkala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Pegamum kade to mu*

¹² Nu o bɔla towe me ye,

“Kyɔrɔɔ asɔn numu naa sa lbwaare kabɔɔ mu nu ɛɛ ku Krisito kubu mu nu ki bu Pegamum kade to mu su. Asɔn numu u lu me mu nu n su sakunde gyimba anyɔ me ase. ¹³ N nyi katɔn mu nu fan te. Tutɔ nu Sitaane kuwura-gya mu ki bu. Imaa umu kpini gbaa mu fan san kɔle me gyii. Halu saɔa mu nu ba moɔ me asɔn mu kesintin ogyipu Antipasi fane kade lala mu nu Sitaane te mu to gbaa mu, fan man kina me lu fane kɔkɔle-gyii to.

¹⁴ “Amaa n su fane n-yu su asɔn pwɔsa ku. Imu i gye ye, asa mu nu bee buu Balaam asɔn kaapɔsa mu aku ba bu fane kubu mu to. Balaam numu i kyɔna kaapu Balaki ye, kanan mu nu o waa ke tsɔrayɔ abi ba waa alibi ni i gye ye, o pɔna bamu ke ba gyii agyito mu nu ba taa lɔɔɔ sa idakpa, ke ba waa kakyu ye kanyɔn biti kɔgyagaa. ¹⁵ Kanun okpa maɔa su, nu asa mu nu bee buu Nikolatan abi asɔn kaapɔsa mu aku ba bu fane kubu mu to. ¹⁶ Imu su fan kyeege fane nfɛere lu alibi to ba lbwaare ase, nu i man gye kanun bɔre, n biti n ba fane ase bilɛn ke n ba taa me kɔnɔ to sakunde ba ko ye kanun asa maɔa.

¹⁷ “ɔmu nu o su asu mu, o nu kutɔ mu nu lbwaare Kayaayu mu u towe Krisito kubu-kubu mu. ɔsa kɔmaa mu nu o ko lu mu, n biti n sa mu agyito baalasa mu nu beɛ ti ye mana, nu i lu lbwaare ase mu. N biti n bɔla sa ɔsa maɔa kubuu fufuli mu nu ba kyɔrɔɔ kitu pɔpwe gyaga kumu su, nu oku man nyi kanun kitu maɔa, amɔɔ ɔmu nu o nye kumu mu nkɔn.”

*ɔkala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Tiyatira kade to mu*

¹⁸ Nu o bɔla towe me ye,

“Kyɔrɔɔ asɔn numu naa sa lbwaare kabɔɔ mu nu ɛɛ ku Krisito kubu mu nu ki bu Tiyatira kade to mu su. Asɔn numu u lu me lbwaare mu-Bii mu nu mi ansi i du fee fɔlon anobi, nu me ayaa su i du fee kibɔlto pɔpɛ mu nu ku njalige mu. ¹⁹ N nyi fane asɔn waasa. N nyi fane kebityi ye fane kɔkɔle-gyii ye fane kusun, ye kanan mu nu fen nye kenyiita yile to. Nu n nyi fan maa waa unumu kpini fan kyɔ kanan mu nu fan daa kyɔna waa mu.

20 “Amaa n su fane n-yu su asin pwuisa ku, fee fan maa sa okyuu mu nu bee tu mu ye Gyesebeli okpa, nu ee tu mu n-yu ye Ibwaare otowepu. Nu ee ta mu kikaapu mu pına me abuupu, nu bee waa kanyin abee kakyu bitu kigyagaa, nu ba bila bee gyii agyito mu nu ba taa lonjo sa idakpa mu. 21 N nye sanja sa mu fee o kyeege mu nfeere lu mu kigyagaa mu to, amaa o kina o mee kyeege. 22 Imu su n bitu n yege o loo, ke n yege bamu nu ba lu bamu-ka ana kamaa nyita kekili ye mu mu, ba wu aworubo lala, amoo ba kyeege bamu nfeere lu alibi ukpa mu nu bee waa mu su. 23 N bitu n moo mu abuupu mu kpini, ke Krisito kubu-kubu mu kpini ba bu fee me i gye omu nu o nyi nyimisa kokolo to ye mu nfeere to asin. N bitu n ka fane okumaa numu kuko lu koto mu nu o waa su. 24 Amaa n towe fane mu nu fan san Tiyatira, nu fan man buu okyuu mu asin kaaposa libi, nu fan man bila mu asin mu nu mu abuupu bee tu ye Sitaane asin budusa baalasa mu. Imu su n towe fane ye n man bila ye n taa kikapine ku tii fane su. 25 Amaa fan dan kitaa koto mu nu fan wula fan su to mu kenken, naa fuv sanja mu nu n bitu n ba. 26 Osa kumaa mu nu ee ko ee lu, nu ee waa mi kebitu naa fuv laalaalowe mu, n bitu n sa mu olon ndendemande su. 27 Nu fee kanan mu nu n nye olon lu me-Se Ibwaare ase, sanja mu nu o towe asin lu me su ye, ‘Ee bitu o taa kibilito olon kudubi gyii kuwura bamu su, yege o mee wu bamu kowee. Ee bitu o boyi bamu fee kanan mu nu bee boyi apee to bee waa umu buriburi mu.’ 28 N bitu n bila sa osa mana kubwayike kikyikpebi mu, umu i kaapu fee ba ko lu. 29 Omu nu o su asu mu o nu koto mu nu Ibwaare Kayaayu u towe Krisito kubu-kubu mu.”

3

*Okala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Sadisi kade to mu*

1 Nu o bila towe me ye,
“Kyuroo asin numu naa sa Ibwaare kaboo mu nu ee ku Krisito kubu mu nu ki bu Sadisi kade to mu su. Asin numu i lu me, mu nu n su Ibwaare N-yaayu nsuno ye akyikpebi asuno mu. N nyi fu asin waasa, fu nye kitu fee fu maa te nkpa to, amaa fu wu. 2 Imu su fan kyinji, ke fan sa umu nu i san nu ii bitu i wu mu to olon. Lu fee n wu fane asin waasa i maa man du kyeekyee me Ibwaare ansi to. 3 Imu su fan nyinji ato mu nu ba kaapu fane nu fan nu mu. Fan buu umu, ke fan yege alibi kiwaa. Amaa nu fan man kan kyinji bure, n bitu n ba purigi fane su fee oyu, nu fen mee ye fan bu sanja mu nu n bitu n ba fane ase. 4 “Amaa i san asa kalsa aku nu ba bu Sadisi, nu ba man waa bamu n-yu ineesi. Bamu ii bitu ba bun ato fufuli, ke n maa bamu a nate, lu fee bamu i dagaa kanin. 5 Nu omu nu o kan ko lu mu, mu ii bitu o bun ato fufuli fee bamu. Nu n mee ye n kpayi mu kitu lu nkpa owule mu to kakaaku. Amaa n bitu n lee towe Nse Ibwaare maa mu nboo mu ansi to fee ba gye me asa. 6 Omu nu o su asu mu, o nu koto mu nu Ibwaare Kayaayu mu u towe Krisito kubu-kubu mu.”

*Okala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Filadefiya kade to mu*

7 Nu ɔ bila tɔwe me ye,

“Kyurɔɔ asin numu naa sa lbwaare kabɔɔ mu nu eɛ ku Krisito kubu mu nu ki bu Filadefiya kade tɔ mu sɔ. Asin numu i lu me mu nu n gye ɔkyurekyurepu ye kesintin wuya, nu me kɔbaa tɔ nu Dawidi safu bu mu. Nu kɔtɔ kɔmaa mu nu n tigi mu, ɔku mee taale tii, nu kɔtɔ kɔmaa mu nu n tii mɔɔ mu, ɔku mee taale tigi. 8 N nyi fane asin waasa. Fan nu, n tigi kebunɔ mu nu ɔku mee taale tii mu yla sa fane. N nyi fee fane ɔlɔn man kyɔ, amaa fan buu me asin mu, nu fan man kina me. 9 Kɔtɔ mu nu n biti n taa waa bamu nu ba bu Sitaane kubu mu tɔ, nu ba gye antɔjesa wuya ana, nu bee tɔwe ye ba gye Gyiwu abi yege ba man gye mu i gye ye, n biti n nyan kanin asa maɔa ke ba be muɔa fane ayaa kase, ke ba bu fee n biti fane asin. 10 Kpalɔ fee fan maa man nu me kɔnɔsa, nu fan nyi kenyiita yile tɔ mu, ngbaa me n biti n lee fane lu awɔrɔfɔ kɔtɔ tɔ ku mu nu kii biti ki ba dulinyaa tɔ, ke i ba tɔw dulinyaa asa kpini tɔ ku mu.

11 “N biti n ba bilɛn. Fan kɔtaa kɔtɔ mu nu fan sɔ tɔ mu kenken, ke ɔku ɔ man kɔɔle kɔkɔka mu nu n biti n taa sa fane mu. 12 Nu ɔkɔmaa mu nu ɔ ko lu mu, ee biti ɔ baa ɔ gye fee lenbu tɔ sabare, Me lbwaare osunkpa obu mu tɔ. Nu ɔ mee ye ɔ lu tɔtɔ kakaaku kpaa. N biti n kyurɔɔ Me lbwaare kitu ye mu kade lala mu kitu gyaga kanin ɔsa maɔa sɔ. Kanin kade lala maɔa i gye Gyerusalem pupwe mu nu kii biti ki lu sɔsɔ Me lbwaare ase ba kase sɔ mu. Nu n biti n kyurɔɔ me gbaa-gbaa me kitu pupwe gyaga kanin ɔsa maɔa sɔ. 13 ɔmu nu ɔ sɔ asu mu, o nu kɔtɔ mu nu lbwaare Kayaayu mu u tɔwe Krisito kubu-kubu mu.”

*ɔkala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Lawodisiya kade tɔ mu*

14 Nu ɔ bila tɔwe me ye,

“Kyurɔɔ asin numu naa sa lbwaare kabɔɔ mu nu eɛ ku Krisito kubu mu nu ki bu Lawodisiya kade tɔ mu sɔ. Asin numu i lu me mu nu bee tu ye Amen mu ase. Nu n gye kesintin wuya, nu n ba lee lbwaare asin mu ifuli kaapu kyɛkyɛ. Nu me i gye kumu sa kɔtɔ kɔmaa mu nu lbwaare tɔw mu. 15 N nyi fane asin waasa, fee fan man yuuli nu fan man buɔya. Nu fan daa fan yuuli abee fan buɔya mu, naafɔɔ i burɔn! 16 Amaa lu fee fan maa du mɔlomɔlo, nu fan man yuuli abee fan man buɔya sɔ mu, n biti n fura fane lu me kɔnɔ tɔ fɔyɔ. 17 Fen tɔwe ye, an gye atɔ wuya ana, nu kɔtɔ kɔmaa ki waa ɔdan i sa ane, nu sehn man tiri ane. Amaa fan man nyi fee fan gye awɔrɔfɔ agyipu, nu fane asin a sɔ kɔwee, nu fan gye atiripu, ye agyaatanapu nu fan naa kubolonkpan. 18 Imu sɔ n tɔwe n waa fane fee fan ba me ase ba sɔɔ suwa kpare, ke fan ba waa atɔ wuya ana. Ke fan ba sɔɔ atɔ fufuli me ase naa bun fane ipeeli kubolonkpan mu sɔ. Ke fan bila sɔɔ kɔfe waa fane ansi tɔ ke fan taale nyɛ wu.

19 “Nu bamu nu n biti bamu asin mu, n gyii kade sa bamu nu n bute bamu asu. Imu sɔ fan payi fane ansi ke fan yege alibi kiwaa. 20 Fan nu me ase! N yile kebunɔ n ne ɔpɔnu mu. ɔkɔmaa mu nu o nu me ɔbɔle, nu o tigi ɔpɔnu mu, n biti n loo tɔ ba, ke maa mu a buɔa gyii.

21 “ɔmu nu ɔ ko lu mu, n biti n sa mu ɔkpa ɔ ba kyina kuwura-gya sɔ mata me, fee kanan mu nu ngbaa me n ko lu nu n kyina mata Me-Se mu kuwura-gya mu sɔ. 22 ɔmu nu ɔ sɔ asu mu, o nu kɔtɔ mu nu lbwaare Kayaayu mu u tɔwe Krisito kubu-kubu mu.”

4

Sɔsɔ Ibwaare aye kuwura-gya mu

¹ Inumu kamaa mu, n ku nu n wu sɔsɔ Ibwaare aye ɔpɔnɔ maa tigi ki dɛ. Nu n nu ɔbulɛ mu nu ki daa tɔwɛ mɛ asɛ fɛɛ kabilɛ mu bila tɔwɛ mɛ ye, “Ba sɔsɔ nfi, kɛ n kaapu fu atɔ mu nu i dagaa fɛɛ i maa waa inumu kamaa.” ² Opula tɔ nu Ibwaare Kayaayu mu taa mɛ. Nu n ba ku mu, n wu kuwura-gya mu ki maa bu sɔsɔ Ibwaare aye yege ɔku tɛ kumu sv. ³ Nu ɔmu nu ɔ tɛ kumu sv mu, u nhalgɛ pɛlɛpɛlɛ fɛɛ abuu nhalgesa mu nu i sv ɔgyalɩn, umɔ i gye gyasipa nu ii fuuli ye kaneliyan nu u payi mu. Nu okyimale mu nu ku nhalgɛ fɛɛ ɔgyalɩn kubuu mu nu ki du fɛɛ kifateɛ bunboli, nu ki kyaabɔɔ kuwura-gya mu. ⁴ Nwuragya adɔnyɔ ye ana ɩku i yilɛ kyaabɔɔ kuwura-gya mu yege abɩlsa adɔnyɔ ye ana ba tɛ umɔ sv. Ba bun atɔ fufuli nu ba bun suwa awura-wurɔ. ⁵ Nu bulayi u wɛɛ ɩsɛɛ yege ɛɛ pɔntɛ lu kuwura-gya mu asɛ. Ifitila isunɔ i bu kuwura-gya mu asɛ i diyɛ. Inumu i gye Ibwaare N-yaayu nsunɔ mu. ⁶ Kuwura-gya mu ansi tɔ mu, n bila wu kutɔ kv fɛɛ ɔpɔ, nu ki du fɛɛ kilase, nu ki bila ki du kilɩn-kɩlɩn.

Nsana tɔ mu atɔ kɩsa ana ba kyaabɔɔ kuwura-gya mu, yege ba sv ansi bamu ansi tɔ ye bamu kamaa ye katɩn kɔmaa. ⁷ Kutɔ kɩsa gyankpaasa mu ki du nu fɛɛ barɩnɛ, nu ɔnyɔsapɔ du fɛɛ naate gbelu, nu ɔsasapɔ mu ansi tɔ i du fɛɛ nyumisa, nu ɔnasapɔ du fɛɛ kpaakpaate mu nu ee fugi. ⁸ Atɔɔbwaaya kɩsa ana manɔ ɔkɔmaa numɔ sv abanbante asiye, nu ba sv ansi bamu n-yɩ sv katɩn kɔmaa inumu kyaabɔɔ halɩ bamu abanbante tɔ. Ba mɛɛ yege kitɔwɛ kakyɔwape ye kagyانبwɛ ye, “Kyɩrɛkyɩrɛ, kyɩrɛkyɩrɛ, kyɩrɛkyɩrɛ, i gye anɛ-Nyɩrɩpɛ Ibwaare Owura lala, mu nu ɔ bu tɔ, nu ɔ wɔla ɔ bu tɔ pɔyi nu atɔ i piili, nu ee biti ɔ baa ɔ bu tɔ kakpaa mu.”

⁹ Saɩa kɔmaa mu nu atɔɔbwaaya kɩsa mu bɛɛ bu ulɔn bɛɛ taa bunyaa ye bɛɛrɛɛ ye afwaala bɛɛ sa ɔmunɩ ɔ tɛ kuwura-gya mu sv, nu ɔ tɛ nkpa tɔ kakpaa mu. ¹⁰ Nu abɩlsa adɔnyɔ ye ana mu bee munɔ ɔmunɩ ɔ tɛ kuwura-gya mu sv, nu ɔ tɛ nkpa tɔ kakpaa mu ansi tɔ, bee sun mu. Nu bee bugi bamu awura-wurɔ bɛɛ yila kuwura-gya mu asɛ nu bɛɛ tɔwɛ ye, ¹¹ “Anɛ-Nyɩrɩpɛ ye anɛ Ibwaare, fu dagaa fɛɛ ba sa fu bunyaa ye bɛɛrɛɛ, nu fu ɔlɔn dagaa fu. Lu fɛɛ fu i tɔv kutɔ kɔmaa numɔ, nu fu kebiti tɔ nu fu tɔv inumu kpini, nu bamu kpini ba bu tɔ nu ba sv nkpa fale.”

5

Kabulɔpɔ mu kɔɔlɛ ɔwɔlɛ bɔɔsa mu lu Ibwaare asɛ

¹ Tɔtɔ nu n wu ɔwɔlɛ bɔɔsa kv maa bu ɔmu nu ɔ tɛ kuwura-gya mu sv kibaa gyisa tɔ. Nu ba kyurɔɔ kumu ansi tɔ ye kamaa kpini, nu ba taa atɔ tarisa asunɔ tari ɔwɔlɛ bɔɔsa mu kɔnɔ sv. ² Nu n wu Ibwaare kabɔɔ ɔlɔnɔpɔ maa taa ɔbulɛ lala ee kuusi ɛɛ tɔwɛ ye, “Anumu i dagaa fɛɛ ɔ kyate kutɔ tarisa mu, kɛ o bugi ɔwɔlɛ bɔɔsa mu tɔ?” ³ Amaa ɔku man bu sɔsɔ abɛɛ kase sv abɛɛ kase tɔ, nu ɛɛ taale bugi ɔwɔlɛ bɔɔsa mu tɔ abɛɛ ɔ taale ku kumu tɔ. ⁴ Nu n su gaa, lu fɛɛ ɔku man bu tɔ nu ɔ dagaa fɛɛ o bugi

ɔwule boɔsa mu to abee ɔ ku kumu to. ⁵ Nii abulisa mu to ɔku towe me ye, "Man bila su! Ku, Gyuda kebuno nyumisa mu nu beɛ tu mu ye Birane, nu ɔ lu Dawidi kanaana kpare to mu, ɔ ko gyii su. Imu su ɛ taale kyate ato tarisa asuno mu, ke o bugi ɔwule boɔsa mu."

⁶ Nii n maa ku mu, n wu Kabulɔpu mu nu mu ɔwule to su kilɔpane fɛɛ ba maa taa mu waa saraga, maa yile kuwura-gya mu ye ato kusa ana mu ye abulisa mu nsana. ɔ su agyakpaa asuno ye ansi asuno mu nu i gye lbwaare N-yaayu nsuno mu nu lbwaare sun bamu kpee dulinyaa to katɩn kumaa mu. ⁷ Nii Kabulɔpu mu ba koole ɔwule boɔsa mu lu ɔmu nu ɔ te kuwura-gya mu su mu gyisa kɔbaa to. ⁸ Saɲa mu nu ɔ koole ɔwule boɔsa mu, ato kusa ana mu ye abulisa adɔnyo ye ana mu ba muɲa Kabulɔpu mu. Nii bamu ɔkumaa numu su adunle ye suwa kalape-bi mu nu nlaa liifensa i bola umu mu, nu i yile sa lbwaare asa mu kabwaare-kole. ⁹ Nii ato kusa ana mu ye abulisa mu ba bu ɔlɔn pupwe sa Kabulɔpu mu ye,

"Fu i dagaa fɛɛ fu taa ɔwule boɔsa mu,
ke fu kyate umu itaresa mu.

Lu fɛɛ ba moɔ fu,

nu fu taa fu nkalan mu soɔ asa sa lbwaare.

Fu soɔ bamu lu nbuno kumaa to ye ntowe kumaa to,

ye asa kumaa to ye ndendemande kumaa to.

¹⁰ Nii fu taa bamu ba loo fu kuwura-gyii mu to,
waa bamu asepu ke be sun ane lbwaare,
nu bee biti ba gyii kuwura kase su."

¹¹ Nii n bila ku, nu n nu lbwaare nbɔɔ ngɔn-ngɔn kudu ɔwule mu nu nyumisa mee taale bu bamu kɔnɔ ba maa kyaabɔɔ lbwaare kuwura-gya mu ye ato kusa ana mu ye abulisa mu. ¹² Nii ba taa ɔwule lala bu ɔlɔn ye, "Kabulɔpu mu nu ba moɔ mu,
mu nu ɔlɔn ye ato kpare ye kanyaasin ye kuwura to ɔlɔn
ye beereɛ ye bɔnyaa ye ayɩn-bi i dagaa mu."

¹³ Tuto nu n nu ato tɔusa kpini mu nu ba bu susu ye kase su ye kase to ye ɔpu to, ye bamu nu ba bu umu kpini to beɛ bu ye,
"Ayɩn-bi ye beereɛ ye bɔnyaa ye ɔlɔn,
i gye sa ɔmu nu ɔ te kuwura-gya mu su,
ye Kabulɔpu mu kappaa."

¹⁴ Nii ato kusa ana mu ba towe ye, "Amen." Nii abulisa mu ba muɲa sun lbwaare ye Kabulɔpu mu.

6

Kabulɔpu mu kyate ato tarisa asuno mu

¹ N wu Kabulɔpu mu maa kyate ato tarisa asuno mu to kigyankpaasa mu. Nii n nu ato kusa ana mu to ɔku ɔwule maa punte fɛɛ bulayi, nu ɔ towe me ye, "Ba!" ² N maa ku mu n wu gbanɛ fufuli! Nii ɔmu nu ee dii mu mu su kɩtaa, nu ba sa mu kuwura-wɔru, nu o dii fɛɛ ɔkɔ-gyisapu mu nu ee kpee ɔ naa ko gyii su.

³ Saɲa mu nu Kabulɔpu mu kyate kuto tarisa nyɔsapu mu, n nu kuto kusa nyɔsapu mu maa towe me ye, "Ba!" ⁴ Nii gbanɛ ku bila lu ba, ɔ gye ɔpɩpɛɛ nu. Nii ɔmu nu ee dii mu mu, ba sa mu ɔlɔn ye ɔ lee kayɩ yuuli lu kase su, ke asa ba moɔ abaa. Nii ba sa mu sakunde lala ku.

⁵ Saɲa mu nu Kabulɔpu mu kyate kuto tarisa sasapu mu, n nu kuto kusa sasapu mu maa towe ye, "Ba!" N maa ku tuto mu n wu gbanɛ lenbiri maa

yile, nu ɔmu nu ee dii mu mu su kubultɔ kaalasa mu kɔbaa tɔ. ⁶ Nu n nu ɔbule ku maa tɔwe lu atɔ kɔsa ana mu ase ye, "Ayu mudu ii biti i waa ɔgyalɔn, ke umu kɔgya ii biti i waa kake kulɔn kusun kɔkɔka nu akyembeɛ mɔɔ imuduu isa kɔgya ii biti i waa kake kulɔn kusun kɔkɔka, amaa fan man kan nyita nfo ye nta!"

⁷ Kabulɔpu mu maa kyate kutɔ tarisa nasapu mu, n nu kutɔ kɔsa nasapu mu ɔbule maa tɔwe ye, "Ba!" ⁸ N maa ku tutɔ mu nu n wu gbanɛ mu nu mu ifuu i du fɛɛ ndaara mu, maa yile, nu ɔmu nu ee dii mu mu, bɛɛ tu mu ye Lewu, yege kamande mɔɔ buu mu kamaa. Ba sa bamu ɔlɔn ye ba mɔɔ kase su asa nbarige tɔ ntun nna mu tɔ kukulɔn. Iko ye akɔn ye alɔ ye kase su ndɔnbwe nu bee biti ba taa mɔɔ bamu.

⁹ Saja mu nu Kabulɔpu mu kyate kutɔ tarisa nusapu mu, asa mu nu ba mɔɔ bamu lu Ibwaare asin mu katowe su, ye kutowe asin danbirasa mu lu Yesu Krisito su mu, n wu bamu kala ana ba maa bu Ibwaare saraga kaswu mu ɔpu tɔ. ¹⁰ Nu ba kuusi kenken tɔwe ye, "ɔnyiripe Owura lala, ɔkyurekyurepu ye kesintin wuya, saja mɔɔ nu fii biti fu gyoo naa fuɔ, pɔyi ke fu tale, ke fu bute kase su asa mu nu ba mɔɔ ane mu asu" ¹¹ Nu Ibwaare sa akaala mu ubalmasu fufuli, nu ɔ tɔwe bamu ye, "Fan nye kenyiita saja gberɛɛ tii su. Lu fɛɛ, fane birisa ana Krisito kusun awaapu mu nu i dagaa fɛɛ asa ba mɔɔ bamu fɛɛ fane mu, kɔnɔ ɔ fuɔ pɔyi."

¹² N maa ku mu Kabulɔpu mu kyate kutɔ tarisa siyesapu mu. Nu kase ki gyinyen ɔlɔn su, nu kyowe bilinji kitenbiri tumɔ fɛɛ kɔta lenbiri. Nu ɔbwaayi payi kɔɔ fɛɛ nkalan. ¹³ Nu akyikpebi a lu susu tiye kase fɛɛ afuu bulɔnsa i da nu i yiyaa figi abi i lu tiye mu. ¹⁴ Nu susu nyaa fɛɛ kalan nu ba bɔɔ mu. Nu abu ye afintin kpini i bute lu umu ipula.

¹⁵ Nu kase su awura ye asa kpare, ye anaakɔpu abulisa ye afulee wuya ana, ye alɔnpu ye ane kpini, ye bamu nu ba te bamu abaa su kpini, ba sile naa baala afule ubɔ tɔ, ye afule mu nu i bu abu su mu tɔ. ¹⁶ Nu ba tɔwe abu ye afule mu ye, "Fan tiye ane su baala ane lu ɔmu nu ɔ te kuwura-gya mu su ansi su ye Kabulɔpu mu agbu lala su." ¹⁷ Lu fɛɛ bamu agbu kake lala mu ki fuɔ, nu animu i taale yile?

7

Israyi abi ngbin kilifa ye adina ye ana mu nu Ibwaare lɛɛ yila

¹ Inumu kamaa mu, n wu Ibwaare nbɔɔ ana, ba maa yile kase su abaafun ntun nna ba kɔta abaafun ana afuu, ke i man nye funti kase su abɛɛ ɔpu su abɛɛ iyu. ² Nu n bila wu kabɔɔ ku maa lu kyɔwe ɔlukpa ɛɛ ba susu, yege ɔ su Ibwaare mu nu ɔ bu tɔ kakpaa mu kutɔ duligisa. Nu ɔ taa ɔbule lala kuusi tu Ibwaare nbɔɔ ana mu nu Ibwaare sa bamu ɔlɔn ye ba nyita kase ye ɔpu mu. ³ Nu ɔ tɔwe bamu ye, "Fan man nyita kase abɛɛ ɔpu abɛɛ iyu, amɔɔ an duligi ane Ibwaare asunpu bamu asikpu su pɔyi."

⁴ Nu n nu asa mu nu ba duligi bamu mu kɔnɔ. Ba bu ngbin kilifa ye adina ye ana lu Israyi nbunɔ kudu anyɔ mu kpini tɔ.

⁵ Gyuda kebunɔ tɔ asa ba bu ngbin kudu anyɔ. Nu Ruben kebunɔ tɔ asa ba bu ngbin kudu anyɔ. Nu Gadi kebunɔ tɔ asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

⁶ Nu Asa kebunɔ tɔ asa ba bu ngbin kudu anyɔ. Nafitali kebunɔ tɔ asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

Manase kebunɔ tɔ asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

⁷ Simeyon kebunɔ tɔ asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

Lewi kebunɔ tɔ asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

Isaki kebunɔ tɔ asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

⁸ Sebulun kebunɔ tɔ ba bu asa ngbin kudu anyɔ.

Gyosefu kebunɔ tɔ ba bu asa ngbin kudu anyɔ.

Bengyamin kebunɔ tɔ ba bu asa ngbin kudu anyɔ.

Sakyɔ damante

mu nu ba lu

ndendemande

⁹ Inomɔ kamaa mu n wu sakyɔ damante ku, nu ɔku mee taale karage bamu. Ba lu ndendemande ye nbunɔ kukwu-kukwu ye asa kukwu-kukwu ye ntɔwe kukwu-kukwu ba yile kuwura-gya mu ye Kabulɔpu mu ansi tɔ. Ba bun ibalumasu fufuli yege ba su abalaafa bamu abaa tɔ. ¹⁰ Nu ba taa ɔbule lala bee kuusi bee tɔwe ye,

“Kamɔlige gye ane lbwaare
mu nu ɔ te kuwura-gya su mu
ye Kabulɔpu mu lɛ.”

¹¹ lbwaare nbɔɔ mu kpini ba yile kyaabɔɔ kuwura-gya mu ye abilisa mu ye ato-kɔsa ana mu. Nu ba muɔa taa bamu ansi bun kase kuwura-gya mu ansi tɔ, nu ba sun lbwaare, ¹² bee tɔwe ye,

“Amen!

Ayin-bi ye bunyaa ye kanyaasin ye
afwaala ye beere ye kitu kunye ye ɔlɔn
ɪ gye ane lbwaare lɛ kakpaa-kakpaa!
Amen!”

¹³ Tɔtɔ nu abilisa mu tɔ ɔku taase me ye, “Nu bamu nu ba bun ibalumasu fufuli numu mu, anumu ana nun? Nu fine nu ba lu?”

¹⁴ Nu n lɛ mu kɔnɔ ye, “ɔbilisa, fu i nyi.”

Nu ɔ tɔwe me ye, “Bamu ɪ gye asa mu nu ba lu awɔrɔfo lala mu kigyii tɔ, nu ba fwu bamu ikaale Kabulɔpu mu nkalan tɔ, nu i fuuli mu. ¹⁵ Imu su nu

ba yile lbwaare kuwura-gya mu ansi tɔ,
nu bee sun mu kakyɔwape ye kagyanbwe mu osunkpa obu lala mu
tɔ.

Nu ɔmu nu ɔ te kuwura-gya mu su mu,
ee biti ɔ baa ɔ bu bamu ase ke ɔ kun bamu.

¹⁶ Nu akɔn man bila ye ɔ kɔtaa bamu,
nu bulɔfo man bila ye ɔ kɔtaa bamu.

Nu kyɔwe man bila ye ɔ da bamu,
nu awulawula man bila ye ii wiili bamu.

¹⁷ Lu fɛ Kabulɔpu-bi mu nu ɔ yile kuwura-gya mu nsana mu ii biti ɔ baa ɔ gye bamu ɔkparu.

Ke ɔ kpiya bamu ɔbɔn kumu mu nu ki su nkpa nkyu mu ase.
Nu lbwaare ii biti ɔ kpaye ansikyu kumaa lu bamu ansi tɔ.”

8

Kɔtɔ tarisa sunɔsapu
mu ki kyate

¹ Kabulɔpu mu maa kyate kuto tarisa sunɔsapu mu, nu sɔsɔ waa surum fɛɛ kerefi kulɔn kɔbaafɔn. ² Tɔtɔ nu n wu lbwaare nbɔɔ asunɔ mu nu ba yile lbwaare ansi tɔ, nu ba taa nbile nsunɔ ba sa bamu.

³ Nu n wu lbwaare kabɔɔ ku maa sɔ suwa kalape-bi nu ɔ ba yile lbwaare kaswɔ ase. Nu ba taa ato liifensa kɔkyɔ sa mu kɛ ɔ taa buga ye lbwaare asa mu kabwaare-kule sɔ, taa ba suwa kaswɔ mu nu ki yile lbwaare kuwura-gya mu ansi tɔ mu, kɛ o tuwa sa lbwaare. ⁴ Kɛ ato liifensa mu nu ba tuwa mu idiisii, taa buga ye lbwaare asa mu kabwaare-kule mu, i lu lbwaare kabɔɔ mu abaa tɔ kpee sɔsɔ lbwaare ansi tɔ. ⁵ Nu lbwaare kabɔɔ mu taa suwa kalape-bi mu, nu ɔ nyɔ fulɔn lu suwa kaswɔ mu sɔ bɔla suwa kalape-bi mu. Nu ɔ tɔw um wɔrige kase sɔ, nu bulayi kpira nu o kpira, ɔlanba i waa, nu bulayi wɛɛ ɔsɛɛ nu kase gyinyen.

lbwaare nbɔɔ asunɔ mu tɔ ana nbile kɔfɔle

⁶ Tɔtɔ nu lbwaare nbɔɔ asunɔ mu nu ba sɔ nbile mu ba kɔula bamu n-yɔ ba fɔle nbile mu.

⁷ Nu lbwaare kabɔɔ gyankpaasa mu fɔle mu kabile. Nu n wu bulayi abuu ye fulɔn i maa kyagile ye nkalan lu sɔsɔ ba wɔrige kase sɔ. Nu kase nbarige tɔ ntun nsa um tɔ ketun kulɔn ki diyɛ, nu iyu gbaa nbarige tɔ ntun nsa mu tɔ ketun kulɔn gbaa diyɛ, nu afitiri bunboli mu kpini gbaa i diyɛ.

⁸ Nu lbwaare kabɔɔ nyɔsapu mu fɔle mu kabile. Nu ba tɔw kuto ku fɛɛ kibɔ lala mu nu ku diyɛ yen-yen waa ɔpu tɔ. Nu ɔpu mu tɔ nbarige tɔ ntun nsa um tɔ ketun kulɔn biliji nkalan. ⁹ Nu ato tɔusa mu nu ba bu ɔpu mu tɔ nbarige tɔ ntun nsa mu tɔ ketun kulɔn ba wu, nu ukɔli lala mu nu i bu ɔpu mu tɔ nbarige tɔ ntun nsa mu tɔ ketun kulɔn i nyita.

¹⁰ Nu lbwaare kabɔɔ sasapu mu fɔle mu kabile. Nu kikyikpebi lala mu nu ku diyɛ fɛɛ ɔgyaa ba tiye ubɔn amu-amu ye atiribo mu tɔ nbarige tɔ ntun nsa ketun kulɔn tɔ. ¹¹ Kikyikpebi mu kitu i gye ye ɔliɔ. Nu nkyu mu nbarige tɔ ntun nsa mu tɔ ketun kulɔn i bulɔli. Nu asa gaalaagaa ba nuu nkyu mu, nu ba wu-wu, lu fɛɛ nkyu mu i bulɔli.

¹² Nu lbwaare kabɔɔ nasapu mu fɔle mu kabile. Nu kanan mu nu kyɔwe daa ɔ ku tɔ mu, kake tɔ nbarige tɔ ntun nsa tɔ mu, ketun kulɔn ki biliji kitentenbiri. Nu kanan mu nu ɔbwaayi ye akyikpebi i daa i ku tɔ mu, kagyanbwe nbarige tɔ ntun nsa tɔ mu, ketun kulɔn biliji kitentenbiri.

¹³ Nu n maa ku mu, n nu kpaakpaate maa fugi sɔsɔ afuu tɔ ee su kenken ye, "Asa mu nu bee biti ba sii kase sɔ, naa fɔw sanya mu nu lbwaare nbɔɔ nsa mu nu ba san mu, ba ba fɔle bamu nbile mu, bamu laaku ɔlu isa!"

9

Kabile nusapu mu biya gyerebi gyankpaasa

¹ Nu lbwaare kabɔɔ nusapu mu fɔle mu kabile, nu n wu kikyikpebi mu nu ki lu sɔsɔ ba tiye kase sɔ mu. Nu ɔku taa ɔbɔ bunkyinsa lala mu nu ki man sɔ ɔkaa mu kebunɔ saafu sa mu. ² Maa tigi ɔbɔ bunkyinsa lala mu, idiisii i lu kɔmu tɔ fɛɛ kanan mu nu i lu bodobodo obu lala tɔ mu, nu idiisii i yegɛ nu kyɔwe ye sɔsɔ waa kitentenbiri. ³ Nu ntuntunbi ba lu idiisii mu tɔ ba kase sɔ, nu lbwaare sa bamu ɔlɔn mu nu ba taa dun fɛɛ kase sɔ kyankpati lɛɛ mu. ⁴ Ba tɔwe bamu ye ba man kan mata kase sɔ afitiri abɛɛ ato duusa abɛɛ iyu, amaa ba nyanla bamu nu ba man sɔ

Ibwaare kakyɔle bamu asɔkpɔ sɔ mu. ⁵ Ba man sa ntuntunbi mu ɔkpa ye ba mɔɔ asa, amaa ba sa ba mu ɔkpa ye ba nyanla bamu ibwaayi inuu. Nu ntuntunbi mu kudun u ko fɛɛ kyankpati maa dun nyumisa mu. ⁶ Kanɔn ibwaayi maɲa to mu asa maɲa bee biti ba biti lewu, amaa ba mɛɛ ye ba nye lewu mu. Bee biti fɛɛ ba wu gbaa, amaa ba mɛɛ ye ba wu.

⁷ Ntuntunbi mu ba du nu fɛɛ igbanje mu nu ba kuɔla bamu bee kpee ɔko. Ba bun atɔ ku fɛɛ suwa awura-wura bamu amu to nu bamu ansi to i du fɛɛ asa ansi. ⁸ Bamu inyini i du nu fɛɛ akyɔ inyini, nu bamu anyi i du fɛɛ barɛɛ anyi mu. ⁹ Ba sɔ atɔ ku fɛɛ abilitɔ panpasan kun bamu kɔkɔlo sɔ, nu ba maa fugi mu bamu abanbante to mu ilawu i du fɛɛ abilitɔ itoroko damante mu nu igbanje bee bite ba sile bee kpee ɔko to. ¹⁰ Ba sɔ ipɔ nu bee dunji fɛɛ ɔkyankpate, nu bamu ipɔ mu to nu ba sɔ ɔɔn bee nyanla asa ibwaayi inuu mu. ¹¹ Ba sɔ owura mu nu ɛɛ ku bamu sɔ, nu mu i gye ɔɔ bunkyinsa lala mu nu ki man sɔ ɔkaa mu kabɔɔ. Nu Hibriwu katɔwe to mu bee tu mu ye Abadon, nu Giriki katɔwe to mu bee tu mu ye Apoliyon. Mu kitɔ mu kase i gye onyitapu.

¹² Gyerebi gyankpaasa mu nu i sɔ kufuu mu kyɔn. Amaa gyerebi ntun nnyɔ sɔ i bu ɔkpa u ba.

Kabile siyesapu mu biya gyerebi nyɔsapu

¹³ Nu Ibwaare kabɔɔ siyesapu fulɛ mu kabile, nu n nu ɔɔɔle ku maa lu suwa kaswu mu nu ki yile Ibwaare ansi to nbɔntɔnbɔlon ana to. ¹⁴ Nu ɔɔɔle mu towe Ibwaare kabɔɔ siyesapu mu nu ɔ sɔ kabile mu ye, “Sanje nbɔɔ nna mu nu Ibwaare ɲmina bamu yila ɔɔn lala Gyufereti ase mu.”

¹⁵ Nu ɔ sanje nbɔɔ nna maɲa, mu nu Ibwaare loɲɔ bamu yila sa saɲa numu ye kake numu ye ɔbwaayi numu ye kesu numu, ye ba mɔɔ kase sɔ asa nbarige to ntun nsa mu to ketun kulɔn. ¹⁶ Nu n nu anaakɔpɔ mu kɔnɔ. Ba gye ngbɔn kudu-kudu kanɔn kudu kanɔn anyɔ (mɔlyɔn alifa anyɔ abɛɛ 200,000,000).

¹⁷ Mɛ ansi sɔ kilɛɛkaapu mu to mu, n wu igbanje ye bamu adiipu. Nu adiipu mu ba sɔ abilitɔ panpasan kunsu bamu nkɔlo sɔ. Nu u payi fɛɛ fulɔn, nu i du fɛɛ buluu, nu ki bila ki du fɛɛ kikyɔn-nyufo. Igbanje mu amu i du nu fɛɛ abirane amu, nu fulɔn ye idiisii ye ferinwuta u lu bamu nɔɔ to. ¹⁸ Kanɔn gyerebi atɔ asɔ mu nu i gye fulɔn ye idiisii ye ferinwuta numu i mɔɔ asa nbarige to ntun nsa mu to ketun kulɔn. ¹⁹ Igbanje mu ɔɔn bu bamu nɔɔ to ye bamu ndufa to. Bamu ndufa i du nu fɛɛ ananse, nu i sɔ amu nu ba sɔ bee gyii gyerebi.

²⁰ Asa mu nu ba san kase sɔ, nu gyerebi atɔ numu gbaa i man mɔɔ bamu mu, ba man yege alibi kiwaa. Nu nbwu libi abɛɛ idakpa mu nu ba taa suwa abɛɛ gbɔti abɛɛ kɔtan abɛɛ abuu abɛɛ iyu mu, ba man yege umu kusun. Bamu idakpa maɲa i man ki, nu i mee nu, nu i mee nate. ²¹ Nu ba man yege asa kumɔɔ, ye afe kutɔɔ ye akpa-sɔn, ye kigyagaa kakyɔ ye kanyɔn biti ye keyu to.

10

Ibwaare kabɔɔ ye kawɔle-bi bɔɔsa

¹ Tɔto nu n bila wu Ibwaare kabɔɔ ɔɔɔɔnpɔ ku maa kpɔlge lu sɔsɔ ɛɛ ba kase sɔ. Nu abwaare-wɔle a bun mu fɛɛ atɔ bunsu, nu okyimale kyaabɔɔ mu kumu. Nu mu ansi i du fɛɛ kyɔwe, nu mu ayaa i du fɛɛ

sabare mu nu ku dee fulon. ² Nu o su kawule-bi mu nu ki bugi ki bu mu kibaa to. O taa mu gyisa kyaa yii opu su nu o taa mu bina kyaa yii kase su. ³ Nu o punte kenken fee kanan mu nu birane muusi mu. Maa punte kanin mu bulayi kikipira asuno mu kyula su. ⁴ Bulayi kikipira asuno maa towe mu, nu n biti n kyoro. Amaa n nu obule ku maa towe lu susu ye, "Taa asin mu nu fu nu lu bulayi kikipira asuno mu to mu waa asiiri to, man kyoro asin mu yila!"

⁵ Nu lbwaare kaboo mu nu n wu maa yile opu su ye kase su mu, kusaa mu gyisa kibaa susu. ⁶ Nu o taa lbwaare mu nu o bu to kakpaa, nu o tuu susu ye koto kumaa mu nu i bu kumu to, ye kase ye koto kumaa mu nu i bu kumu to, ye opu ye koto kumaa mu nu i bu kumu to, bo ntan towe ye, "lbwaare man bila ye o gyoo!" ⁷ Amaa saja mu nu lbwaare kaboo sunosapu mu ii biti o fule mu kabule mu, kanin saja manja nu lbwaare asin baalasa mu ii biti i ba to, fee kanan mu nu o wula towe sa mu atowepu mu nu ba gye mu ayaafole mu.

⁸ Nu obule mu nu n nu lu susu mu bila towe me ye, "Kpe naa koolle kawule-bi boosa mu nu ki bugi mu, lu lbwaare kaboo mu nu o yile opu su ye kase su mu kibaa gyisa to."

⁹ Imu su n kpee lbwaare kaboo mu ase naa towe mu ye, "Taa kawule-bi mu nu fu su mu sa me." Nu o towe me ye, "Koolle, ke fu we kumu. Kii biti ki baa ki bukun fu kon to fee nmasan, amaa fu oto to bure kii biti ki baa ki bulhi kite-kite." ¹⁰ Nu n koolle kawule-bi mu lu lbwaare kaboo mu kiba to, nu n we kumu. Ki waa me kon to okon fee nmasan mu, amaa n maa we kumu lwe mu, me oto to waa me olhi. ¹¹ Tuto nu o towe me ye, "I dagaa fu maa kyaga su fu towe ato mu nu ii biti i ba asa gaalaagaa su ye ndendemande su ye ntowe kukwu-kukwu su ye awura su mu."

11

lbwaare kesintin agyipu anyo

¹ Tuto nu oku taa oyu kaalasa nu ki du fee kikpebi mu sa me. Nu o towe me ye, "Kusu ke fu naa kaala me, lbwaare mi osunkpa aye mu ye me kaswu mu, ke fu kale bamu nu ba bu kumu to bee sun me mu kpini.

² Amaa yege kabwaare-sunkpa aye mu kasoroga opula mu yila, man kaala tuto. Lu fee me i taa tuto sa bamu nu ba man gye me asa. Nu bee biti ba ba ko koolle me kade mu lbwaayi adina ye anyo. ³ Nu n biti n sa me kesintin agyipu anyo mu olon, ke ba taa nke kagbin kulon ye anyo ye adisiye towe me asin, yege ba bun kensi payi ato bunsu, mu nu u kaapu fee asin i basa bamu." ⁴ Fale kesintin agyipu anyo anumu i gye olifu iyu unyo ye ifitila igyagakpa unyo mu. Anyin anyo banumu i yile Onyiripe lbwaare kase wuya ansi to. ⁵ Nu odun ku kan ii biti o tooro lbwaare kesintin agyipu anyo banumu mu, fulon ii biti o lu bamu nno to ba diye mu. Fale nu okumaa mu nu ee biti o tooro bamu mu, ii biti o wu.

⁶ Anyin anyo banumu ba su olon ba taale kita bulayi susu, ke o man bila da saja mu nu bee towe abwaaresin mu. Nu ba su olon ba taale yege nkyu ii bilinji nkalan, nu ba bila ba su olon ba tu gyerebi ba tu kase su saja kumaa mu nu bee biti.

⁷ Nu ba kan lwe bamu abwaaresin kitowe mu, kadonbwe mu nu ee lu obu bunkyinsa lala mu nu ki man su okaa mu to mu, ee biti o ba ko ye bamu, taale bamu ke o moo bamu. ⁸ Ke bamu abuni i baa i de kade lala mu kigbenbi su, katin mu nu ba da bamu-Nyiripe Yesu oyu laasa su

mu. Kɩnasan tɔ mu bɛɛ tu kaɗe lala nɩmɔ ye Sodom abɛɛ Egiyipiti. ⁹ Asa kukwu-kukwu ye ndendemande ye ntɔwe kukwu-kukwu ye ɔsɔwule sɔ asa kpini bee biti ba ba yile kɩ bamɔ abuni mu nke nsa ye kɩɗiye, nɩ ba mee ye be kyula ke ɔkɔ o pula bamɔ. ¹⁰ Atɔwɛpɔ anyɔ maɲa lewu ii biti ɔ waa asa mu nɩ ba tɛ kase sɔ mu kpini ɔkon, ke ba gyii bamɔ ansi ke ba keɛ abaa atɔ. Lu fɛɛ kanɩn lbwaare atɔwɛpɔ anyɔ maɲa ba yege nɩ asa ba gyii awurɔfɔ kase sɔ gaa.

¹¹ Amaa nke nsa ye kɩɗiye kamaa mu, lbwaare nkpa ɔfɔute ba loo bamɔ tɔ, nɩ ba kyinɩ kɔsɔ yile bamɔ ayaa sɔ. Tɔtɔ mu, kufuu kɩ kitaa asa mu nɩ ba wu bamɔ mu. ¹² Nɩ lbwaare atɔwɛpɔ anyɔ mu ba nu ɔbule lala ku lɩ sɔsɔ tɔwe bamɔ ye, “Fan dii ba sɔsɔ nfi.” Nɩ ba bola abwaare-wule tɔ dii kpee sɔsɔ yege bamɔ dɔn ana ba kɩ bamɔ.

¹³ Kanɩn opula maɲa tɔ nɩ kase kɩ gyinyen, nɩ kaɗe mu tɔ nbarige tɔ kudu mu tɔ ketun kɔlɔn boyi tiye. Nɩ kanɩn kase kigyinyen maɲa mɔɔ asa ngbɩn nsunɔ. Nɩ kufuu kɩ kitaa bamɔ nɩ ba nye nkpa mu, nɩ ba taa bunyaa sa lbwaare mu nɩ ɔ bu sɔsɔ mu.

¹⁴ Gyerebi nyɔsapɔ mu kyɔn nɩ gyerebi sasapɔ mɔɔ bu ɔkpa sɔ ɛɛ ba bilɛn.

Kabile sunɔsapɔ

¹⁵ Nɩ lbwaare kabɔɔ sunɔsapɔ mu fɔle mu kabile, nɩ ɩbule damante ku ii tɔwe kenken lɩ sɔsɔ ye,

“Kase sɔ kuwura-gyii kɩ bilinɩ anɛ ɔnyirɩpe lbwaare ye ɔmu nɩ ɔ wɔla lɛɛ mu lɛɛ,

nɩ ee biti o gyii kuwura kakpaa.”

¹⁶ Abɩlsa adɔnyɔ ye ana mu nɩ ba tɛ bamɔ awuragya sɔ, lbwaare ansi tɔ mu kpini ba maɲa, taa bamɔ ansi bun kase sun lbwaare, ¹⁷ bɛɛ tɔwe ye, “ɔnyirɩpe lbwaare, ɔlbɔnpɔ,

an sɔ afwaala an sa fu,

fɛɛ fu maa taa fu ɔlɔn lala mu

nɩ fu piili fii gyii kuwura.

¹⁸ Kase sɔ asa mu nɩ be mee sun fu mu ba nye agbɔ, amaa nbɩnbɩ fu agbɔ mu ba.

Saɲa fu fɛɛ fu tale alewupu,

ke fu ka fu atɔwɛpɔ mu nɩ ba gye fu ayaafɔle kɔkɔ,

ye fu asa mu nɩ ba sile fu kitɩ mu,

asa kpare ye bamɔ nɩ ba san kpini.

Saɲa mu fɔb fɛɛ fu nyita bamɔ nɩ bee nyita kase mu.”

¹⁹ Nɩ kabwaare-sunkpa aye mu nɩ kɩ bu sɔsɔ mu kɩ bugi, nɩ n wu lbwaare maa asa nsana katɔwe kyula kɩɗakaa mu maa bu obu lala mu tɔ. Nɩ n wu bulayi maa wɛɛ lɛɛ nɩ ɩ sɔ ɔlanba yege ɩ pɔnte, nɩ kase kɩ gyinyen, nɩ bulayi abuu ɩ lu tiye gaa.

12

ɔkyɩ mu maa

Kɩnanse pipɛɛ dansa mu

¹ N wu sɩnkaala ye adangana lala ku maa lɛɛ umɔ n-yɩ kaapɔ sɔsɔ. N wu ɔkyɩ maa bun kyɔwe fɛɛ atɔ bunsɔ, nɩ ɔbwaayi bu mu ayaa kase, nɩ o bun kuwura-wurɔ mu nɩ akyikpebi kudu anyɔ ɩ maa kɩmɔ sɔ. ² ɔ sɔ ɔtɔ nɩ ee biti ɔ kɔɔge. Nɩ kedunɩdi mu maa kɔ mu sɔ mu, ɔ sawu kenken. ³ Nɩ n bila bwii wu sɩnkaala ku maa lɛɛ umɔ n-yɩ kaapɔ sɔsɔ. N

wu kɩnanse pɩpɛɛ dansa kɔ, nu ɔ sɔ amu asuno ye agyakpaa kudu nu ɔ bun awura-wɔrɔ asuno amu mu sɔ. ⁴ Nu mu ɔpu bɩte akyikpebi mu nu ɩ bu sɔsɔ mu nbarige tɔ ntun nsa mu ketun kulɔn ba tɔv kase sɔ. Nu ɔ ba yile ɔkyu mu nu ee biti ɔ kɔvge mu ansi tɔ. Nu ɔ kan kɔvge mu ke ɔ nye taa kebii mu miye bilɛn.

⁵ Nu ɔ kɔvge kebii-nyɩnsa-bii mu nu ee biti ɔ taa kɩbilɩtɔ kuwura-kpebi gyii ndɛndɛmande kpini sɔ kuwura. Nu lbwaare kabɔɔ ba taa kebii mu kpee lbwaare maa mu kuwura-gya mu ase. ⁶ Nu ɔkyu mu silɛ kpee keperi sɔ katn mu nu lbwaare lɔvɔ yɩla sa mu, katn mu nu bee biti ba kɩ mu sɔ nke kagbɩn kulɔn ye alɩfa anyɔ ye adisiye (1,260). lbwaare kabɔɔ bilɩsa ase kɔ ye kɩnanse pɩpɛɛ dansa mu.

⁷ Nu kɩnaa kitɩye sɔsɔ. lbwaare kabɔɔ bilɩsa ase Maakɛl maa mu nbɔɔ ba kɔ ye kɩnanse dansa mu, nu kananse dansa mu maa mu nbɔɔ gbaa ba kɔ ye bamu. ⁸ Amaa kɩnanse dansa maa mu nbɔɔ ba kɔ tiye, nu ba man bila nye ɔkyɩnakpa sɔsɔ. ⁹ Nu ba nɛ kanɩn kɩnanse dansa manɔ kyɔnɛ kase sɔ. Mu ɩ gye didaa kananse mu nu bee ti ye lbwaare okisipu, abɛe Sɩtaane mu nu ɛɛ pɩna dulinyaa tɔ asa kpini mu. Ba nɛ maa mu nbɔɔ mu kyɔnɛ kase sɔ.

¹⁰ Nu n nu ɔbulɛ lala kɔ sɔsɔ maa tɔwe ye, "Nbuɩbu nu lbwaare kamɔhɛ kɩ ba. Nbuɩbu nu lbwaare kaapɔ mu ɔbɩn fɛɛ Owura.

Nbuɩbu nu Krisito mu nu lbwaare Wɔla lɛɛ mu, kɩbilɩsa mu kɩ lu ifuli. Lu fɛɛ Sɩtaane, anɛ tɔɔmaa ana ɔpɔwɩpɩ mu nu ɛɛ yile lbwaare ansi tɔ ɛɛ pɔwɩ bamu kakyɔwape ye kagyanbwe mu, ba nɛ mu lu sɔsɔ fɔyi.

¹¹ Nu anɛ tɔɔmaa ana ba taa Kabulɩpɩ mu nkalan, ye lbwaare asɩn mu kesintin kilɛɛ tɔwe mu gyii Sɩtaane sɔ, nu ba man taa bamu n-yɩ ti sehɩn, amaa ba taa bamu nkpa yile tɔ sa lewu.

¹² Imu sɔ, sɔsɔ ye fane mu nu fan tɛ kɩmu tɔ mu, fan yege fane ansi i gyii. Amaa kase ye ɔpu bure, laaku. Lu fɛɛ Sɩtaane kpɩhɛ ba kase sɔ fane ase, nu agbɩ a bɔla mu tɔ.

Lu fɛɛ ɔ nyi mu saɩa maa man bila ɔ kyɔ."

¹³ Kɩnanse pɩpɛɛ dansa mu maa wu fɛɛ ba nɛ mu kyɔnɛ kase sɔ mu, ɔ kusɩ bɩte ɔ gya ɔkyu mu nu ɔ kɔvge obii-nyɩnsa mu. ¹⁴ Nu lbwaare sa ɔkyu mu kpaakpaate lala abanbantɛ anyɔ, ke ɔ taale fugi kpee keperi sɔ katn mu nu ba lɔvɔ yɩla sa mu. Ke ba kɩ mu sɔ naa fɩv nɩsu nsa ye kɩtiye, ke kɩnanse pɩpɛɛ dansa mu ɔ man nɛ mu. ¹⁵ Tutɔ nu kɩnanse mu gbɩv nkɩyɩ lu mu kɔvɔ tɔ fɛɛ ɔbɩn mu, ke kɩmu ɔgyale ɔ gyii ɔkyu mu. ¹⁶ Amaa kase kɩ kye ɔkyu mu tɔ, fɛɛ kɩ maa bugi kɩmu kɔvɔ miye nkɩyɩ mu nu kɩnanse mu gbɩv lu mu kɔvɔ tɔ mu. ¹⁷ Nu kɩnanse mu nye agbɩ lu ɔkyu mu sɔ, nu ɔ kyɔn ɔ naa kɔ ye ɔkyu mu mu-bii ana asansa mu kpini. Bamu ɩ gye asa mu nu ba buu lbwaare nbara, nu ba yile kenken bee gyii Yesu asɩn mu kesintin mu. ¹⁸ Nu kɩnanse pɩpɛɛ dansa mu naa sii ɔ yile ɔpu kɔvɔ.

13

Kadunbwe mu nu o lu opu to mu

¹ N wu kadunbwe ku maa lu opu to ee ba. O su agyakpaa kudu ye amu asuno yege awura-woru kudu u bun agyakpaa mu so, yege atu mu nu u saale lbwaare i gyan mu kumu kumaa numu su. ² Kadunbwe mu nu n wu mu du fee opiya, nu mu ayaa i du nun fee okyukyurakyure ayaa, nu mu kono ki du fee birane kono. Nu kınanse pipee dansa mu taa mu olon ye mu kuwura-gya ye kumu kibilisa mu kpini sa kadunbwe mu. ³ Mu amu mu to kuku du nun fee ki maa nye lewu olu mu nu ki taale mo, amaa ki wu. Nu i kyinkyin dulinyaa to asa kpini nu ba buu mu. ⁴ Nu asa ba sun kınanse pipee dansa mu, lu fee o sa kadunbwe mu olon nu ba bila ba sun kadunbwe mu. Nu bee taase ye, "Anumu i fvu kadunbwe numu? Anumu i taale ko ye mu?"

⁵ lbwaare sa kadunbwe mu okpa ye o towe alala-sın ke o saale mu. Nu o sa mu olon ye o gyii kibilisa lbwaayı adına ye anyo. ⁶ Nu o bugi mu kono towe nbusaa asin ee yii lbwaare, ee nyita mu kitu yege ee saale mu okyınakpa ye asa mu nu ba bu mu ase susu mu kpini. ⁷ Nu o bila sa mu okpa ye o ko mu asa, ke o gyii bamu su. Nu o bila sa mu okpa ye o gyii kuwura nbuno kumaa ye asa kumaa ye ntowe kumaa ye ndemande kpini su. ⁸ Kase su asa kpini bee biti ba sun kadunbwe mu. Amoo bamu nu ba kyuroo bamu atu waa nkpa owule mu to lu dulinyaa npiili ase mu nkun. Nkpa owule numu gye Kabulupu mu nu ba mo mu lee.

⁹ Nu omu nu o su asu mu o nu.

¹⁰ Nu i kan i de sa fee bee biti ba tii oku obu mu, bee biti ba kitaa mu naa tii.

Nu i kan i de fee sakunde nu bee biti ba taa mo oku mu, sakunde lewu nu ee biti o wu.

Asin numu fale su nu i dagaa fee lbwaare asa ba maa nye kenyiita, ke ba nye nkolo yile bamu kikole-gyii to.

Kadunbwe mu nu o lu kase su mu

¹¹ Nu n bila wu kadunbwe ku maa paate lu kase to. O su agyakpaa anyo fee kabulupu, amaa ee towe fee kınanse pipee dansa mu. ¹² O su kadunbwe gyankpaasa mu kibilisa, nu o yile mu ayaa to sun kusun. Nu o nyan kase ye kumu su asa kpini, ye ba sun kadunbwe gyankpaasa mu nu mu lewu olu mu wu mu. ¹³ Nu kadunbwe nyosapu numu waa asin kyinkyinsa lala, halu o yege nu fulon lu susu ba kase su nu asa ba wu ye bamu ansi.

¹⁴ Lu okpa mu nu lbwaare sa mu su mu, o yile kadunbwe gyankpaasa mu ayaa to waa asin kyinkyinsa, o su ee pina dulinyaa to asa kpini. Nu o nyan dulinyaa to asa ye ba poyı odakpa mu nu ki yile sa kadunbwe gyankpaasa mu nu o nye lewu olu, nu o bwii kpaare mu. ¹⁵ lbwaare sa kadunbwe nyosapu mu okpa, fee o fvute nkpa ofvute sa odakpa mu nu ki yile sa kadunbwe gyankpaasa mu. Ke ki taale towe, ke ki taale mo okumaa mu nu o kina ye o mee ye o sun mu mu. ¹⁶ Nu o bila nyan okumaa numu, abulupu ye alulupu, afulee wuya ana ye atiripu, bamu nu bee gyii bamu kibaa su ye anye ye ba nye kakyule bamu abaa gyisa su abee bamu asikpu su. ¹⁷ Saamu, okumaa mu nu o man su kadunbwe mu kakyule mu, o mee taale so abee o fe. Kakyule mu i gye kadunbwe mu kitu, abee mu kitu mu akarage-bi.

18 Inɔmɔ nɔ ɔ dagaɔ ɔkɔmaa maa nyɛ kanyaasɔn. Ɔmɔ nɔ ɔ sɔ kanyaasɔn mɔ, ɔ taalɛ bu kadɔnbwɛ mɔ akaragɛ-bi mɔ kase. Lu fɛɛ akaragɛ-bi nɔmɔ yɛla sa nyɔmɔsa nɔn. Akaragɛ-bi nɔmɔ ɔ gye alfa asiye yɛ adisiye yɛ asiye (666).

14

Kabulɔpɔ mɔ yɛ mu abuuɔ

1 N maa bɛla kɛ mɔ, n wu Kabulɔpɔ kɔ maa yɛlɛ Siyon kɛ bu mɔ sɔ. Nu asa ngbɛn kɛlɛfa yɛ adɛna yɛ ana (144,000) mɔ nu ba kyɔrɔɔ Kabulɔpɔ mɔ kitɛ yɛ Mu-Se kitɛ gyaga bamɔ asɛkpɛ sɔ mɔ ba maa yɛlɛ mɔ asɛ. 2 Nu n nu ɛlawɔ kɔ lu susɔ fɛɛ ɔbɔn maa sɔ ɔgyalɛ abɛɛ bulayɛ maa pɔntɛ mɔ. Ɔlawɔ mɔ nu n nu mɔ, ii su nɔn fɛɛ adɔnlɛ alanɔpɔ kɔkyɔ ba maa lan bamɔ adɔnlɛ mɔ. 3 Nu asa ngbɛn kɛlɛfa yɛ adɛna yɛ ana ba yɛlɛ kuwura-gya mɔ asɛ yɛ atɔ kɛsa ana mɔ yɛ abɛlɛsa adɔnyɔ yɛ ana mu ansi tɔ, nu ba bu ɔlɔn pɔpɔwɛ mɔ nu ɔkɔ man taalɛ bɛla, amɔɔ asa ngbɛn kɛlɛfa yɛ adɛna yɛ ana (144,000) mɔ nu Kabulɔpɔ mɔ mɔlɛgɛ lu kase sɔ mɔ nkɔn. 4 Kanɔn asa manja ɔ gye bamɔ nu ba man taa kakyɛ-bitɛ waa bamɔ n-yɛlɛ ineesi, nu be du nɔn fɛɛ anyɔn mɔ nu ba man nyɛ akyɛlɛ. Nu ba buu Kabulɔpɔ Yesu, mɔ katɛn kɔmaa mɔ nu ee kpɛɛ. Nu ɔ ka bamɔ amɔ sɔ kɔkɔ lu asa tɔ, ba du nɔn fɛɛ abi gyankpaasa mɔ nu ɔ gye ɛbwaarɛ yɛ Kabulɔpɔ Yesu mɔ lɛɛ. 5 Atɛntɛnsa kɔ ɔ man pɛlɛ lu bamɔ nɔn tɔ, nu bamɔ n-yɛlɛ sɔ ɔ man sɔ asɛn libi akɔ.

ɛbwaarɛ nɔɔɔ asa mɔ

6 Nu n wu ɛbwaarɛ kabɔɔ kɔ maa fugi ɛɛ kyaabɔɔ susɔ. Ɔ sɔ asɛn danbirasa mɔ nu ɔ bu tɔ kakpaa nu ɛɛ tɔwɛ ɛɛ sa ɔsɔwɛlɛ kɔmaa yɛ kebunɔ kɔmaa yɛ katɔwɛ kɔmaa yɛ asa kpini. 7 Nu ɔ taa ɔbɔlɛ lala kuusi tɔwɛ yɛ, “Fan sɛlɛ ɛbwaarɛ ke fan taa bɔnyaa sa mɔ. Lu fɛɛ mɔ katalɛ sanya mɔ fɔvɔ. Fan sun ɔmɔ nu ɔ waa susɔ yɛ kase, ɔpɔ yɛ ɛbɔn.”

8 Nu kabɔɔ nyɔsɔpɔ kɔ buu ɔbanban mɔ lu susɔ ɛɛ pɔntɛ kenken yɛ, “Babilɔn tiyɛ, kade kpɛare mɔ tiyɛ. Mɔ ɔ gye ɔmɔ nu ɔ yɛgɛ nu ɛsɔwɛlɛ sɔ asa kpini ba waa kɛgyaga fɛɛ mɔ. Nu i du fɛɛ maa sa bamɔ nta bɔlɔnsa nu ba nuu mɔ. Inɔmɔ ii bitɛ ɔ yɛgɛ ke ɛbwaarɛ ɔ bitɛ bamɔ asɔ.”

9 Nu kabɔɔ sasɔpɔ kɔ gbaa buu abanban mɔ, nu ɔ sɔ ɔbɔlɛ lala ɛɛ pɔntɛ yɛ, “Ɔkɔmaa mɔ nu ɔ sun kadɔnbwɛ mɔ yɛ mɔ apɔyɛtɔ ɔdakpa, nu ɔ sɔ mɔ kakyɛlɛ mɔ kɛsɛkpɛ sɔ abɛɛ mɔ kɛbaa sɔ mɔ, 10 kanɔn ɔsa manja gbaa mɔ ii bitɛ ɔ nuu ɛbwaarɛ agbɔ nta mɔ nu ɔ bɔlɔn nu ɔ kyɛgɛ waa mɔ agbɔ kawɛ mɔ tɔ mɔ. Bamɔ nu beɛ waa inɔmɔ kpini mɔ beɛ bitɛ ba nyɛ kɔsɔ bitɛ ferinwuta fulɔn tɔ ɛbwaarɛ nɔɔɔ kyɛrɛkyɛrɛ mɔ yɛ mɔ Kabulɔpɔ mu ansi tɔ. 11 Asa mɔ nu ba sun kadɔnbwɛ mɔ yɛ mɔ apɔyɛtɔ ɔdakpa mɔ, abɛɛ bamɔ nu ba sɔ mɔ kakyɛlɛ mɔ nu kɛ gye mɔ kitɛ mɔ, fulɔn mɔ nu ɔ diyɛ bamɔ mɔ, ii bitɛ diyɛ kakpaa, nu ba mɛɛ yɛ ba nyɛ ɔfɔtɛ kakyɔwɔpɛ yɛ kagyɛnbwɛ.” 12 Asɛn nɔmɔ falɛ sɔ nu ɔ dagaɔ fɛɛ ɛbwaarɛ asa ba nyɛ kenyiita. Bamɔ ɔ gye bamɔ nu ba buu mɔ nɔbara, nu ba nyɛ nkɔlɔ yɛlɛ Yesu Krisito kɛkɔlɛ-gyɛlɛ mɔ tɔ.

13 Tutɔ nu n nu ɔbɔlɛ kɔ maa tɔwɛ lu susɔ yɛ, “Kyɔrɔɔ inɔmɔ yɛla! Lu nɔbɔnɔn nɔmɔ ɔ sɔ ii kpɛɛ mɔ, kuseɛ ɔ gye sa bamɔ nu ba san ba sɔ kɛkɔlɛ-gyɛlɛ Ɔnyɛrɛpɛ Yesu tɔ nu ba wu mɔ.”

Nu ɛbwaarɛ Kayaayu mɔ gbaa tɔwɛ yɛ, “Kesintɛn nɔn, beɛ bitɛ ba nyɛ ɔfɔtɛ lu bamɔ kɛkpɛnɛ sɔ, lu fɛɛ bamɔ awaasa kɔkɔka ii bitɛ i buu bamɔ.”

Adoo-gyito kitije

14 N maa ku mu, n wu kabwaare wole fufuli ku, nu n wu oku maa te kumu so fee nyimisa. O bun suwa kuwura-woru nu loogyi buyesa bu mu kuba to. 15 Tu to nu lbwaare kaboo ku gbaa lu kabwaare-sunkpa aye mu to, nu o taa obule lala kuusi tu omu nu o te abwaare-wole mu so ye, "Taa fu loogyi soo adoo-gyito mu. Lu fee kase so ato duusa mu a payi, nu umu kitije sana fuu." 16 Imu so omuni o te abwaare-wole so mu, taa mu loogyi mu soo ato duusa mu lu kase so kpini.

17 lbwaare kaboo ku bila lu susu kabwaare-sunkpa aye mu to, yege ngbaa mu so loogyi buyesa. 18 Biyo, lbwaare kaboo mu nu ee ku fulon so mu, lu saraga kaswu mu to, nu o taa obule lala punte to tu omu nu o so loogyi buyesa mu ye, "Taa fu loogyi buyesa mu kuula oyu abi akyaa mu nu bee so bee waa wayin nta mu lu kase so, lu fee umu abi mu u payi."

19 Nu lbwaare kaboo mu taa mu loogyi mu soo oyu abi mu kase so. Nu o kuula umu naa waa katun mu nu bee nyan oyu abi mu bee lee nkyu. Opula mu nu bee nyan manja mu, i yile sa lbwaare agbu lala mu. 20 Kanin opula mu nu bee nyan oyu abi bee lee umu nkyu mu, bu kade mu ikaa so nu. Nu ba kan nyan abi mu, nkalan ii biti i lu umu to ba i kyun fee okyukpa mu nu umu nswu i waa fee imayili alifa anyo, nu umu onye i waa fee ayaa tantan anuu.

15

lbwaare nboo asuno ba maa igyerebi asuno

1 Inumu kamaa mu, n bila wu sunkaala ye asin kyinkyinsa ku susu. lbwaare nboo nsuno, nu ba so laalaalowe igyerebi nsuno bee ba. Inumu i gye igyerebi laalaalowe mu, lu fee inumu kamaa mu lbwaare agbu mu i fuu okaa. 2 Nu n wu kuto ku fee opu nkyu mu nu ki du fee digi nu ki buga ye fulon. Nu n wu bamu nu ba ko lu kadonbwe mu, ye mu apoyito odakpa mu, ye mu kitu akarage-bi mu. N wu ba maa yile opu mu kono, yege ba so adonle mu nu lbwaare sa bamu mu. 3 Nu ba bu lbwaare kiyaafole Mosesi ye Kabulupu mu olon ye,

Onyuripe Olonpu lbwaare,
fu awaasa kpare mu i kyo nu ii kyinkyin.

Fu i gye kase so kpini owura,
fu ukpa i kyiigi nu i gye kesintin.

4 O Onyuripe, anumu i mee ye o sile fu,
nu anumu i mee ye o taa bunyaa sa fu kitu?

Lu fee fu nkun ii du kyurekyure kase so.

Kase so asa kpini bee biti ba be muja fu ansi to.

Lu fee fu ukpa kyiigisa mu i lu ifuli.

5 Inumu kamaa mu, n ku nu n wu ba maa tigi opula kyurekyurekpa kikyurekyure mu nu ki bu tanti kubuu mu nu ki bu susu mu to yila. 6 Tanti kubuu manja to nu nboo asuno mu nu ba so igyerebi asuno mu ba lu, yege ba bun ikaale fufuli parepare yege u njalige so, nu ba taa suwa ukuru su njina bamu nkolo to. 7 Nu ato kusa ana mu to oku sa lbwaare nboo nsuno mu, suwa ilape isuno nu lbwaare mu nu o te nkpa to kakpaa mu agbu a bola umu to. 8 Nu lbwaare bunyaa ye mu olon i yege nu idiisii i ba bola tanti kubuu mu to. Nu oku mee taale loo tu to, amoo lbwaare nboo nsuno mu ba lwe igyerebi isunu mu poyi.

16

Ibwaare agbu bu ilape

isuno to

1 Tuto nu n nu obule lala ku lu tanti kubuu mu to, ki maa towe ki sa lbwaare nboɔ asuno mu ye, "Fan kpee naa kyeege lbwaare agbu ilape isuno mu wɔrige kase su."

2 Ibwaare kaboo gyankpaasa mu naa kyeege agbu lape mu wɔrige kase su, nu ulo libi mu nu i gyoo nu u ko mu i yaase loo asa mu nu ba su kadɔnbwe mu kakyule nu bee sun mu apoyito odakpa mu.

3 Nu kaboo nyosapu mu kyeege mu lape mu waa opu to, nu i biliɔi nkalan fee nyumisa wusa nkalan, nu ato kusa kumaa mu nu ba bu opu to mu ba wu.

4 Ibwaare kaboo sasapu mu kyeege mu lape mu waa ubun ye ubun amu to, nu nkyu mu i biliɔi nkalan. 5 Nu n nu lbwaare kaboo mu nu ee ki nkyu su mu maa towe ye,

"O Okyirekyirepu,

Fu mu nu fu bu to, nu fu wula fu bu to,

Fu gyii asin mu, umu okpa su,

lu fee fu gyii asin mu kesintin.

6 Lu fee bamu i moo fu asa ye fu atowepu, nu bamu nkalan i kyeege wɔrige,

umu su fu sa bamu nkalan ye ba nuu kanan mu nu i dagaa bamu."

7 Nu n nu lbwaare saraga kaswu mu maa kyula su ye,

"Eehn, Onyiripe obunpu lbwaare,

fu katale ki gye kesintin nu ki de okpa."

8 Ibwaare kaboo nasapu kyeege mu lape mu wɔrige kyowe su, nu kyowe mu nye obun ke o fugya asa fee fulon. 9 Nu kyowe mu awulawula i fugya bamu gaa, nu ba towe yii lbwaare mu nu o su igyerebi unumu su obun mu. Amaa ba kina ba man yege alibi kiwaa, ke ba taa bunyaa sa mu.

10 Ibwaare kaboo nusapu mu kyeege mu lape mu wɔrige kadɔnbwe mu kuwura-gya su, nu mu kuwura-gyii to kpini ki biliɔi kitentenbiri. Nu umu kpini kuko i yege nu asa ba duɔi bamu anobi. 11 Nu lu bamu kayi-ko ye ulo mu nu ba nye su mu, ba towe yii susu lbwaare. Amaa ba kina ba man yege alibi kiwaa ke ba ba lbwaare ase.

12 Ibwaare kaboo siyesapu mu kyeege mu lape mu wɔrige obun lala Gyufereti mu to, nu kumu nkyu i nyaa, ke i nye lonɔ okpa sa awura mu nu bee biti ba lu kyowe klu ba mu. 13 Nu n wu nbwu libi asa mu nu ba du fee apulo. Ba lu kɔnanse pɔpee dansa mu ye kadɔnbwe mu ye antɔnesa atowepu mu nno to. 14 Bamu i gye Sitaane n-yaayu mu nu bee waa adangana. Nbwu libi asa numu bee kpee dulinyaa to awura kpini ase, naa kɔsɔla bamu ba naa ko kɔnaa, lbwaare mu nu o gye Obunpu mu kake lala mu ake.

15 Onyiripe mu wula towe ye, "Fan nyinji! N biti n ba fee oyu. Kusee i gye sa o mu nu o daa mu n-yi su nu o kɔsɔla o gyoo me, nu o man dilige mu ato bunsu, ke o nate kibulunkpan ke o gyii ipeeli."

16 Nu nbwu libi mu ba kɔsɔla awura naa buga opula kulon, katn mu nu bee tu Hibriwu katowe to ye Amagadon mu.

17 Ibwaare kaboo sunosapu kyeege mu agbu lape mu waa afuu to. Nu n nu obule lala ko maa lu kabwaare-sunkpa aye mu to, kuwura-gya mu ase ye, "I waa lowe!" 18 Tuto nu i wee usee nu bulayi kpira nu i pɔnte, nu kase ki gyinyen obun su. Nu lu koo sana mu nu nyumisa bu kase su mu,

kase man pɩta gyinyen fale kudubi. ¹⁹ Nɩ Babilon kade lala mu ki barge to ntun nsa, nu nde lala mu nu i bu kase su mu kpini i nyita. Ibwaare nyini Babilon kade lala mu alibi, nu o yege nu ba nuu mu agbu nta mu lu mu kawe to. ²⁰ Nɩ kifintin kumaa numu nyaa, nu oku man bila wu abu kase su.

²¹ Nɩ bulayi abuu mu nu i du fee afule-buu, nu umu kukulun oduu i waa fee ayu boota oduu mu, i lu susu ba tiye asa su. Imu su asa mu ba towe yii Ibwaare, fee maa yege nu bulayi abuu gyerebi mu ba hamu su mu. Lu fee tooro mu ban su.

17

Burukwone-kyu ye kadunbwe mu

¹ Ibwaare nboco asuno mu nu ba su ilape isuno mu to oku ba towe me ye, “Ba, ke n kaapu fu kanan mu nu burukwone-kyu libi, mu nu o yile sa kade lala, mu nu ki bu tiri ubun lala mu, kusu biye kii biti ki baa kumu su. ² Kade lala numu to nu kase su awura bee dii bee kpilige, fee kanan mu nu anyin bee dii bee kpilige okyu-kyagaa su mu. Kase su asa kpini ba nuu mu kiyagaa nta mu buu.”

³ Nɩ Ibwaare kaboo mu taa me kayaayu to kpee ifuli su. Tuto nu n wu okyu maa te kadunbwe pipee su, nu ba kyuroo atu mu nu u saale Ibwaare gyaga kadunbwe mu su, yege o su amu asuno ye agbakpaa kudu.

⁴ Okyu mu bun ato pipee ye kiriman-kyu mu nu i su ogyalin, ye suwa ye abuu mu nu i su ogyalin ye agyibi kpare. Nu o su suwa kooapu mu kubaa to, yege ato kisa ye ineesi ato mu nu i lu mu kiyagaa su mu i bola kumu to. ⁵ Nɩ ba kyuroo asiiri anasantu gyaga mu kisikpu su ye,

ASIN KPARE
BABILON KADE KPARE
ABURUKWONE BAMU-NYI,
YE KASE SU INEESI KPINI IMU NYI.

⁶ N wu fee okyu mu nuu Ibwaare asa nkalan, bamu nu ba yile to bee gyii kesintin bee sa Yesu mu, nu u buu mu fee nta mu.

N maa wu kanin mu, i kyinkyin me gaa. ⁷ Nɩ Ibwaare kaboo mu taase me ye, “Mune i waa nu i kyinkyin fu? Okyu mu ye kadunbwe mu nu o su amu asuno ye agbakpaa kudu, nu okyu mu dii mu, n biti n lee umu kanasan to kaapu fu. ⁸ Kadunbwe mu nu fu daa wu nu o bu to mu, nbunbu o man bila o bu to. Nu ee biti o lu obo bunkyinsa lala mu nu ki man su okaa mu to ba, ke o ba gyanja mu lewu. Nu asa mu nu ba te kase su, nu Ibwaare man kyuroo bamu atu waa nkpa owule mu to, lu dulinyaa npiili ase mu, nu ba kan wu kadunbwe mu, ii biti i kyinkyin bamu fee kadunbwe mu maa kyuna o bu to, nu o man bila ba o bu to, amaa nu ee biti o bila bwii ba.

⁹ “Asin numu fale su nu i dagaa fee Ibwaare asa ba maa nye nfeere ye kanyaasin. Amu asuno mu i gye abu asuno mu nu okyu mu te umu su. Nu i bila i gye awura asuno. ¹⁰ Awura mu to mu anuu ba tiye, nu okulun san ee gyii kuwura, nu omu nu o san mu moco man pɩta ba. Nu o kan ba mu, ee biti o gyii kuwura nke gberee ku. ¹¹ Kadunbwe mu nu naafoo o kyina o bu to, nu o man bila o bu to mu, mu i gye owura buruwasapu mu. Nu o tii awura gyankpaasa asuno mu su, nu ee biti o ba gyanja mu lewu.

¹² “Agyakpaa kudu mu nu fu wu mu yile sa awura kudu mu nu ba man pu nye kuwura-gyii mu. Amaa bee biti ba nye kibuska ke ba maa kadunbwe mu ba gyii kuwura kerefi kolun. ¹³ Awura kudu mu ba su nfeere

kɔlɔn, nɩ bee biti ba taa bamɔ ɔlɔn kibɩlsa sa kadɔnbwe mu. ¹⁴ Bee biti ba kɔ ye Kabɩlɔpɔ mu, amaa Kabɩlɔpɔ mu ii biti ɔ taale bamɔ. Lu fɛɛ mu i gye anyirɩpe tɔ ɔnyirɩpe, ye awura tɔ Owura. Nu mu asa i gye, bamu mu nu ɔ tu, ye bamu nu ɔ lɛɛ, ye bamu nu bee buu mu kesintin tɔ mu.”

¹⁵ Tutɔ nu lbwaare kabɔɔ mu towɛ me ye, “Tɔn mu nu fu wu nu kabɔrɔkɔɔne-kyu mu te o tiri umu mu, i yile sa asa damante ye usɔwɔle ye ntɔwe kɔkwɩ-kɔkwɩ. ¹⁶ Kadɔnbwe ye agyakpaa kudu mu nu fu wu mu, bee biti ba kisi kabɔrɔkɔɔne-kyu mu. Nu bee biti ba kɔɔle kutɔ kumaa nɩmu lu mu ase, ke ba yege mu ɔ nate kibulunkpan.” Bee biti ba we mu kayɩ-wɔle mu, ke ba taa umu nu i san mu tɔv fulɔn tɔ. ¹⁷ Lu fɛɛ lbwaare taa kutɔ mu nu ee biti fɛɛ ba waa mu waa bamu nfɛere tɔ, ke ba nye waa mu kebiti. Kanɩn sɔ nu awura kudu mu ba kyula taa bamu ɔlɔn mu sa kadɔnbwe mu, ke o gyii kuwura naa fɔv saɲa mu nu lbwaare asɩn mu nu ɔ tɔwe yɩla mu i ba tɔ. ¹⁸ ɔkyu mu nu fu wu mu, yile sa kade kpare mu nu kii gyii kuwura kase sɔ awura kpini sɔ.

18

Kade lala Babilon

kiboyi

¹ Inumu kamaa mu n wu lbwaare kabɔɔ ku mɔɔ maa lu sɔsɔ ɛɛ ba. ɔ sɔ ɔlɔn lala, nu mu kɩnalage ku nmanɛ kase sɔ kpini. ² Nu ɔ taa ɔbɩle lala kuusi ye,

“Babilon kade kpare mu lu tiye.
Kade kpare mu ki boyi bilinɩ kɩtaakpan.
Kɩ ba bilinɩ nbwu libi ye n-yaayu libi,
ye nbwiibi libi ye nbwiibi kisisa ɔbaalakpa.

³ Lu fɛɛ usɔwɔle sɔ kpini asa ba nuu
kade mu kabɔrɔkɔɔne nta bulɩnsa mu.
Nu kase sɔ awura kpini bee dii bɛɛ kpɩlge
bɛɛ waa kanyɩn ye kakyɩ biti kɩgyagaa kade mu tɔ.
Nu kase sɔ ayawɔ-gyipu kpini
ba nye afulee ye ato tiɩ sɔ lu kade mu ɔfɔvte
mu nu kɩ nye fɔv mu sɔ.”

⁴ Nu n bila nu ɔbɩle ku mɔɔ maa lu sɔsɔ tɔwe ye,
“Mɛ asa, fan lu kade mu tɔ,
ke fan man nye waa alibi mu nu kɩ waa mu,
ke i man naa ba fɛɛ fan nye mu kɔsɔ bute mu tɔ ukɔ.

⁵ Lu fɛɛ mu alibi kpini i kɔbɩla i gyaga abaa sɔ naa fɔv sɔsɔ,
nu lbwaare nyinɩ mu alibi kpini ye umu kɔsɔ bute sɔ.”

⁶ Nu lbwaare tɔwe ye,
“Fan waa kade mu fɛɛ kanan mu nu kɩ waa fane mu,
ke kumu alibi mu nu kɩ waa mu, fan ka kumu kɔkɔ ulu unyɔ sɔ.
Nta bulɩnsa mu nu kɩ taa sa asa nu ba nuu mu,
ful waa umu ɔlɔn kanɩn ulu unyɔ sɔ sa kumu ke ki nuu.

⁷ Fan yege ki gyii awɔrɔfɔ ye kanyanla,
fɛɛ kanan mu nu kɩ kyɩna nye bunyaa nu ki gyii ɔkɔn,
nu kɩ kyɩna kɔsaa mu n-yɩ tɔwe mu kɔkɔlɔ tɔ ye,
‘N gye owura-kyɩsa,
n man gye okulapu-kyu nu n mɛɛ ye n bɔota tɔ kakaaku.’

⁸ Lu kanɩn sɔ, kake kɔlɔn,
gyerebi ii biti i gyii kumu,

umu i gye lewu ye kuboota to ye akon lala.

Nu fulon ii biti o diye mu,

lu fee Onyirpe Ibwaare mu nu ee tale kumu mu,

i gye Ononpu.

9 "Kase su awura kpini mu nu bee dii bee kpilige, bee waa kanyin ye kakyi biti kumu to, nu ba gyii okon mu, ba kan wu fulon mu nu i diye kumu idiisii mu, bee biti ba su ke ba boota to sa kumu. 10 Kumu aworufo mu ii biti i waa bamu kufuu, umu so bee biti ba yile kata-kata ke ba su mu towe ye,

'O! Kade kpare Babilon, laaku.

Onon kade lala Babilon, laaku.

Fu nye kusu bite opula to.'

11 "Kase su ayawu-gyipu bee biti ba su ke ba boota to lu kumu so. Lu fee oku man bila ee soo bamu ato fesa mu. 12 Oku man bila ee soo suwa ye gbiti ato waasa ye ogyalin abuu nahigesa ye ogyalin agyibi ye akalala kpare ye agoo ye ataa lusa ye ogyalin ataa pippee ye abondiri ye konti anyi ato ye ogyalin iyu salesa ye meeto ye abilito ye afule fufuli danbirasa. 13 Oku man bila ee soo bamu ato gyisa liifensa ye nfo suswasa liifensa ye mire liifensa ye ato bosa ye atuwasa ye nta ye olifu nfo ye nnyifo kyikyeesa ye ayu ye inaate ye nbulupu ye igbane ye itoroko mu nu atobwaaya bee bite ye anye ye asa kayi-wole abaafon mu nu asa bee fe mu.

14 "Ayawu-gyipu mu bee biti ba towe ye, 'Babilon, ato danbirasa mu nu fu ansi i payi fee fii biti fu nye mu, i nyaa yege fu. Fu kanye ye fu kitu kpare mu kpini i kyon. Nu fu man bila ye fu nye umu.' 15 Ayawu-gyipu mu nu ba fe unumu, nu ba nye tonon lu kade mu to mu, lu kufuu so bee biti ba yile kata boota to, ke ba su lu mu gyerebi mu so. 16 Ke ba towe ye, 'O! Kade kpare Babilon laaku.

Fu mu nu fu asa ba kyina bee bun ato danbirasa,

fee akalala kpare ye ogyalin ataa pippee ye agoo.

Naafoo bamu n-ya u nahigese suwa ato ye ato mu nu ba taa ogyalin abuu waa ye ogyalin agyibi.

17 Amaa opula to mu, fu kanin npatye damante mana kpini i muuri.'

"Opu so ukul lala akusupu ye bamu nu bee kyina ukul lala to bee kpee ukpa, ye umu apalpu ye bamu nu bee waa umu to kusun mu kpini, bee biti ba yile kata-kata. 18 Nu ba kan wu fulon mu nu i diye kumu idiisii mu, bee biti ba su kuusi ye, 'Kade lala ku daa o bu to nu ku du fee kinumu dubi?'

19 Bee biti ba paata bamu amu yege bee boota to, nu bee su bee towe ye, 'O! Kade kpare Babilon, laaku.

Lu fu so nu bamu nu ba so ukul lala

bee waa kusun opu so mu, ba bilinji ato wuya ana.

Amaa opula to mu,

ato mu nu fu so mu kpini i muuri.

20 Nu obule ku towe ye,

Fane mu nu fan bu susu mu, fan yege fane ansi i gyii!

Ibwaare asa ye Krisito asunpu ye Ibwaare atowepu,

fan yege fane ansi i gyii.

Ibwaare bite kumu kusu, lu kanan mu nu ki waa fane so mu.' "

21 Tuto nu Ibwaare kaboo lonpu ku kukuri kubuu lala ku fee kubuu kayisa tub waa opu to, nu o towe ye,

"Fale nu bee biti ba muuri

Babilon kade lala onon so waa opu to.

Nu ba man bila ye ba wu kumu kakaaku.

22 Babilon kade lala,
oko man bila ye o nu adowule alanpu
ye ubn burpu ye nleebi ye nbile afulepu
kpini su kakaaku fu to.

Nu oko man bila ye o wu
abaa to kusun asunpu ku,
nu oko man bila ye o nu
kubuu koyisa ulawo fu to.

23 Nu oko man bila ye o wu fitila fu to.
Nu oko man bila ye o nu okyufo abee mu-kuli obule fu to.

Fu ayawo-gyipu i kyina
ba gye asa kpare kase su,
nu fu taa Sitaane adangana
pina kase su asa kpini.

24 Kuto mu su nu lbwaare bite Babilon kade kusu mu i gye ye,
kumu to nu lbwaare wu mu atowepu
ye mu asa ye bamu nu ba mo bamu
kase su kpini, mu nkalan."

19

Susu kensi-gyii

1 Inumu kamaa mu, n nu ulawo lala ku fee sakyoko kubu lala ku maa bu
susu nu bee kuusi ye,
"Haleluya! Fan yin lbwaare.

Kamolige ye bunyaa ye ubn gye ane lbwaare lee.

2 Lu fee mu katala i gye kesintin nu ki de okpa.
O bun burukooni-kyu lala mu nu o taa
mu kiburukooni nyita kase su mu kupwe.

Lbwaare bite mu kusu lu kanan mu nu o mo mu ayaafole mu su."

3 Nu ba bwii kuusi ye,
"Haleluya! Fan yin lbwaare.
Kade mu idiisii ii kpee susu kakpaa."

4 Nu abulsa adonyo ye ana ye ato-kusa ana mu ba munja sun lbwaare
mu nu o te kuwura-gya su mu, nu ba towe ye,
"Amen! Fan yin lbwaare."

5 Nu obule ku lu kuwura-gya mu ase towe ye,
"Fan yin ane lbwaare.

Fane mu ayaafole kpini ye fane mu nu fan sile mu mu,
abulsa ye nbii kpini
Fan yin ane lbwaare."

6 Nu n nu ulawo ku fee sakyoko maa kuusi mu, ye nkyu damante maa kyon
mu ulawo, nu i du fee bulayi kipunite ulawo u towe ye,
"Haleluya! Fan yin lbwaare.

Ane-Nyurpe Obnpu lbwaare ii gyii kuwura.

7 Fan yege i waa ane okon
ke an gyii ane ansi ke a taa beeree sa mu
Lu fee sanja fu fee Kabulupu mu o kpu mu okyufo,
nu okyufo mu kubla mu n-yu o gyoo.

8 Nu ba sa mu
kikyufo kntaa fufuli parepare nahgesa ye o dila.

(Nɩ kɩtaa fufuli mɔ mɔɔ kɩ yɩɛ sa ɩbwaare asa mɔ awaasa mɔ nɩ i kyiiɣi)."

9 Nɩ ɩbwaare kabɔɔ mɔ tɔwe mɛ ye, "Kusee ɩ gye sa bamɔ nɩ ba tɩ bamɔ ba ɩbwaare kabɔɔmɔ mɔ kɩkyɩfɔ tɔ agyito kigyii mɔ. Nɩ ɩbwaare kabɔɔ mɔ bwii tɔwe ye, 'ɩnɩmɔ ɩ gye ɩbwaare kɔnɔ tɔ asɩn kesintin.' "

10 Nɩ n muja mɔ ayaa tɔ ke n sun mɔ. Amaa nɩ ɔ tɔwe mɛ ye, "Man waa kanɩn! Ngbaa mɛ n gye ɩbwaare osunpu nɩn fɛɛ fu, ye fu tɔɔmaa ana mɔ nɩ ba sɩ Yesu asɩn mɔ tɔ kesintin mɔ. Muja sun ɩbwaare! Lɩ fɛɛ kesintin asɩn mɔ nɩ Yesu ɩɛ kaapu mɔ, ɩmɔ ɩ gye ɩmɔ nɩ Kayaayu yege nɩ mɔ atɔwɛpɔ mɔ bɛɛ tɔwe."

Gbanje fufuli mɔ odiipu

11 Nɩ n wu sɩsɩ maa bugi tɔ nɩ n wu gbanje fufuli maa yɩɛ. Gbanje mɔ odiipu kɩtɩ ɩ gye Kesintin gyipu ye Kesintin wuya. Ee gyii asɩn ɩmɔ ɔkpa sɩ, nɩ ɛ ke ɔkpa ɩmɔ ɔkpa sɩ. 12 Nɩ mu ansi ɩ du fɛɛ fɔlɔn anobi, nɩ awura-wɔrɩ ɩ bun ɩ bun mu kumu sɩ. ɔ sɩ kɩtɩ kɩ nɩ ba kyurɔɔ gyaga mɔ sɩ, nɩ ɔkɩ man nyi kɩmɔ kase amɔɔ mɔ nkɔn. 13 Nɩ ɔ bun balumaasɩ mɔ nɩ ba taa nyɔ nkalan tɔ, nɩ mɔ kɩtɩ ɩ gye ɩbwaare asɩn.

14 Nɩ sɩsɩ anaakɔpɔ ba buu mɔ, yege bee dii ɩgbanje fufuli nɩ ba bun akalala parepare. 15 Nɩ ɔ sɩ sakunde buyesa kɩ lɩ mɔ kɔnɔ tɔ, kɩmɔ nɩ ee biti ɔ taa kɔ gyii ndendemande sɩ. Ee biti ɔ taa ɔlɔn fɛɛ kɩbilɩtɔ mɔ gyii kuwura bamɔ sɩ. Ee biti ɔ taa ɩbwaare mɔ nɩ ɔ gye kɔtɔ kɔmaa sɩ ɔlɔnpɔ mɔ agbɩ lala mɔ taa nyan bamɔ fɛɛ kanan mɔ nɩ bɛɛ nyan oyu abi bɛɛ ɩɛ nkyu mɔ. 16 Nɩ ɔmɔ nɩ ɔ dii gbanje fufuli mɔ sɩ kɩtɩ kɩ nɩ ba kyurɔɔ gyaga mɔ balumaasɩ ye mɔ ɔgyan sɩ ye,

AWURA Tɔ OWURA YE ANYIRIPE Tɔ ɔNYIRIPE.

17 Nɩ n wu ɩbwaare kabɔɔ kɩ maa yɩɛ kyɔwe tɔ. Nɩ ɔ pɔnte kenken tɩ nbwiiɩbi mɔ nɩ bee fugi afuu tɔ mɔ ye, "Fan ba! Fan ba buga ke fen gyii agyito damante mɔ nɩ ɩbwaare waa sa fane mɔ. 18 Fan ba gyii awura ye anaakɔpɔ abɩsa ye alɔlɔnpɔ ye ɩgbanje ye bamɔ adiipu ye asa kpini ye bamɔ nɩ bee gyii bamɔ abaa sɩ ye anye ye asa kpare ye asansa n-yɩ inun."

19 Nɩ n wu kadɔnbwe ye kase sɩ awura ye bamɔ anaakɔpɔ ba maa naa buga ba kɔ ye ɔmɔ nɩ ee dii gbanje fufuli mɔ maa mɔ ɔnaakɔpɔ mɔ ɩkɔ. 20 Amaa ba kɩtaa kadɔnbwe mɔ ye antɩjesa ɔtɔwɛpɔ mɔ nɩ ɔ yɩɛ kadɔnbwe ayaa tɔ waa asɩn kyinkyinsa mɔ. Mɔ asɩn kyinkyinsa manja nɩ ɔ sɩ ɛɛ pɩna, bamɔ nɩ ba sɩ kadɔnbwe mɔ kakyɩɛ, nɩ ba bila bee sun mɔ apɔyɩtɔ ɔdakpa mɔ. Ba taa bamɔ anyɔ manja yege ba kɩ, tɔw waa ferinwuta fɔlɔn mɔ nɩ kɩ yɩɛ kɩ dɩye mɔ tɔ. 21 Nɩ gbanje odiipu mɔ, taa sakunde buyesa mɔ nɩ kɩ lɩ mɔ kɔnɔ tɔ mɔ, mɔɔ bamɔ anaakɔpɔ mɔ. Nɩ nbwiiɩbi mɔ kpini ba gyii bamɔ inun mɔ naa fɩv bamɔ ɔkaa.

20

Nsu kagbɩn

1 Nɩ n bila wu ɩbwaare kabɔɔ kɩ maa kpɩɩge ɛɛ lɩ sɩsɩ ɛɛ ba kase, yege ɔ sɩ ɔbɔ bunkyinsa lala mɔ nɩ kɩ man sɩ ɔkaa mɔ safɩ, ye agbeeleeɩbi lala mɔ kɩbaa tɔ. 2 Nɩ ɔ naa kɩtaa kɩnanse pɩpɛɛ dansa, mɔ nɩ ɔ gye kɩnanse dɩdaa mɔ. Mɔ ɩ gye ɩbwaare okisipu abɛɛ Sitaane mɔ, nɩ ɩbwaare kabɔɔ mɔ ŋmina mɔ yɩɛ nsu kagbɩn kɔlɔn. 3 ɩbwaare kabɔɔ mɔ taa mɔ tɔw waa ɔbɔ bunkyinsa lala mɔ tɔ. Nɩ ɔ biri mɔ sɩ, tari sɩ ke ɔ man bila nye pɩna asa kɔkɩwɩ-kɔkɩwɩ kase sɩ, naa fɩv nsu kagbɩn mɔ ɔkaa. ɩmɔ kamaa mɔ ɩ daga maa sanje mɔ sanja gberɛɛ.

4 Nɩ n wu nwuragya, nɩ bamu nɩ ba te umu su mu i gye bamu nɩ lbwaare taa kase su asin kigyii mu olon waa bamu abaa to. Nɩ n bila wu asa mu nɩ ba lee Yesu asin mu kaapu to mu, ye bamu nɩ ba towe lbwaare asin nɩ ba tuje bamu amu mu, bamu kala ana. Asa manja ba man sun kadɔnbwe mu abee mu apɔyɩto odakpa mu, nɩ ba man koole mu kakyole mu bamu asikpu su abee bamu abaa su. Nɩ fale asa numu ba bwii ba kyina nkpa to nɩ ba maa Yesu ba gyii kuwura nsu kagbin. 5 Kelewu kyinjɩ numu i gye kigyankpaasa. (Nɩ alewupu asansa mu bire ba man kyinjɩ ba nkpa to, amoo nsu kagbin mu naa fuɔ okaa pɔyɩ.) 6 Kensi-gyii ye kumu okon lala wuya ana i gye bamu nɩ ba tii kelewu kyinjɩ gyankpaasa mu su. Nɩ lewu nyɔsapu mu man bila o su olon bamu su. Amaa bee biti ba baa, ba gye lbwaare ye Krisito asepu, ke ba maa mu be gyii kuwura nsu kagbin.

Sɩtaane kimuuri

7 Nɩ nsu kagbin mu kan fuɔ okaa mu, bee biti ba tigi Sɩtaane mu lu mu obu tiisa mu to. 8 Ke o kpee naa pina asa kukwu-kukwu mu nɩ ba bu kase su mu kpini. Isuwɔle numu i gye Gogi maa Magogi. Sɩtaane ii biti o taa bamu kpini ba buga to, ke ba naa ko ɩko. Nɩ ba kyɔ fee opu kono kikyafa. 9 Ba yaase kase su kpini bun kyaaboo lbwaare asa, ye kade lala mu nɩ lbwaare ii biti mu. Amaa fulon lu susu ba kase su ba diyɛ bamu nɩ ba kyaaboo lbwaare asa mu. 10 Nɩ Sɩtaane mu nɩ o pina bamu mu, lbwaare kaboo mu taa mu tuw waa ferinwuta fulon mu to. Katn mu nɩ o wɔla taa kadɔnbwe ye bamu nɩ bee towe bee pina asa mu tuw waa mu. Bee biti ba gyii awɔrɔfo kayɩ-ko to, kakyɔwape ye kagyanbwe kakpaa.

Katale laalaalɔwe

11 Nɩ n wu kuwura-gya fufuli lala ye omu nɩ o te kumu su. Susu ye kase i lu mu ansi su. Nɩ oku man bila wu umu. 12 Nɩ n wu alewupu mu nɩ ba gye asa kpare ye asansa, ba maa yile kuwura-gya mu ansi to. Nɩ ba bugi iwɔle mu nɩ lbwaare kyɔrɔɔ okumaa numu awaasa waa to mu. Nɩ ba bila bugi owɔle pupwe ku mu nɩ ki gye nkpa owɔle mu. Nɩ lbwaare tale alewupu mu, taa bola lu kutɔ mu nɩ ba waa nɩ o kyɔrɔɔ umu waa iwɔle mu to mu. 13 Nɩ opu lee alewupu mu nɩ ba bu kumu to mu, nɩ lewu ye kamande gbaa i lee alewupu mu nɩ ba bu umu to mu. Nɩ lbwaare tale okumaa numu lu kutɔ mu nɩ o waa su. 14 Nɩ ba tuw lewu ye kamande waa fulon yen-yen mu to. Fulon yen-yen numu i gye lewu nyɔsapu mu. 15 Okumaa mu nɩ ba man kyɔrɔɔ mu kitu waa nkpa owɔle mu to mu, ba tuw mu waa fulon yen-yen mu to.

21

Susu pupwe ye Kase pupwe

1 Tutɔ nɩ n wu susu pupwe ye kase pupwe. Susu gyankpaasa ye kase gyankpaasa mu, i nyaa kyun nɩ opu man bila o bu to. 2 Nɩ n wu Kade kyurekyure mu nɩ ki gye Gyerusalem pupwe mu, ki maa kpihge ki lu lbwaare ase susu ku ba kase. Nɩ lbwaare lonjo kumu yila fee okyɩfo maa lonjo mu n-yɩ nɩ o burɔn o gyoo mu-kuli mu. 3 Nɩ n nu owɔle ku maa kuusi ee towe lu kuwura-gya mu su ye, "Nbuɩnbu bire, lbwaare okyɩnakpa bu asa ase, nɩ ee biti o kyina bamu ase. Nɩ bee biti ba baa ba gye mu asa. lbwaare gbaa-gbaa ii biti o baa o bu bamu ase, nɩ mu ii biti o baa o gye bamu lbwaare. 4 Mu ii biti o kpaye bamu ansikyu kpini lu bamu ansi su.

Nu lewu mee ye o baa o bu to, abee kiboota to abee kusu abee kayu-ko i mee ye i baa i bu to, lu fee ato didaa mu kpini i kyon.”

⁵ Nu omu nu o te kuwura-gya mu su mu towe ye, “N waa kuto kumaa numu kupupwe!” Nu o towe me ye, “Kyuroo unumu, lu fee fale asin numu i gye kesintin, nu okumaa numu i taale taa mu n-yu tuw umu su.”

⁶ Nu o bila towe me ye, “I lwe! Me i gye Alfa ye Omega mu. Imu kase i gye ye, Npili ase ye laalaalwe. Okumaa mu nu bulfo su mu mu, n biti n sa mu nkpa nkyu mu nu u lu obun kumu to, nu o mee ye o ka sehn.

⁷ Okumaa mu nu o ko gyii lu mu, ee biti o nye kusee unumu lu me ase. Nu n biti n baa n gye mu lbwaare, ke o baa o gye mi-bii. ⁸ Amaa afuupu ye bamu nu ba man koole gyii naa fuw okaa, ye bamu nu bee waa ineesi ye asa amooopu, ye bamu nu bee waa kanyin ye kakyu biti kigyagaa ye bamu nu bee waa Sitaane adangana ye idakpa asunpu ye antijesa wuya ana mu kpini, bamu opula i gye ferinwuta fulon mu nu ku diye yen-yen mu to. Nu kumu i gye lewu nyosapu.”

Gyerusalem kade

pupwe mu

⁹ Nu n wu lbwaare nboo asuno mu nu ba su ilape isuno, nu laalaalwe igyerebi isuno i bola umu to mu, bamu to oku ba me ase ba towe me ye, “Ba, ke n kaapu fu Okyufu mu. Kabulupu mu nu o gye Yesu mu, mu-ka i gye Okyufu mu.” ¹⁰ Nu lbwaare kaboo mu taa me kayaayu to, dii kpee kibu lala ku kumu to legelege. Nu o kaapu me kade kyirekyire mu nu ki gye Gyerusalem mu, ki maa kphige ku lu lbwaare ase susu ku ba kase.

¹¹ lbwaare bunyaa mu yege nu kade lala mu ku njalge su pilepile. Nu kumu kupalage su du fee kubuu kpare mu nu bee tu ye gyasipa, nu ki bila ki ku to fee kilase mu. ¹² Nu ki su kibandiye lala, nu ki bu nswu, yege ki su nbuno kudu anyo. Nu lbwaare nboo kudu anyo aku ba te ba te nbuno mu nno ase. Nu ba kyuroo Isiray nbuno kudu anyo mu atu kukulun-kulun gyaga kebuno kumaa numu su kumaa kumu kitu. ¹³ Nu nbuno asa bu kyowe kili, nu asa i bu kyowe ottyekpa, nu asa i bu adii su, nu asa i bu akphige su. ¹⁴ Nu kade mu kibandiye gyan abuu kudu anyo mu nu ba taa yii kase mu su, nu Kabulupu asunpu kudu anyo mu atu nu ba kyuroo gyaga abuu kudu anyo mu su.

¹⁵ Nu lbwaare kaboo mu nu o towe me ase mu, su suwa kuto kaalasa, mu nu ee biti o taa kala kade lala mu ye kumu nbuno ye kumu abandiye.

¹⁶ Kade lala mu npee to ye kumu kase nswu to mu kpini gye kyeekyee. Nu lbwaare kaboo mu maa taa kuto kaalasa kaala kade lala mu, i waa mayili kagbin kulun ye alfa anuu (1,500) susu nswu to. Nu kade mu kase to nswu abee npee to gbaa mu i gye kagbin kulun ye alfa anuu (1,500) kanin. Katin ku man ky katin ku. ¹⁷ Nu o kaala kibandiye mu kusuta nu i waa ayaa tantan anyo ye kudu asiye. Nyimisa akaala-bi nu lbwaare kaboo mu taa kaala kanin.

Gyerusalem pupwe mu odan

¹⁸ Nu gyasipa abuu kpare nu ba taa poyi kibandiye mu, nu suwa nu ba taa poyi kade mu, yege ku njalge to fee kilase. ¹⁹ Nu ba taa abuu njalgesa kpare kudu anyo yii kibandiye mu kase. Kubuu gyankpaasa mu bee tu kumu ye gyasipa, kinyosapu mu bee tu kumu ye safire, kisasapu mu bee tu kumu ye agate, kunasapu mu bee tu kumu ye emeradi, ²⁰ nu kunusapu mu bee tu kumu ye oniki, kisiyesapu mu bee tu kumu ye kaneliyan, kusunosapu mu bee tu kumu ye kirisoliti, nu kiburuwasapu mu bee tu kumu ye berili,

nu kikapansapu mu bee tu kumu ye topasi, nu kudusapu mu bee tu kumu ye kirisopasi, nu kudu okusapu mu bee tu kumu ye yasinti, nu kudu anyosapu mu moo bee tu kumu ye ametisi. ²¹ Nu ogyalin agyibi kpare kudu anyo nu ba taa waa nbuno kudu anyo mu. Kokumaa numu maa kumu kigyibi. Nu suwa nu ba taa waa kigbenbi mu nu ki de kade lala mu to, ku njalge to fee kilase.

²² Nu n man wu kabwaare-sunkpa aye ku kade lala mu to, lu fee Jlonpu Jnyuripe lbwaare maa Kabulupu Yesu mu, bamu i bu toto nu asa ba sun bamu. ²³ Nu i man tiri fee kyowe abee obwaayi o lu kade lala mu su, lu fee lbwaare bunyaa mu u njalge kumu su. Nu Kabulupu mu i gye kumu fitila. ²⁴ Nu dulinyaa to asa kukwu-kukwu bee biti ba nate fitila mu to, nu kase su awura bee biti ba taa bamu bunyaa ba kade mu to. ²⁵ Nu kade lala mu nbuno i mee ye i tii kakaaku kpa, lu fee kagyanbwe ki man bila ki bu toto. ²⁶ Nu dulinyaa to asa kukwu-kukwu mu, bee biti ba taa bamu bunyaa ye beere ba kumu to. ²⁷ Amaa ineesi ato aku abee okumaa mu nu ee waa peeli-sun abee ee tun atijesa, mee ye o nye loo toto. Amoo bamu nu ba kyoo bamu atu waa Kabulupu mu nkpa owule mu to nkun i biti ba nye loo toto.

22

Nkpa obon

¹ Toto nu lbwaare kaboo mu kaapu me obon mu nu kumu nkyu i sa nkpa, nu u njalge fee kilase mu. Nu i lu i kyon lbwaare maa mu Kabulupu mu kuwura-gya mu kase. ² Obon mu bola kigbenbi lala mu nu ki bu kade mu nsana-nsana mu su. Nu nkpa oyu mu yile obon mu benbe ye benbe. Nu ku soyi abi kukwu-kukwu kudu anyo kesu to, nu obwaayi kumaa numu ki maa kumu abi soyisa. Nu oyu manja afatee u kye sa ndendemande alobi kpini. ³ Nu kuto kumaa mu nu lbwaare towe kumu nno mu, man bila ye ki baa ki bu kade lala manja to. Amaa lbwaare maa mu Kabulupu mu kuwura-gya mu ii biti i baa i bu toto, ke mu ayaafole ba sun mu. ⁴ Bee biti ba wu mu ansi to, ke mu kitu ki baa ki gyan bamu asikpu su. ⁵ Nu kagyanbwe man bila o bu to, nu ba man bila ye bee biti fitila abee kyowe i baa i ku to. Lu fee Jnyuripe lbwaare ii biti o yege i baa i ku to sa bamu. Ke be gyii kuwura kakpaa. ⁶ Toto nu lbwaare kaboo mu towe me ye, "Asin mu nu fu nu fale, i gye kesintin nu okumaa i taale taa mu n-yu tuu umu su. Jnyuripe lbwaare mu nu ee taa mu Kayaayu ee sa atowepu mu, i sun mu kaboo ye o ba kaapu mu ayaafole ato mu nu i dagaa i ba waa bilen."

Yesu kibwii-ba mu

⁷ Nu Yesu towe ye, "Fan nu! N biti n ba bilen. Bamu nu bee buu lbwaare asinlee kaaposa mu nu i bu owule numu to mu, lbwaare ii biti o waa bamu kusee!" ⁸ Me, Gyon, i gye osa mu nu n nu, nu n wu fale ato numu kpini. Nu sanja mu nu n nu nu n wu umu kpini lwe mu, n munja lbwaare kaboo mu nu o lee umu ee kaapu me mu ayaa to, fee n sun mu. ⁹ Amaa o towe me ye, "Man waa kanin! Maa fu, ye fu tomaa ana lbwaare atowepu mu ye bamu nu ba buu asin mu nu i bu owule numu to mu, ane kpini an gye mu kusun asunpu nun. Munja sun lbwaare nkun!"

¹⁰ Toto nu o towe me ye, "Man taa lbwaare asinlee kaaposa mu nu i bu owule numu to mu baala, lu fee fale ato numu ii biti i waa bilen. ¹¹ Fan yege omu nu ee waa alibi mu, o kyaga su ee waa alibi. Nu omu nu ee waa ineesi ato mu, o kyaga su ee waa ineesi ato. Nu omu nu ee waa adanbirasa mu,

o kyaga su ee waa adanbirasa. Nu omu nu o du kyirekyire mu, o kyaga su o du kyirekyire.”

12 Nu Yesu towe ye, “Ku! N biti n ba bilen, n biti n taa me kokoka ba. Ke n ba ka okumaa numu lu kusun mu nu o waa mu su. 13 Me i gye Alifa ye Omega, Jgyankpaapu ye Kamaa wuya, Npiili ase wuya ye Laalalowe wuya.”

14 Bamu nu ba fwu bamu ato bunsu, ke ba nye nkpa oyu mu abi gyii, ke ba bila nye okpa bola kewusuno mu loo kade lala mu to mu, bamu ii gyii okon. 15 Bamu nu bee waa ipeeli-sin ye bamu nu bee waa Sitaane adangana ye bamu nu waa kanyin ye kakyu biti ki gyagaa, ye asa amoo pu ye idakpa asunpu ye bamu nu bee biti antnesa kitin mu, bamu ii biti ba sii kade mu nbwama mu.

16 “Me, Yesu, i sun me kaboo ye o ba lee fale asin numu towe fane, mu nu fan gye me kubu-kubu mu. N lu Owura Dawidi kanan to, nu Owura Dawidi kanaana-bii i gye me. Nu n gye Nyenyenufu Kikyikpebi mu nu ku nmanje to mu.”

17 Nu lbwaare Kayaayu mu maa Okyufo mu ba ye, “Ba!” Nu okumaa mu nu ee nu fale asin numu gbaa i towe ye, “Ba!” Okumaa mu nu bulifo u mo mu mu, o ba. Nu okumaa mu nu ee biti mu, o ba koole nkpa nkyu mu, o mee ye o ka sehn.

18 Me Gyon, n da okumaa numu kumu to ye, omu nu o nu lbwaare asinlee kaapusa lu owole numu to, nu oku kan taa asin aku tii umu su mu, lbwaare ii biti o taa igyerebi mu nu ba towe umu asin owole numu to mu, tii mu kusu bite su. 19 Nu oku kan lee asin aku lu lbwaare asinlee kaapusa owole numu to mu, lbwaare ii biti o lee mu ogyikpa lu nkpa oyu mu ase ye lbwaare kade mu nu ba towe kumu asin owole numu to mu.

20 Omu nu ee gyii asin numu kpini kesintin mu towe ye, “I gye kesintin! N biti n ba bilen.” Nu n towe ye, i waa kanu.

Ba, Onyiripe Yesu!

21 Onyiripe Yesu kabwala mu ki baa ki bu lbwaare asa kpini ase. I waa kanu.